

THE
SĀNKHĀYANA ŚRAUTA SŪTRA
TOGETHER
WITH THE COMMENTARY

OF
UNIVERSITY
VARADATTASUTA ĀNARTIYA

EDITED BY
ALFRED HILLEBRANDT, PH. D.

PROFESSOR OF SANSKRIT IN THE UNIVERSITY OF BRESLAU.

VOL. I.
TEXT OF THE SŪTRA, CRITICAL NOTES, INDICES.

PUBLISHED FOR THE BIBLIOTHECA INDICA.

CALCUTTA :
PRINTED BY G. H. ROUSE, BAPTIST MISSION PRESS.
1888.
G

A.68182

TO

DR. REINHOLD ROST

PRINCIPAL LIBRARIAN OF THE INDIA OFFICE

THIS VOLUME IS INSCRIBED

AS A TOKEN

OF SINCERE RESPECT AND GRATITUDE.

CONTENTS.

Preface	...	...	...	...	Page I ff.
Text of the Sūtra	...	...	...	...	१
Manuscripts of the text and critical notes	...			...	४३८
Indexes—					
I.	Index of words	...	...	..	४०८
II.	Index of deities mentioned in Index I	...		...	४९४
III.	Proper names mentioned in Index I	...		...	४९०
IV.	Some names of hymns and verses	...		...	४९६
V.	Verses quoted by Pratikas and contained in the Sākalaśākhā of the Rigveda	...		...	५०१
VI.	Verses quoted only by Pratikas and not found in the Sākalaśākhā of the Rigveda	...		...	५२८
VII.	(A) Verses quoted in full	...		..	५१८
	(B) Gāthās, Slokas, etc.	...		...	५१४
VIII.	(A) Yajus, Nigadas, etc.	...		...	५१९
	(B) Nividis	...		...	५४१
IX.	Praiṣas, Atipraiṣas, etc.	...		...	५४२

P R E F A C E.

1.

THE Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra is one of the two great Sūtra works thus far known which treat of the duties of the Hotar and his assistants at the celebration of the so-called Śrauta or Vaitānika sacrifices, beginning with the Darśa-pūrṇa-māsa Iṣṭi and ending with the complicated Sattras or 'sacrificial sessions.'

The text of this work I now lay before my colleagues. And, inasmuch as the progress of our common studies depends in great measure upon the facility with which the original sources of our knowledge of ancient India may be consulted, I have added to the text a series of indexes, hoping that they will answer all demands that can reasonably be made upon an editor and will prove of much value as tools and material for further investigation.

Years ago, Professor Weber* advanced the opinion that the home of the Sāṅkhāyanas was in the western regions of India. His view was confirmed and our knowledge of the matter made precise by Professor Bühler, to whose eminent scholarship Sanskrit philology is greatly indebted, in the preface to his translation of the Āpastamba Dharma Sūtra.† From a passage of the Mahārṇava concerning the geographical distribution of the Vedas and the Vedic schools, he quotes the following couplet:

उत्तरे गुर्जरे देशे वङ्गचः परिकीर्तिताः ।
शौचीनकि त्रायणं च माणा शास्त्रायनौ स्थिताः ॥

* Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

† Sacred Books of the East, vol. ii, p. xxxi.

The territory occupied by the Sāṅkhāyana Carāṇa is thus exactly designated as Northern Guzerat.

It is a well-known fact that the Sāṅkhāyanas and Kauśitakins stood in very close relations. Upon this point, I can add nothing of value to what has already been said by Professor Weber, Professor Lindner,* and others. Nor will I attempt in this place to determine more precisely the relation of the Kauśitaki Brāhmaṇa to the Sāṅkhāyana S'rāuta Sūtra. I will merely remark that the name of Sāṅkhāyana is found neither in the text of the S'rāuta Sūtra nor in that of the Brāhmaṇa; while that of Kauśitaki, among others, occurs as a standard authority several times in both texts. The attribution implied in the printed title rests only upon the testimony of the colophons of the several Adhyāya's: but we are not called upon to disregard these statements: surely, their unanimity is no small warrant for the antiquity and trustworthiness of the tradition which they represent.

The study of the Sāṅkhāyana S'rāuta Sūtra in later times seems to have been much neglected, or, at least, to have been limited to a very small number of adherents of the school. To this opinion I was led in the first instance by the apparently extreme rarity of complete manuscripts of Ānartīya's commentary† to the Sūtra. My opinion was afterwards

* Introduction to Das Kauśitaki Brāhmaṇa, herausgegeben und übersetzt von B. Lindner, I Teil. Text. Jena, 1887. Professor Oldenberg (Sacred Books of the East. xxix, p. 1-2) thinks that "Suyajña" has been the proper name of our author. This is also the opinion of Ānartīya (I, 2, 18; pag. 15 of vol. ii).

† The few copies of this work of Ānartīya, the son of Varadatta, to which I have had access, were described by me several years ago in fascicle iii, p. 289, of the present volume. Since that time, by the generosity of His Highness the Mahārāja of Ulwar and by the liberality of the Government of India, I have been allowed to use a manuscript belonging to the Royal Library of Ulwar, a modern copy in comparatively good condition, and the

confirmed by the S'loka found at the end of Adhyāyas IX and X,

भाष्कारगिरां यत्र विनष्टं लेखनादिना ।
पचरं तदासमर्थो मुञ्चस्त्रुरकल्पथत् ॥

which gives us plain and direct evidence of the faulty preservation of the Bhāṣya. To the same conclusion points the further fact that Trikāṇḍamāṇḍana, who lived one or two hundred years before Hemādri,* mentions the Sūtras of Āpastamba, Āśvalāyana, Upavarṣa, Kātyāyana, and others, but ignores wholly that of Sāṅkhāyana or Kauśitaki. And, once more, Vāñches'vara Sudhī, in the preface to his commentary on the Hiranyakesī in S'rāuta Sūtra,† written Śāke 1738,‡ enumerates as his models the most celebrated Sūtrakāras along with their commentators, for example, Baudhāyana with Bhavasvāmin, Āpastamba with Dhūrta, Āśvalāyana with Devasvāmin, Kātyāyana with Karka, and others; but he nowhere mentions Sāṅkhāyana, and still less, of course, any commentator on the latter's works.

Whatever the reason for this presumably insignificant and inferior position of the Sāṅkhāyanins of later times, there can be little doubt that their school may fairly claim an antiquity as great as that of any other Carāna. As Professor Weber has already observed,§ some parts of their

most complete of all. But even this manuscript, like the others, omits to comment upon the passage XIV, 51, 3 (or 6) to 52, 3.

I regret that the manuscript, "India Office, No. 589," did not come to my notice until after I wrote my account of the manuscripts of the commentary. It had been registered under a title for which it did not occur to me to search at the time, and so was overlooked. It will be duly utilized in the following volumes. See the new Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of the India Office, Part I, No. 261.

* See R. G. Bhandarkar, Report on the search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during the year 1883-84, Bombay, 1887, pp. 27-8.

† India Office, Burnell Collection, No. 386.

‡ वस्त्रप्रादिति०

§ Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

Sūtra are strikingly similar, in style and general character, to the Brāhmaṇas—a fact which speaks strongly in favour of Sāṅkhāyana's work being anterior to that of Āśvalāyana. Important also is the fact that it embodies detailed prescriptions for the performance of human sacrifices. These sacrifices probably belonged to a very remote age, and had already begun to pass into desuetude during the period of the composition of the Vedic hymns. One of these prescriptions gives us an interesting clue for the explanation of Rigveda X, 18, 8, and incidentally also an argument in favour of our assuming an early date for Sāṅkhāyana—see below.

In this connection, it may be added that the history of the Māitrāyaṇīyā Sākhā, which has been so well elucidated by Dr. von Schröder, shows that oblivion sometimes befalls the very works that have an especial claim upon our interest.

2.

The principles of sound criticism have been applied to the texts of Vedic hymns and have disproved the beliefs long current concerning the integrity of those texts. As applied to the products of the Sūtra period, the same principles appear to be leading to results similar, but even more far-reaching.

I have already* pointed out that most of the S'rauta Sūtras bear a strong family likeness and differ from each other only in matters of comparatively small importance. From this one might be tempted to infer that they were handed down by a tradition the integrity of which was unaffected by the usual fate of all ancient literary compositions. I think it can be shown, however, that such was not the case, and that the original manuals of the ancient Sūtrākāras became gradually enlarged by various additions and modifications due partly to the mutual influence of the

* In the introduction to my "New and Full Moon Sacrifice" Jena, 1880.

different schools and partly to the natural developement of the ritual. Indeed, Ānartiya himself, the commentator to Sāṅkhāyana, occasionally observes that this or that rule has been borrowed from the work of another Sākhā.* Moreover, a passage from the supplement to the Gobhila-gṛihya-saṃgraha†

आत्मतन्त्रेषु यज्ञोत्तं नस्यायात् पारतन्त्रिकम् ।

विशेषाः सत्तु सामान्या ये चोत्ता वेदवादिभिः ॥

states expressly that deficiencies in one Sūtra work are to be filled up by drawing upon some other.

This method of procedure has been evidently adopted by the adherents of the Sāṅkhāyana Sākhā, and the fact may be illustrated by a good many actual instances to be found in their work. Let us take for example ii, 7, 1 ff. The rules read :

प्रथमाल्पिते कुरुते । १ । दूसराने वा नक्षत्रे । २ । उपोदयं अुषिते । ३ ।
उद्दिते वा । ४ । पुरस्तात् काशे मनः कुर्वीति । ५ । तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६ ।

Here it will be noticed that the Sūtras are palpably lacking in homogeneity. Rules 2 and 4 leave it to the sacrificer to decide upon one of two permissible times. The restriction of rule 5 has plainly the appearance of being an after-thought; and still more is this the case with rule 6, which imposes an expiation upon such as adopt the alternatives permitted by rules 2 and 4.

Had the intent of the passage been this, that the sacrificer should exercise all due care to observe the time as fixed by rule 1 or rule 3, and that he should be permitted to choose another time only in case he had neglected both the main alternatives or had been prevented from observing

* शास्त्रान्तरात्.

† Gobhiliya Gṛihya Sūtra, ed. by Candrakānta Tarkālaṃkāra, Bibl. Ind., p. 880. Bloomfield, ed. and transl. of the Gobhilagṛihya-saṃgraha-paris'īṭa, Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft, xxxv, 548, 585.

them, we should then have expected the wording of the passage to run about as follows :

प्रथमास्तमिते जुहोति । १ । उपोदयं शुषिते । २ । तत्त्विन्काले मनः कुर्वोति । ३ ।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तं ऊला हश्चमाने नक्षत्रे । ४ । उदिते । ५ ।

The inconsistency and awkwardness of the traditional text can be accounted for, in my opinion, only by assuming that we have before us a conglomeration of various doctrines originating in the varying opinions and practices of several successive teachers and jumbled together here by the last redactor of the text without regard to their historical succession and to their intrinsic compatibility. The original prescriptions respecting the time of beginning the sacrifice were closely limited ; in the long run, strict conformity with them must often have been a great inconvenience. The limits were therefore extended in accordance with the laxer practices of other Gurus. Later and more severe Yājñikas disapproved of such an innovation, and enforced its rejection by demanding an expiation for offences committed in obedience to the rules of less rigorous authorities.

My opinion is confirmed by the commentary, which explains the Sūtras in question in the following way :

1. प्रथमास्तमिते ज्ञातिमाने इत्यर्थः । सायमस्तमिते पुरा तमस्तमिन्काले जुड्यादिति श्रुते ।
2. वाश्वदो विकल्पार्थः । अहवर्जमेकदिनचबोद्धेदकाले जुड्यात् । एवमपि शास्त्रान्तरात् ।
3. प्रातस्तमी छोमकालः । उपोदयमुद्यसमौपे विगतायामुषसि । प्रातः पुरोदयादपहते तमसि तत्त्विन्काले जुड्यादिति श्रुते ।*

* It is interesting to observe that the Aitareya Brāhmaṇa, at V, 29, 1 ff., rejects in strong terms the very practice here particularly recommended, and winds up by quoting the Yajñagāthā given below. Thus, स यो उदिते जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वाजाताय स्तनं प्रतिदध्याताहक् तत् । अथ य उदिते जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वा आताय स्तनं प्रतिदध्याताहक् तत् etc.

४. वाग्मी विकल्पार्थः । प्रथम इति वर्तते । प्रथमोदिते आदित्ये कुञ्जयादेव-
तपि शास्त्रान्तरे श्रुतवात् ।*

५. पुरस्त्वाच्छो ऽभिहितः कालः प्रथमाल्लमिते प्रातरप्रयोग्यं शुष्टिते तच्चैव मनः
कुर्यात् । इतरौ तु कालौ पश्चादभिहितौ । दृश्यमाने वा नक्षत्रे उदिते वेति तौ
मनस्थपि नारोपयेत् । ननु प्रतिपिदयेः किञ्चर्यमुपदेशः । आपनार्थः । यच स्वश्रुति-
रक्षित तत्र शास्त्रान्तरं विद्यमानमपि नादर्त्यव्यम् ।†

६. अत एव प्रथमाल्लमितानुदितयोर्द्देतत्थं वेति तस्यापराधे प्रायश्चित्तं श्रुत्य-
करे पश्यते

The above example may suffice to illustrate the composite character of our text ; but other and similar examples may easily be found. All together, they naturally suggest the historical problem of discriminating between the different elements that make up the text—between the rules which properly belong to the school of the text in question and those which have been borrowed from the dicta of other schools and teachers. At present, the problem cannot well be solved. All extant Sūtra-works must first be published in good editions and the comparative study of their contents thereby facilitated.‡ But to give even now an idea of the way in which I think that the results of these critical studies ought to be presented in print, I subjoin a typical example. Here the original Sāṅkhāyana rules are printed in letters of large size, and the Vārtikas thereto in letters of smaller size. Thus

प्रातःप्रातररूपतं ते वदन्ति पुरोदयाक्षुङ्कति ये ऽग्निष्ठोनम् ।

द्विवा कौर्त्यमदिवा कौर्त्यन्तः खर्यो व्योतिर्ण तदा व्योतिरेषाम् ॥

* It would appear from the foregoing note that this Sūtra, number 4, is taken from the Aitareyins or from a school nearly related to them.

† The commentator is evidently at a loss to know how to deal with this incongruity. The difficulty has struck him ; but the true solution of it lay of course far beyond his horizon.

‡ This comparison will yield some interesting results. For an example I

प्रथमास्तमिते जुहोति । १ ।

दृश्यमाने वा नक्षत्रे । १ ।

उपेदयं व्युषिते । २ ।

उदिते वा । १ ।

पुरस्तात् काले मनः कुर्वीत । २ ।

तस्यापराष्ठे प्रायस्तितम् । ३ ।

The work of Sāṅkhāyana, and those of the other Sūtra-kāras, can claim, therefore, only a very low rank as literary compositions. Nevertheless, they deserve our serious attention, because they constitute, along with the Brāhmaṇas, the principal material for our researches into the religious antiquities of the Vedic age. The varied information which they contain will prove useful for elucidating many passages of the Samhitās that are still involved in obscurity. I have already shown* that two important passages in the Rigveda, namely, X, 18, 8 and X, 85, 21 and 22, can be satisfactorily explained only by referring them to an old usage connected with the human sacrifice and alluded to by Sāṅkhāyana at S'r. Sūtra XVI, 13, 7 and 13. The usual understanding of the first-mentioned stanza as a summons to the wife of the deceased to leave her husband's corpse and return to her place among the survivors is incompatible with a strict philological interpretation; though this application or rather misapplication probably dates back to very old times. In like manner, the difficulties of Rigveda V, 2, 1 to 6 can be solved only with the help of a knowledge of the ritual.† It must be borne in mind that the Rigveda and the Atharva-veda are for the most part prayer-books, and that these

may here refer to the almost literal agreement between Sāṅkh. S'r. S. XIII, 13, 1 and Pañcavims'a Brāhm. IX, 3, 1.

* In an article published in the Journal of the German Oriental Society, vol. XL, p. 708 ff.

† Compare my article in the Journal just mentioned, vol. XXXIII, p. 248 ff.

prayers were but links in a long chain of more or less developed ceremonies. Herein, therefore, I agree fully with Professor Bloomfield, who, in his excellent studies on the Atharvaveda,* advocates the same opinion.

Moreover, the horse-sacrifice or Aśvamedha is described in detail by Sāṅkhāyana, Āśvalāyana, and others ; and their accounts give us a most interesting picture of a popular religious festival in ancient India. The later brahmanical system permitted only a very few of the laity to take part in solemn celebrations. Quite differently here in the Sūtra, the Aśvamedha is represented as a great national feast. The chosen victim was permitted to roam at large in full liberty for a whole year. Sons of noble families attended him and guarded him against all harm from neighbouring princes. All classes and ranks of subjects of the king who offered the sacrifice were present at the ceremonies. Old men and householders, young men and maidens were assembled and addressed by bards reciting old tales and accompanying them on the lute.†

In short, these dry Sūtras are not without their interesting features. And even from their most prosaic portions we may hope to win much material of value, not only for the solution of the exegetical difficulties of the Veda, but also for the enlargement of our knowledge of the Vedic religion and of Aryan antiquities.

3.

Respecting my method of arranging the Sūtras, and, in particular, of dividing them, a few words must be said. My divisions often disagree entirely with those of the commen-

* See his "seven hymns of the Atharvaveda," American Journal of Philology, vol. VII, p. 466 ff.; and also Journal of the Am. Oriental Society, vol. XIII.

† See my article "Nationale Opfer in AltIndien" in the *Festgruss an Bæhtlingk*, Stuttgart, 1888, p. 40 ff.

tator, Ānartiya. The latter, apparently, is not guided by any positive principle, but breaks off arbitrarily in just whatever place he feels called upon to give a bit of comment. A good many word-collocations, which, as they appear in Ānartiya's work, have the semblance of Sūtras, can be shown to be mere fragments of a Sūtra, the integrity of which can be restored by simply reading the fragments uninterruptedly. To a certain extent, accordingly, I agree with Dr. Knauer, who* first introduced the practice of setting aside the division into Sūtras and of giving a real prose text. But in order to justify my own method of procedure, I adduce a few examples.

Thus at Sāṅkhāyana S'rauta Sūtra, I, 14, 19, we read: एवं च वैतं चाभुद्भे चैनं न इति वा चावाश्चित्तौ अंहसः पाताम् etc. Ānartiya makes a stop after वा in order to insert the remark एमित्यस्य चाने न इति वा प्रज्ञिपेत् and thus cuts in two the text of the mantra precisely in the middle of a sentence.†

At IV, 5, 13, Sāṅkhāyana's rule in its complete form should read, एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिष्ठपितृयज्ञः क्रियेत्। Ānartiya's treatment of this rule furnishes a typical example by which we may estimate the breadth of scope and the critical acumen of the scholiast. As commingled in Ānartiya's work the text of the rule (here printed in large letters) and the text of the comment (here printed in small letters) run as follows: एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिष्ठपितृयज्ञः। एतेनैव धर्मेणेत्येवकारकरणान्न गाञ्छैषः। ततश्च दक्षिणतः प्रथक्क्रियते। अनाहिताग्नेः कृतावस्थास्येत्यर्थः। पिष्ठपितृयज्ञो भवतीति वाक्यग्रेषः। तथा च अत्यन्तरम्। अथनाहिताग्निना कार्यः॥ क्रियेत्। पिष्ठपितृयज्ञ इति वर्तते। विनापि दर्शाङ्ग-तथा पिष्ठपितृयज्ञो इवयां कर्तव्यः। तथा चानप्रददर्शनम्। तदाऽः etc.

The scholiast was doubtless accustomed to the concise

* In his careful, though somewhat wordy, edition of the Gobhiliya Grīhya Sūtra, Dorpat and Leipzig, 1884.

† The words न इति वा I deem to be a mere gloss and have bracketed them in the text.

style of the later Sūtras, and perhaps also to the excessively abbreviated style of the grammarians. On this account he was probably puzzled to find in the rule before him so superfluous a thing as the finite verb-form क्रियेत्. “If the verb has its ordinary meaning,” he may have reasoned, “then here is a lavish and unwarranted expenditure of three needless syllables.” And accordingly he attributes to them a deeper meaning than they can possibly have, and extorts from them an interpretation void of all reason. In fact, the presence of the word in the rule is a sign that the rule goes back to a time when the most extreme brevity had not yet become the foremost law of the Sūtrakāras; and we thus have a new bit of evidence for the early date of Sāṅkhāyana.

As an example of the commentator’s inconsistency may be mentioned the passage X, 2, 2. Here Ānartiya makes but one Sūtra of the words अप्रयन्तो अधरभित्याच्चं शूले प्र वो देवायेति समूले । ; while he makes two of the corresponding passage at X, 5, 2. अप्तिं न स्वदक्षिभिरित्याच्चं शूले ॥ अप्तिं नर इति समूले । Similar instances may be found at X, 6, 18 and 19 as compared with X, 8, 14 and 15; and at XI, 4, 10 as compared with XI, 5, 4, etc.

I have endeavoured to avoid these inconsistencies and to divide the text into Sūtras in accordance with the demands of the sense and the indications of internal evidence. And in this attempt I have derived some aid from the commentary itself, which now and then states that it explains ग्रन्तिपति-काचवाचः व्यष्टिः though the end of the Sūtra be farther on. Examples of this are at II, 8, 22; 9, 14; IV, 4, 2; etc. The reader may easily find all instances of this kind as they are mentioned in the foot-notes to my edition of the Sūtra-text.

Although I have done my best to carry out the plan adopted by me, I fear that I have not been everywhere equally successful. Nor was this perhaps to be expected in view of the interpolations and additions discussed in the foregoing section and in view of the difficulties inherent in

the text itself. In doubtful cases I have followed for the most part the divisions as given by the commentary. To meet any possible objections to this procedure which may be raised by some specially severe scholar, and to facilitate the study of the commentary published in the following volumes, I have indicated the Sūtracchedana of Anartiya by Arabic numerals placed over the lines.

In conclusion, I desire to express my sincere thanks to Mr. Chatfield, Director of Public Instruction in the Bombay Presidency, to the Chief Librarians of the Royal Libraries of Berlin and Munich, to Professors Max Müller and Thibaut, and to Dr. Rost, for the assistance which they have kindly given me in the work of procuring the manuscripts used for this edition ; and especially to Dr. Rudolf Hoernle, whose ever ready help will be gratefully remembered by all who have had occasion to seek it.

ALFRED HILLEBRANDT.

BRESLAU,
June, 1888.]

LIST OF ERRATA.

The distance of my home in Breslau from the place of printing, Calcutta, is so great that it has not been possible to give me the opportunity of reading more than a single proof. In consideration of this fact I beg that the reader will excuse the length of this list.

Page	3 line	21 read	અણ્ય
”	7 ”	16 ”	તિલિમ્પતિ । પ્રાસાદ્યું
”	10 ”	18 ”	યા હુ-
”	18 ”	17 ”	અનુકૃત્યો
”	19 ”	11 ”	ઉપપ્રયાનો
”	32 ”	1 combine	પશુવર્ષુ
”	37 ”	13 read	અચેષ
”	40 ”	13 ”	દત્તાયાયથતિ
”	41 ”	21 ”	દત્તેવમનં
”	45 ”	13 ”	જ:
”	49 ”	6 del.	s before ધા
”	50 ”	3 read	બ્રહ્મો
”	56 ”	19 ”	ઘાધીયમાને instead of ઘા ધીયમાનું
”	59 ”	20 del.	: after ઘ
”	63 ”	20 read	ઘાગે instead of ઘાગે
”	70 ”	6 ”	નારંસ્થિતે
”	73 ”	9 ”	પ્રસ્થિતાભ્રદ્રયાન્તિ
”	77 ”	19 ”	રંધે instead of રંધ
”	83 ”	6 read	સ્લોચિથ:
”	88 ”	13 combine	ઘાપુરક્ષા
”	90 ”	1 read	થેન
”	98 ”	18 separate	ઝો ખ્યા
”	99 ”	11 separate	પ્ર છતાનીતિ
”	107 ”	7 read	દિવિસ્યાયેતિ
”	” ”	22 separate	ધૂ હુન
”	108 ”	14 read	વિદ્ધિ and રંધાં
”	” ”	15 separate	s પ ત્યામિ-
”	109 ”	17 ”	વિદ્ધાંદુ હબો

Page	112	line	5	separate	जोहसेति
"	119	"	22	read	१४ instead of १३.
"	123	"	7	"	पिव
"	125	"	6	combine	यतोवृहत्तौङ्कः and यतोवृः
"	126	"	9	separate	सु मेरं
"	"	"	20	read	०मुखीया instead of ०मुखीयाः
"	133	"	14	"	क्रियमाणं
"	134	"	12	separate	सु अनुभा
"	136	"	8	"	सु प्रतः
"	137	"	1	read	विष्टिप्रत्यये
"	139	"	20	"	अङ्गिरस्यः
"	140	"	2	"	विद्ययः
"	"	"	18	combine	कन्याकस्त्राणौ
"	142	"	6	read	चियस्त्रामाना
"	"	"	10	"	यद्देवाशो
"	"	"	11	separate	अलि भुवो
"	143	"	5	read	चूल्हेने०
"	144	"	15	"	यद्दृद्धितौय०
"	147	"	6	"	०याच्छून
"	148	"	5	"	प्रसौयेताद०
"	149	"	21	"	उत्ताय
"	151	"	2	"	चतुर्विश०
"	152	"	20	"	उद्दिद्दृष्ट०
"	158	"	9	"	ता instead of ताः
"	159	"	3	combine	यथाष्टुं
"	160	"	1	read	जैलिंगो (see Index of words.)
"	"	"	4	separate	मनोतादि प०
"	161	"	17	"	वलभिदा
"	"	"	18	"	०विंश्लोमेन
"	165	"	17	I propose to read	विवदे इयासाम्
"	167	"	14	read	आङ्ग०
"	171	"	17	"	अरुन मसान् ?
"	186	"	16	read	०षष्टौभ्यां
"	194	"	20	del.	:
"	205	"	13	combine	अन्यतात्राच्छर्थाद्
"	206	"	15	"	उङ्गिरसु सर्वं
"	218	"	16	read	अन्द्या०

- Page 220 line 13 read •०८१९४
 „ 221 „ 14 write instead of the doubtful and probably
 incorrect reading the usual form संस्कृत् or
 संस्कृते।
- „ 223 „ 15 read रस्ति०
 „ „ „ 22 „ अंसिष्टा०
 „ 224 „ 13 „ •०पञ्च०
 „ 231 „ 13 write रस्ति॒ च
 „ 233 „ 3 separate उप प्र०
 „ 239 „ 16 add Samvat 1524
 „ 241 „ 4 write (J) instead of (F)
 „ 242 „ 16 „ चुडित०
 „ 245 „ 15 „ •०प्रच०
 „ 254 „ 17 „ •०सौति०
 „ 255 „ 18 „ लक्षणी०
 „ 257, 259, and everywhere else write Ā, ā instead of A, a.
 „ 262 line 3 read •०तिष्ठ० instead of •०ष्ठ०
 „ 263 „ 7 „ अविं० „ „ अपि०
 „ 267 „ 19 read आम०
 „ 268 „ 24 „ आ०
 „ 269 „ 12 del. (5)
 „ 270 „ 11 read पुष्ट०
 „ 271 „ 5 add : all MSS. चक्ष०
 „ 277 „ 16 read पर०
 „ 278 „ 5 „ अक्षिं०
 „ 280 „ 10 „ 1 (2) अ०
 „ 281 „ 5 combine •०दोषव०
 „ 282 „ 17 del. अक्षिर
 „ „ „ 18 add अक्षिरसी XII, 19, 5.
 „ 295 „ 22 read अन्वस०
 „ 308 „ 7 „ अद्वा०
 „ 312 „ 20 add XIII, 14, 6 after V, 11, 14.
 „ 316 „ 3 read 26 instead of 36.
 „ 329 „ 16 add 8, before 27.
 „ 330 „ 18 del. 1, after 15.
 „ 331 „ 2 read V, 3, 1; 15, 1.
 „ 347 „ 8 read 195, 20 instead of 193, 20.

Page	359	line	8	read	पद्म०
"	360	"	2	"	कुरुष
"	364	"	11	read	त्रां०
"	"	"	20	"	०पश्चित्
"	368	"	6	"	गुर्
"	379	"	14	del.	XV, 6, 1.
"	"	"	19	add	XV, 6, 1.
"	383	"	20	read	subj.
"	388	"	20	"	विक्षिप्तः
"	401	"	13	"	अनुपदिव
"	"	"	17	"	(5)
"	410	"	14	read	अनाहित
"	412	"	19	"	धाय०
"	414	"	2	"	०नम्य
"	419	"	7	"	नीयमान V, 10, 6 ;
"	420	"	18	add	" or गिर्जा (?) "
"	425	"	8	read	4, 2; instead of 4, 2, 8.
"	430	"	20	add	21; after 10, 3, 14.
"	438	"	20	read	21, 2 instead of 2, 2.
"	451	"	14	"	V, 16, 4.
"	460	"	6	"	XVI, 1, 15.
"	469	"	19	"	14, 4, 7; instead of 14, 7, 7;
"	478	"	18	"	पद्म०
"	511	"	16	insert	अष्टि XVI, 1, 1
"	512	"	1	del.	XVI, 1, 1
"	525	"	1	del.	5, 1.
"	549	"	2	"	26, 1.
"	555	"	18	read	पद्मा
"	559	"	1	"	MS. instead of M. S.
"	569	"	3	"	०विद्या:
"	570	"	4	"	1; X, 14, 6; 15, 8 instead of 1—3
"	572	"	33	add	V, 11, 7
"	574	"	16	"	7, 16; XIV, 57, 11.
"	576	"	22	read	XVIII, instead of XVII.
"	582	"	30	"	यत्प० " " पत्प
"	"	"	31	"	यालिन्दोऽप्यसे
"	588	"	9	add	XVIII, 8, 11.

Page 593 line	12	read	12 instead of 13
" 599 "	32	"	प्रकृतिलान्
" 606 "	9	"	VIII, 62, 1—6.
" 611 "	18	"	VIII, 89, 1—4
" 618 "	16	del	VIII, 6, 12, 7, 16
" 622 "	27	read	XVI, 11, 21
" 630 "	28	insert	उप मा यन् XVIII, 21, 11
" 637 "	35	read	सुं

शाङ्कायनश्रौतसूत्रम् ।

चाम् ।

वज्ञं व्याख्यात्यामः ।१। स चथाणां वर्णनाम् ।२। ब्राह्मण-
चिदयोर्वेश्वस्य च ।३। असंयुज्य विष्णीयमानं साधारणम् ।४।
संयोगद्वयतिष्ठते ।५। यज्ञोपवीती देवकर्मणि करोति ।६। प्राची-
नापवीती पित्राणि ।७। आत्मनप्रस्तुति चेनाधिकरणे मंयुज्येत न
तेन व्यावर्तेत ।८। न च व्यवेशात् ।९। इत्याष्टां सूक्षणा ।१०।
उहेऽः* ।११। उत्तरत उपाचारः ।१२। प्राङ्म्यायानि देवकर्माणि
।१३। दक्षिणान्यायानि पित्राणि ।१४। आष्टीन्यायं बाहुच्छम्
।१५। वर्णनात्मानम् ।१६। हेता च सुर्यादनादिष्टम् ।१७।
चिप्रस्तुतिष्वृग्गलेषु प्रथमेत्तमयोस्त्रिवचनमन्वय अपेत्यः ।१८। उत्त-
मस्य च चक्रद्वयोमानस्योर्धमादिष्वनात्मान चोकारः सुतज्जिमाणः
इद्द्वः ।१९। भकारान्तो वा ।२०। तं प्रणव इत्याचक्षते† ।२१।
अवशाने भकारानं सर्ववृग्गलेषु सपुरोनुवाक्येषु ।२२। तेनार्ध-
मुक्तरस्याः संधायावस्थति पादं वा तत्संततमित्याचक्षते ।२३। च

* or इत्याष्टाय ।१०। सूक्ष्योहेऽः ।११। Comm.: केर्ता विक्रम्योहेऽति इति
स्तुतेऽदेहः। तेषामस्यवमेवार्थः।

† Comm.: केवितु उत्तमस्य चक्रद्वयोमानस्येतत आरम्भ तं प्रणव इत्याचक्षत
इत्येवत्तमेकं स्तुतं प्रणवसंप्राप्तं वर्णयन्ति।

सर्वेषामृगणानां धर्मो ये कर्मसंयोगेन चोद्यन्ते । १४। विद्वरेष्वपि
कर्मखन्तरेण प्रथमां परिधानीयां च संतानार्थो उर्धर्चेन काङ्क्षन्ति
। १५। अर्धर्चन्यायायस्वर्चः । १६। वचनादन्यत् । १७। उच्चैर्न्यायश-
र्वेदः । १८। वचनादुपांशुता । १९। संखारन्यायता च शब्दानाम् ।
२०। ऐकखर्यं च । २१। उच्चैस्तरां प्रणवः पुरोनुवाक्यायाः । २२।
प्रणवाद्याज्योच्चैस्तराम् । २३। उच्चैस्तरां वषट्कारः । २४। समो वा
। २५। प्रणवो येऽजामहो वषट्कारः संग्रीषाः प्रैषास्त्रोच्चैरुपांशुहविः-
षु । २६। देवतानामधेयं चेषांशु निगमस्थानेषु । २७। भृभुव इति
पुरस्ताज्जपः । २८। ये यजामहे वौषत्सोजाः सहः सह ओजाः स्वरि-
त्युपरिष्टादिति चतुष्टयं सर्वासु याज्ञासु । २९। अनुयावेषु तु येऽ-
जामहो नास्ति । ३०। अनुवषट्कारे च । ३१। सुतेन याज्ञानेन
वषट्कारस्य संधानम् । ३२। असुतेन वा । ३३। तदुपांशुयाजे
नास्ति । ३४। ॥१॥

स्नावयेदाकारमावाहनम् । १। येऽजामहः सुतादिः पुरस्ताज्या-
ज्ञानाम् । २। चतुर्मात्रा याज्ञिकी सुतिः । ३। सम्यक्कराणां तालु-
स्थाने आऽइकारीभवतः । ४। ओष्ठ्यस्याने आऽउकारीभवतः । ५।
अन्यानि प्रकृत्याचरणि । ६। एकारौकारौ च प्रगद्धौ । ७। याज्ञाने
। ८। विसर्जनीयो रिफितो रेफमापद्यते । ९। लुप्ते इरिफितः । १०।
अनुखारं मकारः । ११। अन्यानि प्रकृत्या व्यञ्जनानि । १२। औ-
कारो वषट्कारे चतुर्मात्रः । १३। षकाराद्वैत्तरो इकारः । १४।
प्रकृत्या वोभौ । १५। पूर्वो वा प्रकृत्या । १६। प्रकृत्याकार इति
जात्रूकर्णः । १७। वाईतराथन्तरं वषट् कुर्यात्पुरस्तादीर्घसुपरिष्टा-

द्वादशम् ।२८। उपरिषद्वच्च येयजामहाद्वतदेश्नं सपुरोनुवाक्ये ।
 १९। सप्रैषे तु न विद्यते ।२०। जुहेतीत्युक्ते सर्विः प्रतीयेत ।२१।
 खस्त्राकारोऽन्ते हैममन्त्राणाम् ।२२। समिदाधानमन्त्राणां च ।
 २३। मन्त्रपृथक्तात्कर्मपृथक्तम् ।२४। इतिकरणश्च मन्त्रान्ते ।२५।
 मन्त्रान्तेन करणेषु कर्मणः संनिपातनम् ।२६। संप्रेषितोऽन्वाह ।२७।
 तथा यजति ।२८। इत्येतत्सार्वयश्चिकम् ।२९। ॥३॥

उपोद्य पौर्णमासेन इविषाः यजते ।१। तथामावासेन ।२। द्वे
 पौर्णमास्यौ ।३। अमावास्ये च ।४। यां पर्यख्यमयं पूर्णं उदियाद्यां
 चास्त्रमिते ते पौर्णमास्यौ ।५। श्वो न इष्टेति यदहस्य न दृश्येत ते
 अमावास्ये ।६। तचेत्याद्यां यास्याकामौ ।७। इति पौर्णमास्यामि-
 त्यमावास्यायामित्युपदेशाद्वतिष्ठन्ते ।८। तस्मिन्युक्ताश्चः शब्दाः ।९।
 समानमन्यत् ।१०। उभयत्राग्रेयः पुरोत्ताशः ।११। अग्नीषोमीय
 उपांशुद्याजः ।१२। वैष्णवो वा ।१३। अग्नीषोमीयश्च पुरोत्ताशः
 पौर्णमासे इविषि ।१४। ऐश्वर्योऽसंन्यतो द्वितीयोऽमावास्यायाम्
 ।१५। ऐश्वर्यं सांनाथं संन्यतः ।१६। माहेश्वरं वा ।१७। वैष्णवं
 लसंन्यन्तुपांशुद्याजम् ।१८। ॥३॥

आमन्त्रितोऽस्तान्तरेणोल्करं प्रणीताश्च प्रतिपद्य दक्षिणेन प्रपदेन
 वर्द्धिराक्मणम् ।१। वेदन्तसंमिता पञ्चात्पार्षिः ।२। विक्रम्य च
 स्थानम् ।३। अग्नये समिध्यमानायेति संप्रेषितः ।४। कं प्रपद्ये तं
 प्रपद्ये यत्ते प्रजापते शरणं छन्दसभपद्ये यावत्ते विष्णो वेद तावत्ते
 करिष्यामि देवेन शवित्रा ग्रस्तुत आर्लिङ्यं करिष्यामि नमोऽग्नये
 उपद्रव्ये नमो वायत्र उपश्रोत्रे नम आदित्यायानुस्थाने जुष्टमद्य

देवेभ्यो वाचं ब्रह्मिकामि इत्यूषेषां मनुष्येभ्यः स्त्रधावतौं पितॄभ्यः
प्रतिष्ठां विश्वसौ भूताय प्रशास्ता आत्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं
प्रपद्ये उभयं नो अस्तु प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि वागात्मिक्यं करिष्यति
वाचं प्रपद्ये भूर्भुवः स्त्ररिति जपित्वा ।५। चिर्दिंहृत्य ।६। प्र वो
वाजा इत्युपसंधाय मध्यमथा वाचा ।७। अग्न चा याहि वीतय
ईलेन्य इति हृचौ ।८। अग्निं दूतं वणीमह इत्येका ।९। समिध-
मानो अध्वर इत्येका ।१०। तिस्तः सापदम्भे ।११। तदन्यत्र साय-
माभ्यां दर्शपूर्णमासाभ्याम् ।१२। समिद्धो अग्न आज्ञतेति दे ।१३।
अग्ने महां अस्ति व्राह्मण भारतेति प्रणवेन संधाय ।१४। असुतो
उर्बाच्चि यजमानस्य चौष्णार्थेयाष्टभिव्याहत्य ।१५। षट् तु दिग्नोवस्तु
।१६। पुरोऽहितप्रवरेण्याद्वाह्नाश्वस्य ।१७। सानवेति वा सर्वेषाम् ।
१८। देवेद्वा सन्विद्धु च्छिष्टुतो विप्राणुमहितः कविष्वलो व्राह्मण-
संग्रहितो घृताच्छवन इत्यवसाय ।१९। प्रशीर्यज्ञानां रक्षीरभ्वराणा-
मद्वतौं द्वेता त्र्यर्णिर्वाज्ञायवसाय ।२०। आस्याच्च लुक्षर्वाणां
चमस्तो देवपानो उर्हां इत्वाम्भे नेमिदेवांक्षं परिभूरसीत्यवसाय ।२१।
व्यवस्थावाहयति देवताः ।२२। ॥४॥

आवह देवान्यजमानाय ।१। अग्निमग्न आवह सोममावहेत्याज्य-
भागौ ।२। अग्निमावहाग्नीषोमावह विष्णु वाग्नीषोमावहेत्याग्नी
आवहेत्यमावह महेत्यं वा ।३। देवां आज्यपां आवह ।४। अग्निं
हेत्यायावह ।५। स्वं मस्तिष्मानमावह ।६। आ च वह ज्ञातवेदः सुधजा-
ष घजेत्यावाद्य ।७। उपविश्वोर्ध्वजानुर्दक्षिणेन प्रादेशेन भूमिमन्त्रा-
रभ्य जपति ।८। अस्यै प्रतिष्ठायै मा चिह्निं पृथिवि भातर्मा सा

सिंहीर्मा नोहोषीर्वंधु मनिषे मधु विष्ण्वे मधु जनिषे मधुमतीमयं
देवेभो वाचं वदिव्यामि चारं मनुकेभ इदमहं पञ्चदग्नेन वज्रेण
पापानं भाद्रव्यमववाध इति । सप्तदग्नेन वा ।६। ॥५॥

मानुष इत्युक्तः ।१। देव सवितरेतं ला हृणते सह पिता वैश्वानरे-
षेक्र यूषण्डित्यते प्र च वद प्र च यज वस्त्रानां रातौ स्थाम रद्वा-
चामोन्यायां स्तादित्या आदित्या अनेहसो

अदद्य होटवूर्ये जिह्वां चक्षुः परापतात् ।

अग्निष्टपुत्राभराज्ञातवेदा विचर्षणिरिति ॥

प्रदतो जपिला ।२। उपोत्यायाध्यर्योर्दक्षिणेन प्रादेशेन दक्षिणमंस-
मन्यारभ्य जपति स्त्रेणाग्नीधो दक्षिणम् ।

इन्द्रमन्यारभामहे होटवूर्ये पुरोहितम् ।

येनायमुक्तमं खदेवा अङ्गिरसो दिवम् ॥

षष्ठिस्त्राव्यर्थू तवतिष्ठ पाग्ना अन्तरा यावाप्तिवी विचृत्ताः ।

सिनिति पाकमधि धौर एमि स्त्रोने मे यावाप्तिवी उभेदसे ॥

इति ।३। षण्मोर्वौरंहसः पान्तु द्यौस्त्र प्रथिवी चाइस्त्र राजिष्ठाप-
स्त्रौवधयस्त्रेत्यवस्त्र्य ।४। ऐश्वैमावृतमावर्त आदित्यस्त्रावृतमन्या-
वर्त इति दक्षिणं वाऽमन्यावृत्य ।५। निरसः परावसुर्यो ऽसान्देष्टि
यं च वयं दक्षिणेन सहेति होटवृदनाकुङ्कं दण्डमुभयतः प्रतिच्छिद्य
दक्षिणापरमवान्तरदेशं निरस ।६। अप उपस्युम्भुः ।७। अङ्गुष्ठमुदगयं
गिरावच ।८। इदमहर्मवावसेः सदयि वीदामीत्युपत्रिम्भुः ।९। दक्षि-
ष्ठोनरिणमुपस्थं कला प्राच्छ्री पाणी प्रगद्य जपति ।१०। नमो
यावाप्तिवीभाँ होटभाँ पूर्वमुदगयं विष्कर्माणौ तनुपौ से स्त्रस्थं

मे पातं मा मा दिंशिष्टं मा मा संताप्तमित्याहवनीयं प्रेक्ष्य गार्ह-
पत्यं च । ११। उदक्षुर्संर्पन्नाहैष वामाकाश इति । १२। विश्वे देवाः
श्वासन तदद्य वाचो नमो महस्य इति जपिला । १३। अग्निर्दीना
बेलग्निर्दीनं वेतु प्रावित्रं साधु ते यजमान देवतेत्यवसाय । १४।
योऽग्निं होतारमव्यथा इत्युपांशु । १५। घृतवतीमध्यर्थी स्तुतमास्यख
देवयुवं विश्वारामौलामहै देवां ईलेन्यान्नमस्याम नमस्यान्यजाम
यज्ञियानिति स्तुतावाहाय पञ्च प्रयाजान्यजति । १६। ॥६॥

समिधः समिधो अग्न आज्यस्य व्यन्तिति प्रथमः । १। तनूनपादग्न
आज्यस्य वेलिति दितीयः । २। नरांश्चो अग्न आज्यस्य वेलिति
दितीयो वसिष्ठगुणकानामतिवधूस्यानां कण्ठमंक्षतौनां राजन्यानां
प्रजाकामानां च । ३। इलो अग्न आज्यस्य व्यन्तिति दृतीयः । ४।
बर्हिरग्न आज्यस्य वेलिति चतुर्थः । ५। खाहाग्निं खाहा सोमं खा-
हाग्निं खाहाग्नीषोमौ विष्णु वा खाहाग्नीषोमौ खाहेन्द्राग्नी खाहेन्द्रं
महेन्द्रं वा खाहा देवा आज्यपा जुषाणा अग्न आज्यस्य हविषो
व्यन्तिति प्रयाजयाज्याः । ६। ॥७॥

अग्निर्दीनाणि त्वं सोमाचि सत्पतिरित्याज्यभागौ वार्चन्नौ पैर्णमास्याम्
। १। अग्निः प्रदेन सोम गौर्भिरित्यमात्रास्यायां वधन्वन्तौ । २।
जुषाणो अग्निराज्यस्य हविषो वेतु जुषाणः सोम आज्यस्य हविषो
वेलिति याज्ये । ३। अग्निर्मूर्धत्याग्नेयस्य पुरोनुवाक्या । ४। भुवो यज्ञ-
स्येति याज्या । ५। अग्नीषोमाविमित्युपांशुयाज्यस्य पुरोनुवाक्या ।
६। जुषाणावग्नीषोमावाज्यस्य हविषो वीतामिति याज्या । ७। इदं
विष्णुर्वषट् ते विष्णविति वैष्णवस्य । ८। जुषाणो वा । ९। अग्नीषोमा-

सर्वेदसा युवमेतानीत्यग्नीषोभीयस्य । १०। इत्थाग्नी अवसा प्र चर्ष-
णिभ्य इत्यैत्याग्नस्य । ११। एत्य सानसि प्र सप्ताहिष इति सांनायस्य
। १२। महाँ इत्थो च श्रोजसा महाँ इत्थो नृवदिति माहेन्द्रस्य ।
। १३। इत्थं वा विश्वतो मादयस्य इतिभिरितीन्द्रस्याप्रतिनिधिः ।
। १४। ॥८॥

पिप्रौहि देवानिति खिष्टकृतः पुरोनुवाक्या । १। अयात्मग्निरग्नेः प्रिया
धामान्यथाऽस्मान्य प्रिया धामान्यथालग्नेः प्रिया धामान्यथालग्नी-
षोमयोः प्रिया धामानि विष्णोर्वायालग्नीषोमयोः प्रिया धामान्य-
थालिन्द्रान्योः प्रिया धामान्यथालिन्द्रस्य प्रिया धामानि महेन्द्रस्य
वायाऽदेवानामाज्ञपानां प्रिया धामानि यज्ञदग्नेर्हेतुः प्रिया धामानि
यज्ञत्वं महिमानमायजतामेव्या इषः ऊणोतु सो अध्वरा जातवेदा
मुषतां इविरग्ने यदय विशो अध्वरस्येति याज्या । २। वषट्कृत्योप-
र्याङ्गनम् । ३। ॥९॥

दत्तासुपङ्गास्यमानस्य दक्षिणस्य पाणेः प्रदेशिन्यामनक्ति ।^१ उक्तमे च
पर्वणि मध्यमे च । १। वाचस्पतिना ते डत्तस्य प्राञ्चामौषे प्राणाद्येति
पूर्वमञ्जनमधरौषे निलिप्पति । मनस्पतिना ते डत्तस्य प्राञ्चार्यूर्ज
उदानायेत्युक्तरौषे उक्तरम् ।^२ । उपसूक्ष्म । ३। दक्षिणेनोक्तरेत्तां
धारयन् । ४। अप्रवारिताभिरङ्गुलिभिरसुषिळताभिः । ५। स्वयं पञ्च-
ममादाय । ६। सुखसंमितां धारयन्हदयसंमितां वा । ७। ॥१०॥
उपस्तुतं हृष्टसह दिवा सह सूर्येण सह चक्षुषोप मां हृष्टसह दिवा
सह सूर्येण सह चक्षुषा क्षयनाम् । उपकृतं वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण
सह वायुना सह प्राणेनोप मां वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण सह वायुना

सह प्राणेन इयनाम् । उपद्धतं रथन्तरं सह पृथिव्या सहायिना
सह वाचा सह पशुभिरूप मां रथन्तरं सह इथिव्या सहायिना
सह वाचा सह पशुभिर्कृताम् । उपद्धतं स्थानु भुवनमुप मां
स्थानु भुवनं इयनाम् । उपद्धतं चरिष्यु भुवनमुप मां चरिष्यु
भुवनं इयताम् । उपद्धतः सखा भक्त उप मां सखा भक्तो इयनाम् ।
उपद्धताः सप्त होता उप मां सप्त होता इयनाम् । उपद्धता
गावः सहायिरोप मां गावः सहायिरा इयनाम् । उपद्धता धेनुः
सहस्रधेनोप मां धेनुः सहस्रधेना इयताम् । उपद्धता वाक्सह
प्राणेनोप मां वाक्सह प्राणेन इयताम् । उपद्धता वाक्सह मनसोप
मां वाक्सह मनसा इयताम् । उपद्धतेला दृष्टिरूप मामिला दृष्टि-
कृताम् । उपद्धतेला ततुरिरूप मामिला ततुरिकृताम् । उप-
द्धता हे साचि अुषख मेल इति अपिलेलामुपद्धते । १ ॥ १ ॥
इलोपद्धतेपद्धतेलोपास्तां इला इयतामिलोपद्धता मानवी घृतपद्मी
मैत्रावहणी । ब्रह्म देवकाममुपद्धतम् । देव्या अर्धवर्यव उपद्धता
उपद्धता मनुष्या च इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्धान् । उपद्धते
यावाष्ठिवी पूर्वजे इतावरी देवी देवपुत्रे । उपद्धतो इयं यजमान
उत्तरस्यां देवयज्ञायामुपद्धतो मूर्यसि इविक्षरण इदं से देवा
इविर्जुषन्नामिति तस्मिन्पुपद्धत इत्युपद्धत । २ । अवचाय । २ । अन-
रिलं चतुरवानिति । ३ । अन्ते वा चतुर्थम् । ४ । इलाचि स्तोगाचि
स्तोगक्षत्सा नः सुप्रजात्स्वे रात्यस्योचे धाः । जुहूं जुष्टि ते गमेय उप-
द्धत उपद्धतं तेज्जीव सुखस्त्वा शुक्षाय सुरभ्याख्यवाय प्राप्नामौत्यु-
स्तरेलां प्राप्न्य । ५ । इतरां यजमानपश्चमाः प्राप्न्य । ६ । आ मार्जना-

द्वाग्यमनम् ।३। इदमाप इति लक्षेनान्तर्वेदि पवित्रवति मार्जयन्ते ।
८। परिहते ब्रह्मभागे उच्चाहार्यमाइरज्ञि ।८। एष दक्षिणाकालः
सर्वासामिष्ठीनाम् ।९। नान्वाहार्यो उत्थादिष्टदक्षिणासु ।९।

एषा ते अग्ने समित्तथा वर्धस्त्र च च यायस्त्र ।
वर्धिषीमहि च वयमा च यासिषीमहि ॥

इति समिधमनुमन्त्रय ।१२। चौननुयाजान्यजति ।१३। ॥१२॥
देवं वर्हिवसुवने वसुधेयस्त्र वेतु ।१। देवो नराश्च सो वसुवने वसुधे-
यस्त्र वेतु ।२। देवो अग्निः खिष्टक्षत्पुद्रविणा मन्त्रः कविः सत्यम-
न्नायजौ हेता हेतुर्हेतुरायजौयानग्ने यान्देवानयाज्ञां अपिग्रेर्ये
ते हेत्ते अमस्तेत्यवसाय ।३। तां सप्तनुषौ हेत्तां देवंगमां
दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमं खिष्टक्षत्पुद्रे हेता भूर्वसुवने वसुधेयस्त्र
नमोवाके वीहीत्यनुयाजयाज्ञाः ।४। ॥१३॥

सूक्ता ब्रूहीत्युक्तः ।१। इदं द्यावाष्टुचिवी भद्रमभृदार्थं सूक्तवाकमुत
नमोवाकमृद्धास्त्रं सूक्तोच्यमग्ने त्वं सूक्तवागस्त्रीत्यवसाय ।२। उपश्रुतौ
दिवस्त्रुचिव्योरेमन्त्रतौ ते अस्मिन्यज्ञे यजमान द्यावाष्टुचिवी स्तामि-
त्यवसाय ।३। शंगयौ जीरदानू अचत्तू अप्रवेदे उरुगच्छूतौ अभयंक-
तावित्यवसाय ।४। वृष्टियावा रीत्यापा शंभुवौ मयोभुवा ऊर्जस्तौ
पथस्तौ सूपचरणा च खधिचरणा च तयोराविदीत्यवसाय ।५।
अग्निर्हविरजुषतावीदृधत महो ज्यायो उक्तत ।६। सोमो इविरजुष-
तावीदृधत महो ज्यायो उक्तत ।७। अग्निर्हविरजुषतावीदृधत महो
ज्यायो उक्तत ।८। अग्नीषोमौ इविरजुषेतामवीदृधेतां महो ज्यायो
उक्ताम् ।९। विष्णुर्वा ।१०। अग्नीषोमौ इविरजुषेतामवीदृधेतां

महो व्यायो इकाताम् । ११। इक्षाग्नी हविरजुषेतामवीरुधेता महो व्यायो इकाताम् । १२। इक्षो हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो इक्षत । महेश्वो वा । १३। देवा आज्यपा आज्यमजुषन्तावीरुधत महो व्यायो इक्षत । १४। अग्निर्हेत्रेण हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो इक्षत । १५। अस्यास्त्रधूतोत्तायां देवंगमायामाग्नास्ते इयं यजमानः । १६।

17

असावसाविति नामग्नै यजमानस्याभिव्याहृत्योत्तरं देवव्यामाग्नास्ते भूयो हविष्करणमाग्नास्ते आयुराग्नास्ते सुप्रजास्त्रमाग्नास्ते दिव्यं धामा-ग्नास्ते । १७। यदग्नेन हविषाग्नास्ते तदग्नात्तद्व्यात्तदस्मै देवा राष्ट्रनां तदग्निर्देवो देवेभ्यो वग्नुनां वथमग्नेः परि मानुषाः । १८। इष्टं च वौतं चाभूदुभे चैनं [न इति वा] ^{२०} शावाष्ट्यिवी अंहसः पातामेह मतिर्वाम-स्थेदं च नमो देवेभ्य इति । १९। नम उपेति वर्हिव्यज्ञलिं निधाय जपति । २१। अंयोर्बूहीत्युक्तस्तद्योरिति अंयोर्वाक्मुक्तोपस्त्यम् । २२। सुगादापनादि मन्त्रयाज्यभागान्तम् । २३। परं मध्यमया । २४। अनु-याजास्त्रुत्तमया । २५। ॥१४॥

उपांशु गार्हपत्ये पद्मीसंयाजैश्चरन्ति । १। योमं लष्टारं देवानांप-ल्लोरग्निं गृहपतिमिति यजति । २। राकासिनीवास्त्रौ प्रजाकामस्त्र पूर्वे गृहपतेः । ३। आ प्यायस्त्रं सं ते पर्वास्त्रौह लष्टारं तत्त्वसुरौयं देवानांपद्मीरुत ग्ना व्यनु राकामहं थास्ते रात्रे सिनीवालि थासु वाऽउरग्निर्हेता गृहपतिर्वयमु त्वा गृहपत इति । ४। यथा ह त्यदसव इति अपित्वेष्टासुपक्षयते । ५। उपद्वृतेयं यजमानीति वा विकारः । ६। दूसान्ताः पद्मीसंयाजाः । ७। अव्यक्ता वा । ८। प्र त्वा सुक्षामीति वेदं विसुच्य योक्त्रम् । ९। अज्ञस्त्रौ पद्माः क्षत्वा वेदं च युक्तम् । १०।

शद्विर्वेदयोक्ते परिषिक्षापति । ११। कामाय त्वा वेदोऽसि थेन सं
वेद देवेभ्यो वेदोऽभवत्तेनास्त्रभ्यं वेद एधि । वेदोऽसि वित्तिरसि
विदेयं कर्मासि करणमसि कियासं यनिरसि सनितासि बनेयम् । १२।

धृतवर्णं कुलायिनं रायस्तोषं यहस्तिष्ठम् ।

वेदो ददातु वाजिनम् ॥

इति वेदे पत्रीं वाचयति । १३। सा दणानि प्रगृह्णान्तरेणोऽह
स्वस्ते । १४। तनुं तन्वचित्युक्तरेण गार्हपत्यमा वर्षिषः स्तौर्वा । १५।
आप्त्वा ऽसि संपृष्टः प्रजया मा पश्यभिरा पृष्टेति वेदशेषमुप-
स्थाय । १६। एतेनाद्ये ब्रह्मणा

अथाद्यां जातवेदा अन्तरः पूर्वो अस्मिन्निष्ठा ।

सन्वन्धनिं सुविसुषा वि सुच्च धेष्ठास्त्रभ्यं द्रविष्यं जातवेदः ॥

दत्याहवनीयमुपखाच । १७। उपसृष्टोऽमृज्यते । १८। ॥ १५॥

स्वाख्यातौ दर्शपूर्णमासौ प्रकृतिरिष्टिपशुबन्धानाम् । १। अन्वयस्य प्रकृ-
तिरित्याख्या । २। अन्तरेणाज्यभागौ स्त्रिष्टकातं च चदिज्यते तमावाप
दत्याच्छ्रुते तप्तथानम् । ३। तदङ्गानीतराणि । ४। तेषामभिन्नकाले
उर्ध्वं विभवः । ५। तन्मत्त्वाणं तत् । ६। प्रदानमुच्चावचाभिर्वताभिः
संयुज्य शूयते । ७। तत्र देवताविकारे तदेवते याज्यापुरोनुवाक्ये । ८।
निगमस्थानेषु च सा देवतोपस्थ्यते । ९। आवाहन उत्तमे प्रथाजे
स्त्रिष्टकनिःश्रद्धादे स्त्रीवाके चेत्यमाना देवता निगच्छन्ति तस्मान्निगम-
स्थानानि । १०। अनुक्रामन्तस्य विकारान्व्याख्यास्थामः । ११। पौर्ण-
मासीविकार दत्युक्ते वार्चद्वौ प्रतीयात् । १२। अमावास्याविकार इति
रुध्मन्तौ । १३। अनादेशे विकस्यभृतौ । १४। देवतातः । १५। इविष्टो

वा । १६। संनिपाते इविष्टः । १७। सामान्यान्नियमः । १८। सामदद्वं
च सामिधेनीगाम् । १९। इष्टिप्रसूत्येषु वचनादन्तः । २०। काम्यासू-
पांडुहविष्टा । २१। अनुक्रामन्त्वा वाच्यास्थामः । २२। ॥१६॥
चोदनाप्रकरणे इविषां प्रतीक्यहणं याज्ञापुरोनुवाक्यार्थं न चेदन्यो
उर्ध्वसंयोगः । २३। द्विप्रस्तिषु चोदनानुपूर्वेण । २४। दैवतेन । २५। लिङ्गेन
च । २६। उपस्थृतासु देवताखनधिगद्धंस्तस्मिन्ने इवतेन तु अथेत् । २७।
उपस्थृतास्तु निगच्छन्ति । २८। अभौत्त्रां चैकैकस्यै देवतायै इवस्योद्यते
तत्र ये प्रथमेापदिष्टे याज्ञापुरोनुवाक्ये ते सर्वज्ञं प्रतीयात् । २९। न
चेष्टयः पृथक्क्लतः शक्याः परिमङ्गातुम् । ३०। तत्त्वानादिष्टयाज्ञापुरो-
नुवाक्यासु गायत्रीचिष्टुभौ तदेवते परीक्षेत् । ३१। उपिष्टिहत्यौ वा
परिहाप्य । ३२। वर्षीयस्त्री तु याज्ञा । ३३। समे वा । ३४।
यत्तैतेषां सत्त्वणां किंचित्सात् । ३५। ऊवे इवामहे शुधागद्वेदं
बर्हिर्निषीदं देवतानामेति पुरोनुवाक्यालक्षणानि । ३६। अद्विं पिब
जुषस्त्र भत्त्वाद्यवायस्त्र वौहि प्र देवतानामेति याज्ञालक्षणानि ।
३७। पुरस्ताक्षणा पुरोनुवाक्या । ३८। उपरिष्टाक्षणा याज्ञा ।
३९। अग्नधिगद्धंस्तदेवते नम्नाभ्यां यजेत् । ३०।

इममा इट्टुधी इवं यत्वा गौर्भिर्हवामहे ।

एदं बर्हिर्निषीदं नः ॥

स्त्रीणां बर्हिरानुषगा सदेतोपेसागा इह नो अद्य गच्छ ।

अहेतता मनसेदं जुषस्त्र वौहि इवं प्रथतमाङ्गतं नः ॥

इत्यूहेद्विदेवतषज्जदेवतेषु । ३९। प्राणतीर्त्तभिसंनमेआङ्गतीर्त्तभिसं-
नमेत् । ४०। ॥१७॥

इति ग्राह्यायनश्रौतसूत्रे प्रथमो उद्घायः समाप्तः ।

चोम् ॥

वसन्ते ब्राह्मणस्याम्याधेयम् ।१। यीशे चत्तियस्य ।२। वर्षासु
वैश्वस्य ।३। ग्ररदि वा ।४। शिंशिरः सर्वर्वणनाम् ।५। याथाकाम्य-
स्तृत्वाणां खोमेन यत्यमाणस्य ।६। अमावास्यायां पौर्णमासां वा
दधीत ।७। इद्दूषपक्षे वा पुण्ये नक्षत्रे ।८। छन्तिकाप्रस्तृतीनि चौणि
फल्गुनीप्रस्तृतीनि च ।९। ॥१॥

अथेष्टिकालाः ।१। सद्यो द्वादशाहे मास चतौ संवत्सरे वा ।२।
अग्नये पवमानायेष्टिः ।३। पौर्णमासीविकारः ।४। अग्ने आद्युष्यग्ने
पवस्तु ।५। तं हि अश्वन्त ईखते ते स्याम ये अग्नय इति खिष्टक्षतः ।६।
अग्नये च पावकायाग्नये च शुचये दितीया ।७। अमावास्यावि-
कारः ।८। अग्ने पावक स नः पावक ।९। अग्निः इच्छिततम उदग्ने
शुचयः ।१०। अग्निमग्निं इवौमभिरग्निनाग्निः समिध्यत इति खिष्ट-
क्षतः ।११। अदितये द्वितीया ।१२। लक्ष्मणे सप्रथाः खोम यास
इति सद्वन्नावाज्यभागौ ।१३। उत लामदिते महि ।

महीमू षु मातरं सुन्तानास्तुतस्य पनीमवसे झवेम ।
तुविज्ञामजरन्तीमुरुचौं सुर्गमाणमदितिं सुप्रणीतिम् ।१४।
प्रेद्धो अग्ने इतो अग्ने इति विराजौ खिष्टक्षतः ।१५। चतुर्थः
कुर्वन्तो इये प्रथमाम् ।१६। अग्ने शुचेनोप ला जुङः ।१७।
अर्घ्यमस्याग्निं खोमेनेति खिष्टक्षतः ।१८। ॥२॥

प्रथमे वा समानतन्त्रे ।१। मध्यमे वा ।२। द्वितीयो वा ।३।
 आदित्यखैद्वाग्नो द्वितीयो ग्राहाणस्य ।४। अग्नीषोमीयो वा ।५।
 ऐश्वरो राजन्यस्य ।६। वैश्वदेवो वैश्वस्य ।७। विश्वे देवासः स्त्रीर्णे
 वर्हिषि ।८। आग्रेयी वा द्वयोः पूर्वा ।९। आज्येन तनूदेवताः
 पुरस्तात्पुरोलाशसाग्निं पवमानं पावकं च इुष्मिं चोपरिष्ठात् ।१०।
 विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरिति स्थिष्टतः ।११। आदि-
 तये द्वितीया ।१२। अमावास्याविकारः ।१३। तात्त्वज्ञीनां तनूदे-
 वताभिरेकहविषस्य हृष्णवद्वितीयाभिरपरमादित्यदत्तीयाभिरपरं
 दश्म्यविष्टाताग्रेयी ।१४। सर्वाद्युपांशुइविष्टा ।१५। पाञ्चदस्यं च
 बामिधेनीनाम् ।१६। सप्तदशादित्यायाम् ।१७। चतुर्विंशतिर्द्विज्ञिणा
 ।१८। द्वादशा ।१९। षष्ठा ।२०। अस्तः ।२१। अतमानवद्यवासो
 ज्ञात्य ।२२। द्वादशरात्रं स्वयंहोमी खात् ।२३। अत्यवदनं च ।२४।
 अतिथिभ्यस्य दानम् ।२५। आहिताग्निर्वते गानिष्ठा पश्चुना मांस-
 मश्नीयाज्ञानिष्ठापयत्नेन नवानामोषधीनां फलानि ।२६। ॥३॥
 पूर्वा दर्शपूर्णमासाभ्यामन्वारम्भणीयेष्टः ।१। आग्नावैष्णवः सरखतै
 सरखते च ।२।

अग्नाविष्णु महि तदां महितं पातं षृतस्य गुह्यानि नाम ।

दसेदसे सुष्टुतिर्वामिथानोप वां जिङ्गा षृतमाचरण्यत् ॥३॥

अग्नाविष्णु महि धाम प्रियं वां वीथो षृतस्य गुह्या जुषाणा ।

दसेदसे सप्त रत्ना दधाना प्रति वां जिङ्गा षृतमुचरण्यत् ॥४॥

पावका नः सरखतौमा जुङ्गानाः ।५। जनौयन्तः स वादधे ।५।

पञ्चहविषमेके ग्राहे भगिने ब्रतपतये च ।६। लमग्ने वीरवद्यजस्तं

भगो नः । ४ । लमझे अतपा यदो वथम् । ५ । पौर्णमासीविकारः । ६ ।
धेनुस्त्र इच्छिणा । ७ ॥४॥
काम्यं पुनराधेयमजानानस्त्र । ८ । आग्नेयो ऽग्ने च वैश्वानरायो-
द्वासचिष्ठमाणस्त्र । ९ ।

वैश्वानरो न जतय आ प्रथातु परावतः ।

अग्निः सहृतौरूप ॥^३

पृष्ठो दिवि । १ । मध्यावर्षं पुनराधेयकालः । २ । पुनर्वस्त्र च नक्षत्रम्
। ३ । या वाषाङ्गा उत्तरामावास्त्र । ४ । मध्यन्दिनस्त्र कालः । ५ ।
पञ्चकपाञ्चस्त्राग्नेयः । ६ । सामिधेनस्त्र पञ्चदश । ७ । चिष्ठु च प्रथा-
चेष्टग्निशब्दो विष्टतः । ८ । तनूनपादग्निमिलो अग्निना बर्हिरग्निः
। ९ । वार्चन्नः पूर्व आज्यभागः । १० । अग्निं सोमेन नेधयेति वाग्नेये
बुद्धिमते । ११ । अग्ने आयूवीयुत्तरो ऽग्ने पवमानाय । १२ ।
एत्यु पु ब्रवाणीनि बेन्दुमते । १३ । अग्निर्मूर्धति वा रेतस्तते । १४ ।
चथाचोदितं यजति । १५ । अग्ने तमयेति प्रथमाद्वतीये इविषो दिती-
याचतुर्थी खिष्टकतः । १६ । देवं बर्हिरग्नेर्वसुवने देवो नराशंसो ऽग्ना
वसुवने । १७ । अग्निशब्दं चतुर्षु पूर्वेषु प्रथाचेष्टनुयाजयोस्त्र विभक्तय
इत्याचक्षते । १८ । तायोपांशु । १९ । उत्तरस्त्राज्यभागः । २० । इविष्ट
। २१ । सर्वं वा सह पूर्वाभ्यामनुयाजाभ्याम् । २२ । हविरन्तं वा । २३ ।
। २३ । सर्वं वा सह पूर्वाभ्यामनुयाजाभ्याम् । २४ । हविरन्तं वा । २५ ।
हविरेव वा । २६ । पुनरहत्यूतो जरत्संव्यायः पुनःसंक्षतः कद्यो
उन्द्राच्छिरण्यं वा इच्छिणा । २७ । अदितये दितीया । २८ । अमा-
वास्त्राविकारः । २९ । आग्निवाहणी वा । ३० । स लं नो अग्ने ऽवस्त्रं
नो अग्ने वहस्त्रं विदानिति । ३१ । ३२ । ३३ ॥ ५५ ॥

अग्निहोत्रं जुहोति सायं च प्रातस्य । १। पुरा शायानां संसर्गद्वार्ह-
पत्यादाहवनीयमुद्धरति । २। प्रभान्तां रात्राम् । ३। प्रादुष्करणं
नित्यधृतः । ४। गतश्रियः शुश्रुवान् ब्राह्मणो यामणी राजन्यः । ५।

उद्दिघमाण उद्धर पापनो मा यदविदान्यच विद्वांशकार ।

अङ्गा यदेनश्वर्णमेह किञ्चित्सर्वसामोद्भृतः पाहि तस्मात् ॥ ६।

अमृताङ्गतिममृतायां जुहोम्यग्निं पृथिव्याममृतस्य जित्यै ।

तथानन्तं लोकमहं जयानि प्रजापतिर्यं प्रथमो जिगाय ॥ इति । ७।

रात्रेति प्रातर्विकारः । ८। परिसमुद्धा हेष्वन् । ९। च्वतं त्वा सत्येन
परिषिद्धामौति चित्तिरेकैकं पर्युच्य ऊत्वा च । १०। सत्यं लर्तेन
परिषिद्धामौति प्रातः । ११। यशस्य संततिरसि यशस्य त्वा संतत्यै
नयानौति गाईपत्यासंततामुदधारामाहवनीयात् । १२। तनुं तन्व-
नित्यन्तरा श्वापदे गते । १३। ॥ ६॥

प्रथमास्तमिते जुहोति । १। दृश्यमाने वा नक्ते । २। उपोदधं
ब्युषिते । ३। उदिते वा । ४। पुरस्तानु काले मनः कुर्वीत । ५।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६। उब्रौयाभ्युदितमा तमनादासित्वा ऊत्वा
वरं दत्वा भूरित्यनुमन्त्रयेत । ७। अङ्गत्वा वोदुत्त्वाहवनीयमन्यं
प्रणीय जुड्यात् । ८। पयो यवागूर्दध्याज्यमित्यग्निहोत्रहवौंषि । ९।
न दध्यधिश्रयति । १०। नापः प्रत्यानयत्याच्ये । ११। कुशतहस्ते
प्रत्यस्ताज्यस्योन्नयति । १२। पश्चादन्वाहार्यपत्तमाद्यजमानः प्रत्यड्ति-
ष्ठनादित्यमुपतिष्ठते सत्यं च्वताय त्वा दक्षिणं नयानौति सायम् ।
१३। च्वतं सत्याय त्वा दक्षिणं नयानौत्याहवनीयं प्रातः । १४।
उत्तरेणान्वाहार्यपत्तनं यजमानस्य मंचरः । १५। दक्षिणः पश्चाद-

स्वनीयादावनम् ।२६। एवं गार्हपत्यात्पत्याः ।२७। उष्टिरसि
पाप्नान् मे हृष्ट विद्यासि विद्य मे पाप्नानमित्याचामति ।२८।
वाचं च चक्षति ।२९। ॥७॥

दक्षिणतो उग्निहेत्त्वौ सुपस्त्रजन्ति ।१। न चान्तरेण संचरेत् ।२।
न च शुद्धेण दोहयेत् ।३। अग्नये देवेभ्यो धुखेति सार्थं जपति ।४।
स्वर्णाय देवेभ्यो धुखेति प्रातः ।५। अग्ननाथापिपासे स्त्रियां वै
स्त्रियं वाधन्ते स्त्रिया वाँ वाघे उग्निहेत्त्वा वस्तुन वौरेणेति सार्थं-
प्रातः ।६। अवाहार्यपचनेन वौरेणेति स्त्रीकसायाम् ।७। सुभृतङ्गतः
सुभृतं नः क्षुणुतेत्युपवेषेणोदीक्षो उग्नारान्गार्हपत्यान्विहस्त्राधिश्रय-
व्यवनाथापिपासीयेनाग्निहेत्त्वात्क्षत्याः गार्हपत्येन वौरेणेति विकारः
।८। अग्नेष्ट्रा चकुषावेच इति समिधमादीप्यावज्योत्य ।९। समाप्त
ओषधीर्णां रसेनेति सुवेणापः प्रत्यानीय ।१०। प्रतितय द्रुण्डे
युनरकञ्चोत्य ।११। चिरवक्षादसुदगुदात्य ।१२। अनुच्छिन्दनिव
।१३। न तो देवेभ्य इति दक्षिणतो उग्नारानुपस्थृत्य ।१४। सुभृतात्
व इति सुप्रत्यूक्ष्माग्रत्युत्तम् ।१५। सुवं च सुचं च प्रतितयोऽवयत्य-
व्यवनाथापिपासीयेन क्षुणा क्षुणेण वौरेणेति विकारः ।१६। चतुर्थ-
क्षलत्वो वा ।१७। क्षुवेक्षुवे च मन्त्रः ।१८। उक्तीते सुचं संस्तुशति
।१९। सजूर्देवेभ्यः सायं यावभ्य इति सायं जपति ।२०। सजूर्देवेभ्यः
प्रातर्धावभ्य इति प्रातः ।२१। उच्चरेण गार्हपत्यं क्षुचसुपसाद्य ॥²²
प्रादेवमात्रीं पाप्नाश्रीं समिधमादाय सुचं च ²³ समयातिहत्य
गार्हपत्यमाहवनीयस्य पस्त्रादुदग्येषु कुशेषु क्षुचसुपसाद्य ²⁵ समिध-

* विकार इति वाक्यच्छेदः । तथापि आवनात्मि उक्तेषो वाक्यायने Comm.

मभादधात्यज्ञनायापिपासौयेन समिधाहवनीयेन वीरेणेति विकारः
 ।^{२६} । द्वाजुखं समिधो उतिहत्याभिजुहेति ।२३॥८॥

अग्निर्ज्येतिर्ज्येतिरग्निः स्वाहेति सायम् ।^{२७} । स्वर्यो व्योतिर्ज्येतिः
 स्वर्यः स्वाहेति प्रातः ।^१ । दक्षिणं जाचाचावषद्वारासु ।^२ । उपसा-
 द्योत्तरामसंस्तुत्यज्ञाणौ भृत्यसौं पूर्वस्याः ।^३ । सुष्ठि भृत्यिष्ठं कुर्यात् ।^४ ।
 सुष्ठो बुधेनाङ्गारानुपस्थृत्य दिवदीकौं सूचसुधन्योपसाद्यति ।^५ ।
 अग्नप्राणः स्वर्णं लोकं जिते जयाम्यभयं मे उलोकताया अपुचताया
 अपश्चुताया इति चजमानः पूर्वाभाडतिमनुप्राणिति ।^६ । आगच-
 पान आत्मानं विजिते विजयाम्यभयं मे उलोकताया अपुचताया
 अपश्चुताया इत्युत्तरामन्त्रवानिति ।^७ । या चजस्य समृद्धस्यान्नीः सा
 मे समृधतामिति ।^८ । उत्तयोदत्तरतः प्रतीकौं सायं दिवप्रमाण्डि-
 ।^९ । ऊर्ध्वां दक्षिणतः प्रातः ।^{१०} । पूर्वमुपमार्जनं कुर्वेषु निश्चिप्त्यो-
 वधीः प्रीणामीति मनसा ।^{११} । उत्तरं दक्षिणतः पाणिमुत्तानं
 निदधाति पितृनप्रीणामीति मनसा ।^{१२} । हि: प्रदेशिन्या प्राश्नोप-
 द्विमदुदर्घर्णादृत्य^{१३} प्राग्दण्डया भवधित्वा^{१५} प्रत्यग्दाढां पर्यस्य^{१६}
 निर्जिष्ट^{१७} प्रकाश्याचम्य^{१८} प्रागुदीचौरप उत्सिष्ट^{२०} प्रागुदीचौमुहि-
 अति^{२१} ।२४।* एतदेकहेमे कर्म ।^{२२} । सर्वेषु तु जुङ्गत्यूर्णां सुच-
 मुत्तरेण गर्विष्ट्यं निधाय ।^{२३} । ॥८॥

इह बुधिं पुष्टिपतिर्दधात्विह प्रजां जनयतु प्रजापतिः । अग्नये

* Comm. हि: प्रदेशिन्या प्राश्नोत्त्यारभ्य प्रागुदीचौमुहितीति सूचक्ते ।
 तथापि तु त्यवन्नानि वर्षम् उच्चते ।

रथिमते पश्चुमते पुष्टिपतये खाहा । अग्नये गृहपतये खाहा । अग्नये
खाहा । दृष्टीं चतुर्थीं गार्हपत्ये ॥

तत्सवितुर्वरेण्यं भूर्वाग्वज्ज वज्ज मे भूयात्खाहा ।

भर्गो देवस्य धीमहि भुवः प्राणे भूयान्भूयो मे भूयात्खाहा ।

धियो यो नः प्र चोदयात्खर्णीम सर्वं सर्वं मे भूयात्खाहा ।

अग्नये उजादायाग्नपतये खाहेत्यन्वाहार्यपत्तने चतुर्थी ॥२॥ महा-
वाहतिभिस्त्विस्त्वो ब्रह्मवर्चसकामस्य ॥३॥ अविकृता चतुर्थी ॥४॥ याः
सुचापस्त्रैं ताः करोत्यग्निहोत्रस्याल्यां गार्हपत्यस्य पश्चादङ्गलौ च
पत्न्याः ॥५॥ सं ता सुजामि प्रजया धनेनेत्यङ्गलौ ॥६॥ प्रतितप्तं सुचं
निरधाति ॥७॥ ॥१०॥

इच्छितोन्यायं याजमानम् ॥१॥ उप प्रयत्नो अध्वरमयमग्निः
सहस्रिष्ठ उभा वामयं ते योनिरयमिशस्य प्रवामिति षष्ठीं चिः
प्रथमासुत्तमां च ॥२॥ आयुर्दा अग्ने उत्थायुर्मे देहि वर्चोदा अग्ने
उसि वर्चो मे देहि तनूपा अग्ने उसि तत्त्वं मे पाञ्चग्ने यन्म ऊनं
तत्त्वं स्तुतम् आ पृष्ठ

इन्द्र्यानास्त्वा भतं हिमा द्युमनं समिधीमहि ।

वयस्त्वन्तो वयस्त्वतं सहस्रनः सहस्रतम् ।

अग्ने सप्तवदभ्यन्मदन्यासो अदाभ्यम् ।

इति जपिला ॥३॥ चिचावसो खस्ति ते पारमश्वीयेति चिः ॥४॥ सं
लमग्ने सूर्यस्य वर्चसागथाः समृष्टीणां स्तुतेन सं प्रियेण धात्रा समह-
मायुषा सं वर्चसा सं प्रजया सं प्रियेण धात्रा सं रायस्योषेण
ग्निष्ठीयेत्युपविश्य ॥५॥ अम्भ खान्मो वो भक्तीय मह ख भड्डे वो

भक्तीयोर्ज स्वार्जं वा भक्तीय राथसोव च राथसोवं वा
भक्तीय ॥९॥

रेवती रमध्वमस्मिन्योगावस्थिंहोके उस्मिन्गोष्ठे उस्मिन्हये उस्मा-
मास्तिष्वस्त्रां प्रतिहायामिइव स्वेतो मापगतेति गामधेति ।६।
संहितासि विश्वरूपूर्जा माविष्म गौपद्येनेत्यस्या स्वाटसुपस्तुम् ।७।
उप लाङ्ग इति छवेनाग्ने लं न इति च दैपदेन गार्हपत्यम् ।८।
इह एषादित एषि सूक्ष्म एच्छीति गामधेति ।९। काम्या एत मध्यि
वः कामधरणमिति वस्य स्वाटसुपस्तुम् ।१०। वोमानं स्वरणमिति
छवेनोन्नरतो उवाहार्यपचम् ।११। अनरेण गार्हपत्याहवगीयौ
माहित्वं जपिलाहवगीयसुपतिष्ठते ।१२। तस्वितुवरेष्यं कदा चन
स्वरौरस्ति परि ते दूस्रभ इति चिरेताम् ।१३। सर्वेषु तु जुङ्कमाहा-
याहतिभिस्तिस्तिः समिधो उभ्यादधायाहवगीये दैक्षिण्यौ ।१४।
दैक्षिण्युरस्तु ता रमे मार्ण लङ्घवस्तिस्तीयाहवगीयस्य दक्षिणतो
ज्ञातानुपस्तुम् ।१५। ततो उमि तनुरस्तु ता संतनुहि प्रजया
पशुभौ राथसोवेण सुप्रजास्वेन सुवीर्येण मानुषस्तुरस्तु ता
रभस्तु ता लं लङ्घवस्तित्या अवाविति व्येष्टस्य पुचस्य नामाभिव्याहत्य
यावन्तो वा भवति ।१६। आत्मनो उजातपुषः ।१७। सत्येनाव-
भृथमभ्यवैम्यप्यु ब्रतमित्याचम्य वाचं विस्तुते ।१८। ॥१८॥

कथं प्रातः ।१। भृत्युवः खः सुप्रजाः प्रजाभिर्भूयासं सुपोषः
पोषैः सुवीरो वीरैरभयं ते उभयं नो अस्तु मनसा लोपतिष्ठे लोक-
सुपैमि स्वस्तेयाहवगीयम् ।२। अर्चेव तिष्ठन्नितरौ ।३। अभयं ते
उभयं नो अस्तु वाचा लोपतिष्ठे प्रजासुपैमि पशुंस्तेति गार्हपत्यम् ।४।

अभयं ते उभयं नो अस्तु प्राणेन व्योपतिष्ठे आगमुपैस्वाद्युष्टेत्यक्षाहार्थ-
पचनम् । ५। अभयं वेऽभयं नो अस्तु कामेन व उपतिष्ठे विनिशुपैमि
भृतिं चेति सर्वाङ् । ६। समानं समिक्षाभृत्या ग्रतस्य विसर्जनात् । ७।
प्राणेन वैव शाश्वंप्रातः । ८। अनुपस्थानं वा प्रातः । ९। ११ ३॥

प्रवस्थक्षम्भौल् समीक्षते उभयं वेऽभयं नो अस्त्विति । १। नर्य
प्रजां जे पाहि भाजुषाक्षा भयात् पाहौति गार्हपत्यम् । २। अथर्व
पितुं जे पाहि पित्र्याक्षा भयात् पाहौत्यक्षाहार्थपचनम् । ३। तमुत्तरेष्य
३० गता इन्द्रं पश्युमे पाहि दैवाक्षा भयात्पाहौत्याहृत्यनीयम् । ४।
अद्यमध्यमिति चौणि पदान्थभुद्धृत्या^५ सकाशादाग्यमनम् । ५। अनु-
पस्थानस्थानर्थसुप्तं प्रवस्थपेत् । ६। याजमानं च पर्वणि । ७। अनपेतं
हि कारणम् । ८। सन्धिवेलयोर्वाचम्य वाचं गता पुनराचम्य महा-
व्याहृतिभिर्विसर्गः । ९। एत्युर्विषये उग्नीनां वाचं यच्छ्रेत् ॥ १४॥

प्रोक्षायन् । १०। तथा चैव समीक्षणम् । १।

आगम्य इत्यहन्तममस्तुर्थं वसुवित्तमम् ।

अग्ने सदाशमभि द्युष्ममभि यह आ यच्छख ॥

इन्द्रं पश्युमे उनुपस्थाने पाहौव दैवाक्षा भयादजुगुपस्थानाक्षा
पाहौवेत्याहृत्यनीयम् । १। दण्डपचयनं समिदाधानं च सर्वेषु । २।

अथमग्निः पुरीयो रथिमान् पुष्टिवर्धनः ।

अग्ने पुरीयाभि द्युष्ममभि यह आ यच्छख ॥

* Comm. अथर्वत्येवमादिना मन्त्रेषामाहार्थपचनमुपतिष्ठते । उत्तरेष्य खितः ।
तमिति यत्तादागत्यायेवमेव । अर्थाद्विवेचमात्रः ।

† इन्द्रेत्येवमादिना मन्त्रेषाहृत्यनीयमयः । दक्षिणाग्निमुत्तरेष्य गता—

अथर्व पितुं मे ऊगुपसां मे पाश्वेव पित्तान्मा भयादजुगुपसास्मान्मा
पाश्वेवेत्यन्वाहार्यपत्तम् ।४।

अथमग्निर्गृहपतिर्गार्हपत्यात्प्रजाया वसुवित्तमः ।

अग्ने गृहपते उभि शुक्रमभि सह आ यच्छख ॥

नर्य प्रजां मे ऊगुपसां मे पाश्वेव मानुषान्मा भयादजुगुपसास्मान्मा
पाश्वेवेति गार्हपत्यम् ।५। व्यवेतो ऊग्नेन्प्रवस्ति ।६। तेज चैवो-
त्सृज्यते ।७। ॥१५॥

वास्तोव्यतीयं ध्रौद्ये दग्धराचावरार्थं संप्रथातेषु ।१। अग्निष्ठस दच्चिष्ठे
युक्त उपोद्धा चौवरं वास्तोव्यते प्रतिजानौहीत्यनूच्य वास्तोव्यते
ग्रन्थयेति यजति ।२। उत्ते चानाहिं त्यजेत् ।३। ॥१६॥

समारोहयमाणे गार्हपत्ये पाणी प्रतितप्य प्राणान्संनृत्येहि ने
प्राणानारोहेति ।१। सदासद्गमन्तेण दिर्दिस्त्रूष्णीम् ।२। अथं ते
योनिरिति वारणी प्रतितपति ।३। सदासद्गमन्तेण दिर्दिस्त्रू-
ष्णीम् ।४। एवमाहवनीयात् ।५। नियध्यतादन्यस्मिन् ।६। अगस्त-
मिते च मन्त्रनम् ।७।

उपावरोह जातवेदः पुनर्लं देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानम् ।

आयुः प्रजां रथिमस्मासु धेष्टारिष्टो दीदिहि नो दुरोणे ॥

हृत्यात्मनो ऊर्ष्योरुपावरोद्धा मन्त्रनम् ।८। सौकिके वा सौकिके वा
।९। ॥१७॥

इति शास्त्रायनशौतस्त्रुचे हितीयो ऊधायः समाप्तः ।

चोम् ।

—•—

संस्कृतायां पौर्णमास्यामिश्रयेष्टुर्विमुच्ये ।१। अमावास्याविकारः ।२। इन्द्र चन्द्रं मृगो न भौमः ।३। उष्णो दमूना अग्ने ग्रह्येति स्थिष्टुलतः ।४। अदितये उमावास्यायां संस्कृतायाम् ।५। पौर्णमासीविकारः ।६। ये वैमृधस्य ते स्थिष्टुलतः ।७। आवज्जीवं च ।८। प्रथोग आनात् ।९। ॥१॥

अग्नागते पर्वशामावास्ये प्रवृत्ते उभ्युदितेष्टिः ।१। अग्ने दाच इन्द्राय प्रदाचे विष्णवे ग्रिपिविष्टयेति ।२। गिरस्ते जानंस्तानेव विभवेत् ।३। अग्ने दा दा नो अग्ने दृहतः ।४। सहस्रा ते ग्रता दृ भर ।५। अमावास्याविकारः ।६। धनुष्य चौषु दक्षिणा ।७। काले चामावास्यम् ।८। नाभ्यादृत्तिः पिष्ठपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥२॥

अतौते पर्वशामावास्ये प्रवृत्ते उभ्युद्देष्टिः ।१। अग्ने परिष्कृत इन्द्राय दृच्छ्वे वैश्वानराय ।२। वेत्या हि वेध चा देवानाम् ।३। वार्जहत्याय सहदातुम् ।४।

चृतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्वोतिष्पत्यतिम् ।

अजसं भानुमौमहे^५ ॥

नामिं यज्ञानाम् ।५। अमावास्याविकारः ।६। दण्डोपानहं दक्षिणा ।७। संस्कृतायां चामावास्यम् ।८। नाभ्यादृत्तिः पिष्ठपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥३॥

अग्ने उग्रिमते उग्रावग्रावभुद्गृते ।१। परिष्कृते उत्तरेण विहारं

अक्षीवति दृप्ते निवितातिपत्तौ च ।१। वीतये मिथःसंस्कृष्टेषु ।२।
 विविचये याम्येण ।३। संवर्गाय प्रदायेन ।४। इत्यत्ये क्रयेण ।५।
 असुमते वैश्युतेन ।६। आधिशार्ये रुद्राय ।७। अध्वानं गमिष्यन् पूर्णे
 पथिष्ठते ।८। यार्वकामिक्यग्रये कामाय ।९। ब्रतपतये ब्रत्यवेक्षां
 प्रोक्षाग्रत्यं वा चरिला ।१०। ब्रतस्ते इन्द्रु छला ।११। महादाहे
 खामवते ।१२। मरुम्भ्रो यमौ प्रजातायाम् ।१३। ॥४॥
 अग्निमग्निं इवौमभिरग्निनाग्निः समिथते ।१। अग्न आ याहि वीतये
 यो अग्निं देववीतये ।२। कथा नो अग्ने वि वसस्त्वामग्ने मातुषीः ।३।
 कुविल्सु नो मा नो अग्निमहाधने ।४। अपूर्णग्र उरौ महान् ।५।
 कद्गुद्रायायाम ते ।६। वयसु ता पथस्ते पथस्तयः ।७।

अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य ।

समालेको वि राजति ॥

अस्त्वाम तम् ।८।

तमग्ने ब्रतस्त्वच्छुचिरग्ने देवाँ दहा वह ।

उप यशं इविष्य नः ॥

ब्रतानि विभ्रहतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दध्विनानि सुमृष्टीको अग्ने गोपाय नो औवसे जातवेदः ॥ ।१०।

हत्या रजांसि पत्सुतखे वस्त्रनि पुर्वणीक होतः ।११।

महतस्येषवंहृग्र आ यात यमाविव ।

इत्याहि इतरत्याहयः ॥१२॥

वातलिषो महतः त्रिये कमिति वा ।१३।

ज्ञातयो इवंविदाना वज्रदेवतामिष्ठिं निर्वपेरन् ।१।

ओम् ।

संखितायां पौर्णमास्यामिन्द्रायेष्टिर्विमृधे ॥१॥ अमावास्याविकारः
 ॥२॥ इन्द्र चत्रं मृगो न भीमः ॥३॥ जुष्टो इमूना अग्ने शर्धेति
 स्थिष्ठतः ॥४॥ अदितये अमावास्यायां संखितायाम् ॥५॥ पौर्णमा-
 शीविकारः ॥६॥ ये वैमृधस्य ते स्थिष्ठतः ॥७॥ यावज्जीवं च ॥८॥ प्रयोग
 आननात् ॥९॥ ॥९॥

अनागते पर्वशामावास्ये प्रवृत्ते उभ्युदितेष्टिः ॥१॥ अग्नये दाच
 इन्द्राय प्रदाचे विश्वावे शिपिविष्टावेति ॥२॥ निरप्ते जानंस्तानेव
 विभजेत् ॥३॥ अग्ने दादानो अग्ने वृहतः ॥४॥ सहस्रा ते शता द्व
 अर ॥५॥ अमावास्याविकारः ॥६॥ भनुश्च चौषु दक्षिणा ॥७॥ काले
 आमावास्यम् ॥८॥ नाभ्यादृत्तिः पिण्डपितृयज्ञस्यास्ति ॥९॥ ॥१॥
 अतीते पर्वशामावास्ये प्रवृत्ते उभ्युदृष्टेष्टिः ॥१॥ अग्नये पथिष्ठत
 इन्द्राय वृचन्ने वैश्वानराय ॥२॥ वेत्या हि वेध आ देवानाम् ॥३॥
 वार्त्तिक्याय सहदानुम् ॥४॥

स्त्रावानं वैश्वासरमृतस्य ऋतिष्ठत्यतिम् ।

अजस्तं भानुमौमहे⁵ ॥

नाभिं यज्ञानाम् ॥५॥ अमावास्याविकारः ॥६॥ दण्डोपानहं दक्षिणा
 ॥७॥ संखितायां आमावास्यम् ॥८॥ नाभ्यादृत्तिः पिण्डपितृयज्ञ-
 स्यास्ति ॥९॥ ॥१॥
 अग्नये उग्निमते यावग्नावभुद्वृते ॥१॥ पथिष्ठते उन्नरेण विहारं

चक्रीवति वृक्षे नियतातिपत्तौ च ।१। वीतये मिथः संखषेषु ।२।
 विविचये यास्येण ।३। संवर्गाय प्रदायेन ।४। इत्यये कथेण ।५।
 अप्युमते वैद्युतेन ।६। व्याधिश्चाये रुद्राय ।७। ऋधानं गमिष्यन् पूर्णे
 पथिष्ठते ।८। शर्वकामिक्षग्रये कामाय ।९। ब्रतपतये ब्रत्यवेक्षा
 ग्रोष्याग्रत्यं वा चरिता ।१०। ब्रतस्ते उच्चुहत्वा ।११। मृहदाहे
 चामवते ।१२। मरुद्धो यमौ प्रजातायाम् ।१३। ॥४॥

अग्निमन्त्रिं हवोमभिरग्निनाम्निः समिधते ।१। आग्र आ जाहि वीतये
 यो अग्नि देववीतये ।२। कथा नो अग्ने विवस्त्रामग्ने भानुषीः ।३।
 कुविसु नो भा नो अस्मिन्द्वाधने ।४। अप्स्त्रग्न उरौ भवान् ।५।
 कदुद्रायायाम ते ।६। वयसु त्वा पथस्यते पथस्यथः ।७।

अग्निः परेषु धामसु कामा भृतस्य भव्यस्य ।

समालेको वि राजति^८ ॥

अस्माम तम् ।८।

लमग्ने ब्रतभृच्छुचिरग्ने देवां इत्या वह ।

उप यज्ञं हविश गः^{१०} ॥

ब्रतानि विभ्रद्वतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दध्रद्वानि सुमूलीको अग्ने गोपाय नो जीवये जातवेदः ॥ ।११।

कृष्णा रजांसि पत्तुतस्ते वस्त्रनि पुर्वणीक हेतः ।१२।

मरुतस्तेवस्त्रुत आ यात यमाविव ।

इुभा हिरयस्त्रादवः^{१४} ॥

वातलिषो मरुतः श्रिये कमिति वा ।१५। ॥५॥

शातयो उसंविदानम् बडदेवतामिष्टि निरपेरन् ।१६।

अग्निः प्रथमो वसुभिर्ना अव्यासोमो रुद्रैरभि रक्षतु तपना ।

इन्द्रो मरुङ्गिर्वृत्तुथा क्षणोलादित्यैर्ना वर्णणः शर्म यंसत् ॥

शमग्निर्वसुभिर्ना अव्यासं सोमो रुद्रियाभिस्तनूभिः ।

शमिन्द्रो रातहयो मरुङ्गिः समादित्यैर्वर्णणो विश्ववेदाः । ३ ।

संज्ञानमिति च जपेरत् । ४ । ॥६॥

मित्रविन्दायाः । १ । पञ्चदश सामिधेनौः । २ । अग्निना रथिं गच्यस्कान
दत्याज्यभागौ । ३ ।

अग्निः सोमो वर्णणो मित्र इन्द्रो छृष्टस्तिः सविता यः सहस्री ।

पूषा नो गोभिरवसा सरस्वतौ लष्टा रूपाणि समनकु यज्ञैः ॥

लष्टा रूपाणि दधतौ सरस्वतौ पूषा भगं सविता मे ददातु ।

छृष्टस्तिर्ददिन्द्रो बलं मे मित्रः क्षत्रं वर्णणः सोमो अग्निः ॥ ५ ॥

नू नो रास्त सहस्रवदुत नो ब्रह्मन्विष इति खिष्टक्षतः । ५ । सहस्रं

दक्षिणा । ६ । देवतानुपूर्वं पुरोनुवाक्यावन्निगमेषु । ७ । याज्यावदा-

देशे । ८ । यथासंप्रेषितं वा । १० । ॥७॥

फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रयोगो ऽदीचितायनानाम् । १ । वसिष्ठयज्ञस्तामा-

वास्यायां साकंप्रस्थायस्य च । २ । पञ्चदश वर्षाणि दाक्षायण्यज्ञस्य । ३ ।

संवत्सरं संवत्सरं वा सर्वेषाम् । ४ । न प्रयुज्ञानस्य नित्यौ दर्शपूर्णमासौ

वर्तते । ५ । दाक्षायण्यज्ञस्य । ६ । पौर्णमासानि पूर्ववृः । ७ । अग्नी-

षोमीयो वा । ८ । आग्नेयः सांनायां चैन्दं पौर्णमास्याम् । ९ । अपरपक्षं

दीचितप्रतो ऽनिथिभ्यो ददाति । १० । सत्यव्रतो वा । ११ । अभ्यज्ञ-

स्ताविकपत्पूर्लितानि न वस्ते । १२ । हविरुच्छिष्टाशनः । १३ । न सौहित्यं

प्राप्नुयात् । १४ । सोमं राजानं चन्द्रमसं भवत्यामौति मनसा ध्यायन्नश्राति

१५। आमावास्यानि पूर्वेत्तुः ।१६। ऐश्वर्यो वा ।१७। आग्रेयो मैत्रा-
वस्त्री च पथस्त्रामावास्यायाम् ।१८। स्वतेन या उत वां विक्षु ।१९।
पुरा शंयोर्वाकादूर्ध्वं वानावाज्ञा वाजिनो यजति ।२०। उत्तमे
प्रथाजे निगच्छन्ति यथार्थं च सूक्तवाके ।२१। वाजिनो देवा हवि-
ज्ञाषयिष्यन्ते वर्धयिष्यन्ते महो व्यायः करिष्यन्ते ।२२। शं नो भवन्तु
वाजिनो वाजेवाज इत्यूर्ध्वशुरनवान् यजति ।२३। वाजिनस्याग्ने
वौहीत्यनुवषद्वारः ।२४। यजमानो ब्रह्मा हेताध्वर्युराग्नौधृष्टं समुप-
द्धय भवयन्ति ।२५। प्रथमो यजन्त्यश्च यजमानः ।२६।

यन्मे रेतः प्र धावति यदा सिंहं प्र जायते ।

राजा सोमेन तद्वमस्मासु धारयामसि ॥

वाजो उसि वाजिनमसि वाजो मयि धेहीति भवमन्तः ।२७। ॥८॥
इत्यादधस्य ।१। आग्रेयः सरखल्यै च ।२। अग्नीषोमीयः सोर्पाग्नियाजः
संनायं चैन्द्रं पौर्णमास्याम् ।३। ब्रतानि च दाचायण्याज्ञिकानि ।४।
आग्रेयः सरखते च ।५। ऐश्वर्यो मैत्रावस्त्री च पथस्त्रामावास्यायाम्
।६। समानं वाजिनम् ।७। ॥ ८ ॥

सावसेनियज्ञे ।१। उभयानि इवेंश्चेकस्यामिष्टौ ।२। पौर्णमासानि
पूर्वाणि ।३। अर्चनस्त्रामासाकमग्ने अध्वरमित्युत्तरस्त्राग्रेयस्य ।४। नामा-
वास्त्रां यजते ।५। पिष्ठपिष्ठयज्ञं तु करोति ।६। न शैनकयज्ञे
शाकंप्रस्त्राये च विकारो हेतुरक्षिः ।७। ॥ ९० ॥

सावसेनियज्ञेन वसिष्ठयज्ञो व्याख्यातः ।१। पूर्वाणि लामावास्यानि ।२।
न पौर्णमासीं यजते ।३। इति दर्शपूर्णमासायनानि ।४। काम्यानि ।५।
पाञ्चदश्यं च सामिधेनोनाम् ।६। आग्रेयाग्नवैष्वदौ ।७। पौर्णमा-

वीचिकारः ।८। सदा यजते इन्द्रं पर्वणः ।९। सुन्यतमित्याचक्षते ।१०। आग्नेयैन्द्रो वैश्वदेवः ।११। अमावास्याविकारः ।१२। सदा यजते इन्द्रं पर्वणः ।१३। अदौचितः कषणाजिनं प्रतिमुञ्चते ।१४। तुरायज्ञमित्याचक्षते ।१५। संवत्सरप्रयोगे च ।१६॥ १९॥

शौमी श्वामाकेष्टिः ।१। वैणुथवी च ।२। ऐश्व्राग्नि आग्नेन्द्रो वा वैश्वदेवो द्यावापृथिवीयस्त्रीहित्यवानाम् ।३। सददाज्यभागे ।४। इत्थं यज्ञं या ने धामानि दिवीति ।५। सौम्यस्त्री मधुपर्को दक्षिणा ।६। इथं वामस्त्री इुर्चिं नु ।७। आ घा ये सुकर्माणः सुहृचः ।८। मही द्यौर्हर्वी पृथ्वी ।९। वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ चोपांशु ।१०। विराजौ स्तिष्ठतः ।११। वत्सः प्रथमजो दक्षिणा ।१२। समानत-
क्षा वा दर्शपूर्णमासाभ्याम् ।१३। दर्शपूर्णमासौ वा नवानाम् ।१४। अग्निहोत्रं वा ध्वाम्वा सायंप्रातः ।१५। अग्निहोत्रौ वा नवानाद-
यित्वा तस्यै दुग्धेन सायंप्रातरग्निहोत्रं जुड्यात् ।१६। गार्हपत्ये वा
खासीपाकं अपयित्वाग्यणदेवताभ्यः स्तिष्ठक्षतुर्थीभ्यः खाहकारे-
णाहवनीये जुड्यात् ।१७॥ ॥१९॥

फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रथोगश्वातुर्मास्यानाम् ।१। चैत्रां वा ।२। वैश्वानरीयपर्जन्येष्टिः पूर्ढस्यां पौर्णमास्याम् ।३। पर्जन्याय यस्त्री ब्रते ।४। उत्तरस्यां वैश्वदेवम् ।५। आग्नेयः ।६। सौम्यसावित्रौ ।७। शारखतपौष्टीयौ ।८। मरुद्धाः खतवद्धाः ।९। वैश्वदेवी ।१०। द्याव-
पृथिवीयस्त्री ।११। हिरण्यपाणिमूत्रय उद्दीरय ।१२। पूषन्तव इुक्तं
ते ।१३। इहेद वः प्र चित्रम् ।१४। अग्निमन्त्रनीयाश्वासन्नषु इविःषु
।१५। पश्चाद्वेदेवस्त्रायाग्नये मर्यमानायेति संप्रेषितः ।१६। अभि ला-

देव शवितः ।^{१७} मही घौः ।^{१८} लामग्रे पुष्करादिति च तिस्तः ।^{१९} उत
ब्रुवन्तु जन्तव इति जाताय ।^{२०} आ यं हस्ते न खादिनमिति हस्तेन
धार्यमाणाय ।^{२१} उत्तरे प्रद्युम्यमाणाय ।^{२२} अग्निनाग्निः समिधते ।^{२३}
त्वं हस्ते अग्निना ।^{२४} तं मर्जयन्तेऽग्निभन्तीयाः ।^{२५} । नव च
प्रयाजाः ।^{२६} । चतुर्थोऽन्तमावन्तरेण चलारः ।^{२८} । दुरो अग्न
आज्ञाय व्यन्तु । उषासानका अग्न आज्ञाय वीताम् ।^{२९} दैव्या
हेतारा अग्न आज्ञाय वीताम् ।^{३१} तिस्तो देवौरग्न आज्ञाय व्यन्तु
।^{३२} । सद्गन्तावाज्यभागौ ।^{३३} । सावित्रियावापृथिवीयौ चोपांशु ।^{३४} ।
विराजौ स्त्रिष्ठृतः ।^{३५} । वत्सः प्रथमज्ञो दक्षिणा ।^{३६} । नवानुयाजाः
।^{३७} । प्रथमद्वितीयौ तु षष्ठ्यरेण ।^{३८} । देवीद्वारा वसुवने
वसुधेयस्य व्यन्तु ।^{३९} देवौ उषासानका वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ।^{४०}
देवौ जोड़ौ वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ।^{४१} देवौ ऊर्जाङ्गती वसुवने
वसुधेयस्य वीताम् ।^{४२} देवा दैव्या हेतारा वसुवने वसुधेयस्य वीताम्
।^{४३} देवौस्त्रिस्त्रिस्तो देवौर्वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु ।^{४४} । समानं
वाजिनम् ।^{४५} । संस्क्रितायां पौर्जमासम् ।^{४६} । मांसानशं ब्रह्मचर्यं
प्राढन्धः ग्रेत चतुकाले वा जायामुपेयात्स्त्ववदनं चान्तराख्यतानि
।^{४७} । ॥१३॥

आषाढ्यां वरुणप्रधासाः फाल्गुनौप्रयोगस्य ।१। ईनौप्रयोगस्य अव-
शायाम् ।२। पौर्णान्नानि वैश्वदेविकानि ।३। ऐश्वर्यो वरुणी
पर्यस्या मारुती कायस्य ।४। इमं ने वरुण तत्त्वा यामि ।५। महतो
यद्व यूथमस्मान् ।६। हिरण्यगर्भो यः प्राणत इति ।७। आहवनी-
याचाग्नी प्रणयन्ति ।८। प्र देवं देवेति तिस्तणामासीनः प्रथमाम् ।९।

उत्तरे अनुसंयन् ॥१०॥ दल्लायास्तेति साद्यमानयोरिभ्योः ॥११॥ अग्ने
विश्वेभिः स्त्रीकै सौद हेतर्नि छेता लं दूतः ॥१२॥ इत्यग्निप्रणयनौयाः
॥१३॥ यत्र चायौनः प्रथमामन्ववोचत्तस्त्रियोत्कृच्यते ॥१४॥ उत्तर-
स्त्रां वेदौ हेत्वकर्म ॥१५॥ उपांशु कायः ॥१६॥ गोमिथुनौ दक्षिणा
॥१७॥ अधर्योर्वेदं सूर्णाति ॥१८॥ वारुष्णा निष्काषेणावस्थयमवैति
यथा सोमे ॥१९॥ उहं हि राजा शतं ते ॥२०॥ समानमन्यद्वैश्वदेवेन
॥२१॥ ॥१४॥

कार्निक्यां साक्षेधाः फाल्गुनौप्रयोगस्य ॥१॥ आयहायणां चैत्रीप्र-
योगस्य ॥२॥ अग्ने उनीकवते पूर्वस्त्रां पौर्णमात्यामिष्टिः पूर्वाह्वे ॥३॥
अनीकैर्देषो इद्याग्ने विश्वाभिरूतिभिः ।

रथिं नो देहि जीवसे ॥

सैनानीकेना ॥४॥ मध्यन्दिने मरुद्धः सांतपनेभ्यः ॥५॥ सांतपना यो नेऽ
मरुतः ॥६॥ सायं मरुद्धो गृहमेधेभ्यः ॥७॥ अग्निना रथिं गयस्कान
दत्याच्यभागो ॥८॥ गृहमेधास आ गत प्रबुध्या वः ॥९॥ लां चित्रश्रव-
स्तम यदाहिष्ठमिति खिष्टकृतः ॥१०॥ न निगदमाह ॥११॥ न
सामिधेनीरत्वाह ॥१२॥ आज्यभागप्रभृतीज्येलान्ता ॥१३॥ तस्य
निष्काषं प्रातः पूर्णदर्शं ज्ञलेष्टि मरुद्धः क्रौलिभ्यः ॥१४॥ क्रौलं वः
पर्वतश्चित् ॥१५॥ महाइविषि ॥१६॥ ऐन्द्राग्रान्तानि वारुणप्रधामि-
कानि ॥१७॥ माहेन्द्रो वैश्वकर्मणश्च ॥१८॥ वाचस्यति या ते धामानि
परमाणीति ॥१९॥ उपांशु वैश्वकर्मणः ॥२०॥ एकश्वाग्निः प्रणौयते
॥२१॥ अष्टव्युष्मो दक्षिणा ॥२२॥ न वाजिनं नावस्थयो भवति ॥२३॥
समानमन्यद्वैश्वप्रधासैः ॥२४॥ ॥१५॥

अपराह्ने पित्रा चिह्नविरिष्टः ।१। चेमाय पितृमते पितृभ्यो वा
चेमवद्धाः पितृभ्यो वर्हिषद्धाः पितृभ्यो उग्निवाच्चेभ्यः ।२। अग्निश्च
कव्यवाहनः स्थिष्ठकङ्गवति ।३। त्वं चेम प्र चिकितः चेमो धेनु तं
चेम पितृभिरिति चेमस्य पितृमतः ।४। उदीरतामङ्गिरसा ये नः
पूर्वे इति चेमवताम् ।५। उपङ्गता आहं पितृबर्हिषद इति
वर्हिषदाम् ।६। अब सूज ये चेहाग्निवाच्चा इत्यग्निवाच्चानाम् ।७।
एकैका याज्ञा देहे पूर्वे पुरोनुवाक्ये ।८। असंतते नानाप्रणवे ।९। ये
तात्पुर्सुखमग्ने ईलित इत्यग्नेः कव्यवाहनस्य ।१०। प्राचीनापवीतेता
देवता यजति ।११। निगमस्थानेषु चानुर्वर्तयति ।१२। पितृमन्तं
परिहाय ।१३। यज्ञोपवीतीति जात्रकर्णः ।१४। सप्रेषेषु स्वधाशब्दे
क्रियमाणे ये स्वधामहे स्वधा नम इति येजामहवषङ्गारयोः स्थाने
।१५। दक्षिणान्वाहार्यपचनात्परिश्रिते चरन्ति ।१६। अयेण वेदिं दक्षिणा
तिष्ठति ।१७। न च वर्हिराक्रामति ।१८। उत्सर्गो जपानाम् ।१९।
कर्माणि द्रष्टाणि जपमन्त्राणि ।२०। उपसदि चेत्याचार्याः ।२१।
कर्म तु न्यायः ।२२। उग्रक्षत्वेत्येकां सामिधेनौ चिरनूच्य नार्थेय-
माह ।२३। अपर्विषः प्रयाजानिष्ठा नो अग्ने सुचेतुना तं चेम
महे भग्निति जीवनवन्नावाज्ञभागौ ।२४। उपङ्गयेलां न प्राश्नन्ति
।२५। अवघ्राय भागान्प्रास्यन्ति ।२६। पितृभ्यो इत्ते ।२७। ॥२६॥

अथा विष्टा जनयन्कर्वराणि म हि घृणिरुर्वराय गातुः ।

स प्रत्युदैद्वरुणं मध्वा अयं स्त्रां यत्तनुं तत्वामैरयत ॥

इति जपन्त उत्तरेणान्वाहार्यपचनं गत्वा ।१। सुषंदृशं त्वा वय-
मन्त्रमौमद्व्योपो षु शृणुहौत्याह्वनौयमुपस्थाय ।२। मनो न्वा

इति दृचेन दक्षिणमिम् ।३। आ म एतु मनः पुनरिति
ब्रूयुः ।४। अग्निं तं मन्य इति दृचेनाम् लं न इति च दैपदेन गार्ह-
पत्यम् ।५। तच्चुरित्यादित्यमुपस्थाय ।६। अपवर्हिषावनुयाजाविष्टा
।७। न स्त्रकवाके अजमानस्य नाम गृह्णाति ।८। अंवल्ला च ।९।
अन्वकान्संस्थाप्य मैत्रस्त्रः ।१०। अदितये वा ।११। मित्रस्य चर्ष-
णीष्टतो महां आदित्यः ।१२। अस्त्रितायां पौर्णमासम् ।१३॥१७॥
इुनासीर्ये ।१। पौर्णान्तानि वैश्वदेविकानि ।२। इुनासीर्ये वायवं
पद्यः सौर्यस्य ।३। इुनासीराविमां इुनं नः फासाः ।४। तत्र वाय-
द्वतस्तते ऽधर्यवस्त्रकवासः ।५। तरणिर्विशदर्जतो दिवो रक्षा इति ।६।
उपांशु सौर्यः ।७। अश्वः श्वेतो दक्षिणा ।८। गोर्वा ।९। सौरं वा
हादशायोगम् ।१०। न वाजिनम् ।११। समानमन्यदैश्वदेवेन ।१२।
पौर्णमासं तमस्यमाने ।१३।

इन्द्रस्य नः इुनासीराविमं वज्ञं मिमित्ताम् ।

गर्भान्वत्तं खस्तये ॥^{१४}

यद्योरिदं [विश्व] भुवनमा विवेश यद्योरानन्दो निहितो महस्य ।

इुनासीराद्वतुभिः संविदाना इन्द्रवल्ला हविरिदं जुषेयाम्॥ ।१५॥

इन्द्राय इुनासीराय चुक्षा जुड्जतना हविः ।

जुषतां प्रति भेधिरः ॥^{१६}

प्र हव्यानि घृतवन्तस्यै हर्यश्वाय भरता सज्जाषाः ।

इन्द्र च्छुभिर्ब्रह्मणा संविदानः इुनासीरी हविरिदं जुषस्य ॥ ।१७॥

इुनं ज्ञवेमाश्वायन्तः ।१८। साकमेधैरिष्टाच्च इुनासीर्यम् ।१९॥

माश्वां वा पौर्णमास्याम् ।२०। सोमेतत्सुर्गः पश्चुनेष्वा वा ।२१॥

यज्ञ वर्षेषु पूर्वेषुः गुणाशीर्यमपरेत्युर्वैश्वदेवम् । २० ॥ १८ ॥
विश्वपराधे प्रायश्चिन्तम् । १। अर्थलोपे प्रतिनिधिः । २। भूर्भुवः स्वः
खाहा ।

अयाश्वाग्ने उस्तुभिर्स्तिश्च सत्यमित्यमया अस्ति ।
अयामा मनसा कृतो उत्याः सन्ध्यमूहिषे ।
अया नः क्षणुहि भेषजं । खाहा ॥

इति प्रायश्चिन्ताङ्गती सर्वेषु दोषेषु । ३। आहवनीयः सर्वाङ्गतीनाम् । ४।
जुङ्गश्च पात्रम् । ५। चतुर्थेतिं प्रायश्चिन्तेषु । ६। अनन्तरं दोषात्माय-
श्चिन्तं न इच्छन्ति दोषे प्रवृत्तिस्तरखास्ति । ७। प्रत्यक्षविहितं चैकेषु
दोषेषु प्रायश्चिन्तं ततोभे कुर्यात्सर्वप्रायश्चिन्तं चाधिकारिकं च । ८।
अनुद्गृहं चेदाहवनीयमभ्यस्तुभियादङ्गविदा ब्राह्मणोद्गुरणं । जातरूपं
च कुर्ये प्रबध्यायतो हरन्ति । रजतमभ्युदिते । वरो दक्षिणा । ९।
आहवनीये उनुगते गार्हपत्यादुद्धरणमग्नये चेष्टिर्योतिशते । १०।
उदये इच्छयो वि ज्योतिषा । ११। गार्हपत्ये उनुगते पूर्वमध्यवसाया-
हवनीयमन्यं प्रणीय जुङ्गयात् । १२। समारोहा वोद्गुदवस्तेत् । १३।
उभयोरनुगतर्थोर्गार्हपत्योर्मुकादुन्तरारणा मन्त्रनम् । १४। उल्लुके
उविद्यमाने उरणी भस्मना संस्पृश्याग्नये च तपस्ते जनदत्ते पावकवत
इष्टिः । १५।

आ याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावके अर्चिषा ।

उपेमां सुषुति मम ^{१६}

आ नो याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावक दौषत् ।

इत्या देवेषु नो दधत् ॥ १७ ॥

इत्यभुदितयोत्तमितयोर्वान्येन वा नष्टयोः कारणेनाम्याधेये-
नोत्पादयेत् । १७ ॥ १६॥

उपस्थिष्ठा चेदग्निहोत्री वाश्वेत सूत्यवसादिति यवसमुद्दिं प्रयच्छेत् । १।
उपविशेषेत् ।

अस्माद्गौषा निषीदयि ततो नो अभयं कृधि ।

प्रजाम्यः सर्वाभ्यो मृत्यु नसो रुद्राय मौरुड्ये ॥

इत्याद्वार्षेनोत्पाप

उदस्तादेवदितिरायुर्जपतावधात् ।

इत्याय द्वाखती भागं मित्राय वर्णाय च ॥

इत्यनुमन्ययेत् । १। देव्याय वा दद्यात् । २। इविषि स्तुते उच्चायं वेद
यथोरोजसा स्तुतिता रजांसि वौर्येभिर्वैरतमा शविष्ठा ।

या पत्वेते अप्रतीता सहेभिर्विष्णु अग्नवस्त्रणा पूर्वद्वितौ ॥

इत्यद्विरूपनिनीयास्त्रानधित प्राजनि । दिवं देवांस्तृतीयं यज्ञो उगात-
ततो मा द्रविणमष्टुक्तरिं पितॄंस्तृतीयं यज्ञो उगाततो मा द्रवि-
ष्टमष्टु पृथिवीं मनुष्यांस्तृतीयं यज्ञो उगाततो मा द्रविणमष्टुत्यनु-
मन्ययेत् । ४। यद्वाह्निणो जुगुप्तुने भवयेदेतदुष्टय लक्षणम् । ५।

तस्यापः प्रतिपत् । ६। शेषे विद्यमाने तेन समापनम् । ७। शेषाभावे
उच्युत्पादयेत् । ८। तस्मिन्द्वये उविद्यमाने यत्सामान्यतमं मन्येत
तप्रतिनिदध्यात् । ९। एष प्रतिनिधीनां धर्मः । १०। अविकारस्य
स्त्रहनाम् । ११। अप्रत्तदेवते दुष्टे नावृत्तिरस्ति इत्त्रस्यान्यद्विः
संकृत्य प्रयच्छेदेवतायै । १२। नावृत्तिः प्रत्तदोषे उस्ति सुष्टुते
स्त्रिष्ठादिलं भवास्त्र । १३। आज्येन परम् । १४। अन्यासु देवता-

खिष्टासु दुष्टेन वा शेषवति तस्मे प्रदानमावर्तते । १४। सर्वेषिरप्तेष्वेषे ।
 १५। कृतस्थानाद्यन्तिर्गुणलोपे संनिपातप्रधानलबात् । १६। मस्तं नानु-
 क्षमेत् । १७। अनुजपेदिति जातृकर्णः । १८। अन्याभ्यो गृहीते
 उन्यासु वावाहितासु चोदिताभ्यः प्रयच्छदाज्येनावाहितः यजेत्
 । १९। ॥१९॥

इष्टिपशुबन्धेषु येऽमे च प्रायस्त्रिन्तं ब्रह्मा जुहेति । १। ऋम्बेदे
 चेहोषः स्वाहूः स्वाहेति गार्हपत्ये । २। यजुर्वेदे चेहुवः स्वाहेत्यस्वा-
 हार्यपचने । ३। येऽमे लाङ्गौत्रीये । ४। यामवेदे चेत्सः स्वाहेत्याह-
 कनीये । ५। भृभुवः स्वः स्वाहेत्यस्त्रायमाने दोषे । ६। अनुपस्त्राय
 प्रसर्गे प्रतिदिश्युपस्त्रानम् । ७। उपस्त्रायप्रसर्गे यथा प्रोष्ट । ८।
 समारोद्धाप्रसर्गे मन्यनम् । ९। नारप्तोरस्त्रुपस्त्रानम् । १०। नाहेऽमे-
 नानिज्जया वाग्मीनुसृजेत् । ११। प्रायस्त्रिन्तं हु छत्वात्मैतानि कर्माणि
 प्रतिनिदध्यात्प्रतिनिदध्यात् । १२। ॥१९॥

इति ग्राह्णायनश्रौतसूत्रे छत्वात्मैतीयो उत्थायाः समाप्तः ।

ओम् ॥

एतौयजमनौ ब्रत्यम् ।१। अश्रीचातां प्रावृत्सापाकरणात् ।२। यदन्य-
 न्मांसखंवणमिथुनमाषेभ्यो चेन च द्रव्येण यक्ष्यमाणः स्थात् ।३। ॥१॥
 अग्नेनव्यादधातीष्ठिपशुबन्धेषु पूर्वेर्द्युः ।४। आहवनीये महाव्याह-
 त्योन्नमया ।५। प्रथमया गार्हपत्ये ।६। दक्षिणाग्नौ मध्यमया ।७।
 देहे च द्रष्ट्वौम ।८। आहवनीये दशमौ समस्ताभिः ।९। महाव्याह-
 तीनां वा स्थाने चतुर्थो विहव्यस्थानुपूर्व्येण ।१०। उपस्थानं च शेषेण ।
 ए अप नः श्रोशुत्तदधिमिति सप्ताम्ब्रे नय यस्ता हृदा तं नो अग्ने
 अधरादिति वा दशभिः ।११। प्राग्नये वाचमिमं स्तोममिति चौपस्थानं
 सुक्रान्धाम् ।१०। द्रष्ट्वौ प्राग्नदीयम् ।११। महाव्याहतिभिः पैङ्गम्
 ।१२। कौषीतकं विहव्येन ।१३। आहणमुन्नमयम् ।१४। ॥२॥
 पिण्डपितृयज्ञो ऽपराह्ने ऽमावास्यायाम् ।१। दक्षिणाग्नेः पुरस्ताच्छूर्पं
 स्थालौ द्वयं पात्रौमुलूखलमुसले च संसाद्य ।२। गार्हपत्यस्य पश्चा-
 दक्षिणाग्नेषु कुशेषु द्वयं निधाय ।३। उपरिष्टाद्वौहौन्पात्राम् ।४।
 पुरस्ताच्छूर्पं स्थालौम ।५। आच्य सव्यं जानु नौचा मुष्टिना ब्रौहीन्
 महाति पितृन्धायन् ।६। यथाधोबिलापश्टः स स्थात्पत्या सकृप-
 सौकृतान्दक्षिणाग्नौ अपयिलाभिधार्य^९ प्रत्यञ्चमुद्दास्यावसवि परि-
 स्तमुद्द्वा परिसौर्यं पर्युक्त्य^{१२} दक्षिणं जान्वाच्य^{१३} यज्ञोपवौतो प्राड्न-
 सीनो मेत्येन जुहोति ।^{१४} । * ॥३॥

* Comm. परन्या सकृपत्वात्मौकृतानित्यारभ्य जुहोतीत्यन्तं स्तुतं तथापि ज्ञाप्रत्य-
वाक्यानि बहुद्यो वाक्यायन्ते ।

अग्रये कथवाहनाय खाहा सोमाय पितृमते खाहा यमायाङ्गिरखते
पितृमते खाहेति । १। मेचणमनुप्रहृत्य^२ दक्षिणा दक्षिणाग्रेरपहता
असुरा रक्षांसि वेदिषद् इति व्योनोन्मृज्यांभुक्ष्य^३

ये रूपाणि प्रतिसुम्भवाना असुराः सन्तः खधया चरन्ति ।

परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टांसोकाम् एुदात्यसात् ॥

इत्युलमुक्तुमृष्ट्यु दक्षिणार्थं निधाय^५ मूले कुशान्स्तासूनानुन्मृष्टे
निधाय^६ साववनेनिक्ष ये च लामचाच्चिति पितुर्गामादिश्च कुशेव्यपो
निषिद्धत्यवाचीनपाणिना^{*} । ७। एवं दक्षिणतः पितामहस्य । ८। प्रपि-
तामहस्य च । ९। असावेतन्ते ये च लामचाच्चिति पिण्डान्यथावनेजितं
निधाय । १०। उभावेकस्मिन्पितृभेदे । ११। न जीवपितुरस्ति । १२। न
जीवान्तर्हिताय । १३। येभ्यो वा पिता तेभ्यः पुत्रः । १४। होमान्तं वा
। १५। अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागं पितर आटषायध्वमिति । १६।
उद्दर्यादृत्य । १७। चिरा तमनादाचित्वा । १८। अमौमदन्त पितरो
यथाभागमवैदृषतेति प्रतिपर्यादृत्य । १९। तथैवावनेज्य । २०। ॥४॥
बमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः शोषाय । नमो वः पितरो
घोराय नमो वः पितरो रसाय । नमो वः पितरो बलाय नमो वः
पितरो मृत्यवे । नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः खधायै ।
नमो वः पितरः पितरो नमो वः । ये उच पितरः पितरः ख यूचं
तेषां श्रेष्ठा भूयास्य । य इह पितरो मनुष्या वयं तेषां श्रेष्ठा
भूयास्म । या अत्र पितरः खधा युशाकं सा । य इह पितर

* Comm. मेचणमनुप्रहृत्य । इत्यारभ्यावाचीनपादिनेति खत्वान्तः । चतुर्थस्तु
बाल्यायने लक्षान्ति प्रतिपत्तिलाचवार्यम् ।

एधतुरस्माकं स । उत्तात्रः पितरो दत्तेति ।१। एतदः पितरो वासो
वध्वं पितर इति चौणि सूक्ष्मपन्थस्य ।२। ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं
पथः कौखालं परिस्तुतम् । स्वधा स्य तर्पयत नः पिण्डिनित्युदकशेषं
निनीय ।३। अवधाय पिण्डान् ।४। अवधाय प्राश्नीयात् ।५। ब्रह्म-
षाय वा दद्यात् ।६। अपो वाभ्यवहरेत् ।७। मध्यमपिण्डं पत्नी
पुत्रकामा प्राश्नीयात् ।

आ धत्त पितरो गर्भं कुमारं पुष्करसजाम् ।

यथेह पुरुषो ऽस्त् ॥

इति ।८। उत्तमुक्तमग्नौ छत्रा ।९। सत्तदाच्छिन्नाननुप्रहत्य ।१०।
अग्निहोत्रं यवाग्वैव सायंप्रातः ।११। स्वयंहोमस्य पर्वणि ।१२।
एतेनैत्र धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपिण्डयज्ञः^{१३} क्रियेत ।१३ । ॥५॥

दक्षिणतोन्यायं ब्रह्मकर्म ।१। पञ्चान्तु पित्रायाम् ।२। यजमान-
निमित्तो विपर्ययः ।३। अग्नेण यजमानमासनम् ।४। समानं होत्रा
द्वाणनिरसनम् ।५। तथोपवेशनम् ।६। कर्मादौ देशपृथक्के च ।७।
प्राग्यता विकारः ।८। छृहस्तित्रिब्रह्मा स यज्ञं पातु स यज्ञपतिं स मां
पातु छृहस्तिर्देवो ब्रह्माहं मानुषो भृत्युवः स्त्रोऽमित्युपविश्य ।९।
साक्ष्यं च सर्वकर्मणाम् ।१०। मन्त्रवलु वाग्यमनम् ।११। सर्वासु
गतिषु यथा ब्रजन्यथा ततः प्रत्यायन्ति ।१२। अनुसमेत्यग्नौ
प्रणीयमाने ।१३। सहेभ्येनोपवेशनम् ।१४। अश्वो ब्रह्मणो ऽन्याधेये
।१५। सर्वेषां वा ।१६। कर्मप्रसवायामभित ओमित्युक्ता यथाकर्म
प्रसौति ।१७। ॥६॥

प्रणीताकाले वाग्यमनम् ।१। हविष्कृता विसर्गः ।२। इष्टे च स्त्रिष्ट-

क्षत्यानुयाजप्रसवेन विर्गः ।३। मित्रस्य ला चक्षुषा प्रतीक्ष इति
प्राशिं त्रपतीक्ष्य ।४। देवस्य ला सवितुः प्रसवे उश्नोर्बाङ्गभ्यां पूष्णों
हस्ताभ्यां प्रतिगृहामीति प्रतिगृह्य ।५। पृथिव्याख्या नाभौ सादया-
न्वदित्या उपस्थ इति प्रामदण्डं खण्डिले निधाय ।६। उपकनिष्ठि-
कयाङ्गुष्ठेन च प्राशिं गृहीत्वा ।७। अग्नेष्टाख्येन प्राप्नामीति प्राप्ना-
संखादन् ।८। शान्तिरसीत्याचम्य ।९। प्राणान्संमृशति ।१०। प्राणपा
असि प्राणं मे पाहीति नासिके मुखं च ।११। चक्षुष्या असि चक्षुर्मे
पाहीति चक्षुषी ।१२। ओत्रपा असि ओत्रं मे पाहीति ओत्रे ।१३।
इन्द्रस्य ला जठरे सादयामीति नाभिम् ।१४। को उदात्कस्ता
उदात्कासो उदात्कामायादात् । कामो दाता कामः प्रतिगृहीता
कामैतत्त इत्यन्वाहार्यं प्रतिगृह्य ।१५। ब्रह्मन्प्रस्थास्यामीत्युक्तः ।१६।
देव सवितरेतं ते यज्ञं प्राङ्गृह्यस्यतये ब्रह्मणे तेन यज्ञमव तेन
यज्ञपतिं तेन मामव देवेन सवित्रा प्रसृत इति जपिलों प्रतिष्ठेति
प्रसौति ।१७। प्रणीतासु विगुकास्त्रसर्जनं ब्रह्मणः ।१८। प्राप्ननं
ब्रह्मभागम्य ।१९। ॥७॥

अद्वेन ला चक्षुषावपश्चानि रायस्तोषाय सुप्रजास्त्वाय सुत्रीर्या-
याग्नेर्जिङ्गासि सुङ्गर्देवेष्यो धाक्षेधाक्षे मे भव यजुषेयजुष इत्याज्य-
मवेचते पत्नी ।१। तेजो उषि उक्तमस्यमृतमवि वैश्वदेवमसीत्यासन्दं
बेदौ यजमानः ।२। ध्रुवा असदनृतस्य योनौ सुकृतस्य लोके ता
विष्यो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिभित्याक्षन्नानि हक्त्रींव्यभि-
मृश्य ³ * पाहि मां यज्ञन्यमित्यात्मानम् ⁴ वृष्टिरसि पाप्नानं मे

* See the following annotation.

उद्व विद्यासि विद्य मे पाप्मानमित्याचम्य ५ अग्ने ब्रतपते ब्रतं
शरित्यामि तच्छकेयं तन्मे राधताम् । इदमहमनृतात्मत्यमुपैमौत्या-
त्वनीये समिधमाधाय वाचं यच्छति * । ६ । अग्ने वायो विद्यु-
चन्द्रमः सखोकतां वो उशीयेति ध्यायात् । ७ । यत्कामो वा स्थात्
। ८ । अनुपदस्यमन्नाद्यमाप्नवानीत्याकाशं समुद्रं वा । ९ । ॥८॥
मयौदमिन्द्र इन्द्रियं दधात्साम्नायो मधवानः सचन्ताम् ।

अस्माकं सन्त्वाशिषः सत्या नः सन्त्वाशिषः ॥

इतीक्ष्यायासुपङ्ग्यमानायाम् । १ । ब्रह्म पित्वस्तु प्राणं मे पाहि प्रजाँ
मे पाहि पश्चृण्मे पाहि ब्रह्म मे धुक्ष ज्ञचं मे धुक्ष विशो मे धुक्ष
दिशां कृत्पिरसि दिशो मे कल्पन्तां कल्पन्तां मे दिशस्तासु कृत्पासु
राधासम् । अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागं पितर आदृष्टायध्वमिति
वर्द्धिषदं पुरोलाश्मभिस्तश्च । २ । अमौमदन्त पितरो यथाभागम-
वीद्वृष्टतेति प्रत्यवधाय । ३ । प्रजापतेर्भागो उखूर्जसान्पयस्तानचिति-
रसि मा मे छेष्ठा असुक्षा असुक्षिंश्लोक इह चेत्यन्वाहार्यमभिस्तश्च
। ४ । अनुशाचेष्विष्टेषु व्यूहति सुचावग्नेरग्नीषोमयोरुज्जितमनूजेषं
वाजस्य मा प्रसरेन प्रोहमीत्युत्तानेन इच्छिण जुहूं प्राचीमग्निग्नी-
षोमो तमपनुदक्षु यो उस्मान्देष्टि चं च वयं दिशो वाजस्यैनं
प्रसरेनापेहामीति नौचा सर्वेनोपध्वं प्रतौचौम । ५ । यथादेवत-
कन्वच । ६ । अनिष्टे दृष्टपतौ गार्हपत्ये सुवेष जुहेति । ७ । ॥९॥

यं वां देवा अकल्पयन्त्वा भागं गतक्रद् ।

इहं वां तेन प्रौष्णामि तस्य दृष्ट्यतमहाहाङ्ग्न खाहा

* Comm. यच्छतीति स्तुतानः । यच्छशस्तुत्यनो । ऋसदर्तिन्वाहाचाः ।

गन्धर्वाभ्यां नारीष्टाभ्यामहाहाङ्गङ्गभ्यां स्वाहा । अग्ने पृथिव्या अधिपते
वायो उक्तरिच्छाधिपते सवितः प्रसवानामधिपते सूर्यं नक्षत्राणा-
मधिपते खेमौषधीनामधिपते लष्टः समिधां रूपाणामधिपते मित्र
सत्यानामधिपते वहण धर्माणामधिपते इन्द्रं ज्येष्ठानामधिपते प्रजापते
प्रजानामधिपते देवा देवेषु पराक्रमध्यम् । १। प्रथमा द्वितीयेषु
पराक्रमध्यमित्येवमेकोन्तरमैकादशभ्यः । २। विश्वे देवास्त्रयस्तिंश्चास्ति-
रेकादश्चिन उत्तरोन्तरवर्त्मान उत्तरसलानो विश्वे वैश्वानरा विश्वे
विश्वमहस इह मावतास्मिन्ब्रह्मण्डस्मिन्चत्रे उस्मिन्कर्मण्णस्यामाग्निव्यस्थां
प्रतिष्ठायामस्थां देवङ्गत्यामयं मे कामः समृद्धतां स्वाहेति यत्कामो
भवति । ३। प्रजापत इति चतुर्थी । ४। ॥१०॥

आ यायतां भ्रुवा इविषा घृतेन यज्ञंयज्ञं प्रति देवयड्भ्यो ।

सूर्योदया ऊर्धो ऋदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन् ॥
दद्याप्यायति भ्रुवाम् । १। समिष्टयजुङ्ग्यमानमन्वारभते । २। सदसि-
सन्ने भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भूयाः पूर्णमसि पूर्णं मे भूया अस्ति-
तिरसि मा मे चेष्टा अमुचा अमुञ्जिसेक इह चेति पूर्णपात्रमभिमृश्य
दिग्गो व्युदुचति । ३। प्राच्या दिशा सह देवा स्वत्विजो मार्जयन्ताम्^४
दक्षिणया दिशा सह मासाः पितरो मार्जयन्ताम्^५ प्रतीच्या दिशा
सह गृहाः पश्चेवा मार्जयन्ताम्^६ उदीच्या दिशा सहाप ओषधयो
वनस्पतयो मार्जयन्ताम्^७ ऊर्ध्वया दिशा सह यज्ञः संवत्सरो
यज्ञपतिर्मार्जयन्तामिति । ८। सदात्मकमन्वेण द्विर्द्विस्त्रूच्छीम् । ९।
आपोहिष्ठीयाभिस्त्रभिरभिमृश्य^{१०} अस्त्रायं वो यथोरोजसेति
प्राचीर्ननीयोदीचीर्वा^{११} ।

समुद्रं वः प्र हिणोमि स्वां योनिमभि गच्छत ।
 अरिष्टा अस्माकं वीरा मा परा चेचि नो धनम् ॥
 रथभिमन्त्र^{१२} । अनोदेवीयाभिश्वतस्तुभिरुरो ऽभिमृश्य^{१३} । समिन्द्र णः
 सं वर्चसा पवसा सं तनूभिरगम्नाहि मनसा सं शिवेन ।
 तष्टा सुदत्रो वि दधातु राय
 इति प्राणान्^{१४} ।

अनु नो मार्हु तत्वो अद्विलिष्टम् ॥

इति सुखं विमृश्य^{१५} ॥ ११ ॥
 विष्णुक्रमान्कमते * । ^{१६} । दक्षिणादेदेः ओणिदेशादाहवनीयात् । १ ।
 दिवि विष्णुर्यक्कंस्तु जागतेन ऋन्दसा तमहमनु व्यक्तंसि ततो निर्भकः
 स यो ऽसाद्वेष्टि यं च वयं द्विग्न इत्यभ्युदृत्य दक्षिणं पादं हीनतरं
 रथम् । २ । अन्तरिक्षे विष्णुर्यक्कंस्तु चैष्टुभेन ऋन्दसेति द्वितीयम् । ३ ।
 शृण्वां विष्णुर्यक्कंस्तु गायत्रेण ऋन्दसेति तृतीयम् । ४ । दिकु विष्णु-
 र्यक्कंस्तानुष्टुभेन ऋन्दसेति तिर्थगिकामति । ५ । समान उदर्कः । ६ ।
 अगम्न स्वरिति प्राणौक्तते । ७ । सं योतिषाभृतेत्याहवनीयम् । ८ ।
 समहं प्रजया सं मया प्रजा समहं रायस्याषेष सं मया रायस्योषो
 वसुर्यज्ञो वसौयाभृयासमिति प्राजेव । ९ । स्वयंभूरसि शेषो रथि-
 रायुर्दां अस्यायुमें देहि वर्चोदा असि वर्चो मे देहि तनूपा असि
 तत्वं मे पाहौदमहमाभ्यो दिग्भ्यो ऽस्यै दिवो ऽसादन्तरिक्षादस्मा-
 दस्माद्यादस्यै प्रतिष्ठायै द्विष्टनं भावत्वं निर्भजामि निर्भको द्विष-

* Comm. आपेहिष्टीयाभिलिखभिरभिमृश्य । विष्णुक्रमान् क्रमत रथेवमन्तं
 शूनं । अवकाशि चक्षुश्च आद्यायने ।

भ्राह्म इत्यादित्यमुपस्थाय ॥^{१०} * ऐङ्गीमावृतमावर्त आदित्यस्वावृत-
मन्त्रावर्त इति इक्षिणं बाङ्गमन्त्रावृत्य ॥^{११} सव्यावृदेत्य गार्हपत्यम् ॥^{१२} अग्ने
गृहपते सुगृहपतिरहं त्वयाग्ने गृहपतिना भृत्यासं सुगृहपतिस्त्रं मयाग्ने
गृहपतिना भृत्याः ।

अस्तु नो गार्हपत्यानि सनु ।

अनं हिमा मन्त्रमुब्यादिति पुच्चामान्यभिव्याहत्य ॥^{१३} भृत्युवः स्वः सं
मा कामेन गमयेत्यसाङ्गारमुपस्थृश्य ॥^{१४}

यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्र जज्ञे स उ वावृष्टे पुनः ।

स देवानामधिपतिर्भूव सेऽस्मान्धिपतीनक्षणोतु ॥

इति जपिला ॥^{१५} तथैवाचम्य ॥^{१६} अग्ने ब्रतपते ब्रतमन्तारिक्षं तदग्रकं
तेनारात्मं य एवास्मि सेऽस्मीत्याहवनीये समिधमाधाय ॥^{१७} विस्त्रज्य
वाच ॥^{१८} ॥१२॥

यो नो दूरे देष्टि यो नो अन्ति समानो निष्ठो अरणश्चिदग्ने ।

दध्यस्त्रेव प्रख्यायतो मा तस्मोच्छेषि किंचन ॥

इत्याहवनीयस्य विज्ञामाण्युपसमस्य ॥^{१९} गोमां अग्ने इति द्वचं जपति ॥^{२०}
उदयं तच्चुः संदृश्ये मा च्छित्पि यन्ते तपस्त्वै ते मा वृक्षीत्या-
दित्यमुपस्थाय ॥ † तथैवावृत्य ॥^{२१} सव्यावृदुपविश्य ॥^{२२}

इदं च विः प्रजननं मे अस्तु दशवीरं सर्वगणं स्वस्त्रये ।

आत्मसनि प्रजासन्नभयसनि पशुसनि लोकसनि ।

अग्निः प्रजां बज्जलां मे करोत्वनं पथो रेतो अस्मासु धन्त ॥

* Comm. आदित्यमुपस्थाय । जपतीति चृच्छेदः । स्वस्त्रानि चक्षणी
शास्त्रायन्ते ।

† Comm. प्रजातिकाम इति चृच्छाकः ।

इति पथोभवं प्रजातिकामः । १ । दधिकावणो अकारिषमिति वा
संबुभूषन्दधिभज्ञम् । २ । सं यज्ञपतिराश्विते यजमानभागं प्राप्नाति
। ३ । समिष्टयजुषा सह प्रवसति जुह्णेति । ४ । ॥ १३ ॥

जीवतः कर्माणि । १ । विसमाप्ते चेदभिप्रेयान्मरणान्तमेकाहेषु नास्ति
तस्य समापनम् । २ । आहवनीये सर्वाणि हृतौच्छन्तुप्रहृत्य । ३ । संहार्य
रोमनखानि प्रेतस्य । ४ । आस्त्रुत्यालंकृत्य । ५ । दक्षिणस्यां दिशि दक्षिणा-
प्रवणे देशे दक्षिणप्राक्प्रवणे [न] वा । ६ । अपेत वीतेति पञ्चाशशाखया
विमृद्ध्य । ७ । स्थेनोन्मृद्याभ्युक्त्य । ८ । प्राग्दक्षिणाचौ चितिं कृत्वा । ९ ।
पुरस्तादाहवनीयं पश्चात्त्रिधाय गार्हपत्यं दक्षिणतो दक्षिणग्रिम् । १० ।
अन्तरेण गार्हपत्यं दक्षिणग्रिं च हत्वा । ११ । उत्तानं चितौ निपात्य
। १२ । दक्षिणतः पश्चादा गामनुस्तरणैमजां वा रोहिणौ दक्षिणा-
सुखौ प्रोभ्य । १३ । जीवन्धाः संज्ञप्राया वा वृक्षौ पृष्ठत उद्धृत्य ।
१४ । अवाहार्यपत्तेन कवोच्छौ कृत्वाति इवेत्युभ्यां पाण्डोराधाय ।
१५ । प्राणायतनेषु हिरण्यशक्तान्तत्वा । १६ । अग्नेर्वर्त्मति वपया
मुखं प्रच्छाद्य । १७ । दक्षिणे पाणौ जुङ्घम् । १८ । उपभृतं सव्ये । १९ ।
प्रुत्तासुरसि । २० । अग्निहोत्रहवणौ कण्ठे । २१ । स्त्रुतौ नासिकयोः ।
२२ । प्राश्चित्तहरणं दक्षिणे कर्णे । २३ । प्रणीताप्रणयनं सव्ये । २४ ।
श्चित्ति कपालानि । २५ । अप्सु यावाणः । २६ । उदरे समवत्त-
धानीम् । २७ । पार्श्वयोः पात्रौ । २८ । स्फं दक्षिणे पार्श्वे । २९ ।
कृष्णाजिनं सव्ये । ३० । उपस्थे अरणी । ३१ । ऊर्त्तिरष्टौवतोष्टोलू
खलमुसले । ३२ । पादयोः शूर्पशक्टे । ३३ । पत्तो ऽग्निहोत्रपा-
त्राणि । ३४ । तानि घृतेन पृष्ठदात्येन च पूरवित्वा । ३५ । अयं वै

त्वत्त्वमस्माद्यं ते थोनिस्त्रमस्य थोनिः । जातवेदो वद्वैतं सुलतां
थथ लोकः । अयं वै त्वामजनयद्यं त्वदधिजायतामसौ खाष्टेत्युपो-
इन्द्र्यग्निभिः । ३६ ॥ १४ ।

मैनमग्न इति संप्रदीप्ते दग्ध जपिता मव्याष्टतो उनवेत्तमाणः
प्रागुदच्छः प्रक्कामन्ति । १ । मृत्योः पदमित्यनुमन्त्रयते दाभ्याम् । २ ।
आपे हि षष्ठा सना च सोमेत्युदकं स्तूपन्ति सूक्ष्माभ्यामनमन्त्रिमञ्जन्तो
उसंधावमाणाः । ३ । असावेतत्त इत्येकमुदकाञ्जिलिं प्रदाय । * आपे
अस्तानित्युक्तम्य । अहतं वासः परिधाय । तच्चुरित्यादित्यमुपस्थाय ।
कनिष्ठपूर्वाः प्रत्यायन्ति । ४ । उदपाचे दूर्वायवसर्षपाण्डोप्यादेऽ गोमये
निधायाश्मन्तौत्यभ्यक्तमस्मागमग्निमुदपाचं च संस्त्रशन्ति । ५ । अधः-
मया इविष्टमस्त्रा प्रत्यूहनं च कर्मणां वैतानवर्जमेकराचं चिराचं
गवराचं वाऽ वा संचयनाद्रतानि । ६ । नाघाहानि वर्धयेयुरिति इ
साह कौषीतकिः । ७ । अपरपचे संचित्यायुजासु राज्ञिषु । † यं त्वमग्न
इति दाभ्यां सचोरेणोदकेनास्योनि निर्वाण्य । पुराणे कुक्षे शरीरा-
स्थोष्य । उत्ते स्त्रामीनि लोषेनापिधाय । उच्छ्वस्त्रेति खाते
निकाय । उच्छ्वस्त्रानेति परिमिते जवधाय । अरण्ये निखनन्ति
। ८ । शरीरेष्वद्वृश्मानेषु चौणि षष्ठिशतानि पलाश्वस्त्रानि । ९ ।
तेषामावापस्थानम् । १० । चत्वारिंशच्छिरसि । ११ । यौवायां दग्ध
। १२ । अंसान्वंसयोर्बाङ्कोः शतम् । १३ । उरसि त्रिंशत् । १४ । जठरे
विंशतिः । १५ । षड्वृष्टेष्योः । १६ । शिश्रे चत्वारि । १७ । ऊर्वाः

* Comm. प्रत्यायकौति स्त्रवस्त्रेदः । स्त्रवस्त्रानि तु वस्त्रज्ञ उच्चते ।

† अरण्ये विष्टवकौति स्त्रवस्त्रेदः ।

इतम् । २८ । चिंशज्जानुज्ञाणीवतोः । २९ । पादाङ्गुलौषु विश्विः
। ३० । एवं चौणि विष्णवानि भवन्ति । ३१ । पुरुषाकृतिं कृतोर्णा-
स्त्वैः परिवेष्य यत्त्वैः प्रतिष्ठा विश्वाभ्यज्ञामिभिः संस्कुर्वन्ति । ३२ ।
इच्छन्पद्मैः पूर्वमारणीमग्निभिः संस्तुत्य सांतपनेन वान्यामानीय ततः
पुनरादधीत । ३३ । ॥ १५॥

ब्रतापवर्गं परिधिकर्म । १ । आनुभुवं रोहितं चर्मोदग्नीवं प्राण्डीवं
वेत्तरलोमं पश्चादग्रेहपस्त्रौर्योपविश्विति कुशान्वैवमग्नान् । २ । अन्तरे-
णाग्निं चैतांश्चाभ्यक्तमग्नानं निधाय ३ * शम्याः परिधीन्त्वा ४ शम्भौ-
मयमिधां पालाशं वा ५ वारणेन सुवेण कांसेन वा जुहेति । ६ ।
उपस्थृतः समन्वारभेषु । ७ । इमं जीवेभ्यः

परैतु मृत्युरमृतं म आ गादैवस्तो नो अभयं कृणोतु ।

पर्णं वनस्पतेरिवाभि नः श्रीयतां रथ्यः ।

सच्चतां न शचौपतिः ॥

याच्चारणे दशान्वाधान इति । ८ । इदं श ज्ञत्वा ९ † यथाहानीति
दक्षिणमन्त्यं द्वाभ्यां समीक्ष्य १० । अच्चनं सर्पिषा संनिनीय ११ । कुञ्जैः
स्त्रौणामचौण्णनकौमा नारौरिति १२ । सक्षत्सक्षमन्त्येण दिर्दिस्त्रौम् । १३ ।
उच्चित्त ब्रह्मणस्यत इति द्वाभ्यां ब्राह्मणस्य दक्षिणं बाङ्गमन्वारभानु-
न्तिष्ठतो इनुमन्त्रयते । १४ । अनुभुवेते वा पुच्छम् । १५ । अनुष्टानहतं
वासः कांस्यश्च दक्षिणा । १६ । दक्षिणतो वित्तं नि वर्तध्वमिति सूक्तेन
प्रत्येनाः प्रदक्षिणं चिः पर्येति । १७ । प्रत्येनस्मि परिधिकर्म । १८ । ॥ १६॥

* Comm. जुहोतैति सूक्तान्मः ।

† Comm. तुच्छीमित्येवमन्तं सूक्तं । उत्तरसु वाचा क्षिप्तवे ।

रुदं गवा यजते स्वस्त्रयनाय ।१। शूलगव इत्याचक्षते ।२।
शुद्धपक्ष उपेष्ठ पुष्टे नक्षत्रे प्रागुदीर्चां दिशि ।३। अग्निं भृथित्वा
प्राञ्चं प्रणीय ।४। पुरस्तात्पत्तलाश्चाखां सप्तस्ताशां निखाय ।५। तस्या
उत्तरतः पशुसुपस्थाय ।६। रुद्राय ता जुष्टमुपाकरोमि ।७। रुद्राय
त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ।८। रुद्राय ता जुष्टं नियुनज्ञीति नियुनक्ति
पलाशाखायाम् ।९। पर्यग्निकृतमुदच्चं नयन्ति ।१०। तं संज्ञपथन्ति
प्राक्भिरसमुदक्षपादं प्रत्यक्षिरसं वोदक्षपादभरवमाणम् ।११।

यत्पशुर्मायुमक्षतोरो वा पञ्चिरा इते ।

अग्निर्मा तस्मादेनसो जातवेदाः प्र सुच्छतु ॥

खाहेति रवमाणे जुहेति ।१२। वपामुदृत्य प्रक्षाल्य^{१३} पूर्वे ऊँ
अपच्यत्वाभिषार्थोदास्य^{१४} शिवंश्चिवमिति चिः पर्युच्याज्याज्ञतीर्जुहेति ।१५। ॥१०॥

या तिरस्त्री नि पथते अहं विधरणी इति ।

तां घृतस्य धारया युजे समर्धंमीमहम् ॥

खाहा ।१।

यस्येदं सर्वं ब्रह्मिसं हवामहे ।

स मे कामान्कामपतिः प्र यच्छतु ॥

खाहेति द्वितीयाम् ।२। अग्ने पृथिव्या अधिपत इति हतौयाम् ।३।
प्रजापत इति चतुर्थैर्म् ।४। त्रीष्णि पलाशपलाशानि मध्यमानि
संद्वद्योपस्त्रीर्य^५* वपामवधायाभिषार्थ^६

* Comm. अनुप्रहरति पलाशानीति स्त्राचः ।

यावतामहमीशे यावन्तो मे अमात्याः ।

तेभ्यस्त्वा देव वन्दे तेभ्यो नो देव मूल ॥

वेद ते पितरं वेद मातरं द्यौले पिता पृथिवी माता । तस्मै ते
देव भवाय शर्वाय पशुपतय उग्राय देवाय महते देवाय रुद्राये-
न्नानायाशनये स्वाहेति वर्णा ज्ञला^१ अनुप्रहरति पलाशानि ।^२
वर्णाश्रपण्यौ च ।^३ । दर्शाय ते प्रतिदर्शाय स्वाहेत्युच्चरामाज्याज्ञनि
ज्ञला तर्थैव पर्युक्तति ।^४ । पश्चिमे ऽग्नौ स्वालीपाकं श्रपयति ।^५ ।
उच्चरतो उवदानानि ।^६ । स्वालीपाकं चूर्णं मांसमाज्यमिति संनि-
नीय शंयोः शंयोरिति चिः पर्युक्त्य जुहेति ।^७ । ॥१८॥

भवाय स्वाहा शर्वाय स्वाहा रुद्राय स्वाहेशानाय स्वाहाग्रये स्तिष्ठ-
ते स्वाहेति ।१। तर्थैव पर्युक्त्य ।२। तान्येव संनिनीय ।३। अग्नौ
पश्चिमे ।४। भवान्यै स्वाहा शर्वाण्यै स्वाहा रुद्राण्यै स्वाहेशानान्यै
स्वाहाग्राण्यै स्वाहेति ।५। समानं पर्युक्ताम् ।६। पला विकर्ननात्यला-
शानि प्रागुदच्छि निधाय^{*} । तेषु लोहितमिश्रमूवध्यमवधाय ८
रुद्रसेनाभ्यो ऽनुदिशति ।^७ । आघोषिणः प्रतिघोषिणः संघोषिण्यो
विचिन्वत्यः श्वसनाः क्रव्याद एष वो भागस्तं जुषध्वं स्वाहेति ।^८ ।
यजमानश्चोपतिष्ठते ।^९ । ॥१९॥

भूपते भुवपते भुवनपते भूतपते भूतानां पते भूतो भूतस्य पते
मूल नो द्विपदे च चतुष्पदे च पश्चवे मूल नश्च द्विपदश्च चतुष्पदश्च
पशून्यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिशो दुरापूरो ऽसि सच्चायो ऽधि-

* Comm. अनुदिशतीति स्वचानः ।

नामेन । तस्य ते धनुर्दद्यं मम इषवस्त्रुर्विसर्गस्त्रं वा तथा
बेद नमस्ते अस्तु सोमस्त्रावतु मा मा दिशोः ।

आवरणे पतयते एकौ जच्छभताविव ।

महादेवस्य पुत्राभ्यां भवश्वराभ्यां नमः ॥१॥

कद्रुद्रायेमा रुद्राया ते पितरिमा रुद्राय श्विरधन्वन् इति च
स्त्रकाणि ।२। वरो इक्षिणा ।३। उपाकरणं प्रोक्षणं पर्यग्निकरण-
मित्यावृतः पाष्ठुबन्धिक्षः ।४। पलाशशाखेति देवतायै वर्णं देवतायै
इविः स्थिष्टते चान्येषां पशूनाम् ।५। आग्नेयः सौम्यश्वाज्यभागौ
देवतायै वर्णं देवतायै इविः स्थिष्टते शज्याङ्गतिश्वानुमतये
स्त्रालौपाकानाम् ।६। ॥२०॥

षष्ठ्यां भवन्याचार्य ऋत्विक् श्वशुरो राजा त्वानकः प्रिय इति ।

१। उद्भुतः प्राभ्युत्थो वा

अहं वर्णं साहृद्यानां विद्युतामिव सूर्यः ।

इदं तमधि तिष्ठामि यो असां अभि दासति ॥

इति कूर्चमधास्ते उधितिष्ठति वा ।२। विराजो दोहो उसि विराजो
दोहमशीय मयि पश्यायै विराजो दोह इति पार्वते प्रतिगृह्ण ।३।
अर्धमित्युक्तो उपः प्रतिगृह्ण ।४। आचमनीयमित्युक्त आपोहिष्ठीया-
भिस्त्रिभिरेकैकयाचम्य ।५। मधुपर्क इत्युक्तो यथा प्राप्तिन्द्रियं तथा
प्रतीक्ष्य ।६। तथा प्रतिगृह्णाति । अस्ते ब्रह्मवर्चसायेति विकारः ।७।
प्रतिगृह्ण सब्ये पाणौ क्लान्तुष्टेनोपकनिष्ठिक्या च पूर्वार्धादुपहत्य
पूर्वार्धे कांस्यस्य नित्यमिति वस्त्रस्त्राग्निराजानो भवयन्त्विति ।८।
पितरस्त्रा यमराजानो भक्षयन्त्वित इक्षिणार्धादुक्षिणार्धे ।९।

आदित्यास्त्वा वहणराजानो भक्षयन्त्विति पश्चार्धात्पश्चार्धं । १०।
 रुद्रास्त्वेन्द्रराजानो भक्षयन्त्वित्युच्चरार्धादुत्तरार्धं । १। विश्वे त्वा देवाः
 प्रजापतिराजानो भक्षयन्त्विति मध्यादूर्ध्वम् । १२। सकृत्सुकृतमन्वेण द्वि-
 दिस्त्वश्चीम् । १३। महाव्याहतिभिस्त्विभिरेकैकया प्राप्तः । १४। अनु-
 पाय चतुर्थम् । १५। ब्राह्मणायोच्छिष्टदानम् । १६। सर्वपानं वा । १७।
 अपो उवायवहरणम् । १८। अनोदेवौयाभिस्त्विभिरुरो उभिष्टश्च
 । १९। समानं प्राणसंमर्शनम् । २०। सुखविमार्जनं च । २१। आ
 गोः प्रवदनात्तूष्णीम् । २२। गौरत्युक्²³ श्रों कुरुत । २३। माता
 रुद्राणामिति जपित्वोमुत्सृजत हणन्यन्त्विति वा । २४। कूर्चः पाद्य-
 मर्घमाचमनीयं मधुपर्को गौरिति वेदयेत वेदयेत । २५। ॥२१॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे चतुर्थो उथायः समाप्तः ।

ओम् ।

आर्षेयान् यूनो उग्रानानृलिजो दणीते सोमेन यज्ञमाणः ।१।
 चतुरः सर्वाच्चा ।२। चन्द्रमा मे दैवो ब्रह्मोद्युपांशु तं मानुष
 इत्युच्चैः ।३। एवं सर्वान् ।४। आदित्यो मे दैव उद्गाता तं मानुषः
 ।५। अग्निर्मे दैवो होता तं मानुषः ।६। वायुर्मे दैवो उष्वर्युस्तं
 मानुषः ।७। प्रजापतिर्मे दैवः मदस्यस्तं मानुषः ।८। स्वतवो मे
 दैव्या होताश्चिनो द्युयं मानुषाः ।९। भर्गं मे वोचो भद्रं मे
 वोचो भूतिं मे वोचः श्रियं मे वोचो यशो मे वोचो मयि भर्गा
 मयि भद्रं मयि भूतिर्मयि श्रीर्मयि यश इति द्वतो जपिला कक्षि-
 न्नाहीनानुदेश्यस्तार्विज्यनौतदक्षिणानामन्यतम इति पृष्ठा प्रति-
 ग्नेणोति प्रत्याचष्टे वा ।१०। ॥१॥

प्राचीनप्रवणं देवयजनम् ।१। प्रागुदक्प्रवणं यज्ञकामस्य ।२। अनु-
 नुवन्यत्र होताहवनीयमादित्यमपश्च पश्चेत्तद्वावर्चसकामस्य ।३। उद्दू-
 पने दीक्षा पुष्टे नक्षत्रे समापनं च ।४। ॥२॥

अपराह्ने दीक्षणीयाग्रावैष्णवौष्टिः ।५। पौर्णमासीविकारः ।६। पञ्च-
 दशसामिधेनौका ।७। उपांशुइविः ।८। विराजौ स्थिष्टकृतः ।९।
 नित्ये वा ।१०। उपहङ्गतो उयं यजमानो उस्य यज्ञस्यागुर उदृचम-
 ग्रीयेत्याग्नास्ते उयं यजमानो उस्य यज्ञस्यागुर उदृचमग्रीयेत्याग्ना-
 इत्याशिषां स्थान इलायां सूक्ष्मवाके च प्राकातीयस्वनिक्षयाः पुरोला-

शेषाचाः ।७। न सूक्तवाके यजमानस्य नाम गृह्णाति प्राक् सवनीयात् ।८। पद्मैसंयाजान्ता च ।९॥३॥

चधर्युमन्वारभ्यौद्यभणानि जुङ्गतं याजमानं मनो से मनसा दीक्षतां वाञ्छे वाचा दीक्षतां प्राणे भे प्राणेन दीक्षतां चकुर्मे चकुषा दीक्षतां ओचं से ओचेण दीक्षतामिति ।१। आङ्गतौर्वा जुङ्गयात् ।२। एकदीक्षे चोपस्थानम् ।३। मनो दीक्षामुपैमौत्याह्वनीयम् ।४। वाचं दीक्षामुपैमौति गार्हपत्यम् ।५। प्राणं दीक्षामुपैमौति इच्चिकाग्रिम् ।६। अपरिमिता दीक्षास्तासामपवर्गे ॥४॥

ग्रायणीयेष्टः ।७। पथां खस्तिमग्नि शोमं सवितारं चाज्ञेनादितिं चरणा ।८। खस्ति नः पथासु खस्तिरिद्धि^१ अग्ने नयाग्ने लं पारय^२ लं शोम प्र चिकितो या ते धामानि हविषा^३ तत्सवितुर्वरेण्यं यहमा विश्वा जातानि^५ सुत्रामाणं महीमूषु ।६। पञ्चदशसामिधेनीका ।७। उपांशुहविः ।८। नाज्यभागौ भवतः ।९। लां चिचश्वस्तम यद्वाहिष्ठमिति ख्यातः ।१०। शंखना च ।११। ॥५॥

क्रीता राजानमाधाय शकटे शोमाय पर्युद्घमाणायेत्युक्तः ।१।

भद्रादभि श्रेयः प्रेहि हृहस्यतिः पुरएता ते अस्तु ।

अथेऽमवस्थ वर आ पृथिव्या आरे शबून्कुणुहि सर्ववौरः ॥

रत्यन्तरेण वर्त्मनौ तिष्ठन्तनूच्य ।२। इमां धियं शित्रमाणस्य वनेषु अन्तरिक्षं शोम यात्त इति चतस्रोऽनुसंयन्तरेण वर्त्मनौ ।३। आस्तामयेण शकटमवस्थाय प्रपाद्यन्ति राजानम् ।४। येन ब्रजेयुस्तेनानुसमित्यात् ।५। या ते धामानि हविषेत्यनुप्रपद्य ।६। अग्नेणाह्वनीयं इच्छिणा तिष्ठन्नागन्देव इति परिधाय ।७। उपस्थृश्वोत्सज्यते

।८। मदन्नीभिरुदकार्थो इति ऊर्ध्वमाश्रीषोमप्रणयनात् ।८। ॥६॥
 आतिथा वैष्णवोष्टिः ।१। पौर्णमासीविकारः ।२। विष्णोर्नुं कं प्र
 तदिष्णुः ।३। होतारं चित्तरथं चखा खश्च इति स्त्रिष्ठकतः ।४।
 अग्निमन्त्रनीयाद्यासम्भे हविषि ।५। उपांशुहविः ।६। इत्यान्ता ।७। ॥७॥
 उपस्यृश्च सर्वे ।१। अनाधृष्टमस्यनाधृष्टं देवानामोजो इनभिश्चलभि-
 शस्त्रिपाः । अनभिश्चलेन्यमच्छसा सत्यसुपगेषं सुविते मा धा इति
 सहिरण्यं ध्रौवमाज्यं पाचीस्यं वर्द्धिक्षासम्बं तानूनन्नं समवस्थश्च ।२।
 उपस्यृश्चायेणाहवनीयं परीत्यांशुनुपस्यृश्चन्तो राजानमायाचयन्ते ।

अंशुरंशुष्टे देवं सोमा यायतामिन्द्रायैकधनविदे ।

आ तुभ्यमिन्दः यायतामा लमिन्द्राय यायस्त ।

आ यायद्यासान्वस्त्रौन्वस्त्रा नेधया खस्ति ते ।

देव सोम सुत्यासुदृच्छमश्रीयेति ।३।

यमादित्या अंशुमा याययन्ति यमक्षितिमक्षितयः पिबन्ति ।

तेन नो राजा वर्षणो छृष्टस्तिरा याययन्तु भुवनस्य गोपाः ॥
 इत्युरांस्यभिस्थश्च ।४। उपस्यृश्च दक्षिणोन्नानान्पाणीन्प्रल्लरे निधाय
 निङ्गुवते सव्योन्नानानपराणे । एष्टा रायः प्रेषे भगाय चृतस्त-
 वादिभ्यो नमो द्यावाश्चियवीभामिति ।५। आयायनप्रधत्युपसद्युप-
 सदि संस्थितायाम् ।६। ॥८॥

अप्रवर्गः प्रथमयज्ञः ।१। विकल्पः श्रोत्रियस्त ।२। उत्तरेण गार्ह-
 यत्यम् ।३। महावौरपात्रेषु साद्यमानेषु पूर्वद्या द्वारा शासां प्रपद्य * ।

* चमिष्टौतीति चतुर्च्छेदः क्लानिर्देशः श्रमार्थः ।

उत्तरेणाहवनीयं खरौ पाचाणि च गला^५ । पश्चादुपोपविश्व^६ । होत-
रभिष्टुष्टीत्युक्तः । अनवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति । ४^७ ।

ब्रह्मा जज्ञानं प्रथमं पुरस्तादि शौमतः सुरुचो वेन आवः ।

स बुध्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसतश्च वि वः । ५^८ ।

इयं पित्रे राष्ट्रेत्यये प्रथमाय अनुष्ठे भूम नेष्टाः ।

तथा एतं सुरुचं क्वारमश्च धर्मं श्रीजन्ति प्रथमस्य धार्षेः । ६^९ ।

अभि त्यं देवं सवितारमोष्टोः कविक्षतुम् ।

अर्चामि सत्यस्वं रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् ।

जर्ध्वा यस्यामतिर्भा अदिश्युतत् सवीमनि ।

हिरण्यपाणिरमिमीत सुक्रतुः कृपा स्वसूपा खरिति वा । ७^१ ।

अच्छन्ति यमिति विलो उज्यमाने । ८^२ । सं शौदख्येति साश्यमाने । ८^३ ।

भवा नो अग्ने सुमनास्तपो अग्ने यो नः सनुत्य इत्यङ्गारेषुपोद्घामानेषु
१०^४ । कृषुव्य पाज इति पञ्च । ११^५ । परि ला गिर्वणो उधि इयोः । १६^६ ।

सुक्रं ते अर्द्धनिबभर्षि । १७^७ । पतञ्जल्मत्तं स्तके इस्त्येति स्तके । १८^८ ।
पवित्रं त इति दे । १९^९ ।

वि यत्पवित्रं धिषणा अतन्तत धर्मं शोचनं प्रणवेषु विभ्रतः ।

समुद्रे अन्तरायवो विचक्षणं चिरङ्गो नाम सूर्यस्य मन्त्रत । २०^१ ।

अथं वेन इति स्तकं नाके सुपर्णमित्युद्धृत्य । २१^२ । गणानां त्वेति
स्तकम् । २२^३ । लृहददेम विदये सवीरा इति वौरकामायै वौरं
धायात् । २३^४ । का राधदिति नव । २४^५ । आ नो विश्वाभिरूतिभिरिति
तिसः । २५^६ । प्रातर्यावाणेति धूर्वाह्वे स्तकम् । २६^७ । आ भातीत्वपराह्वे
२७^८ । सर्वमीलेश्वावीयमुत्स्य वाचम् । २८^९ । उत्तमां परिश्वेष्य त्वचितो

धर्म इत्युक्ते इहस्तदित्यभिष्टुत्य । २५० । उत्तमया परिधाय । २६१ । उप-
स्थृत्योत्यायावकाशानामनुवाकेन महावीरसुपस्थायोपस्थृष्टोपविश्विति
। २७ । ॥८॥

उप हय इति गव्याह्यमानायाम् । १ । इंहस्ततीत्यायत्याम् । २ ।
अभि त्वा देव सवितरित्यभिधीयमानायाम् । ३ । समौ वस्तुं सं वस्तु
इवेत्युपस्थृत्यमानायाम् । ४ । यस्ते स्तु इति स्तुनं वस्तु इभिपद्यमाने
। ५ । गौरमीमेदित्युक्तीयमाने । ६ । नमस्तुप स्त्रीदत संजानाना इत्यु-
पस्त्रीदति । ७ । दोहेन गां दुहन्ति सप्ता दशभिरात्मन्त्

समिद्धो अग्निरश्चिना तप्तो वां धर्म आ गतम् ।

दुद्धन्ते गावो रुषेष्व धेनवो दस्ता मदन्ति कारवः ॥

समिद्धो अग्निर्वृषणा रथिर्दिवस्तप्तो धर्मो दुद्धते वामिषे मधु ।

वयं हि वां पुरुतमासो अश्चिना हवामहे सधमादेषु कारवः ॥

तदु प्रयत्नतमभिति दुद्धमानायाम् । ८ । अधुक्तुच्छिष्ठ ब्रह्मणस्ति
इत्युच्छिष्ठति । ९ ।

उप द्रव पयसा गोधुगो षु मा धर्मे सिद्ध पय उक्तियायाः ।

त्रि नाकमख्यस्तविता दमूना अनु द्यावापृथिवौ सुप्रणीते ॥

इत्याद्विद्यमाणयोः पयसोः । १० । आ सुते सिद्धत श्रियमा नूनमश्चि-
नोर्द्विविरित्याचिच्छमानयोः । ११ । उदु व्य देवः सविता हिरण्ये-
त्युद्यम्यमाने । १२ । कर्मविपर्यासे यथाकर्म । १३ । प्रैतु ब्रह्मणस्ति-
रिति प्रब्रजत्सु । १४ । नाके सुपर्णमित्यनुषंयन् । १५ । होहषदन
उपविश्व । १६ । धर्मस्य यजेत्युक्तः । १७ । उभा पिषतं

तप्तो वां धर्मो नक्ति स्त्रहोता प्र वामध्वर्युश्चरति प्रयखान् ।

मधोर्जुघस्याश्विना तनाया वौहं पातं पथस उस्त्रियायाः ॥
 इति समलाभ्यां वषद्वृत्य ।२८। घर्मस्याग्ने वौहीव्यनुवषङ्करोत्तीति
 पूर्वाङ्गे ।२६। अथापराङ्गे ।२०। अस्य पिबतं
 उदुस्त्रियस्याङ्गतं चृतं पथो इयं सु वामश्विना भाग आ गतम् ।
 माध्वी धर्तारा विद्यस्य सत्यतौ तप्तं घर्मं पिबतं रोचने दिवः ॥
 इति समलाभ्यां वषद्वृत्य ।२१। तथैवानुवषट्कृत्य ।२१।
 स्वाहाङ्गतः शुचिर्देवेषु घर्मो यो अश्विनोश्वमस्तो देवपानः ।
 तमौ विश्वे अस्तुतास्तो जुषाणा गन्धर्वस्य प्रत्याह्वा रिहन्ति ॥
 इत्यभिष्टुत्य ।२३। सखे सखायभित्यायति ।२४। गन्धर्व इत्येति
 साद्यमाने ।२५। तं वेभित्येति प्रागाच्छिकामावर्त्यन्ति ।२६। हवि-
 र्हिविष्म इति पुरा होमात् ।२७। प्राणभक्षो होतुः ।२८। प्रत्यक्षो
 यजमानस्य ।२९। इधिघर्मं च ।३०। ज्ञतं हविर्मधुं हविरिन्द्रतसे
 ऽग्नावश्याम ते देव घर्म मधुमतो वाजवतः पितुमत इति भक्षमन्वः
 ।३१। संसाद्यमानेषु महावौरपाचेषु
 आ अस्मिन्सप्त वासवा रोहन्ति पूर्वा रहः ।
 ऋषिर्हि दौर्धन्तम इन्द्रस्य घर्मो अतिथिः ॥
 इत्यभिष्टुत्य ।३२। स्वयवसादिति परिधाय ।३३। उपस्यृश्वोत्सृज्यते
 ।३४। सुत्ये वाहन्याग्नौधीये प्रवर्ग्यः सुते बहिष्यवमाने माध्यन्दिने
 च ।३५। प्रस्तरे निङ्कुत्य ॥३०॥
 उपसदा चरन्ति सप्रवर्ग्ये प्रवर्ग्यं संस्याय ।३६। उपसद्यायेति पूर्वाङ्गे
 तिस्तः सामिधेनौरनवानमेकैकां सप्रणवां चित्तिराह ।१। इमां भे
 श्वे समिधमिति तिस्तो ऽपराङ्गे ।२। हतौयेन पूर्वस्या वचनेनोत्तरां

संधायावस्थति । ३। अग्निमावह सोममावह विष्णुमावहेति प्रणवेन
संधाय । ४। सुगादापनेन सुचावादाय । ५। उपांशु चजति । ६।
अग्निर्वचाणि य उय इव^७ त्वं सोम क्रतुभिरषालहं चुक्षु^८ यः
पूर्वाय तसु खोतारः । ७। आवदादिष्टं कुर्यात् । ८। विष्णुसो उपराहे
याज्ञापुरोनुवाक्यानाम् । ९। इमां ने अग्ने समिधमिति द्वितीये
उहनि पूर्वाहे तिस्तः समिधेनीः । १०। उपसद्यायेत्यपराहे । ११। यथा
प्रथमे तथा हत्तौये । १२। स्वकालास्तु विवर्धन् । १३। अहरहर्वा
विष्ण्यासः । १४। उपवस्थे प्रातरहमे चरणे संखाय । १५ ॥ ११॥
अग्निप्रणयनमप्रवर्ग्य । १। महावौरपाचोद्दासनं सप्रवर्ग्य । २। तत्र प्रस्तोता
साम गायति । ३। तत्र होतुर्निधनोपायः । ४। वाज्ञातमग्नि-
प्रणयनम् । ५। ॥ १२॥

इविर्धानप्रवर्तनायामन्तिः । १। दक्षिणस्य इविर्धानस्तोत्तरं वर्त्मान्त-
रस्य च दक्षिणमन्तरेण तिष्ठन् इविर्धानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्यामित्युक्तः । २।

अपेतो जन्यं भयमन्यजन्यं च वृच्छहन् ।

अप चक्रा अवस्थत ॥

इति दक्षिणे प्रपदेन ग्रत्यज्ञं स्तोगमपास्य । ३। प्रेतां यज्ञस्येति
तिष्ठन्तनूच्य । ४। द्यावा नः पृथिवी इमं तयोरिद्वृतवद्यमे इवेति
दक्षिणस्योत्तरं वर्त्मापनिश्रितो उनुसंयन् । ५। अधि द्वयोरिति च्छदि-
या धौयमाने । ६। विश्वा रूपाणि प्रतीति परिश्रीयमाणयोः । ७।
आ वासुपखमिति नभस्ययोः । ८। कर्मविष्ण्यसे यथाकर्म । ९। परि-
ला गिर्वण इति परिधाय । १०। यत्र तिष्ठन् प्रथमामन्यवोचन-
तिस्त्रिलोक्यते । ११ ॥ १२॥

मितेषु यज्ञागारेष्वग्नीषोमौ प्रणयन्ति । १। तत्पृथ्व्यामूर्ख्यायाः
संस्थामादन्तरेण चालालोक्तरौ तीर्थम् । २। तेन प्रपद्य । ३। उत्त-
रेष्वग्नीषोमैः धिष्ठं सदस्य गत्वा । ४। उत्तरेणाध्वर्यू यज्ञपात्राणि च
पूर्वया द्वारा शालां प्रपद्य । ५। शालामुखीयस्य पश्चादुपविश्य । ६।
अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्यामित्युक्तः । ७।

शात्रौर्ध्वं देव प्रथमाय पित्रे वर्षाणमस्मै वरिमाणमस्मै ।

अथास्मभ्यं सवितः सर्वताता दिवेदिव आ सुवा भृति पश्चः ॥

इत्यासौनो ऽनुच्य । ८। उच्चिष्ठ ब्रह्मणस्यते । ९। प्रैतु ब्रह्मणस्यतिः
। १०। होता देव उप लाग्न इति वृच्छौ । ११। भूतानां गर्भमादध
इति गर्भकामायै गर्भं धायादन्तरेण सदो ऽनुसंयन् । १२। आग्नी-
षोमे ऽग्निं निदधति । १३। अग्ने जुषस्वेत्याङ्गतौ झ्यमानायाम्
। १४। उत्तरेणाग्निं खोमो जिगातौति तिस्तो ऽनुसंयन् । १५। उप
प्रियमित्याहवनीये झ्यमानायाम् । १६। तमस्य राजेति प्रपाद्य-
माने । १७। अन्तस्य प्रागा इत्यनुप्रपद्य । १८। दक्षिणे इविर्धाने
राजनि सब्र उत्तरतो दक्षिणा तिष्ठद्धेनो न योनिं गणानां
लालभाद् द्याम् । १९। एवा वन्दस्वेति परिधाय । २०। सव्याटद्ध-
विर्धानयोः पूर्वस्यां द्वार्युपविश्यति । २१। अपरथा द्वारा प्रपाद्यमाने
अनुसमेति होता । २२। समानमनुवचनम् । २३। दक्षिणाददपरथा द्वारा
निष्क्रिय सव्याटद्धुत्तरेण इविर्धाने गत्वा तत्रैवोपविश्यति । २४ ॥ २४ ॥

अग्नीषोमीयेणोपवस्थे पश्चुना यजते । १। यूपायाज्वमानायेत्युक्तो
ऽज्जन्ति लामित्यन्वाह । २। उच्छ्रौयमाणायेत्युक्त उच्छ्रयस्य वनस्यते
समिद्धस्य अवमाणः पुरस्ताज्जातो ज्ययत ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं

मः । ४। परिवीथमाणायेत्युको युवा सुवासा इति परिधाय^४ तिष्ठन्न-
स्वाहाग्निमन्त्रनीयाः । ५। यज्ञेन यज्ञमिति परिधाय^६ सामिधेनीर-
स्वाह । ६। पशुदेवतामावाद्यानन्तरं वनस्पतिम् । ७। अध्वर्यु संस्तम्भ
तिष्ठति । ८। मित्रावहणयोख्या प्रधास्त्वाः प्रशिष्या प्रयच्छामि यज्ञ-
खारिक्षा इति यजमानो मैत्रावहणाय दण्डं प्रयच्छति । ९। तेनैव
मन्त्रेण यथार्थं प्रतिगृह्ण^{११} इच्छिणे होतारं दक्षिणावृत्यूर्वः प्रति-
पद्यते । १०। उत्तरेण इविर्धाने इच्छिणेनाग्नीष्मीयं धिष्यत्यं गत्वा पूर्वथा
द्वारा सदः प्रपद्य खस्य धिष्यत्य पस्यादुपविश्यैकादश प्रयाजान्य-
जति । ११। ॥१. ५॥

प्रैषा मैत्रावहणस्य । १। सप्रैषे च पुरोनुवाक्याः । २। तथानुवचनानि
। ३। *प्रहाणस्तिष्ठन्दण्डे पराक्रम्य^४ समिधिः प्रेष्येत्युको होता यज्ञदग्निं
समिधेति प्रेष्यति । ५। आप्रियः प्रयाजयाज्या^६ यदर्थेयो यजमानः
। ६। समिद्दो अद्य मनुष इति वा सर्वेषाम् । ७। खा तु नारा-
भंसी तत्प्रयाजस्य । ८। दशभिस्त्रिला पर्यग्नय इत्युको उग्निर्होता नो
अध्वर इति तिष्ठो उन्नाह । ९। उपप्रेष्य होतरित्युको उजैदग्निरित्यु-
पप्रैषमाह । १०। उक्त उपप्रैषे उग्निं होता । ११। ॥१. ६॥

दैव्याः गमितार उत च मनुष्या आरभद्वमुपनयत मेथ्या दुर आ-
ग्रासाना मेधपतिभ्यां मेधम् । १। प्राप्ता अग्निं भरत रूणीत बहिरव्येन
माता मन्त्रतामनु पितानु भाता सगर्भ्यो उनु सखा सयूथः । २। उद्दी-
चीनां अस्य पदो निघनात्मूर्यं चकुर्गमयतादातं प्राणमन्ववस्त्रजतादन्त-
रिक्षमसुं दिशः ओचं पृथिवीं ग्रीरम् । ३। एकधास्य लक्ष्माण्यतात्पुरा

* Comm. कुवक इव तिष्ठन् ।

नाभा अपिशसो वपासु तिखदतादन्तरेवोम्भाणं वारथध्वात् ।४। शेनमस्य
वक्षः क्षणुतात्पश्चसा बाह्य ग्रसा दोषणौ कश्चपेवांसाच्छिद्रे ओणौ
क्लव्योर्ह स्त्रेकपर्णाष्टौवन्ता ।५। षड्बिंश्तिरस्य वङ्ग्यसा अनुछयोऽस्या-
वयताङ्गाचंगाचमस्यानूनं क्षणुतात् ।६। जवधगोहं पार्थिवं खनतात्
।७। अन्ना रक्षः संस्तुजतात् ।८। वनिष्ठुमस्य मा राविष्टोरुकं मन्य-
माना नेदस्तोके तनये रविता रवच्छमितार इत्यधिगौ नवम उच्छ्रापः
।९। अधिगो ग्रमीष्वं सुश्रमि ग्रमीष्वं ग्रमीष्वमधिगोऽ इति चिः
परिधायोपांश्च जपत्युभावपापस्येति ।१०। न पश्चुं संज्ञयमानमीक्षेत
।११। पृष्ठदाज्यावेक्षणं प्रायस्तित्तम् ।१२। च्छ्रं वा वैष्णवौं जपेत्
।१३। ॥१७॥

खोकेभ्य इत्युक्तो जुषस्य सप्रथस्यमस्मिमं नो यज्ञमिति च सुक्तमन्वाह
।१। खाहाहातिभ्य इत्युक्तो होता यज्ञदग्निं खाहाज्यस्येति प्रेष्यति
।२। आप्रीणामुन्तमा याज्या ।३। अन्तरेणोन्तमं प्रयाजं वपां च
वाग्यमनम् ।४। नाज्यभागौ यज्ञति ।५। दृधन्वन्तौ वा ।६। दार्श-
पीर्षमाशिका निगमासोषु निगच्छतः ।७। न प्रैषेषु ।८। अग्नीषोमा-
विममिति वपायाः पुरोनुवाक्या ।९। होता यज्ञदग्नीषोमाविति
प्रैषः ।१०। युवमेतानौति याज्या ।११। यथाप्रपञ्चसुपनिक्षम्येद-
माप इति द्वचेन चात्वाल उपस्थृश्चोत्सृज्यते ।१२। ॥१८॥

पश्चुपुरोलाश्रायामन्वितावाग्नीष्वीयमुन्तरेण होतुस्य गत्वा यथा-
धिष्ठ्यमुपविष्टतः ।१। पश्चर्धानि विभवादर्थं साधयन्ति ।२। पुरोलाश्च
खिष्ठ्यस्यमवाये ऽपि ।३। अतुल्यानामनूहेन ।४। न निगमाः सन्ति
पश्चुतन्त्रे चोद्यमानानाम् ।५। अग्नीषोमा यो अस्येति पुरोलाश्रस्य

पुरोनुवाक्या ।६। होता यजदग्नीषोमाविति ग्रैषः ।७। अग्नीषोमा
पिष्टतमिति याज्ञा ।८। इत्थामग्न इति स्थिष्टकृतः पुरोनुवाक्या ।९।
हेता यजदग्निं पुरोस्ताम्भेति ग्रैषः ।१०। अग्निं सुदीतिमिति
याज्ञा ।११। इत्थामुपङ्ग्य पशुना चरन्ति ।१२। मनोतायै इविष
इत्युक्त्वं द्व्यग्ने प्रथमो मनोतेति मनोतास्त्रूक्तमन्वाह ।१३। अग्नी-
षोमा य आज्ञतिमिति पश्चोः पुरोनुवाक्या ।१४। होता यजदग्नी-
षोमाविति ग्रैषः ।१५। अग्नीषोमा इविष इत्यर्थर्त्त्वं याज्ञायाः
विरमत्या वसाहोमात् ।१६। इते वषट्करोति ।१७। देवेभ्यो वन-
स्त इति वनस्यते: पुरोनुवाक्या ।१८। होता यजदनस्तिमिति
ग्रैषः ।१९। वनस्यते रजनयेति याज्ञा ।२०। पिप्रीहि देवानिति.
स्थिष्टकृतः पुरोनुवाक्या ।२१। होता यजदग्निं स्थिष्टकृतमिति ग्रैषः
।२२। अनिगदा याज्ञा ।२३। इत्थामुपङ्ग्यैकादशानुयाजान्यजति
।२४॥२८॥

देवं वर्षिः सुदेवं देवैरित्यनवानं प्रेष्यति ।१। यथा चातुर्मास्येषु तथा
अजति ।२। अष्टमनवमावन्तरेणागम्भू ।३। देवो वनस्यतिर्वसुवने वसु-
घ्येयस्य वेतु । देवं वर्षिवारितीनां वसुवने वसुधेयस्य वेतु ।४।
स्त्रीका प्रेष्येत्युक्तो ऽग्निमद्य हेतारमिति स्त्रूक्तवाक्ग्रैषमाह ।५। सौमिकं
सवनीये ।६। शंयोदृक्ते यथाप्रपञ्चसुपनिष्कृम्योत्सृज्यते मैत्रावरणः ।७।
शास्त्रां हेता गत्वा पत्रौसंयाजान्तं नक्तं संखापयति संखापयति
।८। ॥२०॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूचे पञ्चमो उच्चायः समाप्तः ॥

ओम् ।

....•••....

आस्यातो ऽग्नीषोमीयः प्रकृतिः पशुनाम् । १ । आर्षमास्तानं मन्त्राणां
 प्रकृतौ । २ । यथार्थमुत्तरस्यां ततावर्थविकारस्योत्पत्तिरूपेणानभिधा-
 गाच्छब्दविकारमूँ ब्रुवते । ३ । चक्षु विकारो न विद्यते । ४ । यज-
 मानाभ्यां यजमानेभ्यः । ५ । मेधपतये मेधपतिभ्यः । ६ । मेधौ मेधान् ।
 आददादम् । ७ । घस्तु घस्तु । ८ । अघस्तदधस्तम् । ९ । अघदक्षतिरिति वा । १० ।
 रभौयांसाविव रभौयस इव । ११ । अयभौदयभौषुः । १२ । अवौद्यतावी-
 लधन्त । १३ । अस्यासुः । १४ । जाधासुः । १५ । अचौकमेतामचौकमन्त । १६ । इत्यर्थ-
 भेदाच्छब्दविकारः । १७ । १८ । वर्हिस्त्वः ओन्नं प्राणो ऽसुखलङ्गाभिरूपा-
 ज्ञातिनामानि श्वेनं श्वेन कश्यपा कववा स्वेकपर्णोवधगोहमस्तेति
 यथासमासातम् । १९ । चोदनासंदेहे च । २० । शेषभूतान्यपूर्वाणि । २१ ।
 आयनिगदास्य । २२ । एकधैकधा । २३ । वस्त्रिंश्चतिः वस्त्रिंश्चतिरिति समा-
 स्तेन वा । २४ । एष सञ्चान्यायः । २५ । एकदेवतद्विदेवतयोश्च
 बहुवत् । २६ । पुंवस्त्रिशुनेषु समान्याम् । २७ । अप्यन्यतरस्याम् । २८ ।
 एवेत्यकारेण संधानं देवतानामधेयस्य खरादेद्विदेवत्यस्य । २९ ।
 सञ्चडभ्रन्यशुभेदे । ३० । सूपस्यास्य । ३१ । उदगयनस्याद्यन्तयोरै-
 द्वाग्नो निरूल्लहपशुवन्ध्यः । ३२ । सांवत्सरो वा । ३३ । काम्या बहवः
 । ३४ । अग्निप्रणयनादयो हृदयपशुलान्ताः पश्वो ऽग्नीषोमीयसवनीयौ
 परिहाण्य । ३५ । आग्नावैष्णवी च यद्यमाणस्य । ३६ । निर्वचनं चाग्नि-
 याम् । ३७ । अन्यत्र चाग्नीषोमीयात्मूकवाके नामयद्वेषम् । ३८ । प्रात-
 ३९ ।

रनुवाकप्रमृश्यादिप्रदिष्टानि शत्लानुवचनयोः सूक्तानि । २५० । एकां
प्रतीयादन्वत् । २५१ । ॥१॥

महाराचे प्रातरनुवाकायामन्तिरो उग्रेणाग्रीभौयं धिष्ठं तिष्ठन्प्र-
पदो जपति । १। भूः प्रपदे भुवः प्रपदे खः प्रपदे भूर्भुवः खः प्रपद
ओम् प्रपदे वाचमृचं प्रपदे मनो यजुः प्रपदे साम प्राणं प्रपदे चतुः
ओचं प्रपदे नमो देवेभ्यो नमो देवताभ्यो नमो महते देवाय नमो
गन्धर्वास्पुरोभ्यो नमः सर्पदेवजनेभ्यो नमो भूताय नमो भविष्यते
नमः पिहभ्यः प्रतिनमस्कारेभ्यो वो उपि नमः । २। दिशा यथारूप-
सुपतिष्ठते । ३। ॥२॥

अस्यां मे प्राच्यां दिशि सूर्यश्च चन्द्रश्चाधिपतौ सूर्यश्च चन्द्रश्च
मैतख्यै दिशः पातां सूर्यं च चन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो उतो
उभिदासतीति प्राचीम् । १। अस्यां मे दक्षिणस्यां दिशि यमश्च मृत्युश्चा-
धिपतौ यमश्च मृत्युश्च मैतख्यै दिशः पातां यमं च मृत्युं च स देवताना-
मृच्छतु यो नो उतो उभिदासतीति इक्षिणाम् । २। अस्यां मे प्रतीच्यां
दिशि मित्रश्च वरुणश्चाधिपतौ मित्रश्च वरुणश्च मैतख्यै दिशः पातां मित्रं
च वरुणं च स देवतानामृच्छतु यो नो उतो उभिदासतीति प्रतीचीम्
। ३। अस्यां म उदीच्यां दिशि शोमश्च रुद्रश्चाधिपतौ शोमश्च रुद्रश्च
मैतख्यै दिशः पातां शोमं च रुद्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो
उतो उभिदासतीति स्यादुदीचीम् । ४। अस्यां म ऊर्ध्वाच्यां दिशि
हृहस्तिसेन्द्रश्चाधिपतौ हृहस्तिसेन्द्रश्च मैतख्यै दिशः पातां हृहस्तिं
सेन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो उतो उभिदासतीति प्राङ्गुर्ध्वाम्
। ५। अस्मिन्म अन्तरिक्षे वायुश्च द्वष्टिश्चाधिपतौ वायुश्च द्वष्टिश्च मैतख्यै

दिशः पाता वायुं च दृष्टिं च स देवतानामृच्छतु यो नो इतो
अभिदासतीत्यन्तरिक्षम् । ६। अस्थां मे पृथिव्यामग्निशान्नं चाधिपती
अग्निशान्नं च मैतैर्यै दिशः पातामग्निं चान्नं च स देवतानामृच्छतु
यो नो इतो अभिदासतीति पृथिवीम् । ७। छहद्रथन्तरे म जहू वाम-
देव्यमात्मा यज्ञायज्ञीयं प्रतिष्ठा भूरहं भुवरहं स्वरहमस्माहमग्नाखणः
सुक्रामाण्डिति जपिला^८ दक्षिणावृद्धाग्नौप्रौये भूर्भुवः स्वः स्वाहाग्न्ये
स्वाहेष्वसे स्वाहाश्चिर्यां स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा जुषाणानि महांसि
सवनान्वाच्यस्य अन्तु स्वाहेति सुवेण झला सव्यावद्विर्धानयोः पूर्वस्थां
द्वार्युपविश्वति । ९। देवेभ्यः प्रातर्यावभ्य इत्युक्तो हिंकृत्य मध्यमया
वाचा प्रातरनुवाकमन्वाह । १०। चौणि पदानि समस्य पङ्कीनामव-
स्वेद्वाभ्यां प्रणयात् । ११। आपोरेवतीमनूच्य ॥ ३॥

आग्नेयं गायत्रं क्रतुम् । १२। उपप्रथन्तो अध्वरम् । अग्निमौले
पुरोहितम्^१। अग्निं दूतं वृणीमहे^२। अशं न लेति दग्धं^३। जुषस्व
सप्रथस्तमम्^५। अभि ला गोतमा गिरा^६। अग्निर्होता पुरोहितः^७
दूतं वः^८। अग्ने स्वल^९। अर्चन्तस्त्वा^{१०}। अग्निं स्तोमेन^{११} उपसद्याय^{१२}
इमे विप्रस्व^{१३} समिधाग्निम्^{१४}। अग्निं हिष्वन्तु^{१५}। प्राग्न्ये वाचम्^{१६}
लमग्ने यज्ञानामिति षड्हिंश्वतिः^{१७}। अथानुष्टुभम्^{१८}। तेते अग्ने
इत्येका^{१९} हेताजनिष्ट^{२०}। लं हि चैतवदिति नव^{२१}। अग्ने कदा त
आनुषगिति पञ्च । २२। अथ चैष्टुभम्^{२३}। सप्तस्य अदिति पञ्च^{२४}
यो भर्त्येष्विति चौणि^{२५}। प्र वो देवमिति पञ्च सूक्तानि^{२६}। अग्ने
हृष्टिति च सप्त^{२७}। अग्नम् महा । २८। अथ वार्हतम्^{२९}। एना
वः^{३०}। प्र वो यङ्गम्^{३१}। अग्ने विवस्त्रदिति द्वादश^{३२}। सखायस्त्रेत्यष्टौ^{३३}

अदर्शीति चतसः ।^{३४} समिद्धस्थिदिति तिसः ।^{३५} अथमग्निः सुवीर्यस्य
।^{३६} । अथौष्णिहम् ।^{३७} । त्वामग्ने मनोषिषः ।^{३८} ईलिष्वा हि ।^{३९} । पुरु
त्वा ।^{४०} । अथ जागतम् ।^{४१} । वेदिष्वद इति षष्ठ्य ।^{४२} एति प्र
होता ।^{४३} यज्ञेन वर्धते ।^{४४} जनस्य गोपाः ।^{४५} । अथ पाङ्कम् ।^{४६} ।
अग्निं तं मन्ये ।^{४७} ॥४॥

अथोषस्य^१ गायत्रम् ।^२ । कस्तु उष इति तिसः ।^३ प्रति व्या सूनरौ
।^४ । अथानुष्टुभम् ।^५ । उषो भद्रेभिः ।^६ । अथ चैष्टुभम् ।^७ । उपो
रुद्ध इति चत्वारि ।^८ । अथ वार्षतम् ।^९ । प्रत्यु अदर्शि^{१०}
सह वामेन ।^{११} । अथौष्णिहम् ।^{१२} । उषस्थितिमिति तिसः ।^{१३}
अथ जागतम् ।^{१४} । एता उ त्या इति चतसः ।^{१५} । अथ पाङ्कम्
।^{१६} । महे नः ।^{१७} ॥५॥

अथाश्विन^१ गायत्रम् ।^२ । अश्विना यज्वरीरिष इति तिसः ।^३ प्रात
र्युजेति चतसः ।^४ । आश्विनावश्वावत्येति तिसः ।^५ एषो उषाः ।^६ गोमदू
विति द्वे^७ दूरादिष्वेति षट्चिंशत्^८ । उद्दीराश्वाम्^९ । आ ने इवम्
।^{१०} । अथानुष्टुभम् ।^{११} । आ ने विश्वाभिरूतिभिः^{१२} । अदस्य स्तु
परावतीति सूक्ते ।^{१३} । अथ चैष्टुभम् ।^{१४} । आ भातीति सूक्ते^{१५}
नासत्याभामिति चौणि^{१६} वस्तु रुद्रेति तिसः ।^{१७} युवो रजांसीति
सूक्ते^{१८} तं युज्ञाश्वामिति सूक्ते^{१९} यावाणेव^{२०} धेनुः प्रदस्य^{२१}
क उ अवदिति सूक्ते^{२२} सुषे नरेति सूक्ते परिहाण्य पञ्चपदाम्^{२३}
आ वां रथो रोदसौ बद्धान इति पञ्च सूक्तानि ।^{२४} । अथ वार्ष-
तम्^{२५} । इमा उ वां दिविष्ट्यः^{२६} । अयं वां मधुमत्तम इति
प्रथमा हतीया पञ्चमी च ।^{२७} । अथौष्णिहम् ।^{२८} । युवोह षु रथ-

मिति पञ्च । २९ । अथ जागतम् । ३० । चिश्चिक्रो अद्य ३१ ईलेद्या-
वीयम् ३२ घोषां च सपुत्राम् । ३३ । अथ पाञ्चम् । ३४ । प्रति
प्रियतमस्ति । ३५ । उत्तमया परिधायोत्सृज्य वाचम् ३६ अया वाज-
मिति अपति । ३७ । इति साहस्रः प्रातरनुवाकः । ३८ । हन्दो
उन्नरेष्व वा प्रतिपत्त्वमारोहणीयानां चैतस्य समान्नायस्य चौणि
षष्ठितानि । ३९ । ऊर्ध्वं वा अनाद्याथाकामौ । ४० । पाञ्चानि
आन्तरियात् । ४१ । पुरोदद्यादुपांशु हेष्वन्तीति स कालः परि-
धायस्य । ४२ । आन्तर्यामादाग्न्यमनम् । ४३ । ॥६॥

अप इव हेतरित्युक्तः प्र देवतेति द्वादशौं परिहाण्य । १ । नवा-
मूर्च्छीकादश्वीमाङ्गतावप्युङ्ग्यमानायाम् । २ । आठत्तासु दशमीम् । ३ ।
प्रति यदाप इति दृश्यमानासु । ४ । समन्या इति समायतीषु । ५ ।
आपो न देवौरिति हेत्वचमसे उवनीयमानासु । ६ । आ धेनव
इत्यायतीषु सर्वासुक्ता प्रणवेनावस्थति । ७ । अध्वर्यवीरपा इत्यध्वर्यु
पृच्छति । ८ । उतेव नम्नमुरिति प्रत्याह । ९ । प्रत्युक्तो निगदं तास्त-
धर्यवाधावेद्वाय सोममूर्जस्तनं पयस्तनं मधुमत्तं वृष्टिवनिं वसुमते
हृदवत आदित्यवत च्छुमते विभुमते वाजतते वृहस्तिमते विश-
देव्यावते ।

अस्य पौला मद दस्त्रो दृचाणि जप्तनत् ।

प्र स जन्यानि तारिषः ॥१॥

अन्य इत्यधर्ममूर्च्छ ॥१॥ * उपोत्यायाधर्युमन्वादत्योन्तरामधर्मा-

* Comm. उपविश्वनीति इत्येच ।

मनूच्य^{१२} उपेत्तमां च सूक्ष्मा^{१३} उत्तमया परिधाय^{१४} पर्यावृ-
त्योपविश्विति ।^{१५} ॥७॥

प्राणं मे पाहि प्राणं मे जिव्य खाहा त्वा सुभव सूर्यायेत्युपांशुं
ङ्ग्यमानमनुप्राणिति ।१। अपानं मे पाह्यपानं मे जिव्य खाहा त्वा
सुभव सूर्यायेत्यन्तर्याममन्ववानिति ।२। उत्तरेणाह्वनीयं बहिष्पव-
मानेन स्तुते ।३। दक्षिणतो ब्रह्मा मैत्रावरुणश्चोपविश्व ।४। ब्रह्मान्त्सो-
व्यामः प्रशास्त्ररित्युक्तौ ।५। आयुश्च च्छो मा गात तनूपाः साक्षः स्तुत
देवस्य स्वितुः प्रसव इति जपिता ।६। अर्थां स्तुतेति ।७। प्रसवः सर्वेषां
खोत्राणाम् ।८। असतो मा सङ्गमय तमसो मा ज्योतिर्गमयान्ना-
न्नानन्तं गमय वृत्योर्मावृतं गमयेति यजमानः पवमानानुपयरि-
थ्यन् ।९। अस्मेनो ऽसि पला गायत्रस्त्रहन्दा अनु लारभे खस्ति मा
संपारथास्य यज्ञस्योद्दृचमिति स्तुते बहिष्पवमाने ।१०। सुपर्णो ऽसि
पला चिष्टुप्रहन्दा इति माधन्दिने ।११। सखासि पला जगस्त्रहन्दा
इत्यार्भवे ।१२। समान उर्द्धकः ।१३। उपद्धता देवा अस्य बोमस्य
पवमानस्य विचक्षणस्य भक्ते मनसा त्वा भक्षयामि वाचा त्वा भक्षयामि
प्राणेन त्वा भक्षयामि चक्षुषा त्वा भक्षयामि ओर्जेण त्वा भक्षयामौति
स्तुते बहिष्पवमाने होता ।१४। ॥८॥

आग्नेयः सवनीयः ।१। ऐन्द्राग्नो वा ।२। ऐकादशिना वा ।३।
एकद्यूपेष्वैकादशिनेष्वावर्तते परिव्ययणौया रशनापृथक्कान्तिस्तिः ।४।
नानायूपेषु ।५। अग्निष्ठे परिव्ययणौयासुक्ता नवसु सप्तसप्ताह ।६।
एकादशे उत्तरेण परिव्ययणौयां प्रगाथं च यान्वो नर इति च

सूक्ष्मेषमन्वाह ।७। उक्तमयोपग्रथमनुमन्त्रयते ।८। पूर्वचुरुच्छ्रितेष्व-
परिवीषमालेषु पूर्वया परिदध्यात् ।९। संतानार्थी वार्धर्चनैव काङ्गेत्
।१०। समाजातीया अनुसमियात् ।११। यथोक्तमे तथोहेन
।१२। पशुदेवतामावाश्च वनस्पतिं च^{१३} इत्रं वसुमन्मावहेत्रं
द्विवल्मावहेत्रमादित्यवल्मभुमन्मं विभुमन्मं वाजवन्मं वृहस्पति-
मन्मं विशदेव्यावल्ममावहेति ब्रह्मदेवताः ।१४। नान्येषु निगम-
स्कानेषु^{१५} निगच्छन्ति ।१५। सूक्ष्मवाके वा ।१६। अव्यूह संहस्र
प्रवरानुपूर्व्येष प्रवृत्ताङ्गती जुहोति ।१७। जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो
वाचस्यतेर्देवि वाचस्ये वाचो मधुमन्ममं तस्मिन्नो अथ धात्वाहा
स्त्ररस्त्रत्या इति पूर्वाम् ।१८। द्रृष्ट्योमुत्तराम् ।१९। ॥६॥

अग्ने नयेति तिक्ष्णो भुवो यज्ञस्य प्र वः इत्काय प्र कारव
इत्याग्रेयस्य ।१। आ नो दिवो वृहतः पर्वतादा सरस्तीर्णे देवयनः
सरस्त्रत्यन्ति नः पावीरवौ कन्या प्र ज्ञोदसेमा जुङ्गाणा इति
सारस्त्रतस्य ।२। सं शोम प्र चिकित्साभिमा ओषधीः शोमो धेनुं
या ते धामानि दिव्यास्त्रहं धुत्सु या ते धामानि इविषेति सौम्यस्य
।३। पूषेमा आग्नाः प्रपञ्चे पर्यां पथस्याथः इत्कं ते यास्ते पूषन्पूषा
सुवन्मुरिति पौष्णस्य ।४। आ दैव्या वेधसं वृहस्पतिः समजयस्य हि
इत्तिः स एषुभा स चकला स आ नो योनिभिति वार्षस्त्रत्यस्य
।५। विश्वे अथ महतो विश्व ऊती यं देवासो इव विश्वे देवा
इत्युत ये के च ज्ञा ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः स्त्रीर्णे वर्हि-
जीति वैश्वदेवस्य ।६। इत्रं नर इत्रो राजेष्व चक्षुर्वं न आ नो
विशाभिरुतिभिः सज्जोषा आ ते इत्यो वृषभ इत्येष्वस्य ।७। गोम-

दसावद्वये नरः शुची वो इता इवेषा वः ग्रन्तं युधमसामिति माद-
तस्य ।८। उभा वामा दृष्टिरुपा ता घोषिष्ठं शुचिं तु गौर्भिर्विप्रः प्र
सर्वेषिभ्य इत्यैकाग्रस्य ।९। आ नो देवः सविता चायमाण आ देवो
वातु सविता अन्वैर्वाममय ये ते पञ्चा असाभ्यं तद्विद्यति सावि-
तस्य ।१०। असखाद् यां तत्त्वा याम्यव ते इत्येत्वा एवा वन्द्येमां
धियं ग्रिहमाणस्योदुक्तमं वद्येति वास्तव्य ।११। इत्यैकादशिना-
नाम ।१२। ये चैवादेवताः पञ्चवः ।१३। ॥१०॥

रक्षा तु पूषणेत्यैक्षापौष्यस्य ।१। सोमापूष्येति सोमापौष्यस्य
।२। सं वां कर्मणेत्यैक्षावैष्णवस्य ।३। जास्त्राभ्यामित्याभ्यन्तर्य ।४।
विष्णोर्गुं कमिति वैष्णवस्य ।५। रक्षीति राज्याः ।६। भूरिं दे इति
ज्ञावाष्टिवीयस्य ।७। जनौ यन्त इति तिक्ष्णः स वाट्यधे दिव्यं सुपर्णं
यस्य ब्रतं पश्यतो यन्ति सर्वे यस्य ब्रतसुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य ब्रते पुष्टिर्ग्निविष्टसं चरखन्तमवस्थे उद्देम ॥

इति बारहतः ।८। य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहाय ।९। आ ते पितरिति रौद्रस्य ।१०। अहं इदेभिरिति
बान्देवत्यस्य ।११। तिक्ष्णत्विष्टसं पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपायाः पुरो-
स्याग्रस्य पश्येत्क्षित्विष्टसं उत्तरा याज्याः ।१२। नैके पश्युपुरोत्ताङ्गं
सवनीयस्य ।१३। कर्म तु न्यायः ।१४। साविचकान्देवत्यौ चोपांसु ।१५।
अवर्तते पशुगणे मनोता ।१६। परिव्यथणीयादि व्रपान्तं ग्रातःसवने
पशुकर्म छला गिर्क्षम्य तथैवोपस्थृम्य चालाले ।१७। ॥११॥

धिष्यानुपस्थाय सदः प्रसर्पन्ति ।१। अब्रेष्ट इविर्धाने तिष्ठन-
क्षंतमीक्षमाणाः ।२। सदाखसि छलानो रौद्रेणानीकेन पार्वि मा अमे

सूक्तशेषमन्वाह ।३। उत्तमयोपश्यमनुभव्यते ।८। पूर्वेषु रुद्धिक्षतेष्व-
परिवीक्ष्यमाणेषु पूर्वया परिदध्यात् ।९। संतानार्थो वार्धक्येव क्राङ्गेत्
।१०। अमानजातीया अनुभव्यात् ।११। यथोत्तमे तथोहेन
।१२। पशुदेवतामावाह्य वस्त्यतिं च ।^{१३} इन्द्रं वसुमन्तमावहेन्द्रं
खद्वन्तमावहेन्द्रमादित्यवन्तमन्तभुमन्तं विभुमन्तं वाजवन्तं वृहस्यति-
मन्तं विश्वदेव्यावन्तमावहेति स्वनदेवताः ।^{१४} नान्येषु निगम-
स्थानेषु^{१५} निगच्छक्षिति ।१५। सूक्तवाके वा ।^{१६} अध्यर्थं संस्त्य
प्रवरानुगृह्येण प्रवताङ्गती जुहोति ।^{१७} जुष्टो वाचो भृयासं जुष्टो
वाचस्यतेऽविवाग्यते वाचो मधुमन्तमं तंसिन्नो अद्य धात्वा आ
सरख्या इति पूर्वाम् ।^{१८} तृष्णीमुन्नराम् ।^{१९} ॥८॥

अग्ने नयेति तिस्रो भुवो यज्ञस्य प्रवः इुक्राय प्रकारव
दत्याग्नेयस्य ।१। आ नो दिवो वृहतः पर्वतादा सरखतीं देवयनः
सरखत्यनि नः पावी रवी कम्या प्रक्षोदसेमा जुङ्गाना इति
सरखतस्य ।२। तं सोम प्रविक्तिस्त्रिमिमा ओषधौः सोमो धेनुं
था ते धामानि दिव्यवासुं युत्सु या ते धामानि इविरेषेति सौम्यस्य
।३। पूषेमा आश्चाः प्रपथे पथां पथस्यथ । इति ते घासे पूषन्पूषा
सुवन्धुरिति पौष्णस्य ।४। आ दैव्या वेधसं वृहस्यतिः समजयस्य हि
इडुचिः स सुषुभा स चक्रता स आ नो योक्षिमिति वार्हस्यत्यस्य
।५। विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊती च देवासो इवय विश्वे देवाः
पूर्णत ये के च ज्ञा ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः खीर्णे वर्हि-
षीति वैश्वदेवस्य ।६। इन्द्रं नर इन्द्रो राजेन्द्र चत्तमुरुं न आ नो
विशाभिरुतिभिः सजोषा आ ते इुष्णो वृषभ इत्यैन्द्रस्य ।७। गोम-

दश्वावद्धये नरः पुच्छी वो ऽरा इवेद्या वः शर्म यूथमस्मानिति मार्ह-
तस्य । ८। उभा वासा वृच्छणा ता योधिष्ठिं पुच्छिं नु गौर्भिर्विप्रः प्र
चर्षणिभ्य इत्यैन्द्राग्रस्य । ९। आ नो देवः सविता चायमाण आ देवो
थातु सविता अन्वैर्वाममय ये ते पन्था अस्मभ्यं तद्विव इति सावि-
तस्य । १०। अस्त्रभाद् द्या तत्वा यान्यव ते हेतु एवा वन्दखेमा
धियं शिवमाणस्योदुत्तमं वस्त्रेति वास्तुस्य । ११। इत्यैकादशिना-
नाम् । १२। ये चैवंदेवताः पश्चवः । १३। ॥१०॥

इन्द्रा नु पूषणेत्यैन्द्रापौष्णस्य । १। सोमापूषणेति सोमापौष्णस्य
। २। सं वां कर्मणेत्यैन्द्रावैष्णवस्य । ३। नास्त्याभ्यामित्याश्चिनस्य । ४।
विष्णोर्नु कमिति वैष्णवस्य । ५। राज्ञीति रात्राः । ६। भूरि द्वे इति
श्वावपृथिवीयस्य । ७। जनीयन्त इति तिस्तः स वावृष्टे दिव्यं सुपर्णं
यस्य ब्रतं पश्वो यन्ति सर्वे यस्य ब्रतसुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य ब्रते पुष्टिपतिर्निविष्टसं शरखन्तमवसे ज्ञवेम ॥

इति सारखतः । ८। य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहास्य । ९। आ ते पितरिति रौद्रस्य । १०। अहं रुद्रेभिरिति
वाऽदेवत्यस्य । ११। तिस्तक्षिस्तः पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपायाः पुरो-
स्त्राश्वस्य पश्चोल्लिस्तक्षिस्त उत्तरा याज्याः । १२। नैके पश्चपुरोस्त्राङ्गं
सवनीयस्य । १३। कर्म तु न्यायः । १४। सावित्रवाऽदेवत्या शोपांशु । १५।
आवर्तते पश्चुगणे मनोता । १६। परिव्ययणीयादि वपान्तं प्रातःसवने
पश्चकर्म छाला निष्क्रम्य तथैवोपस्थृश्य चालले । १७। ॥१६॥

धिष्णानुपस्थाय सदः प्रसर्णन्ति । १। अयेण इविर्धाने तिष्ठन्त-
संतमौचमाणाः । २। संरात्मसि क्षमानो रौद्रेणानीकेन पाहि मा अग्ने

पिष्ठि मा नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरित्याइवनीयम् ॥३॥ रौद्रा-
दिवदर्कः ॥४॥ अनुदर्को वा ॥५॥ अपिचो ऽसि दुवस्त्रानिति मर्थि-
त्वानुप्रहृतम् ॥६॥ परिषद्यो ऽसि पवमान इत्यास्तवम् ॥७॥ प्रतकारसि
नभस्त्रानिति शास्त्रालभम् ॥८॥ कव्यो ऽसि इवस्त्रदन इति शामित्रम्
॥९॥ समुद्गो ऽसि विश्वभरा इत्युक्तरम् ॥१०॥ इक्षिणावृतो विभूरसि
प्रवाहण इत्याग्नीभ्रम् ॥११॥ प्रपत्यमानाः सदस्त्रोपर्यभिमृशन्ति दिव-
स्तृष्टमसि मा मा संताप्तीरिति ॥१२॥ एतस्य दारौ मा मा संताप्त-
मिति दार्यै संमृश्य ॥१३॥ उच्चरेणाग्नीष्ट्रीयं धिष्ट्यं गच्छन्ति ये प्रत्यस्त्रो
धिष्ट्यानित्रिकामन्ति ॥१४॥ मसिस्त्रुतो ऽसि सगर इत्यासादमस्त्रा-
वाकस्य ॥१५॥ वक्षिरसि इव्यवाहन इति हेतुर्धिष्ट्यम् ॥१६॥ शाचो
असि प्रतेता इति मैत्रावस्त्रस्य ॥१७॥ तुथो ऽसि विश्ववेदा इति
ब्राह्मणास्त्रंसिनः ॥१८॥ उश्चिगसि कविरसीति पोतुः ॥१९॥ अवस्तु-
रसि दुवस्त्रानिति नेष्टुः ॥२०॥ अंहारिरसि बभारिरित्यस्त्रावाकस्य
॥२१॥ इत्यन्धुरसि मार्जालोय इत्यवेक्ष्य मार्जालोयम् ॥२२॥ इत्यन्धु-
रस्त्रुपसद्य इति ब्रह्मसदनम् ॥२३॥ एतदधामासि खर्ज्योतिरित्यौ-
दुमरीम् ॥२४॥ समुद्रो ऽसि विश्ववेच्चा इति सदो ऽनुवीक्ष्य ॥२५॥
अजो ऽस्त्रेकपादिति शास्त्रासुखीयम् ॥२६॥ अहिरसि बुद्ध्य इति
प्राजस्तिम् ॥२७॥ अन्नदास्त्रवपतिरिति ब्रतश्रपणम् ॥२८॥ ॥१२॥

अग्नयः सगराः सगरेण नामा रौद्रेणानीकेन पात
माग्नयः पिष्ठत मा नमो वो अस्तु मा मा हिंसिष्टेति सर्वान् ॥१॥
अध्वनो अधिपतिरसि खस्त्रि नो ऽद्यास्मिन्देवयाने पथि खादि-
त्यादित्यसुपस्त्राय^२ मैत्रावस्त्रप्रभृतय उद्गतो ऽस्त्रावाकं परिशाप्त

पूर्वया दारा सदः प्रसर्पन्ति ।^३ । विश्वे देवा अनु मा प्रसर्पतेऽन्
चिधातु शरणं यत इन्द्र भयामहे सदस्यतिमहूतमिति जपन्तो^४
उग्येणोत्तरेण सर्वान्मिष्टान्गस्त्रिन्ति ।^५ । दक्षिणधिष्ठानोदक्षिणधिष्ठाणः
पूर्वो^६ गत्वा खस्यखस्य धिष्ठान्य सप्तादुपविश्वति ।^७ । उत्तरेण
सदो गत्वा ब्रह्मापरया दारा सदः प्रपद्य दक्षिणेन मैत्रावर्णं गत्वा
यथासनमास्ते ।^८ । नामसंस्थिने सवने उपरया दारा निःसर्पन्ति ।^९ ।
अन्तरेण हेतुर्मैत्रावर्णस्य च धिष्ठानवधिष्ठानानां विसंस्थितसंचरः
।^{१०} । उत्तरेण संसं धिष्ठान्य धिष्ठानवताम् ।^{११} । पश्चार्धेनाग्नीष्मीप्रीय-
स्योदृशः ।^{१२} । मार्जालीयस्य वा दक्षिण ।^{१३} । अव्यावर्तमानास्य
प्रत्यायन्ति ।^{१४} । ऊर्ध्वे प्रानःसवनात्मस्तोपस्थानप्रभृतिना प्रस-
र्पन्ति ।^{१५} । आदित्योपस्थानं रात्रिपर्यायेष्वाश्विने च न विद्यते
न विद्यते ।^{१६} । ॥१३॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे षष्ठो उधायः समाप्तः ।

ओम् ।

प्रसृष्ट्य पुरोलाशै सवनौ यैश्चरन्ति ।१। धानावन्तमिति पुरोनुवाक्या
।२। होता यच्चदिन्द्रं हरिवाँ इत्यनुसवनं प्रैषो यथासमान्वातम् ।३।
यथासवनं वितारयति ।४। तेनैव यजत्युद्धृत्य होतायतं होतर्यजं च
।५। अग्ने जुषस्त्र नो हविरिति स्तिष्ठतः पुरोनुवाक्या ।६। होता
यच्चदिन्द्रं पुरोलाशानामित्यनुसवनं प्रैषः ।७। हविरग्ने वीहौति च
याज्या ।८। ॥१॥

ऐन्द्रवायवमैचावहणावाश्चिनस्य द्विदेवत्याः ।१। वायवा याहि
इश्वरेन्द्रवायू इम इत्यैन्द्रवायवस्थ पुरोनुवाक्ये ।२। होता यजद्वायुं
होता यजदिन्द्रवायू इति प्रैषौ ।३। अयं पिब शतेना न इति याज्ये
।४। अयं वां मिचावहणेति मैचावहणस्य पुरोनुवाक्या ।५। होता
यज्ञमिचावहणेति प्रैषः ।६। गणाना अमदग्निनेति याज्या ।७।
प्रातर्युजेत्याश्चिनस्य पुरोनुवाक्या ।८। होता यजदश्चिनेति प्रैषः ।९।
वारुधानेति याज्या ।१०। अनवानं द्विदेवत्यानां पुरोनुवाक्याः
प्रैषांस्त्राह ।११। तथा यजति ।१२। ऐन्द्रवायवस्थ नानाप्रणवे
पुरोनुवाक्ये ।१३। याज्ये नानावषङ्कारे ।१४। सक्षत्पुरस्ताज्जपो
येयजामहो उनुमन्त्वण्ड्य ।१५। ॥२॥

ऐतु वसुः पुरुषसुरित्यैन्द्रवायवं प्रतिगृह्णोरौ दक्षिणे निधायान-
पिधानमनवेच्छणं च द्विदेवत्यानामा ग्रेषस्यावनयनात् ।१। ऐतु

वसुर्विद्वसुरिति मैचावरणं प्रतिगृह्ण इच्छेनैक्रवायवं इत्वा इच्छिणः
पश्चान्निदधाति ।२। ऐतु वसुः संयद्वसुरित्याश्चिनं प्रतिगृह्ण इच्छेन
पूर्वे इत्वोत्तरतःपश्चान्निदधाति ।३। सोमस्तामे वौष्टीत्यनुवषङ्कारः
सर्वासु सोमयाज्यासु दिवेवत्यतुर्याजान्परिहायादित्यगहसाविचयहो
पाक्षीवतं च ।४। उपांशु वा पाक्षीवतस्य ।५। ॥३॥

उत्तीयमानेभ्य इत्युक्त आ त्वा वहन्तु हरय इत्युत्तीयमानस्त्रम्
।१। हेता अज्ञदिन्द्रं प्रातः प्रातःसावर्थेति द्वैषः ।२। इदं ते सोम्यं
मध्यिति अज्ञति ।३। नृचक्षसं त्वा नृचक्षाः प्रतीच इति द्वोद्वचमसं
प्रतौच्य^४ वयोधसं त्वा वयोधाः प्रतिगृह्णामौति प्रतिगृह्णौरः संसर्ज-
यति दिवेवत्यांस्य ।५। पुनरुत्तीतानां हेत्रका यजन्ति ।६। मित्रं
वयमिति मैचावरणः ।७। इन्द्रं त्वा वृषभमिति ग्राहणाच्छंसी
।८। महतो अस्येति पोता ।९। अग्ने पक्षीरिति नेष्टा ।१०। उचा-
न्नायेत्याग्नीध्रः ।११। अयालग्नीदित्युक्ते ऽयालित्याग्नीध्रः ।१२। स
भद्रमकर्यो नः सोमं पार्यचित्यतीति हेता ।१३। सोमं भवयित्यन्ते
याज्ञिकैर्नामधीयैरसा उपङ्गयस्तेति कर्तारोऽन्योऽन्यसिद्धुपहवमिच्छन्ते
।१४। वषङ्कार्ता प्रथमो भव्यति ।१५। प्रतिभक्षितं दिवेवत्यग्नेषं
नाराशंसवतां च यहाणां हेत्रचमसे ऽवनयति इते त्वा भक्षितम-
वनयाम्यूर्जस्त्रमं देवेभ्य आदुभन्तं महामिति ।१६। द्विरैक्रवायव-
शेषस्थावनयनं तत्राभ्यावर्तते मन्त्रः ।१७। अनवसर्जनं च द्विदेव-
त्यानामा शेषस्थावनयनात् ।१८। ॥४॥

इह वसुः पुरुषसुरित्येक्रवायवमध्यर्थ्यवे प्रगृह्णोपङ्कतौ वायुरिक्ष-
वायू सह प्राप्णेन सह वर्चसा तथोरहस्युपङ्कतः सह प्राप्णेन सह वर्च-

चेति भक्षयित्वा प्रगद्गणमन्त्रेण पुनः प्रगद्ग्ना भक्षमन्त्रेण पुनर्भक्षयति । १। इह वसुर्विद्वसुरिति मैत्रावरुणं प्रगद्ग्ना । २। उपहृतौ मित्रावरुणौ सह चक्षुषा सह वर्चसा तयोरहमुपङ्क्षतः सह चक्षुषा सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ३। आश्विनं प्रदक्षिणं शिरः पर्याहृत्यावेक्ष्य प्रतिपर्याहृत्यावेक्ष्य । ४। इह वसुः संयद्वसुरित्याश्विनं प्रगद्ग्ना । ५। उपङ्क्षतौ देवावश्विनौ सह ओत्रेण सह वर्चसा तयोरहमुपङ्क्षतः सह ओत्रेण सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ६। उपस्थृथेलामुपङ्क्षयते । ७। उपोद्यक्षन्ति चमसान् । ८। होत्यचमसमचारभते । ९। असंस्राशनं सर्वत्राज्यलेपेन सोमस्य । १०। उपङ्क्षय प्रस्थितान्भक्षयन्ति । ११। तेजसे त्वा ब्रह्मवर्चसाय भक्षयामौति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने । १२। ओजसे त्वेन्द्रियाय भक्षयामौति माध्यन्दिने । १३। प्रजायै त्वा पुर्वै भक्षयामौति वृत्तीयसवने । १४। इं नो भव इह इत्युरोऽभिर्मर्शनौ भक्षयित्वा । १५। सर्वे पाणौ चमसान्कला दक्षिणाण्याययन्ति । १६। आ पायस्य समेतु त इत्याप्यायनौ प्रातःसवने । १७। सं ते पर्यांसौत्युत्तरयोः । १८। प्रस्थितानाप्याययन्ति । १९। आज्ये महत्वतीये च । २०। आज्यप्रउगयोर्नाराशंसा निक्षेवत्यमहत्वतीययोर्वैश्वदेवे च । २१। देवो ऽसि नराशंसो यत्ते मेधः स्वर्जीतिस्तस्य त ऊमैः पिण्डभिर्मक्षितस्योपङ्क्षतस्योपङ्क्षतो भक्षयामौति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने नाराशंसानाम् । २२। ऊर्वेर्तित माध्यन्दिने विकारः । २३। कावैरिति वृत्तीयसवने । २४। ॥५॥

अच्छावाकः सौदेत्युक्तो¹ * येण मद उत्तरेण सुतिमुपविश्व²

* Comm अथवा अच्छावाकः । एतावस्थूचमधिकारार्थम् ।

पुरोलाञ्चं प्रतिगृह्याच्छावाक वदस्तेत्युक्ते^५ । इच्छा वो अग्निमवष इति
तिस्त्रोऽन्वाह ।^६ । प्रणवान्निगदम् ।^७ । यजमान हेतरध्यर्थे उग्नी-
इद्वाच्चापोतर्नैष्टरुतोपवक्तरिषेषयध्यमूर्जार्जयध्यं नि वो जामयो जिहतां
न्यजामयो नि सपद्मा यामनि वाधितासो जेषथाभौलरीं जेषथा-
भौलर्याः अवद्द इन्द्रः शृणवदो अग्निः प्रस्तायेन्द्राग्निभ्यां चेमं
विचतोपो अस्मान्ब्राह्मणान्ब्राह्मणा क्षयध्यमिति ।^८ । उपहवमयं
ब्राह्मण इच्छते । इच्छावाको वेत्यध्यर्युराह तं हेतरुपक्षयत्तेति ।^९ ।
तं हेतोपक्षयते ।^{१०} । प्रत्येता वामा सूक्तायं सुव्यञ्जमानो अग्न-
भौदुत प्रतिष्ठोतोपवक्त उत नो गाव उपहृता उतोपहृत इत्युप-
हास्यमानः ।^{११} । उत नो गाव उपहृता इत्यातो अनुपक्षास्यमानः
।^{१२} । अनुपहृतो । इच्छावाको निर्वर्तध्यमिति सूक्तास्य यावच्छकुया-
न्तावदनुद्वेत् ।^{१३} । हेता वा प्रतिकामिन्मच्छावाकं प्रत्युपहृत
।^{१४} । ॥६॥

उन्नीयमानावेत्युक्तः प्रत्यस्मै पिपीषत इत्यच्छावाकः सूक्तमस्याह
।^१ । प्रातर्यावभिरिति यजति ।^२ । भविताप्यायितं चमस्मध्वर्द्वये
प्रदाय इविलावृद्धपरया ढारा सदः प्रपद्य खस्य धिष्ठस्य पश्चा-
दुपविश्य पुरोलाञ्चं प्राप्नाति ।^३ । पूर्वः प्रस्त्रस्त्रेदच्छावाकीयां
कुर्बात्वेन विसंस्थितसंचरेण निकल्प्याच्छावाकस्य बहिष्कर्म स्तम्भ
खकर्म कुरुते ।^४ । खे हु हेता धिष्ठे ।^५ । विकल्पो हेत्वकाणी
याज्यासु ।^६ । प्रातःसवने^७ उनवामनो यजन्वर्धर्षम्भो वा ।^७ । अच^८
म्रतयन्ति ।^९ । उर्ध्वं चौपासनेभ्यः ।^{१०} । ॥७॥

अर्थतुवाजैश्वरन्ति ।^१ । हेता यजदिन्द्रं हेतावादियुतप्रैचैरनवानं

प्रेषति ।२। तथा अजति ।३। येन प्रेषति सा आन्धोदृत्य
हेतावदमसैयजं च ।४। मैधातिथ्यो विन्द्रं सामं पिब च्छतुनेति
।५। घोथः प्रैषाज्ञे शूद्रते सप्त अजति ।६। हेतरेतच्चनेयधर्वरुराच
।७। गृहपतिश्च ।८। तयोर्यजति ।९। अवावषङ्कुतं भक्त्यन्ति ।१०।
दिरञ्जतो हेता ।११। खिल्लेहितैष जिज्ञद्वच द्विदेवयेषु चेति
।१२। ॥८॥

आत्मं श्वसिता मातरिष्याच्छ्रिदा पदोभिगसौयानुतच्छ-
षसोमो नीथविन्नीथानि नेष्टुहस्तिरक्षामदानि इसिषदिति
जपिता श्रोमावोऽ इत्याहावः शस्त्रादौ प्रात् सवने तेनाह्योपांश्च
द्वृष्णींश्चम् । १। अग्निर्ज्ञातिर्ज्ञातिरग्निरित्यवसायेन्द्रो ज्योतिर्ज्ञाति-
रित्य इत्यवसाय सूर्यो ज्योतिर्ज्ञातिः सूर्य इत्यवसाय पच्छो उवस्थ-
अपुरोरुचम् । २। अग्निर्देवेद्धः । अग्निर्मन्त्रिद्धः । अग्निः सुषमित् ।
हेता देववृत्तः । हेता मनुवृत्तः । प्रणौर्यज्ञानाम् । रथौरध्वरा-
णाम् । अट्टर्तो हेता । द्वर्जिर्हथवाट् । आ देवो देवान्वत् ।
थवदग्निर्देवो देवान् । सो अध्वरा करति जातवेदोऽ प्रवो देवा-
येत्याज्ञाम् । ३। तस्य प्रथममर्धचें पच्छो उवानाम् । ४। मरुत्वतौरै-
वैश्वदेवयोऽ । ५। सूक्ष्मेण शस्त्राह्योत्तमया परिधायोक्यतौर्यं
जपति भा विभा उषाः स्वर्ज्ञातिः स्नोकाय लोक्यमवाच्चौति । ६।
उक्त्यग्ना इत्यध्वर्युराह सवोसु शस्त्रयाज्ञासु । ७। अग्न इन्द्रस्ति
उजति । ८। ॥८॥

आज्ञे संस्थिते कुवते ।१। स्तोत्रवतां शक्ताणामेषेति प्राहे-
न्नमात्रं गौदाराहूर्ध्वमाहय शंशन्ति ।२। प्रउगे उन्तरेण माधुच्छन्द-

सांख्यानृचो व्यवयन्ति ताः पुरोहत्य इत्याचक्षते । ३। तासां
पुरखादाहावः । ४। परिधानीयायै च । ५। षट्पदा वैश्वदेवी । ६।
तस्यां द्वाभ्यां द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणौति । ७। सारखत्यां विकल्पः ।
भूसेन्न वा । नित्यखलाहावः । ८।

वायुरयेगा यज्ञप्रौः साकं गव्यनसा यज्ञम् ।

शिवो नियुक्तिः शिवाभिः ॥

इति सहस्रखला वायवा याहि दर्शतेति तिष्ठणां चिः प्रथमाम् । ९।

हिरण्यवर्तनी नरा देवा पत्नी अभिष्ठये ।

वायुश्चेन्द्रस्य सुमख्यौ ॥

इन्द्रवायू इम इति तिष्ठः । १०।

काव्ययोराजानेषु कला इच्छा दुरोग्मे ।

रिशादसा सधस्य आ ॥

मित्रं उत्त इति तिष्ठः । ११।

देव्यावध्यर्थं आ गतं रथेन सूर्यवचा ।

मध्वा यज्ञं समज्ञाये ॥

अश्विना यज्वरीरिषि इति तिष्ठः । १२।

इन्द्र उक्तेभिर्भन्दिष्ठो वाजानां च वाजपतिः ।

हरिवान् सुतानां सखा ॥

इन्द्रा याहि चित्रभानो इति तिष्ठः । १३।

विश्वान्देवान्द्रवामहे उमित्यज्ञे सजोषसः ।

त इमं यज्ञमागमन्देवासा देव्या धिया ।

ये यज्ञस्य तनूक्तो विश्व आ सोमपौतये ।

ओमासस्वर्णीधृत इति तिस्तः । १४ ।

वाचामहं देवौं वाचमस्मिन्यज्ञे सुपेशसम् ।
सरखतौं इवामहे ॥

पावका नः सरखतौति तिस्तणामुत्तमया परिधायोकथवीर्यं जपति
वाचं मे जिन्व । प्राणं मे दृग्म । चक्षुर्मे पाहि । ओचं मे ऽव । वर्णं
मे यच्छ । तत्वं मे पाहि । यशो मे धेहि । घोषाय लोकथम-
वाचौति । १५ । विश्वेभिः सोम्यं मध्विति यजति । १६ । ॥ १० ॥

द्वचाः स्तोत्रियानुरूपाः प्रगाथान्परिहाय । १ । आ नेर मित्रा-
वरुणा नो गन्तमिति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावरुणस्य । २ । प्र वो
मित्रायेत्युक्त्यमुखम् । ३ । प्र मित्रयोरिति नवानामुत्तमया परिधायोप
नः सुतमा गतमिति यजति । ४ । ॥ ११ ॥

आ याहि सुषुमेति ब्राह्मणाच्छंसिनः स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
स्त्रक्ष्योक्त्यमुखमुत्तमे परिहाय । २ । इन्द्र ला दृष्टभम् । ३ । उद्गेदभौति
तिस्तणामुत्तमया परिधायेन्द्रकातुविदमिति यजति । ४ । ॥ १२ ॥

इन्द्राग्नी आ गतं सुतमित्यच्छावाकस्य स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
स्त्रक्ष्योक्त्यमुखम् । २ । इहेन्द्राग्नी उप क्षय इति पञ्च । ३ । इयं वामस्य
मन्मन इति नवानामुत्तमया परिधायेन्द्राग्नी आ गतं सुतमिति
यजति । ४ । ॥ १३ ॥

मित्रं वयमिन्द्रमिङ्गार्थिन इन्द्रं अग्नेति स्तोत्रिया बृहत्पृष्ठस्य । १ ।
राथन्तरमच्छावाकः स्तोत्रियमनुरूपं कुरते । २ । अनुरूपमुक्त्यमुखम्
। ३ । चतुराहावा हेत्रकाः । ४ । हेताता चातिरिक्तोक्त्येषु । ५ । स्तोत्रि-
यानुरूपाभ्यां यच्छानन्तरमनुरूपात्परिधानीयायै च । ६ । अनुरूपा-

दनन्तरः प्रगाथस्त्वादूर्ध्वं पञ्चमं मध्यन्दिने । ३। उक्त्यसुखात्मवैष्णवां
रात्रौ । ८। यदाध्वर्युराह प्रशास्तः प्रसुहौत्येऽ सर्पतेति प्रशास्ता आह । ९।
दक्षिणावृतो ऽपरया द्वारा निःसर्पन्त्युक्तरेषौदुमरौं दक्षिणेन ब्रह्मा
। १०। अग्रेष शालामुदध्वः । ११। माध्यन्दिनाय सवनाय यथाजिः-
स्त्रं प्रसूष्य यथाष्वनमुपविशन्ति । १२। ॥ १४ ॥

आदौ माध्यन्दिनस्य सवनस्य राजानमभिष्टुत्यन्ति । १। यावस्तु-
त्यूर्वया द्वारा हविर्धाने प्रपश्योत्तरस्य हविर्धानस्य दक्षिणं चक्रमयेष
दक्षिणा तिष्ठन्त्वामेषापनहमेष मुखं परिवेष्य यावद्गोषं श्रुतावसंप्रेषितो
ऽभिष्टौत्यसंतत्ववर्धन्तेऽन्नो उनवानं वा । २। अभि त्वा देव एवतर्युच्छते
मन उत युच्छते धिय आ द्रु न इत्य चुमक्तमार नो भर दक्षिणेनोप
क्रमस्ता भर । ३। आ यायस्तु चमेतु त इत्यायायितवत्तीनां तिष्ठल्ली
प्रथमामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ४। द्वितीयामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ५। वृत्ती-
यामभिष्टुत्यार्बुदस्यैकाम् । ६। स्त्रजक्ति त्वा दद्व लिप एतसु त्वं दद्व
लिप एतं स्त्रजन्ति मर्जनिति स्त्रष्टवत्तीरभिष्टुत्य । ७। आ कलशा अनुषता
कलशेषु धावति परि प्र चोम ते रस इति कलशतौरभिष्टुत्य
। ८। आप्यायितवत्तीप्रस्तुत्येवं विष्टितो द्वितीयोऽपि सवः । षष्ठौप्रस्तु-
तयः पञ्चार्बुदस्य । ९। एवं विष्टतसृतीयोऽपि सवः । तिस्तोऽर्बुद-
स्यैकादशीप्रस्तुतयः । १०। यस्मिन्स्वे इत्यच्छस्य रुद्गुर्वृहददन्तौति
तत्र । ११। षष्ठौं प्रथमे । १२। वितते पवित्रे पवित्रं त इति द्वे
^{१३} वि यत्यविविभित्येका । १३। प्रात्य धाराः प्र धारा अस्य प्र ते
धारा इति प्रकरन्तीषु धारासु । १४। यहेषु गृह्णमाणेषु याः काम-
येत पावमानीनाम् । १५। इत्यायेन्द्रो भवत्वत इति तिस्तो चिद-

कृति । १७ । उत्तमे यहे श्वर्हीते अर्बुदस्तोत्रमया परिधायादा-
योष्णीषमुत्सृज्यते । १८ । सत्त्वाहीनानां लक्ष्ये इहनि । १९ । अर्बुदं
वा इद्गुमभिष्टुयात् । १९ ॥ १५ ॥

माध्यन्दिनेन स्तुते पवमानेन दधिर्घर्मेण चरन्ति यदि प्रवर्ग्ध-
दान् । १। हेतर्वदस्तेत्युक्त उच्चिष्ठताव पश्यतेति प्रथमामभिष्टौति
। २। आतं हविरित्युक्ते द्वितीयां स्तूपास्य । ३। दधिर्घर्मस्य अजेत्युक्त-
सृतौयथा यजति । ४। अग्नवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति । ५।
तथा यजति । ६। दधिर्घर्मस्याग्रे वीहीत्यनुवषङ्कारः । ७।

मयि त्वदिन्द्रियं शृङ्खलयि दक्षो मयि क्रतुः ।

घर्मस्त्रिष्टुग्विरोचत आकूत्या मनसा सह ।

विराजा घोतिषा सह तस्य दोहमश्वीमहि ।

इति भजमन्तः । ८। षष्ठ्युपुरोक्ताशेन चरित्वातः पुरोक्ताशैः सवनी-
चैश्चरन्ति । ९। ॥ १६ ॥

माध्यन्दिनस्य सवनस्थेति पुरोनुवाक्या । १। माध्यन्दिने सवन
इति स्थिष्ठतः । २। असावि देवमित्यन्नीयमानस्त्रक्षम् । ३। हेता
च्छदिन्द्रियं माध्यन्दिनस्य सवनस्थेति प्रैषः । ४। पिवा सेवममभि
यमुयेति यजति । ५। द्वितीया मैत्रावहणस्य । ६। हृतौया ब्राह्मणा-
स्त्रिसिनः । ७। अर्बाङ्गेहीति पोतुः । ८। तवायं सेवा इति नेष्टुः
। ९। इक्षाय सेवाः प्रदिवो विदाना इत्यच्छावाकस्य । १०। आ-
पूर्णो अस्येत्याश्वीप्रस्य । ११। न द्विदेवत्यर्तुयाजा उत्तरयोः सवनयोः
। १२। न बहिष्कर्माच्छावाकस्य । १३। बमानमन्यत्रातःसवनेन
। १४। इत्यासुप्रस्थ ग्रस्त्वात्मभवित्वा । १५। एष दक्षिणाकाशः । १६।

द्वादशं शतं गवां दद्यात् । १७ । एकविंशतिप्रभृति वा यथोपपादम् । १८ । ॥ १७ ॥

अग्नये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सेऽमृतत्वमश्चीय । आर्युर्दाच एधि मयो मह्यं प्रतिगृहत इति द्विरुद्धं प्रतिगृहाति । १ । रुद्राय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सेऽमृतत्वमश्चीय । गौर्दाच एधि मयो मह्यं प्रतिगृहत इति गाः । २ । वृहस्पतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सेऽमृतत्वमश्चीय । लग्नदाच एधि मयो मह्यं प्रतिगृहत इति वासः । ३ । यमाय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सेऽमृतत्वमश्चीय । हयो दाच एधि मयो मह्यं प्रतिगृहत इत्येकशफम् । ४ । प्रजापतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सेऽमृतत्वमश्चीय । प्राणो दाच एधि मयो मह्यं प्रतिगृहत इत्यन्यत् । ५ । ओमिति वा सर्वम् । ६ । केऽदात्कस्मा अदादित्यनुमन्वयते प्राणि । ७ । उपस्थृश्चतीतरत् । ८ ।

अस्मद्राता मधुमतीर्देवता गच्छत प्रदातारमा विश्वत
इति दत्ता जपति । ९ । ॥ १८ ॥

इत्याय मरुत्वत इत्युक्तः । १ । इत्य्र मरुत्व इति पुरोनुवाक्या । २ । हेताता अत्तदिक्षं मरुत्वन्तमिति प्रैषः । ३ । सज्जोषा इत्य्र सगण इति यजति । ४ । तं भज्यतिला मरुत्वतीयं शंसति । ५ । अध्यर्यो श्रोंसावोऽ इत्याहावः शत्रादौ माध्यन्दिने सवने । ६ । प्रातः-सवनिकोऽन्तःशत्रम् । ७ । आ त्वा रथं यथोतय इति प्रातिपदं त्वचं शत्राह्य । ८ । इदं वसेऽ सुतमन्य इत्यनुचरं त्वचं शत्राह्य । ९ । इत्य्र नेदौय एदिष्टीतीद्विनिहवं प्रगाथं शत्राह्य । १० । प्रकूनं ब्रह्मणस्तिरिति ब्राह्मणस्त्वं प्रगाथं शत्राह्य । ११ । अग्नि-

नैतेत्येकां शस्त्राङ्ग्रह्य । १२ । लं सोम क्रतुभिरित्येकां शस्त्राङ्ग्रह्य । १३ ।
 पितृन्यप दूत्येकां शस्त्राङ्ग्रह्य । १४ । जनिष्ठा उय इति षट्क्रस्त्राङ्ग्रह्य
 निविदम् । १५ । मद्वानस्मिन्प्रथमः प्रतिगरः । १६ । एकवा भूयस्मैः
 शस्त्रा विषमर्चानाम् । १७ । मथे समर्चानाम् । १८ । एकां शस्त्रा
 दत्तचानाम् । १९ । सूक्तविद्यधावन्ये । २० । प्रथमे लाहावः । २१ ।
 उत्तमाः परिशिष्ट दत्तौद्यसवने । २२ । विथं पच्छो निविदः शंसति
 । २३ । उत्तमे प्रणवः पदे । २४ । सूक्तशेषं शस्त्राङ्ग्रह्योत्तमया परि-
 धायो^{२५} उक्त्यवौर्यं अपिला ये त्वादिहत्य इति यजति । २५ । ॥ २६ ॥

रथन्तरं पृष्ठं निष्क्रेवस्य । १ । हृहदा । २ । अभि ला शुराभि
 ला पूर्वपौतय इति खोचियानुरूपौ प्रगाथौ रथन्तरस्य । ३ । लामिद्धि
 हृवामहे लं ह्वेहि चेरव इति हृहतः । ४ । यदावानेति धाया । ५ ।
 पिवा सुतस्य रसिन इति प्रगाथौ रथन्तरस्य । ६ । उभयं शृणवदिति
 हृहतः । ७ । इन्द्रस्य नु वीर्याणीति रथन्तरपृष्ठे । ८ । तसु हृहौति
 हृहत्युष्टे । ९ । नितरां परिधानौयां शंसेत् । १० । उक्त्यवौर्यं अपिला^{११}
 पिवा सोममिन्द्र मन्दहु लेति यजति । ११ । ॥ २० ॥

उभयसाक्षि । १ । रथन्तरपृष्ठे^१ यः सूक्तात्पूर्वः प्रगाथसुदृश्य
 हृहतो योनिं शंसति । २ । हृहत्पृष्ठे रथन्तरस्य । ३ । उक्त्यं साम-
 प्रगाथादुत्तरासु संखासु । ४ । एतद्योन्यनुशंसनमित्याचक्षते । ५ ।
 हृहृथन्तरयोरेवानुशंसेदिति ह साह कौषीतकिः । ६ । परिमित-
 शस्त्रः प्राक्षतो श्मिष्टोमस्तस्मात्प्रगाथसुदूरति । ७ । खोचियायाहवो
 जुरूपाय धायायै प्रगाथाय सूक्ताय निविदे परिधानौयायै च
 । ८ । अश्वो निविदरो वरो वा । ९ । ॥ २१ ॥

वामदेवं मैत्रावरणस्य । १ । कथा नश्चितः कथा त्वं न
ज्ञायेति स्तोत्रियानुरूपौ । २ । कस्तमिन्द्रेति सामप्रगाथः । ३ । सद्यो
ह जातः । ४ । एवा लामिन्द्र वज्ञिन्नत्र । ५ । उश्चनु षु ण इति
यजति । ६ । ॥ २२ ॥

नौधसं ब्राह्मणाङ्गसिनो रथन्तरपृष्ठे । १ । श्वैतं वृहत्पृष्ठे । २ ।
तं वो इसं तत्त्वा अभि सुवीर्यमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
नौधसस्य । ३ । अभि प्र वः प्र सु श्रुतमिति श्वैतस्य । ४ । उदु त्वे
मधुमत्तमा इति सामप्रगाथः । ५ । इश्वः पूर्भिदिति नौधसे । ६ ।
असावि खेमः पुरुषतेति श्वैते । ७ । उदु ब्रह्माणीति समानम्
। ८ । उज्जीवी वज्ञीति यजति । ९ । ॥ २३ ॥

कालेयमच्छावाकस्य । १ । तरोभिर्वसरणिरित्प्राप्ततीति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ । २ । उदिष्यस्य रित्यत इति सामप्रगाथः । ३ ।
भृत्य इदावृष्टे । ४ । इमामू षु । ५ । पिवा वर्धस्तेति यजति
। ६ । ॥ २४ ॥

शक्तेषु । १ । प्रायेणायथासमादातम् । २ । वृहतौ पूर्वा ककुबा
सतोवृहत्युत्तरा तं प्रगाथ इत्याच्चते । ३ । बार्हतो वृहत्यां पूर्व-
स्थाम् । ४ । काकुभः ककुभि । ५ । वृहतौं शखोन्तमं पादं प्रत्या-
दायोन्तरस्याः प्रथमेनावसाय^७ द्वितीयेन प्रणुत्य^८ तं प्रत्यादाय
हतीयेनावसायोन्तमेन प्रणौति । ६ । तास्तिस्तो भवन्ति वृहतौ
पूर्वान्तरे ककुभौ । ७ । वृहद्यन्तरयोः । ८ । हेतकाणां च यत्तेते
पृष्ठे प्रगाथस्ये । ९ । सर्वत्र यज्ञायज्ञौयस्य । १० । इश्वनिष्वव्राह्मण-
स्यत्यानां च । ११ । अतो इन्यत्र बार्हतानाम् । १२ । वृहतौं

ग्रहोन्नमं पादं द्विः प्रत्यादायावसायार्धर्चेनोन्नरस्याः प्रणौत्य^{१८} द्वितीयं पादं द्विः प्रत्यादायावसायोन्नमेनार्धर्चेन प्रणौति । १३ । तास्तिक्षेष्वृहस्याः । २४ । उन्नमं ककुभः प्रत्यादन्ते । २५ । सतोष्वृहस्या द्वितीयम् । २६ । तास्तिक्षेष्वककुभः । २७ । सोचियवादनुरूपत्वाद्वा ॥ २८ ॥

एतं धर्मं प्रगाया लभन्ते । २४ । इन्द्रनिष्ठवो सोचियः । १ । द्राष्ट्वाणस्त्वाश्च । २ । दाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसायैकेन प्रणौति पङ्क्ती-नाम् । ३ । पञ्चस्तिष्ठुष्टगतीनामन्नरपङ्क्तीनां द्विपदानां च । ४ । सप्रणवो द्वितीयस्त्वं चतुर्थस्त्वं । ५ । यास्तु पञ्चपदास्त्वैष्टुभे प्राये जागते वा यत्र पुनःपदं खात्तौ तत्र समखेन्न पदेन पुनःपदस्य विप्रयोगो अस्ति । ६ । उन्नमावपुनःपदे । ७ । दाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणौति षट्पदानां पुनःपदानाम् । ८ । दाभ्यामवसायापुनःपदानमेकेन प्रणौति द्वाभ्यामवसायैकेन । ९ । अष्टाचत्तरस्तु प्रणवनीयः । १० । एकेनावसाय सप्तपदानां द्वाभ्यां प्रणौति द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्याम् । ११ । ग्रथमेषु रात्रिपर्यायेषु गायत्राणां सोचियानुरूपाणां प्रथमान्यादानस्यन्ति । १२ । मध्यमान्मध्यमेषु । १३ । उन्नमानुन्नमेषु । १४ । अर्धर्चशो वा प्रातःसवनम् । १५ । सोचियानुरूपाणांस्त्वं प्रगायान्वरिहाय । १६ । ॥ १६ ॥

त्रिपदा गायत्री । १ । उष्णिक् । २ । पुरुष्णिक् । ३ । ककुप् । ४ । विराट् च पूर्वा । ५ । चतुष्पदोन्नरा विराट् । ६ । वृहत्तौ । ७ । सतोष्वृहत्तौ । ८ । जगत्तौ । ९ । अनुष्टुप् । १० । त्रिष्टुप् च । ११ । पञ्चपङ्क्तेः । १२ । षट्सप्तेत्यतिष्ठन्दसाम् । १३ । स हि शर्धी न

मारुतमित्यर्थौ । १४ । इौ द्विपदायाः । १५ । ते उष्टाचराः प्रायेष
। १६ । दादश्चरा जगत्याः । १७ । दृतीयौ चोच्चिण्णृहत्याः । १८ ।
सतोष्टाहत्यास्य प्रथमवृत्तौर्थौ । १९ । मध्यमः ककुभः । २० । प्रथमः
पुरज्ञिष्ठः । २१ । एकादश्चरात्तिष्ठुविराजोः । २२ । उत्तरस्या
दश्चराः । २३ । तामन्तरपङ्किरित्यथाचक्षते । २४ । पञ्चमिः पञ्चा-
चरैः पदपङ्किः । २५ । षष्ठ्यष्टाचरा जगत्याः । २६ । एकेन द्वाभ्या-
मित्यूनके निचृत् । २७ । अतिरिक्ते मुरिक् । २८ । संपाद्यपदभागे-
नाशार्दर्शर्चः संभितास्तस्य पादभागेन संपन्नाः । २९ । गायच्छुच्छि-
हावनुष्टुष्टुहत्यौ पङ्किस्य चिष्टुखगत्याविद्यानुपूर्वं कन्दसां चतुर्विष्ट्य-
चरादीनां चतुर्वत्तराणां चतुर्वत्तराणाम् । ३० । ॥ २७ ॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे षष्ठ्यमो उधायः समाप्तः ।

चोम्

यथा मध्यन्दिनायैवमूर्धं मध्यन्दिनाप्रसर्पन्ति । १ । आदौ हतीय-
 सवनस्यादित्यगडेण चरन्ति । २ । आदित्येभ्य इत्युक्तः । ३ । आदित्या-
 गामवसेति पुरोनुवाक्या । ४ । हेता यच्चदादित्यानिर्ति प्रैषः । ५ ।
 आदित्याचेष्टा अदितिरिति यजति । ६ । नाङ्गतिमन्त्रीचते न भज-
 यति । ७ । साविचयहे च । ८ । आर्भवेण स्तुते पवमानेन मनोता-
 दीसानं पश्युकर्म कृतातः पुरोलाग्नैः सवनीयैश्वरन्ति । ९ । ॥१॥
 हतीये धानाः सवन इति पुरोनुवाक्या । १ । अग्ने हतीये
 सवन इति स्थिष्ठतः । २ । इहेषप यातेत्युक्तीयमानस्त्रक्तम् । ३ । होता
 यच्चदिश्च दतीयस्य सवनस्येति प्रैषः । ४ । इद्ध च्छभुमिर्वाजवङ्गिरिति
 यजति । ५ । इद्धावस्था सुतपाविति मैचावरणः । ६ । इद्धस्य चोम-
 मिति ग्राह्णाणाङ्गंशी । ७ । आ वो वहन्त्विति पौताऽ । ८ । असेव
 न इति नेष्टा । ९ । इद्धाविष्णू पिवतमित्यच्छावाकः । १० । इमं
 स्तोममित्याग्नीशः । ११ । समानमन्त्यप्रातःसवनेन । १२ । इत्यासुपह्य
 प्रस्थितान्भजयित्वा^{१३} पुरोस्त्राशस्य परिवापमित्यस्य नाराशंसानां सन्नानां
 यथाचमसं दक्षिणतस्त्रौंस्त्रौन्पिण्डानुपाश्यन्त्यत्र पितरो मादयध्यं
 यथाभागं पितर आटषायध्यमिति पिण्डेपिण्डे । १४ । ॥२॥
 देवाय सवित्र इत्युक्तः । १ । अभृद्देव इति पुरोनुवाक्या । २ ।
 हेता यच्चदेवं सवितारमिति प्रैषः । ३ ।
 इमूना देवः सविता वरेण्यो दध्वन्तं दक्षपिहभ्य आयुनि ।

पिवात्सोमममदन्नेनभिष्टयः परिज्ञा चिद्रमते अस्य धर्मणि ॥
 इति यजति । ४ । अध्वर्यो शोश्रोंसावो ३ इत्याहावः शस्त्रादौ
 हत्तीयसवने सोक्ष्ये । ५ । प्रातःसवनिको उत्तःशस्त्रम् । ६ । षोल-
 शिप्रस्तौ च । ७ । तत्सवितुर्वर्णैमहे उद्या नो देव सवितरिति
 हच्चौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । ८ । अभृडेव इति सावित्रम् । ९ ।
 एकद्या च इश्वरिष्व खभूते द्वाभ्यामिष्टये विंशती च ।

तिस्तुभिष्व वहसे चिंशता च नियुद्धिर्वायविह ता वि मुच्चः । १० ।
 प्र द्यावा यज्ञौः पृथिवी चृतावृष्टेति द्यावाष्टिवीयम् । ११ । मद्वा-
 नस्मिन्प्रतिगरः । १२ । सुरूपक्षद्वुमित्येका । १३ । तत्त्वायमित्या-
 र्भवम् । १४ । अयं वेनो येभ्यो मातैवा पित्र इत्येकपातिन्यः । १५ ।
 आ नो भद्रा इति वैश्वदेवस्त्रोत्तमे शिष्टा निविदम् । १६ । परि-
 धानीयोत्तमा । १७ । पञ्चो द्विर्धर्षचशस्तृतीयम् । १८ । उक्त्यवौर्यं
 अपिला विश्वे देवाः इट्टुतेममिति यजति । १९ । ॥ ३ ॥

घृतस्य यजेत्युक्तो घृतं मिमित्र इत्युपांशु यजति । १ । सौम्यस्य
 यजेत्युक्तस्वं सोम पित्रभिरिति यजति । २ । घृतस्य यजेत्युक्त^३

उरु विष्णो वि क्रमखोरु चयाय नस्त्राधि ।

घृतं घृतयोने पिब प्र प्र यज्ञपति तिर ॥
 इत्युपांशु यजति । ३ । विकल्पः परौज्ञायाम् । ४ । सौम्यं डेताता-
 वेद्याङ्गुलिभ्यां सर्पिद्वप्सृशति । ५ । चक्रुष्या असि चक्रुमे पाहीति
 चक्रुषी विमार्षि । ६ । ॥ ४ ॥

अग्नीत्याक्षीवतस्य यजेत्युक्त ऐभिरग्ने सरथमित्युपांशु यजति । १ ।
 अभक्षयित्वा गहसादाय पूर्वया दारा सदः प्रपद्य । २ । उत्तरतो

नेष्टरमुपोपविश्व । ३ । उपस्थे वा । ४ । नेष्टरपङ्गयस्तेतुद्वा । ५ ।
भव्यिलोपस्यृश्य । ६ । यथेतं प्रत्येत्य । ७ ॥ ५ ॥

यज्ञायज्ञीयं स्तोत्रमाग्निमार्हतस्य । १ । वैश्वानराय पृथुपाजस
इति वैश्वानरीयम् । २ । आ ते पितरित्येका । ३ । प्रत्वजस इति
मार्हतम् । ४ । यज्ञा यज्ञा वो अग्ने देवो वो इविष्णोदा इति
स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ यज्ञायज्ञीयस्य । ५ । प्र तव्यस्मीमिति
जातवेदस्तीयम् । ६ । आपोहिष्ठीयास्तिस्तः । ७ । उत नो ऽहिर्बुधः
इष्टणोल्खित्येका । ८ । देवानां पत्रीरिति द्वे । ९ । राकामहमिति द्वे
। १० । अविदहन्तमित्यचरपङ्ग्यस्तिस्तः । ११ । उद्दीरतामिति पैच-
स्तिस्तः । १२ । इमं यम मातसौ कथैरङ्गिरोभिरिति चाम्यः । १३ ।
स्तादुक्षिलीयास्तिस्तः । १४ । मद्वानासु प्रतिगरः । १५ । यथोरो-
जसा विष्णोर्नुं कं तन्तुं तत्त्वनियेकपातिन्यः । १६ । एवा न इन्द्रो
मघवेति परिधायोक्यवौर्यं जपिलांगे मरुङ्गिः शुभयङ्गिरिति
यजति । १७ ॥ ६ ॥

प्रथमा निविद्महत्वतीयस्य । १ । द्वितीया निष्केवस्यस्य । २ ।
हत्तीयाप्रस्त्रतयो वैश्वदेवाग्निमार्हतयोः । ३ । उत्तमा षोडशिनः । ४ ।
यावन्ति सूक्ष्मानि तावत्यो निविदः । ५ । सूक्ष्मसूक्ष्माद्वाहवः पुर-
स्तात् । ६ । निविदोनिविदस्य । ७ । एकैकस्त्राईकपातिन्याः । ८ ।
परिधानीयायै च । ९ । वैश्वदेवे प्रतिपदनुचरयोः । १० । आग्निमा-
र्हते स्तोत्रियानुरूपयोः । ११ । आपोहिष्ठीयानाम् । १२ । देवानां
पत्रीनाम् । १३ । राकायाश्व । १४ । अचरपङ्गीनाम् । १५ । पैचौ-
णाम् । १६ । यामौनाम् । १७ । स्तादुक्षिलीयानां च । १८ । विद्यतं

ग्रस्तं वैशदेवस्य । १६ । अभ्यगमाग्निमारुतस्यापोहिष्ठीयाः परिहाय
। २० । असु सोमान्सादयिकानुयाजादि ग्रन्थं पश्चकर्म कला ॥ ७ ॥

हारियोजनेन चरन्ति । २१ । तिष्ठा स कमिति पुरोनुवाक्या
। १ । धानाः सोमानामिश्रेति प्रैषः । २ । युनज्ञित इति आज्ञा
। ३ । धानाः सोमानामग्रे वीहीत्यनुवषङ्कारः । ४ । सोमस्याग्न इति
वा । ५ । असु धूतस्य देव सोम ते मतित्रिदो नृभि धूतस्योचस्य
ग्रस्तोकथस्येष्टयजुषो यो उश्चनिर्गोपनिर्भक्षस्य त उपश्चतस्योपश्चते
भक्षयामौति प्राणभक्षानभक्षयित्वा धाना व्याधधते । ६ । भूयिष्ठा
हेता लिप्स्तेत । ७ । येन प्रातःसवने प्रशर्पन्ति तेन निःपर्पन्ति । ८ ।
यथा च त्यद्वयव इति धिष्ठान्समीक्ष्याग्नौयमुत्तरेणाहवनीय-
मायन्ति । ९ । भूर्भुवः स्वः स्वाहा स तं नो अग्ने उवमस्तु नो
अग्ने वर्षणस्य तदस्तु मित्रावर्षणेत्याग्नौयै प्रायश्चित्ताङ्गतौर्जुङ्कति
। १० । आपुर स्ता मा प्रजया पश्चुभिः पूरयतेत्याहवनीयस्य भस्मान्ते
धाना न्युष्य ॥ ८ ॥

पञ्चपञ्च ग्रकलानादधते । ११ । आत्मकृतस्यैनसो उवयजनमसि
मनुष्ठकृतस्यैनसो उवयजनमसि पितॄकृतस्यैनसो उवयजनमसि देव-
कृतस्यैनसो उवयजनमसि यज्ञाहमेनो विद्वांश्चकार यज्ञाविद्वांस्तस्य
सर्वस्यावयजनमसीति । १ । सव्याहृत उत्तरेणाहवनीयमप्यु सोमा-
न्यथाचमसं पश्चादुपोपविश्व पवित्राण्ववधाय चेष्टयन्ते^२

समापो अङ्गिरग्मत समोषधयो रसेन ।

सं रेवतीर्जगतीभिः पृथग्नां सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृथग्ना-
मिति । २ । समुपश्चताः स्य इति । ३ । असु धूतस्य देव सोम ते

मतिविदो यो उश्वसनिर्गोपनिर्भक्षस्य त उपक्षतस्योपहतो भक्षया-
मौति प्राणभक्षान्भक्षयित्वा । ५ । अक्षायं वा योरोज्जेति शाचौ-
र्निनौयोदीचौर्वा । ६ । समुद्रं व इत्यभिमन्त्रय । ७ । अनोदेवीया-
भिश्वतस्यभिरुरो उभिमृश । ८ । समानं प्राणसंमर्शनं मुखविमार्जनं
च । ९ । इच्छिणायत आग्नीध्रीये दधि प्राश्य यथा इधिभक्षम् । १० ।
पद्मोपंचाजान्संस्थाय झतेषु समिष्टयजुःषु ॥ ८ ॥
अवस्थयमैति । ११ ।

पुनर्मामैतिक्षियं पुनरात्मा इविष्ठं ब्राह्मणं च ।

पुनरग्नयो धिष्णासो यथा स्थानं धारयन्नामिहैव ॥

इति यजमानो धिष्णासमौच्यांचानुवन्ध्यार्थां वा षंखिताकाम्न-
त्विजः समीक्षेत

उभा कवौ युवाना सत्यादा धर्मणा

सत्यस्य धर्मणस्तौ वि स्त्वानि स्तुजामर्ति ॥

इति । १ । उर्वं हि राजेत्यनुसंधन् । २ । सर्वे वाक्यो निधनसुप-
र्थन्ति । ३ । नमो वर्षणायाभिष्ठितो वर्षणस्य पात्र इत्यप्यु पादमव-
धाय । ४ । ॥ १० ॥

वारुचीष्टः । १ । पौर्णमासीविकारः । २ । अख्ये उम् मे चेऽम
इति वाप्युमन्तौ । ३ । तिष्ठन्यजति । ४ । उदुक्तमं वर्षणाव ते ऐलः
। ५ । स त्वं नो अग्ने उवमस्तु नो अग्ने वर्षणस्य विदानित्यग्नैवर्ष-
णावादिग्निति । ६ । न निगद्भाव । ७ । ब्रूयादा । ८ । अपर्विषः
प्रयाजानुयाजान्यजति । ९ । प्रयाजादिरनुयाजान्ना । १० । स्थिष्ट-
क्षरन्ता वा । ११ । आज्यभागौ वा परिहायानुयाजौ च । १२ ।

यन स्त्रियावकुरुतं येनापास्त्रगतं सुराम्
येना चामभिषिञ्चतं येनेमां पृथिवीं महीम्
यद्वां तदश्विना यशस्तेन मामभिषिञ्चतम् ।

इति हेताभ्युक्ते । १३ ।

उपेच्छिवेन चक्षुषा गृहान्परैमि मानुषः ।

इत्यागच्छन्यजमानः । १४ ।

दद्वा सहस्रदक्षिणो अपि पूषा नि षीदतु ।

इत्युपविश्याइवनीये समिधावादधाति देवानां समिदसौति पूर्वां
द्वष्णीसुन्तराम् । १५ । द्वष्णीं पढौ गार्हपत्ये । १६ । ॥ ११ ॥

ग्रायणौयथोदद्यनीया आख्याता । १ । विषयाद्यो याज्यापुरोनु-
वाक्यानां स्त्रियूक्तः परिहाय । २ । पथां स्त्रियूं चतुर्थौं यजति
। ३ । हतोयं सवितारम् । ४ । मैत्रावरुणी च वशानूबन्ध्या । ५ ।
पथस्या वा । ६ । आ वां मित्रावरुणा तत् सु वां मित्रावरुणा नो
मित्रावरुणेति पुरोनुवाक्याः । ७ । युवं वस्त्राणि अद्विष्टं प्र ब्राह्मवेति
आज्याः । ८ । दीक्षणौयथाप्रभृत्यानूबन्ध्यायाः संस्कानान् वेदे पढौं
वाचयति न स्तुणाति । ९ । अनूबन्ध्यायां वाचयित्वायेणग्नीश्रीयं
धिष्णं स्तुणाति । १० । मापो मौषधीर्हिंसीः इुगमि यं दिशस्तं
ते शुगच्छतु ।

धाक्षोधाक्षो राजस्ततो वरुण नो मुञ्च ।

यदापो अज्ञगा इति वरुणेति अपामङ्गे ततो वरुण नो मुञ्च ॥
इति इदथपूलमुपस्थाय^{११} सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्ति-
त्युपस्थृत्य^{१२} दुर्मित्रियास्त्वै चनु यो उस्तान्देष्टि यं च वयं दिशः

इति दक्षिणा निरुचन्ति । १३ । आज्यभागप्रभृति वा पद्मस्था । १४ ।
अमावास्याविकारः । १५ । अनिगदेलान्ता । १६ । ॥ १२ ॥

उद्गुदवसाय वैष्णवर्चा पूर्णङ्गतिं ज्ञलोदवसानौयथा यजति
। १ । आग्नेयौष्ठिः । २ । पौर्णमासीविकारः । ३ । याः पुनराधेये ता
हविषः स्त्रिष्टक्षतश्च । ४ । पञ्चकपाले पौनराधेयिकौष्ठिः । ५ । संख्या-
तायां साथमग्निहोत्रं जुहोति । ६ । ॥ १३ ॥

मन्द्रया वाचा प्रातःस्वनम् । १ । उच्चैस्तरामाज्यात्रउगम् । २ ।
मध्यमया माध्यन्दिनम् । ३ । उच्चैस्तर्वा मरुततौयान्निष्केवल्यम् । ४ ।
उत्तमया तृतीयस्वनम् । ५ । उच्चैस्तर्वां वैश्वदेवादाग्निमारुतम् । ६ ।
उत्तमया वा माध्यन्दिनम् । ७ । मन्द्रया तृतीयस्वनम् । ८ । मध्य-
मया वा । ९ । ॥ १४ ॥

यस्मै प्रेष्यत्या तस्मापवर्गादाचं यच्छति । १ । आहावप्रभृति
चानुवषङ्कारात् । २ । प्रातरनुवाके ब्रह्मा । ३ । भृत्यिला चा स्तोत्र-
प्रस्वात् । ४ । प्रस्वप्रभृति चानुवषङ्कारात् । ५ । अतिप्रैषान्तं शुला
वसतौवरौणां परिहरणात् । ६ । यस्ते इप्सः स्तुन्दति इप्सस्तुन्देति
विप्रुवां हेऽमः पुरस्तात्यवमानानाम् । ७ । सर्पतश्चानुसर्पति । ८ ।
मैत्रावर्णश्च । ९ । अग्निचित्यायां चाग्नौ प्रणीयमाने उपतिरथं
जपति । १० ।

विश्वा आशा दक्षिणतः सर्वान्देवानयालिह ।

स्वाहाण्तस्य धर्मस्य मध्यः पिवतमश्चिना ॥

इति महावौरमनुसंधन् । ११ ।

अश्चिना धर्मं पातं त्वार्दानमहर्दिवाभिरुतिभिः ।

तत्त्वायिषे नमो शावाष्टिवीभ्याम् ॥

इति वषद्गृह्णते । १२ ।

अपामामश्चिना घर्ममनु शावाष्टिवी शमंसाताम् ।

दृष्टैव रातयः शक्तु ॥

दूत्यनुवषद्गृह्णते । १३ । शमाजमनिर्दिष्टम् । १४ । इति चेऽमे ब्रह्म-
कर्म । १५ । ॥ १५ ॥

दक्षो महत्वाम्बोमस्य पिबतु । महत्सोऽनो महद्वणः । महदृधो
महत्साक्षा । य ईज्ञेन देवा अन्यमदन् । असूर्ये उच्चदूर्ये । ब्रह्मरहत्ये
गविष्ठौ । अर्चन्तं गुच्छा पदा । परमस्थां परावति । वधीदृच्चं सूज-
रथः । महतामोजसा सह । आदौ ब्रह्मायि वर्धयन् । अनाष्टान्योजसा ।
क्षाण्वन्देवेभ्यो दुवः । महद्वः सखिभिः सह । दक्षो महत्वां
दृह अवदिह चेऽमस्य पिबतु । प्रेमां देवो देवद्वितिमवतु देवा
धिया । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं क्षम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवतु ।
चिच्छिचाभिष्ठतिभिः । अवद्रुच्छाष्टास्त्रावसा गमत् । १ । अथोक्त्यवी-
र्यम् । २ । रूपमनुरूपं प्रतिरूपं सुरूपमिहेषोपेयो भद्रमाष्टाख्यते
लोक्यमवाचीक्रायेति । ३ । ॥ १६ ॥

दक्षो देवः चेऽमं पिबतु । एकजानां वीरतमः । भृतिजानां
तवस्तमः । हर्यो स्त्राता । पृथ्रेः प्रेता । वज्रस्य भर्ता । षुरा भेत्ता ।
पुरां दर्मा । अपां नेता । स्त्रियां नेता । निजज्ञिर्दूरेश्वराः । उप-
मातिक्षङ्मनावान् । इडेष्टान्देवो बभूवान् । दक्षो देव दृह अवदिह
चेऽमं पिबतु । प्रेमां देव इति शमाजम् । १ । अथोक्त्यवीर्यम् । २ ।
संरालसि खरालसि विरालसि राजास्यभिभूरस्यभिभूयास्म वयं यं
दिशो उपग्रह्यते लोक्यमवाचीक्रायेति । ३ । ॥ १७ ॥

रथिता देवः सोमस्य मत्स्यत् । हिरण्यपाणिः सुजिङ्गः । सुबाङ्गः
साक्षुरिः । चिरहृष्टस्त्वयवनः । यः प्रासुवदसुधिती । उभे जाय्यै
स्वीमनि । श्रेष्ठं सावित्रमासुवम् । दोष्यौ धेनुम् । वोल्हारमन-
द्वाइम् । आशुं सप्तिम् । जिष्णुं रथेष्टाम् । पुरंधिं चोषाम् ।
सभेयं युवानम् । सविता देवः परामीवां वाविष्टमराघशंसम् ।
इह अवदिह सोमस्य मत्स्यत् । प्रेमां देव इति समाप्तम् । १ । ॥ १८ ॥

श्वावाप्तिवौ सोमस्य मत्स्यताम् । पिता च माता च । धेनुम्
स्त्वयभस्य । धन्या च धिषणा च । सुरेतास्य सुदुषा च । शंभृत्य
मबोभृत्य । ऊर्जस्ती च पथस्ती च । श्वावाप्तिवौ इह श्रुतामिह
सोमस्य मत्स्यताम् । प्रेमां देवी देवहृतिमवतां देव्या धिया । प्रेदं
ब्रह्म प्रेदं चत्रम् । प्रेमं सुन्नतं यजमानमवताम् । चिचे चिचाभि-
हृतिभिः । श्रुतां ब्रह्माशावसा गताम् । २ । ॥ १९ ॥

स्त्रभवो देवाः सोमस्य मत्स्यन् । विष्ट्री खपसः । कर्मणा
सुहक्षाः । धन्या धनिष्ठाः । श्रम्या श्रमिष्ठाः । शत्या शतिष्ठाः ।
ये धेनुं विश्वजुं विश्वरूपामतवन् । अतस्त्वेनुमभवद्विश्वरूपी ।
श्रुप्रन्तं कनीना मदन्तः । अयुज्ञत हरौ अचुर्देवां उप । संवस्त्रै
स्त्रप्रसेर यज्ञियं भागमायन् । स्त्रभवो देवा इह अवदिह सोमस्य
मत्स्यन् । प्रेमां देवा देवहृतिमवनु देव्या धिया । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं
ब्रह्म । प्रेमं सुन्नतं यजमानमवनु । चिचास्त्रिजाभिहृतिभिः ।
अक्षमद्वाश्चावसा गमन् । ३ । ॥ २० ॥

विश्वे देवाः सोमस्य मत्स्यन् । विश्वे वैश्वानराः । अहि महान्तः ।
ककान्ता नेमतिथीवानः । आस्त्राः पचत्राद्वसः । ये द्यां च पृथिवौं

ज्ञातस्युः । अपश्च स्वश्च । ब्रह्मा च चत्रं च । वर्हिश्च वेदिं च । यज्ञं
चोह चान्तरिक्षम् । वातात्मानो अग्निदूताः । ये स्य चय एका-
दशासः । चयश्च चिंश्च । चयश्च चौ च गता । चयश्च चौ च
सहस्रा । तावन्त उदरणे । तावन्तो निवेशने । तावतीः पन्नीः ।
तावतीर्णाः । तावन्तो ऽभिषाचः । तावन्तो रातिषाचः । अतो
वा देवा भूयांस स्य । मा वो देवा अविश्वा मा विश्वायुरा
ष्टवि । विश्वे देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति
समानम् । १ । अथोक्त्यवीर्यम् । २ । भृतमसि भविष्यदसि विभृ-
तमसि प्रभृतमसि सदसि चकुरस्तोजो ऽसि भद्रमसि श्रुतायै
त्वावाचीन्द्रायोक्त्य देवेभ्यः । ३ । ॥ २१ ॥

अग्निर्वैश्वानरः सोमस्य मत्सत् । विश्वेषां देवानाम् समित् ।
अजस्य दैव्यं ज्योतिः । यो विड्भ्यो मानुषीभ्यो दीदेत् । द्युषु
पूर्वासु दिद्युतानः । अजर उषसामनीके । आ यो द्यां भात्या
पृथिवीम् । ओर्वन्तरिक्षम् । ज्योतिषा अज्ञियाय शर्म चंसत् ।
अग्निर्वैश्वानर इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देवा इति
समानम् । १ । ॥ २२ ॥

मरुतो देवाः सोमस्य मत्सन् । सुषुभः स्वर्काः । अर्कसुभो
हृहदयसः । नभस्या वर्षनिर्णिजः । लेषासः षुग्निमातरः । षुग्न्मा
हिरण्यखादयः । तवसो भन्ददिष्टयः । षुरा अनाधृष्टरथाः । मरुतो
देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति समा-
नम् । १ । ॥ २३ ॥

अग्निर्जातवेदाः सोमस्य मत्सत् । स्वनीकस्त्रिभानुः । अप्रो-

षिवान् गृहपतिः । तिरस्तमांसि दर्शतः । घृताहवन ईद्यः । बज्ज्ञ-
वर्मास्तृतयज्ञा । प्रतीत्या शबूद्धेतापराजितः । अग्ने जातवेदो ऽभि
घुष्ममभि सह आयच्छस्त । स्तुशो ऽस्तुशः । समेद्वारमंहसः पाहि ।
अग्निर्जातवेदा इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति
समानम् । १ । अथोक्यवीर्यम् । २ । तेजो ऽसि धृष्टिरसि विष्टष्टि-
रसि प्रधृष्टिरसि विष्टतिरसि धर्मणमसि धर्मसि धर्मो ऽस्ताश्रुतै
लावाचीन्द्रायोक्यं देवेभ्यः । ३ । ॥ २४ ॥

अस्य मदे जरितरिन्द्रः सोमस्य मत्सत् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो
ऽहिमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो वृत्तमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
उद्यामस्तभादप्रथयन्त्यूथिवीम् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो व्यन्तरिक्ष-
मतिरदा सूर्यं दिव्यैरयत् । अस्य मदे जरितरिन्द्र उदार्यं वर्णमति-
रदव दासं वर्णमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपिन्वदपितो ऽजिन्व-
दजुवः । अस्य मदे जरितरिन्द्र चृष्ट्यां इव पम्फणतः पर्वतानप्र-
कृपितां अरम्णात् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपां वेगमैरयत् । अस्य
मदे जरितरिन्द्र इह अवदुप गिरि षात् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति समानम् । १ ।
अथोक्यवीर्यम् । २ । रोहेभ्यां रोहेऽ ब्रह्मस्य विष्टपं खर्या तनू-
र्नाक इति नाक इति । ३ । ॥ २५ ॥

इति शास्त्रायनशौतस्त्रचे ऽष्टसो ऽच्छायः समाप्तः ।

पूर्वार्धः समाप्तः ।

चोम् ।

.....

व्याख्याते ऽग्निष्टोमः प्रष्टनिर्दादशाहस्रैकाहार्ण च । १ । तत्त्वं
विकारं व्याख्यास्तामः । २ । श्रूयमाणं प्राक्षतं नामधेयमन्यस्मिन्द्रव्ये
प्रकृतिं निर्वतयति । ३ । प्रतिषेधः । ४ । अर्थः । ५ । परिचंखा-
। ६ । उपजनो वा । ७ । आग्निमारुद्धर्घमागमालयाणां शस्त्रा-
कामुकव्यरो भवति । ८ । एकागमाद्वृद्धमुक्त्येगम्यः षोलशौ । ९ ।
चयोदशागमाद्वृद्धं षोलशिनो ऽतिराचः । १० । अन्तरेणाग्निमारु-
मनुयाजांस्तैषां स्थानम् । ११ । ॥ १ ॥

साकमश्च मैचावरणस्य । १ । एह्यु षु ब्रवाणीति स्तोत्रियानु-
रूपौ । २ । चर्षणीष्ठतमस्त्रभाद्याभिति द्वचौ । ३ । इन्द्रावरणा
युवमध्यराय नः । ४ । आ वां राजानौ । ५ । इन्द्रावरणा मधु-
मत्तमस्येति यजति । ६ । ॥ २ ॥

सौभरं ब्राह्मणाच्छंसिनः । १ । वयसु लामपूर्वे यो न इदमि-
दमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । २ । प्र मंहिषाय यो अद्रिभि-
दिति द्वचौ । ३ । अस्तेव सु प्रसरमित्युत्तमामुहृत्यो^४दप्रुत इति
शस्त्रा^५ या पूर्वस्योहृता तथा परिधाय वृहस्ते युवमिन्द्रस्येति
यजति । ४ । ॥ ३ ॥

नार्मदमच्छावाकस्य । १ । अधा हीन्द्रेति स्तोत्रियानुरूपौ । २ ।
षष्ठतुर्जनिची । ३ । विष्णोर्नु कम् । ४ । प्र वः पान्तमन्धसः । ५ ।

सं वां कर्मणा । ६ । इन्द्राविष्णु मदपतौ मदानामिति यजति
। ७ । ॥ ४ ॥

घोलशिने स्तोव्यमाणेषु^{१*}

यस्माक्षातो न परो अन्यो अस्ति च आ बभूव भुवनानि विश्वा ।

प्रजापतिः प्रजाया संरराणस्त्रीणि ज्योतींषि सचते स घोलश्वी ॥

इति यजमानः घोलशिग्रहमुपतिष्ठेत । १^२ ।

इन्द्र युषस्य प्र वहा याहि शूर हरिह ।

पिवा सुतस्य मतिर्न मध्यस्त्रकानस्त्रार्हमहाय ॥

इन्द्र जठरं नवं न पृष्ठस्य मधोर्दिवो न ।

अस्य सुतस्य स्तर्णोप ला मदाः सुवाचो अस्युः ॥

इन्द्रसुरापाप्मित्रो न जघान वृचं यतिर्न ।

विभेद वलं स्तुर्गुनं संसाहे शून्मदे सोमस्य ॥

इति स्तोवियं शस्त्रा । ३ । लावतः पुरुषवेऽ इत्येका । ४ । आ ला

वहन्तु हरयः खादोरित्येति गायत्रं हृषं पाङ्कं च विहरति । ५ ।

प्रथमेन गायत्रेण पादेन प्रथमं पाङ्कं पादं संधायावस्थति । ६ ।

द्वितीयेन गायत्रेण द्वितीयं संधाय प्रणौति । ७ । त्रितीयेन गायत्रेण

द्वौ पङ्क्षेः परिज्ञिष्टौ ताभ्यां प्रणौति । ८ ।

इन्द्राय साम गायता मन्त्रैरिन्द्र इरिभिरित्यौष्णिः हृषं

वार्हतं च विहरति । ९ । प्रथमेनौष्णिः पादेन प्रथमं वार्हतं

पादं संधायावस्थति । १० । द्वितीयेनौष्णिः पादेन द्वितीयं संधाय प्रणौति

* घोलशिग्रहमुपतिष्ठेति स्त्रन्देशः Comm.

। १२ । अष्टावरमौष्ठिक्ष स पादसाप्ताचरं बाह्यस्य ताभ्यामवस्थति
। १३ । चतुरक्षरे शिष्टे ते समस्तोत्तमं बाह्यं पादं संधाय प्रणौति
। १४ । ॥ ५ ॥

आ धूर्षूरं न इति दिपहां च विश्वायकरा जिष्टुभं च विहरति
। १ । प्रथमेव दैपदेन पञ्चाक्षरेण प्रथमं जैष्टुभं पादं संधायावस्थति
। २ । द्वितीयेन पञ्चाक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणौति । ३ । छत्रीयेन
पञ्चाक्षरेण छत्रीयं संधायावस्थति । ४ । चतुर्थेन पञ्चाक्षरेण चतुर्थं
संधाय प्रणौति । ५ ।

एष ब्रह्मा च ग्रन्थिच इन्द्रो नाम मुतो द्वष्टे ।

विश्रुतयो चथा पथ इन्द्र वस्त्रमि रातयः ।

तामिष्ठवस्थते अस्ति नः संथतः ।

प्र ते मह दात दैपदं द्वयं नागतं च विहरति । ६ । प्रथमेन
दैपदेन चतुरक्षरेण प्रथमं नागतं पादं संधायावस्थति । ७ । द्विती-
येन चतुरक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणौति । ८ । छत्रीयेन चतुरक्षरेण
छत्रीयं संधायावस्थति । ९ । चतुर्थेन चतुरक्षरेण चतुर्थं संधाय
प्रणौति । १० । इन्द्रो दधीच इति तिस्राणां गायत्रीणां दाभ्याम-
वसाय पादाभ्यां दाभ्यां प्रणौति दाभ्यामवसाय दाभ्याम् । ११ ।
तृतीयेन गायत्रीण पादेन प्रोक्ष्यस्ते पुरोरथमित्यमस्ताः पादं संधा-
यावस्थति । १२ । दाभ्यां प्रणौति^{१३} दाभ्यामवसाय^{१४} दाभ्याम्
। १३ । प्र प्र वस्त्रिष्टुभामति द्वयम् । १४ । आ यस्तत्त्वौयेना
। १५ । यो अनीनित तस्मासुत्तमां परिशिष्य निविदम् । १६ ।
स्त्रोन्निये चाहावो निविदे परधानीचायै च । १७ । उद्यद्वस्थेति

परिधायेकल्पीयं अपिलोपाः पूर्वामिति यजति । २२ । एतस्मि-
ग्लोचिये चत्वारिंशत्पदामुष्टुभः । २३ । विक्रियमाणे यथासमा-
कातम् । २४ ।

इत्यस्त संराज्ञहण्ड राजा तौ ते भक्तं पक्षतुरय एतम् ।
तथोरहं भक्तमनुभक्षयामि वाम्देवौ गृषाशा चेऽस्त्व वृष्टु ॥
इति यहं भवयति । २५ । ॥ ६ ॥

यान्त्रां नो अन्धस इति खोचियामुख्यौ द्वातुः प्रथमेषु
रात्रिपर्यायेषु । १ । न प्रथमस्य प्रथममाचेत्यात । २ । अेषः
स्फूर्त्योक्त्यमुखम् । ३ । अभि त्यं मेषमिति जागतम् । ४ । अन्ध-
र्पो भरतेन्द्रायेति जातम् । ५ । ॥ ७ ॥

प्र व इन्द्राय मादनं प्रकृतानौति मैत्रावहण्ड । १ । सुखप-
क्षमुभित्युक्त्यमुखम् । २ । त्यं सु मेषमिति जागतस्य नवमौ चोत्तमां
चोदृत्य चतुर्दशौ पूर्वां ब्रह्मा चबोदशा परिधाय पाता सुतामन्द्रो
पन्तु चोमं इत्ना वृत्तमिति यजति । ३ । ॥ ८ ॥

वयसु त्वा तदिदर्था वयसु त्वा दिवा सुत इति श्राव्यापाच्छ-
सिनः । १ । इत्य त्वा वृषभमित्युक्त्यमुखम् । २ । वार्चदत्याच शवस
इति वोत्तमामुदृत्य । ३ । न्यु पु वाचमिति जागतम् । ४ । दृष्टा
मद इत्य इति यजति । ५ । ॥ ९ ॥

इन्द्राय महने सुतमित्यमित्यनो हृषदित्यचावाकस्य । १ ।
अेषः स्फूर्त्योक्त्यमुखम् । २ । भा नो अस्त्रित्यनिति जागतम् । ३ ।
इदं त्यपाचमिति यजति । ४ । ॥ १० ॥

अथ त इत्य वोमो इयं ते भानुवे जन इति खोचियामुख्यौ

हेतुर्मध्यमेषु राचिपर्यायेषु । १। उद्देश्मीत्युक्त्यसुखमुच्चमासुदृत्य
। २। अहं सुविमिति जागतम् । ३। अपायस्येति यजति । ४। ॥१॥

आ द्व न इद्ध चुमल्लमा द्व न इद्ध वृचहनिति मैत्रावरणस्य
। १। एष्ट्र बानसिमित्युक्त्यसुखम् । २। प्र वः सतामिति जागतम्
। ३। अस्य मदे पुरु वर्पासीति यजति । ४। ॥२॥

अभि त्वा वृषभाभि प्र गोपतिमिति ब्राह्मणाङ्कंसिनः । १।
आ द्व न इद्ध मद्यगित्युक्त्यसुखम् । २। तदसौ नवमिति जागतम्
। ३। अस्ये रथ इति यजति । ४। ॥३॥

इदं वस्त्रा सुतमिक्षेहि मत्सीत्यच्छावाकस्य । १। शेषः सूक्ष्मो-
क्त्यसुखम् । २। अजातश्चमिति जागतस्योच्चमासुदृत्योद्यात्सह इति
परिधायेदं ते पात्रं सनविन्नमिक्षेति यजति । ३। ॥४॥

इदं द्वाष्वोजसा महां इद्धो य ओजसेति सोचियानुरूपौ
हेतुर्स्तमेषु राचिपर्यायेषु । १। शेषः सूक्ष्मोक्त्यसुखमुच्चमास्तिस्तु
उद्धृत्य । २। विश्वजित इति जागतम् । ३। तिष्ठा हरी इति
यजति । ४। ॥५॥

आ लेता नि पौदता त्वश्चवा गद्वीति मैत्रावरणस्य । १।
यस्य संस्थ इति सप्तोक्त्यसुखम् । २। अहं हां गृणत इति जागतम्
। ३। प्र धा व्यस्येति यजति । ४। ॥६॥

योगेयोगे युज्ज्ञलि ब्रह्ममिति ब्राह्मणाङ्कंसिनः । १। शेषः
सूक्ष्मोक्त्यसुखम् । २। इमां ते धियमिति जागतस्योच्चमासु-
दृत्य^३ तदस्येदं पश्यतेति परिधाय^४ प्रो इति इति यजति । ३। ॥७॥

इद्धः सुतेषु वेमेविक्रं वर्धन्त्यच्छावाकस्य । १। उच्चमानि

षतुरक्षराष्ट्रभ्यस्त्रन्ति । २ । उप नः सुतमा गहि सोममिद्रेत्युक्त्य-
मुखम् । ३ । प्र ते मह इति जागतम् । ४ । प्रोग्रां पौत्रिमिति
यजति । ५ । ॥ २८ ॥

अथाच्छावाकस्याहीनिक्षाः । १ । पन्थं पन्थमित्योतारः पन्थ इदुप
गायतेति स्तोत्रियानुरूपै प्रथमे । २ । आ ला विश्वन्त्वन्दव आ
त्वा विश्वन्त्वाभ्यव इत्युत्तमे । ३ । संस्कार्य रात्रिपर्यायान्^४ ॥ १९ ॥

आश्विनाय स्तोत्रमाणेषु प्रवृत्ताङ्गतौ जुहेति । ४ । समया
वाचा शब्देत् । ५ । उत्तरोत्तरिण्या वा । ६ । यः प्रातरनुवाकस्तदा-
श्विनम् । ७ । तस्य विकारं वाख्याख्यामः । ८ । यथाद्वन्द्वं शस्त्रम्
। ९ । वार्हतीनां प्रतिपदां प्रथमप्रथमं प्रगायं पुनरादायं ककुपका-
रम् । १० । अग्निर्हीता गृहपतिरिति प्रतिपदापोरेवतौमुद्भूत्य । ११ ।
षतुर्दश गायत्रादुद्भूरति । १२ । आनुष्टुभाद्वे । १३ । वैष्णुभात्ययोदशं
शतम् । १४ । नित्यानि काचीवतान्यागस्त्वानि च । १५ । प्रथमं हु
काज्ञीवतं अस्त्रा काराधद्वोचित्या नव । १६ । जर्वमागस्त्वेभ्यस्त्रिशतं
सुपर्णम् । १७ । अन्यासां वाश्विनीनां तावत् । १८ । समिद्धश्चिदिति
तिस्त्र उद्भूरति । १९ । अथं वां मधुमत्तम इत्यष्टौ यथास्त्रानम्
। २० । एकादशौष्ठिहात् । २१ । तथाग्नेयाज्ञागतात् । २२ । उत्त-
मेन यास्त्रेन पादेनोदयं काञ्छेत् । २३ । उदिते शौर्याणि । २४ ।
स्तु त्वं जातवेदसमिति नव । २५ । चित्रं देवानाम् । २६ । नमो
मित्रस्य । २७ । रक्ष ऋतुमिति प्रगायः । २८ । मही द्यौरिति
तिस्त्रः । २९ ।

विश्वस्य देवौ मृश्यस्य जनानो न या रोषाति न यम्

इति द्विपदा । २६ । हृष्टयते अति यदर्थो अर्हादिति परिदधाति । २७ । प्रीतपदे चाहावः परिधानीयायै च । २८ । तत्पदा हृष्टौसहस्रं संपद्यते । २९ । इमे सेमासस्तिरोअज्ञानाश इति पुरोनुवाक्या । ३० । हेतां यस्तदशिना सेमानां तिरोअज्ञानामिति प्रैषः । ३१ । उभा पिवतं प्र वामधांशीत्यथर्थां संधायार्थर्थेन वषद्वरोति । ३२ । विराजैवेति कौषीतकिः । ३३ । अशिना वायुनेति वा । ३४ । ॥ १० ॥

चिट्ठहिष्पवमागः । १ । सन्धिषाम च । २ । पञ्चादितः पञ्चदग्नानि । ३ । रात्रिश्च । ४ । पञ्च सप्तदग्नानि । ५ । पञ्चैकविंशानि । ६ । इति व्योतिषः सोमाः । ७ । एत एवाभिष्पवस्य । ८ । ॥ ११ ॥

अग्निं तु चेष्टमाणस्यादौचितस्येष्टः । १ । अग्ने ब्रह्मण्टते उग्रये उच्चवते उग्रये उच्चभृते । २ । पौरीमासीविकारः । ३ । ब्रह्म प्रायावदा भर ब्रह्म च ते जातवेद इत्यग्ने ब्रह्माण्टते । ४ । अर्चनस्त्वासमाकमग्ने अध्वरमग्ने द्युष्णेन खदस्त्व इत्येत्युक्तरथोः । ५ । बह्नां चेष्टमाणां संनिवपनीया । ६ । एकस्योखासंभरणीया । ७ । ॥ १२ ॥

प्राजापत्यस्त्व पशुबन्धः । १ । वायव्यो वा । २ । अग्ने वा कामाय । ३ । पुरुषो उच्चो उविको गौरम्ब इति पञ्च पञ्चवः । ४ । अस्त्रो वा दृपरः । ५ । प्राजापत्ये उक्ते वायव्यं पशुपुरोखाणं कुर्वन्ति । ६ । प्राजापत्ये वायव्ये । ७ । वैश्वानरीयमाग्नेये । ८ । हिरण्डगर्भ इति पुरोनुवाक्यास्ति उन्मरा यात्याः प्राजापत्यस्य । ९ । उपांशु । १० । एकद्या च राये नु कुविदङ्गेति पुरोनुवाक्याः पौवोअज्ञानयाभिर्याति प्र वायुमच्छेति वायव्यस्त्वा । ११ । आ ते वत्सो मनो

थमसुभ्यं ता अङ्गिरसमाग्निः परेषु धामस्त्रिति पुरोनुवाक्या वर्णते अद्याश्याम तमीक्षे च लेत्याग्नेयस्य । १२ । बज्जवत्पशुनिगमाः पश्चसु क्रियमाणेषु एथिवौं अरोराणीत्यातः । १३ । एकवदत् जर्खम् । १४ । ॥ २३ ॥

चिह्निष्य दीक्षणीया । १ । आग्नावैष्णवो वैश्वानरौच आदित्ये-भ्यस्य । २ । त्वाञ्चु चनियान्वारथमः । ३ । पञ्चहर्विर्वा । ४ । अदितये चतुर्थः पञ्चमः सरस्वत्यै । ५ । पञ्चहर्विर्वातिथा । ६ । आग्नेयैन्द्रौ वैश्वदेवबार्हस्यत्यौ वैश्ववस्य । ७ । इदुचिमर्केसं ग्रन्थातः । ८ । चितिभ्यः प्रणीयमानाभ्य इत्युक्तः^९ पुरीव्याप्तः प्रोत्ये अग्नयोऽग्निषु विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरित्युपांश्चलुभ्रुवन्पश्चादनुषमेति । ^{१०} । ॥ २४ ॥

संचिते परिष्टुते^१ इन्द्रुम्यमनुशेष्युक्तस्त्रित्यस्य पश्चादुपविश्वाच्य-अस्तुच्छौंशस्त्रेणानाह्वय यजपेनानुशंसति । ^२ । वैश्वानरायेन्युक्तः पुरोनुवाक्यामनुच्य आच्यत्य यजति^३ प्रश्वाजानुच्याजान्वा यरिहास्य । ^४ । ॥ २५ ॥

अग्नीपोमीवस्य पश्चपुरोनुवाक्यमन्वयि देवस्तुभ्यो इवौंषि । १ । अग्नये ऋहपतये वेमाय वनस्यतये सवित्रे ऋत्यप्रसवाय रुद्राय पश्चुपतये हृहस्यतये वाचस्यतये इन्द्राय क्षेष्ठाय मित्राय सत्याय वस्णाय धर्मपतये । २ । अग्निर्हीता ऋहपतिर्हृत्यवासग्निरा विश्वदेवं न प्रमित्य इन्द्रं वर्यं महाधनं उहं नः । ३ । सर्वेष्ठाहवौंषि च । ४ । ॥ २६ ॥

अग्नये वासन्तिकाय गायत्राय चिह्नते राथकरायेन्द्राय यैश्वाय

चैषुभाय पञ्चदग्नाय वार्षताय विश्वेभ्यो देवेभ्यो वार्षिकेभ्यो जाग-
तेभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यो मित्रावरुणाभ्यां शारदाभ्यामानुषु-
भाभ्यासेकविंश्चाभ्यां वैराजाभ्यां वृहस्पतये हैमन्तिकाय पाङ्गाय त्रिण-
वाय शाकराय सवित्रे शैश्वरायातिच्छन्दसाय चयस्त्रिंश्चाय रैव-
तायानुमतये उग्रये वैश्वानराय कायादितये विष्णुपत्न्यै । १ । अर्च-
नस्त्वासाकमग्ने अध्वरमृतेन यौ प्र वाह्वा वृहस्पते जुषखैवा पित्रे
उनागंसो वाममद्य

अन्धय नो अनुमतिर्थजं देवेषु मन्यताम् ।

अग्निश्च इव्यवाहनो भवतं दाश्तुषे मथः ॥

अच्छिदनुमते लं मन्यासै शं च नस्त्राधि ।

क्रले दक्षाय नो हिनु प्र ण आयूषि तारिषः ॥

इति । २ । न पश्चुतस्ते इवौषि चोद्यमानानि निगमान्तरमन्ते । ३ ।

वपां संख्याप्यानूबन्धाच्याच्यास्त्राद्विषेण पश्चुनोपांश्चु पत्नीशाले चरन्ति

। ४ । पर्यग्निलतसुसृजन्ति न संख्यापयन्ति । ५ । आज्येन वा पश्चु-

धर्मणा संख्यापयन्ति । ६ । श्रिवस्त्रृष्टः प्रथमभाजम् । ७ । ॥ २७ ॥

देविकाएवौषि चामच्चि पश्चुपुरोत्ताश्चम् । १ । अनुमत्यै कुक्षै राका-
सिनौवालौभ्यां धात्रे । २ ।

कुक्षमहं सुवृतं विद्यनापसमसिन्द्रिये सुहर्वां ज्ञाहवौमि ।

सा नो ददातु अवणं पितृणां तस्य ते देवि इविषा विधेम ॥

कुक्षर्देवानामस्तस्य पत्नीर्हव्या नो अस्य इविषः क्षणोतु ।

सं दाश्तुषे किरतु भृति वामं रायस्पोषं चिकितुषे ददातु ॥

धाता ददातु दाश्तुषे प्राचौं जौवातुमच्छितिम् ।

वयं देवस्य धीमहि सुमतिं सत्यधर्मणः ॥
 धाता प्रजाया उत राय ईशे धातेदं विश्वं भुवनं जान ।
 धाता पुचं यजमानाय दाता तस्मा उ हयं दृतवज्ञुहेत ॥
 इति । ३ । देवीभ्यश्च इवांषि । ४ । अग्न्य ओषधीभ्यो गोभ्य उषसे
 रात्रये सूर्याचै दिवे पृथिव्यै वाचे गवे । ५ । आप्या हि छ यो वो
 दृताभ्यः । ६ । या ओषधीः पूर्वा अति विश्वाः । ७ । यूद्यं गावो न ता
 अर्वा । ८ । प्रति या स्तुनरौ सत्या सत्येभिः । ९ । रात्रौ अख्यत् ।
 ये ते रात्रि नृचक्षसे युक्तासे नवतिर्नव ।
 अशैतिः सन्त्वष्टा उतो ते सप्त सप्ततिः ॥ १० ।
 द्वे ते सुकिंशुकं । ११ । एन्द्र याहि इरिभिः सखे विष्णो । १२ । स्तोमा
 पृथिवि बलित्या पर्वतानां । १३ । देवौ वाचं यद्वाम्बदन्ती । १४ । माता
 दद्राणां वचोविदम् । १५ । दिशां चावेष्टीः । १६ । अग्न्य इन्द्राय
 मित्रावरुणाभ्यां वृहस्यतये विश्वेभ्यो देवेभ्यो विष्णवे । १७ । संस्कि-
 तायां चाद्वसानौयाचां मैत्रावरुण्णा पर्यस्यथा नानिष्टाग्निष्ठिनौयुनं
 चरेचरेत् । १८ । ॥ २८ ॥

इति शास्त्राध्यनस्त्रुते नवमोऽथायः समाप्तः ।

ओम् ।

—•••—

इहुपवस्त्राष्टुत्यां दादग्नाहाय दीक्षमे । १ । दादग्न दीक्षाः । २ ।
 दादग्नोपसदः । ३ । सुत्याम्बहानि दादग्न । ४ । अतिरात्रः सुत्वानां
 प्रथमं चोक्तमं च । ५ । मध्ये दग्धरात्रः । ६ । पृष्ठवः वक्षः । ७ ।
 चयम्भून्दोमाः । ८ । हग्गमहः । ९ । अयं यज्ञ इति याज्ञा हारि-
 योजनस्य । १० । ऋग्नुवष्टुत एवासंप्रेषितो मैत्रावहणः परा याहि
 मध्ववक्षित्यनूच्य आयेदस्तमिति वेऽह मह एव मध्ववक्षित्यतिप्रैषमाह
 द्वितीयप्रभृतिशु । ११ । प्रायणीये वा यथासमाज्ञातम् । १२ । च्यः
 सुत्या वामिंद्राज्ञौ तां वां प्रब्रवीमि विश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः
 लोम्येभ्यः वोमपेभ्यो ब्रह्माचं चक्षेत्याग्नीधः स्वस्य धिष्ठस्य पश्चा-
 दुपविश्य । १३ । नित्यमेतत्याग्नुत्तमादङ्कः । १४ । पलौमंद्याज्ञाता
 । १५ । आश्चिषामनिर्वचनम् । १६ । नामधेयाग्नेण च । १७ । प्राय-
 णीयोदयनीययोः सारखतः । १८ । माधुर्क्षन्देवे वा । १९ । दिराच-
 प्रभृतिव्यहः संघातेषु यत्र होताश्चिनं ग्रंसेनन्त भैत्रावहणः प्रातरनु-
 वाकमनुब्रूयात् । २० । ॥१॥

चिवत्स्त्रोमं रथन्तरपृष्ठमग्निष्टोमः प्रथमं दाश्चराचिकम् । १ । उप
 प्रयन्तो अध्वरमित्याच्यं वूल्हे प्र वो देवायेति समूल्हे । २ । माधुर्क्षन्देवः
 प्रउगः । ३ । आ यात्मिक्षो ऽवस्थ इति मरुततौयम् । ४ । आ त
 इन्द्रो दूरादिति निष्क्रेवस्त्रम् । ५ । अग्ने वर्चस्विन्वर्चस्वी त्वं देवेभ्यसि
 वर्चस्वहं मनुष्णेषु भृत्यासमित्यतिगङ्गं भजयति । ६ । युज्ञते मन

इह वो यो न विदानित्युत्तमे वा परिहाषेति वैश्वदेवे विकारः । ७ ।
पश्चात्यनीया परिधानीया सर्वत्र वैश्वदेवस्य । ८ । प्र ऋधायेत्याग्नि-
माहते । ९ । सप्तात् ऊर्ध्वमुक्त्यानि । १० । षोडशशतं चतुर्थम् । ११ ॥ ३ ॥

पश्चदश्लोमं छहपृष्ठं द्वितीयं । १ । अग्निं दूतं दणीमह इत्याच्यं
वूल्हे । २ । त्वं हि ज्येतवदिति समूल्हे सर्वत्रोत्तमा परिहाष्य । ३ ।
गार्त्तमदः प्रजगः । ४ । वायो ये ते सहस्रिण इति दे तौत्राः सोमाश
आ गहीत्येका^५ इक्षुक्षाश्चेत्येकोभा देवा इवित्पृष्ठेति दे^६ अयं क्वा
मित्रावरुणेति चत्वारि द्वचान्तुत्य स्या नः सरस्वती ओरेति प्रजग-
द्वचानि । ७ । विश्वामरस्य व इत्र इत्योमपा इति मरुततौयस्य
ग्रतिपदनुचरौ । ८ । उत्तिष्ठ ब्रह्माणस्यत इति ब्राह्माणस्यतः प्रगाथः
। ९ । इत्र चोमं सोमपत इति मरुततौयम् । १० । या त जतिरिति
निष्केवल्यम् । ११ । इत्रोजखिवोजस्वौ त्वं देवेष्वस्योजस्याई यनुव्येषु
भूयासमित्यनिधायां भज्यति । १२ । विश्वो देवस्येति वैश्वदेवस्य प्रति-
पत् । १३ । अस्य हि स्वयश्वरमित्युत्तरे । १४ । आ विश्वदेवमित्य-
मुचरः । १५ । तदेवस्य ते हि यावापृथिवी यज्ञस्य व इति वैश्वदेवे
विकारः । १६ । पृथस्य वृष्णो वृष्णे ऋधाय गू चित्सहोजा इत्याग्नि-
माहते । १७ । ॥ ३ ॥

सप्तदश्लोमं वैरूपपृष्ठं द्वतीयम् । १ । युक्ता हि देवहत्यानि-
त्याच्यं वूल्हे । २ । त्वमग्ने वस्तुनिति समूल्हे सर्वत्रोत्तमा परिहाष्य । ३ ।
श्रीमित्य आत्रेयः प्रजगः । ४ । वायवा याहि वीतव दत्येका^५ वायो
याहि श्रिवेति दे इत्रश्च वायवेषां सुतानामिति दे^६ अयं चोमस-
मूसुत दत्येका मित्रे वर्णे^७ उमिनावेह गच्छतमा यात्राद्विभिः^{१०}

स्त्रूपिंशेभिर्देवभिरुत नः प्रियेति प्रउगद्वचानि ।^{१२} । तं तमित्य
इन्द्रस्य चेमा इति महत्तीयस्य प्रतिपद्मनुष्ठौ ।^{१३} । प्रैतु ब्रह्मण-
स्तिरिति आद्याणस्यातः प्रगाथः ।^{१४} । अर्थमेति महत्तीयम्
।^{१५} । यद्याव इन्द्र यदिन्द्र यावत इति वैरूपस्य सोचियानुरूपै
प्रगाथौ ।^{१६} । इन्द्र चिधालिति सामप्रगाथः ।^{१७} । अहं भुवं यो
जात इति निष्कोवल्यम् ।^{१८} । सूर्यं भाजस्तिन्भाजस्तौ तं देवेष्वस्ति
भाजस्त्वयं मनुष्येषु भृत्यास्तित्यतिपाद्यं भज्यति ।^{१९} । अभि ला
देवेत्यनुचरः ।^{२०} । उदु व्य देवः सविता हिरण्या घृतवती भुवना-
नामिति द्वचावनश्चो जातः परावत इति वैश्वदेवे विकारः ।^{२१} ।
वैश्वानरात्य धिषणां धारावरास्त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा च्छविरित्या-
ग्निमाहते ।^{२२} ॥ ४ ॥

एकविश्वस्तोमं वैराजपृष्ठं चतुर्थम् ।१। आग्निं न स्तृक्तिभिरित्याच्यं
व्यूहे^२ अग्निं नर इति समूहे ।^३ । आनुषुभः प्रउगः ।^४ । वायो
इत्क्रो अद्यामि त इत्येका^५ वि हि हेत्वा इति दे^६ इन्द्रस्य वायवेषां
चेमानं^७ यस्तिकेतां^८ नो विश्वाभिरुतिरिभरां^९ त्वा गिरो^{१०} उपत्यमि-
त्येका^{११} यूथं वि हेति दे^{१२} इथमददादिति प्रउगद्वचानि ।^{१३} । प्रणो
देवौति समूहे ।^{१४} । तं त्वा यस्तेभिरिति प्रतिपद्महत्तीयस्य ।^{१५} ।
ये अहस्य प्रथमस्य त उत्तरस्तानुचराः सब्राह्मणस्यातः ।^{१६} । अुधौ
इवमिन्द्रेन्द्र महत्व इमं नु मायिनमिति द्वचाविति महत्तीयम्
।^{१७} । पिवा चेममिन्द्र मन्दतु लेति वैराजस्य सोचियानुरूपै
न्यूरुपम् ।^{१८} । मध्यमस्य पादस्य दितीयसप्तमयोरक्षरयोर्दिष्ट्यूर्वं द्विरु-
क्षरमित्यानुषुभः ।^{१९} । चं तोद ओऽ सुषाव इर्योऽ ओऽ स्वादि-

रिति । २२ । द्वितीये उच्चरे द्वादशल एकैकं दीर्घं इखांस्त्रौस्त्रौ-
नम्नरेणेति वैराजः । २३ । यं तो सुषावेति । २४ । द्वितीयचतुर्थयो-
रचरयोः प्रतिगरस्यानुषुभः प्रतिनूद्धः । २५ । द्वितीये वैराजः । २६ ।
ओथोऽ ओऽ सोदोऽ ओऽ एवेति । २७ । ओथो सोदैवेति । २८ ।
इद्धमिहेवतातय इति सामप्रगायाः । २९ । तुम्हेदिमेति तिस्त्रणं
पूर्वयोन्यूहः । ३० । कुह श्रुतो युधस्य ते त्यसु वः सत्त्वासाहमिति
तिस्त्र इति निष्क्रेवत्यम् । ३१ । द्वितीयादक्षः प्रतिपत् । ३२ । हिरण्य-
पाणिमित्यनुचरः । ३३ । आ देवो यातु सविता सुरक्षः प्र द्यावा
यज्ञैः पृथिवी नमोभिः प्र च्छमुभ्यः प्र इक्कैतु देवौति वैश्वदेवे
विकारः । ३४ । प्र सवाजः क ईं व्यक्ता इवे वः सुदोत्मानमित्याग्नि-
मारहते । ३५ । ॥ ५ ॥

चिष्ठवस्त्रोमं शाकरपृष्ठं पञ्चमम् । १ । इममू व्यिति नवर्चमात्र्यं
शूलहे^२ उग्मिं तं भन्य इति समूलहे । २ । तस्य प्रथमात्रै पदमवग्न्या
पदमवग्न्या द्वे अवग्न्यैकेन प्रणौति । ३ । पञ्जिशंसं पराः । ४ । बाईतः
ग्रजगः । ५ । आ नो यज्ञं दिविस्त्रृशमिति द्वे आ नो वायवित्येकादृ
वां सहस्रमिति तिस्त्र^६ च्छगित्येति द्वे प्र मित्रायेकेमा उ वां
दिविष्ट्य^{१०} आ नो विश्वा सुहयो^{११} देवं देवं वो उवे देवं देवमि-
थमददादिति ग्रजगहचानि । १२ । उत स्ता नः सरखतौ घोरेति
समूलहे । १३ । यत्पाञ्चजन्ययेति मरुतौयस्य प्रतिपत् । १५ । इत्था हि
सोमे उवितासि मरुत्वा इन्द्र वृषभो उयं ह येनेति तिस्त्र इति मरु-
तौयम् । १६ । महानान्वयः स्तोत्रियः । १७ । यथा तिस्त्रो उनुषुभस्त-
र्यैकैका । १८ । उत्तमायाः पञ्जिरुत्तमा । १९ । उत्तमार्थं च पञ्च

पदानि पञ्चः पुरोषभित्याचक्षते तत्त्विक्ष्यस्मि । २० । प्रथमै पिपी-
षते यो रथिवो रथिंतमस्तम् वा अप्रहणमिति चयस्तुता अस्मा
अस्मा इति दग्धमेवा द्वाषि वीरयुरिति वा यो ज्ञुरूपः । २४ ।
यदिन्द्र नाङ्गषीवेति सामग्रायः । २५ । इत्रो मदाव ग्रेहं ब्रह्मा-
भूरेकस्तमिन्द्रं वाजयामसीति तित्तु इति निष्क्रेवस्तम् । २६ । तत्सवितुर्व-
रेष्टमित्यनुचरः । २७ । उदु अ हेवः शविता दमूना इति तिष्ठो
मही आवाप्तिथिवी इति चतुर्व रुद्धुर्विभा को नु वां मित्रावहणै
प्र अंतमेति वा वैश्वदेवे विकारः । २८ । इविष्यान्तं वपुर्वग्निर्हीता
स्त्रैपतिरिति तिस्त इत्याश्चिमाहते । २९ । मूर्धानमा इद्राश इममू
मिति नवेति समूलहे । ३० ॥ ६ ॥

चयस्त्विग्नस्तोमं रैवतपृष्ठं वष्टम् । १ । नित्याभिर्याज्याभिः पाह-
क्षेपैः सधाय यजन्ति । २ । आ ला जुव आ वां धिय इत्यैक्षवा-
यवस्थ पुरोनुवाक्ये । ३ । स्तौर्णं वर्हिरा वां रथ इति याज्ये । ४ ।
सुषुमेति मैचावरणस्य पुरोनुवाक्योच्चरा याज्या । ५ । युवां स्तोमे-
भिरित्याश्चिनस्य पुरोनुवाक्योच्चरा याज्या । ६ । वृष्टनिन्द्र ताँ वाँ
धेनुं विशेषु हि ला भो षु वो असदा घनः पक्षीस्ता नो रासनिति
नेष्टुर्दिपदा चिष्टुप्चाग्निं होतारं दध्युः छेति प्रातःसवने प्रस्तितार्णा
यजन्ति । ७ । हुभ्यं दिव्यान इति स्त्रैयोरेकैकोर्ध्वस्तुप्रैषेभ्यः । ८ ।
स्त्रयं यजतो उभर्युर्गृहपतिष्ठ । ९ । चित्यस्य पञ्चादुपविश्वाभ्यर्थं
गालासुखीवस्य गृहपतिः । १० । पिषा सोममिन्द्र सुवानमिन्द्राय
हि द्यौस्त्रया वयं अघवन्पाहि न इन्द्र नू इत्या ते उवर्मह इन्द्र
वनोति हि सुव्यक्ति माध्यन्दिने^{११} विकारः । ११ । उत माता

एहहिवेति नेषु सूतीयस्वने । १२ । अगवानको यजन्मि । १३ । ऐका-
हिकौभिर्गं । १४ । ॥७॥

अथं जातेत्याब्यम् । १ । आतिष्ठन्दसः प्रष्टगः । २ । सौर्ण
बर्हिरां वां रथो^४ इयं मित्राय^५ युवां सोमेभिर्षेष्विन्द्रेत्येका^६ इव-
मंह इत्रेति दे^७ त्रो षु षो अग्न^८ इवमददादिति प्रष्टगत्वानि । १० ।
उत नः प्रियेति समूल्हे । ११ । स पूर्वं इति प्रतिपन्नरूपतोयस्य । १२ ।
यं लं रथं स यो वृषा महत्वां इन्द्र मौड्ड इति तिष्ठ इति महत्व-
तीयम् । १३ । रेवतीनां रेवां इत्रेवत इति रैवतस्य सोचियानुरूपौ
। १४ । मा चिदन्वदिति सामप्रगाथः । १५ । एन्द्र याङ्गुप प्र घा व्यस्तोप
नो हरिभिरिति तिष्ठ इति निष्क्रेवस्यम् । १६ । अभि त्यं देवमिति
प्रतिपदैश्वदेवस्य । १७ । तस्याः षोलशाचरेण विष्णवायादशाचरेण
प्रशुत्य पञ्चदशाचरेणावसाय पञ्चदशाचरेण । १८ । अस्य हि खय-
इक्षारमित्युत्तरे । १९ । दत्तीयादक्षो ऽनुचरः । २० । उतु य देवः
खविता सवाय^{२१} कतरा पूर्वा^{२२} किसु श्रेष्ठ^{२३} इदमित्येत्युत्तरे परि-
क्षिय ये यज्ञेनेति गस्ता परिक्षिष्ठे इत्यतीति वैश्वदेवे विकारः
। २४ । अद्य शृणु^{२५} प्रथम्यव^{२६} इमं सोममित्याग्निमादते । २५ ।
मध्यमात्यहान्विक्षेवत्यमरुततीययोहत्तमांसृषान्समूल्ह उत्सृजति ।
२६ । खस्ति नो मिमीतामिति च तिष्ठो इत्ते वैश्वदेवानां
करोति । २७ । ततं म इत्यार्भवं चतुर्थस्य । २८ । प्र अन्तु वाजा
इति च तिष्ठो इत्ते गारुदस्य । २९ । वसुं न चित्प्रमद्यमिति
जातवेदसौयम् । ३० । परोच्चपृष्ठस्य छहद्रथन्तरपृष्ठस्योपाङ्गपृष्ठस्या-
पर्क्षपृष्ठस्य तनुपृष्ठस्य छन्दोरद्द्वामस्य च छन्दोगवशेन सोचिया-

गुरुपान्वामप्रगाथांश्च । ३१ । समानमन्वस्मूल्हेन । ३२ । तथा विश्व-
जिति । ३३ । ॥ ८ ॥

चतुर्विंश्लोमं हृष्टपृष्ठसुभयसाम सप्तमम् । १ । प्रवः शुक्राये-
त्याच्यम् । २ । चैषुभः प्रउगः । ३ । प्रवीरया^४ ते सत्येनैर्द्वां चक्षुर्द्वा-
गेमतां नो देव^५ प्रवो यज्ञेषु^६ प्रवोदसेति प्रउगद्वचानि । ४ ।
ये च इस्य प्रथमस्य प्रतिपदनुचराः सद्राह्णास्यत्याक्षे क्वन्दोमेषु खर-
सामस्यभिस्त्रवे च । ५ । प्रथमादेव प्रथमस्याक्षान्दोमिकस्य । ६ ।
द्वितीयाद्वितीयस्य । ७ । द्वतीयात्तृतीयस्य । ८ । एवं च इस्य पूर्व-
स्याभिस्त्रविकस्य । ९ । एवमुत्तरस्य । १० । एवं खरसाक्षाम् । ११ ।
कथा इत्था त्वं सुमेषमिति मरुत्वतीयम् । १२ । तसु शुद्धमि त्वं
मेषमिति निष्केवत्यम् । १३ । न कण्वरथन्तरस्य योनिमनुज्ञायेत् । १४ ।
ये प्रथमयोरज्ञोः प्रतिपदनुचरा वैश्वदेवस्य ते क्वन्दोमेष्वभिस्त्रवे च
। १५ । तत्सवितुर्वरेण्यं प्रेतां यज्ञस्यायं देवायेति हत्यानुज्ञानीतीति
पञ्चा याहि वनसा सहौमासवर्षणौधृत इति तिस्त इति वैश्वदेवे
विकारः । १६ । वैश्वानरो न जातये ।

वैश्वानरो न आ गमदिमं यज्ञं सजूलप ।

अग्निरुद्धरेत वाहसा ॥

वैश्वानरो अङ्गिरसां ल्लोमं यज्ञं च जीजन्त् ।

ऐषु द्युष्मं खर्यमत् ॥

प्र यद्विष्टुभमिति पञ्चदश नव वार्षन्तरस्त्रेत्याग्निमाहते । १७ । ॥ ९ ॥

चतुर्ष्वलारिंश्लोमं रथन्तरपृष्ठमष्टमम् । १ । अग्निं वो देवमि-
त्याच्यम् । २ । चैषुभः प्रउगः । ३ । कुविदसेति प्रथमादतीये^४ आ

वायो भृषेति चैका^५ यावत्तरः^६ प्रति वां स्त्र उदिते^७ अप स्त्रसुरवं
योमः^८ प्र ग्रहाण्ण^९ उत स्ता नः सरस्ततौ जुषाणेति प्रज्ञगद्धानि
।^{१०} । महां इन्द्रो नृवदिमा उ त्वा पुरुतमस्य क स्त्र वौर इति सर्वत्र
सतस्य उत्तमाः परिहाय महस्तितमस्य यावापृथिवी इति महत्व-
तौयम् ।^{११} । लं महां इन्द्र तुभ्यं इलं महां इन्द्र वो हापूर्णा
तां स्त्र ते कौर्तिमिमां ते विष्यमिति निष्क्रेवस्यम् ।^{१२} । हिरण्य-
पाणिमूर्तय इति चतस्रो^{१३} महौ शौर्युवाना पितरेति दृष्टौ^{१५}
देवानामिदिमा नु कं^{१७} विश्वे देवा चताष्टुध इति तिस्त्र इति
वैश्वदेवे विकारः ।^{१८} ।

वैश्वानरो अजौजनदग्निर्नो नव्यस्त्रौं मतिन् ।

स्त्रया रघान ओजसा ॥

स्त्रा पावक दौदिश्ये वैश्वानर शुभत् ।

अमदग्निभिराङ्गतः ॥

चताष्टवानं वैश्वानरं^{१९} कदु गूरं कधप्रियो^{२०} द्रूतं वो विश्ववेद-
वमित्याग्निमारुते ।^{२१} ॥ १० ॥

अष्टाषत्वारिंश्चतोमं द्वृहत्यृष्टं नवमम् ।१। अगम्म महा योमस्त्र
मा तवसमित्याच्यम् ।२। पूर्वं वा ।३। चैषुभः प्रज्ञगः ।४। आ
वायो भृषेति प्रथमात्तीये चोत्तमा च^५ द्वितीयाचतुर्थ्यो चार्वत्तो
न अवस इति च^६ दिवि चयत्ता^७ विश्ववारेण्णं नर^९ जर्ज्ञो
अग्निः^{१०} प्र चोदयेति प्रज्ञगद्धानि ।^{११} । अर्यमेन्द्रो रथाय तिष्ठा
इरी गायत्साम प्र मन्दिन इति महत्वतौयम् ।^{१२} । आ सत्यो
सालक्षा इदु शौर्यं य इन्द्र तत्त्व इश्व्रियमहं भुवं विश्वजित इति

निक्षेवत्यम् ।^{१३} । अभि ता देव प्र वा महि चवी इति द्वा-
विश्वे इव इत्येका ते नो रक्षाग्नीति दे^{१५} अग्निहत्यइतिप्रवृत्ति
पञ्च मनोः स्त्राकाणि^{१६} चे चिंशतीयुपेत्तमासुदृत्य^{१७} न हि वो
अस्त्वर्भक इत्येका^{१८} इत्यर्थेति चतुर्षो^{१९} वस्तुरेक इति वा मनुप्र-
वल्लो^{२०} विश्वे देवाव आ गतेति द्वचं भारद्वाजमिति वैश्वदेवे
विकारः ।^{२१} ।

दिवि पृष्ठो अरोचताग्निर्विश्वानरो वृहन् ।

व्योतिषा वाधते तमः ॥

स विश्वं प्रति चाकृपदृढनुसृजते वशी ।

यज्ञस्य वथ उत्तिरन् ॥

अग्निः परेषु धामसु^{२२} महतो यज्ञाग्निर्हीता पुरोहित^{२४}
इत्याग्निमारुते ।^{२५} । यानि अहस्य प्रथमस्य प्रातःस्वनदत्तीय-
स्वनानि तानि समूलहे इन्द्रोमानाम् ।^{२६} । निक्षेवत्यमहत्य-
तीययोश्च जागतान्युसृजति ।^{२७} । स चो वृषेति पञ्चदशोष्वें कथा-
इत्यभीयात् ।^{२८} । यो जात इति तसुषुद्वीयात् ।^{२९} । वृहद्वय-
मारुठे द्विषूकाः सर्वे ।^{३०} । ॥२२॥

चविवाक्यं चतुर्विश्वसोमं दग्धममहः । १ । चयत्तिंश्चमग्निष्ठोमसाम
। २ । चिकं मानसम् । ३ । वामदेवस्य योगौ रथन्तरं इष्टम् । ४ ।
अप्रतिभायामन्यः स्वास्त्रायम् । ५ । उद्धृत्यानुषुभमितरेषां इन्द्रसौ
संपदानुषुभां पञ्चदशं सहस्रेकलिङ्गवनीये । ६ । दाचिंशतं गायत्र्यः
। ७ । अग्निं नरः प्रति चा स्त्रीर्या इत्येति त्वचागनुषुभी स्वागे
। ८ । चतुर्विश्वतिं चिष्टुभः । ९ । तथा जगत्यः । १० । पञ्चदश

प्रणाथान् । १६ । औषिष्ठांशु दक्षान्पञ्चदश । १७ । पाञ्चानि च
१८ । अनुष्टुभां प्रातरनुवाकः पञ्चदशे इते । १९ । दत्तीयाचतुर्थे
खोक्षानामुहूर्त्याभि प्रवन्नेति दे । २० । अच्छा नः ग्रीरज्ञोचि-
ष्वमिति तिस्रो उच्छा वा अग्निमवस इत्येतासां स्थाने । २१ । प्रति
शुतायेति तिस्रः प्रत्यसौ पिपौषत इत्येतासां स्थाने । २२ ॥ १२ ॥

अग्ने तमदेव्याच्यम् । १ । तस्य प्रथमाद्यां पञ्चाचरेण विग्रह्य
दाभ्यां पञ्चाचराभ्यामवसाय दाभ्यां प्रणौति । २ । माधुर्ष्वन्द्वसः
प्रउगः । ३ । दाविंश्रतिं गायत्र्यः । ४ । मृजानो वारे पवमानो
श्वय इति ग्रावस्तुतो यायाकाच्यम् । ५ । उन्निष्ठज्ञोजसेव्येको-
त्तिष्ठतावपश्चतेव्येतस्याः स्थाने । ६ । चिक्कुकीया प्रतिपञ्चल-
तीयस्य । ७ । तस्याः षोडशाचरेण विग्रह्य षोडशाचरेण प्रणुत्य
षोडशाचरेणावसाय षोडशाचरेण । ८ । तुविश्वभेद्युच्चरे । ९ ।
हृइदिक्षायेति सूक्ष्मात्पूर्वौ प्रगायौ पिष्वस्त्वपीयथा संश्वसतीति मह-
त्तीयम् । १० । वामदेवस्य खोचियानुरूपौ ग्रस्तोर्ध्वं धायाया-
शाच्यन्तरं प्रगायं खोचियानुरूपौ च । ११ । सखाय आ ग्रिष्म-
श्वीति नव । १२ । आ धूर्ष्वसौ वज्ज्ञेक इति च दियदे । १३ ।
दैरस्तखपीयं च । १४ । प्राग्धैरप्लस्त्वद्योयाद्यगायेन संश्वसति । १५ ।
इति निष्क्रेवस्यम् । १६ । षष्ठात्मनिपदनुच्चरौ वैश्वदेवस्य । १७ ।
पुरस्ताचानेभद्रौयाकाश्चकौयमिति वैश्वदेवे विकारः । १८ । उह
विष्णवित्युहृत्य भवा मिच इति यजति । १९ । अग्निं वर इत्यग्नि-
ष्टोमसाक्षः खोचियानुरूपौ । २० । आयं गौर्मही शौरिति खोचि-
यानुरूपौ । २१ । तं प्रलयेति चयोदश । २२ । यज्ञो यज्ञवेति

परिधाय । २२ । प्रजापत इति थजति । २३ । उव्वैराहावो
यास्तातः । २४ । इति समूल्हे उत्तिरिक्तोक्त्यम् । २५ । पुरा पद्मी-
संथाजेभ्यः उच्चाय वा गार्हपत्ये उत्ता पूर्वया दारा सदः प्रपञ्च
खल्य धिष्ठ्यस्य पञ्चादुपविष्ट्य मानसेन सुत आयं गौरिति सार्प-
राज्ञीः पराङ्गुपांश्चप्रणुवम् । २६ । अध्यर्थोऽह इत्यामन्वितो हेऽयि
हेतरिति सर्वं प्रतिष्ठाणोति । २७ । श्रीं हेतरकथा हेतरित्याच-
काषे उग्रगणाति । २८ । ॥१३॥

अध्यर्थोऽह इति दग्धहेतरि वदिष्ट्यम् । १ । प्रजापतिरकाम-
यत वज्रः स्यां प्रजायेय सर्वं वेदमनुष्याद्यदिदं किंचेति^१ स एतं
दग्धहेतारं यज्ञकर्तुमपश्चद्ग्रहेत्यम् । २ । इत्युक्ताथोपांशु । ३ ।
चिन्तिः सुक्^५ । चिन्तमात्यम्^६ । वाम्बेदिः^७ । आधीतं वर्हिः^८ । केतो
आग्निः^९ । विज्ञातमग्नीत^{१०} । वाचस्तिर्हेता^{११} मग उपवता^{१२} प्राणो
इविः^{१३} सामाध्यर्थः^{१४} इति हेतारः^{१५} । अथ यहः^{१६} । वाचस्ते
हदिधेनामन्^{१७} । वाचस्तिः खोममपादा असासु नृष्ट^{१८} धाः
। १९ । इत्युपांशु । २० । तेन देवान्नुष्यानसुराग्नियेतांख्यानजन-
यम्भ्रजापतिः^{२१} स येवा वा एवंविदान्होता भवति^{२२} । प्र वै च
हेता प्रजया पश्चुभिर्जीयते^{२३} । प्र ते यजमानाः प्रजया पश्चुभि-
र्जीयते येवासेवंविदान्होता भवती^{२४}ति । २५ । ॥१४॥

अध्यर्थोऽह इति चतुर्हेतरि वदिष्ट्यम् । १ । ते दया एवान्वाहृता
आसम्भेवाच मनुष्याच^१ पराञ्चो इत्यादसुरा आसन्यो उकाम-
यत वीरो म आजायेत येनेमानसुरानभिभवेयमिति^२ स एतं
चतुर्हेतारं यज्ञकर्तुमपश्चद्गृह्णपूर्णमासौ । २६ । इत्युक्ताथोपांशु । ३ ।

पृथिवी शोता^६ घौरध्वर्यः^७ लष्टाग्नीत्^८ मित्र उपवक्ता^९ इति
होतारः^{१०} । अथ यहः^{११} । वाचस्यते वाचो त्रीर्थेष्व संभूततमेनाय-
स्त्रुते^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंखरसे^{१३} वाचस्यतिः शोमं
पिवतु^{१४} जगनदिक्षमित्तियाय खाशा^{१५} । इत्युपांशु^{१६} ।
तेनेत्रं वीरमजनयन्त एनानुसुरानभवत्प्रजापतिः^{१७} स येषां
वा एवंविदाश्वोता भवति^{१८} आ वै तस्य होतुर्वारो जायते^{१९} आ
तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते^{२०} अभि वै स होता दिष्टनं
भावध्यं भवति^{२१} अभि ते यजमाना दिष्टनो भावव्यान् भवन्ति
येषामेवंविदाश्वोता भवती^{२२}ति^{२३} । ८ ॥ १५ ॥

अध्वर्यो^२ इति पञ्चहोतरि वदिष्टन् । १ । तस्मा इत्याय
देवता श्रैष्ठाय श्रैष्ठाय नातिष्ठन्त^३ स एतं पञ्चहोतारं यज्ञक्रतु-
मपश्चातुर्मासानि^४ । २ । इत्युक्तायोपांशु^५ । ३ । अग्निर्हीता^६ अग्नि-
मावध्यू^७ रुद्रो ऽग्नीत्^८ इत्यतिरुपवक्ता^९ इति होतारः^{१०} । अथ
यहः^{११} । वाचस्यते उद्दिष्टया वाचाउद्दिष्टया जुङ्गा^{१२} दिवि देवा
हृध्वश्चोत्तामैरथस्मा^{१३} । ४ । इत्युपांशु^{१४} । ५ । ततो वा इत्याय देवता
श्रैष्ठाय श्रैष्ठायातिष्ठन्त^{१५} स येषां वा एवंविदाश्वोता भवति^{१६}
तिष्ठन्ते वै तस्मै होते खाः श्रैष्ठाय^{१७} तिष्ठन्ते तेभ्यो यजमानेभ्यः
खाः श्रैष्ठाय येषामेवंविदाश्वोता भवती^{१८}ति^{१९} । ८ ॥ १६ ॥

अध्वर्यो^२ इति उड्डोतरि वदिष्टन् । १ । शो उकामयता-
आदः खामन्तपतिरिति^३ स एतं उड्डोतारं यज्ञक्रतुमपश्चापांशु-
वन्धम्^४ । २ । इत्युक्तायोपांशु^५ । ३ । सूर्यस्ते चचुः^६ वायुः प्राणः^७
अन्तरिक्षमात्मा^८ यज्ञो गान्धार्णि^९ घौः पृष्ठम्^{१०} पृथिवी श्रदी-

रम् ॥^{१०} इति होतारः ॥^{११} । अथ यहः ॥^{१२} सोमः सोमस्य पितृतु
इत्तमः इत्कस्य पितृतु ॥^{१३} आतासा इत्तम् सोमा वातापे इवत्तम्भुतः ।
॥^{१४} । इत्युपाशु ॥^{१५} । ततो वै शो उचादो जपतिराचौत् ॥^{१६} स
येषां वा एवंविदाच्छोता भवति ॥^{१७} अचादो वै स होताचष-
तिर्भवति ॥^{१८} अचादाद्ये अजमाना अजपतयी भवन्ति येषामेवंवि-
दाच्छोता भवती ॥^{१९} ति ॥^{२०} ॥ १७॥

अध्यर्थी ३ इति सप्तहीतरि वदिव्यन् ॥ १ । ते देवा अकाम-
जन कृताः कृतेषु शोकेषु लानेति ॥ त एतं सप्तहोतारं यज्ञम्भु-
मपम्भस्यौत्यमध्यरम् ॥^२ । इत्युक्ताच्छोपाशु ॥^३ । महाइविर्द्विता ॥^४ सत्त-
इविरभ्युः ॥^५ अचित्पाणा अग्नीत् ॥^६ अचित्पमाणा उपवासा ॥^७ अना-
ध्यक्षाप्रतिष्ठाच्छामिगरौ ॥^८ अद्याच्छ उद्गता ॥^९ इति होतारः ॥^{१०} । अथ
यहः ॥^{११} । वाचस्यते विधेनामन्तिधेम ते नाम ॥^{१२} विधेनामस्याम
नाम ॥^{१३} मा देवानां तनुम्भेदि मा भनुकाणाम ॥^{१४} सखूर्दिषा
हृथियोपङ्कतः सोमस्य पितृ लाला ॥^{१५} । इत्युपाशु ॥^{१६} । ततो
वै तेभ्यो उक्तस्यत ॥^{१७} ते देवाः कृताः कृतेषु शोकेष्वासन् ॥^{१८} अस्य
कृताः कृतेषु ॥^{१९} स येषां वा एवंविदाच्छोता भवति ॥^{२०} कस्यते वै
तत्त्वे होते शोकेष्वासनः ॥^{२१} कस्यते तेभ्यो यजमानेभ्यो शोक-
ेष्वासनः ॥^{२२} अभि ते यजमानाः स्वर्णं शोकमभ्युते प्रत्यक्षिंश्चोके
प्रतिष्ठिति ॥^{२३} अभि ते यजमानाः स्वर्णं शोकमभ्युते प्रत्यक्षिंश्चोके
प्रतिष्ठिति येषामेवंविदाच्छोता भवती ॥^{२४} ति ॥^{२५} ॥ १८॥

तन्मूरतो वदति ॥ १ । अध्यर्थी येषां वा अचादीं प्रजापते
स्त्रान्यं विदाच्छोता भवत्यचादो वै स होता भवत्यचादाद्ये यज-

श्चिवी हेता^६ शौरध्वर्युः^७ लष्टग्नीत^८ मित्र उपवक्ता^९ इति
हेतारः^{१०} । अथ गदः^{११} । वाचस्यते वाचो वीर्येण संभृततमेनाय-
क्षे^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंखरसे^{१३} वाचस्यतः चेष्ट-
पिवतु^{१४} जजनदिष्टमिद्धियाय स्वाहा^{१५} । इत्युपांशु^{१६} ।
तेनेक्षं वीरमजनयन्त एनासुरानभभवत्प्रजापतिः^{१७} स येषां
वा एवंविदान्होता भवति^{१८} । आ वै तस्य हेतुवरीरो जायते^{१९} आ
तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते^{२०} अभि वै स हेता दिष्टतं
भावद्यं भवति^{२१} अभि ते यजमाना दिष्टते भावद्यान् भवन्ति
चेष्टमेवंविदान्होता भवती^{२२}ति ।^{२३} ॥१५॥

अध्यर्थो ३ इति पञ्चहेतारि वदिष्टन् । १ । तस्मा इन्द्राय
देवता श्रैष्ठाय श्रैष्ठाय नातिष्ठन्त^१ स एतं पञ्चहेतारं यज्ञक्रतु-
मपश्चातुर्मासानि ।^२ । इत्युक्तायोगांशु^३ । इत्युपांशु^४ । अग्निहोता^५ अस्मि-
नवध्वर्यु^६ रुद्रो ग्नीत^७ वृत्त्यनिरुपवक्ता^८ इति हेतारः^{१०} । अथ
गदः^{११} । वाचस्यते उद्दिष्टया वाचाउद्दिष्टय जुङ्का^{१२} दिवि देवा
रथन्होतामैरथस्य^{१३} । इत्युपांशु^{१४} । ततो वा इन्द्राय देवता
श्रैष्ठाय श्रैष्ठायातिष्ठन्त^{१५} स येषां वा एवंविदान्होता भवति ।
तिष्ठते वै तस्मै हेतुते स्वाः श्रैष्ठाय^{१६} तिष्ठन्ते विभ्यो यजमानेभ्यः
स्वाः श्रैष्ठाय चेष्टमेवंविदान्होता भवती^{१७}ति ।^{१८} ॥१६॥

अध्यर्थो ३ इति षड्ठोतारि वदिष्टन् । १ । ये उक्तामयता-
शादः स्वामन्त्रपतिरिति^१ स एतं षड्ठोतारं यज्ञक्रतुमपश्चत्पश्चांशु-
वन्धम् ।^२ । इत्युक्तायोगांशु^३ । सूर्यसे चनुः^४ वायुः प्राणः ।
श्वन्नरिष्टमात्मा^५ यज्ञो गच्छाणि^६ शौः पृष्ठम्^७ श्चिवी श्रवी-

रम्^९ । इति हेतारः^{१०} । अथ ग्रहः^{११} । चोमः चोमस्य पिवतु
शुक्रः शुक्रस्य पिवतु^{१२} । आतास्त रक्ष चोमा वातापे इवनश्रुतः ।
।^{१३} । इत्युपांशु^{१४} । ततो वै चो उच्चादो उच्चपतिराशीत्^{१५} । स
येषां वा एवंविदान्होता भवति^{१६} । अचादो वै स हेताक्षप-
तिर्भवति^{१७} । अचादाद्ये यजमाना अस्पतयो भवन्ति येषामेवंवि-
दान्होता भवती^{१८}ति^{१९} ।^{२०} ॥१७॥

~~अध्यर्थी३ इति सप्तहेतारि वदिव्यन् । १ । ते देवा अकाम-~~
~~यन्त कृप्ताः कृप्तेषु लोकेषु स्यामेति १ त एतं सप्तहेतारं यजक्रतु-~~
~~मपश्चन्मौम्यमध्वरम् । २ । इत्युक्तायोपांशु^२ । ३ । महाहविर्हीता^५ । मत्य-~~
~~हविरभ्रयुः^६ । अचिन्पाजा अग्नीत्^७ । अविच्छमना उपवक्ता^८ । अना-~~
~~ध्यश्चाप्रतिध्यश्चाभिगरौ^९ । अद्यास्य उड्डाता^{१०} । इति हेतारः^{११} । अथ~~
~~ग्रहः^{१२} । वाचस्यते विधेनामन्त्रिधेम ते नाम^{१३} । विधेस्त्रमसाकं~~
~~नाम^{१४} मा देवानां तनुश्चेदि मा मनुव्याणाम्^{१५} सजूर्दिष्टा~~
~~पृथिव्योपहृतः सोमस्य पिब स्वाहा^{१६} । इत्युपांशु^{१७} । ततो~~
~~वै तेभ्यो उक्त्यत^{१८} ते देवाः कृप्ताः कृप्तेषु लोकेष्वामन्^{१९} । अयद्य~~
~~कृप्ताः कृप्तेषु^{२०} स येषां वा एवंविदान्होता भवति^{२१} कल्पते वै~~
~~तस्मै हेत्वे योगचेमः^{२१} कल्पते तेभ्यो यजमानेभ्यो योग-~~
~~चेमः^{२२} अभि वै स हेताता खर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंक्षोके प्रति-~~
~~तिष्ठति^{२३} । अभि ते यजमानाः खर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंक्षोके~~
~~प्रतितिष्ठन्ति येषामेवंविदान्होता भवती^{२४}ति^{२५} । २८ ॥१८॥~~

तनूरतो वदति । १ । अध्यर्थी येषां वा अचादीं प्रजापते-
खर्गं विदान्होता भवत्यन्नादो वै स हेता भवत्यन्नाद्ये यज-

जागा भवन्ति^१ अधर्यो येषां वा अपापदीं प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वा-
होता भवत्यनपतिर्वै स हेता भवत्यनपतयस्ते यजमाना भवन्ति^२
अधर्यो येषां वै भद्रां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवति भद्रं
वै तस्मै हेते भवति भद्रं तेभ्यो यजमानेभ्यो भवति^३ अधर्यो
येषां वै कस्याणां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवति कस्याणं वै
तस्मै हेते भवति कस्याणं तेभ्यो यजमानेभ्यो भवति^५ अधर्यो
येषां वा अग्निक्षयां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवत्यनिक्षयो वै स
हेता भवत्यनिक्षयस्ते यजमाना भवन्ति^६ अधर्यो येषां वा
अपभयां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवत्यभयं वै तस्मै हेते भवत्य-
भयं तेभ्यो यजमानेभ्यो भवति^७ अधर्यो येषां वा अनाप्तां
प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवत्यनाप्तो वै स हेता भवत्यनाप्तस्ते
यजमाना भवन्ति^९ अधर्यो येषां वा अकाशां प्रजापतेस्तत्त्वं
विद्वाहोता भवत्यनाशयो वै च हेता भवत्यनाशयस्ते यजमाना
भवन्ति^{१०} अधर्यो येषां वा अगाधृष्टां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता
भवत्यनाधृष्टो वै स हेता भवत्यनाधृष्टास्ते यजमाना भवन्ति^{१०} अधर्यो
येषां वा अगाधृष्टां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवत्यनाधृष्टो वै स
हेता भवत्यनाधृष्टास्ते यजमाना भवन्ति^{११} अधर्यो येषां वा
पूर्वां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवति न वै तस्माद्गोतुरन्वः
पूर्वो भवति न तेभ्यो यजमानेभ्यो ऽन्ये पूर्वे भवन्ति^{१२} अधर्यो
येषां वा अभ्राद्वयां प्रजापतेस्तत्त्वं विद्वाहोता भवत्यभ्राद्वयो
वै स हेता भवत्यभ्राद्वयस्ते यजमाना भवन्ति येषामेवंविद्वाहोता
भवती^{१३}ति । ^{१३} ॥ १६ ॥

मृहपतिरतो मृहपतिवदनम् । १ । अधर्यो येषां वै मृहपति-
मृहपतिं विदामृहपतिर्भवति^२ राग्नोति वै स मृहपती राग्नुवन्नि-
ते यजमानाः । ३ । अधर्यो^४ येषां वा अपद्यतपाप्नानमेवंविदामृह-
प्रतिर्भवत्येप वै स मृहपतिः पाप्नानं इते^५ इप ते यजमानाः
पाप्नानं न्नते^६ येषामेवंविदामृहपतिर्भवती^७ति । ४ । ॥ २० ॥

प्राप्नापत इति मनसा यजति । १ । मनसा वषद्धरोति । २ ।
मनसानुवषद्धरोति । ३ । मनसा भक्तः । ४ । मनसोरोऽभिमृ-
ग्नम् । ५ । चौदुम्बरौमन्त्रारभन्ते उपेष धिष्णानासीनाः । ६ । पस्ताग्र-
आखाभिर्ये नातिक्लानेयुः । ७ । उत्तमौ पाणी हेता कुर्वीत । ८ ।
उत्तमो उत्तानीति । ९ । अपिधाय सदेषो द्वारौ ग्रासायाखा-
धर्युर्वाचसुपाकरोति । वाप्यताः संमील्यासत आ नक्षत्राणां दर्श-
नात् । १० । नक्षत्रेषु दृश्यमानेषु भार्यासीयदेष्टे तक्षणुरिति नक्ष-
त्रेषु कुर्विद्युजन्ते । ११ । सर्वे साक्षो निधनसुपेत्योन्नरस्य इविर्धन-
स्थाधो उच्चं सर्वन्नि । १२ । उत्तरस्थोन्नरेष वा । १३ । युवं
तमिन्द्रापर्वतेत्यवेशायां जपित्वायेष इविर्धने समुपविश्व कामा-
ग्न्यायने अत्कामा भवन्नि । १४ । ये बङ्गकामा भूर्भुवः स्त्रित्ये-
तास्ते व्याहृतीर्जपेयुः । १५ । ते प्राप्त उद्ध उत्कम्य वाचं विश्वयन्ते
वागैतु वागृपैतु वागुप मैतु वागिति । १६ । सुव्रद्धाण्डाप्रतीकं चिह्नपां-
श्चभिव्याहृत्य वाचं विश्वयन्ते । १७ । अत्र दादशाहः संतिष्ठते । १८ ।
कालवादो वा कालवादो वा । १९ । ॥ २१ ॥

इति शास्त्रायगम्भैतस्त्वे दशमो उधायः समाप्तः ।

ओम् ।

यास्याते दादशाहः प्रकृतिः सत्त्वाहीनानाम् । १ । वचन-
सत्त्वणो विकारः । २ । द्विराचप्रभृतयोऽहीना दादशाहपर्यन्ताः । ३ ।
दादशाहप्रभृतौनि सत्त्वाणि । ४ । अहीनेषु प्रायणीयो न विद्यते
। ५ । सत्त्वधर्मात्मा । ६ । ॥ १ ॥

चतुर्विंशत्सोमं वृहत्पृष्ठसुभयसामाग्निष्टोम उवर्थं वाइस्तुर्विंश-
मित्याचक्ते । १ । हेताजनिष्टेत्याच्यम् । २ । माधुक्षिन्दसः प्रणगः
। ३ । कथाइभौयं महत्वतीयम् । ४ । अनुच्छमा त इति परिधा-
नीयोन्तराः पूर्वाः शस्त्रा अचाञ्चिन्वैयते निवित् । ५ । तदिदासीयं
निष्केवत्यम् । ६ । द्वितीयात्माविचक्षावाप्तिवौये । ७ । वैश्वदेवमाहते
च । ८ । आर्भवं षष्ठात् । ९ । वैश्वानरौयं दत्तौयात् । १० । अद्येन
वर्धतेति जातवेदसीयम् । ११ । सामान्तरक्यः । १२ । अश्वाच-
श्वीयस्य सोचियेणोक्तश्चोचियान्संश्ल्य ।^{१३} अनुरूपेणानुरूपन् ।^{१४}
अग्ने महस्त्रिर्द्वक्कम्भिः पा इत्रावदणार्था मत्खेन्द्राहइस्तिभ्यामि-
क्षाविष्णुभ्यां सजूरिति शस्त्रा परिदधाति ।^{१५} । यद्यान्तरक्यं
एतया शस्त्राया अजेत् ।^{१६} । ॥ २ ॥

एकचिके तत्कृतं शस्त्रम् । १ । अथास्तुतं सोचियाऽश्ल्या
दत्तात्मा^२ । अथास्तोचियमनुरूपान्स्यामप्रगाथांस्य शस्त्रा^३ । पर्यासा-
गामुच्छमांसृताशोककाः शंसन्ति ।^५ । निविद्वानानां हेताः ।^६ ।
सर्वमन्यत्प्रकृतया ।^७ । ॥ २ ॥

अभिश्ववः सलहः पृष्ठयिकारः । १ । यानि अहस्य प्रथमस्था-
यानि समूल्हे तानि पूर्वेषामाभिश्वविकानाम् । २ । रथन्तरं हृष्टदित
पृष्ठे विपर्यासम् । ३ । ज्योतिरग्निष्टोमः प्रथमसुन्तमं च । ४ । चत्वा-
र्युक्त्यानि मध्ये । ५ । गां द्वितीयं चतुर्थं च । ६ । आयुक्तीयं
पञ्चमं च । ७ । इन्द्रो रथायेति महत्तीयम् । ८ । आ याद्वारा-
लिति निष्क्रेवस्थम् । ९ । कथा देवानामिति वैश्वदेवम् । १० ।
पञ्चमे च । ११ । मारुतमेकाहात् । १२ । एति प्र द्वातेति जात-
वेदसौयम् । १३ । समानमन्यत्रपथमेनाक्षा । १४ । ॥ ४ ॥

इमा उ लेति महत्तीयं द्वितीयस्य । १ । सुत इच्चं निमित्त
इति निष्क्रेवस्थम् । २ । एकाइशादाविचम् । ३ । ततं म इत्यार्भवम्
। ४ । पञ्चमे च । ५ । देवानुव इति वैश्वदेवम् । ६ । चतुर्विंशा-
व्यातवेदसौयम् । ७ । समानमन्यद्वितीयेनाक्षा । ८ । ॥ ५ ॥

औश्चिष्ठो वैश्वमनसः प्रजगक्तृतीयस्य । १ । वायो याहि शिवा^२ वा
यहस्य^३ ता वां विश्वां^४ वां वाहिष्ठः^५ सखाय आ शिवामङ्गुत
नी देवदितिरहत नः प्रिये^६ति प्रजगद्वचानि । ६ । तिष्ठा हरी इति
महत्तीयम् । ७ । एकाइशनिष्क्रेवस्थम् । ८ । चृतेन चावापृथिवी
इति वृचम् । ९ । षष्ठे च । १० । एकाइशादार्भवं वैश्वदेवं च । ११ ।
आ रुद्रासर्वामग्नं चतुर्थव^{१२} इत्याग्निमारुतम् । १२ । ॥ ६ ॥

हेताजनिष्टेत्याज्यं चतुर्थस्य । १ । मैधानिष्ठः प्रजनः । २ । ये
गार्त्तमदे ते वायवैद्रवायवे । मैधानिष्ठुं पूर्वाः । ३ । मिनं
वयं^४ प्रातर्युजा^५ त्वा वहस्यैभिरग्न इति छचानि । ४ । याजि
अहस्योन्तरस्य सारखतानि समूल्हे ताङ्गुलरेषामाभिश्वविकानाम्

१५ । एकाहान्महत्वीयम् । ६ । उपो जश इति निष्केवल्यम् । ७ ।
दितीयात्साविच्छावापृथिवीये । ८ । आर्भवं हत्वीयात् । ९ । अग्नि-
रिन्द्र इति वैश्वदेवम् । १० । यानि अहस्य पूर्वस्य वैश्वानरीयाणि
तानुकरस्य । ११ । प्र ये शुभमने जनस्य गोपा इत्याग्निमा-
हतम् । १२ । ॥ ७ ॥

अग्न ओजिष्ठमित्याज्यं पञ्चमस्य^१ सर्वचोन्मां परिशाय । १ । संहार्थः
प्रउगः । २ । अयं षिष्ठ तव वायो स लं नो देवेति दण्डः^४ इतेना
न^५ आ नो मित्रावहणा^६ नो गोमन्त्रैमतस्मिदिन्द्र णो^७ विश्वे देवा
स्तावृध इति दण्डानि । ३ । क स्य वीर इति महत्वीयम् । ४ ।
एतायामेति निष्केवल्यम् । ५ । हत्वीयात्साविच्छावापृथिवीये । ६ ।
प्र वः स्फलकंश्चित्त इक्षिश्वोरित्याग्निमाहतम् । ७ । ॥ ८ ॥

सद्यायः सं वः सम्यच्चमित्याज्यं षष्ठस्य^१ सर्वचोन्मां परिशाय
। १ । संहार्थः प्रउगः । २ । वायवा याहि दर्शन^४ रथेन पृथुपा-
जमा^५ बद्य स्त्र उदिते प्रति वां स्त्र उदित इति वा^६ पुरुषिया-
ल^७ उप नो हरिभिर्विश्वे देवाश आ गतेति भारदाजमिति-
हणानि । ८ । महां इन्द्रो नृवदिति महत्वीयम् । ९ । यो जात
इति निष्केवल्यम् । १० । दितीयात्साविच्छम् । ११ । अबुप्रमु त्य इति
वैश्वदेवम् । १२ । धारावरास्त्रमग्ने शुभिरित्याग्निमाहतम् । १३ । इन्द्र
दृष्टोत वैश्वदेवं षष्ठस्याङ्गो दितीये ऽभिष्ववे । १४ । उषासानकेति
हत्वीये । १५ । अग्निरिन्द्र इति चतुर्थे । १६ । शं न इन्द्राग्नौ इति
वा । १७ । प्रथमं वा पूर्वस्मिन्पटले दितीयमुपारे । १८ । परावत
इति पञ्चमे । १९ । ॥ ९ ॥

अभिजित्सर्वलोम उभयसामा रथनरप्त्तो छहम्पृष्ठो वाग्निष्टोमः । १। प्र वो देवाय यदाहिष्ठमित्याच्यम् । २। उभौ माधुक्षन्दसगार्थमदौ प्रउगौ । ३। माधुक्षन्दसानि पूर्वाणि लक्षणि गार्थमदान्युत्तराणि । ४। वैश्वदेवं वर गार्थमदानाम् । ५। एकाहिकं वा प्रातःसवनम् । ६। इन्द्र पित्र तुभ्यं सुतो मदायेत्यैकाहिकादूध्यं महत्तीयात् । ७। या त ऊतिरिति निष्केवल्लात् । ८। पूर्वे तु छहम्पृष्ठे । ९। एकस्त्रके वा । पित्रा सोममभि तसु द्युहीति । पूर्वस्त्रोतमासुत्सृजति । १०। एकाशानृतीयसवनम् । ११। ॥ १० ॥

सप्तदशसोमाः स्वरसामागः । १। रथनरं पृष्ठं प्रथमस्य छह-
ह्नीयस्योभयसामा लक्षणो रथनरप्त्तः । २। स्वरप्त्ताः कौषी-
तकेः । ३। छहद्यन्तरे पवमानेषु । ४। अग्निष्टोमाः पैङ्गयस्य । ५।
उक्तयाः कौषीतकेः । ६। आ यज्ञैर्हइयो इग्र ओजिष्ठमित्या-
च्यानि^७ सर्वत्रोत्तमाः परिहाण्य । ७^८। ये अहस्य प्रथमस्य ते
प्रउगाः । ८^९। क्व स्य वौर इति प्रथमस्य स्वरसाक्षो महत्तीयं
कथाशुभीयं दितीयस्य गायत्यामेति लक्षीयस्य । ९^{१०}। सामप्रगा-
णांस्य अस्त्रा कदतः प्रगायान् । १०^{११}। कं नव्य इति प्रथमे कदू-
म्बस्येति दितीय इमा उ त्वा पुरुषवेदो इति लक्षीये छहतस्य
योनिः । ११^{१२}। यस्ते साधिष्ठ इत्युत्तमां परिहाण्यार्वायथमिति च
प्रथमे^{१३} गायत्रि लापादित उदु नस्त्रितम इति दितीय^{१४} इन्द्रं
विश्वाः सं च त्वं जग्मुरिति लक्षीये । १२^{१५}। इति छहद्यन्तरप्त्ता-
नाम् । १३^{१६}। यज्ञायथा अपूर्वेति सोचियः स्वरप्त्तानाम् । १४^{१७}।
यदिन्द्र चित्र नेहनेति दे या इन्द्र भुज इति लक्षीयानुरूपस्य

१८। भव्यपायि ते मह इति वा द्वितीयस्य । प्रथमां द्वितीयां करोति । १९। मसि नो वस्त्रदृष्ट्य इति द्वे वयं घ लेति द्वितीयानुरूपस्य । २०। प्रथमै पिपीषत इति वा द्वितीयस्य । चतुर्थैः द्वितीयां करोति । २१। इममिन्द्र सुतं पिबेति द्वे क ईं वेदेति द्वितीयानुरूपस्य । २२। ॥ ११ ॥

यतो छहतीकः स्त्रोचियः स्यान्तो छहतीको उनुरूपः कार्यः । १। धायां शस्त्रा कदतस्य रथन्तरस्य योनिं प्रथमे छहतो द्वितीय उभयोक्तृतीये । २। पूर्वां सर्वत्र रथन्तरस्य । ३। यमिन्द्र दर्धधष्ठ इति द्वे प्रथमे स्वरन्ति लेति द्वितीये दाना मृगो न वारण इति द्वितीये । ४। इन्द्र तुभ्यमिन्द्रघवन्निति नवानां तिस्त्रस्तिस्त्रा उच्चं पूर्वाणि च सूक्तानि । ५। द्वचानि वोद्धृत्योभयानि सूक्तानि । ६। स्वरयोनिषु चोलहयोः । ७। प्रागानुष्टुभान्तृचाद्वा प्रगायेन संबंधति । ८। प्रथमात्युहान्तृतीयस्वनानीति छहद्रथन्तरपृष्ठानाम् । ९। प्रतिपदस्य स्वरपृष्ठानाम् । १०। स्वरयोनीनां च । ११। अनु-चरप्रभृति समूलहामधमात्युहात् । १२। उद्धृत्य तु वैश्वदेवानामु-क्तमानि सूक्तानि लक्षं च प्र वः पानं रघुमन्यवस्तुं प्रविष्या कदि-त्येति करोति । १३। अग्निरिन्द्र इति वा प्रथमे । १४। प्र ये उम्भन् इति च नारतम् । १५। इवानुव इति द्वितीये । १६। उषास्तानकेति द्वितीये । १७। ॥ १२ ॥

एकविंशतोमं छहस्युष्टं महादिवाकीर्त्यं वाग्मिष्टोमो विष्ववान् । १। पुरादित्यस्यास्त्रमयात्मस्यायः । २। उद्दिते प्रातरनुवाकः । ३। यथाप्रकृति वा । ४। अग्निं मन्ये पितरमित्युद्दिते प्रतिपत्तातरनुवा-

कथा । ५ । अतं दशवत्तं विश्वतिष्ठत वानुगृष्टात् । ६ । वासिष्ठमाप्नी—
सूक्ष्मम् । ७ । सौर्यः पशुहपालमध्यः सवनीयस्य । ८ । चिं देवा-
नामिति पुरोनुवाक्यास्तिस्त उत्तरा आज्ञाः सौर्यस्य । ९ । उपांशु
१० । बमुद्रादूर्भिरित्याज्यम् । ११ । चैहुभः प्रखगः । १२ । मध्य-
माच्छन्दोमात्रौणि त्रिवानि प्रथमे चोक्तमं च । १३ । प्रथमात्रौणि
१४ । आश्विने तु भानुमती दत्तीया । १५ । प्र ब्रह्मैतु बदनादिति
वैश्वदेवम् । १६ । एकाद्विकं वा प्रातःसवनम् । १७ । प्र वो देवाथ
त्वं हि छैतवदिति वा तदाज्यम् । १८ । माधुच्छन्दसूत्र । १९ ।
कथा इमा त्वं सुमेषं अनिष्टा उय इति महत्तौयम् । २० ।
आयत्त इव सूर्यमिति सोचियो उख्योनौ हृइति । २१ । यद्याव
इत्तेत्यनुरूपः । २२ । महादिवाकौर्यं वा । २३ । चिं देवानामिति
सोचियो महादिवाकौर्यस्य । २४ । उत्सूर्यो
हृइदर्शैषीति दत्तीयानुरूपस्य । २५ । बएमहानुदु त्यहर्गतमिति
वा सोचियानुरूपो प्रगाथौ । २६ । विभाङ्गैहृइदिति वा सोचियो
वि सूर्यो मध्य इत्यनुरूपः । २७ । विशाहा ला सुमनस इति
वा । २८ । बएमहामिति सामप्रगाथः । २९ । यः चकाहा विचर्ष-
णिरिति वा । ३० । रथनरस्य घोनिं स्त्रयोनौ हृइति । ३१ ।
उभयोरस्त्रयोनौ । ३२ । महादिवाकौर्यं च । ३३ । ॥३३॥

यद्येने पवमाने सामगाः कुर्याः । १ । नाक्रियमाणयोः छंसेत्
१ । इत्त्रः किलेत्युक्त्यमुखीयाः । २ । शं तो भव चलसेति महा-
दिवाकौर्यं । ४ । शौर्य इत्त्रेति स्त्रकं स्त्रयोनौ हृइति । ५ । य
एक इत्युप्य इत्यस्त्रयोनौ । ६ । महादिवाकौर्यं च । ७ । तसु युही-

त्युद्गृह्णद्वयन्तरे । ८। अभि त्वं नेषम् । ९। ऋतुर्जनिचीयस्य
वब शस्त्रा सर्वहरेवा निविदम् । १०। आ सत्यो यातु । ११।
विश्वजित इत्युत्तमां परिग्रिक । १२। आङ्ग्य दूरोऽणं रोहति
। १३। हंसः शुचिषदिति पञ्चो उर्ध्वशस्त्रिपञ्चो उन्नानं विपञ्चो
उर्ध्वशः पञ्चः । १४। उत्तमासुपसंशस्य । १५। एष प्र पूर्वीः । १६।
पतञ्जलम् । १७। उर्वं नः । १८। इति पैञ्चम् । १९। अथ
कौषीतकम् । २०। समानसोक्यमुखीयायाः । २१। ऋतुर्जनिचीय-
सुद्गृह्णद्वयन्तरे । २२। तखैवैकादश स्त्रयोनौ । २३। नवान्यच
। २४। एन्द्र आहि इरिभिरिति पञ्चश्चोद्गृह्य साव्यम् । २५।
बरोरेकादश शस्त्रा निविदम् । २६। अभुरेक इति साव्यस्य स्थाने
। २७। तात्त्व्यः पूर्वः पतञ्जात् । २८। एकश्चतं निक्षेपस्यम् । २९।
प्रथमात्माविचम् । ३०। दितीयाद्वावाश्चित्यौयम् । ३१। षष्ठादार्भ-
वमार्दते । ३२। देवान्हुव इति वैश्वदेवम् । ३३। द्वतीयादैश्वा-
नरौयम् । ३४। मूर्धानं मूर्धा दिव इत्यग्निष्टोमसाक्षः स्तोत्रियानु-
रूपौ । ३५। वेदिषद इति जातवेदस्त्रीयम् । ३६। आदृताः स्तर-
सामानः । ३७। ॥ १४ ॥

विश्वजित्सर्वस्तोमः सर्वपृष्ठो छृष्टपृष्ठो वाग्मिष्टोमः । १। अग्निं
नर इत्याच्यम् । २। त्वं हि क्षेत्रवदिति छृष्टपृष्ठस्य । ३। माधुर्ष-
न्दसः प्रजगः । ४। ऋतुर्विंशत्यन्तर्घन्दिनः । ५। वैराजस्य स्तोत्रियानु-
रूपौ शस्त्रा सर्वपृष्ठे प्रगायं च रथन्तरस्य ओनिं छृष्टस्य । ६।
अनुचरप्रभृति षष्ठात्मृतौयसवनम् । ७। कथा देवानामिति वैश्वदेवं
सात्त्विकस्य छृष्टपृष्ठस्य । ८। आनेभद्रौयसेकादश्य । ९। सर्वपृष्ठे

विश्वजिति पुरस्कारादतस्य सूक्ष्मये हेतैवयामहतं इंवति । १० ।
 अगतौ इंसमन्युङ्गम् । ११ । पङ्क्षिप्तं वा न्युङ्गम् । १२ । अन्युङ्गः वा
 । १३ । लमग्ने यज्ञानामित्यग्निष्ठोमसाक्षः स्तोत्रियानुरूपौ स्तोत्रि-
 यानुरूपौ । १४ । ॥ १५ ॥

इनि शास्त्रायनसूत्र एकादशो उथायः समाप्तः ।

हेत्रकाणाम् । १ । प्रातःसवने कर्म । २ । आ नो मिचावरुणा मित्रं वयं मित्रं ज्ञवे इयं वां मिचावरुणा पुरुषणा चिप्रति वां स्वर उदिते प्र वो मिचाय यद्य स्वर उदिते प्र मिचयोसा नः शक्तमिति स्तोत्रिया मैचावरुणस्य । ३ । आ याहि सपुत्रेन्द्रमिन्नायिन इन्द्रेण सं हीन्द्रो दधीच उच्चिष्ठवोजसा सह भिन्नि विश्वाः प्र सवाजं चर्षणीनां तमिन्द्रं वाजयामसि महां दन्द्रो य श्रोजसा युज्ञन्ति ब्रह्ममिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ४ । इन्द्राग्नौ आ गतं सुतमिन्द्रे अग्ना नमो वृहदियं वामस्य मन्मनस्ता ज्ञवे यथोरिदमिन्द्राग्नौ युवामिसे यज्ञस्य हि स्त्र च्छलिजेयं वामस्य मन्मनस्ता ज्ञवे यथोरिदमिन्द्रे अग्ना नमो वृहत्तमौसिष्व ता हि शशन्त इति वाच्छावाकस्य । ५ । ॥१॥

दिराचप्रभृतिष्वहसंघातेष्वनुरूपाः शःस्तोत्रियाः समानस्तोत्रियेष्वपि । १ । परे वा । २ । नित्यांस्तुचानन्याच्छत्ताणां पर्यासा इत्याचक्षते । ३ । प्रति वां स्वर उदित इति मैचावरुणस्य । ४ । काव्ये भरदाभ्येति स्तोत्रिये वा । ५ । ब्रति शःस्तोत्रिये वा । ६ । उद्देदभौति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ७ । इन्द्राग्नौ अवसेत्यच्छावाकस्य । ८ । अन्तरेणानुरूपं पर्यासं चावापस्थानम् । ९ । एकया दार्थां वा स्तोममतिशंसन्ति । १० । भूयसा चिवति । ११ । सर्वपृष्ठे च विश्वजिति । १२ । एकया दशमे इहनि । १३ । युवं दक्षमा नो बहीं रिशादसो यं रक्षन्ति कथा राधाम चक्षुनीती नो मा कस्याहृतकद्रु मित्रो नो अव्यंहतिं महि वो महतां सेमस्य मिचावरुणा ते नः सनु युजः प्र यो वां मिचावरुणा महि

त्रीणमित्येकपातिन्यः । १४ । कार्येभिरदाभ्या नो गन्मिति द्वचौ । १५ । सप्तश्लारिंश्चैवहस्यो गायत्रो दाशतथीषु तासां मैत्रावृहणः । १६ । चतुश्लारिंश्चैवाणि गायत्राणि तेषां ग्राह्णाणाङ्गंसौ । १७ । ददेष्ट्रायौ उप छये तोशा दृच्छणेति षख्ये । १८ । अस्तोमा आ सुत इति द्वे । १९ । उप स्त्रेविश्येका । २० । जुषेदां यज्ञमिति सप्त । २१ । षट्च्लारिंश्चैन्द्रान्यो गायत्रो दाशतथीषु तासामच्छावाकः । २२ । दशमादङ्गः स्त्रोचिया विश्वजिति सर्वपृष्ठे । २३ । षष्ठस्त्राङ्गः स्त्रोचियानुरूपान्कृतेरेषां पञ्चानां स्त्रोचियाङ्गंसन्ति । २४ । आठनानाष्टकोमेषु । २५ । ऊर्ध्वानेकाहभृतस्तु । २६ । पर्याप्तिः परिदधति । २७ । ॥ १ ॥

माध्यन्दिनेषु विकारः । १ । अन्त्यानि सूक्तान्युत्तरयोः स्वत्थोः पर्याप्ता इत्याच्चते । २ । दिवूका स्थन्दिनाः । ३ । चतुःसूक्तान्युक्त्यानि । ४ । अप प्राच इति बदा मैत्रावृहस्त्रोक्त्यमुखीया । ५ । अंषा अहां यज्ञ इन्द्र इति द्वितीये । ६ । युभ्यस ते कथा सूक्तमिति द्वतीये । ७ । प्र त्रो अहे महित्रधे भरधं यजामह इन्द्रमिति द्वतीये । ८ । सदो हा न इन्द्रो दूरादा न आषादिवि चतुर्थे । ९ । प्रो अस्त्रा उभे यदिन्द्रेति द्वतीये । १० । गर्भे नु सन्का स्त्रुतिरिति पञ्चमे । ११ । इन्द्राय हि शौरिति द्वचम् । १२ । आकः स्तुत उप वाजेभिरुद्या सत्यो धालिति षष्ठे । १३ । तदहीनसूक्तम् । १४ । स्थन्मे अहे दृच्छाङ्गानीत्याच्चते । १५ । अदन्यतस्त्रोचियानुरूपाभ्यां दृच्छेभ्यस तत्पदेष्वे प्रतीयेत । १६ । अत्रासमयोरङ्गोः अस्त्रं सर्वेषां तत्प्रथमे कृन्दोमे । १७ । यज्ञतृतीय-

प्रथमयोस्त्रामध्यमे । १७ । यच्चतुर्थवृष्टिवोस्त्राद्यत्तमे । १८ । तं महीं
इदं तुभ्यं हेति यत्र हेतात्तात्त्वानस्त्रकां ग्रंचेत् । १९ । ते ह यत्प्रियत-
रक्षिक्ष इद्येत्येकविंशतिष्ठन्दोमेषु पुरस्त्रात्पर्यासस्य । २० । मा चिद-
न्यदि इस्तत मा भेमे मा अमिशेत्यस्य सोचियानुरूपौ प्रगाथौ
इत्यमे ऽहनि । २१ । आ धूर्वस्त्रा इति च द्विपदा । २२ । २३ ॥ ३ ॥

कं नव्य इति ग्राह्याणाच्छंसिनो उमुरूपादमन्तरः प्रगाथिः कदाच-
मैकार्हिकस्य स्त्राने । १ । ग्राह्याणा त इति चोक्त्यसुखीया । २ ।
उदु ग्राह्याणीति सदा पर्याप्तः । ३ । वयं घ त्वा क ईं वेदेति
सोचियानुरूपौ वृत्तीये ऽहनि । ४ । प्रथमयोस्त्र ष्ठन्दोमध्योः । ५ ।
विपर्यस्त्रौ तु मध्यमे । ६ । यदिद्य प्रगापागुदगिति वा सोचियानु-
रूपौ प्रगाथौ । ७ । अध्वर्यवो भरतेन्द्रायेत्येकाद्य वृत्तीये । ८ ।
विश्वाः पृतना इति सोचियः । ९ । तमिन्द्रं ज्ञाहवौमि मत्यपाच्यि
ते महो उस्मा अस्मा इत्यनुरूपः । १० । कदा वसो सोर्वं थो
वाचा विवाच इति वृच्छौ । ११ । य एक इद्य इति चतुर्थे
। १२ । इद्यो मदाय मदेमदे हीति सोचियानुरूपौ । १३ । आ
थमहि छलवाम यो न इद्याभित इति वृच्छौ । १४ । यस्तिगमष्ठन्दो
इति पञ्चमे । १५ । सुरूपष्ठन्दुमिति सोचियानुरूपौ । १६ । तवया
वयं मध्वनिति वृच्म । १७ । अस्मा इदु प्र तवस इति पष्ठे
। १८ । तदहीनस्त्राम । १९ । आयन्त इव सूर्यं शश्यु पु श्चीपत
इति सोचियानुरूपौ प्रगाथा उत्तमे ष्ठन्दोमे । २० । तं महीं
इद्य यो इत्यहीनस्त्रकास्य स्त्राने । २१ । इद्यं सवेति ष्ठन्दोमेषु
पुरस्त्रात्पर्यासस्य । २२ । उदु त्ये मधुमन्तमा उदिष्वसं रिच्छत

इति सोचियानुरूपौ प्रगाथौ दश्मे इनि । २३ । चिकट्टुकेषु
महिष इति वा सोचियः ॥^{२४} उत्तमा च तमिन्द्रं जोहवीमि विश्वाः
पृथना दत्यनुरूपः ॥^{२५} । रायस्ताम इति च दिपदा ॥^{२६} । ॥ ४ ॥

कदू ख्येयच्छावाकस्तानुरूपादनन्तरः प्रगाथः कदानैकाहिकस्य
स्थाने । १ । उर्हं न इति चोक्यमुखीया । २ । अभि तष्टेवेति सदा
पर्यासः । ३ । लामिदा वयमेनमिदा च इति सोचियानुरूपौ प्रगाथौ
। ४ । अपूर्वा पुरुतमानीति दितीये । ५ । तरणिरित्तरोभिरिति
सोचियानुरूपौ प्रगाथौ । ६ । य ओजिष्ठ इति वृत्तीये । ७ । यो
राजा नकिष्टमिति सोचियानुरूपौ प्रगाथौ । ८ । सचायोरिन्द्र इन्द्र
सोममिमं पिर्वेति वृत्तौ । ९ । सं च ते जग्मुरिति चतुर्थे । १० ।
स्त्रादोरित्येत्या हि सोम इति सोचियानुरूपौ । ११ । यच्छिद्धि
सत्याव अन्वं ग्रन्तक्रतविति वृत्तौ । १२ । कदा भुवन् रथव्याणीति
पश्चमे । १३ । उभे यदिन्द्रेति सोचियानुरूपां । १४ । विदुषे
अस्य वीर्यस्येति तिसः । १५ । शासदक्षिरिति षष्ठे । १६ ।
तदहीनस्त्रकम् । १७ । नकिष्टं न ता वृहत्त इति सोचियानु-
रूपौ प्रथमे छन्दोमे । १८ । उभयं गृणवदिति मध्यमे । १९ ।
अत इन्द्र भयामह दत्युत्तमे । २० । सर्वे प्रगाथाः । २१ ।
इच्छन्ति त्वेति छन्दोमेषु पुरस्तात्पर्यासस्य । २२ । अथा वाज-
मिति च दिपदा दश्मे इनि । २३ । ऐकाहिकं च पूर्वम् ।
१४ । ॥ ५ ॥

अन्तरेण प्रायणीयोदयनीयौ कदन्तौ चोक्यमुखीयाश्वाभि-
तष्टीयं च वृहतौकारं च वार्हतानाम् । १ । अन्तरेणोक्यमुखीयां

सुक्ते चावापस्त्रानम् । १ । पृष्ठ्यात्कूपान्वभिस्त्रवे । २ । अहौगस्त्रकानां
खाने द्वितीयादङ्गः सुक्तानि । ४ । उत्तरं मैत्रावद्वणस्य । ५ ।
प्रथमात् च्यात्त्वरसामसु । ६ । चतुर्विंशे ऽभिजिति विषुवति द्वृहत्पृष्ठे
विश्वजिति महात्रते च षष्ठात् । ७ । विश्वजिति सर्वपृष्ठे । ८ । महा-
नाम्नीनां मैत्रावद्वणः सोचियानुरूपौ सप्रगाथौ । ९ । कदम्नं प्रगाथं
बैरूपस्य ब्राह्मणाच्छंसौ । १० । रेवतीनामच्छावाकः । ११ । वाल-
खिल्या अविहता मैत्रावद्वणः षट् सुक्तानौच्छनिहवं परिहाणा नो
विश्वे सज्जेष्वस इति च प्रगाथम् । १२ । दृष्टाकपिष्ठते कुन्तापमन्यून्मुं
ब्राह्मणाच्छंसौ । १३ । द्यौर्न य इन्द्रेत्येवयामहतः खाने विष्णुन्य-
ङ्गमच्छावाकः । १४ । अमूररेक इति सामस्तां मैत्रावद्वणस्य । १५ ।
यो जात इति ब्राह्मणाच्छंसिनः । १६ । प्र घा न्यस्येत्यच्छावाकस्य
। १७ । सामस्तकानि शस्त्राहीनस्तकानि शस्त्रैकाहिकीभिः परिधृति
। १८ । एकाहभृतस्यैकाहिकागपर्यासानुरूपमहीनस्तकेभ्यः । १९ । ॥ ६ ॥

उक्तेषु क्रियमाणेषु वालखिल्या दृष्टाकपिं विष्णुन्यङ्गमित्युद्दृत्य
परिशेषान्वाधन्दिनेषु शंसन्ति । १ । षष्ठादङ्ग उक्तानि । २ । अथ
यदि षष्ठाङ्गिकं द्वितीयस्वनमसर्वपृष्ठे ऽहनि प्रदिष्टं स्याद्वितीयादङ्ग
उक्तानि । ३ । परोचपृष्ठे प्रतिश्चित्पानि क्रियन्ते । ४ । उद्दृत्य वाल-
खिल्या मैत्रावद्वणः पिवा सुतस्य रसिन इत्यैन्द्राग्रगाथाच्छस्त्रा
। ५ । दृष्टाकपिष्ठुदृत्य ब्राह्मणाच्छंसौन्मो महायेति पङ्कोरैन्द्रीः शंसन्ति
। ६ । विष्णुन्यङ्गमेवाच्छावाकः । ७ । इति परोचपृष्ठे । ८ । ॥ ७ ॥

अथ विश्वजित्त्विल्ये । १ । ऐकाहिकाग्रगाथाच्छस्त्रा वालखिल्या
दृष्टाकपिं विष्णुन्यङ्गं नामानेदिष्टं च सर्वशसृचान्वा । २ । चतुर्चक्षं

वालखिलानाम् । ३ । सामसूक्ष्मानामहीनसूक्ष्मानो पर्याप्तानो चीर्त्वो-
सूचान्दोचकाः शंसन्ति । ४ । इति विश्वजिञ्चित्पे विकारः । ५ ।
निविद्वानीयांश्च दृष्टान् । ६ । युवोर्यदीति दृष्टम् । ७ । ये यज्ञेनेति
च सूक्ष्मम् । ८ । सूक्ष्मा नो मिमीतामिति हर्षं निविद्वानोर्यम् । ९ ।
एवथामरुतश्च दृष्टम् । १० । यथास्त्रोमं प्रातःसंवर्गम् । ११ ॥ ८ ॥

चिद्विश्वरात्म्य दृष्टमूळं अस्त्रम् । १ । आज्यानामाद्यासूचान्
। २ । निविद्वानानामुन्तमाग् । ३ । एकैकामितरेषां सूक्ष्मानां शिख्यानां
च । ४ । षष्ठ्य तु समानं विश्वजिञ्चित्पेन शिख्यानाम् । ५ । नाभा-
नेदिष्टस्य । ६ । एकथामरुतश्च । ७ । यदि गवामयने ब्राह्मणाच्छसिनेऽ
प्राणिषुवत ऐश्वर्युप्रगायेष्वभौर्वर्तमन्वायातयेयुर्यस्त्रिन्दुवते स स्तोत्रियः
शःस्तोत्रियो ज्ञुरुपः । ८ । यदि वा षट्प्रगायेन । ९ । हतौये
उहनि दृष्टयः । १० । तं वो दस्तं तत्त्वा याम्यभि प्रवः प्र सुशुन्तमा
ला षष्ठ्यमा मन्त्रैरित्र यो राजा नकिष्टं न ला दृहन्तस्त्रिन्दु
ष्ट्रिन्दुमित्र प्रदृष्टिषु पिदा सुत्य रसिनो उष्णेष्ट्र द्रावयेति वा
। ११ । विषुवत्यादित्यव्रतम् । १२ । चित्रं देवानामिति स्तोत्रियानु-
रूपौ । १३ । विकर्णं वा । १४ । वरणशानुदु व्यदर्शतमिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ विकर्णस्य । १५ । इत्र क्रतुमिति वा स्तोत्रिय
दृष्ट्र ज्ञेष्ट्रमित्यनुरूपः । १६ । पौरमौल्हं नानवं अनिच्चं भारद्वाङं
श्वैतनौधसे एतान्यभौर्वर्तस्यान इत्यक्तावेषोर्ध्वं विषुवतः । १७ ॥ ९ ॥

उक्षेषु विकारः । १ । अनुरूपादनन्तराण्डेश्वाणि जागतान्व-
न्यानि नित्यानि वान्यत्र षष्ठाद्वित्यानि । २ । प्र वो वाजाः प्र वः
सुखाय इति स्तोत्रियानुरूपौ । ३ । प्र सम्बाजे दृहदित्र को वाः

वर्षणेति भैचावहणस्थाहनि दितीये । ४ । आ वां राजामानिति
पर्यासकृतीश्चपच्चमयोर्मध्ये च कन्दोमे । ५ । पुनीष्वे वामितौ-
तरेषु । ६ । प्र मंस्तिष्ठाय गायत प्र सो अग्न इति सोचियानुरूपौ
प्रगायौ । ७ । धौरा लखेद्रावहणा युवमध्वरायेति दतीये । ८ ।
अग्निं वो दधन्तमग्निं सोमेनेति सोचियानुरूपौ । ९ । एत्यथः
अुष्टी वां यज्ञ इति चतुर्थे । १० । आ ते अग्न दधौमहि सो
अग्निर्यो वसुरग्निं तं मन्य इति सोचियः ॥ १ ॥ आ ते अग्न ऋचेत्यनुरूपः
॥ १२ ॥ प्र इन्द्युवमिद्रावहणा युवमध्वरायेति पञ्चमे ॥ १३ ॥ ॥ १० ॥

द्विपदाः षष्ठे सर्वषाम् । १ । अग्ने त्वं न इति सोचियः । २ ।
चतुर्थीं दतीयां करोति । ३ । अग्ने भव सुषमिधेत्यनुरूपः । ४ ।
विहतासु वालस्तिल्लाः । ५ । पच्छः प्रथमे स्तके विहरति । ६ ।
पर्वत्येषो दितीये । ७ । चक्रहृतीये । ८ । उत्तमे विपर्यस्तेत्
। ९ । ओथा भोदैव मदे मोदा भोदैवो थो ऽ इति विहतासु
प्रतिष्ठणाति । १० । अवसाने पूर्वे प्रलव उत्तरम् । ११ । तार्त्य-
सोन्तमां परिग्नियाह्वय दूरोहणं यथा विषुवति । १२ । उत्तमा-
सुपसंश्खैकाहिकौ लघौ । १३ । अस्ताकमच पितरस्त आसन्ति
तिसः । १४ । इत्रावहणा युवमध्वरायेति षष्ठे । १५ । आ ते
वस्तो मनो अमदाग्निरग्नीति सोचियानुरूपौ प्रथमे कन्दोमे
। १६ । पर्यासमक्तरेण चौष्णि च पूर्वाष्टैकाहिकानीमानि वां भाग-
धेयानीति षष्ठ युवां नरा पश्चमानास इति वा । १७ । प्रेषं वः
प्रियो नो अस्तु विश्वतिरिति मध्यमे । १८ । भद्रो नो यदी
युतेभिराङ्गत इत्युतमे प्रगायौ । १९ । आ आ ये अग्निभिर्वत

इमा अभि प्रणोनुम इति वा । २० । न हि ते चक्रमित्युभयोः सूक्ष्मेषः । २१ । इन्द्रा के वाँ वर्णेति मध्यमे । २२ । अुष्टी वाँ यज्ञ इत्युक्तमे । २३ । इमा उ वाँ भूमय इत्युभयो-सिक्षः । २४ । ॥ ११ ॥

एवा द्विवै वौरयुरेवा शस्य सूक्ष्मतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १ । यसस्त्रेति षड् ब्राह्मणाच्छंसिनो ऽहनि द्वितीये । २ । उत्तरयो-च्छन्दोमयोर्मध्ये सूक्ष्मानाम् । ३ । यो अद्विभिर्दिति द्वचं पूर्वं सर्वच पर्यासात् । ४ । अलेव सुप्रतरमिति पर्याससूतौयपञ्चमयोर्मध्यमे च च्छन्दोमे । ५ । अच्छा म इन्द्रमितीतरेषु । ६ । तं ते मदं तत्त्वभि प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । ७ । अनर्वाणं दृष्टभमिति द्वतीये । ८ । उद्प्रुत इति चतुर्थे । ९ । प्रथमोत्तमयोश्च च्छन्दोमयोः । १० । षष्ठे चोर्ध्वं द्वचेभ्यः । ११ । इन्द्राय याम गायत तत्त्वभि प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १२ । यज्ञे दिव इति पञ्चमे मध्यमे च च्छन्दोमे । १३ । इमा नु कमिति स्तोत्रियः^{१४} उत्तरे चाया वाजमिति द्वतीयानुरूपस्य । १४ । ॥ १२ ॥

अप प्राच इति सुकौर्तिं शस्त्रा पङ्किण्डं द्वषाकपि मध्यमस्य पादस्य द्वितीयोत्तमयोरक्षरयोर्नूद्धन्यति । १ । वैराजः पूर्वस्मिन्न-दद्वषाकपोऽ ओऽ अर्थः पुष्टेषु मत्सखेत्युत्तरस्मिन् । २ । उपरते प्रतिन्यूद्धन्यति । ३ । वैराजन्यूद्धन्सुक्ता मदेथ मदैवोऽ ओऽ अोथा मोदैवेति प्रतिग्रहाति । ४ । तद्यतोपद्गुतमभिनिहितं प्रस्त्रिष्टं चिप्र-सन्धिरिति न्यूद्धनीयस्य पादस्यादौ स्थादुपातीत्य तद्वितीये ऽक्षरे न्यूद्धन्येच्छा श्वोऽ इति यथा क स्तोऽ इति च । ५ । अथ यत्त

पञ्चालपददृक्तिः खाद्विदृक्तिः प्रत्यये न्यूङ्ग्येक्षो ह ओ ह इति । ६ ।
तं ग्रस्ता कुन्तापम् । ७ । ॥ १३ ॥

इदं जना उप श्रुत नराशंस स्तविष्यते ।
षष्ठिं सहस्रा नवतिं च कौरम आ रुग्मेषु दद्वज्ञे ॥ १ ॥
उद्ग्रा यस्य प्रवाहिणो वधूमन्तो द्विर्द्वज् ।
वर्षा रथस्य नि जिह्वीस्ते दिव ईषमाणा उपस्थृणः ॥ २ ॥
एष इषाय मामहे ग्रतं निष्कान्दश स्तजः ।
चौणि ग्रतान्वर्तां सहस्रा दश गोनाम् ॥ ३ ॥
प्र रेभासो मनौषा दृथा गाव इवेरते ।
अमोतं पुच्का एषाममोतं गा इवाषते ॥ ४ ॥
प्र रेभ धियं भरस्त गोविदं वसुविदम् ।
देवतेमां वाचं श्रीणीहौषुर्नावीरस्तारम् ॥ ५ ॥ १ ॥ ॥ १४ ॥
वच्यस्त रेभ वच्यस्त वृत्ते न फके शकुनः ।
मष्टे जिङ्गा चर्चरीति चुरो न भुरिजारिव ॥ ६ ॥
इन्द्रः कारुमबूधुधुक्तिष्ठ वि चरा जरन् ।
ममेदुयस्य चर्णधि सर्वं इन्ने पृष्णादरिः ॥ ७ ॥
इह गावः प्र जायध्वमिद्वाश्वा इह पूर्ववाः ।
इहो सहस्रदणिणो ऽपि पूषा नि षीदति ॥ ८ ॥
मेमा इन्द्र गावो रिषभो आसां गोपती रिषत् ।
मासामभित्त्युर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥ ९ ॥
यदिन्द्रादो दाशराजे ऽमानुषं वि गाहथाः ।
विरुपः सर्वसां आसीत्स इ चक्षाय पत्वते ॥ १० ॥ २ ॥ ॥ १५ ॥

त्वं हृषाक्षु मधवस्त्रं मर्याकरोरपि ।
 त्वं रौहिणं व्यासो वि दृचस्थाभिगच्छिरः ॥१॥
 प्रथिं धावनं इर्थोरौचैःश्रवसमव्रुवन् ।
 स्खस्थय जैवायेष्टमा वह सुखजाम् ॥२॥
 अरंगरो वावदीति चेष्ठा बद्धो वरण्या ।
 द्वरासु ह प्र अंसत्यनिरामय चेष्ठति ॥३॥
 लमिन्द्र ब्रह्म रिणा हव्यं पारावतेभ्यः ।
 विप्राव स्तुवते वसु नि दूरभवते वहः ॥४॥
 लमिन्द्र कपोताय छिक्षपक्षाय वज्ञते ।
 श्वामाकं पक्षं पौलु च वारसा अङ्गोर्बद्ध ॥५॥ १।
 चतस्रो ऽतः पारिचित्यस्तासां तृतीये पादे प्रथमस्तुर्थयोरेष-
 एषोर्बद्धयम् ।२। ॥१६॥
 राज्ञो विश्वजनीनस्य यो देवो मर्याँ अति ।
 वैश्वानरस्य सृष्टिमा इट्टोता परिचितः ॥१॥
 परिचितः चेममकर्त्तम आसनमा चरण् ।
 कुलाचं हात्यन्कौरवः पतिर्वदति जायवा ॥२॥
 कतरत्त आ इराणि दधि मन्यां परिच्छुतम् ।
 जाया पतिं वि पृच्छति राङ्गे राज्ञः परिचितः ॥३॥
 अभौव खः प्र जिह्वीते यवः पक्षः घयो विलम् ।
 यज्ञः स भद्रसेष्ठति राङ्गे राज्ञः परिचितः ॥४॥ १॥
 ओथा मोहैवेति वैखर्ये प्रतिगृणाति ।२। एतश्चप्रस्तापो ऽतो
 विंश्तिपदस्त्रिविच्छंसम् ।३। ॥१७॥

एता अस्ता आ स्वन्ते ॥ १ ॥ प्रतीपं प्रातिसुखम् ॥ २ ॥
 तासामेका हरिङ्गिका ॥ ३ ॥ हरिङ्गिके किमिच्छसि ॥ ४ ॥
 साधुं पुत्रं हिरण्यथम् ॥ ५ ॥ काह तं परास्थः ॥ ६ ॥
 यथामूल्खिकः ग्रिश्चपाः ॥ ७ ॥ परि चयः पृष्ठाकवः ॥ ८ ॥
 गृह्णं धमन्त आसते ॥ ९ ॥ अलावुकं निखातकम् ॥ १० ॥
 कर्करिको निखातकः ॥ ११ ॥ कदात उम्मथाथति ॥ १२ ॥
 कुलायं क्षणवादिति ॥ १३ ॥ उयं वनिषद्वाततम् ॥ १४ ॥
 न वनिषद्वाततम् ॥ १५ ॥ क एषां दुन्दुभिं इनत् ॥ १६ ॥
 लेखिं हन्तकथं इनत् ॥ १७ ॥ पर्यागारं पुनः पुनः ॥ १८ ॥
 शफेन पौव ओहते ॥ १९ ॥ आयवनेन तेहनी ॥ २० ॥ । २१ ॥ १८ ॥
 आदित्या ह जरितरङ्गिरोथो ऽस्म इक्षिणामनवन् ।
 तां ह जरितर्न प्रत्यायंसामु ह जरितः प्रत्यायन् ।
 तां ह जरितर्न प्रत्यग्मणंसामु ह जरितः प्रत्यग्मणन् । १ ।
 अद्वादेत (?) सञ्चितेतनानि अद्वादेत सञ्चपुरोगवासः ।
 आदित्या रुद्रा वसवस्त्रेष्वत इदं राधः प्रति मृण्णीशङ्गिरः । २ ।
 इदं राधो वृहत्युद्य देवा ददृष्ट घदरम् ।
 तद्वो अस्तु सवेषणं युग्मे अस्तु दिवेदिवे । प्र लेव गृभायत । ३ ।
 उत चेत आउपलोत पद्माभिर्यविषः ।
 उतो आशु मानं विभर्ति । ४ ।
 इत्यादित्या अङ्गिरस्य । ५ । एवाह जरितरोथा नोदैव । तथाह
 जरितरोथा नोदैवेत्यासां प्रतिगृष्णाति । ६ । अवसाने पूर्वं प्रणव
 उच्चरम् । ७ । ॥ १८ ॥

पञ्चातो दिग्ं शुक्लयः । १ ।

यः सभेषो विदर्थः सुला अज्ञाय पूरुषः ।

सूर्यं चामू रिशादस्त्वदेवाः प्रागकल्पयन् ॥ १ ॥

अद्विद्या पुरुषस्य पुचो भवति दाधिः ।

तद्विप्रो अब्रवीदु तद्विवर्वः काम्यं व्रचः ॥ २ ॥

यो जास्या अप्रथयन्तश्चास्यायं दुधूर्णति ।

व्येष्ठो यदप्रचेतास्तदाङ्गरधरागिति ॥ ३ ॥

यस्तु पश्चिरमुजिष्ठो यस्तु रेवां अदाश्वरिः ।

धीराणां अश्वतामह तदपागिति इत्युम ॥ ४ ॥

ये च देवा अयज्ञायाद्य ये च पराददुः ।

सूर्यो दिवसिव गत्वाय मघवानो वि रण्टते ॥ ५ ॥ १ ॥ १० ॥

षष्ठतो अनकल्पः । १ ।

यो उनाकाळो अनभ्यको अमणिवो अहिरल्पवः ।

अब्रह्माब्रह्मणः पुचसो ता कल्पेषु संमिता ॥ १ ॥

य आकाशः स्वभक्तः सुमणिः सुहिरल्पवः ।

सुब्रह्मा ब्रह्मणः पुचसो ता कल्पेषु संमिता ॥ २ ॥

अप्रपाणा च वेश्नारेवां अप्रददिश यः ।

अयभ्या कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ३ ।

सुप्रपाणा च वेश्ना रेवान्सुप्रददिश यः ।

सुब्रह्मा कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ४ ।

परिष्कारा च महिष्यनस्त्वा ज्ञायुधिंगमः ।

अग्राश्वरश्चायामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ५ ॥

वावाता च महिषी खल्ला च युधिंगमः ।
 स्वाम्भुरस्वा यामौ तो ता कल्पेषु संमिता ॥६॥ १२ ।
 चतस्रो ऽतः प्रवल्हिकाल्यस्य प्रतीराधास्तन्निविच्छंसम् । ३ । ॥ २१ ॥
 विततौ किरणौ द्वौ तावा पिनष्टि पूरुषः ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥१॥
 मातुष्टे किरणौ द्वौ निवृत्तः पुरुषाहृतिः ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥२॥
 निष्टद्वा कर्णकौ द्वौ निरा यच्छसि मध्यसे ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥३॥
 उत्तानायै श्यानायै तिष्ठन्नेवाव गूहसि ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥४॥
 स्त्रद्वाण्यां स्त्रन्त्विकायां स्त्रद्वाण्येवाव गूहसि ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥५॥
 अव स्त्रद्वाण्यिव भ्रंशदन्तर्लेमवति इदे ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥६॥
 [यद्यूनं यच्च अधिकं तत्सर्वमेवाव गूहसि ।
 न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥७॥] १२ । ॥ २२ ॥
 इहेत्य प्रागपागुदगधरागरालागुदभर्तत ।
 इहेत्य प्रागपागुदगधराग्वत्सः प्रुषन्त आसते ।
 इहेत्य प्रागपागुदगधराक् स्थालीपाको वि स्त्रीयते ।
 इहेत्य प्रागपागुदगधराक् छिलीपु छिलीषते । १ ।
 शुगित्यभिगतः । शत्रित्यपकामः । फलित्यमिष्टिः । २ । अलाबूनि

जरितः । पृष्ठातकानि जरितः । पिपीलिकावटो जरितः । अस्त्यपलाङ्गं जरितः । शा जरितः । पर्णसदो जरितः । गोग्रफो जरितरित्येकमुक्ता नित्यं प्रतिगरम् ॥३॥

वीने देवा अकंसताष्वयो लिङ्गं प्र चर ।

सुषत्यमिङ्गवामस्तुचि प्र खुदसि ॥४॥

पत्नी यीव्यस्थमाना जरितरोथा मोदैव हेता विष्ट्री ने जरितरोथा
मोदैवेत्यस्तां प्रतिष्ठणाति ॥५॥ अवसाने पूर्वं प्रणव उत्तरम्
॥६॥ ॥२३॥

अत जर्वे दशाहनस्थाः ॥१॥

यद्वासो खलामगुं प्र विष्ट्रीमिनमाविषुः ।

सक्षां इदिश्चते नारी सत्यस्ताचिभुवो थथा ॥२॥

यदस्था अङ्गभेदाः क्षुधु स्थूलसुपातसत् ।

मुक्काविदस्था एजतो गोग्रफे ब्रह्मुखाविव ॥३॥

यदा स्थूलेन पससाणौ मुक्का उपावधीत् ।

विष्वस्त्रावस्था वर्धतः सिकतास्त्रिव गर्दभौ ॥४॥

महानग्नी महानग्नं धावनमनु धावति ।

इमास्तु तस्य गा रस्य थभ मामस्तोदनम् ॥५॥

महानग्नी क्षकवाङुं गम्यथा परि धावति ।

वयं न विद्य यो मृगः ग्रीर्णा इरति धाणिकाम् ॥६॥

महानग्न्युप ब्रूते खल्यावेगितं पसः ।

इत्यं फलस्य दृक्षस्य शृण्पशृण्पं भवेमहि ॥७॥

महानग्न्युस्तुखलसमतिक्रामन्त्यवैत् ।

यथा तव वनस्ते नि लक्षित तथा मम ॥ ७ ॥

महान्वै भद्रो विष्वो महाभद्र उदुम्बरः ।

महां अभिज्ञु बाधते अहतः साधु खोदनम् ॥ ८ ॥

कष्टवरो यद्यु प्राचीरिति दे । ९ । तासां दत्तौये पादे नूङ्गां यथा
वृषाकपौ । १० । कष्टवर इति द्वितीयदग्नमयोरज्जरणोः । ११ । नूङ्गाने-
तरासामवसाय संतासायोज्जमं पदम् । १२ । वि इ इ ई इ किमय-
मिदमाहो इ ओ इ ओथा मोदैवेति प्रतिगृष्णाति । १३ ॥ २४ ॥

इधिक्रान्त्यो अकारिष्मित्येका । १ । सुतासो मधुमत्तमाः प्र
मंहिष्ठाय यो अद्रिभिद्व इस इति वृचानि षष्ठे । २ । त्वं न
इक्षा भर तदिक्षाव आ भरेति खोचिदानुरूपौ । ३ । सर्वे प्रमं-
हिष्ठीयं प्रथमे इन्द्रोमे । ४ । यो अद्रिभिदिति चैका । ५ । एन्द्र
नो गथेदु मध्यो मदिन्नरमिति मध्यमे । ६ । एतो चिन्द्रं लवाम
सखाय इत्युत्तमे । ७ ॥ २५ ॥

इन्द्रं विशा इन्द्रमीशानमोजयेति खोचिदानुरूपगवगुरुपस्थ
ये पूर्वे ते उत्तरे । १ । नू मर्ते इत्यच्छावाकस्यैन्द्रादनन्तरं द्वितीय-
चतुर्थयोः प्रथमोज्जमयोस्य इन्द्रोमयोः । २ । विष्णोनुं कमित्तीतरेषु
। ३ । उरुं यज्ञायेति लृष्णं पूर्वं सर्वत्र पर्यापात् । ४ । सं वां कर्म-
येति सदा पर्याप्तः । ५ । अुधी इवं तिरस्था आअुत्कर्णेति
खोचिदानुरूपौ वृत्तौये । ६ । इममिन्द्र सुतं पिब पिबा चोमं
मदाय कमिति चतुर्थे । ७ । असावि चोम इन्द्र त इममिन्द्र
सुतं पिबेति पञ्चमे । ८ । प्र व इन्द्राय उच्चहन्तमाय विश्वतो
दावन्निति षष्ठे । ९ । एवथामरुतं शस्त्रा यथा वृषाकपिम् । १० ।

इह मदोऽ इति वैराजन्त्रूप्लुमुक्ता मदे मधोर्मदस्य मदिरस्य
मदैवेऽ ओऽ ओथा मोदैवेति प्रतिग्रणाति । ११ । अतुर्जनिचौ
। १२ । तमस्य आवाप्तिक्षी । १३ । विष्णोर्नु कम् । १४ । प्र व:
पाळमन्वयः । १५ । छन्दोमेषु च । १६ । तिस्रस्तु प्रथमे । १७ ।
भवा मिच इति द्वचाच पूर्वमुक्तरयोऽङ्गन्दोमयोः । १८ । नूर्मलः
परो मात्रेत्युक्तमामुद्गृह्य षष्ठे । १९ । अदिक्ष चिच अदिक्ष ते
चतस्य इति खोचियानुरूपौ प्रथमे छन्दोमे । २० । पुरां भिन्दु-
रिति मधमे । पूर्वसृष्टोऽनुरूपसृतीया तु प्रथमा । २१ । गायत्रि
त्वेत्युक्तमे । २२ । ॥ १६ ॥

अतुर्विंश्च इस्तं प्रथमाऽङ्गन्दोमात्मवेषाम् । १ । अतुर्णां द्वितीय-
प्रस्तौनां तच्चतुर्णामाभिश्विकानाम् । २ । द्वतीयप्रस्तौतिभ्यः खरसा-
मसु । ३ । अथ अद्यभिजितं विषुवनं छहत्पृष्ठं विश्वजितं महाव्रती-
यमहरित्युक्त्यानि कुर्युद्यातुर्विश्विकान्युक्त्यानि । ४ । अथ यदि पृथ्या-
भिश्वयोः प्रथमे अहनौ दग्धमहरित्युक्त्यानि कुर्युर्द्यहितीयस्याङ्गसृतीयस्वनं
तन्तृतीयस्वनं तन्तृतीयस्वनम् । ५ । ॥ २७ ॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ।

त्रीम् ।

—०००—

पूर्वकारिणश्छन्दोगा अध्यर्थवः । १ । ते चेदनुपदिष्टं कुर्यात् । २ ।
 एतावत्त्व इष्टीनामानुपूर्वे इविषां दैवत उच्चैर्हपांशुतायां चाध्यर्यु-
 मनुविदधीत । ३ । स्तोत्रिये छन्दोगमच्छर्योंगे स्तोमविकारे पृष्ठे
 संख्यायां च । ४ । ते चेत्यादं वार्धस्त्रं वा विपर्यस्येयुरुनं वातिरिक्तं
 वा कुर्यात् तदाद्रियेत । ५ । ऋचासेव विपर्यासमनुविदधीत । ६ ।
 न्यूङ्गनौयसेत्यादो विकर्षेण पूर्येत तस्य संख्याय द्वितीयं न्यूङ्ग-
 नौयम् । ७ । ऊर्ध्वं तु खरात्समानश्छन्दोमानानि व्यञ्जनानि लुप्ते-
 रन् । ८ । ॥ १ ॥

आनौते पश्चौ मृते उनुपाष्टते उन्यमालभेतर्लिंगभ्यस्तं कारयेत्
 । १ । उपाष्टते वेषमाने

यस्माङ्ग्रीषावेपिष्ठास्तो नो अभयं कुरु ।

पश्चूनः सर्वाङ्गोपाय नमो रुद्राय मौल्युषे ॥

खाडेति जुहोति । २ । यस्माङ्ग्रीषावाश्चिष्ठा इति वाश्माने । ३ ।
 यस्माङ्ग्रीषापलाचिष्ठा इति पलाश्माने । ४ । यस्माङ्ग्रीषा न्यसद
 इत्युपविष्टे । ५ । यस्माङ्ग्रीषा संज्ञप्ता इति मृते । ६ । नष्टे मृते
 पलाश्यिते वान्यं तद्रूपं तद्देवत्यं पश्चुमालभेत । ७ । मृतस्य वपां
 पुरोत्साशमवदानानौतीतरस्य वषङ्कारेषूपजुड्यात् । ८ । ॥ १ ॥

प्रवृत्तेषु मृते प्रथाजेषु तेनैव संख्याप्यम् । १ । अवदाने नष्टे

दुष्टे विमथिते वाञ्छं प्रतिनिदधात् । २ । इदयनाशे उन्यमालभेत
। ३ । यदि च कामयेतार्ति विमथितार अक्षेयुरिति कुविदङ्ग
यवमन्त इत्याग्नीश्रीये जुङ्यात् । ४ । अष्टापद्यां वशायामनूबन्ध्यायां
गर्भस्य तचो वपारूपं फलौकरणाणां फालौकरणागर्भमति शामित्रे
अपयित्वेतरस्य वषद्वारेषु शामित्र एव जुङ्यात् । ५ । ॥ ३ ॥

थूपे विरुद्धे उपदृष्टे लाङ्ग बङ्गरूपमालभेत । ६ । पिशङ्गरूपः
सुभरो वयोधास्त्रसुरीपमध योषयिन्नु देवस्त्रष्टा सविता विश्वरूप
इति पुरोमुवाक्याः । ७ । प्र सू महे सुशरणाय प्रथमभाजं देव
त्वष्टर्यद्व षाह्लमानस्ति याज्याः । ८ । ॥ ४ ॥

शानविषये विद्विषाण्योः सुत्ययोरक्षोः संनिपातनं संस्व इत्या-
चत्तते । १ । पूर्वे प्रातरनुवाकमुपाकृत्य पूर्वे संखापयेयुः । २ । सुस-
मिद्दे जुङ्युः । ३ । संवेशायोपवेशाय गायत्रै क्लन्दसे उभिभृत्यै
खाइति प्रातःसवने । ४ । चिष्टुभे क्लन्दस इति माथन्दिने । ५ ।
अगत्यै क्लन्दस इति त्वतीयसवने । ६ । अध्वर्यौ मृतमिच्छन्प्राजा-
पत्याभिस्त्रिभिरध्वर्युः प्रातःसवने जुङ्यात् । ७ । होतारं होता
माथन्दिने । ८ । उड्डातारमुड्डाता त्वतीयसवने । ९ । ब्रह्माणं ब्रह्मानु-
सवनम् । १० । यजमानं यजमानो उनुसवनम् । ११ । सर्वान्मृता-
निच्छन्तः सर्वे उनुसवनम् । १२ । हृहद्यन्तरे कुर्युः । १३ । आभौ-
कमाभौश्वमभिनिधनमभौवर्तं च । १४ । कथाग्निभौयं मरुततीयम्
। १५ । सजनौयं निष्क्रेवल्यम् । १६ । विह्वयो वैश्वदेवम् । १७ । पूर्वपु-
संखापयसूत्तरां संस्तां कुर्वते । १८ । अतिराचं कुर्वाणेषु द्विराचम्
। १९ । द्विराचं कुर्वाणेषु चिराचम् । २० । तस्मां वा संखायां

भृथसौर्दलिणा दद्यात् । २१ । स्वपन्यो वा विहरन्ति वायुरा-
काशश्च । २२ । ॥ ५ ॥

क्रीते सोमे उपहृते उन्तिनयन्कालमन्यमाहत्याभिषुख्यात् । १ ।
सोमाहारात्य सोमविक्रियणे वा किंचिद्द्यात् । २ । अनधिगम्यमाने
पूतीकाञ्छेतपुष्पाण्डर्जुनानि कुशान्वाभिषुत्य^३ प्रतिदुहा प्रातःसवने
ब्रौणीयाञ्छेतेन माघन्दिने दध्रा वृत्तौयसवने । ३ । एकां ना
दक्षिणां दत्त्वावभृथादुदेत्य पुनर्दौचेत । ४ । तत्र क्रतुदक्षिणा दद्यात्
। ५ । एतदेव । ६ । अभिदग्धे पञ्च गा दक्षिणा दद्यात् । ७ । ॥ ६ ॥

प्रातःसवनासोमे उत्तिरिक्ते । १ । अस्ति सोमो अशं सुत इति
स्तोचियानुरूपौ हातुः । २ । ऐन्द्रावैष्णवौभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवौ यज्ञा । ४ । इन्द्रमिद्वायिनो वृहदतो देवा अवन्तु न
इति पद । ५ । उत्तमया परिधाय विष्णोः कर्माणि पञ्चतेति
यज्ञति । ६ । ॥ ७ ॥

माष्ठन्दिनादतिरिक्ते । १ । बण्महानुदु त्यहर्तमिति स्तोचि-
यानुरूपौ प्रमाणौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवौभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवौ यज्ञा । ४ । ॥ ८ ॥

वृत्तौयसवनादतिरिक्ते । १ । प्र तत्ते अद्य शिपिविष्ट प्र तद्विष्णु-
रिति स्तोचियानुरूपौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवौभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवौ यज्ञा । ४ । ॥ ९ ॥

आश्विनगदतिरिक्ते । १ । आश्विनौभिः स्तोममतिशंसेत् । २ ।
आश्विनौ यज्ञा । ३ । अस्तुतं चेत्यर्द्यायैरभिव्युच्छेत पञ्चभिः स्तोमै-
र्हात्केभ्यः सुवते । ४ । ते स्तोचियानुरूपाञ्चस्तोमैर्यसुखाणां अग-

तीर्त्ता च देहे शंसेयुः । ५ । गित्याः परिधानौयाः । ६ । कृत्त्वैर्वा
प्रथमैः पर्यायैः । ७ । हेत्वे वा प्रथमानां पर्यायाणाम् । ८ । मैत्रा-
वहणाय ब्राह्मणाच्छंसिने च मध्यमानाम् । ९ । अच्छावाकायोन्न-
मानाम् । १० । जीष्णाश्चिनं षष्ठिशतानि । ११ । ॥ १० ॥

यदि दीक्षितः प्रमीयेत दग्धास्त्रीनुपनश्च पुचं भ्रातरं वा
दीक्षित्या सह घजेरन् । १ । अभिषुट्य वा राजानमग्नीत्वा
यहान्वचिणापरस्यां वेदिश्चोष्णामस्तिकुम्भं निधाय तस्मिन्देशे सार्प-
राज्ञीभिः पराष्टीभिः स्तुवते । २ । मार्जालीयदेशे वा । ३ । चिः
प्रसब्यं मार्जालीयं परियक्ति सव्यानुरूपनपान्नानाः । ४ । सार्पराज्ञी-
र्होता निगदेत् । ५ । असंमितं स्तोत्रम् । ६ । ऐश्वरायवाद्या यहाः
। ७ । संवत्सरे उख्तीनि याजयेयुः । ८ । स्तोत्रेस्तोत्रे उख्तिकुम्भसुप-
निधत्ति । ९ । मार्जालीये भज्ञान्नयन्ति । १० । ॥ ११ ॥

कलशे दीर्ण^१ विधुं दद्राणमिति वषङ्कारनिधनेन ब्राह्मणाच्छंसिने
स्तुवते । १ । पूर्वस्तुतो उनुरूपः । २ । यावणि दीर्ण^२ वृत्तस्य त्वा
शस्त्रादीषमाणा इति द्युतानेन मारुतेन ब्राह्मणाच्छंसिने स्तुवते
। ३ । उत्तरो उनुरूपः । ४ । ऐश्वरैषणवौभिः स्तोत्रमतिशयेत् । ५ ।
ऐश्वरैषणवौ याज्या । ६ । अभ्युत्तीतं नाराशंसं

उत्ताउतस्य दृश्यते उत्तस्य चाङ्गतस्य च ।

अञ्जतस्य उत्तस्य चेन्द्राद्यौ अस्य सोमस्य ॥

खाइत्यन्तःपरिधि भस्त्रानि जुड्हेति । ७ । उपवाते नाराशंस^{१०} यं
जघन्यं यहं गृहीयात्तस्य उत्तस्याल्पकमवनयेत्प्रजापतये खाइति
। ८ । दुष्टं बोमं प्राजापत्याभिद्यतस्यभिरक्षर्युहत्तरार्धपूर्वार्धं उपरवे

ज्वनयेत् । १२ । क्षत्तं वेदममृतमवाच्यभागमिति श्यायवदवृष्टस्य
भक्षयेदिन्दुरिन्द्रिमवागात्तस्य त इन्द्रविन्द्रपौतस्योपद्धतस्योपद्धतो भक्ष-
यामौति । १३ । हिरण्यगर्भ इत्यध्युपाक्षते समसे जुड्यात् । १४ ।
अवच्छाद्य च निर्हरेत् । १५ । य चते चिदिति लक्षेन महावौरं
भिन्नमनुमन्यु । १६ ।

चयस्त्विंशत्तनवो ये वित्तिरे य इमं यज्ञं स्वधया भजने ।
तेषां छिक्कं समिमं दधानि स्वाहा घर्मो अप्येतु देवान् ॥
यज्ञस्य दोषेण वित्तः पुरुचा से अष्टधा दिवमन्वाततान् ।
स यज्ञ धुक्ख महि से प्रजायै रायस्योवं विश्वमायुरशीय ॥
खाहेति चाङ्गती जुषेण्टि । १७ । ॥ १२ ॥

यदि सत्त्वाय दीचितो ऽथ साम्युक्तिष्ठेत्सुममपभज्य राजानं
विश्वजितातिराचेण यजेत सर्वस्त्रोमेन सर्वपृष्ठेन सर्ववेदसदक्षिणेन
। १ । आगूर्य वा । २ । ॥ १३ ॥

आहिताग्न्य इष्टप्रथमयज्ञा दीचिता गृहपतिसप्तदशाः सत्त-
मासीरन्दोता मैत्रावस्त्रणो उच्चावाको यावस्तुद्वद्वा ब्राह्मणाच्छंसी
पोताग्रीष्म उद्गाता प्रस्तोता प्रतिहर्ता सुब्रह्मणो उव्युः प्रतिप्रस्ताता
नेष्टोन्नेता । १ । आर्त्तिज्यस्थाविप्रतिषेधेनाशक्ये यौगपद्ये । २ । दीच-
षानुपूर्वेण सर्वेषां याजमानम् । ३ । सुख्यः कुर्यात्परार्थानि । ४ ।
कल्पविप्रतिषेधे भूयसां साधर्म्यम् । ५ । झतेषु दाचिषेषु दक्षिणा-
पथेन क्षणाजिनानि धूम्बन्तो उद्वरहरित्याग्नेयुरिदमहं मां कल्पायै
कीर्त्ये खर्गाय लोकायामृतत्वाय दक्षिणं नयानौति । ६ । उक्ताय
शाश्विष्टोमः सहस्रदक्षिणः पृष्ठशमनीयः । ७ । साधारणं हैके पृष्ठशम-

वीयम् । ८ । दादग्नाहप्रभृतीन्वा चत्वारिंश्चाचादेकोच्चराणि राजि-
सम्भाणि तेषु नित्यः । ९ । दादग्नाहो यैरहेभिर्विवर्धते तानुदाह-
रिष्यामः । १० । ॥ १४ ॥

एकाशार्थं महाब्रतमाहरन्ति । १ । सर्वस्तोमं वातिराचम् । २ ।
अन्तरेण पृष्ठ्यं क्लन्दोमांश्च । ३ । इहार्थं गोआयुषी । ४ । द्वितीयं
हतीयं चाभिस्त्रिविके प्रतीयेतैतस्यां चोदग्नायाम् । ५ । अहार्थं चौणि
पूर्वाल्लाभिस्त्रिविकानि । ६ । चतुरहार्थं महाब्रतचतुर्थानि । ७ । पञ्चा-
हार्थं पञ्च । ८ । षष्ठिहार्थं षट् । ९ । सप्ताहार्थं महाब्रतसप्तमानि
। १० । एतेन न्यायेन तांतां चक्षां पूर्यन्ति । ११ । अन्तरेण
प्रायणीर्थं पृष्ठ्यं चैतेषां खानम् । १२ । ऊर्ध्वं तु दशमादक्षो
महाब्रतस्य खानम् । १३ । ॥ १५ ॥

अथेतान्यपवदन्ति । १ । अभिस्त्रो उभिजिदिश्चजितौ चागन्तुनि
विंश्चतिराचे । २ । अभिस्त्रो उतिराचो द्वावभिस्त्रवावित्येकविंश्चतिराचः
पूर्वः । ३ । पृष्ठ्यः स्त्रसामानो विषुवानादन्ताः स्त्रसामानस्त्रियस्त्रिं-
श्चारम्भणः पृष्ठ्य इत्युत्तरः । ४ । पृष्ठ्यस्तोमः षष्ठहः ^{१*)} चयस्त्रिं-
श्चमहरनिरुक्तम् ^६ । तस्य कस्तुरथन्तरं माध्यन्तिने ^७ चयस्त्रिंश्च निरु-
क्तम् ^८ । चिणवम् ^९ इ एकविंश्चे ^{१०} चिष्ठवम् ^{११} चयस्त्रिंश्च निरु-
क्तम् ^{१२} । चयस्त्रिंश्चमहरनिरुक्तम् ^{१३} । चयस्त्रिंश्चारम्भणः पृष्ठ्यस्तोमः ष-
ष्ठहः ^{१४} । चिददहरनिरुक्तम् ^{१५} । च्योतिष्ठोमो उग्निष्ठोमः ^{१६} इति
चतुर्विंश्चतिराचः संसदामयनमित्याचक्षते । ^{१७} । ॥ १६ ॥

* Comm. इति चतुर्विंश्चतिराचः संसदामयनमित्याचक्षते । इति स्त्रचक्षेद्देः ।
चक्षुशस्त्राचक्षते ।

पञ्चाभिष्मविकानि चिह्नपेत्य विश्वजिदतिराच एष एव पञ्चाहे
दशराच इति चयस्त्विंशद्वाचः । १ । चतुर्विंशमभिष्मवः पृष्ठ्यो नवाहे
गोआयुषी दशराचो महाब्रतमिति सप्तचिंशद्वाचः । २ । चतुर्विंशं
चयो उभिष्मवाः ३*) अभिजित्वरसामानो विषुवानावृत्ताः स्वरसा-
मानो विश्वजित्प ४ अभिजित्प्रस्तुति नवराच इत्याचक्षते ५ अभि-
ज्ञवो गोआयुषी दशराचो महाब्रतम् ६ इत्येकान्वपञ्चाशद्वाचः ७ संव-
त्सरसंमितिः । ८ । ॥१७॥

अर्थैकषष्टिराचे । १ । अभितो नवराचं पृष्ठ्यौ । २ । तयोरावृत्त
उत्तरः । ३ । न्यायकृतः शत्रुराचः । ४ । अर्धपञ्चदशाभिष्मवास्तेषां
प्रथमस्त्राहे दशराचो महाब्रतमिति । ५ । ॥१८॥

सप्तदश गवामध्यस्य दीक्षाः । १ । द्वादश वा । २ । तैषस्या-
मावास्याथा एकाह उपरिष्टादीक्षेरन्माघस्य वा । ३ । तेषां माघस्या-
मावास्याथामुपवस्थः फालशुनस्य वा । ४ । द्वादश दीक्षाः कुर्वा
णाशतुरहे पुरस्यात्पौर्णमासा दीक्षेरन् । ५ । तेषां च्यौत्स्यस्य पञ्चव्यां
प्रसवः । ६ । प्रायणीयमतिराचमुपेत्य ७ चतुर्विंशं च ८ पृष्ठ्यपञ्चमां-
चतुरो उभिष्मवानुपयन्ति । ९ । स मासः । १० । तथायुक्तान्यञ्च
मासानुपेत्य ११ पृष्ठ्यचतुर्थानभिष्मवानुपयन्ति । १२ । नवराचं च । १३ ।
जध्वं विश्वजितः पृष्ठ्यारभणान्मासानुपयन्ति । १४ । पृष्ठ्याभिष्मवौ
चाच्छहमावर्तते । १५ । वैश्वदेवस्त्रकानि चोत्तमानामाभिष्मविकानाम्
। १६ । पृष्ठ्यसुपेत्य चौनभिष्मवान् । १७ । स मासः । १८ । पृष्ठ्य-

* Comm. संवत्सरसंमित इति स्त्रानाः । चष्टशस्य यज्ञां त्रिष्टवे ।

सुपेत्य चतुरो ऽभिज्ञवान् । तथायुक्तांश्चतुरो मासानुपेत्य^{१८} चौन-
भिज्ञवानुपयन्त्रयायुर्गं दशरात्रं महाप्रतमतिरात्रं च ।^{१९} । इति
गवामयनस्याहर्योगः ।^{२०} । तत्प्रकृतीनि संवत्सरसम्भाषण ।^{२१} ।
तेषु विकारो ऽन्यत्र दशरात्रात् ।^{२२} । पृष्ठ्यस्थाभिज्ञवः स्थाने
तदभिज्ञवायनम् ।^{२३} । ॥१६॥

उत्सर्गिणामयने ।१ । यानि पौर्णमासीभिः सुत्यान्वष्टानि संनि-
पतेयुक्तान्युक्तज्ञरन् ।२ । उभाभ्यां वा दर्शयूर्णमासाभ्याम् ।३ । एक-
चिकं वा स्तोमं कुर्वैरन् ।४ । एकैकां वा स्तोत्रियाणामुक्तज्ञरन्
।५ । अस्त्वाणाम् ।६ । यजुषां च ।७ । अहस्त्वृजमानाः प्राजा-
पत्येन तदृशः पश्चुना चज्ञरन् ।८ । यद्वेवतो वा सवनीयः स्थात्
।९ । तत्र पश्चुतन्त्रे इवौंश्चायातयन्ति ।१० । तेषां स धर्मो
यः पश्चुतन्त्रे चोद्यमानानाम् ।११ । परस्याङ्गः स्तोत्रियाननुरूपा-
न्कुर्वैरन् ।१२ । यथार्थमतिप्रैषः ।१३ । उत्थाय च द्वादशाह-
मासीरन् ।१४ । उभयौहस्त्वृजमानाः संसदामयनम् ।१५ । ॥२०॥

आदित्यानामयने ।१ । चिवृत्यस्तदशावभिज्ञवस्तोमौ पूर्वस्मिन्य-
टले ।२ । पञ्चदशचिट्ठा उत्तरस्मिन् ।३ । मध्येष्ट्रियास्य मासाः
।४ । षष्ठे मासि चौनभिज्ञवानुपेत्य पृष्ठ्यसुपयन्ति नवरात्रं च ।५ ।
अभिजितः स्थाने हृहस्यतिसवम् ।६ । इत्यस्तोमं विश्वजितः ।७ ।
पृष्ठ्यसुपेत्याभिज्ञवं च^८ व्यूहच्छन्दसं दशरात्रं ।९ । चिवृत्यस्तो-
ममग्निष्ठोमसंख्याम् ।१० । उद्धिद्वालभिर्दौ च ।११ । मध्येष्ट्रियांश्चतुरो
मासानुपेत्य^{१२} मध्येष्ट्रियावभिज्ञवा उपयन्ति ।१३ । गोश्रायुषी
।१४ । इन्द्रोमदशाहं च ।१५ । ॥२१॥

अङ्गिरसामयने ।१। चिद्रुदभिश्वस्तोमः ।२। पृष्ठ्यारभणामा-
सानुपथनि पूर्वस्थिन्यट्टे ।३। पृष्ठ्योदयानुत्तरस्थिन् ।४। आयु-
र्गम् ।५। समानमन्यदादित्यानामयनेन ।६। ॥ २२॥

इतिवातवतोरथने ।१। पृष्ठ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् ।२।
महाब्रतं विषुवान् ।३। आवज्ञानां पृष्ठ्यस्तोमानामेकैकेन मासम्
।४। अतिरात्रावभितः ।५। अग्निष्टोमा मध्ये ।६। दशदशौ संव-
त्सरः ।७। दादशौ विषुवान्स्वर्पसञ्चस्य ।८। ॥ २३॥

मासं दीक्षाः कौण्डपाद्यनामयनस्य ।१। कौला राजानमुप-
नद्धोपसद उपेत्याग्निहोत्रेण मासम् ।२। दर्शपूर्णमासाभ्यां मासम्
।३। चातुर्मास्यर्पणामेकैकेन मासम् ।४। चिद्रुदभृतौनां पञ्चानां
पृष्ठ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् ।५। अष्टादशाहं चयस्त्विंश्चेन^६ दशरात्रं
महाब्रतमतिरात्रं चेति ।६। यो होता से उधर्युः स पोता ।७।
यो मैत्रावहणः स ब्रह्मा स प्रतिहर्ता ।८। य उड्डाता से उच्छा-
वाकः स नेष्टा ।९। यः प्रस्तोता स ब्राह्मणाच्छंसी स यावस्तुत्
।१०। यः प्रतिप्रस्तोता से उग्रौत्स उक्तेता ।११। सुब्रह्मणः सुब्र-
ह्मणः ।१२। गृहपतिर्गृहपतिः ।१३। देशकालसंनिकर्षे उवैदेशा-
प्रधानस्य वशं नयेत् ।१४। यथादेशमितराणि ।१५। एकाहः
संघातमापद्यमानो लभेत तायमानरूपाणि ।१६। संघातिका-
देकाहीभवतो निर्वर्तन् ।१७। अयं यज्ञीयातिप्रैषः सुपुरोनुवाक्यः
शःसोचिया द्वेषकाणां कदन्त उक्तमुखीयाद्याभितष्टीयमिति
तायमानरूपाणि ।१८। गवामेवायनस्याहर्योगः ।१९। ॥ २४॥

चतुरो मासान्दीक्षाः ।१। चतुर उपसदः ।२। चतुरः सुन्ध-

न्तीति । ३ । गवामयनस्य प्रथमोत्तमौ मासौ । ४ । अष्टाविंश्चिनौ
स्तु^५ विषुवांश्च । ५ । तत् जुक्तकतापश्चितमित्याचक्षते । ६ । ॥ २५ ॥
संवत्सरं दीक्षाः । १ । संवत्सरसुपषदः । २ । संवत्सरं सुन्वन्तीति
। ३ । तत्तापश्चितमित्याचक्षते । ४ । ॥ २६ ॥

चौम्बंवत्सरान्दीक्षाः । १ । चौनुपषदः । २ । चौम्बन्ति । ३ ।
इति महातापश्चितम् । ४ । अभ्यासा बङ्गसंवत्सरे गवामयनस्य । ५ ।
संहार्यात्मा परिहाय । ६ । अतिरात्रः सहस्रमहान्यतिरात्रोऽप्तेः
सहस्रसाक्षात् । ७ । ॥ २७ ॥

गवामयनं प्रथमः संवत्सरः । १ । अथादित्यानाम् । २ । अथा-
द्विरसाम् । ३ । चिरांवत्सरं प्रजातिकामानाम् । ४ । चिद्रुपस्त्रौनां
चतुर्णां पृथ्वेस्त्रोमानामेकैकेन चौम्बंवत्सरान्प्रजापतेद्वादशसंवत्सरम्
। ५ । एतेषामेवैकैकेन नवगव आकृत्यानां षट्चिंश्चत्संवत्सरम् । ६ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चविंशतिःपञ्चविंशतिः साधानां इति संवत्सरम् । ७ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चपञ्च पञ्चाश्रतो विश्वस्त्रां सहस्रसंवत्सरम् । ८ ।
॥ २८ ॥

सरस्तत्वा विनश्नने दीक्षा सारस्ततानाम् । १ । क्रौला राजान-
सुपनद्वोपषद उपेत्य^१ प्रायणीयमतिरात्रमुपेत्य^२ इष्टा सांनाये-
नाधर्युः इन्द्र्यां परास्य^३ तत्र गार्हपत्यं निधाथ^५ षट्चिंश्चत्प्रमेय-
म्बाहवनीयमध्यादधाति । ६ । चक्रीवत्सदः । ७ । तथा ग्रीष्मम् । ८ ।
उत्तूर्खलमुद्भ्रो घूपः । ९ । नोपरवाञ्छनन्ति । १० । तमेतमापूर्यमाण-
पञ्चमामावास्त्रेन अन्ति । ११ । तेषां पौर्णमास्यां गौरुक्षयो लृहस्तामा
। १२ । तमेतमपञ्चीयमाणपञ्चं पौर्णमास्त्रेन अन्ति । १३ । तेषाममा-

वास्त्वायामायुद्धकथो रथन्तरमामा ।^{१४} । प्रतीपं पूर्वेण पञ्चसा यन्ति
 ।^{१५} । अपेनपूचियं चर्हं निराय ।^{१६} । तदस्थानौकमसिन्पद् इत्य-
 योनपूचियस्य ।^{१७} । अयये दृष्टदत्याः ।^{१८} । सरखतीमपि यन्ति
 ।^{१९} । मते गोब्बृषभमयुक्तजन्ति ।^{२०} । यदा सहस्रं संपद्यते इथो-
 त्यानम् ।^{२१} । सर्वेषु वोपइतेषु ।^{२२} । गृहपतौ वा मृते ।^{२३} ।
 सार्हं वा प्रस्तवणं प्रायायये कामायेष्टि निर्वेपन्ति ।^{२४} । तस्थामश्चां
 च पौरवै च धेनुके इत्वा कारपचवं प्रति यसुनामवस्थमध्यव-
 यन्ति ।^{२५} । इति मित्रावल्लश्चोरयनम् ।^{२६} । अतिराचो ऽभि-
 जिदिश्वजितौ गोआयुषी इन्द्रकुची अतिराचः ।^{२७} । इतीक्ष्मान्योः
 ।^{२८} । अतिराचो ज्योतिर्गौरायुर्विश्वजिदभिजिताविन्द्रकुची अति-
 राचः ।^{२९} । इत्यर्थः ।^{३०} । संवत्सरं ब्राह्मणस्य गा रचेत् ।^{३१} ।
 इंवत्सरं व्यर्णं नैतंध्वे ऽग्निमित्यौत ।^{३२} । संवत्सरे परौषद्वाग्नी-
 नाधाय दृष्टदत्या इच्छेन तौरेणग्नेयेनाष्टाकपालेन ग्रन्थापरावे-
 श्वापरावे यजमान एति ।^{३३} । चिः ऋचां प्रति यसुनामवस्थ-
 मध्यवयन्ति ।^{३४} । इति दार्षद्वितम् ।^{३५} । अतिराचः सहस्रं चिह्नतः
 संवत्सरा अतिराचः प्रजापतेः सहस्रसंवत्सरं सहस्रसंवत्सरम् ।^{३६} ।
 ॥ २६ ॥

इति ग्राह्णायनश्रौतसूत्रे चयोदशो इथायः समाप्तः ।

चोम् ।

एकाहेष्वद्दीनेषु च प्रहतेर्विकारः । १ । यस्मिन्नियदः प्रदि-
श्वेतं सवनं वा सहौचं तत् । २ । ऐकाहिकमनादेष्वे । ३ ॥ १ ॥

अन्याधेयेन ब्रह्मवर्चसकामो यजेत् । ४ । तस्याष्टाखष्टासु स्तोत्राणि
५ । अष्टाचरा गायत्री । ६ । तेजो ब्रह्मवर्चसं गायत्री । ७ । रथ-
ज्ञरं पृष्ठम् । ८ । ब्रह्म रथन्तरम् । ९ । अग्निष्टोमो यज्ञः । १० । ब्रह्म
वा अग्निष्टोमः । ११ । एतेन चिःस्मृद्धेन ब्रह्मणा तेजो ब्रह्मवर्चसमा-
भोति । १२ । हृष्टकृतं अस्त्वम् । १३ । चिट्ठदा अन्यमनं पानं खाद-
यन्ति तस्य सर्वस्यास्यै । १४ । चतुर्विश्वतिर्दक्षिणा । १५ । चतुर्विश्वतिर्वै
संवत्सरस्यार्धमासाः संवत्सरस्यैवास्यै । १६ । तस्याग्न्ये पवमानाय पाव-
काय पूरुचय इति पश्व उपासम्भ्याः सवनीयस्य । १७ । आदित्या
वशानुवन्धाया उपासम्भ्यविधा । १८ । तद्यदेवं पश्वो नियुक्ता
भवन्ति नेदन्याधेयाद्याननीति । १९ । तस्य प्रातः सवनीयाननु पुरो-
स्ताशानग्न्ये पवमानायाद्यकपालं पुरोस्ताशं निर्वपति । २० । माध-
न्दिनीयाननु पुरोस्ताशानग्न्ये पावकाय । २१ । हृषीयसवनीयानम्
पुरोस्ताशानग्न्ये पूरुचये । २२ । आवपनं वै सवनीयाः पुरो-
स्ताशाः^{२०} आवपन एव तदावपति । २३ । अथ यदादित्या वशानु-
बन्धाया उपासम्भ्या भवत्यदितिं वा अन्याधेयं संतिष्ठते । २४ ।
या अन्याधेयस्य संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । २५ ॥ २ ॥

एवं पश्वः पुरोस्ताशाश्वास्यायात्यन्ते इविर्यशेषु चोमेषु । १ ।

तथा शस्त्रम् । २ । यदाहिष्ठमिति वृच्चमाज्यम् । ३ । माधुरुक्तन्दसः
प्रउगः । ४ । त्रयस्त्वयस्तृत्वा होत्रकाणां प्रातःसवने स्तोत्रियानुरूपै
पर्याप्तस्थ । ५ । इन्द्रं भूर्लब इह पाहि सोममिति वृच्चं भूर्लवतीयम्
। ६ । नृणामु ला नृतमं गौर्भिरुक्त्यैरिति वृच्चं निष्क्रेवल्यम् । ७ ।
अध्वर्यों वीरे प्र महे सुतानामिति वृच्चं मैत्रावर्षणस्तोत्रमुखीयम्
। ८ । पूर्वे ब्राह्मणाच्छैसिनः । ९ । उत्तरमच्छावाकस्य । १० । पर्या-
सानामुन्नमान् । ११ । उदु अ देवः सविता हिरण्या ^{१२} घृतवती
सुवनानाम् ^{१३} इन्द्रं च्छभुर्विर्वाजवङ्गिः ^{१४} खस्ति नो मिमीताम् ^{१५} वैश्वा-
नरं भनसा ^{१६} प्र यन्तु वाजाः ^{१७} समिद्धूमग्रिं समिधा गिरा
वृण ^{१८} इति वृच्चानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानां खाने । १९ ।
वृच्चकृत्तमित्येतस्यां चोदनायामेतच्छस्त्रं प्रतीयेत । २० । ऐकाहिकं
वा वृच्चकृत्तम् ^{२१} । एतेनाग्निहेतौ व्याख्यातौ । २२ । आग्नेयं पथः
पूर्वस्मिन् ^{२३} । सौर्यमुत्तरस्मिन् ^{२४} । २४ । पश्चु च ^{२५} । प्राजापत्या
वशानुवन्ध्याया उपालङ्घ्यैवंविधा ^{२६} । २६ । ॥ ३ ॥

पुनराधेयेन तेजस्कामो यजेत । १ । तथा पञ्चसुपञ्चसु स्तोत्राणि
। २ । पञ्चपदा पङ्किः । ३ । पाङ्को वै यज्ञः । ४ । यज्ञस्यैवाप्त्यै । ५ ।
सर्वाग्नेयादग्निष्टृतः शस्त्रम् । ६ । ॥ ४ ॥

दर्शपूर्णमासावन्नायकामस्य । १ । इलादधावाययणः सोमेष्टि-
श्चाप्रवर्ग्यः । २ । दात्र्यायणयज्ञाश्वलारः सर्वकामस्य । ३ । महायज्ञश्च
। ४ । तस्मिंश्चातुर्मास्यइवौव्यन्वायायात्यन्ते । ५ । पश्चवस्थं पर्वदेवताभ्यः
। ६ । एककपालदेवताभ्यश्चानुवन्ध्याया उपालभ्या एवंविधाः । ७ ।
ऋतिरात्रो यज्ञः । ८ । ॥ ५ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्त्वैतं यजक्तुमपश्चैश्वदेवम् । तमा-
इरत् । तेनायजत् १ तेनेष्टा प्राजायत २ तेन प्रजातिकामो यजेत
३ । वैश्वदेवः पशुरुपालभ्यः सवनीयस्य ४ । शावाश्चिवीया
बग्नानूबन्ध्याया उपास्तम्भ्यविधा ५ । चिदतः ग्रस्तम् ६ । वृच-
कृपं वा ७ । अवभ्यादुदेत्योदवसानौयेष्टा मुनिसत्तेष्टा यजमान
आस्ते उहरहस्तुरो मासानाग्नेयाग्नेष्टावैष्टाव्या वाङ्मरालेषु ८ । वैत्र
तत्र दौक्षा ९ । १० ॥ ६ ॥

वैश्वदेवेन वै प्रजापतिः प्रजा अद्वजत् । ताः स्त्रा अप्रसूता
वरुणस्य यवाञ्जन्तुः १ ताः वरुणो वरुणपाशैः प्रत्यमुच्चत् २ ताः
प्रजाः प्रजापतिं पितरमेत्योपाधावन् ३ । उप तं यजक्तुं जानीहि
येनेष्टा वरुणपाशेभ्यः सर्वसाच पाप्तनः संप्रमुच्येमहीति ४ । तत एतं
प्रजापतिस्तुर्ये मासि द्विरात्रं यजक्तुमपश्चद्वरुणप्रधासम् ५ । तमा-
इरत् । तेनायजत् ६ तेनेष्टा वरुणमप्रीणात् ७ । स प्रीतो वरुणो
वरुणपाशेभ्यः सर्वसाच पाप्तनः प्रजाः प्रामुच्चत् ८ । प्र इ वा अस्य
प्रजा वरुणपाशेभ्यः सर्वसाच पाप्तनः संप्रमुच्यते य एवंविदान्वरुण-
प्रधासैर्यजते ९ । उक्त्यौ भवनः १० । वारुणः पशुरुपालम्भः
सवनीयस्य पूर्वस्मिन् ११ । मारुत उत्तरस्मिन् १२ । कायौ बग्नानू-
बन्ध्याया उपास्तम्भ्यविधा १३ । १४ ॥ ७ ॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमभुवन्कस्मै नु नो उक्ताद्यास्त्रष्टा इति । तत
एतं प्रजापतिस्तुर्ये मासि चिरात्रं यजक्तुमपश्चत्सकमेधम् १ । तमा-
इरत् २ । तेनायजत् ३ । तेनेष्टा उक्ताद्यमाप्नोत् ४ । तेनाद्यकामो यजेत
५ । अग्निष्ठोम उक्त्यौ उत्तिरात्रः ६ । अग्ने उनीकवते प्रथमे

पशुरुपालम्भः सवनीयस्य ।^१ । महद्वः सांतपनेभ्यो द्वितीये ।^२ ।
 माहेन्द्रसृतौये ।^३ । वैश्वर्कर्मणी वशानूबन्धाया उपालम्भैवंविधा
 ।^४ । ऐकाद्विंश्चिं यथा पृष्ठं शत्तम् ।^५ । पृष्ठ्यो वा विहृतः
 ।^६ । विशजितो वा हृष्टपृष्ठासृतौये इहिनि शत्तम् ।^७ । सौचा-
 मणे च ।^८ । आयुष्कामयज्ञे महायज्ञे ।^९ । विनुत्यभिभूत्योः
 ।^{१०} । खर्जिति ।^{११} । इन्द्रवज्ञे च ।^{१२} । ॥८॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमनुवन्कस्य नु नः प्रतिष्ठाया अस्त्रां
 रति । तत एतं प्रजापतिर्थेष्वक्रतुमपश्यच्छुनासीरीयम् । तमाहरत् ।
 तेनायजत । तेनेष्वा प्रत्यतिष्ठत । तेन प्रतिष्ठाकामो यजेत ।^१ ।
 इनासीरीयः पशुरुपालम्भः सवनीयस्य ।^२ । सौरी वशानूबन्धाया
 उपालम्भैवंविधा ।^३ । विंश्चिं वैश्वदेवे ददाति ।^४ । चिंश्चिं वर्ण-
 प्रधासेषु ।^५ । पञ्चाशतं साकसेषेषु ।^६ । विंश्चिं इनासीरीये
 ।^७ । तद्विंश्चिंशतम् ।^८ । विंश्चिंशतं वा चतोरहानि ।^९ । तद्वृत-
 माप्नोति ।^{१०} । चतुर्ना संवत्सरम् ।^{११} । ये च संवत्सरे कामाः
 ।^{१२} । ॥८॥

पशुमत्सु चातुर्मास्येषु ।^१ । पूर्वेषुः पाशुकं कर्म ।^२ । अप-
 रेषुवैश्वदेवः पशुः ।^३ । पशुपुरोलाशमनु चातुर्मास्यदेवता यथा-
 पर्व ।^४ । पाशुकः स्थिष्ठत् ।^५ । निगमस्यानवर्जम् ।^६ । यथास्यानं
 वाजिनम् ।^७ । इदयशूलान्तं चंतिष्ठते ।^८ । वास्त्रमाहतौ वर्ण-
 प्रधासेषु ।^९ । उच्चरे यूपसुक्ष्ययन्ति ।^{१०} । माहेन्द्रपशुनासीरीया
 उच्चरयोः ।^{११} । यथास्याना इष्टयः ।^{१२} । पित्र्या च ।^{१३} ।
 यथादेवतं वा पश्वः ।^{१४} । तद्वास्यातसेकादशिन्या ।^{१५} । आनौ-

कवतः सांतपनो गृहसेधीयः क्रौलिनो मैचश्च महाइविषि । १६ ।
 पर्वणिपर्वणि वा संस्थित ऐद्वाग्नः । १७ । समानमनन्तः । १८ । अथ-
 वायेकपर्वणेकपश्चौ चैक्ष्ण्ये पराच्चि इवौंषि । १९ । उपहृयेसां पित्रा
 । २० । अम्बकादूर्ध्वमनुयाजप्रभृति । मनोतादिपश्चुना वा । २१ ।
 सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्वपश्चुनि । २२ । चातुर्मास्यपश्चुदक्षिणैः
 पाशुकानि । २३ । ॥१०॥

प्रत्यवरोहणीयः प्रतिष्ठाकामस्य । १ । संकल्पविकृतो ज्योतिष्ठोमः
 । २ । पश्चुबन्धः पश्चुकामस्य । ३ । एकादशस्तोमः । ४ । एकादशा-
 चरा चिष्टुप् । ५ । चैषुभाः पश्चवः । ६ । पश्चुनामेवाप्त्यै । ७ । पिबा
 द्योममभि यसुय तर्द एतायामोप गव्यन्त इन्द्रमिति निविद्वाने
 । ८ । ऊर्जे गव्यं महि गृणन इन्द्रैतायामोप गव्यन्त इन्द्रमिति
 गोसंस्खवे तदेतस्याङ्गो रूपम् । ९ । उद्दिद्वज्ञभिदोर्गेषवे च । १० । ॥११॥

अथातः सौचामणः । १ । इन्द्रो हायुक्षामस्तपस्तोपे^१ स तपस्त-
 त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्चात्मौचामणम्^२ तमाहरत्^३ तेनायजत^४ तेनेष्वा
 दीर्घायुलमगच्छत्^५ तसु ह भरदाजाय जौर्णाय प्रोवाच^६ अनेन
 वा अहिष्ट्वा दीर्घायुलमगच्छमनेनापि वं यजेति^७ तेन ह भर-
 दाज इष्वा सर्वायुलमगच्छत्^८ सर्वमायुरेति य एवं वेद य उ
 चेनेन यजते । १० । तस्य रथन्तरं पृष्ठम् । ११ । अग्निष्ठोमो यजः
 । १२ । यथाश्रद्धं दक्षिणा । १३ । तस्य चौणि चिष्टुनि सोचाणि
 । १४ । चौणि पञ्चदशानि । १५ । चौणि सप्तदशानि । १६ । चौषेक-
 विंशानीति । १७ । उत्तरोत्तररितायै । १८ । उत्तरोत्तरावहीर्घायुलम-
 अवामहा इति । १९ । ॥१२॥

तस्याश्चिनो लोहो ऽजः सारखती मेषीति पशुं उपालम्भ्यै
सवनीयस्त्रं । १ । दक्षाय सुचामणे वशानुबन्ध्याया उपालम्भ्यैवंविधा
। २ । तद्यदेवं पश्वो नियुक्ता भवन्ति नेत्रौचामणा अथानौति
। ३ । तस्य प्रातःसवनीयाननु पुरोलाशान्वाञ्छतोऽग्निसुपष्ठमाधाय
सुरायोजेन चरन्ति । ४ । द्वतीयसवनीयाननु पुरोलाशान्वाविचं
द्वादशकप्राणं पुरोलाशं निर्वपति । ५ । ऐश्वर्येकादशकपालम् । ६ ।
वार्षणं दशकपालम् । ७ । आवपनं वै सवनीयाः पुरोलाशा आव-
पन एव तदावपति । ८ । अथ यदिन्द्राय सुचामणे वशानुबन्ध्याया
उपालम्भ्या भवतौ॑न्द्रं वा अनु सुचामाणं सौचामणी संतिष्ठते । ९ ।
यैव सौचामणाः संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । १० ।
तं हैके ऽतिरिचं कुर्वन्ति । ११ । एकविंशत्सोमं वृहत्यृष्टसुभय-
शामानम् । १२ । तस्य यद्विश्वजितो वृहत्यृष्टस्य ग्रस्तं तच्छस्त्रम्
। १३ । अत्र हविर्यज्ञाः दोमाः संतिष्ठन्ते । १४ । ॥१३॥

देवा ह पशुकामाञ्चतुरो मासान्व्रतं चरित्वैतसुद्धिरं यज्ञक्रतु-
मपश्यन् । तेनेष्टा पशुनापुः १ तेन पशुकामो यजेत २ उद्धिदेष्टा
यदि मन्येत चिरामा पश्व आगुरिति चतुरो मासान्व्रतं चरित्वा
वस्त्रभिदा यजेत ३ चिप्रं हैनं पश्व आयन्ति । ४ । ॥१४॥

गोसवेन पशुकामो यजेत । ५ । षट्चिंशत्सोमेन । ६ । षट्चिं-
शत्स्त्ररा वृहत्तौ । ७ । वार्षताः पश्वः । ८ । पशुनामेवाप्त्यै । ९ ।
षट्चिंशत्स्त्रस्त्रा दक्षिणा गोसवस्य । १० । अयुतं वा । ११ । उक्षयो
यज्ञः । १२ । ॥१५॥

चतुर्थेन तेजस्कामो यजेत । १३ । द्वादश दीक्षा द्वादशोपसदः

१२। मध्यमेणाङ्गुष्ठपर्वतीदुम्बरं चमसं मितं चृतस्य ग्रतयेत् । ३ ।
 अयुजासु चौरौदनं दीचासु । ४ । चोमचमयो इच्छणाभिषुतस्य
 । ५ । चतं सत्यं वदन्मो भक्षयेयुः । ६ । भूर्भुवः स्वरिति वा । ७ ।
 लग्नोचाव वा ग्रहाणे दशात् । ८ । अनिष्टा स्त्रिः सहसे तुराय
 कथा महामध्यधक्षय हेतुरिति निविद्वाने । ९ । मन्दमान चता-
 दधि प्रजावा चतस्य हि शुद्धः चन्द्रिपूर्वीरित्यूतवती तदेतस्माङ्गो
 रूपम् । १० । ॥ १६ ॥

प्रजापतिरिमं लोकमीष्यांस्तपस्यास्तेतं यज्ञक्रतुमपश्चहृः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । तेनेमं लोकमीष्यन्वयेत । १ । ॥ १७ ॥

प्रजापतिरिमं लोकमीष्यांस्तपस्यास्तेतं यज्ञक्रतुमपश्चहृवः । तेने-
 शुद्धमरित्यलोकमाप्नोत् । तेनाक्षरित्यलोकमीष्यन्वयेत । १ । ॥ १८ ॥

प्रजापतिरिमं लोकमीष्यांस्तपस्यास्तेतं यज्ञक्रतुमपश्चत्सः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । मेनामुं लोकमीष्यन्वयेत । १ । स्वरसामभ्यः शस्त्राणि
 अथाचोमम् । २ । आनुष्टुभानि च । ३ । ॥ १९ ॥

स्त्रीर्थ्यो ३ तेजस्कामसापस्यास्तेतं यज्ञक्रतुमपश्चक्षुकसोमम् । तेनेष्टुमा-
 नेन श्राप्नोत् । तेन तेजस्कामो अन्वयेत । १ । एकविंशतिः श्वेताच्चा
 दच्छिषा । २ । वैषुवतमहः । ३ । ॥ २० ॥

तौत्रश्चवः वज्रा पश्चुभिस्त्रीत्रस्य युभृष्टयः । १ ।

अथं तौत्रस्त्रीषुदिश्च चोमो रजहत्याय शरिवो अस्त्र शाहि ।

वज्रं शिशानो अठरं पृष्ठसानाशृखं दृष्टमं तुम्भमिश्रम् ॥

इति पुरस्तामरुतनीयस्य निविद्वानस्य । २ । तौत्रस्त्राभिवर्षस इति
 निष्क्रेत्यस्य । ३ । ॥ २१ ॥

व्योनिः स्त्रतस्वः । १ । गौः स्त्रपतिस्वः । २ । आयुर्यामषीस्वः ।
 ३ । संदंशानुसोमाविषुवज्ञौ श्वेनाजिरौ मृत्युनकौ चुरवपिष्ठौ-
 र्षेच्छिदौ महः श्वेनसाभिपरणीयाः । ४ । मनुस्त्रो निविद्वाने
 लिङ्गकृते । ५ । अत्यपृष्ठेनाभिष्वरेयुसात्पृष्ठः प्राकृतो उभिष्वर्यमाष्ट्वा
 । ६ । इष्टौ उद्द्रव्यापाम् । ७ । अभीवर्त इतरेषु । ८ । शिखरैः
 सदस्त्रन्नं भवति । ९ । कार्मुकाष्टुपग्रेरते । १० । वाणवद्विराग्नीप्रभम्
 । ११ । धात्वनाम्युपर्जरते । १२ । ग्ररमयं वर्हिः । १३ । वाधक इत्थः
 परिधयस्य । १४ । वैभीदको यूपः । १५ । उपतापिनीनां गवा-
 माष्ट्वम् । १६ । अनुसूरण्णा गोसूर्माधिष्ववण्टम् । १७ । श्ववनभ्ये अधि-
 ष्ववण्णास्त्रे । १८ । श्ववच्चवामापः कंसुतासाभिर्वस्तोवरीः शृङ्गिति
 । १९ । उपोतपस्वा अधिष्वधन्वानो लोहितोष्णीषा असिष्वद्वाः
 प्रवर्तेयुः । २० । अ हैतं कस्त्रेभीतेयसो उदादशाहं जीवेत् । २१ ।
 अ ए है तं कस्त्रन् क्षूलुते अ एतैः प्रत्यभिष्वरति । २२ । सदः
 पाप्मानं द्विषतस्वापजिधांसमानस्य । २३ । उपोत्तमाश्च श्वस्त्रा-
 मुसुत्त्रन्ने । २४ । उपसदः प्रजाकामस्य पशुकामस्य च । २५ । उपो-
 त्तमाश्च श्वस्त्रामुपजायन्ने । २६ । ॥ २२ ॥

देवासुराः समवत्तम् । ते देवा उद्दस्तिं पुरोहितसुपाधावज्ञुष
 तं अशक्तुं जानीहि येनेष्टासुरानभिभवेमहीति १ स एतस्त्रभं
 अशक्तुमपश्यत् २ तेनेष्टासुरानभ्यभवन् ३ तेन द्विषतो भावव्या-
 गभिष्वुभृष्वन्यजेत । ४ । पश्वदश्वोमस्य सप्तदशो माष्ट्वन्दिनः पत्र-
 मानस्तदस्य अष्टभृष्पम् । ५ । पिवा योममभि असुय तर्दस्त्रम्
 हुहि यो अभिभृत्योजा इति निविद्वाने । ६ । अः शिग्रवान्त्युषभो

यो मनीनां गौर्भिर्वर्धं दृष्टम् चर्षणीगमित्यृषभवती तदेतस्याङ्गो
रूपम् । ४ । ॥ २३ ॥

स्तुर्यो ह तेजस्कामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्चिमानम् । तेनेष्टा
तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत् । ५ । सप्तदश्शोमस्त्वैकविंश्च
आर्भवः पवमानः । ६ । एकविंश्चो वा एष च एष तपति तदेन
स्तेन रूपेण समर्थति । ७ । इमा उ ला पुरतमस्तेन्न लावेति
निविद्धाने । ८ । स्तुर्येण वयुनवच्चकार च स्तुर्यः पर्युरु वरांसीति
स्तुर्याभिव्याहारे तदेतस्याङ्गो रूपम् । ९ । ॥ २४ ॥

वसिष्ठो खान्नाद्यकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्चद्विराजम् । तेने-
ष्टा खान्नाद्यमाप्नोत् । १ तेनान्नाद्यकामो यजेत् । २ । पञ्चदश्शौ पूर्वो पव-
मानौ चिद्वन्नीतराणि । ३ । च विराजमभिसंपद्यते । ४ । श्रीर्विं-
श्चालन्नाद्य श्रियो विराजो उन्नाद्यस्तोपाप्त्यै । ५ । महस्तिन्मिश्र यत
एतांस्त्रं राजेन्द्र च देवा इत्यचरवैराजे निविद्धाने तदेतस्याङ्गो
रूपम् । ६ । ॥ २५ ॥

इद्द्वो ह स्वाराज्यकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्चत्वराजम् । तेनेष्टा
स्वाराज्यमाप्नोत् । १ तेन स्वाराज्यकामो यजेत् । २ । सप्तदश्शौ पूर्वो
पवमानौ चिद्वन्नीतराणि । ३ । तास्तस्तः स्तोचिया विराजमतियन्ति
। ४ । तमिः स्वाराज्यमाप्नोति । ५ । अक्षरवैराजे च । ६ । ॥ २६ ॥

उद्गना ह काव्यो उसुराणां पुरोहित आस । च ह देवाना-
मस्तमश्चित्वा परिदद्रे । च हैक्षत । कथं तु तेन यज्ञक्रतुना यजेयं
येनेष्टा पाप्मानमपहन्यामिति । च एतमुश्ननस्तोमं यज्ञक्रतुमप-
श्चत् । तेनेष्टा पाप्मानमपाहत । तेन पाप्मानमपजिघासमाने यजेत्

१६। उदरव्याधिनष्ठ । १७। चिदप्रातःस्वनम् । १८। ब्रह्म वै चिदत्
१९। चिदैतैव तद्वद्वाणा पुरस्तात्पापानमपाहत । २०। सदग्नो माध्य-
न्दिनः । २१। शा विराट् । २२। विराजैतैव तन्मध्यतः पापानमपाहत
। २३। चिदत्तृतीयस्वनम् । २४। ब्रह्म वै चिदत् । २५। चिदैतैव
तद्वद्वाणोपरिष्ठात्पापानमपाहत । २६। अर्यमा द्यौर्न य दक्षेति
गिविद्वाने । २७। उग्नना यस्तद्वैरथातं वरिवस्यनुग्नने काव्यायेत्य-
ग्नवती तदेतस्याङ्गो रूपम् । २८। ॥ २७ ॥

स हैक्षत । पापानमपहत्य कर्त्तु नु तेज यज्ञक्रतुना यजेयं
येनेष्टान्नाद्यमाप्नुयामिति । स एतमुत्तरमुद्गनस्तोमं यज्ञक्रतुमप-
हत् । तेनेष्टान्नाद्यमाप्नोत् । तेनान्नाद्यकामो यजेत । १९। चिदृ-
प्रातःस्वनम् । २०। ब्रह्म वै चिदत् । २१। सदग्नो माध्यन्दिनः । २२।
शा विराजन्नाद्यम् । २३। चिदत्तृतीयस्वनम् । २४। ब्रह्म वै चिदत्
। २५। चिदैतैव तद्वद्वाणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्मान्नदधत । २६।
तथो एवैतद्यजमानस्त्रिदृतैव तद्वद्वाणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्म-
भ्यते । २७। उग्नवती च । २८। विविधस्यैवस्तोमो ऽन्नाद्यकामस्य
। २९। अवरवैराजे च । ३०। सहस्रं ग्रन्थाश्च द्विषणा । ३१। ॥ २८ ॥

इत्याग्नी वै देवेष्वहंश्रेयसे विवदेयाताम् । ते देवा ऊचुः ।
यदि वा इमावेवं विवदिष्येते अभि नो ऽसुरा भविष्यन्ति । उप-
तं यज्ञक्रतुं जानीम येनैनौ संग्रहयेमहौति । त एतं यज्ञक्रतुमप-
हत्यक्रिक्रान्वयोः कुलायम् । तेनैनौ संग्रहयन् । ३२। तेन ब्राह्मणस्य
क्षत्रियस्य संयजेयातां यं पुरोधास्यमानः स्यात् । ३३। ब्रह्मज्ञते एव
तत्त्वौ संस्तज्ञते । ३४। चिदत्पञ्चदग्नौ खोमौ । ३५। अग्निर्वै चिद-

दिशः पञ्चदशः । ^५ । हस्ताम्बी एव तत्त्वौ समस्तताम् । ^६ । तिष्ठा
श्री तसु षुश्चेति गिविद्वाने । ^७ । अग्नेः पिब जिङ्घया खोमभि-
श्चाग्निर्ग षुष्कं वनमिक्ष इतिरित्यैक्षे अग्निमत्तौ तदेतस्ताङ्गो
रूपम् । ^८ ॥ २६ ॥

मिचावद्यर्थोर्वै वैराज्यमन्यतर ऐच्छत्वाराज्यमन्यतरः । ^१ । तावेतं
यज्ञक्रतुमपश्चतां विराट्खराजम् ^२ । तेनेष्वा वैराज्यमन्यतर आग्नो-
त्वाराज्यमन्यतरः । ^३ । अज्ञवैराज्ये च । ^४ ॥ ३० ॥

अष्टक्षोमः कणिष्ठकुलीनस्य अष्ट्यं कामयमानस्य । ^१ । सप्त-
दशो बहिष्पवमानः । ^२ । एष वै खोमानां अष्टः । ^३ । तमेव
तद्यज्ञसुखे युगक्षि । ^४ । जनिष्ठा उग्नः सहस्रे तुराय प्रवः सतां
अष्टक्रतमाय सुषुतिमिति अष्टाभिव्याहारे गिविद्वाने तदेतस्ताङ्गो
रूपम् । ^५ ॥ ३१ ॥

देवासुराः समयतन् । ते देवा हृहस्तिं पुरोहितसुपा-
धावन् ^१ । उप तं यज्ञक्रतुं जानौहि येनेष्वासुरा नाष्वेयुरिति ^२ । स
एतं दुराग्नं यज्ञक्रतुमपश्चत् ^३ । तेनेष्वासुरा नाष्वायन् ^४ । ततो वै
देवा अभवन्यरासुराः । ^५ । भवत्यात्मना परास्त देष्वो च एवं वैद
। ^६ । अपरपक्षे सौरीष्टिः पूर्वाङ्गे । ^७ । चाक्ष्रमसौ शायम् । ^८ । विधुं
दद्राणं नवोगवः । ^९ । सौर्वणः अतवलो दक्षिणा पूर्वस्त्वाम् । ^{१०} ।
राजत उत्तरस्त्वाम् । ^{११} । भारद्वाजं पृष्ठम् । ^{१२} । तथा सूक्ते । ^{१३} ।
खोचेष्वोचे सुते चिंश्चतंचिंश्चतं अतवलान्ददाति । ^{१४} । यावदा
यज्ञमानो हिरण्यस्येष्वेत् । ^{१५} ॥ ३२ ॥

इन्द्रो हापचितिकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्चदपचितिम् । तेने-

द्वापचितिमाग्रोत् । तेजपचितिकामो थजेत । १ । अतुविंश्चौ पूर्वे
प्रवमानौ । २ । चिद्यत्यच्छदग्नान्याज्यानि । ३ । ऋषद्वैकविंश्चानि पृष्ठानि
। ४ । चिणव आर्भवः पवमानः । ५ । एकविंश्चमग्निष्ठोमसाम । ६ ।
तस्य गायत्रौमभि प्रातःस्वनं संतिष्ठते । ७ । गायत्रच्छन्दसे
सप्तवः^७ तेनेच्छ्रो वसुष्वपचितिमाग्रुते । ८ । चिष्टुभं माष्वन्दिनं स्ववम्
। ९ । तेनायं ब्राह्मणेष्वपचितिमाग्रुते । १० । चिष्टुभं माष्वन्दिनं स्ववम्
। ११ । चिष्टुपृष्ठन्दसे रुद्राः^{१२} तेनेच्छ्रो रुद्रेष्वपचितिमाग्रुते
। १३ । चिष्टुपृष्ठन्दसः चिण्याः^{१४} तेनायं रुद्रिष्वपचितिमाग्रुते
। १५ । अगतीौ द्वतीयस्ववनम् । १६ । अगच्छन्दस आदित्याः^{१७} तेनेच्छ्र
आदित्येष्वपचितिमाग्रुते । १८ । अगच्छन्दसे विश्वः^{१९} तेनायं
विष्वपचितिमाग्रुते । २० । वाचान्वाह वाचा इंसति वाचा थजति
। २१ । वाग्नुष्टुप् । २२ । अनुष्टुपृष्ठन्दसे विश्वे देवाः^{२२} तेनेच्छ्रो
विश्वेषु देवेष्वपचितिमाग्रुते । २३ । अनुष्टुपृष्ठन्दसः रुद्राः^{२४} तेनायं
रुद्रेष्वपचितिमाग्रुते । २५ । अश्वरथः खाङ्गुकवचो वैवाज्ञपरिच्छद
आर्द्धोपासङ्गो दैपधन्वधिः द्वावाश्चो इच्छिणा । २६ । अपचितिमता
रुपेष्वापचितिमाग्रवानीति । २७ । इत्र सोमं दोमयत इत्र रुद्रेति
गिविद्वाने इत्त्राभिव्याहारे । तदेतस्त्राङ्गो रुपम् । २८ ॥ १३ ॥

स्तुर्यो ह त्रिषिकामस्त्रपक्षस्त्रैं यज्ञकतुमपश्चिमिष्म । तेनेष्वा
त्रिषिमाग्रोत् । तेन त्रिषिकामो थजेत । १ । अश्वरथः कांस्यकवचः
स्त्रेषांश्चो इच्छिणा । २ । त्रिषिमता रुपेष्व त्रिषिमाग्रवानीति । ३ ।
स्त्र्याभिव्याहारे निविद्वाने^१ तदेतस्त्राङ्गो रुपम् । ४ ॥ १४ ॥

त्रह्णो ह दृष्टिकामस्त्रपक्षस्त्रैं यज्ञकतुमपश्चिमिष्म । तेनेष्वा

दृष्टिमाप्नोत् । तेन दृष्टिकामो यजेत् । १ । उदां चकुर्वरुण सुप्रती-
कमिश्चावरुणा युवमध्वराय न इतीश्चावरुणाभिव्याहारे निविद्वाने ।
तदेतस्ताङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३५ ॥

भानुमती ह तेजस्कामस्तपस्त्वैतं यज्ञकतुमपश्चादित्यम् ।
तेनेष्टा तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत् । १ । यं वै सूर्यं
खर्भाणुः खर्भागोरध यदित्यादित्याभिव्याहारे निविद्वाने । तदे-
तस्ताङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३६ ॥

इश्व्राविष्णुर्ह स्वर्गकामस्तपस्त्वैतं यज्ञकतुमपश्चत्स्तर्गम् । तेनेष्टा
स्वर्गमाप्नोत् । तेन स्वर्गकामो यजेत् । १ । इश्व्राभिव्याहारे निवि-
द्वाने । तदेतस्ताङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३७ ॥

देवासुराः समयतत्त्वात् । ते देवा वृहस्पतिं पुरोहितसुपाधा-
वन् । उप तौ यज्ञकद्र जानीहि याथाभिष्टासुराभिनुच्याभिभवे-
महीति । स एतौ यज्ञकद्र अपश्चिन्त्यभिभृती । ताभ्यनुच्छिना
विनुच्याभिभृतिनाभ्यभवन् । १ । तस्य विनुक्तेः चलूर्ध्वाः पृष्ठस्तोमाः
वलादत्ताः विष्वज्ञः स्तोमाः । २ । विष्वज्ञो वै भूत्वा विनुदन्तीति
। ३ । तदिनुक्ते रूपम् । ४ । अथाभिभृतेः चलूर्ध्वाः पृष्ठस्तोमाः
वलादत्ताः सम्यज्ञः स्तोमाः । ५ । सम्यज्ञो वै भूत्वा भिभवन्तीति
। ६ । तदभिभृते रूपम् । ७ । यदित्यजितो वृहस्पतस्य तदेनयोः
शस्त्रम् । ८ । ॥ ३८ ॥

राश्चिमरायावचाद्यकामस्य । १ । उत्तमौ कृन्दोमौ समूलहात्
। २ । स्त्रीणां गवां सहस्रं दक्षिणे ददाति । ३ । पुंसामुत्तरे । ४ ।
तत्त्वं दीक्षोपसदः । ५ । तथोदयनीया । ६ । यमावनूचौनगर्भौ वा

संयज्ञेयाताम् । ७ । विघ्नः पापानं द्विषतस्यापजिघांसमानस्य । ८ ।
कथाशुभैयतदिहासीये वा निविह्नाने । ९ । भावैवं द्विषतस्याप-
जिघांसमानस्य । १० । ॥ ३६ ॥

आदित्याश्च इ वा अङ्गिरसश्चास्तर्धन्ते । वयं पूर्वे खण्डं लोक-
मेव्याम इत्यादित्या वयमित्यज्ञिरसः २५१ ते उङ्गिरस आदित्येभ्यः
प्रोचुः । श्वः सुत्या नो याजयत न इति । तेषां हाग्निर्दृतं
आस २६२ त आदित्या जचुः । यदि वा एते पूर्वे यद्यन्वेते पूर्वे
खण्डं लोकं गमिष्यन्ति २७३ [अभि नो उसुरा भविष्यन्ति] २८४* उप
त यज्ञक्रतुं जानीम येन वयं पूर्वे यज्ञेभवीति २८५⁽⁶⁾ त एतं साद्यः क्षम-
यज्ञक्रतुमपश्यन् २८६⁽⁷⁾ तेनेष्वा पूर्वे खण्डं लोकमायन् २८७⁽⁸⁾ तेन खण्डकामो
यज्ञेत २८८⁽⁹⁾ । चिदत्क्षोमः २८९⁽¹⁰⁾ । रथन्तरं पृष्ठम् २९०⁽¹¹⁾ । दण्डकृप्तं
गच्छम् २९१⁽¹²⁾ । अग्निष्टोमो यज्ञः २९२⁽¹³⁾ । यज्वार्वरा वेदिः २९३⁽¹⁴⁾ । यव-
स्तु उत्तरवेदिः २९४⁽¹⁵⁾ । लाङ्गुलेषा यूपः २९५⁽¹⁶⁾ । यवकलापिश्चासाम्
२९६⁽¹⁷⁾ । ईजानस्य कुलादसतीवर्यः २९७⁽¹⁸⁾ । दृतिषु दधि वनीवाहने
२९८⁽¹⁹⁾ । ततो यस्तर्पिरुद्दैति तेन प्रचरन्ति २९९⁽²⁰⁾ । अम्बरथः सोम-
प्रवाकः ३००⁽²¹⁾ । योजने उन्नतः ३०१⁽²²⁾ । अम्बो दक्षिणा ३०२⁽²³⁾ । पूर्वाङ्गे
दीक्षणीया ३०३⁽²⁴⁾ । अभ्यं कर्माणि वर्तन्ते ३०४⁽²⁵⁾ । अर्थलुप्तः प्रवर्गः
३०५⁽²⁶⁾ । तिस्तः पराचौरुपसदः ३०६⁽²⁷⁾ । पुरोलाशो उग्रीषीमीयः
३०७⁽²⁸⁾ । सवनीयकाले समानतत्वाः पश्वः ३०८⁽²⁹⁾ । आश्विनी वशा-
गूबन्ध्यायाः स्थाने ३०९⁽³⁰⁾ । नैचावस्था वा पथस्था यज्ञेत ३१०⁽³¹⁾ ।
अथो पूर्वप्रकाळतमन्यैच्छन् ३११⁽³²⁾ । ३१२ ॥ ४० ॥

* The words in brackets are given only in some MSS. of the text. They are explained in one MSS. of the Commentary and omitted in the other.

श्वेतोमरस्य विधा । १ । सोमा एवान्यथा । २ । अष्टादशाः
पदमानास्त्रिं दृश्मीतराणि । ३ । स एष उक्त्यः प्रत्याहृतः । ४ । यो
अश्विष्टोमे कामो य उक्त्ये तथोहभयोरास्ये । ५ । गोधूमेर्वरा । ६ ।
गोधूमखलः । ७ । गोधूमकालापित्यवालम् । ८ । बुम्भा आपेर
वस्तीवर्यः । ९ । अस्मः स्त्रेमप्रवाकः । १० । वैपदे उक्ततः । ११ ।
वहश्य इक्षिणा । १२ । ॥ ४५ ॥

श्वेतोमरस्य विधा । १ । सोमा एवान्यथा । २ । चतुर्विंश्टाः
पदमानास्त्रिं दृश्मीतराणि । ३ । स एष वावपेचः प्रत्याहृतः । ४ ।
यः वीक्षणिं कदमो यो वरजपेत्ये तथोहभयोरास्ये । ५ । यद्यस्तु
द्विष्टव्यादव्यो उक्तिक्षिणा यजेत परिक्षिणा यजेत । चदि परिक्षिणियो-
स्त्रियः । ६ । एकश्चिकचिकैकाभ्यां ब्रह्मवर्षसकामो यजेत । ७ ।
एकस्त्री तिष्ठविति प्रथमस्तु सोचिणि भवन्ति । ८ । तिष्ठवेक-
स्थानित्युमरस्य । ९ । तास्तुविज्ञतिः सोचियाः । १० । चतुर्विंश्टत्व-
स्त्रा ग्रन्थन्ती । ११ । तेजो ब्रह्मवर्षसं ग्रन्थन्ती । १२ । तदाभ्यां तेजो
ब्रह्मवर्षसमाप्नोति । १३ । दृष्टकृपस्त्रस्त्री । १४ । अभिजिदभिजिगो-
वतः । १५ । विश्वजिदिव्यं जिगीवतः । १६ । चिसंस्त्रौ च तौ । १७ ।
अश्विष्टोमौ भूत्वान्वोन्वस्त्रिप्रत्ययिष्टतम् । १८ । उक्त्यौ भूत्वान्वोन्व-
स्त्रिन् । १९ । अतिरात्रौ भूत्वान्वोन्वस्त्रिन् । २० । ॥ ४५ ॥

इद्दो वै गृह्णिगीषं सप्तस्त्रैतं यज्ञकर्तुमपश्चात्तुजितम् । तेनेष्ट्रा
नृनव्ययत् । तेज गृह्णिगीष्यजेत । १ । ॥ ४६ ॥

इद्दो वै पृतनाजं जिगीषं सप्तस्त्रैतं यज्ञकर्तुमपश्चत्पृतनाजितम् ।
तेनेष्ट्रा पृतनाजमजयत् । तेज पृतनाजं जिगीषन्यजेत । २ । ॥ ४७ ॥

इन्द्रो वै सचाजं जिगीर्षस्तपस्त्वैतं यज्ञकातुमपश्चत्सुचाजितम् ।
तेनेष्ट्वा सचाजमजयत् । तेन सचाजं जिगीषन्यजेत । १ । प्रथमा-
स्थदानाधन्दिनेषु निविहूनाश्च । २ । ॥ ४६ ॥

इन्द्रो वै धर्मं जिगीर्षस्तपस्त्वैतं यज्ञकातुमपश्चद्वन्द्विजितम् । तेनेष्ट्वा
धनमजयत् । तेन धर्मं जिगीषन्यजेत । १ । चतुर्विंश्महः । २ । ॥ ४६ ॥

इन्द्रो वै स्वर्जिगीर्षस्तपस्त्वैतं यज्ञकातुमपश्चत्सर्जितम् । तेनेष्ट्वा
स्वरजयत् । तेन स्वर्जिगीषन्यजेत । १ । उत्तमयश्च इक वा एष
स्वरूपं । २ । ॥ ४७ ॥

इन्द्रो वै सर्वं जिगीर्षस्तपस्त्वैतं यज्ञकातुमपश्चत्सर्वजितम् ।
तेनेष्ट्वा सर्वमजयत् । तेन सर्वं जिगीषन्यजेत । १ । महाब्रतोष-
महः । २ । ॥ ४८ ॥

इन्द्रो वै सर्वंसुजिगीर्षस्तपस्त्वैतं यज्ञकातुमपश्चद्विजितम् ।
तेनेष्ट्वा सर्वमुदजयत् । तेन सर्वंसुजिगीषन्यजेत । १ । अग्निष्ठा उद्य-
वहसे तुराय तसु दृष्टि यो अभिभूत्योजा इति निविहूने । २ ।
भान्तात्प्रपिलादुदरम् गर्भा उत्तूर्वयाणं धृषताः निनेयेत्युदत्तौ तदे-
तत्याङ्गो रूपम् । ३ । ॥ ४८ ॥

इन्द्रो वै चिगीर्षाणं साद्विमहत् । अहनुखान्यतौसाक्षरवकेभ्यः
प्रायच्छत् । तं सर्वाणि भूतान्यभ्याप्नोगत् । स देवेभ्यः पर्श्वत इव
स्वार । ते देवा जातुः । यदि वा अथमेवं चरिष्यत्यभि नोऽसुरा
भविष्यन्ति । उप तं यज्ञकातुं जानौम येनैग्मुपाङ्गयेमहीति । त
एतमुपश्चयं यज्ञकातुमपश्चन् । तेनैग्मुपाङ्गयन्ति । तेनावद्वूरो राजा-
यजेत राष्ट्रमवजिगौषधन् । अह वैव गच्छति । १ । इमा उल्ला-

पुरुषमस्य कारोर्द्धवं वीर इव्या इवन्ते य एक दद्वयस्वर्णशीगमिति
क्षतवत्तौ निविद्वाने ^{१०} तदेतस्याङ्गो रूपम् । ^{११} ॥ ५० ॥

तमभ्येवाङ्गोश्चनहर्जाततथा वैतत्पाण्या वास्तव्या ^१ से उग्रे
सर्वाणि सवनाणि प्रायस्कल् ^२ तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वां
पापीमस्त्वां निरदृश्ट ^३ स थो उनहर्जातः स्याद्यं वा पापी
वागमिवदेसो उग्निष्टुता घजेत । तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वां
पापीमस्त्वां निर्दृश्टि य एवं वेद ^५ य उ चैनेन यजते । ^६ । *
चिद्वत्तोमेन चिद्विषेन वा ब्रह्मावर्चस्तकामः । ^७ । चतुष्टोमेन प्रति-
ष्ठाकामः । ^८ । प्रातरनुवाकप्रभृति हारियोजनान्तं सर्वमाग्नेयम् । ^९ ।
अथार्थमूहः । ^{१०} । वचनाग्रत्याक्षायः । ^{११} । अग्निं मन्ये पितरमिति
प्रतिपत्रातरनुवाकस्य । ^{१२} । लिङ्गेषु रुक्तरथोः क्लोरग्निशब्दं कुर्वीत
। ^{१३} । प्र देवतेऽयुद्धत्य योमस्य भेति चतुर्दश । ^{१४} । तमोषधी-
रित्यवनौ यमानासु । ^{१५} । और्वभृगुवदिति तिस्रो उभय इत्युद्धत्य
। ^{१६} । उपप्रयन्तस्त्वौणि शतेति प्रथमे उत्तमा चाग्निमन्यनौ यानाम्
। ^{१७} । अग्ने जुषस्त्र नो इविरिति प्रथमा चतुर्थी पञ्चमी च सव-
नौयानाम् । ^{१८} । दूतं वो विश्वेदसमिति द्विदेवत्यानाम् । ^{१९} ॥ ५१ ॥

अग्निमीले पुरोहितमित्युच्चौयमानेभ्यः । १ । अग्निं दूतमिति
सप्त प्रस्तितानाम् । २ । उत्तराश्वतस्त्रो उच्छावाकसूक्ष्मस्य खाने । ३ ।
अग्ने दिव इति याज्ञाच्यस्य । ४ । उप त्वा आमथ ऐभिरग्ने कल्पे
जामिनं योरुपच्छिरग्निर्वचाणग्ने सुतस्याग्ने धृतगतायेति प्रउगदचानि

* The commentary from this Sūtra up to 14, 52, 3 is wanting in both MSS.

१५ । अग्ने विशेभिरग्निभिरिति यजति । ६ । कस्ते जामिः कथा ते
अग्ने अङ्गिर इति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावस्तुत्य । ७ । विष्वस्तौ तु
माध्यन्दिने । ८ । अग्निर्थाणौति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९ । अग्नि-
र्मूर्धत्यच्छावाक्य । १० । अर्चनस्त्वेति मैत्रावस्तुत्य । ११ । उत्तरं
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १२ । अग्ने धृतव्रतायेति षष्ठ्यच्छावाक्य । १३ ।
उत्तमाभिर्यजन्ति । १४ । ॥ ५२ ॥

अग्निं वो देवमित्युक्तीयमानेभ्यः । १ । प्र वः शुक्रायेति सप्त
प्रस्त्रितानाम् । २ । उत्तरे मरुतीययहस्य । ३ । विश्वोविश्वो वस्त्र-
मग्ने यज्ञानामिति प्रतिपदनुचरौ मरुतीयस्य । ४ । अग्ने आ-
याद्यग्निभिः प्र वो यज्ञमिति प्रगाथौ । ५ । अग्निं न मा मथितं
त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा च्छिरित्येकपातिनौनाम् । ६ । अग्ने स
च्छेदिति निविद्वानम् । ७ । उत्तमा याज्या । ८ । ॥ ५३ ॥

पाहि नो अग्ने एकथा पाहि नो अग्ने रक्षम इति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ निष्क्रेवस्तुत्य । १ । प्र ते अग्ने हविभूमिति
धाया । २ । एना वो अग्निमिति प्रगाथः । ३ । यथा द्वेतरिति
निविद्वानम् । ४ । अग्निं नर इति याज्या । ५ । ॥ ५४ ॥

अग्निमग्निं वो अग्निमग्ने अरितरिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १ । अक्षा नः शौरश्रोत्प्रियमित्यच्छावाक्य । २ ।
अग्ने विवस्त्रमग्ने गृहपतिस्त्रमित्यप्रथा इत्यनुपूर्वं प्रगाथाः । ३ ।
यजस्त द्वेतरिति च स्तुतानि । ४ । उत्तमाभिर्यजन्ति । ५ । ॥ ५५ ॥

अग्नम सहेत्यादित्ययहस्य पुरोनुवाक्योन्तरा याज्या । १ । ऊर्ध्वं
ज्ञ षु णो अधरस्य द्वेतरिति नवोन्नीयमानेभ्यः । २ । उत्तरे

शारिथोजगद्य । ३ । त्वमग्र चतायत इति सप्त प्रस्तितानाम् । ४ ।
 एति प्र छेतेति साविचयहस्य पुरोनुवाक्योन्तरा आज्ञा । ५ । इसुं
 ते नव्यस्यां न लेति प्रतिपद्मुचरौ वैशदेवस्य । ६ । त्वमग्रे इविष्णोदा
 इति तिस्तः साविचय । ७ । आमंवस्योन्तराक्षिस्तः । ८ । चतस्तो
 शावाष्टथिवीयस्य । ९ । षष्ठादितो वैशदेवस्य । १० । अवोधि आर
 इति वायव्यायाः । ११ । अुषस्य सप्रथस्यामभिति सुरूपक्षमोः । १२ ।
 अभिद्वूटो अग्निर्दिवीति तिस्त एकपातिनीनाम् । १३ । तदस्य वाक्य
 इति पञ्चजनीयायाः । १४ । यज्ञेन वर्धतेति वाज्ञा । १५ ॥ ५५ ॥

अभि प्रवन्नेति छृतस्य । १ । उन्तरा शैम्यस्य । २ । आ वेऽ
 राजानभिति रौश्चाः । ३ । वसुं न चिचमहसभिति माहतस्य । ४ ।
 आ नो वशं दिविस्तुशमा नो वायकियग्निष्ठोमसाक्षः स्तोत्रियानु-
 रूपौ प्रमाणौ । ५ । नित्यौ वा । ६ । अप्लग्र इत्यापेषाहिष्ठीयानाम्
 । ० । तं देवा बुध इति वैशदेवाः । ८ । इममूषु वो अतिथि-
 सुषवुधभिति चतस्तो देवानांपत्नीनां राकायास्य । ९ । ऊवे क-
 सुद्योदानभिति तिस्तो उचरपञ्चीनाम् । १० । चिमूर्धानभिति तिस्तः
 पैचीणाम् । ११ । कथा ते अग्ने शुष्यन्त आशोरिति तिस्तो
 आमीनाम् । १२ । मथीश्वदीभिति तिस्तः खाइक्षिकीयानाम् । १३ ।
 उन्तरयोदस्तरे । १४ । एवाग्निर्गेतसेभिरिति परिधानीया । १५ ।
 यज्ञेष्वविष्णतेषु तिष्ठा इरौ तसु षुहौति निविद्वाने । १६ । अनङ्गा-
 ग्निरथं वा दक्षिण । १७ । एतद्वाग्नेयं रूपम् । १८ । उत्थाय
 शाग्निष्ठोमः । १९ । आ ह वा एष सर्वाभ्यो देवताभ्यो उत्थते यो
 ऽग्निषुता यजते । २० ॥ ५७ ॥

दृश्यो ह बलकामस्तपस्यास्तैतं यज्ञक्रतुमपश्यदिन्द्रस्तुतम् । तेनेष्टा
बलमाप्नोत् । तेन बलकासो यजेत् ॥१॥ दृश्याभिव्याहारे निवि-
द्वाने तदेतस्याङ्गो रूपम् ॥२॥ ॥५८॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्त्रैतं यज्ञकरुमपश्चत्सूर्यसुतम् । तेनेष्वा
तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यचेत । १ । सूर्याभिद्याहरे
जिविद्वाने तदेतस्ताङ्गो रूपम् । २ । ॥ ५८ ॥

विश्वे ह देवाः प्रजातिकामास्तपस्यैतं यशकहुमपश्चन्वैश्वदेव-
स्तुतम् । तेनेष्टा प्राजायत् । तेजः प्रजातिकामो यजेत् । ५ । इमा
उ ता पुरुतमस्य वृषा मद इन्द्र इति निविद्धाने । ६ । प्रोतये
वहण्यं मित्रमित्रं मित्रो नो अथ वहणस्य पूर्वेति वैश्वदेवाभिव्याहारे
तदेत्याङ्गो रूपम् । ५ ॥ ६० ॥

गोतमो इ ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्यैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्गोतमस्य अतु-
द्दत्तरस्योमम् । तेनेष्वा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् । तेन ब्रह्मवर्चसकामो अजेत
१२ । अतस्यु बहिष्पवमानः । १३ । अष्टाख्यास्त्राज्यानि । १४ । द्वाद-
शसु मात्त्वन्दिनः पवमानः । १५ । षोडशसुपोषश्चसु पृष्ठानि । १६ ।
विंशत्यामार्भवः पवमानः । १७ । अतुविंश्मग्निष्ठोमसाम । १८ । सामा-
न्तरकथ्यः । ८ । ॥५१॥

पञ्चारदौयः । १ । महतो हाये उनपिषेमपीथा आमुः । ते
यचेन्म भरतः पुपुबुखदेनानिश्चः सोमपीथे उवाभेषे २ । स थो
उनपिषेमपीथः स्थाद्यो वा भरतां सहोकतां सायुज्यमैष्ट्रेत सो
उनेन अचेत । ३ । पञ्चोक्ताणः पञ्च भरदो भरद्वाः प्रोक्तिताश्वरक्तिः ।
दे सवनीवसोपरलभ्याः । ४ । ॥ ६२ ॥

स्विसोमाः । १ । गोतमो ह ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्त्वैतं यज्ञ-
क्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् २ तेन ब्रह्मवर्चसकामो
यज्जेत । ३ ॥ ६३ ॥

भरद्वाजो ह वस्तकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा वस्त-
माप्नोत् २ तेन वस्तकामो यज्जेत । ३ ॥ ६४ ॥

अचिर्ह प्रजातिकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा प्राजा-
यत २ तेन प्रजातिकामो यज्जेत । ३ ॥ ६५ ॥

वसिष्ठो हास्ताद्यकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा हास्ता-
द्यमाप्नोत् २ तेनास्ताद्यकामो यज्जेत । ३ ॥ ६६ ॥

अमदग्निर्ह पश्चुकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा पश्च-
नाप्नोत् २ तेन पश्चुकामो यज्जेत । ३ ॥ ६७ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् १ तेनेष्टा
प्राजायत २ तेन प्रजातिकामो यज्जेत । ३ । पृथ्याशान्यनुपूर्वम्
। ४ ॥ ६८ ॥

ब्रात्यसोमाः । १ । वसवो ह स्वर्गकामास्तपस्त्वैतान्यज्ञक्रतुन-
पश्यन्ब्रात्यसोमान् २ तैरेष्टा स्वर्गमापुः ३ तैः स्वर्गकामो यज्जेत
। ४ ॥ ६९ ॥

मित्रावरुणयोरश्विनोर्वद्धनां महतां विश्वेषां देवानाम् । १ ।
समूल्हात्पृष्ठाच्छ्वस्त्वम् । २ । ॥ ७० ॥

उत्क्रान्तिरतिराचः । १ । इद्वाविष्णु वै स्वर्गकामौ तपस्त्वैतं
यज्ञक्रतुमपश्यतामुत्क्रान्तिम् २ तेनेष्टा स्वर्गं लोकसुदाकामताम् ३ तेन
स्वर्गकामो यज्जेत । ४ । इमा उत्ता पुरुतमस्य वौर्न च इद्वेति निबि-

दाने । ५ । प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुरमधं हमृजीविन्विष्णुमा सचान
इति विष्णुन्यज्ञे तदेतस्याक्षो रूपम् । ६ । ॥ ७१ ॥

मिचावहणयोरश्चिनोर्वस्त्रानां भृत्यानां विश्वस्त्रां
भृत्यानां ज्येष्ठानां भृत्यानां कनिष्ठानां च । १ । चतुर्दशः स्तोमः
। २ । विष्णुः सप्रतोदः सेषुधन्या दक्षिणा । ३ । एतेषां देवगणानां
समूलहाइश्वराचाच्छस्त्रम् । ४ । ॥ ७२ ॥

ब्रात्यस्तोमानाम् । १ । नवानां नाकसदां च । २ । चषालसुख-
तरसपुरोषाग्नोरनिष्टुष्वव्रद्धासवज्ञसवभृमिस्वौषधिस्वौदनसवनस्य-
तिस्वानां च । ३ । ॥ ७३ ॥

प्रजापतिर्हि परमेष्ठो प्रतिष्ठाकामस्तपस्त्रैतं यज्ञकतुमपश्चद्दश-
ममहः । तेनेष्टा प्रथतिष्ठत २ । तेन प्रतिष्ठाकामो यज्ञेत । ३ । ॥ ७४ ॥

चतुर्दशोमाः । १ । चतुर्दशो इ स्वर्गकामास्तपस्त्रैतान्यज्ञकतुनप-
श्चवट २ । तैरिष्टा स्वर्गमापुः ३ । तैः स्वर्गकामो यज्ञेत । ४ । ॥ ७५ ॥

मासस्तोमाः । १ । मासा हात्यादकामास्तपस्त्रैतान्यज्ञकतुन-
पश्चद्दादश । तैरिष्टा नायमापुः २ । तैरनायकामो यज्ञेत । ३ । ॥ ७६ ॥

अर्धमासस्तोमाः । १ । अर्धमासा हात्यादकामास्तपस्त्रैतान्यज्ञ-
कतुनपश्चस्त्रैतिम् ३ । तैरिष्टा नायमापुः ४ । तैरनायकामो यज्ञेत
। ५ । ॥ ७७ ॥

नक्षत्रस्तोमाः । १ । नक्षत्रायि इ तेजस्त्रामानि तपस्त्रैतान्यज्ञ-
कतुनपश्चस्त्रैतिम् । तैरिष्टा तेज आपुः । तैस्त्रेजस्त्रामो यज्ञेत
। २ । ॥ ७८ ॥

अहोरात्रस्तोमाः । १ । अहोरात्रा हात्यादकामास्तपस्त्रैतान्यज्ञ-

कदुगपश्चमपरिवितिशतानि । तैरिष्टानाशमापुः १ तैरकामानो
यजेत् । २ । ॥ ८८ ॥

सुकृतस्तोमाः । १ । सुकृता शाश्वतामासपश्चस्तैतान्यशक्तृ-
नपश्चन्द्र उपशाश्वट्टौ च इतानि १ तैरिष्टानाशमापुः १ तैरका-
मानो यजेत् । ३ । ॥ ८९ ॥

निमेषस्तोमाः । १ । निमेषा शाश्वतिकामासपश्चस्तैतान्यशक्तृ-
नपश्चन्द्र उपशाश्वट्टौ च उपश्चाणि । तैरिष्टानितिमापुः । तैरविति-
कामो यजेत् । १ । ॥ ९१ ॥

ध्वंसित्तोमाः । १ । ध्वंसयो शाश्वतकामासपश्चस्तैतान्यशक्तृ-
नपश्चन्द्र प्रशुतनन्दिष्टौ शाश्वतावि १ तैरिष्टानत्तमापुः १ तैरजन्मकामो
यजेत् । ४ । ॥ ९२ ॥

दिग्भां स्तोमाः । १ । दिग्भो शाश्वतकामासपश्चस्तैतान्यशक्तृ-
नपश्चन्द्रतुरः । तैरिष्टानत्तमापुः । तैरजन्मकामो यजेत् । २ । ॥ ९३ ॥

अवान्मरदिग्भां स्तोमाः । १ । अवान्मरदिग्भो शाश्वतकामासप-
श्चस्तैतान्यशक्तृनपश्चतुरः । तैरिष्टानत्तमापुः । तैरजन्मकामो यजेत्
। ५ । त एते हृष्टश्चन्द्ररक्षणः स्तुः । ६ । ऐकसिक्षक्षल्लाः । ७ ।
कथाऽऽभीयतदिदसौये वा लिङ्गिष्ठाने । ८ । दिग्भु दिग्भां स्तोमा
अवान्मरदिग्भवान्मरदिग्भामवान्मरदिग्भाम् । ९ । ॥ ९४ ॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे चतुर्दशो ऋथायः समाप्तः ।

चोम् ।

अरदि वाजयेयः । १ । अन्नाद्यकामस्य । २ । वाजेन यत्क्षमाणः
 पुरस्ताल्पं वहरं पेत्यैर्यज्ञक्रतुभिर्यजते । ३ । पर्वनं वै पेयाः । अन्नं
 वाजः । ४ । पानं वै पूर्वमथान्नम् । ५ । तद्योरुभयोरास्थी । ६ ।
 क्षाद्याग्निष्ठोमाः । ७ । गोतमस्य वा चतुरुष्टरसोमो व्यत्याख्यं प्राह्ण-
 सेन । ८ । अपरियज्ञसेके । ९ । इन्द्रो हैतेन यज्ञक्रतुनेत्रा हृष-
 ण्यतिस्याद्यमापत्तुः । १० । तेनान्नाद्यकामो यज्ञेत । ११ । अथो
 हैतेन वाजेन खौक्य इत्वा सर्वान्कामानाप । तस्माद्वाजपेयः । १२ ।
 चयोदश दीक्षास्तिस्य उपसदः सुत्यं सप्तदशमहः । १३ । सप्तदशो वै
 प्रजापतिर्वाजपेयः । १४ । तदेन स्नेन रूपेण समर्धयति । १५ ।
 अनुरओ गोधूमचंडालो बैलो धूपः सप्तदशारन्तिः । १६ । सप्तदशो
 वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १७ । तदेन स्नेन रूपेण समर्धयति । १७ ।
 सप्तदशाग्नीषोमीयाः । १८ । तेषां समानं चरणम् । १९ । आ य
 हैक्षाग्र ऐश्वरो दृष्टिः । सारखनी मेषी । मरुद्धृ उज्जेषेभ्यो बृशः
 हृश्चिः पञ्चमी क्रतुपशूनाम् । २० । सप्तदश प्रार्जापत्याः श्वामास्तु-
 परा लक्ष्मिदिन उपालम्भ्याः । २१ । सवनीयानां तत्त्वं पर्यग्निकर-
 णाक्षम् । २२ । ब्रह्मयाद्यालभ्यन्ते । २३ । आभ्युरावर्तेत खोक्याद्य-
 । २४ । ग्रासा अग्निं भरतोवधगोहमिति तत्त्वमुत्तमः प्रथाजः
 पश्चिवाप्यौ च । २५ । ऊर्ध्वं प्रदानं द्वारियोजनात् । २६ । वनस्यति-
 प्रस्तृतैन्यज्ञान्युत्त्वाव्येरन् । २७ । इष्टेषु वानुयाजेषु । २८ । रूपकालां

वा । ३० । सप्तदशः सोमः । ३१ । वैराजमात्रम् । ३२ । घृतसोमीयं
वा । ३३ । माधुक्षन्दसः प्रज्ञगः । ३४ । अञ्च वै विराट । घृतमन्नम्
। ३५ । रसो माधुक्षन्दसः प्रज्ञगः । ३६ । अञ्जन तद्रसं दधाति
। ३७ । एकाहिंकं वा । ३८ । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ३९ । प्रति-
ष्ठित्वा एव । ४० । ॥१॥

चिकट्टुकेषु महिषो यवान्निरं तुविशुष्ट इत्यतिष्ठन्दसा मह-
त्तीयं प्रतिपद्यते । १ । प्राजापत्यं वै छन्दो उतिष्ठन्दाः । २ । प्राजा-
पतिर्वाजपेयः । ३ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । ४ । आ ला-
रथं यथोत्थ इत्येव प्रतिपद्यते । ५ । प्राजापत्यं वै छन्दो उनुष्टुप्
। ६ । प्राजापतिर्वाजपेयः । ७ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । ८ ।
कथा शुभा स्वयसः सनीका इति महत्तीयं । कदत्क्याशुभी-
यम् । ९ । को वै प्राजापतिर्वाजपेयः । १० । तदेनं स्वेन रूपेण
समर्धयति । ११ । बाईस्यत्वो नैवारः सप्तदशवरावः । १२ । सप्तदशो
वै प्राजापतिर्वाजपेयः । १३ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १४ ।
सो उन्नरेण निष्केवस्तमहत्तीये । हृइस्यतिस्वेष । १५ । तचा-
भिषिष्यते प्राक् स्थिष्टातः । १६ । तस्य प्रदागं स्थिष्टादित्यं ए
। १७ । तदिदाय सुवनेषु व्येष्टमिति निष्केवस्तम् । १८ । यज्ञो वै
सुवनेषु व्येष्टः । १९ । यज्ञ उ वै प्राजापतिर्वाजपेयः । २० । तदेनं
स्वेन रूपेण समर्धयति । २१ । अनुचरप्रस्तुति षष्ठान्तीयस्वनम्
। २२ । प्राजापत्यं वै यष्टमहः । २३ । प्राजापतिर्वाजपेयः । २४ ।
तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । २५ । विषुवतो वा । २६ । रोहेषा
वै विषुवान् । २७ । रोहेषा वाजपेयः । २८ । तदेनं स्वेन रूपेण

समर्थयति । ३८ । ऐकाहिकं वा । ३० । प्रतिष्ठा वा एकाइः । ३१ ।
प्रतिष्ठित्या एव । ३२ । ॥ २ ॥

तत्त्वं पुरस्तादानोभद्रीयस्य मधुमाद्यौ विहरेदिति पैञ्चम् । १ ।
इमं महे विद्यायोषसः पूर्वा इत्युक्तः । २ । ते यदि चित्रवती-
बग्निष्टोमसाम कुर्यात्स्वं नस्त्रियं जत्याग्ने विवस्त्रदिति सोचियानुरूपौ
प्रगाथौ । ३ । जध्वं घोलग्निनो ऽन्तिरिक्षोक्तम् । ४ । प्रत्यन्ते अस्य
ब्रिपिविष्टं प्रतिष्ठित्युरिति सोचियानुरूपौ । ५ । ब्रह्मा जग्नानं प्रथमं
पुरस्तादिति द्वे । ६ ।

धीती वा ये अग्नयन्वाचो अयं मनसा वा ये उवद्भृतानि ।

तत्त्वीयम् ब्रह्मणा संविदानास्तुरीयेण मन्त्रत नाम धेनोः ॥ ७ ॥
वेनस्तप्तस्त्रदिति पञ्च । ८ । अयं वेन इति वा । ९ । तं प्रत्ययेति
चयोदग्नानासुत्तमां परिशिष्याद्य दूरोहणं यथा विषुवति । १० ।
उत्तमासुपसंबस्य^{११} यज्ञो बभूवेति परिधाय प्रजापत इति यजति
। ११ । सप्तदश गवां शतानि ददाति । १२ । सप्तदश वाससाम् । १३ ।
सप्तदश यानानि युक्तानि रथाङ्गस्त्रिनो निष्कान्दुन्दुभौन् । १४ । तानि
सप्त सप्तदशानि भवन्ति । १५ । स आप्नोवाजपेयः । १६ । वयसेव-
यसः सप्तदशसप्तदशेति कुरुवाजपेयः । १७ । ॥ ३ ॥

वाजपेयेनेष्टा छृष्टतिस्वः । १ । तेजस्त्रामस्य ब्रह्मवर्चसकामस्य
ए । २ । रोहो वै वाजपेयसेजो ब्रह्मवर्चसं छृष्टतिस्वः । ३ । तत्त्वे-
जसि ब्रह्मवर्चसे प्रतिष्ठिति । ४ । चिदत्सोमः । ५ । रथन्तरं पृष्ठम्
। ६ । दत्तकृप्तं ग्रस्तम् । ७ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ८ । यस्तस्मेति
क्षतस्त्रो ऽनुपूर्वं पुरस्तात्सूक्ष्मानमेकैकां निष्केवस्त्राप्रभृतिषु । ९ । चय-

स्त्रिंश्चिष्णा । १० । अनुपवनमेकादश्चकादश्च । ११ । अनुदग्धस्त्र
वपाथां संखिताथां वज्रां व्रह्मणे उनुशिष्ठुम् । १२ । ॥ ४ ॥
प्रजापतिर्ह देवाम्बृष्टा देव्य एतदभ्यानं सद्गुर एतान्वज्ञान् ।
अग्निष्ठोमं प्रथमम्^१ स एनास्त्रान्वभवत्^२ अथात्यग्निष्ठोमम्^३ स
एनास्त्रान्वभवत्^४ अयोक्ष्यम्^५ स एनास्त्रान्वभवत्^६ अथ वोलग्निमम्^७
स एनास्त्रान्वभवत्^८ अथ वाजपेयम्^९ स एनास्त्रान्वभवत्^{१०}
अथातिराचम्^{११} स एनास्त्रान्वभवत्^{१२} अथाप्नोर्यामाष्म^{१३} स एना-
न्वभवत्^{१४} । तस्य चयस्त्रिंश्चत्सोचाणि । १५ । चयस्त्रिंश्चत्सोचाणि
। १६ । चयस्त्रिंश्चत्सोचाणि । १७ । चयस्त्रिंश्चत्सोचाणि । १८ । चयस्त्रिंश्चत्सोचाणि
। १९ । तदेनाग्नोमैः इत्यैरुक्त्याऽतिभिरिति प्रत्येकं सर्वाग्नीणाति । २० ।
तस्य नव स्तोमाः । २१ । नव पृष्ठाणि । २२ । षट् संखाः । २३ । परि-
यहेष ताणि चतुर्विंश्चतिः । २४ । चतुर्विंश्चतिर्वै संवत्सरस्यार्धमासाः । २५ ।
संवत्सरस्यैवाप्त्यै । २६ । आप्नो वै बतायं यामो थो देवांश्च संवत्सरं
चानुभवतौति । तस्मादप्नोर्यामः । २७ । ॥ ५ ॥

कान्दोमाः पवमानाः । १ । चिदृत्यस्त्रदणे सप्तदणैकविंश्चे चाच्याणि
। २ । चिष्णवाणि पृष्ठाणि । ३ । चयस्त्रिंश्चमग्निष्ठोमसाम । ४ । च
आच्यानां स्तोमास्ते इतिरिक्त्यामाम् । ५ । एतैर्वै प्रजापतिरुभवत्ते
उग्निष्ठोमस्तोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः परिगृह्णात्यात्मदधत । ६ । तथो
ष्वैतद्यज्ञमान एतैरेवोभवतो उग्निष्ठोमस्तोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः
परिगृह्णात्यात्मव्यत्ते । ७ । विश्वजितः सर्वपृष्ठात्सहौत्रं प्रातःपवनम् । ८ ।
॥ ६ ॥

कव्यामूर्खीयं चातुर्याक्षिके चैकाहिकात्पूर्वाणीति मरुत्तीर्थम्

१। हृष्टैराक्षगर्भं हेतुः पूर्वं भवति रथमन्तरं वा । २। वामदेवं
आक्रान्तगर्भं मैत्रावरुणस्य । ३। श्वेतं वैरूपगर्भं ब्राह्मणाच्छंसिनो नौधर्षं
वा । ४। कालेयं रैवतगर्भमच्छावाकस्य । ५। गर्भं पूर्वं इंसेदिति हैक
आज्ञरथात्मानमिति । ६। आत्मानं लेव पूर्वं इंसेत् । ७। आत्मानं वा
प्रानु गर्भं । ८। ऐकाहिकाण्डोनियाज्ञक्ष्या विश्वजितः सर्वश्चात्मोनिन्
याज्ञक्षन्ति । ९। तथानुरूपान् । १०। सामप्रगाथांश्च । ११। ॥७॥

तदिहासीयं चातुर्धाक्षिके चैकाहिकात्पूर्वाखीति जिक्केवल्यम् । १। यानि वस्त्रमाक्षिकानि मध्यनस्त्रौषिं मैत्रावरुणस्यैकाहिकाभ्यां
पूर्वाणि । २। तार्तीयाक्षिके ब्राह्मणाच्छंसिनः । ३। अच्छावाकस्य
षष्ठाक्षिके । ४। अनुच्चरप्रभृति षडास्त्रौमस्वनम् । ५। आश्चिनान्
दूर्धर्मतिस्कोक्ष्यन्ति । ६। अराष्ट्रोध अरमाण इति खोनियानुरूपौ
हेतुः । ७। त्वमु वः सचाशाहमिति मैत्रावरुणस्य । ८। कं ते
दाना असच्चत यदथ कष्ठ हृच्छिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९। तदो
ग्राय खोनियानुरूप गायतेति वा । १०। इदं विष्णुस्त्रियच्छावाकस्य ।
११। उत्तरे च पूर्वा चानुरूपः । १२। एषो उषा दूरादिष्ठेवो+
दौरायामा भे इवमित्यनुपूर्वं नवर्चानि । १३। आ भातौति हेतुः ।
१४। उत्तरं मैत्रावरुणस्य । १५। आ गोमतेति ब्राह्मणाच्छंसिनः ।
१६। उत्तरमच्छावाकस्य । १७। उत्तरे पतिनेति चयाणां तिस्तः
परिधानौद्याः । १८। शं नो देवः सविता चायमाण इत्यच्छावाकस्य ।
१९। इमे सोमास इमे मन्त्राद्यो इत्या यातं निवत आ नो
गच्छतं इवनेति याज्याः । २०। पुराणमोक्तः सख्यं शिवं वामिति
चानुपूर्वं चतुर्स्यः । २१। ॥८॥

यमस्तोमः । १ । यज्ञो ह स्वर्गकामस्यपस्त्रैतं यज्ञक्रतुमपश्चथ-
मस्तोमम्^१ तमाहरत् । तेनायजत^२ तेनेष्टा स्वर्गमाप्नोत्^३ तेन
स्वर्गकामो यज्ञेत ।^४ । स्तोत्रियानुरूपाऽङ्कस्त्राणामुद्भूत्य शामाता-
गांश्च ।^५ । यावत्यस्ता भवन्ति तावत्यस्तादेवतास्तस्त्रहन्दस उपजायन्ते
।^६ । परेयिर्वाणमिति पस्तानां पुरस्तात्सूक्तामेकैकां मध्यन्दिने
।^७ । ॥ ८ ॥

गायतः सर्वस्तारो मरणकामस्य स्वर्गकामस्य च । ९ । चैषुभः
सर्वनिधनः प्रतिष्ठाकामस्य । १ । जागतः सर्वेषाः पश्चकामस्य च
। २ । आनुषुभः सर्ववाङ्निधनः अतकामस्य । ३ । प्रत्यक्षं संपदा
वां । ४ । नृजितप्रस्तुतिभ्यो निविद्वानानि । ५ । ॥ १० ॥

वागकामयत । सर्वेषां भूतानां श्रैछर्वं स्वाराज्यमाधिपत्यं परी-
यामिति^१ सैतं यज्ञक्रतुमपश्चदाचःस्तोमम्^२ तमाहरत् । तेनायजत^३
तेनेष्टा सर्वेषां भूतानां श्रैछर्वं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत्^४ । तथो
एवैतद्यजमानो यदाचःस्तोमेन यज्ञते सर्वेषां भूतानां श्रैछर्वं स्वारा-
ज्यमाधिपत्यं पर्येति ।^५ । इते बहिष्पवमानः ।^६ । सहस्र आज्यम्
।^७ । अयुते प्रयुते नियुते उर्बुदे न्युर्बुदे निखर्वादे समुद्रे बस्तिले उन्वे
उन्नय इति स्तोत्राणि ।^८ । सर्वां चक्षः प्रथुञ्जले उभ्यावर्तं स्तोमा-
तिशंसगाथ ।^९ । चामानि यजूंषि च ।^{१०} । उत्थाय चाग्निष्ठोमः
।^{११} । सहस्रं दक्षिणा वाचःस्तोमस्य ।^{१२} । महायज्ञे ।^{१३} । विमुच्य-
भिभूत्योः ।^{१४} । सर्वजिद्गुणजितेः ।^{१५} । विश्वजिदभिजितेः ।^{१६} ।
खर्जिदित्त्रवज्ञयोः ।^{१७} । आप्नोर्यामे च ।^{१८} । अनादेशे प्रहति-
र्दक्षिणाम् ।^{१९} । ॥ ११ ॥

वरुणो उकामयत । सर्वेषां राज्यानां श्रैष्ठं खाराच्यमाधिपत्यं
यज्ञीयमिति । स एतं यज्ञक्रतुमपश्चद्राजस्यथम्^२ तमाहरत् । तेनान्
यजते^३ तेनेष्टु उर्वेषां राज्यानां श्रैष्ठं खाराच्यमाधिपत्यं पर्यंत्^४ तथो
एवैत्यजमानो यद्राजस्येन यजते सर्वेषां राज्यानां श्रैष्ठं खारा-
च्यमाधिपत्यं पर्येति ।^५ । भागवो हेता ।^६ । ऐन्द्रापौष्णेन वस्ते-
नेष्टु मात्या अमावास्याथा एकाइ उपरिषद्वैक्षेत^७ पवित्राय
।^८ । स एवायं चतुष्टोमे^९ रथन्तरपृष्ठो^{१०} उग्निष्टोमः ।^{११} । एष
एव पवित्रः । एतेन ह पूतः सबमन्तुते ।^{१२} । अष्टम्यां सुत्यमहः
।^{१३} । दृष्टिभिः पञ्चशेषम् ।^{१४} । फालशुन्यां प्रथुज्य चातुर्मास्यानि
।^{१५} । षण्मास्यं च पश्चम् ।^{१६} । मात्यां इनासौरीयम् ।^{१७} ।
उत्तरं मासमिष्टिभिः ।^{१८} । फालशुन्यां दौक्षते उभिषेषनीयदश-
प्रेयाभ्याम् ।^{१९} । दादश दौक्षास्तिस उपवदः ।^{२०} । सुत्यं षोल-
शमहः^(२०)^{२१} ।^{२४} । षोलशक्तं वा इदं सर्वम् ।^{२५} । अस्तैव सर्व-
स्यास्यै^(२१)^{२२} ।^{२६} ॥ १२ ॥

सह द्वामौ क्रीष्णनि । १ । दशपेयस्य च तत्त्वमातिथ्यापर्यन्त-
मूर्खं चावभ्यथात् । २ । तमग्ने वरुण दत्याच्य^३ वरुणन्यज्ञम् । ३ ।
वरुणं द्युभिषिद्यन्ति ।^४ ।* चतुर्विंशत्मध्यन्दिनः । ५ । मैत्रावरुण-

* The division of Sūtra's is given for XV, 13 according to the manuscript belonging to the Berlin Royal Library, although this Msc. apparently does not contain the commentary of Varadattasuta Ānartīya, but of a different author. But the only manuscript, containing Varadattasuta's commentary, which has become accessible to me, is too corrupted to be relied upon.

अरेण निष्क्रेवल्लमहत्वतीये । ६ । तत्त्वाभिविच्छते प्राक् स्थिरक्षतः । ७ । तत्त्वाः प्रदानं स्थिरक्षतिं च । ८ । द्वितीयादङ्गस्तुतीय-
स्वरूपम् । ९ । तदुकथं संतिष्ठते । १० । पश्चवो वा उक्तयानि । ११ ।
पश्चूनामेवाश्ये । १२ । अन्यथवभृथम् । १३ । क्रियते ऽवभृथकर्म । न
ख्याति । १४ । कृष्णाजिनस्य दक्षिणं पूर्वपादसुदके ऽवधाय प्रत्या-
इरन्ति वसनस्य वा दशाम् । १५ । ॥ १३ ॥

अथोन्तरं देवयजनमध्यवस्थति । १ । तत्संस्थापामिष्टिभिर्यजते । २ ।
इश्वर्भिर्द्वाराचम् । ३ । अथ सविचे प्रसविचे ।^१ सविच आस-
विचे ।^२ सविचे सत्यप्रसवायेति ॥ सरखत्यै वाचे । लङ्घे रूपेभ्यः ।^३ पूष्ये
पथिभ्यः ।^४ इश्व्रायास्मै ।^{१०} वृद्धस्यतये तेजसे ।^{११} सोमाय राशे ।^{१२} विष्णवे
श्चिपिविष्टायेति । ४ । इश्वर्यां इश्वपेयः । ५ । अपि वैताभिर्द्वारभि-
र्द्वताभिः प्रसर्युवा भक्षयेयुवा । ६ । सविचे प्रसविचे प्रसर्याणौति
वा ।^{१६} सविच आसविचे भक्षयामीति वा । ७ । येषामुभयतः ओचिद्या
दशपुरुषं ते चाजयेयुः । ८ । अतं ब्राह्मणाः सोमं भक्षयन्ति । ९ ।
इश्वदश्मैकैकं चमसम् ।^{१०} । तस्माइश्वपेयः । ११ । उत्याय पञ्च-
विलस्तुरः ।^{१२} । समाप्ते श्वेनौपृष्ठनौभ्यां पठौहौभ्यां गर्भिणौभ्या-
मादित्या पूर्वा वैश्वदेवी वा मारुत्युन्नरा ।^{१३} । ॥ १४ ॥

अथ सौचामणी । १ । आश्विनो लोहो ऽजः । २ । सारखतौ
मेषी । ३ । इश्वर्य सुचामण ऋषभः । ४ । पर्यग्निहतेषु सुरासोमेन
चरन्ति । ५ ।

पविचेण पुनीहि मा उक्तेण देव दीप्तत् ।

अग्ने क्रत्वा क्रत्वंरभि ॥

इति सुरां स्ववत्तौमुपतिष्ठन्ते । ६ । पिण्डदेवत्याभिर्वा । ७ । युवं
सुराममिति पुरोलुवाक्या । ८ । हेता अज्जदश्विना सरखत्तौमिश्रं
सुचामाणमिति प्रैषः । ९ । सर्वानेके विकृतानामनन्ति । १० । तदु
तथा न कुर्यादासुरं तत् । ११ । पुचमिवेति याज्या । १२ ।

यमश्विना नमुचावासुरे इधि सरखत्यसुनोदित्तिर्थियाय ।

इमं तं इकं मधुमलमिन्दुं सोमं राजानभिह भज्यामि ॥
इति भज्यमन्तः सुरायाः । १३ । ब्राह्मणं सुरापं परिकौणीयादिति
भव उपनीयते । १४ । ॥ १५ ॥

अत ऊर्ध्वं केशवपनौद्यः । १ । वैधातव्युदवसानीया । २ । आग्ना-
वैश्वव ऐश्वर्वैश्ववा वा । ३ । व्युष्टिरतो द्विराचः । ४ । अग्निष्टोमेन
उत्तिराचस्य । ५ । वि वा एतस्मै ब्राह्मणायोच्छति यो वेदमनुबूते
। ६ । यु तस्मै चत्वियायोच्छति यो उभिषेकं प्राप्नोति । ७ । अथ-
तेन चत्वस्य धृतिना यजते । ८ । चतुष्टोमेन रथन्तरपृष्ठेनाग्निष्टोमेन
। ९ । तेनो ह चिष्टोमेन दृद्धुच्च आभिप्रतारिण ईजे । १० । तसु
ह ब्राह्मणो उनुव्याजहार^{११} न चत्वस्य धृतिनायष्ट इमनेव प्रति
समरं कुरवः कुरुत्वेचाच्योव्यन्त इति । १२ । तदु किल तथैवास
यथैवैनं प्रोवाच । १३ । तस्मान्तु चतुष्टोमेनैव यजेत । १४ । प्रतिष्ठा
वै यज्ञानां चतुष्टोमः । १५ । प्रतिष्ठित्या एव । १५ । अयुतं दक्षिणा
। १६ । न ह वा एतस्माद्राङ्गात्र तस्मै विशो युवते यो उयुतं
ददाति । १७ । तदयुतस्यायुतलम् । १८ । ग्रन्तं वा सहस्राणि
। १९ । ॥ १६ ॥

हरिष्वन्द्रो ह वैधस ऐक्षाको राजापुत्रं आम । तस्य ह ग्रन्तं

आया अभूवः । तासु ह पुचं न लेभे । तस्य ह पर्वतगारदौ गृह
जपतुः । स ह गारदं प्रपञ्च ।

अस्त्रिमं पुचमिष्टजिये च जानन्ति ये च न ।

किं स्थिपुचेण विन्दते तस्यः प्रब्रूहि गारद ॥ इति ।

स एकाया पृष्ठो इश्वरिः प्रत्युवाच ।

अष्टमस्तिष्टन्यत्यन्तत्वं च विन्दते ।

पिता पुचस्य जातस्य पश्चेष्टीवतो मुखम् ॥

यावन्तः पृथिव्यां भोगा यावन्तो जातवेदसि ।

यावन्तो अस्मु प्राणिना भृथान्पुचे पितुरक्तः ॥

इत्थान्पुचेण पितरो अत्यायगुडजं तमः ।

आत्मा हि अज्ञ आत्मनः स इरावत्यतितारिणी ॥

किं न मस्तं किमजिनं किसु भस्मूणि किं तपः ।

पुर्वं ब्रह्माश दृक्ख्यं स वै लोको ऽवदावदः ॥

ऋग्यं ह प्राणः ग्ररणं ह वासो रूपं द्विष्टं पञ्चवो विवाशः ।

वस्ता ह आया कृपणं ह दुष्टिता योतिर्ह पुचः परमे योमन् ॥

पतिर्जाधीं ग्रविणति गर्भो भूत्वाश मातरम् ।

सत्यां पुनर्नवेषा भूत्वा दद्वमे माति जायते ॥

तज्जाया आया भवति यदस्तां जायते पुचः ।

आभृतिरेषाभृतिर्विजमेतन्निधीयते ॥

देवास्यैतामृषयस्य तेजः समभ्रन्तवह्न ।

देवा मनुव्यानब्रुवन्नेषा वो जननौ पुचः ॥

एष सन्या विनतो देवयानो येनाक्षमन्ते पुचिष्ठो [चे] विशोकाः ।

तं पश्यन्ति पश्यते वर्यांसि त[सा]ते माचापि मिथुनं चरन्ति ॥
 नापुचस्य लोकोऽस्तीति तस्मै पश्यते विदुः ।
 तस्मात् पुचो मातरं खसारं चाधिरोहति ॥इति॥ ॥ १७ ॥
 स हेवाच । स वै मे शूहि यथा मे पुचो जायेतेति । तं हेवाच ।
 वहणं राजानमुपधाव पुचो मे जायतां तेन त्वा यजा इति ।
 तथेति । स वहणं राजानमुपसमार । पुचो मे जायतां तेन त्वा
 यजा इति । तथेति । तस्य ह पुचो जग्ने रोहितो नाम । तं
 वहण उवाच । अजनि वै ते पुचो यजस्य मानेनेति । स हेवाच ।
 यदा वै पश्युर्निर्दशो भवत्यथ स मेधो भवति निर्दशो च्यस्य
 त्वा यजा इति । तथेति । स ह निर्दश आस । तं हेवाच ।
 निर्दशो वा अभृद्यजस्य मानेनेति । स हेवाच । यदा वै पश्योर्दन्ता
 जायन्ते इथ स मेधो भवति दन्ता च्यस्य जायन्तामय त्वा यजा
 इति । तथेति । तस्य ह दन्ता जश्चिरे । तं हेवाच । अज्ञत वा
 अस्य दन्ता यजस्य मानेनेति । स हेवाच । यदा वै पश्योर्दन्ताः
 पश्यन्ते इथ स मेधो भवति दन्ता च्यस्य पश्यन्तामय त्वा यजा
 इति । तथेति । तस्य ह दन्ताः पेदिरे । तं हेवाच । अपत्यन्त
 वा अस्य दन्ता यजस्य मानेनेति । स हेवाच । यदा वै पश्योर्दन्ताः
 पुनर्जायन्ते इथ स मेधो भवति दन्ता च्यस्य पुनर्जायन्तामय त्वा
 यजा इति । तथेति । तस्य ह दन्ताः पुनर्जश्चिरे । तं हेवाच ।
 अज्ञत वा अस्य पुनर्दन्ता यजस्य मानेनेति । स हेवाच । यदा
 वै क्षत्रियः सनाहं प्राप्नोत्यथ स मेधो भवति सनाहं नु प्राप्नोत्य
 त्वा यजा इति । तथेति । स ह सनाहं ग्राप । तं हेवाच ।

प्रापदै मंगाहं यजल्ल मानेनेति । स तथेत्युक्ता पुचमामन्त्रयां चक्रे ।
ततायं वै मद्यं वामददाद्वृत्त व्याहिमिमं यजा इति । स नेत्युक्ता
धनुरादायारण्मुपातस्यौ । स संवत्सरमरणे चचार । अथ हैस्त्राकं
राजाणं वहणो जयाह । तस्य द्वादरं जडे । तदु इ रोहितः
इहश्चाव । सो उरषाद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्ये-
त्योवाच ॥ १८ ॥

नाना आन्ताय श्रीरक्षीति रोहित शुश्रुम ।

पापो निषद्वरो जन इन्द्र इच्छरतः सखा ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ग्राह्याणो उवोचदिति । स द्वितीयं
संवत्सरमरणे चचार । सो उरषाद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

आस्ते भग आषीनस्तोर्धस्तिष्ठति तिष्ठतः ।

अते निषद्वामानस्य चराति चरतो भगः ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ग्राह्याणो उवोचदिति । स द्वृतीयं
संवत्सरमरणे चचार । सो उरषाद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच

कलिः ग्रथानः पुरुषः संजिहानस्तु दापरः ।

उत्थितस्तेता भवति छतं संपद्यते चरन् ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ग्राह्याणो उवोचदिति । स चतुर्थं
संवत्सरमरणे चचार । सो उरषाद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

पुण्यिष्टौ चरतो जडे भृष्णुरात्मा फलेगद्विः ।

ब्रेरते [इत्य] सर्वे पाप्तानः अमेण प्रपथे हताः ॥
 चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो उवोचदिति । स पञ्चमं
 संवत्सरमरणे चकार । सो उरणाङ्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
 पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दति चरन्पक्षसु दुम्बरम् ।
 स्वर्यस्य पश्य अमणं यो न तद्वयते चरन् ॥
 चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो उवोचदिति । स षष्ठं
 संवत्सरमरणे चकार । सो उरणाङ्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
 पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दत्यपचित्यन्वरूपकम् ।
 उत्तिष्ठच्चिन्दते श्रियं न निषत्किंचनावति ॥
 चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो उवोचदिति । स सप्तमं
 संवत्सरमरणे चकार । सो उजीगतैः सौयवसिष्ठिमश्नायापरीतं
 पुच्छं भक्तमाणमरणमुपेयाय ॥ १६ ॥

तस्य ह चयः पुचा आसुः शुनःपुच्छः शुनःशेपः शुनो-
 लाङ्गूल इति । तं हौवाच । ज्ञवे इन्ताहमेषामेकेनात्मानं निकौणा
 अहं ते गर्वा शतं ददानीति । स ज्येष्ठं निगद्धान उवाच । न
 चिमिति । नो एवेममिति कनिष्ठं माता । तौ मध्यमे संपादयां
 चक्रतुः शुनःशेपे । तस्य ह शतं दत्ता तमादाय सो उरणाङ्गा-
 ममेयाय । पितरमेत्योवाच । तत इन्ताहमनेनात्मानं निकौणा
 इति । स तथेत्युक्ता वह्णं राजानमामन्त्रयां चक्रे । अनेन त्वा
 चक्रा इति । तथेति । श्रेयाच्चै ब्राह्मणः चक्रियादिति । तस्मा

एतं राजसूयं यजकातुं प्रोवाच । स एतं राजसूये पुरुषं पश्च-
मालेभे ॥ २० ॥

तस्य ह विश्वामित्रो हेतासायास्य उद्गाता अमदग्निरध्वर्यु-
र्बसिष्ठो ब्रह्मा । तस्मा उपाङ्गताय नियोक्तारं न विविदः । स
हेवाचाजीगर्तः सौयवसिः । मद्भासपरं शतं दत्ताहमेनं नियोक्त्या-
मौति । तस्मा अपरं शतं ददुः । तं स नियुयोज । तस्मा उपा-
ङ्गताय नियुक्ताय पर्यग्निक्ताय विशास्तारं न विविदः । स हेवा-
चाजीगर्तः सौयवसिः । मद्भासपरं शतं दत्ताहमेनं विश्विष्वामौति ।
तस्मा अपरं शतं ददुः । यो ऽसि निश्चान एयाय । अथ ह शुनः-
शेष ईचामास । अमानुषमिव वै मा विश्विष्वन्ति इत्त देवता
उपधावानौति ॥ २१ ॥

स प्रजापतिमेव प्रथमं देवतानामुपसवार कस्य नूनं कतमस्या-
मृतानामित्येतर्यच्च । तं प्रजापतिरुवाच । अग्नैव नेदिष्ठो ऽसि
तमेवोपधावेति । यो ऽग्निमुपसवाराग्नेर्वयं प्रथमस्यामृतानामित्येत-
र्यच्च । तमग्निरुवाच । सविता वै प्रसवानामीश्च तमेवोपधावेति ।
स सवितारमुपसवारानि ला देव सवितरित्येतेन त्वचेन । तं सवितो-
बाच । वरुणाय वै राशे नियुक्तो ऽसि तमेवोपधावेति । स वरुणं
राजानमुपसवारात उत्तराभिरेकत्रिंशता । तं वरुणं उवाच । अग्नैव
देवानां मुखं सुहृदयं तं नु स्तुहृदय लोतस्यामौति । यो ऽग्निं
तुष्टावात उत्तराभिरेव द्वाविंशत्या । तमग्निरुवाच । विश्वानु देवा-
नस्तुहृदय लोतस्यामौति । स विश्वान्देवांस्तुष्टाव नमो मस्त्वो नमो
अर्भकेभ्य दत्येतर्यच्च । तं विश्वे देवा ऊचुः । इत्रं नु स्तुहृदय लोतस्य-

क्षाम इति । स इन्द्रं तुष्टाव यच्चिद्ग्रि सत्य योमपा इत्येतेन
सूक्तेनोन्नरस्य च पञ्चदशभिः । तस्मा इन्द्रः स्तूयमाने मनसा हिर-
एरथं ददौ । तमेतर्यां प्रतीयाय शशदिन्द्र इति । तमिन्द्र
उवाच । अश्विनौ नु स्तुद्यथ लोत्स्तुद्यामीति । यो उश्विनौ
तुष्टावात उन्नरेण दृचेन । तमश्विना ऊचतुः । उषसं नु स्तुद्यथ
लोत्स्तुद्याव इति । स उषसं तुष्टावात उन्नरेणैव दृचेन । तस्य
ह सर्वच्छुकायां नितरां पाण्डो मुमुक्षे कलीय ऐक्षाकस्तोदरं
बभूव । उन्नमायां ह सर्वच्छुकायां वि पाण्डो मुमुक्षे उगद ऐक्षाके
बभूव । अथ हैनमृत्युजिज्ञासुः । लंभेवैतस्ताङ्कः संखामधिगच्छः ॥२१॥

अथ हैनमृत्युज्ञःसर्वं शुनःश्रेपो ददर्श । यच्चिद्ग्रि त्वं गृहेन्द्रह
इति तमेनाभिश्वतस्तुभिरभिषुत्योच्छिष्टं चमोर्भरेति द्रोणकस्तु
समवनिनाय । अथास्मिन्नन्वारभ्य एतस्यैव सूक्तस्य पूर्वाभिश्वतस्तु-
भिर्जुहवां चकार । अथ हैनमवमृत्यमभ्यवनिनाय स त्वं नो अग्ने
ज्वरमस्तु नो अग्ने वहणस्य विद्वानित्येताभ्यामृतम्भ्याम् । अथ हैन-
मग्निसुपस्थापयामास शुनश्चिद्ग्रेपं निदितं सहस्रादित्येतर्यां ॥२२॥

अथ ह शुनःश्रेपो विशामित्रस्तोपस्थापसार । तं हेवा-
चाजीगर्तः सौयवसिः । पुनर्मे पुनं देहीति । मेति हेवाच विश्वा-
मित्रः । देवा वा इमं मद्वभरासतेति । स ह देवरातो नाम वैश्वा-
मित्र आस । तं हेवाचाजीगर्तः सौयवसिः । तं वै विद्ययावहा
इति । तथेति ।

आङ्गिरसो जन्मनास्याजीगर्तः श्रुतः कविः ।

स्वये पैतामहान्तन्त्रोर्मापगः पुनरेहि माम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःशेषः ।

अद्राजुख्या ग्रामहसं न अच्छुद्रेष्वलिप्तत ।

गवां चौणि शतानि लमणीया मदङ्गिरः ॥ इति ।

तं हेवाचाजीर्गतः सौयवसिः ।

तदै मा तात तपति पापं कर्म मथा कृतम् ।

तदहं निक्खेते तुभ्यं प्रतियनु शता गवाम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःशेषः ।

यः सकृत्यापकं कुर्यात्कुर्यादेनक्षतो उपरम् ।

मापगः शौद्राव्यायादसंधेयं लया कृतम् ॥ इति ।

असंधेयमिति वा अवोचदिति ह विश्वामित्र उपपाद ॥ २४ ॥

भीम एव सौयवसिः शासेन विशिश्वासिष्ठत् ।

अस्यान्तेय सुचो भृममैवोपेहि पुचताम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःशेषः ।

सै वै यथा नो ज्ञपया राजपुत्र तथा वद ।

यथैवाङ्गिरसः सञ्जुपेयां तव पुचताम् ॥ इति ।

तं हेवाच विश्वामित्रः ।

ज्येष्ठो मे लं पुचाणां स्वास्त्रव श्रेष्ठा प्रजा स्वात् ।

उपेया दैवं मे दायं तेन वै लोपमन्तये ॥ इति ।

स हेवाच शुनःशेषः ।

संजागानेषु वै बूथाः मे सौहार्दाय मे श्रियै ।

यथाहं भरतर्षभोपेयां तव पुचताम् ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः पुचागामन्तयां चक्रे ॥ २५ ॥

मधुच्छन्दाः पृष्ठोत्तम च्छषभो रेणुरष्टकः ।

ये के च भानरः स्था असौ ज्येष्ठाय तिष्ठधम् ॥ इति ।

तस्य हैकशतं पुचा आसुः । पञ्चाशदेव ज्यायांसो मधुच्छन्दसः
पञ्चाशत्कनीयांसः । तद्ये ज्यायांसो न ते कुशलं मेनिरे । तागनु-
व्याजहार । अन्तं वः प्रजा भक्षीष्टेति । त एते । अन्त्राः पुण्ड्राः
शबरा मूचौपा इति । उद्द्वो बङ्गदस्त्वो वैश्वामित्रा इत्यूनां
भृथिष्ठा इत्युदाहरन्ति । अथ ये मधुच्छन्दःप्रभृतयः कनीयांससे
कुशलं मेनिरे । स ह जगौ मधुच्छन्दाः ।

यं नः पिता संजानौते तस्मिंसिष्ठामहे वयम् ।

पुरस्तात्सर्वे कुर्महे लामन्त्यस्त्रो वयं स्मसि ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः प्रतीतः पुचांस्तुष्टाव ॥ २६ ॥

ते वै पुचाः पश्चुमन्तः प्रजावन्तो भविष्यथ ।

ये मानं ने उन्मट्टन्तो वीरवन्तमर्कतं मा ॥

पुरएचा वीरवन्तो देवरातेन गाथिनाः ।

सर्वे राधास्तु पुचा एष वस्त्रदिवाचनः ॥

एष वः कुशिका वीरो देवरातस्मन्वित ।

युधांश्च दायं चोपेतां विद्यां यामुत विद्युषि ॥

ते सम्यस्त्रो वैश्वामित्रः सर्वे साकं सरातयः ।

देवराताय तस्मिरे ज्येष्ठे श्रैष्ठे च गाथिनाः ॥

अधीयते देवरातो रिक्थयोर्भयोर्च्छिः ।

जहूनां चाधितस्मिरे दैवे वेदे च गाथिनाः ॥

तदेतच्छ्रौनःशेषमाख्यानं परःशतर्गायमपरिमितम् । तद्वोताभि-

षिक्षाथाप्ते । हिरण्यकश्चिपावासीन आप्ते । हिरण्यकश्चिपावासीनः प्रतिगृह्णात् । ओमित्यृचः प्रतिगरः । एवं तथेति गाथायाः । ओमिति वै दैवं तथेति मानुषम् । दैवेन चैवैतं तत्पानुषेण च सर्वसाइनसः संप्रसुच्छन्ति । तत्पाद्यो राजाविजितौ स्थादप्यथजमान आख्यापयेतैवैतच्छौनःशेषमाख्यामम् । न इच्छिन्नत्वं चनैनः परिश्चित्ते । सहस्रमाख्यात्मे ब्रह्मं प्रतिग्रिष्ठ एते चैवासने । पुच्कामा हायाख्यापयन्ते । लभन्ते ह पुच्कान्नभन्ते ह पुच्कान् ॥ २७ ॥

इति ग्राह्णायनश्चौतसूचे पञ्चदशो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

प्रजापतिरकामयत । सर्वान्कामानाप्नुयां सर्वा व्यष्टीर्व्यश्रुवी-
 येति । स एतं चिराचं यज्ञकर्तुमपश्चदश्वसेधम् १ तमाहरत् २ तेना-
 यजत् ३ तेनेष्टा सर्वान्कामानाप्नोत्सर्वा व्यष्टीर्व्यश्रुते ५ तथो एवै-
 तद्यजमानो यदश्वसेधेन यजते सर्वान्कामानाप्नोति सर्वा व्यष्टी-
 र्व्यश्रुते ६ । महर्लिंगभ्यो निर्वपति चतुरः पाचानञ्जलीनप्रसृतांश्च
 ७ । द्वादशविधम् ८ । द्वादश वै मासाः संवत्सरः ९ । संवत्सर-
 खीवास्यै १० । अथास्मा अध्यर्युनिष्कं प्रतिसुम्भवति ११ । सायमाङ्गतौ
 ज्ञतायां जघनेन गार्हपत्यसुदृग्वातया सह संविश्वति १२ । अन्त-
 रोह असंवर्तमानः श्यौत १३ । अनेन तपसेमं स्वस्त्रिसंवत्सरं सम-
 अवामहा इति १४ । तं प्रातराङ्गतौ ज्ञतायां ददाति १५ ।
 अथाग्रेयमष्टाकपालं पुरोलाशं निर्वपति १६ । अग्निर्वै देवानां
 मुखं मुखत एव तदेवान्ग्रीणाति १७ । अथ पूष्णे पथिक्ते चहं
 निर्वपति १८ । पूषा वै पथीनामधिपः । स्वस्थयनमेव तदश्वाय
 करोति १९ । सर्वरूपमश्च जवेन संपन्नं संवत्सरायोत्सृजन्ति सर्व-
 कामिनमन्यताबद्धाचर्यात् २० । शतं राजपुत्राः कवचिनो राजन्या
 निषङ्गिणः स्तुतयामणीनां पुत्रा उपवौतिनः क्वचसंयशैदृणां पुत्रा
 दर्शिनो ऽनावर्तयन्तो ऽश्च रक्षन्ति २१ । अथ सवित्रे प्रसवित्रे
 रवित्र आसवित्रे सवित्रे सत्यप्रसवायेति संवत्सरं हवौंवि २२ ।

सविता वै प्रसविता स म इमं यज्ञं प्रसुवा इति । २२ । सविता वा आसविता स म इमं यज्ञमासुवा इति । २३ । सविता वै सत्य-प्रसवः स म इमं यज्ञं सत्येन प्रसवेन प्रसुवा इति । २४ । य इमा विश्वा जातान्या देवो यातु सविता सुरक्षो विश्वानि देव सवितः स घा नो देवः सविता विश्वदेवं न प्रभिये । २५ । हेता च पारि-श्वमाच्छ्टे । २६ । अध्यर्थो इत्यामन्तितो हेत्यि हेतरिति सर्वच प्रतिशृणुते । २७ । ओं हेतस्थथा हेतरित्याचक्षाणे उनुगणाति । २८ । अथाध्यर्थुर्वीर्णागणगिनः संप्रेष्यति पुरगणेरेनं पुण्यकङ्क्षी राजभिः संगायतेति । २९ । ॥ १ ॥

मनुर्वेषखत इति प्रथमे । १ । तस्य मनुष्या विश्वस्त इम आसत इति^२ गृहमेधिन उपदिश्यति । २ । चृचोवेदो वेदः सोऽयमिति सूक्तं निगदेत् । ३ । यमो वैष्णवत इति द्वितीये । ४ । तस्य पितरो विश्वस्त इम आसत इति स्वविरानुपदिश्यति । ५ । यजुर्वेदो वेदः सोऽयमिति याजुषमनुवाकं निगदेत् । ६ । वरुण आदित्य इति हतीये । ७ । तस्य गन्धर्वा विश्वस्त इम आसत इति यूनः शोभनानु-पदिश्यति । ८ । अर्थवेदो वेदः सोऽयमिति भेषजं निगदेत् । ९ । खोमो वैष्णव इति चतुर्थे । १० । तस्याप्सरसो विश्वस्त इमा आसत इति युवतीः शोभना उपदिश्यति । ११ । आङ्गिरसो वेदो वेदः सोऽयमिति धोरं निगदेत् । १२ । अर्वुदः काद्रवेय इति पञ्चमे । १३ । तस्य सर्पा विश्वस्त इम आसत इति सर्पान्सर्पविदो वैप-दिश्यति । १४ । सर्पविद्या वेदः सोऽयमिति सर्पविद्यां निगदेत् । १५ । कुबेरो वैश्रवण इति षष्ठे । १६ । तस्य रक्षांसि विश्वसानी-

मान्यासत् इति खेलग्राम्पापक्षतो वेपदिश्ति । १७ । रक्षोविद्या
 वेदः सो उयमिति रक्षोविद्यां निगदेत् । १८ । असितो धाम्यन
 इति अप्तमे । १९ । तस्यासुरा विश्वस्त् इम आसत् इति बुधीदिन
 उपदिश्ति । २० । असुरविद्या वेदः सो उयमिति मायां कांचि-
 त्कुर्यात् । २१ । मत्यः सांमद इत्यष्टमे । २२ । तस्योदकचरा विश्वस्त्
 इम आसत् इति मत्यान्मत्यविदो वेपदिश्ति । २३ । इतिहास-
 वेदो वेदः सो उयमितीतिहासमाचक्षीत । २४ । ताच्छ्रीं वैपश्चत
 इति नवमे । २५ । तस्य वर्यांसि विश्वस्तानीमान्यासत् इति वर्यांसि
 ब्रह्मचारिणो वेपदिश्ति । २६ । पुराणवेदो वेदः सो उयमिति
 पुराणमाचक्षीत । २७ । धर्म इन्द्र इति दशमे । २८ । तस्य देवा
 विश्वस्त् इम आसत् इति यूनो उपतियाङ्काङ्क्षोच्चियानुपदिश्ति
 । २९ । सामवेदो वेदः सो उयमिति साम गायात् । ३० । सर्वा-
 चेदानाचष्टे । ३१ । सर्वाणि राज्यानि । ३२ । सर्वा विश्वः । ३३ ।
 सर्वं वा अस्मेधः । ३४ । सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । ३५ । तस्युनः-
 पुनः परिस्नवते तस्मात्पारिस्नवम् । ३६ । ॥ २ ॥

एकविश्वतिर्यूपा एकविंश्यत्यरत्यः । १ । अष्टौ बैला दश खादिराः
 । २ । पैतुद्रवा उपस्थावानौ । ३ । राज्ञुदाखो उग्निः । ४ । एक-
 विंश्तिरग्नीषोभीयाः । ५ । तेषां समानं चरणम् । ६ । गोतमस्य
 चतुर्हत्तरस्त्रोमः सुत्यानां प्रथममहः । ७ । तेनेम लोकमाप्नोति । ८ ।
 एकविंश्वस्त्रोमं दितीयम् । ९ । एकविंश्तो वा एष च एष तपति ।
 तदेन खेन रूपेण समर्धयति । १० । एतस्मादश्वी निष्ठष्टः । ११ ।
 तदेतदृचाभ्युदितम् ।

स्वरादशं वसवा निरतष्टेति । १३ ।

अशो गोमृगो उजस्तुपरसे प्राजापत्याः । १३ । गौरो गवयः श्रभ
उद्गो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः । १४ । पश्वश्चैकविंश्चितिरेक-
विंश्चितिरेकविंश्चितये चातुर्मास्यदेवताभ्यः । १५ । एता वै सर्वा देवता
चातुर्मास्यदेवताः । १६ । सर्वासामेव देवतानां प्रौत्थै । १७ । अस्त-
क्षतमश्वमास्त्वमवन्नापयन्ति । १८ । सुगव्यं न इत्यनवजिग्रहति यज-
मानं वाचयेत् । १९ । अयेण यूपं तिष्ठन्तं यदक्रन्द इत्येकादशभि-
रप्रणवाभिः । २० । समिद्धो अञ्जनित्याप्रियः । २१ । अधिगो ह
इति परिश्चित्य मा नो मित्र इति स्तकम् । २२ । उत्तमे चोत्तर-
स्यापणुवन् । २३ । चतुस्त्रिंश्चदिति पुरस्तादङ्गीणाम् । २४ । अथा-
श्चायोपस्तृणन्ति वासा उघीवासं हिरण्यमिति । २५ । तदेत-
दृचाभ्युदितम् ।

यदस्वाय वास उपस्तृणन्यधीवासं चा हिरण्यान्यस्मा इति । २६ ।
अथाच्च मेधमालभन्ते । २७ । पर्यञ्ज्ञान्वद्वनारण्यान् । २८ । पूष्णो
खलाटे । २९ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

अचा पूष्णः प्रथमो भाग एतौति । ३० ।

ऐङ्ग्रापौष्णः शास्त्रो नाभ्याम् । ३१ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

इङ्ग्रापूष्णोः प्रियमयेति पाथ इति । ३२ ।

संज्ञप्नाय महिषीसुपनिपातयन्ति । ३३ । तावधीवासेन संप्रोरुवते
। ३४ । तौ यजमानोऽभिमेयति । ३५ ।

उत्सवस्योरव गुरुं धेष्वर्वाच्चमञ्जिमा भर ।

यः स्त्रीणां जीवभोजनः ॥ इति । ३६ ।

तं न कश्चन प्रत्यभिमेथति । ३७ ॥ ३ ॥

माता च ते पिता च ते उपे वृक्षस्य क्रीलतः ।

प्र तिखामौति ते पिता गमे सुषिमतंस्थत् ॥

इत्येनां हेताभिमेथति । १ ।

जर्ज्वासेनामुच्छयताङ्गिरौ भारं हरन्निव ।

चथाच्यै मध्यमेजति श्रीते वाते पुनन्निव ॥

इति ब्रह्मा वावाताम् । २ । अदस्या अङ्गभेद्या इत्युज्ञाता परिवृक्षाम् । ३ ।

चद्वरिणो यवमन्ति न पुष्टं बड्डं मन्यते ।

शूद्रा यदर्घजारा न पोषाय धनायति ॥

इत्यधर्व्यः पालागलौम् । ४ । अस्वपालानां समानजातौयाः शतंशत-

मनुचर्यस्ताः प्रत्यभिमेथन्ति । ५ ।

वियस्थत इव ते मनो हेतार्मा लं वदो बड्ड ।

जर्ज्वमेमं । अहेवासो लक्ष्मामगुं । शूद्रो यदर्घजायाः पतिरिति

प्रत्यभिमेथने विकारः । ६ । शदसि ब्रह्मवस्थम् । ७ । हेताधर्व्युं

पृच्छति । द्वितीयया प्रत्याह । तृतीयया पृच्छति । चतुर्था

प्रत्याह । ८ । ॥ ४ ॥

किं स्त्रियूर्धसमं ज्योतिः किं समुद्रसमं चरः ।

कः स्त्रियूर्धियै वर्षौयान्कस्य माचा न विद्यते ॥ १ ॥

ब्रह्मा सूर्यसमं ज्योतिर्दीपः समुद्रसमं चरः ।

इन्द्रः पृथिव्यै वर्षौयान्गोस्तु माचा न विद्यते ॥ २ ॥

कः स्त्रियोकाकौ चरति क उ स्त्रियायते पुनः ।

किं स्त्रिद्विमस्य भेषजं किं स्त्रिदावपनं महत् ॥ ३ ॥

सूर्य एकाकी चरति चक्रमा आयते पुगः ।

अग्निर्हिमस्य भेषजं भुमिरावपनं महत् ॥४॥ इति ।५।

ब्रह्मोद्ग्रातारं पृच्छति । द्वितीयथा प्रत्याह । द्वितीयथा पृच्छति ।
चतुर्थी प्रत्याह ।५ । ॥५॥

पृच्छामि त्वा चितये देवसस्य यदि लवमन्त्र मग्नसा जगन्त्य ।

केषु विष्णुस्त्रिषु पदेष्विष्टः केषु विश्वं भुवनमा विवेश ॥१॥

अपि तेषु चिषु पदेष्वस्मि येषु विश्वं भुवनमा विवेश ।

सद्यः पर्येष्मि पृथिवीमुत आसेकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥२॥

केष्वन्तः पुरुष आ विवेश कान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतद्रुद्धाञ्जुप वल्लामसि ला किं स्तिष्ठः ग्रतिवोचास्यच ॥३॥

पञ्चखन्तः पुरुष आ विवेश तान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतत्त्वाच प्रति मन्त्रानो अस्मि न मायथा भवस्युत्तरो मत् ॥४॥ इति ।५।

पृच्छामि त्वा परमन्त्रं पृथिव्या इति यजमानं पृच्छति ।५ । उत्त-
रथा प्रत्याह ।५ । ॥५॥

सभूः स्वयंभूः प्रथममन्तर्महत्यर्णवे ।

दधे ह गर्भमृतियं यतो जातः प्रजापतिः ॥

इति महिष्ठः पुरोग्नुवाक्या ।१। हेता यज्ञत्वापतिभिति ग्रैषः ।२।

प्रजापते न लदिति थाज्या ।३। प्राजापत्यस्य वपया चरित्वा तद-
न्यन्या वपा जुङ्गयुरिति हैक आज्ञः । प्रजापतिं वा अन्यन्या देव-

तास्तदेना यथायथं प्रीणातीति ।४। ऐश्वर्यस्य वा ।५। वैश्व-
देवस्य वा ।६। किमुत लरेरन्तिं ह स्माहेष्ट्रोतः शैवकः ।७।

नाना जानादेवताभिः प्रचरेयुः ।८। सहस्रं समानदेवताभि-

रव्यवस्थाभिः । ६। नाना व्यवस्थाभिः । १०। तदेना यथायथं प्रीणातीति । ११। उत्तरस्य महिषो याज्यापुरोनुवाक्ये विपर्यस्ते । १२। उभे ऐकाहिकं च पाङ्क्लं चाज्ये संशंसेत् । १३। य ऐकाहिके च पाङ्क्ले चाज्ये कामस्तयोरुभयोराप्यै । १४। उभावैकाहिकं च वार्षतं च प्रउगौ संप्रवयेत् । १५। य ऐकाहिके च वार्षते च प्रउगे कामस्तयोरुभयोराप्यै । १६। ॥ ७ ॥

महानाम्न्यः पृष्ठं भवन्ति । १। सर्वं वै तद्यन्नहानाम्न्यः । २। सर्वमश्वमेधः । ३। सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । ४। यानि पाञ्चमाङ्गिकानि निष्केवल्यमरुततीययोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि ग्रस्तैकाहिकयोर्निविदौ दधाति । ५। प्रतिष्ठा वा एकाइः । ६। प्रतिष्ठित्या एव । ७। सहस्रं वा मध्यन्दिने । ८। छन्दसञ्छन्दसञ्चालारिंश्टतं चत्वारिंश्टतं मरुततीये । ९। ते द्वे अशोतिश्टते । १०। सप्तविंशतिश्टतानि निष्केवल्ये । ११। तत्सहस्रम् । १२। सर्वं वै तद्यत्सहस्रम् । १३। सर्वमश्वमेधः । १४। सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । १५। यानि पाञ्चमाङ्गिकानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि ग्रस्तैकाहिकेषु निविदौ दधाति । १६। प्रतिष्ठा वा एकाइः । १७। प्रतिष्ठित्या एव । १८। उक्तव्यं संतिष्ठते । १९। तेनान्तरिच्छलोकमाप्नोति । २०। सर्वस्तोमो ऽतिराच उत्तममहः । २१। सर्वं वै सर्वस्तोमो ऽतिराचः । २२। सर्वमश्वमेधः । २३। सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । २४। तेनासु लोकमाप्नोति । २५। द्वितीयादाभिष्वविकाशस्त्रम् । २६। एतेन देश्रोतः ग्रौलको जनमेजयं पारिज्ञितं याजयां चकार । २७। तदुत्तैषापि अज्ञगाथा गौयते । २८। ॥ ८ ॥

आसन्दीवति धान्यादं हक्षिणं हरितस्तजम् ।

अबधादश्चं सारङ्गं देवेभ्यो जनसेजयः ॥ इति । १ ।

एते एव पूर्वे अहनी । ज्योतिरतिरात्रसेनोग्येनम् । २ । गौखेन
भौमेनम् । ३ । आयुसेन श्रुतसेनम् । ४ । सर्वे पारिच्छितौयाः
। ५ । तदुतैषापि अङ्गगाथा गौयते । ६ ।

पारिच्छिता यजमाना अश्वेष्यः परोवरम् ।

अजङ्गः पापकं कर्म पुण्याः पुण्येन कर्मणा ॥ इति । ७ ।

अभिजित्तेन ह अष्टभो याङ्गतुर ईजे । ८ । तदुतैषापि अङ्गगाथा
गौयते । ९ ।

अष्टमे उष्णेन यजति पुरा याङ्गतुरे नृपे ।

अमाद्यदिन्द्रः सेमेन ब्राह्मणाश्चेष्टिर्धनैः ॥ इति । १० ।

विश्वजित्तेन ह पर आङ्गार ईजे वैदेषः । ११ । तदुतैषापि अङ्ग-
गाथा गौयते । १२ ।

आङ्गारस्य परस्तादो उष्णं सेष्यमवधत ।

हिरण्यनाभः कौसल्यो दिशः पूर्णा अमंहत ॥ इति । १३ ।

महत्प्रतमतिरात्रसेन ह महत्त आविजित ईजे । १४ । तदुतैषापि
अङ्गगाथा गौयते । १५ ।

महतः पूरवेष्टारो महत्स्यावसम्पटहे ।

आविजितस्याग्निः सत्ता विश्वेदेवाः सभासदः ॥ इति । १६ ।

ततो हास्य तद्वेताः सभासदो बभूवः । १७ । प्राची दिग्घोतुः
। १८ । दक्षिण ब्रह्मणः । १९ । प्रतीच्याध्वर्याः । २० । उदौच्युज्ञातुः
। २१ । यदन्यद्गूमेः पुरुषेभ्यश्चाब्राह्मणानां स्तम् । २२ । अङ्गैव हेत-

काणाम् । २३ । मध्ये तु अजेत । २४ । पञ्चपश्चर्विश्वाख्यूषः । २५ ।
संवत्सरमृतुपश्वः । २६ । षष्ठाग्रेया वसन्ते । २७ । ऐन्द्रा ग्रीष्मे । २८ ।
मारुताः पार्जन्या वा वर्षासु । २९ । मैत्रावदणाः ग्रहदि । ३० ।
बाहृस्तथा हेमन्ते । ३१ । ऐन्द्रावैष्णवाः ग्रिहिरे । ३२ । ॥८॥

प्रजापतिरस्त्रमेधेनेष्ट्रा पुरुषमेधमयस्त् । तस्य यदनास्तमश्व-
मेधेनासोन्तत्वर्वं पुरुषमेधेनाप्नोत् । तथो एवैतद्यजमानो अन्युरुष-
मेधेन अजते यदस्यानास्तमश्वमेधेन भवति तत्त्वं पुरुषमेधेनाप्नोति
। १ । सर्वमाश्वमेधिकम् । २ । उपजक्ष्य । ३ । अथाग्रेये कामाय
दात्रे पथिक्षत इति इवौषिः । ४ । अग्निर्वै कामो देवानामौश्वरः
। ५ । सर्वेषामेव देवानां ग्रीष्मै । ६ । अग्निर्वै दाता व एवासौ यज्ञं
ददाति । ७ । अग्निर्वै पथिक्षत्स एवैनं पुनर्यज्ञपथमयिपाथ्यति
। ८ । ग्राह्याणं चक्षिष्य वा सहस्रेण ग्रनाश्वेनाक्षीय संवत्सरायो-
त्सृजन्ति^{१०} सर्वकामिनमन्यचा अहार्चर्यात् । ९ । तथा चैवानुरक्षन्ति
। ११ । अथानुभवत्ये पश्चाच्यै खस्त्ये उदितये इति संवत्सरं इवौषिः
। १२ । सावित्रीर्विपर्यासम् । १३ । पारिष्वावैर्यन्तराशंसानि । १४ । अनु-
भवानुभवो उनेन यज्ञेन चजा इति । १५ । वाम्बै पश्चा खस्त्ये
खस्त्ययनमेव तद्यज्ञे यजमानाय करोति । १६ । इयं वा अदितिः
प्रतिष्ठा वा अदितिरस्त्रमेवैनं तदद्वैतायामन्ततः प्रतिष्ठाप-
थन्ति । १७ । ॥१०॥

ग्रौनःशेषं प्रथमस्म् । १ । यथा इुनःशेषे आजीर्णतिर्यूपे नि-
युक्तो सुमुच्चे । २ । प्रथमे च सूक्ष्मे निगदेत् । ३ । काशीवतं द्वितौ-
थम् । ४ । यथा कल्पीवानौशिजः खनये भावयन्ते सनिं सप्तान । ५ ।

उत्तमे च सुक्ते निगदेत् । ६। श्वावाश्वं द्वतीयम् । ७। यथा
श्वावाश्वं आर्चनानसो वैददश्वौ सनिं सप्तान् । ८। के ष्ठा नर इति
च सूक्तम् । ९। भारदाजं चतुर्थम् । १०। यथा भरदाजो छबौ
तत्त्विण प्रस्तोके च सार्वज्ये सनिं सप्तान् । ११। अधि छबुः प्रस्तोक
इति चतुर्थः । १२। वासिष्ठं पञ्चमम् । १३। यथा वसिष्ठः सुदासः
पैजवनस्य पुरोर्हितो बभूव । १४। दे नमुरिति च सूक्तम् । १५।
मैधातिथं षष्ठम् । १६। यथासङ्गः शायोगिः स्त्रौ सती पुमान्व-
भूव । १७। स्तुहिस्तुहीति च सूक्तम् । १८। वात्यं सप्तमम् । १९।
यथा वत्यः काञ्छस्त्रिरिन्द्रिरे पारश्चय्ये सनिं सप्तान् । २०। शत-
महं तिरिन्द्रिर इति च सूक्तम् । २१। वाशमष्टमम् । २२। यथा
वशो ऽश्वः पृथुश्वसि कानीते सनिं सप्तान् । २३। आ स एतु
च ईवदेति च सूक्तम् । २४। ग्रास्कलं नवमम् । २५। यथा
ग्रस्कलः पृष्ठे मेष्ये मातरिश्वनि सनिं सप्तान् । २६। भूरीदिन्द्र-
खेति च सूक्ते । २७। नाभानेदिष्ठं दशमम् । २८। यथा नाभा-
नेदिष्ठो मानवो ऽङ्गिरः सुसनिं सप्तान् । २९। ये यज्ञेनेति च
सूक्तम् । ३०। नाराशंसानि भवन्ति । ३१। पुरुषो वै नाराशंसः
। ३२। तदेनं खेन रुपेण समर्धयति । ३३। ॥११॥

पञ्चविंशतिर्यूपाः । १। पञ्चविंशतिरक्षयः । २। दश वैक्षा दादश
खादिराः । ३। पैतुद्रवा उपस्थावानौ । ४। राजुदालो वा सारलो
ऽग्निष्ठः । ५। पञ्चविंशतिरग्नौष्ठोमौयाः । ६। तेषां समानं चरणम्
। ७। आश्वमेधिकानां सुत्यानां प्रथमे चोत्तमं च । ८। पञ्चविं-
शस्तोमं द्वितीयम् । ९। पञ्चविंशो वै पुरुषः । १०। तदेनं खेन

रुपेण समर्थयति । ११ । पुरुषो गोमृगो उजस्त्रपरस्ते प्राजापत्याः । १२ । गौरो गवयः श्रब्दं उद्गो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः । १३ । पञ्चवस्त्रं पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतये चातुर्मास्य-देवताभ्यः । १४ । एता वै र्षीवा देवता अचातुर्मास्यदेवताः । १५ । र्षीवासामेव देवतानां प्रीत्यै । १६ । अलंकृतं पुरुषमास्वमवन्नाप्यो-दीरतामवर इत्येकादशभिरप्रणवाभिः । १७ । अग्निर्द्युरित्याप्रियः । १८ । मैनमग्न इत्यधिगौ तथैव । १९ । अथ पुरुषायोपस्तृणन्ति कौशं तार्थमालणमांशवभिति । २० । संज्ञप्तं यामेन साक्षोऽग्नातो-पतिष्ठते । २१ । ॥१॥

पुरुषेण नारायणेन होता । १ । अथ हैनमृतिज उपतिष्ठन्ते परेयिवांसभिति दाभ्यांदाभ्यां होता ब्रह्मोऽग्नाताध्वर्युः । २ । अथ यजमानं भिषज्यन्ति । ३ । उत देवा अवहितं सुस्त्वामि त्वा इविषा जीवनाय कमज्जीभ्यां ते नासिकाभ्यां वात आ वातु भेषजमित्यनु-पूर्वं स्तुकैः । ४ । प्र तार्यायुरिति नैर्चतीनामेकैकया । ५ । तिस्तुभि-स्तिस्तुभिः शंतातीयानाम् । ६ । संज्ञप्ताय महिषीसुपनिपातयन्ति । ७ । तावधीवासेन संप्रोर्णवते । ८ । तौ तथैव यजमानो उभिभे-यन्ति । ९ । परिष्कारा अप्रपाणा यो उनाकाळो न सेशे यस्य रोमग्नमित्यभिमेयन्तः । १० । उत्तराभिरुत्तराभिः प्रत्यभिमेयन्ति । ११ । पूर्वयाध्वर्युः । १२ । उद्दीर्ब्बं नार्युदीर्ब्बातः पतिवत्युदीर्ब्बातो विश्वावसेऽउम्भतीत्युत्यापिन्यः । १३ । मनो असुनीते यच्च यमं यथा युगमिति द्वचैरनुमन्वयते । १४ । ब्रह्मानवाचयति । १५ । अदृष्टं ब्रह्मावच्यम् । १६ । गावो यत्वमिति होताध्वर्युः पृच्छति^{१७} दिती-

यथा प्रत्याह^{१८} वृत्तीयथा पृच्छति^{१९} चतुर्था प्रत्याह^{२०} । जे
खुती अद्वैतं पितृणामिति ब्रह्मोङ्गातारं पृच्छति । द्वितीयथा
प्रत्याह^{२१} एकान्तरथा पृच्छति^{२२} उत्तरथा प्रत्याह^{२३} । १८ ॥

आश्चर्मेधिकमाज्ञात् । १ । उभे ऐकाशिकं च माहात्रतिकं
चाच्ये संबंधेत् । २ । य ऐकाहिके च माहात्रतिके चाच्ये
कामस्थोरमयोरास्थै । ३ । उभावैकाहिकं च माहात्रतिकं च प्रज्ञगौ
संप्रवद्येत् । ४ । य ऐकाहिके च माहात्रतिके च प्रज्ञगे कामस्थो-
रमयोरास्थै । ५ । महाप्रतान्त्रधन्दिनः । ६ । राजनं इष्टं भवति
। ७ । एतदै पुरुषविधं साम यद्राजनम् । तदेन स्वेन साक्षा सम-
र्धयति । ८ । अनुचरप्रभृति ब्रह्मात्मतीयसवनम् । ९ । नाराशंसं वै
षष्ठमहः । १० । पुरुषो वै नाराशंसः । ११ । तदेन स्वेन रूपेण
समर्धयति । १२ । महादिवाकीर्त्यमग्निष्ठोमसाम भवति । १३ । एतदै
पुरुषविधं साम यमाशादिवाकीर्त्यम् । तदेन स्वेन साक्षा समर्धयति
। १४ । षोलश्चनं संतिष्ठते । १५ । षोलश्चक्षेता वै पुरुषः । तदेन
स्वेन रूपेण समर्धयति । १६ । पृष्ठाय सर्वमं चतुर्थमहः । १७ ।
यहपुरुषं च दीप्तते । १८ । दशपशुर्विशाख्यूपः । १९ । दादृ-
दादशर्तुपश्चवः । २० । ॥ १४ ॥

ब्रह्म स्वयंभु तपेऽत्पत्ति^१ तन्नपस्त्वैक्षत । न वै तपस्या-
नन्यमस्ति हम्न सर्वेषु भूतेष्वात्मानं जुहवानीति^२ तस्वर्वेषु भूते-
ष्वात्मानं उल्ला सर्वाणि भूतानि सर्वमेधे जुहवां चकार^३ ततो
वै तस्मुर्वर्षां भूतानां श्रैष्टं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत्^४ तथो एवै-
तस्मज्ञानो यस्मुर्मेधेन यजते सर्वेषु भूतेष्वात्मानं उल्ला सर्वाणि

भूतानि सर्वमेधे जुहवां करोति^१ ततो वै स सर्वेषां भूतानीं
शैश्च खाराज्यमाधिपत्यं पर्येति ।^२ । पौरुषमेधिकं पुरस्तात्कर्म
।^३ । अग्निष्टुदित्तसुदैश्वदेवस्तुत्यसुत्यश्वमालभन्ते ।^४ । पौरुषमेधिकं
पश्चममहः ।^५ । तत्र पुरुषमालभन्ते ।^६ । वाजपेयः षष्ठम् ।^७ ।
आप्नोर्यामः सप्तमम् ।^८ । तत्र सर्वान्मेधानालभन्ते ये के च प्राणिनः
।^९ । वपा वपावतां जुङ्गति ।^{१०} । त्वयो ऽवपाकामाम् ।^{११} ।
संत्रस्त्वमेषधिवनस्तौनां प्रकिरन्ति ।^{१२} । चिणवत्रयस्त्रिंश्च अष्टम-
नवमे अहन्तौ ।^{१३} । विश्वजित्सर्वस्त्रोमः सर्वपृष्ठो ऽतिरात्र उत्तम-
महः ।^{१४} । सर्वं वै विश्वजित्सर्वस्त्रोमः सर्वपृष्ठो ऽतिरात्रः ।^{१५} ।
सर्वं सर्वमेधः ।^{१६} । सर्वेण सर्वमाप्नवानीति ।^{१७} । विंशतिपश्चिम्य-
शास्त्रयूपः ।^{१८} । चतुर्विंशतिस्त्रितुर्विंशतिर्व्वत्पश्चवः ।^{१९} । अच सर्व-
मेधः संतिष्ठते ।^{२०} । सहभूमि च दीयते ।^{२१} ॥ १५ ॥

गार्हपत्ये ऽधगरणिमनुप्रहत्य । आहवनीय उत्तरारणिम्^१ आत्म-
न्यग्नीयमारोप्य । अरण्यं प्रव्रजेत् *). ।^२ । विश्वकर्मा ह भौवनेह
उत्तम ईचे ।^३ । तं ह भूमिरुवाच^४

न मा मर्त्यः कश्चन दातुमर्हति विश्वकर्मन्भौवन मां दिवाक्षिय ।

उप मल्लख्ये ऽहं सत्त्वित्वा भथे मृष्टैव ते संगरः कश्चपाय ॥
इति ।^५ । तां कश्चप उच्चाहार ।^६ । ॥ १६ ॥

वाजपेये ब्रह्मौदुम्बरं रथचक्रमारोहन्ति^१ वाजस्याहं यवितुः स्वे
सत्यसवस्य वृहस्तेइन्नमं नाकं रोहेयमिति ।^२ । रक्षस्तेति चत्रिये

* Comm. अरण्यं प्रव्रजेदिति स्त्राचानः

यजमाने ।^५ । मरहतामिति वैश्ये ।^६ । तस्मिन्नुपविश्वाविद्वे रथचक्रे
उवंप्रेषितस्त्रिः साम गायति ।^७ । अपि वा जपेत्तिः ।^८ ।

आविर्मित्या का वाऽन वाजिनो अग्मन् ।

देवस्य सवितुः सवे स्वर्णी अर्वमतो यजत ॥

इति च ।^९ । तेनैव मन्त्रेण प्रत्यवरोहति ।^{१०} । अरहतमिति प्रत्यवरोहते
विकारः ।^{११} । हिरण्मयेन पात्रेण मधुप्रदस्य प्राणभूतं भूत्यित्वोप-
यच्छते पापम् ।^{१२} । दिवमयं यजमानो रोहति स्वर्गमयं यजमानो
रोहतीति वा ।^{१३} । यूपं रोहत्मूषपुट्टर्पयन्ति ।^{१४} ॥१७॥

राजसूये उभिषिको यजमानो ब्रह्मचार्यो ब्रह्माण-
मामन्त्रयते ।^१ । त्वं ब्रह्मासौत्येवं सर्वत्र प्रतिष्ठाणोर्ति ।^२ । सवित-
तायि सत्यप्रसव इति प्रथमे ।^३ । इद्धो उचि विशौजा इति
दितीये ।^४ । वहसो उचि धर्मणितिरिति हतीये ।^५ । रुद्धो उचि
सुश्रेव इति चतुर्थे ।^६ । त्वं ब्रह्मासौत्येव पञ्चमे ।^७ । मनसासौ
हिरण्मयौ प्रवृत्तौ ददाति ।^८ । तौ अनशा प्रतिष्ठाति ।^९ ।
अश्वमेध चत्विंशो रथना धारयन्तो उच्चं इदयोः संख्यन्दिनोः स्वाप-
यन्ति ।^{१०} । अनेनायमश्वेन मध्येन राजेष्वा विजयतामब्रह्माण्युक्ति-
तावा इति ।^{११} । यदि चैनं यजमानेन पृष्ठे उभिमर्शयेयुरहं च
त्वं चेति जपेत् ।^{१२} । संस्थिते मध्यमे उहन्याहवनौयमभितो दिलु
प्रापादान्विमित्यन्ति ।^{१३} । तानुपरिष्टात्मनिव्याधेः प्राकारैः परि-
प्रवृत्तिः ।^{१४} । सर्वांषिष्ठवित्विजो राजों जुङति ।^{१५} । प्रातरतु-
वाकवेलायां प्रत्यवरोहन्ति ।^{१६} । परिकर्मण आरोहन्ति । ते
बुक्त्योदयात् ।^{१७} । अश्वाचेयं सहस्रेणावक्रीय यः इड़कः पिङ्गाचो

दत्तिगस्तुतकावलो विक्षिधः स्वरुपो वर्णः छालतिस्तमादाव गदौं
अन्ति । १८। अथैनसुरके उभिप्रगाढा यदास्त्रोदकं सुखमास्तु-
न्देताथाप्ता अध्यर्युमूर्धन्यश्वतेदनि जुहेति भूषणत्यायै स्वाहेति
। १९। अथ तं निषेधनि । २०। निःषिद्धपाप्तानो उपपापा
भवत्तीति । २१। ॥१८॥

अथात एतोत्तरा अदीनाः । १। यदेकविधं तदेकरात्रेणा-
प्रोति । २। ॥१९॥

अथ अद्विविधं तद्विराचेष । २। वे वा अद्विराते हे धावा-
पृथिवी दे इसे प्रतिष्ठे । तद्यत्किं च द्विविधमधिदैवतमध्यात्मं
तत्पूर्वमेनेताप्रोति । ३। अचक्षो उषःसंवातो दश्वरात्रमधिकुर्वीति
। ४। आहितो उत्तरोदः । ५। अन्यथातिरात्रभावः । ६। अस्यहं
दक्षिणा । ७। अरौचिता दीचितं याजयन्ति । ८। मासपर्वर्गा
अदीनाः । ९। सुत्यप्रतिक्राणे दीक्षा विवर्धयेयुः । १०। नासंवस्तुर-
दीचिताय महाब्रतं संसेत् । ११। नासंवस्तुरभृतेऽद्वाय । १२। चित्य-
महग्रिष्टोमिकं प्रथममहः स्यादिनि देवक आङ्गः । १३। सुख्यो वा
एष यज्ञकर्तुर्यर्थग्रिष्टोमः । १४। यज्ञमुखस्थानवरार्थ्ये । १५। संपत्तौ
तु शिविद्वाने । १६। ततं ते यज्ञेन वर्धतेत्यार्मवज्ञातवेदस्तीये दिती-
यस्ते । १७। चिराचे च । १८। अभिजिदिशजितौ^{१८} चतुर्विंश-
महाब्रते^{१९} गोआयुषी वा । १९। अद्विविधं तद्विरात्रेणाप्रोति
। २०। ॥२०॥

अथ अत्तिविधं तत्त्विरात्रेष । १। ज्ञयो ज्ञा इसे लेकास्त्वौष्ठि
अतोत्तीष्ठि चिष्टवणो यज्ञः । तद्यत्किं च त्रिविधमधिदैवतमध्यात्मं

तस्वर्वमेनेगाप्नोति । २ । चित्तप्रभृतयस्त्वयः स्तोमाः प्रथमस्त्राकः । ३ । पञ्चदशप्रभृतयो द्वितीयस्य । ४ । षोलशं ब्रह्मण आच्यम् । ५ । एकविंश्प्रभृतयस्तृतीयस्य । ६ । अग्निष्टोमाः प्रथमस्त्रः । ७ । उक्तयं द्वितीयम् । ८ । अर्तिराजस्तृतीयम् । ९ । रथनरं पृष्ठं प्रथमस्य । १० । वामदेव्यं द्वितीयस्य । ११ । छहन्तृतीयस्य । १२ । अयं वै लोको रथनरम् । १३ । अन्तरिक्षलोको वामदेव्यम् । १४ । असौ लोको छहत् । १५ । एतेषामेव लोकानामास्यै । १६ । समु-
खादाज्यानि । १७ । मध्यमाक्षन्दोमाच्छ्रुत्युभः प्रउगो द्वितीयस्त्राकः । १८ । अर्यमेति महत्तृतीयम् । १९ । यद्वितीयस्त्राको महत्तृतीयं तस्तृतीये ऽइति करोति । २० । तदिमांसोकाम्यंभोगिनः करोति तस्माद्गौमे लोका अन्योऽन्यमभिभुज्ञन्तीति । २१ । अहमी वा विपर्यसेत् । २२ । कस्तमिन्देति सामप्रगाथो निष्केवस्यस्य । २३ । ज्ञा पु त्वा वाघतश्चनेति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ मैत्रावद्वणस्यो-
द्धृत्य द्विपदाम् । २४ । कं नव्य इति कदान् । २५ । द्वितीयादकः स्त्रके । २६ । असावि मनोभयं द्वद्वावदिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । २७ । कदू अस्येति कदान् । २८ । आयन्त इव स्त्र्यं शश्यु पु शस्योपत इत्यच्छावाकस्य । २९ । यदिन्द्र प्रागपागुदग्निति कदान् । ३० । कथाशुभ्रीयतदिदासीये वा निविद्वाने द्वितीयस्य । ३१ । अनुचर-
प्रवृत्तिं षष्ठान्तृतीयस्वनम् । ३२ । ॥ २१ ॥

एषो न्यै सहस्रस्तोत्रियो येन प्रजापतिरयजत । १ । एतमेव गर्गचिराच इत्याचक्षते । २ । द्वितीयोऽश्चचिराचः । ३ । मध्यमे ऽहन्यश्चमालभन्ते । ४ । अग्निगावश्चस्तोमीयम् । ५ । हत्तीयश्चा-

न्दोमः पवमानः । ६। पराकश्चतुर्थः । ७। पृष्ठस्तोमैस्त्रिष्टोमानि
बीणि । ८। एष उ पराकः । ९। एतेनास्तास्तोकाम्बजिगामन्वजेत
। १०। प्रतिष्ठाकामस्य द्वैपराक इत्याङ्गः । ११। या ह्येका जगती
ते दे गायत्रौ । १२। अर्यं लोको गायत्रसदस्त्रिम्लोके प्रतिष्ठिति
प्रतिष्ठायामप्रचुत्याम् । १३। औतिर्गंरायुरिति कुसुरविन्दुचिराचः
। १४। बीणि इतानि प्रथमे उहन्ददाति । १५। चयस्तिंशतं पञ्च
कल्पाः । १६। एवं द्वितीय एवं तृतीये । १७। तत्कला सहस्र-
तम्या गोः परिशिष्टते । १८। तामन्यया गवा निष्क्रीयामाकुर्वीत
। १९। अमाकार्यत्याङ्गर्यजमानस्यैव संभृत्या इति । २०। यायन्तीर्ना
प्रथमोपरमेत्सा स्थादित्याङ्गः । २१। तदप्रचुत्यै रूपम् । २२। या
संतिष्ठन्तीर्ना प्रथमोपविशेष्या स्थादित्याङ्गः । २३। तदप्रतिष्ठायै
रूपम् । २४। याद्यशीर्ना या स्थादित्याङ्गः । २५। तदप्रजात्यै
रूपम् । २६। या सत्तमा या स्थादित्याङ्गः । २७। सत्तमाम-
माकरवा इति । २८। सर्ववेदचिराचे चिशुक्रियो ब्रह्मा यस्तो-
भयतःओचियास्त्रिपुरुषम् । २९। यत्त्रिविधं तत्त्विराचेणाप्नोति । ३०।
॥ २९ ॥

अथ चतुर्विधं तच्छद्वराचेण । १। चतुष्टया वै पश्वः । २।
अथो चतुष्पादाः । ३। तद्विक्लिं च चतुर्विधमधिदैवतमधात्मं तत्पर्व-
मेनेनाप्नोति । ४। चिद्वल्पथममहः पञ्चदशं द्वितीयं सप्तदशं तृतीय-
मेकविंश्च चतुर्थम् । ५। ते वा एते चत्वारः स्तोमा नानावीर्या
थङ्गकतवस्त्रेन इत्यस्य चत्वारो वीरा नानावीर्याः प्रजायामाजायन्ते
थ एवं ब्रेद । ६। एषो न्यै जमदग्नेश्वद्वराचः । ७। अथैवाच-

स्तुवैः । ८ । चिष्टप्रथमस्ताङ्गः प्रातःसवनं पञ्चश्चो भाधम्भिः
सप्तदशं स्तौयसवनम् । ९ । पञ्चदशं द्वितीयस्ताङ्गः प्रातःसवनं
सप्तदशो माध्यन्दिन एकविंश्च द्वतीयसवनम् । १० । सप्तदशं द्वतीय-
स्ताङ्गः प्रातःसवनमेकविंश्चो माध्यन्दिनस्त्रिलिंगं
द्वतीयसवनम् । ११ । ते वा एकैकं स्तोमसुखान्तो यन्त्रेकैकं
प्रजननन्तः । १२ । तेन हास्य चलारो वीरा नानावौर्याः प्रजाया-
भाजायन्ते । वीरो हि स्तोमः । १३ । तस्य गत्वम् । १५ । रथ-
न्तरं पृष्ठं प्रथमस्य । १६ । सजनीयं निष्क्रेवल्लम् । १७ । कथान-
स्त्रीयत्तदिदाशीषे वा निविद्वाने द्वितीयस्य । १८ । द्वतीये वैरूप-
पृष्ठे वैराज्ञान्त्रीयसवनम् । १९ । चतुर्थे वैराजपृष्ठे वैरूपान्त्रीय-
सवनम् । २० । प्राकृतो वातिराचः । २१ । तं वैश्वानर इत्याचक्षते
। २२ । अभिजिदाभिजिदिकानां स्तुर्यः । २३ । विश्वजिदितरेषाम्
। २४ । वैश्वानरो अहावतं वा । २५ । अत्यतुर्विधं तत्त्वाचक्षते-
प्राप्नोति । २६ । ॥ २६ ॥

अथ अत्यन्तविधं तत्पञ्चराचेण । १ । पञ्चपदा पङ्क्षः पाङ्क्षो
तै अन्तरस्त्रिलिंगं च अन्तरिधमधिदैवतमधादां तस्मैमेनेगाप्नोति । २ ।
चिद्विषयममहः पञ्चदशं द्वितीयसेकविंश्च द्वतीयं सप्तदशं स्तुर्यं
चतुष्टोमो इतिराच उत्तममहः । ३ । तदा इत्यासामेव रूपेण
। ४ । इयमेव चिद्वितो रूपेण । ५ । इयं पञ्चदशस्य । ६ । इयमेकं
विंशत्या । ७ । इयं सप्तदशस्य । ८ । अथं स्तुष्टोमस्त्रातिराक्षम् । ८४
तद्यदेकविंशत्योमानां वर्षिष्ठसुखादिशमासां वर्षिष्ठा । १० । अथ

यत्तुष्टोमो इतिराच उत्तममहससादयमङ्गुष्ठः सर्वा अङ्गुखीः
अस्थेति । ११ । तस्य अस्त्रम् । १२ । यद्यत्तुर्थमाभिष्ठविकम् । १३ ।
पञ्चमस्य च दो सवने पष्ठात्पृष्ठस्य पञ्चमे हत्तीयसवनम् । १४ ।
पञ्च वाभिष्ठविकानि । १५ । उत्तमात्पञ्चमे हत्तीयसवनम् । १६ ।
अभिजिदाभिष्ठविकानां चतुर्थः । १७ । विश्वजिदितरेषाम् । १८ ।
वैश्वानरस्य महाब्रतं वा । १९ । उभयोर्वाभिजित्वतुर्थो विश्वजि-
त्पञ्चमः । २० । यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेणाप्नोति । २१ । ॥ २४ ॥

अथ यत्पञ्चिधं तत्पञ्चरात्रेण । १ । षष्ठा चतवः षट्सौमा-
त्पञ्चत्विं च षष्ठिधमधिदैवतमधात्मं तत्पञ्चमेनेनाप्नोति । २ । अहो
अभिजिदिश्वजितौ वैश्वानरस्य महाब्रतं वा । ३ । अनन्तरं वाभि-
जितो महाब्रतम् । ४ । विश्वजित्पठः । ५ । एष्यो उभिष्ठवो वा
। ६ । यत्पञ्चिधं तत्पञ्चरात्रेणाप्नोति । ७ । ॥ २५ ॥

अथ यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेण । १ । सप्त ग्राहाः सप्त छन्दाभि-
त्पञ्चत्विं च सप्तविधमधिदैवतमधात्मं तत्पञ्चमेनेवाप्नोति । २ । अहो
उभिजिदिश्वजितौ महाब्रतं वैश्वानरस्य । ३ । अथ चतुर्वस्त्रस्य प्रवल्लः
। ४ । ग्राहतो उष्ट्रिष्टोमशतुर्विंश्मभिजिदिष्ठुवाभिश्वजिमहाब्रतं वैश्वा-
नरस्य । ५ । एषो चै सप्तपञ्चषीणां सप्तरात्रः । ६ । एतमेव जनक-
यप्रराच इत्याप्यच्छते । ७ । अभिजिदाभिष्ठविकानां सप्तमः । ८ ।
विश्वजिदितरेषाम् । ९ । वैश्वानरो महाब्रतं वा । १० । यत्पञ्चविधं
तत्पञ्चरात्रेणाप्नोति । ११ । ॥ २६ ॥

अथ यद्यूपिधं तद्यूपरात्रेण । १ । अष्टौ क्षेत्रो उष्ट्राश्वरा गायकी
त्पञ्चत्विं चाष्टिविधमधिदैवतमधात्मं तत्पञ्चमेनेनाप्नोति । २ । अभि-

जिदाभिश्विकानां सप्तमः । ३ । विश्वजिदितरेषाम् । ४ । वैशा-
नरस्त महाब्रतं वा । ५ । उभयोर्वाभिजिसप्तमो विश्वजिदष्टमः । ६ ।
अदृष्टविधं तदष्टराचेणाप्नोति । ७ । ॥ २७ ॥

अथ यज्ञविधं तद्वराचेण । १ । चतुर्थो द्विश्वतत्त्वो उवाच्चर-
दिग्ग ऊर्ध्वेयं नवमी दिङ् नवाच्चरा हृष्टती तद्यत्किं च नवविध-
मधिदैवतमधात्मं तत्सुर्वमेनेनाप्नोति । २ । षष्ठ्येहो उभिजिदिश्वजितौ
वैश्वानरस्त महाब्रतं वानन्तरं वाभिजितो महाब्रतं विश्वजित्वमः
। ३ । अयोनिरग्निष्टोमो गौरुकृष्ण आयुरतिराचल्लिरेतसुपथन्ति
शस्त्रलौपिण्डङ्ग इत्याचक्षते । ४ । यज्ञविधं तद्वराचेणाप्नोति । ५ ।
॥ २८ ॥

अथ यद्यश्विधं तद्वराचेण । १ । दशाच्चरा विराखनं विराट्
तद्यत्किं च द्यश्विधमधिदैवतमधात्मं तत्सुर्वमेनेनाप्नोति । २ । अर्धधो
उभिश्वेषा नव वाग्निष्टोमाः । ३ । दशराचः संस्काविष्टतः । ४ ।
वैश्वानरस्त । ५ । एतेन ह जलो जात्रकर्त्त्वं इद्युा चयाणां निगु-
खानां पुरोधां प्राप काश्वैदेहयोः कौशलास्य च । ६ । तस्य ह
तच्छ्रेतकेतुः श्रियमभिथाय पितरमध्यूहे पसित यज्ञकामान्यास्या
च श्रिया यशसा समर्धयितुं वेत्य नो आत्मानमिति । ७ । तं
हेवाच । मा मैवं पुच वोचो यज्ञकरुरेव ने विज्ञातो उद्वन्नमे-
वैतत्त्वत्त्वके ब्रह्मावन्वै व्यजिज्ञासिषि । ८ । तदु किल तथैवास^९ यथै-
वैनं ग्रोवाच । ९ । स एष पुरोधाकामस्य यज्ञः । १० । प्र पुरोधा-
माप्नोति च एवं वेद । ११ । चतुष्टोमात्प्रमूल्हात्त्विककुदः शस्त्रम्
। १२ । अथ महाचिककुदस्त । १३ । क्वन्दोमचिककुदस्त । १४ ।

अग्निष्टुदित्तसु दैश्वदेवस्तुत्युक्त्यो वैश्वानरस्य । १५ । षष्ठ्यहो उभिजिदि-
शजितौ महाव्रतं वैश्वानरस्य । १६ । प्राक्षतो उग्निष्टोमा नवमो
उष्टमो वा विश्वजिद्विग्मः । १७ । अद्विविधं तद्वराचेणाप्नोति
। १८ । ॥ १८ ॥

अथ यदेकादशविधं तदेकादशरात्रेण । १ । एकादशरात्रा चिह्नप्
त्रैष्टुभाः पश्वस्त्राद्यत्किं चैकादशविधमधिदैवतमधात्मं तत्सर्वमेने-
नाप्नोति । २ । व्यूलहच्छन्दा दशरात्रः । ३ । सामूलिको वा । ४ ।
वैश्वानरस्य । ५ । उद्द्रयन्तरपृष्ठो वा । ६ । विश्वजिदेकादशः । ७ ।
तं पौखरीक इत्याचक्षते । ८ । अयुतं दक्षिणा । ९ । अश्वसहस्र-
भेकादशमित्येके । १० । उक्तो द्वादशाशः । ११ । त एते पुरस्ता-
दग्निष्टोमा उपरिष्टादतिरात्रा उत्तरोत्तरिण एकोत्तरा अहीनः
। १२ । उत्तरोत्तरिणीभेव तत्त्विधं विराजमन्नाद्यमाप्नोति य एवं
वेद य एवं वेद । १३ । ॥ १३ ॥

इति आङ्गायनश्रौतसूत्रे षोडशो उधायः लमाप्तः ।

चोम् ।

अथाते महाप्रतस्य । १। पुरस्तादेव कतिपयाहेन हेता
प्रेष्ट्वक्सकमुत्पाटयति । २। तिष्ठत एवोदुम्बरस्य । ३। पुरस्तादादि-
त्यस्योदयनतः । ४। यदि पुरस्तात्र विदेताथाप्युच्चरतः । ५। यदि
दक्षिणतः । ६। पश्यादा स्तात् । ७। मूले देवदिव्या प्राकृदकृष्णा
तिष्ठत्प्राप्य अद्युपुरुदुम्बरः स्तात् । ८। अपि हे वा चौणि वा
फलकर्णि संहस्रः । ९। नद्वाज्ञमाचं प्राप्यवति । १०। अरबिमाचं
तिर्थक् । ११। संतस्म् । १२। प्रज्ञाताप्तम् । १३। तत्तुर्धान्तेषु
वितर्यति । १४। अर्थैतस्य वै वौदुम्बरस्तात्प्रस्य वा विशाल्यौ देव-
यन्ति । १५। परपुरुषे । १६। वंशं च । १७। अद्युपुरुरो न विशेष
यो इन्द्रो रुद्रः कस्याद्विष्णुः कस्याणामिद्याशरो वा स्त्राच्छैतदुप-
कर्त्त्वयेत् । १८। ॥ १ ॥

अथ मौञ्ज्यौ रक्षु कारयन्ति । १। इडे । २। चिगुणे । ३।
परोदिव्यायामे । ४। एतावद्वोतारमभितः । ५। औदुम्बरीमासन्दी-
सुझाचे संज्ञन्ति । ६। तस्यै प्रादेशमाचाः पादा भवन्ति । ७। अर-
बिमाचाणि शीर्षप्राण्यनूच्यानि । ८। तां संहत्य^९ मौञ्ज्यौभिः स्तान्द्या-
भिर्विवर्यन्ति दिगुणाभिः प्रस्त्रविस्त्रष्टाभिः । १०। ॥ २ ॥

अर्थैतां वीणां अतत्क्षीमुपकर्त्त्वयन्ति । १। तस्याः पालाश्वी
स्त्रना भवति । २। औदुम्बरो दण्डः । ३। अपि वौदुम्बरी स्त्रना

यात्ताज्ञो दण्डः । ४ । तामानुद्वेन सर्वरोहितेन चर्मणा शास्त्रो-
लोकाभिषौव्यन्ति । ५ । तस्यै मूले दण्डं दशधातिविश्वन्ति । ६ ।
तदग्नदश रज्ञः प्रवर्थन्ति । ७ । ता अये नाना वधन्ति । ८ । दण्ड-
समाप्ता वीणा शतमन्त्रौ भवति । ९ । वेतसशास्त्रा सप्तशास्त्रा वादि-
न्युपकृत्प्रा भवति । १० । खयन्ता वा शरेष्ठीका । ११ । घादकर्करौ-
शवघटरिकाः काण्डवीणाः पिञ्चरोरा इति पत्थ उपकल्पयन्ति । १२ ।
उपसुखेन पिञ्चरोरा वादयेत् । १३ । वादनेन काण्डवीणाम् । १४ ।
नां घाटरीरित्यापद्धते । १५ । या घाटरी मृदुं वादयेत्पारानिः
क्षात् । १६ । द्विषत्तं जनयेत् । १७ । ॥६॥

चतुरो दुन्दुभौनध्युः सहननात्पकल्पयति । १ । पूर्वस्यै द्वार्यं
अभितो द्वारबाहू वहिःसहः सन्धौ सहननावासञ्जयति । २ । अपरस्यै
द्वार्यं अभितो द्वारबाहू अन्तःसदः सन्धौ सहननाकासञ्जयति ।
३ । यदि वद् स्युर्दच्छिणार्थं चदस एकमुन्तरार्थं^४ एकम् । ४ ।
सुञ्चारां च कुञ्चारां च क्रूर्चमध्यर्थवे संस्कुर्वन्ति । ५ । तस्मिंस्तिष्ठ-
ग्रत्याग्न्याति । ६ । अयेतरे दीक्षिताः प्रतिपुरुषं दूषीः कुर्वते^७
यथा प्रादेश्वराचेषोपरि भूमेः स्तुः । ७ । अव या मार्जालौदं
पर्यव्यन्दो भवन्ति ताभ्यः प्रत्येकं नवाच्चलशात्पकल्पयन्ति । ८ ।
॥४॥

अद्यैतमश्वरथसुपकल्पयन्ति विततवहयम् । १ । धनुशं चौस्त्रे-
मूर् । २ । राजां वा राजमात्रं वाजेरक्षारम् । ३ । यदि राजा-
वा राजमात्रो वा न विद्येत च एता धियं विद्यात्स एतस्कुर्वद्म्
। ४ । उत्तरेणाग्नौप्रं प्राङ्गन्यौ प्रह्ले स्त्रूपे विमित्वमदाख्याय । ५ ।

तदित्यसंवर्ते वोत्करं वा चर्मणाभिवित्यन्ति । ६ । तत्र सपत्नेणाति-
विष्ठेत् । ७ । अधनेनाग्नीभ्रं बहिर्वैष्टवटं खनन्ति । ८ । तमेतस्यो-
पासनम्यस्य चक्षुभस्य चर्मणा प्राचीनयौवेषोदीचीमयौवेष वोत्तर-
तिलोकाभिषौव्यन्ति । ९ । तं तस्यैव साङ्गुलेन काले भूमिदुन्दुभि-
माहन्ति । १० । ॥ ५ ॥

अथ शूद्रार्थां स्वौपुमांसौ वण्डखस्तौ इत्युपकरण्यन्ति । १ ।
तदेतत्पुराणमुत्सर्वं न कार्यमेतस्मिन्द्वमुपकृते । २ । संस्थिते दद्वन्ते
इहनि सदोऽविधोनानि समूहन्ति । ३ । आग्नीभ्रं पत्नीग्रासं च
। ४ । अथ नवैः कुर्वीर्बज्ज्ञामुपस्तृणन्ति । ५ । कतिपयाऽनुभाराच्चि-
दधति प्रातर्हंसीभ्यः । ६ । ॥ ६ ॥

अथ महारात्रे महाव्रतात्य प्रातरनुवाकमुपाकुर्वन्ति । १ । अथा
परिषहस्रमनुश्रूत्यात् । २ । तत्र पञ्चविंशः स्तोमः । ३ । राजनं
शृष्टम् । ४ । अग्निष्ठोमो यज्ञः । ५ । अथैते परिष्टवणीया भवन्ति
चिदृत्यच्छदः सप्तदश एकविंश इति । ६ । ऐश्वाग्नो वैकादशिनार्णा
वैकः सवनीयः । ७ । ऐश्वर्य चक्षुभः प्राजापत्यस्याज उपाख्यस्तौ । ८ ।
निरुक्त ऐश्वः । ९ । उपांशु प्राजापत्यः । १० । ते च वपातु
ङ्गताषु संप्रसर्णन्ति तदेतत्प्रेक्षुभिश्रं बहिर्वैदि प्रकाशान्तरेण चालाखो-
त्करौ नीर्थं तेन प्रपद्योन्तरेणाग्नीभ्रीयं धिष्ठ्यं पर्याहत्य पूर्वव्या-
क्तारा उदः प्रकृत्याग्नेन्तरेण होतुर्धिष्ठ्यं प्राङुपनिदधति । ११ ।
श्वसेव चत्ययस्य बहिर्वैदि भवति अथा संचरः संप्रसर्णे भवति
तथाहत्योन्नरत उपनिदधति । १२ । तत्र चैषुभ्रं प्रातःसवनं स्वा-
दिति पैच्छं शुक्रभज्ञारौद्यम् । १३ । ॥ ७ ॥

विशेषिशो वा अतिथिमित्याज्यम् । १ । तस्य इदं गार्हन्तः
शस्त्राभिं नरो दीधितिभिररणोरित्येतत्पञ्चविंशत्युच्चमुपसंज्ञं सन्ति । २ ।
तदिष्टशस्त्रम् । ३ । चैषुभः प्रउगः । ४ । कुविदङ्ग नमसा ये वृधास
इति वायवं चैन्द्रवायवं च । ५ । मैत्रावहणं च यथा विषुवति
। ६ । क उ अवत्कतमो अक्षियानामित्याश्चिनम् । ७ । कथा
महामवृधत्कस्य हेतुरित्यैन्द्रम् । ८ । को वस्त्राता वस्त्रः को
वर्षतेति वैश्वदेवम् । ९ । उत स्या नः सरस्ती जुषाणेति सार-
खतम् । १० । स घच्छकृतः । ११ । तस्य पञ्चः इस्त्रम् । १२ । ऐका-
हिं वा प्रातःसवनम् । १३ । कृतं प्रातःसवनम् । १४ ॥ ८ ॥

अथातो माध्यन्दिनं सवनम् । १ । आ ला रथं यथोत्थ
इति महत्वतीयस्य प्रतिपत् । २ । इदं वसो सुतमन्ध इत्यनुचरः
। ३ । एष एव नित्य एकाहातानः । ४ । अस्तु ने जरितः साभि-
वेग इति वासुकं पूर्वं शस्त्रा महां इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा इत्ये-
तस्मिंस्तैषुभे निविदं दधाति । ५ । उभे स्त्रै पञ्चः संग्रह्येत् । ६ ।
इति च्चा उ महत्वतीयम् । ७ । ॥ ८ ॥

अथातो निष्केवत्यम् । १ । संखिते प्रातःसवने प्रेष्ठावटौ
खानयेदिति या स्थितिः । २ । श्वसे महत्वतीय इति पैङ्गम् । ३ ।
अघनेन स्त्रं धिष्यतं पदं च चतुरङ्गुलं च प्रमाण^४ तत्पञ्चादुदौ-
चीनायं फलकं निधायेऽभयतचतुरङ्गुले उपधाय^६ वहिष्वतुरङ्गुलाभ्यां
लेखे लेखयिला प्रेष्ठावटौ खानयेद्विष्टं पूर्वमध्योन्नरम् । ४ । प्राचौ
वोदस्त्रौ वोल्किरा उल्किरन्ति । ५ । तदिशाखाववधायोदीचीनायं
वंशमभ्यादधाति । ६ । श्रीष्णां हेता मिमीते । ७ । यदि इस्त्रः

स्थादूर्धवाङ्मिमीते ॥^{११} । दृढपृथृष्टे पर्यृषति यथा न व्यथेष्ठाताम्
 ॥^{१२} । अथैतमेष्टुप्लकं रजुभिस्तुर्धान्तेषु परिव्यथति यथा न
 संभ्रष्णेत ॥^{१३} । उत्तरेण दक्षिणां प्रेष्टुम्भूणां दक्षिणां रजुं बधन्ति
 ॥^{१४} । दक्षिणेनोत्तरां प्रेष्टुम्भूणामुत्तरां रजुं बधन्ति ॥^{१५} । तस्म-
 वाथ प्राश्चति यथा प्रादेशमाचेणोपरि भूसेः स्थात् ॥^{१६} । तदध-
 क्षात्कुर्वैः प्राचीनार्थैश्चोदीचीनार्थैश्चाभ्युपोहति ॥^{१७} । तदभिनिवीलं
 पर्यृषति यथा न व्यथेत ॥^{१८} । तस्मांवाञ्छोत्तरस्तां प्रेष्टुम्भूणाया-
 मपात्रयति ॥^{१९} । तस्मै स्त्रेषु भूततीये यथास्तानं स्थापयेत्
 ॥^{२०} । ॥१०॥

अथाध्वर्युर्माहेष्ट्रं यहं गृहीतैति । १ । अयेण हेतुधिंश्चायं
 प्राणुपविश्चति । २ । तं हेताहाध्वर्य उप तु रमेति । ३ । स उत्तरे-
 षोत्तरां प्रेष्टुम्भूणामुत्तरेणाध्वर्यं प्राणुपनिष्ठयं पूर्वेषा हाराग्नीध्रं
 प्रपद्योत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्ठयं पर्येत्य पश्चात्प्राणुपविश्च दक्षिणं जान्वाच्य
 सुवेणाच्यस्त्राल्ला उपहत्य जुहोति । ४ । ॥११॥

आयुश्चायनं विश्वायू रथन्तरं सर्वायुर्ष्टुप्लामायुर्वामदेष्यमत्यायु-
 र्धश्चायग्नीयं तेषामहमायुषायुश्चानभ्यासमस्यै प्राणः संचरति प्रजायै
 इदयाय कं सर्वा विनुष्ट चंद्रयो भव्यस्तु ग्रदः इतं स्वाहेति
 ग्रथमाम् । १ । दिवे स्वाहालरिचाच स्वाहा शृण्यै स्वाहेति
 तिसः । २ । गवे स्वाहा वाचे स्वाहा वाचस्तये स्वाहेत्यपरा-
 चित्तः । ३ ।

थदिदमिति हैतिहं दैवं सह उच्चरत् ।

तदयं यजामहे यदस्माभमिति इवत् ॥

वाचो राजन्वजामहे वाचस्यते शहस्रे मे ।

थो अस्त्रा अभिदारति ॥

खाहेत्यष्टमौं उला^४ यथायतनं सुवं निधाय^५ यथाप्रपञ्चमुप-
विक्षम्यागेण सद उत्तरेण सुतिं प्राङ् तिष्ठन्यरिमादाञ्जपाञ्जपति
।४। वागायुर्विश्वायुर्विश्वमायुरेष्वेवा हौङ्गोपेहि विश्वय विदा मध-
वन्विदा इति ।५। अथाचैव तिष्ठन्यमिं यथाङ्गमुपतिष्ठते ।६। ॥१२॥

नमस्ते गायत्राय यत्ते त्रिरो यत्ते पुर इति पूर्वाध्मम् ।१।
नमस्ते रथक्षराय यस्ते दक्षिणो वाऽर्द्धस्ते दक्षिणः पत्र इति
दक्षिणं पञ्चम् ।२। नमस्ते दृष्टते यस्ते उत्तरो वाऽर्द्धस्ते उत्तरः
यत्र दत्युत्तरं पञ्चम् ।३। नमस्ते वामरेत्याय यत्ते मध्ये यस्ते
आत्मेति मञ्चम् ।४। नमस्ते अहायज्ञौयाय यत्ते पुच्छं या प्रति-
ष्ठेति पुच्छम् ।५। समिद्वस्त्रैतान्मागानुपतिष्ठेत वद्युत्तरवेदौ भवति
।६। अथाचैव तिष्ठन्यप्रदित्यमुपतिष्ठते ।७। आकाशं ग्रासाद्ये
क्षुर्युरिति हैक आङ्गः ।८। देशेत वेवेष्यतिष्ठते ।९। सुभूष्मामासि
अठो रामिदेवामां संसद्यस्या लन्वा ब्रह्म जिविति तत्वा मा जिवि
तत्वा मा जनय तत्वा मा पराहि ब्रह्मवर्चेष्मज्ञाद्यं मधि त्विधि धा
नमस्ते अस्तु मा मा हिष्यौहिति ।१०। अथ दक्षिणावृत्यविश्वति
।११। यज्ञायेष्वं प्राङ्मुपविश्वं तदन्वारथानतुस्तुजन्वाग्यत आस
न्नाधिष्ठरणम् ।१२। ॥१२॥

व पुरस्तादेव अन्देगेभ्यः ग्रीष्मलांसूत्तान्निगादयेत ।१। स
पुरस्तादेवाध्युष्मा संवादयेत ।२। दादग्रहलस्त्रैश्वैश्वं से ग्रत्या-
उष्मैतादिहतमत्मानं च पदानुपङ्गांश संभिष्याम्यविष्टतं त्वं ग्रत्या-

वर्णीतादिति । ३ । अथ प्रखोतारमाह सप्तसु स्तोत्रियासु परिशिष्टासु नः प्रब्रूताच्चावद्वौदं जप्यमिति । ४ । अथाध्यर्थः स्तोत्रसुपाकरोति । ५ । यच्चैवोद्भातासन्दौमधिरोहयथ प्रखोताप्रतिहर्तारौ हृस्तावधिसर्पतः । ६ । उपगातारस्म । ७ । उद्भातैव ग्रथमो वीणां ग्रवादयति । ८ । तं पत्न्यो ऽनु प्रवादयन्ति । ९ । आप्नन्ति दुन्दुभौन् । १० । आहन्ति भूमिदुन्दुभिम् । ११ । कुर्वन्ति घोषं घोषहृतः । १२ । अथ पूर्णकुम्हा अप्यो विभ्रयो मार्जालीयं परियन्ति । १३ । हे महाऽ इदं मध्विदं मध्वियेता वार्ष वदन्ति । १४ । अप्रदक्षिणं चिः । १५ । प्रसखलवि दृष्णौ तत ऊर्ध्वम् । १६ । ॥१४॥

अथैतमश्वरथं युज्ञन्ति । १ । अप्येण दक्षिणं वेदांशम् । २ । तं संगद्व आनिष्टति राजा वा राजमात्रो वा धनुश्च चौस्त्रेषु नादाय । ३ । सो ऽभितो वेदिं चिः प्रसखलवि परिशिष्टास्तात्त्वा वेलेति । ४ । एवं दितीयसेवं दत्तौ-यम् । ५ । तं ग्राम्भसुदस्यं अयन्ति । ६ । तं तत्रैव विमुक्षन्ति । ७ । अथ प्रखोता सप्तसु स्तोत्रियासु परिशिष्टास्तात्त्वा वेलेति । ८ । अथ हेता दक्षिणेन प्रादेशेन प्रेष्ठफलकं च भूमिं च संस्तुश्चपति सं महाश्वरथा दधादिति । ९ । अथोपरि प्रेष्ठफलके प्रादेशं निधाय जपति सं देवो दैवा दधादिति । १० । अथोपरि प्रेष्ठफलकालादेशमात्रे प्रादेशं धारयच्चपति सं ग्रहा ग्राम्भस्ता दधादिति । ११ । अथोपनिधाय प्रेष्ठफलकं चिरभ्यन्य चिरभ्यवान्निति । १२ । ॥१५॥

अथैनदुरसा संसृष्ट्य दक्षिणं भागमात्रनो ऽतिहरच्छपत्यर्कोऽस्मि वसवस्त्रा गायत्रेण च्छन्दसारोहन्तु तानहमस्तारोहामि राज्यायेति

१। अथोन्तरं भागमात्मनो ऽतिहरच्चपति रुद्रास्ता चैषुभेन
च्छन्दसारोहन्तु तानहमन्वारोहामि स्वाराज्यायेति । २। अथ दक्षिणं
भागमात्मनो ऽतिहरच्चपत्यादित्यास्ता जागतेन च्छन्दसारोहन्तु
तानहमन्वारोहामि सामाज्यायेति । ३। अथोन्तरं भागमात्मनो
ऽतिहरच्चपति विश्वे त्वा देवा आनुषुभेन च्छन्दसारोहन्तु तानह-
मन्वारोहामि कामप्रायेति । ४। अथ समधिष्ठय प्राञ्छौ पादा
उपावहृत्य भूमौ प्रतिष्ठापयति । ५। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति
। ६। अथोपरि प्रेष्ठफलके दक्षिणोन्तरिणमुपस्थं छत्रा दक्षिणेन
प्रादेश्वेन पञ्चात्मेष्ठफलकमुपस्थृश्वति प्रजापतिष्ठारोहतु वायुः प्रेष्ठ-
यत्विति । ७। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । ८। अथ प्राञ्छौ पाणी
परिगद्धा जपति । ९। ॥१६॥

सं वाक् प्राणेन समहं प्राणेन सं चकुर्मनसा समहं मनसा सं
प्रजापतिः पशुभिः समहं पशुभिः सुपर्णो ऽसि गृहत्मानप्रेमां वाचं
वदिव्यामि वज्ज करिष्यन्तौं वज्ज करिष्यन्वहेऽर्थयः स्वर्गमिष्यन्तौं
स्वर्गमिष्यन्तिः । १। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । २। स विष्टृष्ट-
वाङ् मत्स्वरं विनिनीषमाण आस्त आ स्तोत्रस्य प्रवदनात् । ३।
यत्रैव हेताप्रेष्ठमधिरोहति तत्सर्वे सगृहपतिका वृचौरधिसर्पन्ति
। ४। उत्तमायां स्तोत्रियायां परिशिष्टायामवृण्णति दुन्दुभीन्
। ५। अवृण्णति भूमिदुन्दुभिम् । ६। उपरमन्ति घोषं घोषकृतः
। ७। अथ पूर्णकुमा अपो विभव्यो मार्जालौयं परियन्ति । ८।
मार्जालौये ताः कलशानवनिनीयोपनिधाय यद्यैतमुत्सृज्यन्ते । ९।
एषेति प्राप्त । १०। प्रोक्ते हेताप्राचं यच्छत्यानुवषट्कारात्

१२१। उप प्रतिशारमाहावे इनुरमति । १२। प्रतिष्ठित आङ्गयते
१२३। अधर्यों ग्रोंसावो इ इत्युच्चैराह्य यथास्य वाक् सर्वा अल्या
वाचो इतिवदेत् । १४। उच्चैराह्य चिरपांशु हिंकायोपांशु द्वृष्टों-
शंसं । तस्यातस्यातः । १५। ॥ १७ ॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे सप्तदशो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

—••—

उच्चैराक्षय चिरपांशु हिंकात्य । १ । अङ्गा जग्नानं प्रथमं पुर
 खादियं पित्रे राष्ट्रेत्यये विश्वे देवा मम गृणन्तु यज्ञिया इत्ये-
 तास्मिन्स्त ऋचस्तुष्णींशंस्त्वा उपांश्वप्रलुब्ध्यच्छः । २ । अथात्मने
 वाचमुत्सृजति । ३ । तदिदाप्तं भुवनेषु ज्येष्ठमिति सोचियस्तृचः । ४ ।
 तदेतत्वर्चम् । ५ । वने न वा यो न्यधायि चाकञ्चित्यष्टौ । ६ । ग्राक्षना
 शाको अहणः सुपर्णं इति वृचम् । ७ । यो अदधाज्ञरोतिषि ज्योति-
 रन्तर्महत्तन्नाम गुह्यं पुरुष्युगिदं त एकं पर ऊ त एकमिति तिस्त
 एकपातिन्यः । ८ । तास्त्वयोविश्वतिः । ९ । चिःशस्त्वया प्रथमया सह
 पञ्चविंशतिः । १० । स एष आत्मा पञ्चविंशः । ११ । तं नदेनो-
 पस्तुष्टं शंसति । १२ । नदं व ओदतीनामिति । १३ । चैषुभानि
 पूर्वाणि पदानि नदस्योत्तराणि । १४ । प्रथमेन चैषुभेन पदेन
 प्रथमं नदस्य पदमुपसंधायावस्थति । १५ । दितीयेन चैषुभेन दितीयं
 संधाय प्रणौति । १६ । द्वतीयेन चैषुभेन द्वतीयं संधायावस्थति
 । १७ । चतुर्थेन चैषुभेन चतुर्थं संधाय प्रणौति । १८ । एवं विहतां
 प्रथमां चिः शंसति । १९ । पराचौत्तराः । २० । एवं विहताः
 एव या द्वतीया स्तुत्य तसा उत्तरमधर्चमुत्सृजति नदस्य चोत्त-
 रम् । २१ । तौ पुरस्ताद्विपदानां शंसति । २२ । आत्मानं शस्त्वाय
 स्तुददोहसं शंसति । ता अस्य स्तुददोहस इति तामधर्चमः । २३ ॥ १॥

अर्थैतानि श्रीर्षणानि हचानि शंसति । १। इन्द्रमिद्वायिन
दन्त्रेण सं हीन्द्रो दधीच उत्तिष्ठनोऽंसा सहोद्रैदभि शुतामघमुदु
त्यं जातवेदसमित्येतेषां हचानां येषु सामग्राः क्षुवीरंस्तानि शंसेत्
। २। उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्मिन् हैके नवर्चे स्तुवते । ३। ते
यदि तथा कुर्युरेतदेव शंसेत् । ४। उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्यो
हैके प्रथमे वचे स्तुवते । ५। ते यदि तथा कुर्युरितरेषां ये
कामयेत ते उपाहरेत् । ६। तान्यर्धर्चशः शस्त्राय स्तददोहसम्
। ७। ॥ २ ॥

अर्थैतं यैवं हचं शंसति । १।

अस्येदसोऽज्ञात्युज्ज्ञाय युजो वक्तं सदः ।

इन्द्रस्य रथ्यं हृष्टत् ॥

अनाधृतं विपन्न्यथा नाधृष आदधर्षया ।

भृष्याणं धृषितं शवः ॥

स नो ददातु तं रथिं पुर यिश्वङ्गसंदृशम् ।

इन्द्रस्यतिस्तवस्तमो जनेषु ॥

इति । ४। तमर्धर्चशः शस्त्राय स्तददोहसम् । ३। ॥ ३ ॥

जहं नो लोकमनु नेवि विद्वानित्यक्षा । १। तां पच्छः शस्त्राय
स्तददोहसम् । २। अथ रथक्तरस्य स्तोत्रियं पुनरादायं ककुप्कारमथ
स्तददोहसम् । ३। अथ रथक्तरस्यामुरुपं पुनरादायं ककुप्कारमथ
स्तददोहसम् । ४। अथ धायां पच्छः शस्त्राय स्तददोहसम् । ५।
अथ रायन्तरं प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्राय स्तददोहसम् । ६। य एक
दद्वश्यस्यर्षीनामिति स्त्रकं तत्पच्छस्य दितीयामुदृत्य विश्वो

ह्यन्यो अरिरा जगामेति यैतस्य द्वितीया तामिह द्वितीयां करोति
सूक्तं ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । ७ । तमिक्रं जोहवीमि मघवानसुय-
मिति प्रहस्तकसृचः । ८ । तं पच्छः ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । ९ । ॥ ४ ॥
स सूर्ये जनयज्ञोतिरिक्षो उथा धिया तरणिरङ्गिरस्वान् ।
ऋतेन इच्छौ हवमानो अर्कैरभि स्यूध उस्त्रो वेदिं तर्तर्द ॥

इत्यत्रा । १ । तां पच्छः ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । २ । अथ वृहतः
स्तोचियं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ३ । अथ वृहतो
जुरूपं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ४ । नाच धाया
भवति । ५ । अथ बार्हतं प्रगाथमर्धर्चशः ग्रस्त्वाथ सूददोहसम्
। ६ । विश्वो ह्यन्यो अरिरा जगामेति सूक्तं तत्पच्छस्त्वा द्वितीया-
सुहृत्य य एक इद्वयस्वर्णीनामिति यैतस्य द्वितीया तामिह
द्वितीयां करोति । ७ । सूक्तं ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । ८ । विश्वाः
ष्टृतना अभिष्टृतरं नरमिति प्रहस्तकसृचः । ९ । तस्य पच्छः प्रथमां
शंसत्यर्धर्चश उपरे । १० । प्रहस्तकं ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । ११ । ॥ ५ ॥

अर्थैतानि चतुर्वर्त्तराणि हृत्वानि शंसति । १ । इन्द्राय मदने
सुतमिक्रं दत्तात्र हम्बे गायन्ति त्वा गायचिणो न त्वा वृहत्तो
अद्रय इति चत्वारि हृत्वानि । २ । तान्यर्धर्चशः । ३ । इत्या हि
सेवाम इन्द्र इति पाङ्कं हृचं तत्पङ्किन्शंसम् । ४ । सं च त्वे जग्मु-
र्गिर इद्र पूर्वोरादङ्गिराः प्रथमं दधिरे वय इति चैषुभजागते
हृचे । ५ । ते पच्छः ग्रस्त्वाथ सूददोहसम् । ६ । ॥ ६ ॥

अर्थैता अशौतौः शंसति । १ । महां इन्द्रो य ओजस्वेतयः
गायचौमशौतिं प्रतिपद्यते । २ । तानि पच्छदश हृत्वानि । ३ । इद्र

दत्तोमपा एक इत्यष्टौ । ४ । एवेदेष तुविकूर्मिरिति चौणि । ५ ।
आ घा ये अग्निभिन्नत इति चतुर्दश । ६ । तानि चलारिंश्चनृचानि
। ७ । तत्पूर्वं कपलम् । ८ । अथोन्नरम् । ९ । प्र कृतान्यूजीषिण इति
दश द्वचानि । १० । अपादु शिप्रवन्धस इति पञ्च । ११ । आ ला
विश्वन्विन्दव इति चलारि । १२ । यदद्य कच्च द्वचहन्तिति पञ्च । १३ ।
पढ़ीवन्नः सुता इम इति चलारि । १४ । इदं छान्वोजयोन्निष्ठवो-
जसा सहानि प्र गोपतिमिति चौणि द्वचानि । १५ । तेषां यत्पुर-
स्खालतं स्थान्तदुद्धरेत् । १६ । यद्यु वै न कुर्युरुदेव इरेत् । १७ ।
य आनयत्परावत इति दश द्वचानि । १८ । तानि चलारिंश-
नृचानि । १९ । तदुन्तरं कपलम् । २० । अथ सूददोहाः । २१ । ॥७॥

या इन्द्र भुज आभर इत्येतया बार्हतीमशीति प्रतिपद्यते । १ ।
ता नव प्रत्यच्छहत्यः । २ । विश्वे त इन्द्र वीर्यमिति तिस्तः । ३ ।
तं घेमित्या नमस्त्रिन इति दे । ४ । न शीमदेव आपदिति षट्
। ५ । ता विंशतिः प्रत्यच्छहत्यः । ६ । अथ प्रगाथाः । ७ । यः
सत्राहा विचर्षणिरिति चलारः । ८ । नो पु ला वाघतश्चनेति
चलार उद्धृत्य द्विपदाम् । ९ । उदित्यस्य रिच्यत इति पञ्च । १० ।
अभी षतसदा भर मा चिदन्यद्वि शंसते मा उ ला पुरुषवस्तो
तत्वा यानि सुवीर्यं युक्ता हि द्वचहन्तमेति द्वौद्वौ । ११ । यदिन्द्र
प्रागपागुदगिति सप्त । १२ । आ दृष्ट्य पुरुषवस्तो इति द्वौ । १३ ।
अविग्रो वा अदविधिदिति पञ्च । १४ । यः शक्तो मृत्यो अस्य इति
षट् । १५ । तेषां चौनादन्ते । १६ । ते चलारिंशत्प्रगाथाः । १७ । ॥८॥
अथ प्रत्यच्छहत्यौः इंसति । १ । महे चन लामद्रिव इति

पञ्चविंशतिः । २ । तासां विंशतिं शस्त्राथ स्फुददोहसम् । ३ । नि-
गव्यतेति निविद्वानीया । ४ । तां पञ्चः शस्त्राह्रय निविदं दधाति
। ५ । तां पञ्चो व्यवयाहं शस्त्रा समस्तकाम् । ६ । उत्तमेन पदेन
प्रणुत्य स जातेभिरिति निविदा गंसति । ७ । तां पञ्चः शस्त्राथ
स्फुददोहसम् । ८ । ॥६॥

अथ प्रत्यच्छृङ्खलौः गंसति । ९ । याः पञ्चविंशतेः परिशिष्टा-
स्त्राभिः प्रतिपद्यते । १ । वयं घ ला सुतावन्त इति पञ्चदश । २ ।
ता विंशतिः प्रत्यच्छृङ्खल्याः । ४ । अथ प्रगायाः । ५ । ये षष्ठां चयः
परिशिष्टास्त्रौः प्रतिपद्यते । ६ । यो राजा चर्वणीनामिति चयः
। ७ । तं वो दस्मान्तीषहिमित्येकः । ८ । आ नो विश्वासु इय
इति चयः । ९ । लामिदा द्वौ नर इति चलारः । १० । अथ
वालखिल्लानां सूक्तानि षट् । ११ । तेषां द्वौ प्रगाया उत्सृजतौ-
न्द्रनिहवं च वैश्वदेवं चा नो विश्वे सजोषस इति । १२ । ते चलां-
रिंग्रामगायाः । १३ । ॥१०॥

अथ प्रत्यच्छृङ्खलौः गंसति । १ । मत्स्यपायि ते महो उम्माश्रसा
इदन्धेषो बलं धोहि तनूषु नो चुजानो हरिता रथे तवेदिन्द्राह-
माश्रसामासु पक्षमैरय इयं या नौर्चकिणी ग्र ते रथं मिथूकृत-
मन्तर्यच्छ जिर्धासतस्त्वं विश्वस्य जगत इति दशैकपातिन्यः । २ ।
अयं ते असु हर्यत आ मन्द्रैरिन्द्र इरिभिरिति सूक्ते । ३ । ते
अर्धर्षगः शस्त्राथ स्फुददोहसम् । ४ । ॥११॥

इन्द्रः सुतेषु दोमेष्वित्येतयौण्डिहीमशीनिं प्रतिपद्यते । १ । ताव्ये-
कादृश द्वचानि । २ । य इन्द्र दोमपातम इत्येकादृश तेषामेक-

सुत्सृजनीस्त्रं रक्षाय हन्तव इति । ३ । तमभि प्र गायतेति चत्वारि १४ । सखाय आ शिषामहोति नव । ५ । य एक दद्विदयत आ याह्निभिः सुतमिति दे हचे । ६ । तानि षट्क्रियान्तरावि ७ । ॥ १२ ॥

अथ चतुःशतं गायत्रीः ग्रंसति । १ । नक्तिरिक्त लदुन्नर इति षट् । २ । दिवशिष्ठा दुहितरमिति चतुर्दश । ३ । आ द्व न इत्य इष्टावित्येकविंशतिः । ४ । आ व इत्यं क्रिवं यथा यदिन्द्राइ यथा लमिति पञ्चदशर्थे । ५ । प्र सद्वाजं चर्वणीनामुत्ता मन्दनु खोमा इति दादशर्थे । ६ । आ प्र द्रव प्ररावत इति नव । ७ । इति चतुः-
शतं गायत्रीः । ८ । वयसु लामपूर्वेत्यष्टौ काकुभाः प्रगायाः । ९ । इन्द्राय साम गायतेति सर्वम् । १० । तदर्घ्याः इस्त्वाय सूददो-
हस्तम् । ११ । ॥ १२ ॥

* अथैतं वद्वर्धर्चशः इंसति । १ । लावतः पुरुषो इति । २ । तस्य बप्तदशी जगती तां पञ्चः । ३ । अथैकविंश्ती इविंश्ती चतु-
र्विंश्ती च पञ्चायस्ताः पञ्चाश्शम् । ४ । इतं दासे वर्षबूष्य इति पञ्च-
यदा तस्यै चौणि पदानि समस्यावस्थेहाभ्यां प्रणुयात् । ५ । चयो-
दशी च चिंडन्तमी च दिपदे ते पञ्चः ग्रस्त्वाय सूददोहस्तम् । ६ ।
अथैतौ विद्वावर्धर्चावद सूददोहस्तम् । ७ । या तत एवोत्यृद्यते
। ८ । अत चतुर्विंशतिःश्वालः शस्ता भवति । ९ । ॥ १४ ॥

अथैता दिपदाः ग्रंसति । १ । इमा तु कं मुवना भौवधामेति
यस्मि । २ । आ याहि वगसा सहेति चतस्रः । ३ । एष नद्वा च
कृत्य इति तिस्रः । ४ ।

प्र व दूक्षाय वृच्छकमाय विप्रा गायं गायत चक्षुजोषति ।

अर्चक्षयकं महतः स्वर्का आ स्तोभति श्रुतो युवा य दृशः ।

उपग्रहे मधुमति चियन्तः पुष्टेम रथं धीमहे त दृश ।

विश्वतोदावच्चिश्वतो न आ भर यं त्वा अविष्टमौमहे ।

स सुप्रणीतौ नृतमः स्वराखसि मंहिषो वाजसातये ।

तं हि राधस्यत एक ईश्विषे समादस्तुक श्रोजसा ।

इति षट् । ५ । आ धूर्वसौ वज्रमेको या वाऽ देवहितं समेतेति

। ६ । ता एकविंशतिर्द्विपदास्ताः पञ्चः । ७ । ॥ १५ ॥

अर्थैतदैद्र्याङ्म स्वर्कां गायत्रीशंसं अंशतीद्राग्नी युवं सु न दति

। १ । तस्य द्वितीया सप्तपदा तस्या अनुष्टुभं पूर्वां करोति अंशं

गायत्रीसुन्तराम् । २ । चिष्टुबुज्जमा तां पञ्चः । ३ । ॥ १६ ॥

अर्थैतदावपनं अंसति । १ । तु अदमिष्ट यति विच्छते मध्यिक्येका

। २ । विश्वजिते धनजिते खर्जित इति षट् । ३ । ताः पञ्चः । ४ ।

खादोरित्या विषूवत इति पाङ्क्षं द्वचं तत्पङ्क्षंसम् । ५ । प्र वेद

महे अद्विष्टे भरव्वमिति वैराजं द्वचं तदर्धर्चशः । ६ । प्रत्यस्मै

पिपौषत दत्यानुष्टुभं द्वचं तदर्धर्चशः । ७ । ॥ १७ ॥

अर्थैतमानुष्टुभं समावायं अंसति । १ । एहि स्तोमां अभि

स्त्रेति नव । २ । दृशं विश्वा अवीदृधच्चियष्टौ । ३ । असावि सोम

दृश त दति षट् । आ नस्ते गन्तु मत्सर दति चतस्रः । ४ । मत्सि

नेता वस्त्रदृष्ट्य दति पञ्च । ५ । यस्ते साधिष्ठो उवस दति सप्त । ६ ।

उरोष्ट दृश राधस दति द्वे । ७ । यदिष्ट चित्र मेहनेति चतस्रः

। ८ । यो रथिवा रथिंग दति षट् । ९ । एष्ट याहि इरिभिरिति

पश्चदभ्य । १० । स प्रवाया कविवृष्ट इति दृष्टम् । ११ । यज्ञायथा
अपूर्वेति दे । १२ । आ ला गिरो रथीरिवेति सर्वम् । १३ । आव
इत्या महां असीति सर्वम् । १४ । तदर्धर्चशः । १५ ॥ १८ ॥

अथैतं चिष्टुपद्धतं श्रापति । १ । हैरण्णस्त्रपीयं च । २ । वात-
जतीयं च । ३ । सजनीयं च । ४ । अध्यर्थवो भरतेन्द्राय सोम-
मिति च । ५ । आ याज्ञावाङ्मुप वन्धुरेषा युधस्य ते दृष्टमस्तु
खराज इति सुक्ते । ६ । नृणामु ला नृतमं गौर्भिरुक्त्यैरिति दृष्टम्
। ७ । आ सत्यो यातु सघां च्छजीवीति सर्वम् । ८ । योनिष्ठ
इन्द्र सदने अकार्युदु ब्रह्माण्डीति सुक्ते । ९ । तच पुरस्तादुब्रह्मी-
यस्य पदानुषङ्गाऽङ्गंस्ति यो अतीरकाण्यदित्येतस्मिंस्तुच्चे प्रथमाया
अर्धर्चमुक्तोपरमनि । १० । ॥ १८ ॥

अथ प्रथमायै हत्तीयेन पदेन द्वितीयायै प्रथमं पदमुपसंधाय
प्रणौति । १ । अथ प्रथमाया उत्तमेन पदेन द्वितीयायै द्वितीयं
पदमुपसंधायावस्थति । २ । अथ द्वितीयायै हत्तीयेन पदेनोत्त-
मायै प्रथमं पदमुपसंधाय प्रणौति । ३ । अथ द्वितीयाया उत्तमेन
पदेनोत्तमायै द्वितीयं पदमुपसंधायावस्थति । ४ । अथार्धर्चशः
परिशिष्टस्तेन प्रणौति । ५ । अथो उदुब्रह्मीयसोत्तमां परिशिष्टाङ्क-
यते । ६ । चिःश्चलया परिदधाति । ७ । परिधायोक्त्यवैर्यं जपत्यैका-
हिकं पूर्वं माहात्रिकमुन्नरं महदसि यशो ऽसि भर्गो ऽसि भोगो
ऽसि भुज्जदसि मम भोगाय भवेति । ८ । ॥ २० ॥

तदेतस्त्रक्त्यस्त्वायां सृष्टदोहसि यावच्छस्त्रमुपसर्जन्यां संत्वाय-
मानायास्ते त्रृष्णींशंसं वृहत्तीसहस्रं संपद्यते । १ । चिरेवाङ्गयते

१२। खोचिये निविदे परिधानीयायै । ३। समानौ याच्या । ४।
अनन्तुवषद्गृह एव प्रेष्टं अश्वन्ति । ५। सयद्वेवायनं प्राञ्जुपावरो-
हति । ६। प्रत्यक् प्रेष्टफलकमपोहति । ७। परामृशन्यहं जपति
यमिमं प्रजयं प्राजेषं तमस्यसानीति । ८। अधर्व्य उपहवभिष्टा
भक्षयत्योजसे लेति । ९। वैश्वर्कर्मणो ऽतियाद्यः । १०। तस्य भवते
उप मा यन्तु भज्यतः सनौला उप मा जन्मरूप मा मनौषा प्रि-
यामहं तस्य पश्यमानो मयि रमो देवानामेजसे लेति । ११। अथ
समसान्भक्षयन्ति देवो ऽसि नराश्रम हति । १२। कुपं माध्यन्दिनं
सवनम् । १३। ॥ २१ ॥

अथातस्तूतीयसवनम् । १। तस्यवितुर्वृणीमहे ऽशा नो देव सवित-
रिति हचौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । २। एष एव नित्य एका-
हातानः । ३। तद्वेवस्य सवितुर्वार्यं भद्रदिति बाविचम् । ४। ते हि
आवापृथिवी विश्वंभुवेति आवापृथिवीयम् । ५। किमु श्रेष्ठः किं
यविष्ठो न आजंगन्नियार्भवम् । ६। अस्य वामस्य पलितस्य हेतु-
रिति सलिलं वैश्वदेवं तस्याः समुद्रा अधि वि चरन्ति समानमेत-
दुदकभिल्येते अर्धर्चगः इंसति पच्छ हतराः । ७। तस्यस्यानो-
भद्रौये निविदं दधाति । ८। पञ्चजनौया परिधानीया । ९। इति
स्या उ वैश्वदेवम् । १०। ॥ २२ ॥

अथात आग्निमारुतम् । १। वैश्वानराय पृथुपाजसे विप हति
वैश्वानरीयम् । २। प्रथज्यवो मरतो भ्राजदृष्ट्य हति मारुतम्
। ३। ते यदि अक्षायज्ञीयमग्निष्टोमसाम कुर्युस्त्वंसोक्तौ खोचिया-
सुरुपौ । ४। तयोर्दिष्टं अस्त्वम् । ५। यसु वा हस्तांदमग्ने तव अवो

वय दति स्तोचियसृष्टो ऽत एवोन्नरः स्तुकानुरूपः ।^८ । अद्य सर्व-
स्त्रिय वस्त्रे स्त्रीवीरवाणिं न स्तृतिभिरित्येतत्थ वस्तुनुरूपं कुर्वीत
।^९ । अर्धचक्रः शस्त्रम् ।^{१०} । अद्य वा अतिच्छन्दःसु कुर्यारग्निं
देतारं मन्ये दास्त्रमिति स्तोचियसृष्टो ऽत एवोन्नरः स्तुकानुरूपः
।^{११} । या सप्तमी स्त्रकष्ट तां दत्तीयां करोति चो ऽनुरूपः ।^{१२} ।
अयं जायत मनुषो धरीमणीति वा स्तोचियसृष्टो ऽत एवोन्नरः
स्तुकानुरूपः ।^{१३} । विष्टुरं शस्त्रम् ।^{१४} । नान अज्ञायज्ञीयस्त्र
स्त्रोनिमनुरूपेत् ।^{१५} । बलित्या तदपुषे धायि दर्शनमिति जातवेद-
क्षीयम् ।^{१६} । इत्याग्निमारुतस्त्रकानि ।^{१७} । इत्येतत्खाङ्गः स्तुकानि
।^{१८} । तदग्निष्टोमः संतिष्ठते ।^{१९} । वसन्तेनां रात्रौम् ।^{२०} ।^{२१} ॥ २३ ॥

अथ प्रातहदयनीयमतिरात्रमुपयन्ति । १ । य एवासौ प्रायषीयः
स उदयनीयः । २ । तत्र सर्वाभ्यरस्त्राभ्यवाध्य प्रेष्यति मैत्रावरणः
। ३ । ते प्रथममासं दीचितवसनानि वा वसते । ४ । तानि नव-
रात्राच्य निदधति । ५ । उत्तमाय च मासाय । ६ । अश्येतरात्मा-
शानजिनानि वार्द्धवसनानि वा वसते । ७ । तस्मिन्दि संस्कित कर्माणि
क्रियन्ते । ८ । न परमा अङ्गो वस्तौवरौर्मट्झन्ति । ९ । नातिप्रै-
षमाह । १० । शुद्धति समिष्टयजूषि । ११ । अन्यवस्थाम् । १२ ।
क्रियते उवस्थकर्म । १३ । ते यदि अज्ञागारैभौद्यमाणा भवन्त्या-
दधत एव प्रस्तुमिश्रम् । १४ । अद्य धन्त्यन्तो ऽचैव स्थान् । १५ ।
अज्ञातो उवस्थयः । १६ । प्रज्ञातोदयनीया । १७ । प्रज्ञातानुबन्ध्या
। १८ । तस्यै वपार्या संस्किताद्यां दक्षिणार्धापरार्धादेदेः किंचित्परि-
श्रित्य तस्मिन्नुपविश्य केशमाशूषि वापयन्ति । १९ । सर्वाणि च

रोमाणि नखानि निष्ठान्तयन्ते । २० । द्वान्ति । २१ । अलंकुर्वन्ति
 । २२ । उप्योषाग्न्यस्यन्त्या केशानां संजननात् । २३ । परिशेष-
 मग्नवन्ध्याचै संस्थापयन्ति । २४ । हृदयश्लान्ता संतिष्ठते । २५ ।
 तस्यां संस्थितायां यथामंप्रकीर्णमभीन्समारोद्यान्तरेण चालालोक्तरा
 उपनिषाकामन्ति । २६ । उच्चरत उद्भूतावोक्तिने जन्मायतनानि
 कृत्वा २८ गोमयेनोपलिष्य २९ मथिलाग्नीन्विहृत्य ३० प्रणीताः प्रणीय
 पूर्णाङ्गतीर्डत्वा ३१ पृथगुदवस्तानीयाभिर्यजन्ते य आहिताग्नयो भवन्ति
 । ३२ । अथ ये उन्नाहिताग्नयो दृष्टपतिसेव त उपासते । ३३ । स
 कामसेव पृष्ठशमनौयेन यजेत । ३४ । कामं न यजेत । ३५ । यदि
 हु यजेतैत एवास्य सत्त्विण चत्विः स्तुः । ३६ । तेभ्यस्तद्याच्यद्येयं
 स्यात् । ३७ । अत संवत्सरः संतिष्ठते । ३८ । अथातो इत्ताणासेव
 मौमांसा । तस्यातस्यातः । ३९ । ॥ २४ ॥

इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रे इष्टादग्ने उधायः समाप्तः ॥

॥ इति शास्त्रायनश्रौतसूत्रं समाप्तम् ॥

I. MANUSCRIPTS OF THE TEXT.

I and II. Two MSS. belonging to the Bodleyan Library. Hall 3 (see Aufrecht, Catalogus 495A). Adhyāya I—VIII on 73 leaves. Adhyāya IX—XVI on 85 leaves. 10 lines on each page. Samvat 1724. They are very correctly written in large and beautiful Devanāgarī characters, but not quite free from mistakes. (Marked with A.)

III and IV. Two MSS. belonging to the India Office Library. No. 1734. Adhyāya I—VIII. 108 leaves. Samvat 1730. No. 1712. Adhyāya IX—XVIII. 136 leaves. Samvat 1732. The second MS. is not very correct, especially in its last part (Adhyāya XVII—XVIII) full of errors of the copyist. (B.)

V and VI. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Orient. Quart 551 and 552. Adhyāya I—VIII. IX—XVI. 90 and 95 leaves. 7 resp. 9 lines on each page. Very good and on the whole trustworthy. They have both been corrected by different hands. In No. 551 leaf 67 is followed by leaf 78, but the text is complete. (C.)

VII and VIII. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Bound in one volume. Orient. fol. 632. Adh. I—VIII. 108 leaves. 7 lines on each page. Samvat 1735. Adh. IX—XVI. 186 leaves. 7 lines. Samvat 1736. Leaf 70. 71 of the first part are missing (69 ending with VI, 1, 26 अन्तः, 72 beginning with VI, 4, 1 उपिमीके). Very correct and beautifully written. (D.)

IX. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 2 (see Weber, Verzeichniss der Sanskrithandschriften, page 23). 55 leaves. Contains Adh. IX. X. XI, and breaks off in the middle of XII, 26. (E.)

X. A MS. of the Deccan College Library. No. 91 of 1869-70, (see Gough, papers relating to the collection and preservation of the Records of Ancient Sanskrit Litt. page 67). Contains Adh. I—XVI. Samvat 1565. 1566. A very good MS., which has evidently been corrected by three different hands, one of which has sometimes been unsuccessful in its emendations. For the use of this MS. I am indebted to K. M. Chatfield, Esq., Director of Public Instruction, who at my request kindly sent it to me through Dr. Rost. (G.)

XI and XII. Two MSS. belonging to Queen's College, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1682. Adh. IX—XVI. Samvat 1642. In the second part the leaves 11—18 are missing, but the text is complete; leaf 10 ends with रथ्य
देवि प्रातः च० (X, 7, 7), leaf 18 begins with रथ देवि शब्दे (X, 7, 4). Therefore we may suppose, that parts of different MSS. have been put together in order to make up for a deficiency. Notwithstanding it is a very good MS. (Bs.)

XIII. A MS. belonging to Professor Thibaut, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1567. Leaf 44 (IV, 16, 5—IV, 18, 5) is missing; leaves 48-52 are wrongly numbered, but contain the right text. (Th.)

For the use of the two last mentioned MSS. my thanks are due to Professor Thibaut, who made them over to me most liberally through the hands of Dr. Rost.

XIV. A copy of a Sanscrit MS. belonging to the Government collection in deposit with the Asiatic Society of Bengal. Number of Original 1247. Samvat 1762. Adh. XVII—XVIII. I owe the copy of this MS. to the kindness of Dr. Hoernle. (K.)

The above are the MSS., upon which the text of my edition has principally been based. Three more MSS. have been in my hands, but I have not considered it worth while to collate them. One belongs to the Royal Bavarian Court

and State Library. (See Haug, Verzeichniss No. 36). It contains the eighteen Adhyāyas, but is quite modern and so carelessly written, that its collation would have been a mere waste of time. (F.) Another MS. of the same library (Haug, Verzeichniss No. 33) contains Adh. I—VIII and breaks off abruptly with the word •भाष्यः (VIII, 24). Undated, but apparently not older than two hundred years. I have collated Adh. I and III, but did not find anything which might have made further examination advisable. (H) The third MS. belongs to the Royal Library of Berlin. Chambers 4. After having looked through the first Adh. I did not think it necessary to continue its collation. (F.)

Besides these MSS. of the text I have sometimes made use of the readings, which are shown by Varadattasuta Ānartiya, the commentator on the Sāṅkhayana Śrauta Sūtra. Of this work the following MSS. have been at my disposal :

I. A MS. belonging to Queen's College, Benares and kindly lent to me by Professor Thibaut. It consists of two parts; the first contains Adh. I—IV on 110, the second Adh. V—VIII on 79 leaves. Samvat 1652. It is very carelessly written and its various readings admit of doubt in most cases. (Comm. Bs.)

II. A MS. kindly lent to me by Professor Max Müller. Contains Adh. IX to XVI, 29 and breaks off in the beginning of XVI, 30. 160 leaves. In spite of its correct outward appearance it is so full of mistakes, that its various readings deserve but little notice. (Comm. MM.) Many of its leaves in the first Third have become so dark, that they can be read only with difficulty.

III. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 448. (See Weber, Verzeichniss, page 27.) Adh. I—VIII. Very well written and, although not without errors, much more trustworthy than I. (Comm. Ch.)

IV. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 646 + 449a in one volume. This MS. consists, according to my opinion, of about four or *more* different scanty manuscripts, which have been put together as supplementary parts of one and the same work. Differing from what Professor Weber remarks I believe the following to be written by the same hand :

first hand : leaf 1—148. 193—198.

second hand : leaf 149. 150 (four lines only)—151. 207
ff. (?)

third hand : leaf 152—163.

fourth hand : leaf 164—171. 172—192.

These are the four different handwritings, which I think must at least be recognised. To the fragmentary state of the single parts of this MS. points also the remark, which is written on the margin of leaf 172a शास्त्रायनस्त्रवाचां चुदिष्ट-
पादार्थ कतिस्तननि !! (Comm. Ch.)

As to the mutual relationship of this MS. and Comm. MM. I may remark, that the original, from which the different parts of the last mentioned volume have been copied, seems to have been the source also of Comm. MM. This may be inferred from some mistakes to be found in Comm. Ch. and in Comm. MM. and from the fact, that the commentary on XIV, 51, 3 resp. 6 to 52, 3 and on XV, 1-2-3 is missing in both. Only in one point I have noticed a greater discrepancy between them. The commentary on XV, 12-13 as given in Comm. MM. is different from that, which is exhibited in Comm. Ch. *viz* :

Comm. MM.

XV, 13, 1 *Sūtra* : सह सोमै क्रौण्णिं दशपेयस्य [च] ।

Comm. हौ सोमै क्रौण्णिं । नैकस्य क्रौण्णस्य विभागी
यथान्यच । दशपेयस्य विभागी यथान्यच । दशपेयस्य
शाखिषेषमीयस्य चेतिशब्दात् ।

Sūtra : तन्त्रमातिथापर्यन्तम् ।

Comm. सोमक्रियणी याचा सळस्त्राता । उभयोरपि कुर्वन्ति
तन्त्रम्

Sūtra : कष्टं चावभयात्

Comm. यजेत्.

Comm. Ch.

Sūtra : सह सोमै ग्रीष्मनि ।

Comm. एककालं सोमै ग्रीष्मनि ।

Sūtra : दशप्रेष्ठस्य च तन्त्रमातिथापर्यन्तमूर्धे चावभयात् ।

Comm. उभयोरेकमेव ।

Supposing, that these discrepancies are not caused by the bad state of one of the MSS., I am inclined to think, that Comm. MM. contains the genuine Comm. of Varadatta-(suta), as it is written by one and the same hand and betrays in spite of its numerous mistakes, a more homogeneous character than Comm. Ch., which is, as we have seen above, a mere collection of MSS.

V. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 449b. See Weber, Verzeichniss 28; 6 leaves; written by two different hands. It contains the Comm. from XIV, 84, 4 to XV, 3, 15, which is missing in II and IV. (Comm. Ch.)

VI. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 450. Contains the comm. of an unnamed author on Adh. XVII and XVIII. It is a good manuscript and has often proved useful in settling the Sūtra text (Comm. Ch.)

Such have been the materials, which have been placed at my disposal for an edition of the commentary. Considering the faultiness of some and deficiencies of others I thought it better, instead of giving the commentary immediately after the Sūtra, to which it belongs, to postpone its edition, until further materials should be brought to light. All efforts made in this respect, have, however, as yet been unsuccessful

and it was not before Professor Peterson's important discoveries made in the Royal Library at Alwar, that I heard of other copies of this book. Whether they will become accessible to me, I cannot say, but hope for the sake of those, who wish to study this *Srauta Sūtra* and stand in need of a guide through the great difficulties, with which its study is beset, that they will at least become procurable for copying and provide me with better readings for the edition of extracts which I propose to give of this if not excellent yet almost indispensable commentary.

ADHYAYA I.

- 1, 7 A B D F G (orig.) Th H, and Comm. प्राचीनापवीती; C (orig.) प्राचीनावीती; Bs (somewhat defective in the beginning, the missing passage being replaced by sec. h.) प्राचीनवीती; corr. in प्राचीनावीती; corr. again in प्राचीनापवीती.
- 1, 12 H F उपचारः
- 1, 13 C प्राचीन्यानि.
- 1, 15 all MSS. आचीनंन्यायं, which is probably a mistake arising from a mere phonetic spelling. Comm. आचीन उपविष्टः। न्यायश्वद् उपः*। आकृष्टं बहुवाक्यायोऽप्तम्। तदुपविष्टेण कर्तव्यम्. Nārāyaṇa's Paddhati: आचीन उपविष्ट भवेद्विष्टं कुर्यात्. cf. Comm. on 1, 3, 3 : आचीनन्यायाता।
- 1, 30 all MSS. with exception of C D उपस्थारन्न्यायाता. Comm. उपस्थेकौभवमाच्छ्वे। उपारः आनन्दम्। एवं आनन्दं मन्त्रादि आयंम् etc. Nārāyaṇa's Paddhati उपस्थार उदानानुदानस्त्रितप्राचयानां उपगेहीक्ष्यत्वं उपस्थानमुपस्थारं कर्तव्यम्।
- 2, 4 A B C H आश्वकारी०; F आश्वकारी०, D G (orig.) आश्वकारी०.
- 2, 5 A B C F H आश्वकारी०; D G (orig.) आश्वकारी०.
- 2, 29 A चार्चयश्चिकं; all other MSS. including Paddh. and Comm. चार्चयाश्चिकं. See Pāṇīpi 4, 3, 68.
- 3, 1 A उपेतः.
- 3, 6 all MSS. इदेति; as to the form, one passage of the Meghadūta (24b of Stenzler's edition) may be compared, where उपा is explained by Mallinātha as third sg. fut. pass. (Whitney Sanscrit grammar, §947).
- 3, 6 G (orig.) उपेत instead of इदेत.
- 3, 11 C Bs and 14 Bs पुरोषाणः; all other MSS., as usually in this Sūtra, पुरोषाणः.

* 1, 1, 18 : न्यायश्वदो भवेत्प्राचः। आचारप्रथाचो च।

4, 5 A D H (orig.) Bs अमो अपये—all MSS. प्रशास्त आत्मा ; this is a remarkable shortening of ā before another vowel than ए ; that this reading must not be given up, may be seen from Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra 7, 14, 9 प्रशास्त आत्म and 7, 6, 6 उपवक्त्र उत् (see critical notes). The shortening of a long ā of the Nom. Sing. of nouns in -ṛi before other vowels than ए has perhaps been a peculiarity of some Sākhās.

5, 11 F om. the whole passage from न मूर्मि until 6, 3 प्रादेष्टन.

6, 2 A Th : एद्वायामोऽस्यार्थः ; all other MSS. orig. स्यार्थः.

6, 3 A B (orig.) C सब्येनाद्वीपो—all MSS. अधर्यु—all MSS. वेनि instead of एनि.

6, 14 all MSS. होतं वेनु.

6, 16 all MSS. with exception of B C अधर्यैः

7, 6 all MSS. देवा आज्ञापा ; see Āśv. Sr. S. 1, 5, 24.

10, 5 all MSS. अमुषिष्ठताभिः

12, 1 B F H (sec. h.) इविरजुषमां.

12, 5 C H (sec. h.) Comm. Bs गमेयमुपहत.

14, 3 B C H (orig.) दिवस्युथिक्षोरोमण्डतो.

16, 7 A (orig.) Bs H (orig.) प्रधानं.

16, 9 उपलक्ष्यते A C.

17, 2 Bs अनुपर्वण.

17, 9 Bs परौचत्.

17, 19 D G (sec. h.) Bs निषोदतः

ADHYĀYA II.

1, 9 C H (orig.) काशग्नौ०

2, 13 all mss. आज्ञाभागा उत्

3, 26 D G (orig.) Bs Th Comm. Bs आदिताग्निवते.

4, 4 C D G (orig.) Bs Th मयि धाम.

5, 19 all MSS. अग्ना वसुवने.

6, 7 B G (third h.) Th अयामि

7, 7 all MSS. इत्या.

8, 8 A C Bs अग्निरोचनस्याश्चर्त्तुः.

— 8, 9 A G (orig.) अचूपावेष्य.

— 8, 13 only Bs Th correctly अग्निक्षिद्धिव.

10, 2 all MSS. excepting B स्वर्णम् ; see Benfey, Vollständige Grammatik, § 30 ; Whitney, § 194.

11, 6 (beginning of 12) A B C G (sec. h. ?) Bs H मापगामेति.

12, 9 B D G Bs Th तद् instead of तद्.

— B G Comm. Ch. Paddh. अज्ञारमुपस्थृत्य A Th (orig.) H + रामुप-पस्थृत्य ; see S'āṅkh. S'r. S. 2, 8, 14 ; 2, 9, 6 ; 4, 12, 10.

17, 8 B (orig.) वक्ष्यः H वहं नः, altered, as it seems, in वक्ष नः ; Bs G (by alter., but struck out again.) वक्षु.

— Bs देहि instead of धेरि.

ADHYĀYA III.

3, 1 all MSS. अभ्यद्येष्टिः (see S'āṅkh. Brāhm. 4, 2 : अथातो अयुदितायाः । 4, 3 अथातो अयुदितायाः । and 4, 4 अथातो दाक्षायश्यज्ञस्य) 4, 8 H आधिप्राये.

7, 4 all MSS. excepting C Bs रूपादि ददत्तै.

8, 12 Bs अभ्यद्यन्तिमा०.

11, 4 A दार्शपूर्णमासायनानि B C H दर्शपौर्णमासायनानि G (sec. h.) दर्शपौर्णमासायनानि. The correct reading is exhibited by D G (orig.) Bs Th.

12, 2 A B D G (by alteration) Bs वेष्यवौ ; C G (orig.) Th H वेष्यवौ.

12, 14 G (orig.) Bs H (sec. h.) दर्शपौर्णमासौ.

14, 2 C H (orig.) omit चैत्रप्रयोगस्य.

14, 8 B G (orig.) Bs (orig.) H (sec. h.) अग्नीन् प्रष्टयन्ति.

15, 4 all MSS. वेष्या इद्य, which sometimes may be read as इद्य.

15, 14 C निष्कासं.

B (by alter.) Bs Th (orig.) पूर्णदर्शं, which in Bs Th is altered into पूर्णदर्शिं D दर्शि.

16, 24 all MSS. आश्वामा उपङ्गव.

17, 1 C G H अथा विद्वा.

D G (orig.) तन्मामैरयमेति । Other and partly better readings will be found Atharva-Veda 7, 8 ; Taitt. Samh. 1, 7, 12, 2 ; Maitr. Samh. 1, 10, 3.

18, 14 all MSS. न इत्यासौराविमं; corrected according to Taitt.

Brāhm. 2, 4, 5, 7.

all MSS. गर्भी चन्.

विचं, although exhibited by all MSS. is, as the metre shows, a mere gloss.

18, 15 B चतुर्विः

18, 17 A B अन्वयः.

19, 3 B C D G (orig.) Bs Th सत्यमित्यमत्या.

all MSS. याचं (or या चं) चतुर्विः । which I have altered in या चन्. (See Maitr. Samh. 1, 4, 8; page 51 of Dr. von Schröder's edition).

20, 2 C H (orig.) भौता instead of भौषा.

A (by correct.) Bs (by correct.) Th (orig.) H अप्यथावधाय

20, 4 all MSS. अस्त्राण्.

20, 20 C D अलेत्.

ADHYĀYA IV.

2, 7 A G (orig.) Bs H (orig.) Comm. Bs and Ch. आनुपूर्वव cf.

1, 17, 2 ; 3, 7, 7.

4, 5 D अथावनेत्यनं B (orig.) C Bs (on the marg.) अथावनेत्यनं.

5, 1 all MSS. भूयाम्.

5, 11 C inserts वा before अवाग्वेष.

6, 9 A B D omit the sign of Pluti.

6, 10 B D (orig.) G (orig.) चाचं.

7, 3 D G (orig.) Bs (by alter.) H (orig.) लिङ्गकल्पनुयाजप्रसवेन.

7, 17 A D G (by alter.) Bs Th अवितरेत्ये.

10, 1 A अस्यतमहाशाङ्कः-अहशाशाङ्कभ्यां B Th अहशाशाङ्कः-अहशाश-
भ्यां C अहशाशाङ्कः-अहशाशाङ्कभ्यां D G (orig.) Bs अहशाशाङ्कः-
अहशाशाङ्कभ्यां.

B (orig.) G Th नारीषाभ्यां.

D Bs वैष्णवानां A B C G Th H वैष्णवानां cf. Taitt. Samh. 3,
4, 5, 10 एवं वैष्णवानामविपतिः ।

11, 1 B G (sec. h.) H आप्याययति.

12, 9 all MSS. excepting D Bs वशीयात्.

12, 10 all MSS. (only Th had orig. एवा) प्रज्ञायती; see Taitt.
Brāhm. 2, 4, 1, 2. Āpastamba S'r. S. 4, 11, 5. On the
change between एवा एवा see Dr. von Schröder's remarks
in Monatsberichte der Kgl. Preussischen Academie der
Wiss. 1879, page 6 (688).

all MSS. उच्चेष्ट instead of उच्चेषि.

14, 2 C G (sec. h.?) Bs (orig.) Th अपिप्रेचात्.

3 C Bs. (orig.) सर्वैकवीचि.

4 C G (orig.) Th (orig.) लोमनवानि.

6 C इविष्णप्रवणे वा । Bs (orig.) इविष्णप्राक्प्रवणे वा.

11 C उच्चरता instead of अन्तरेण.

12 all MSS. निपात्य; S'at. Brāhm. 12, 5, 2, 7 निपात्य cf. Pe-
tersburger Wörterbuch s. v. पद + नि.

15 C D कबौद्धौ.

— D G insert दाभ्याम् before उभ्यां.

26 all MSS. आवाणः; we should expect आवृणः.

31 B उपच्छे इत्यौ.

36 D G (orig.) असौ खर्गाय लोकाय साहा Bs (orig.) असौ खर्गाय
साहा । Āsv. Grīhya S. 4, 3, 27.

15, 1 A C D Bs अनवेच्छमाणाः Th अनवेच्छमाणाः B (orig.) G (orig.)
अनपेच्छमाणाः cf. ZDMG 36, 451, note 5.

Comm. उहसो ऽनिमील्यताः.

4 C omits आदित्यम् before उपखाय.

6 C D G (orig.) Bs (orig.) नवरात्रं वा संचयनाद्वतानि.

7 A (orig.) C D G (sec. h.) नाधाहनि च.

9 C D G (orig.) Bs (orig.) पञ्चाशृष्टमानाम्.

10 this sūtra is omitted in both MSS. of the commentary.

21. 22. Instead of भवति पुरपालतिं कलोर्णास्त्वचः is written in G भवन्त्यूर्णास्त्वचः; the words पुरपालतिं कला being added on the margin. This is no omission of the copyist. We read still in D (a manuscript nearly related to G, although not copied from it) कला त्युर्णी and may conclude from this neglect of altering the Sandhirules, that the omission of पुरपालतिं कला is old and previous to the existence of both manuscripts.

16, 2 B लोहितं.

B (orig.) C G (orig.) om. प्राम्पीयं.

all MSS. excepting C उत्तरलोमं.

3 A B D G Bs (by alt.) Th पलाशं.

all MSS. excepting A B बारबेन instead of बारबेन.

5 only D reads शैषतां ; cf. Taitt. Brāhm. 3, 7, 14, 5.

6 C G (by alter.) Bs (orig.) संज्ञीय.

8 D G पुर्णं.

17, 12 C D G Bs पट्टिः

18, 1 all MSS. with exception of D G Bs यते, which I ought to have written ;

all MSS. समर्जनैगमई ; for a better and more intelligible reading (संराधनीं) see Mantra-Brāhm. 1, 5, 6. Āśv. S'r. S. 8, 14, 4.

5 A C G H संदृश्य B (orig.) संविद्य D संदृश्य Bs संदृश्य
A (orig.) Bs (orig.) Th तस्यै ते देवि भवाय.

10 C G (orig.) Bs H संगीय.

19, 3 A C G (orig.) Bs H संगीय.

20, 1 A B D G (third h.) Bs Th दुरापोरो ऽसि H दुरापोरो ऽसि.
all MSS. excepting C H (sec. h.) सत्यायो.

21, 8 A Bs H कांसस्य.

18 Bs. (orig.) omits ता before अभ्यवहरणं.

(२५१)

ADHYĀYA V.

1, 10 all MSS. अविद्.

9, 6 A B C D H यिते G Bs (orig.) Th यिते—A B C Comm.
राष्ट्रेत्यो.

all MSS. भूम नेहाः see Atharvaveda 4, 1, 2.; नेहाः = नविहाः.

9, 7 अवि, although left out in C and not to be found Atharvaveda 7, 14, 1; Taitt. Samh. 1, 2, 6B; Maitr. Samh. 1, 2, 5 seems nevertheless to be an old addition, as may be seen from what Professor Roth says in the preface to his edition of the Nirukta, page XLV.

10, 8 for other and partly better readings see Atharvaveda, 7, 73, 1-2.

10 see Atharvaveda, 7, 73, 6.

18 C Th H च दोता; see Atharvaveda, 7, 73, 5.

21 see Atharvaveda, 7, 73, 4.

23 B G (third h.) Bs (sec. h.) आशाक्तयः C ऋतः च
see Atharvaveda, 7, 73, 3.

32 see Taitt. Samh. 1, 6, 12, 2.

13, 3 B (by alter.) Th (by alter.) Bs आद्यतः; see Maitr. Samh., 1, 2, 9.

16, 7 C D G Th Bs (sec. h.) तत्प्रथाजन्त्र.

ADHYĀYA VI.

1, 2 A B G (sec. h.) Th (sec. h.) आनामं.

23 B (orig.) D G H (orig.) अनिवचनं.

3, 8 B D G Th अग्नायज्ञिणः.

C अग्नायज्ञः; all other MSS. अग्नायज्ञः instead of अग्नायज्ञः

11 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (sec. h.) आपोरेषतौर्; see
S'āṅkh. S'r. S. 9, 20, 7 [S'āṅkh. Brāhm. 11, 8: अग्नो
रेषतौरिति प्रतिपद्यते। आपोरेषत्यै पुरातात्मिकं च य एव इति गदिष्ठ
चित्तमनावक्ताच etc.]

- 6, 16 B G (orig.) Bs Th H चाहृप्रातरनुवाकः
 17 B C समाजातस्य.
 20 Bs उपांशु.
 7, 8 B Bs omit the sign of Pluti.
 8, 1 A B C D उपांशु.
 6 all MSS. तनूपाः ; see Taitt. Samh. 3, 2, 7c.
 7 D Th H शोश्म.
 9, 4 B (orig.) C D एकयूपेष्वेकादग्निनेषु.
 13 C समाजदेवताः.
 15 A G (sec. h.) व instead of वा.
 16 B D उपर्वेष.
 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (orig.) उपृष्ठिः.
 17 G धा [:] खाच्च ; see Āśv. S'r. S. 3, 1, 14.
 10, 12 all MSS. with exception of Bs (orig.) एकादग्निनाम्.
 12, 7 from पवमान to 8 समुच्छी इच्छ left out in C.
 12 B (orig.) D G (orig.) प्रपञ्चमानाः
 20 all MSS. उपहारित् ; Taitt. Samh. 1, 3, 3F उपहारित्.
 13, 4 D G (orig.) उपविश्विति.
 7 A B (orig.) Bs (orig.) H (orig.) उपरेष.
-

ADHYĀYA VII.

- 3, 1 C उपविश्वानं.
 5, 1 C वायु D Bs (orig.) वायूर्.
 3 C भव्यतिः.
 22 C Bs नाराशंसो.
 6, 6 A B (sec. h.) D G Th प्रतिष्ठोतोपवल्लवत् B (orig.) C Bs (orig.)
 H (orig.) प्रतिष्ठोपवल्ल उत. As व is sometimes written for
 व and व for व* and as a nom. sing. is required by

* E. g., 5, 6, 9 महानीभिः उदक्षाणैँ (Bs) instead of महानीभिषः । 6, 6, 67
 उपक्षमान इत (D Th) instead of उपक्षमान उत । 14, 61, 8 चामान उपवः
 (G) instead of चामानवल्लवः ।

the corresponding प्रतिष्ठा I prefer the reading of B C
Bs H, which is in accordance with the solitary form
प्रशास्त्र S'āṅkh. S'r. S. 1, 4, 5 and 7, 14, 9.

6, 7 C inserts उपङ्गत before इति.

9, 1 all MSS. पदेऽसिंगसीया A •सिया ; see Taitt. Samh. 5, 6, 8, 6.
3 some MSS. omit the sign of Pluti behind आनवेदा.

4 Th अर्थं instead of अर्थे.

10, 11 In two Prayoga manuscripts in Professor Haug's collection (Munich, Royal Bavarian Court and State Library, Sanskrit, Nos. 85 and 145) is written वाचा
राजाना instead of वाचया राजानेषु ; see Vājasaneyi-Samhitā 32, 72.

13 C D G (orig.) मर्दिष्टा.

14 G (orig.) Bs (sec. h.) Th तमूळयो D तमूळयो तो. I mention this reading, because it is one of the few proofs for the relationship between G, Th and D.

15 Prayoga 85 and 145 (see to 10, 11) वाचमर्ह देखीं वाचासिन्.

14, 9 D Th शो॒ १ श.

A G Th H (orig.) प्रशास्त्र वाच D प्रशास्त्रा वाच B C Bs
प्रशास्त्राच.

12 G Comm. Bs यथास्वर्ग.

15, 4 A (orig.) G (by alter.) Bs H (by alter.) इत्यायायतवत्तीर्णा.

9 all MSS. वायायितवत्तिप्रस्तुति.

16 D G (orig.) Th तिको इत्यप्यत्ति.

17 B उत्सुक्ते.

18, 2 from गौर्हाच to अशौय । लग्नाचे omitted in C.

19, 6 Th शो॒ १ शवेता॒.

21, 7 A B Bs Th (orig.) परिभिन्नस्यप्राक्ततो.

24, 2-3 all MSS. प्रगाढा उद्दिष्ट्य.

25, 5 C G (orig.) Bs H (orig.) कङ्किः.

10 G Th H (orig.) यज्ञायज्ञिच्छ.

26, 8 C om. पञ्चःपदानां.

27, 24 Th om. अषि.

ADHYĀYA VIII.

2, 5 C अतुमिः.

3, 4 none of the MSS. shows ममदन्, see Atharvaveda 7, 14,
4. Āśv. S'r. S. 5, 18, 2.

7 Bs बोष्टिं.

6 अनाशस्त्रं is an adverb like अनर्वेदि । अनर्वान् । अनासाम (Lāt.
S'r. S. 7, 8, 5) and others.

5, 5 A (orig.) B D G (on the marg.) Bs Th उक्ता instead of उक्ता.
7 A B D Bs थयैतं.

6, 1 B G (orig.) Th H (orig.) अद्वायश्चिर्यं.

5 B G Th H (orig.) अद्वायश्चिर्यस्त्रा.

17 G Th omit (orig.) शुभयद्धिः.

8, 6 all MSS. इस्त्वाक्षस्य; Comm. Ch. इस्त्वाक्षस्य.

C आहृते instead of आहृते.

A (marg. addition) उपङ्गतस्त्रोपङ्गतस्त्रोपङ्गते.

11 all MSS. आपुरक्षा.

9, 1 G (third h.) Bs तस्य सर्वैनयो ऽवयजनममीति । १ ।

4 A (marg. addition) उपङ्गतस्त्रोपङ्गतस्त्रोपङ्गते.

10, 1 Atharvaveda, 7, 67; Taitt. Ār. 1, 30. The verse seems
to be incomplete.

Th. (orig.) Comm. Ch. भूमादा.

C (orig.) ओतिपस्त्री instead of भूमेष्वत्री, but this is cor-
rected on the marg. in भूमेष्वत्री. The reading चक्षाणि is
shown only by a marginal correction in C; Vaitāna
Sūtra 23, 15; Āpastamba S'r. S. 14, 18; Āçv. S'r. S.
6, 12, 12.

11, 13 all MSS. अश्वं; better is the reading of the Mantra
Brāhmaṇa 1, 7, 5 अश्वं.

all MSS. and Mantra brāhm. श्वः; I should expect श्वा.

13, 5 A B C G (third h.) पचकपादौ.

15, 12 A D Bs H शार्दान् C शार्दान् cf. Taitt. Ār. 4, 9, 2; 5, 8, 2.

A (orig.) B C D G (orig.) Bs H तन्मायषे. S'at. Brāhm.

14, 2, 2, 22.

16, 1 G गुचा पदा.

3 C द्वेषायोपेषा G orig. and, (as it seems, originally) Th. द्वेषापेत्री.

17, 1 Prayoga Haug 85 and 145 भूरिदाना instead of भूरिजाना.

3 G (orig.) Bs (on the marg.) अभिभूयसि instead of अभिभूरसि.

20, 1 Prayoga Haug 85 and 145 अरचन् instead of अतचन् both times.

22, 1 C inserts च behind व्यातिषा.

Prayoga Haug 45 and 145 यज्ञाय instead of यज्ञियाय.

24, 1 D आ गच्छत् instead of आ यच्छत्.

A D G चुयोऽसुषः G (sec. h.) चुयोऽसुषः C चुतोऽन्दुषः B Bs Th चुयोऽसुषः Prayoga Haug 85 and 145 दुयो असुषः.

3 B (orig.) विद्धि instead of विधति Th इर्या instead of अर्या.

25, 1 C G Th वेगमैरथत्.

C G (orig.) Th (?) आः instead of आत्.

ADHYĀYA IX.

5, 2 see Atharvaveda 2, 5.

A B (sec. h.) लौर्णेष.

3 D E (orig.) omit the sign of Pluti.

6, 6 all MSS. द्वषे Taitt. Brāhm. 3, 7, 9, 5 वषे.

G (orig.) अतयो.

all MSS. व संयतः.

14 A (marg. add.) C E G Bs (orig. and third h.) चिह्नमिष्मिति
D shows a blank instead of •प्रिमि०

7, 2 all MSS., excepting B, प्रथममाचेष्टयति । B प्रथममाचेष्टयति.

9, 5 रक्ष is added afterwards in E Bs.

20, 1 E प्रदात्ततौ.

7 A (orig.) B (sec. h.) E (sec. h.) G (sec. h.) Bs (sec. h.)
आपारेवतौरकृत्य see Sánkh. Sr. S. 6, 3, 11.

23, 4 D पूर्वो नवो उज्ज्ञपरस्ते प्राज्ञापत्याजो इविको गौरक्ष इति पञ्च०

24, 7 B (orig.) C D E आग्रेष्मेष्टो.

- 26, 2 all MSS. वैष्णवाय । Taitt. Samh. 1, 8, 10, 1 रक्षाय वैष्णवाय—
मित्राय सत्याय—वदवाय धर्मपतये ।
- 27, 1 B D G (orig.) वैष्णवाय.
3 E चोद्यमाणा॑.
- 28, 3 all MSS., with exception of G (first h.) and Bs (first h.),
सुखतं.
A C E (sec. h.) G Bs पितृष्ठां B D E (orig.) G (sec. h.)
पितृष्ठां; see Taitt. Samh. 3, 3, 11 r.
-

ADHYĀYA X.

- 2, 1 C Bs (orig.) रथज्ञर् इडँ.
- 3, 6 all MSS. उच्चरा उच्चिदः.
- 5, 10 C G (sec. h.) Bs (orig.) हि: पूर्वे॑.
- 6, 1 C (sec. h.) D G (sec. h., but corrected back again) Bs
वैष्णवः.
12. 13 A and MSS. of the Comm. उच्चमोत्तमार्थे॑ । B (orig.)
C D E (orig.) G Bs (orig.) उच्चमोत्तमार्थे॑ । तमो in B E Bs
added on the margin (E तमो पाठः).
- 15 B (orig.) C G (sec. h.) बाड्वीचिति.
17. 19 B तिक्ष्ण इन्द्रे॑.
- 9, 7 all MSS. द्वितीया द्वितीयस्य.
- 9 एवं ल्पुरस्य पूर्वस्य in E orig. omitted.
- 15 A इद्योगेषु instead of इद्योगेषु.
- 17 A E (orig.) Bs (orig.) चिह्नभिग्निति B (orig.) C D G Bs
(marg. addition) चिह्नभिग्निति. See Ait. Brāhm. 5, 17,
14.
- 11, 8 A G (sec. h.) प्रवर्ष्णो, B C D Bs प्रवर्ष्णा॑. E has been altered
several times, but seems to have originally agreed with A;
the orig. reading of G is not legible.
- 9 all MSS., with exception of G, उष्ट्रो.
- B (sec. h.) E (on the marg.) Bs उत्तुष्टाने.
- 12, 5 all MSS. with exception of Comm. M M उच्चवायार्थे॑.

- 7 D Bs (orig.) दाविंश्चतिं.
- 13, 5 B (orig.) यज्ञाकामं (sec. h.) यायाकामं.
- 7 E G (orig.) चिक्कुकौयाः A चिक्कुकौयाः.
- 8 E वोऽग्न्याज्ञरेत्यावसाय.
- 18 A B E (sec. h.) G (sec. h.) Bs प्रश्नक्रियं C D E (orig.) G (orig.) प्रश्नक्रीयं.
- 23 E यज्ञनि.
- 26 E ग्राहुपांशु.
- 14, 4 all MSS. विति चक्.
- B (orig.) C D G (sec. h.) Bs केतो इग्निर्.
- 14, 6 all MSS. वाचस्यते इविषेनामन् see Taitt. Samh, vol. IV, p. 471 ; Taitt. Bráhm. II, p. 446, l. 12. Aśv. Sr. S. 3, 6, 8.
- 8 A B (orig.) C E (orig.) G Bs स एषां वा एवंविद्वान्.
- 15, 2 A D E G नह्याः B (orig.) ते न्यो (?) , altered in ते ह्याः C तं ह्याः G (on the marg.) Bs नन्योः (Bs by the same hand originally ते, but struck out). The correct reading is probably नदु ह्याः or ते ह्याः MS. Comm. Ch. ते ह्याः.
- A B (by alter.) C (not perfectly legible) D E G Bs (by alt.) पराङ्मा B (orig.) परांमा C G (on the marg.) Bs (orig.) परांमा.
- 6 B (sec. h.) G (orig.) Comm. Ch. वायव्ये G (sec. h.) D वायव्ये.
- 8 B C E G स एषां वा एवंविद्वान्.
- 16, 8 all MSS. सा श्रेष्ठाय Only Bs has once साः.
- 17, 4 all MSS. इविर्विश्वैरं.
- 6 all MSS. वासाये इवनच्युतः See Taitt. Bráhm. II, 419, 15. Sáṅkh. Bráhm. 27, 4.
- 8 C E (orig.) G स एषां वा.
- B C D E G (orig.) Bs (sec. h.) चोता चदपतिर्.
- 18, 6 all MSS. with exception of D विषेनामन्विषेम D has the corrupt reading विषेनामविषेम. All MSS. विषे लभ्याकं जाम ; corrected according Aśv. Sr. S. 8, 13, 10.
- 18, 8 C तयो वै तेभ्यः कल्पत G देभ्यः कल्पते, which is corrected in देभ्यो कल्पते ; the last word is not quite legible. B कल्पत.

C D E (orig.) G च र्वा॑.

All MSS. कर्त्तव्ये तेभ्यो यज्ञः०

20, 2 all MSS. येषां चा अपहतपापानमेवं I ought to have written अपहतपापानं देवं according to Aśv. S'r. S. 8, 13, 14.

अपि वै च स्त्रपतिः instead of अप वै च स्त्रपतिः all MSS., excepting G (third h.) and B (orig.) where the whole passage is left out and added afterwards on the margin.

21, 10 A (orig.) and, as it seems, originally E अभिधाय.

ADHYĀYA XI.

2, 13 E (sec. h.) G यज्ञायद्विषयस्.

All MSS., excepting B, इच्छा instead of संश्लः.

11, 10 E G (sec. h.) Bs (orig) omit अ.

11 C E G (sec. h.) Bs पुरुषो ऽ इति.

12, 1 B (by alter.) C D E तृष्णतीक्ष्णोचित्यः.

13, 21 B D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) तृष्णती.

14, 5 D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) तृष्णती.

8 A E उद्गत्ये.

15 all MSS., excepting B, उपमंस्या.

15, 11 B अन्युषं.

12 Bs अन्युषं.

13 B C अन्युषं. .

ADHYĀYA XII.

2, 23 A B C (by alter.) Bs (on the marg.) खोचिथाद्विषयजिति.

26 C (orig.) जर्जामेकाह०.

3, 4 A B C (sec. h.) G Bs (sec. h.) उक्तयानि.

21 A G (sec. h.) एकविंशतिष्ठन्दोन्मेष.

- 6, 6 all MSS., with except. of D G and, as it seems, of sec. h. in Bs. प्रथमा त्युहात्. In G प्रथमात् त्युहात् is altered in प्रथमा त्युहात्.
- 13 B C चन्द्रं.
- 7, 2, 3 Bs (orig.) उक्तयानि.
- 5 D मंसति instead of मस्ता.
- 8, 5 इति was originally omitted in D and is blotted out in C.
- 8 च orig. om. in Bs.
- 9, 2 A C (orig.) D E G (orig.) आचांष. In Bs च is added on the margin, but blotted out again.
- 8 A C (orig.) D G Bs उक्तमात् B C (on the marg.) E G (third h., but struck out again) उक्तमान्.
- 17 A जर्मन्च instead of जनिचं. This is also the reading of a second hand on the marg. of Bs.
- 11, 13 all MSS., with exception of Bs, उपर्गच्छ.
- 13, 4 A B C Bs वैराजं नूङ्घं.
- 6 B C Bs (orig.) विष्टिप्रत्यये. A D G विष्टिः प्र०.
- 14, v. 1 C like all other MSS. कौरम्, but व (instead of म) on the marg. E कौरम्.
- v. 3 all MSS. एष इषाय.
- v. 4 D हपा.
- A E Bs (sec. h.) अमोतका G अमोतपा.
- v. 5 A B D E G (sec. h.) Bs धौं.
- All MSS. शैषीहीषुर्नावीरकारं. As in this and many other cases the readings of the Sāṅkhāyana MSS. agree with those used by Roth and Whitney in their edition of the Atharva Veda Samhitā I have often adopted the corrections proposed by the editors of this work.
- 15, v. 1 all MSS. नष्टे. It ought to be निष्टे (निः ते).
- v. 2 C D चरा उनन् G (orig.) चराजन्, on the marg. न Sec h चरन् Bs चरा चरन्—C चर्णतिः.
- v. 3 Atharvaveda 20, 127, 12. A प्रजा वधनिष्ठ.
- All MSS. प्राता नि शैदति.

- v. 4 Ath. V. 20, 127, 13 all MSS. वेता.
v. 5 all MSS. विष्पः Ath. V. 20, 128, 12 वस्तं.
16, v. 1 A V 20, 128, 13 all MSS. अकरोर्तवि (D रत्वः). Only B has the correct reading.
v. 2 A V 20, 128, 15 all MSS. उहः.
A D उवजः; all other MSS. उवजं.
v. 3 A V 20, 135 13 B C (sec. h.) D रत्वामष.
G उप वेष्टति.
v. 4 A V 20, 135, 11 all MSS. उवं.
All MSS. उहः instead of उवः.
v. 5 A V 20, 135, 12. C E (orig.) G (orig.) पौलु अवारक्षा.
All MSS. उउः.
17, v. 1 A V 20, 127, 7.
All MSS. उगोता.
v. 2 A V 20, 127, 8 B (orig.) C D E G Bs परिष्कृष्टः.
All MSS. अकरोत्तम.
All MSS. आउत्तम्.
All MSS. इत्तायग्नकृतम्.
v. 3 A V 20, 127, 9 all MSS. मन्त्रं B वन्त्रं.
D परिवृतं.
v. 4 A V 20, 127, 10 all MSS. पशो विलं.
B C (third h.) G (sec. h.) रथति D अवेति C (orig.) E G रजति. Only A has रथति.
Sūtra 3 B G रथः प्रसापो.
18, 1-9 A V 20, 129.
2-3 all MSS. उरिक्षिका resp. उरिक्षिके; only G उरिक्षिका resp. •के.
8 C प्रदाक्षः; on the marg. ज (instead of क) D उद्धामकः.
10-18 A V 20, 132, 2-12.
11 B कर्करीको.
12 all MSS. कदातः; G (sec. h.) मदातः.
19-20 A V 20, 131, 10-11.
19 all MSS. पौष.
19, 1-2 a b A V 20, 135, 6-7.

2 c d 3 A V 20, 135, 9-10.

All MSS., with exception of B, राकः प्रस्तुभौषि.

D ददति यदूरं.

4 A V 20, 135, 8.

All MSS. with exception of B G चेता.

All MSS. चविष्टः; the correct reading would be चविष्टः.

B पिपर्ति instead of विपर्ति.

20, 2, v. 1-5 A V 20, 128, 1. 3. 2. 4. 5.

v. 3 D अप्रथयस्तः, all other MSS. अप्रथयस्तः.

v. 4 all MSS. पविरचुजिष्टो or •जिष्टो.

All MSS. अर्चं.

D घृतुतः G (first h.) घृतुम्; all other MSS. घृतुतः.

All MSS. पराददिः.

21, 2 A V 20, 128, 6f.

v. 1-2 all MSS. संमितः.

v. 5 A E Bs महिषी स्तनस्या B C महिष्यनस्या D महिष्यनस्या

G seems to have read महिषी स्तनस्या, above which is written अब but अ is struck out. Since अबस्या is opposite to स्तनस्या in v. 6 (just like अगाम्यः to स्ताम् and अवामी to सुथामी) this reading is preferable to that of the Atharvaveda edition.

All MSS. अ शुद्धिंगमः instead of आशुद्धिंगमः.

2 G Bs प्रवल्लिकाः.

22, v. 1-6 A V 20, 133.

v. 4 D तिष्ठन्ते वाऽपि all other MSS. तिष्ठन्ते वाऽपि This is another of the few cases, in which the readings of the S'āñkhā-yana S'rāuta Sūtra MSS. are preferable to those of the A. V. The correctness of एव is proved by the following verse.

v. 5 B चक्षणकाया॑.

v. 6 D चंशद्, all other MSS. अशम्.

v. 7 is missing in B D Bs. In A C G written on the margin.

23, A V 20, 134.

- 1 A अधराक् हिंसीयहिंसीपते B अधराहिंपुहिंपते C अधराहिंसीपुहिं-
सीपते D अधराहौपते E अधराक् हि (वि) हिंसीपुहिंसीपते G
अधराक् हिंसीपुहिंसीपते Bs अधराक् हिंसीपुहिंसीपते.
- 2 A V 20, 135, 1-4. 134.
- 4 B C D अस्ति.
- 5 B C E G Bs विष्टी.
- 24, 2 A V 20, 136.
- v. 1 C भग्ने altered in भग्ने B भग्ने. See Vāj. Samh. 23, 29.
- v. 2 B Bs क्षुः.
- v. 3 all MSS. शूष्ण.
- All MSS. पश्य instead of पश०.
- All MSS., with exception of B (orig.) and G (sec. h.)
सिक्तासेव.
- v. 4 D G (orig.) यव instead of यम.
- All MSS. अथोदनं (D अभ्यो० B (orig.) अधी०).
- v. 5 all MSS. with exception of D and Bs कक्षवाकं (G orig.
•पाकं) Bs कक्षवाकु० D •कचाकं.
- v. 8 all MSS. with exception of B (prima m.) ओदनं.
- 6, the manuscripts are at variance as to the number and
character of the i-vowels, which are to be repeated
here several times, e. g., A औ० इ० इ० इ० B (orig.) वि० इ०
इ० इ०, altered in औ० इ० इ० इ०. I have followed a
notice to be found in Varadattasuta's commentary:
अव प्रतिगरे विप्रट्टतयस्य इकारा इसाशतुर्थः ऋतः। एवमपरै द्वौ
चतुर्ब्जी० ततः किमयमिदमाहो जो आया मोर्देवति प्रतिग्यवानि। See
Āsv. S'r. S. 8, 3, 31.
- 26, 11 A B C G वैराजं न्यूः.
- 27, 4 B D G (orig.) Bs उक्त्यानि कुण्ड०.
A C G Bs (sec. h.) चातुर्विंशिकान्युक्त्यानि.
5 B Bs उक्त्यानि कुण्ड०.
A C G Bs (sec. h.) रेकाहिकान्युक्त्यानि.
-

ADHYĀYA XIII.

1, 8 B G (orig.) and Comm. MSS. जर्जं च.

5, 16 A सवनीयं.

17 all MSS. विह्वो. We should expect विह्वम्.

21 D संखिताश्या.

6, 4 all MSS. इत्था.

7 C G (and orig. B?) अधिदग्धे.

12, 10 D कृत्यमवेदमवत्तम्.

B (orig.) अवश्यक्य G (on the margin, but corrected back again) •स्तु•.

All MSS. अनामात् cf. Taitt. Brāhm. 3, 7, 10, 6.

12 C G (third h.) Bs अवस्थाय.

13 Bs inserts between विह्वं and समितं यज्ञं by marginal addition.

C (on the marg.) G (on the marg.) Bs दधातु instead of दधामि.

14, 7, 8 C G (sec. h.) पृष्ठमनीयः.

15, 9 Bs (orig.) वस्त्रार्थं च, but च is struck out.

16, 5 (14) B (orig.) पठदः.

18, 4-5 A B C D गतरात्तोर्ज्ञं पञ्च० G (orig.) गतरात्तो जर्जं or जर्जं, this has been altered by two different hands. Bs गतरात्तोर्ज्ञं.

19, 20 A C D G अभिष्ववस्ताने.

20, 13 C यथार्थमिति प्रैचः.

21, 6 D G (orig.) वृद्धस्तिसवः.

24, 14 B D देशकालः संनिकर्षे.

17 A Bs (orig.) संघातिकाद्.

25, 6 D सङ्कपानाभितम् G (sec. h.) चूङग०.

26, 2 A B G Bs संवस्तुर उपसदः.

27, 7 C (by alter.) D G सहस्रमहान्तिं०.

29, 8 all MSS., excepting A, विह्वाम.

9 C (orig.) D G (sec. h.) Bs पौर्णमासेन.

10 B C D रथनरं सामा.

12 B G अपोनश्चौयं, which is in G altered in •गर्जं and by

third h. in ०ग्निधं.

13 B G (orig.) Bs (orig.) अपोग्निधीयस्त.

15 D G (sec. h.) सरस्वतीमतिथिणि.

21 C पवच्छी.

All MSS. इत्या.

29, 31 A शार्वदृतम्.

ADHYĀYA XIV.

2, 21 A C D G (sec. h.) चदितिं वाष्पगन्वाषेयं.

3, 18 C (on the marg.) D G पश्चौ च A पश्चु च.

7, 1 C (orig.) वद्वप्त्वासांक्षमाहरत् altered in ०प्रथासंक्षमाहरत्.

8, 1 C (orig.) साक्षेषांक्षमाहरत् altered in ०मेषंक्षमाहरत्.

7 D इष्टः.

10, 16 A B Bs ग्रैलिङ्गो, which I ought to have written.

17 C (orig.) पवैषि.

11, 10 all MSS., excepting C, ०वलभिदोर्.

12, 10 D उत्तिताये.

11 C अप्नवामधा १ इति.

13, 3 C (sec. h.) D Bs (sec. h.) सौचामण्डादक्षिणि C (orig.) सौचाम-
ण्डेयादक्षिणि.

14, 1 all MSS. वलभिदा.

16, 7 B जपिला instead of वा. Comm. Ch. वलभिला instead of वा.

17 B (?) G (sec. h.) Bs Comm. Ch. अपमहू तेन C अपमहू तेन.

The same sacrifice is mentioned Āsv. S'r. S. 9, 5, 11.

18 all MSS., excepting D, भुवं ते.

22, 3 C D G आमविषयः.

4 C (orig.) G (third h.) शेनाजुरौ C (sec. h.) ०जुरौ.

A C G (sec. h.) शुरमपिश्चौर्विष्विदौ C ०च्छौरौ. No. MS has
चुरपवि

6 A B G (sec. h.) इष्टप्राणतो.

7 G इष्ट.

22, 15 A B G Bs वैभौदको C (orig.) D वैभौदको.

18 A B G (sec. h.) शब्दनम्ये G (orig.) विवनम्ये.

- 19 A B श्रवणमाम् G (orig.) श्रिवणमाम् C श्रिवणमामापः.
- 20 A C उपीतपुरुषा (the original reading of C seems to have been •पूरुषा) G (orig.) Bs उपीतपुरुषा.
- 21 C (sec. h.) D G ईश्वरेयत्.
- All MSS. सी इादसारं.
- 25 च omitted in C D.
- 27, 1 B C Comm. Ch. परिद्धमे.
- All MSS. उग्रनक्षेत्रं (cf. 27, 13 उग्रनक्षती).
- 28, 8, 9 the words from •ग्रहदधत् to परिस्तप्त् are om. in B and Bs, but added on the margin.
- 29, 1 B Bs (on the marg.) येनैसौ instead of येनैनौ.
- A C D Bs कुलायंसेन G कुलायसेन.
- 3 all MSS., excepting G (third h.), संक्षेपेण.
- 31, 1 A B D Bs अष्टः सोमः.
- B D कलिङ्गः कुलोनस्य.
- 5 B G Bs Comm. Ch. चैष्टाभिकाहारे.
- 32, 9 B Bs सुने विश्वं शतवलान्. The omitted word is added in both MSS. on the margin.
- 33, 4 Bs (orig.) G (sec. h.) इष्टाभिनि.
- 34 in C originally placed behind 36.
- 35, 2 A B D G (third h.) Bs (orig. and third h.) इष्टैकावरणा-भिकाहारे.
- 36, 2 C G (orig.) om. इति.
- 37, 1 D इष्टाविष्णु इ.
- 38, 1 C D G अभिभूतिग्राम्यमवत्.
- 40, 1 A B G (orig.) Bs Comm. Ch. जनिष्वन्त्यभि चो चुरा भविष्यन्त्यप.
- C D G (sec. h.) Comm. M M omit the words between भवि-
भिनि and उप.
- C (orig.) G (sec. and third h.) साप्तस्त्रं.
- 16 Comm. Ch. and M M दीक्षबौया.
- 42, 18 A B C Bs अग्निद्योनो.
- 19 A B (sec. h.) C Bs उपहयो.
- 20 A B (not quite legible) C G (sec. h.) Bs अतिरातो.
43. 44. The words from वृक्षितं to उपस्थं are omitted in Bs,

from वित्त to अपमाण्यता in B, but added in both MSS., on the margin.

48, 1 A (?) B (orig.) G (orig.) सर्ववित्तं.

50, 1 A D G अस्तुषान् B (orig.) अस्तुषान् C अस्तुषान् Bs अस्तुषान् Bs सामावकेभ्यः. See Kaush. Bráhm. Up. 3, 1.

A C G (orig.) Bs Comm. Ch. एवं चरिष्यन्ति.

50, 1 all MSS. अह वै गच्छति.

51, 1 G पाप्या (altered by several hands) C (?) Comm. Ch. (orig.) पापा.

56, 13 G तिक्ष च इत्येवं.

57, 20 B C D G इत्यवै.

60, 1 D G प्रजापतिकामाः.

61, 1 Comm. Ch. नौतनोः.

5 B C G (sec. h.) Bs (orig.) इष्टानि A D G (orig.) Bs (third h.) इष्टानि.

62, 2 Comm. Ch. शोभेन instead of शो लेन.

72, 1 C D G (orig.) आशानां G (third h.) आशानां (sec. h. आशानां ?) Comm. Ch. (once) आशानां.

C D Comm. Ch. वैष्टानां B (orig.) G (orig.) Bs (orig.) C (sec. h.) वैष्टानां.

3 B C G Bs (orig.) ईशुधन्या.

73, 3 all MSS. ०मुखतरः सपुरोषाश्वीवनिष्ठुः । Paddhati चषाळमुख इक्ष्वारसपुरोषास एवो वनिष्ठुः । Comm. चषाळमुख एवः प्रयमः । अनन्तरं सपुरोषाश्वी द्वितीयः । वनिष्ठुवयस्त्रृतीयः । See Pañcavîñca-Brâhm. 25, 7.

A वनिष्ठुसवः B C D G (sec. h.) Bs (sec. h., the original reading is illegible) वनिष्ठुसवः G (orig.) वनिष्ठुसवः I think the correct reading is चषाळमुखतरसपुरोषाश्वीरवनिष्ठुसवः (०पुरोषाश्वीः वनिष्ठुः).

D G (orig.) Comm. Ch. शोदनिसवः.

75, 2 D G (orig.) आयुः instead of आपुः.

77, 2 B C G (by alter.) Comm. Ch. चतुर्विंशतिः G (orig.) चतुर्विंशतिसैरि०.

78, 2 C G चतुर्विंशतिसैरि०.

80, 1 D मुहर्त्तमीमा निमिषा चाहितिकामाः.

84, 3 A उद्धराः.

ADHYĀYA XV.

1, 16 A B C (by alter.) G Bs चतुरबो.

24 D G (sec. h.) ब्रह्मसाम्यासभ्यन्ते.

26 B Bs (orig.) परिचाप्तौ Comm. Ch. परिचाप्तौ. Paddhati :
(Manuscript of the Deccan College Library) परिचाप्तौ.
प् om. in B.

28 D Bs (orig.) उक्तृष्टेन्.

30 A B G Bs Paddhati स्वकाषो चा.

31 all MSS. स्वदद्वच्छोमो.

3, 1 A B D (?) G Bs मधुकाषो.

3 all MSS. प्रगाढा जध्वं.

11 all MSS. उपर्गचस्य.

4, 9 G (orig.) अनुपूर्वं.

5, 13 A G (orig.) Bs वत्तं यामी.

7, 8 all MSS. अन् (B and Bs. orig. अन्).

8, 13 G (by alter.) ०नुपूर्वं.

21 G (sec. h.) अनुपूर्वं.

10, 6 C निष्ठस्त्रितिभ्यो.

11, 1 C D परिचामीति B (orig.) परिचामि G पर्यामीति (!).

4 A B Bs (?) सज्जिले इव्युजन्ते.

12, 1 C D परिचामीति G पर्यामीति (!)

13, 6 B (orig.) ०मदलतीये वृहस्यतिसर्वे च ; the last two words are struck out. G (orig.) ०मदलतीये तत्त्वाभिविच्छते वृहस्यतिसर्वे च ; the words from तत्त्वे to च are struck out.

14, 4 C D G (different h.) om. रुति after उत्त्वप्रसवाय.

G (orig.) Bs (on the marg.) पूष्णे पश्यमः.

8 A G (orig.) ओन्नियादशपुर्वं.

13 A B Bs Comm. Ch. (twice) पष्टीद्वीभ्यां G प्रष्टीद्वीभ्यां ; instead of प्र there was originally प written by the same hand

and on the same line. This is again written on the margin.—C D इष्टोदीम्यां ; इष्टवाह् is, according to the Sabdakalpadruma (see Petersburger Wörterbuch), shown by the Amarakośa. Loiseleur and Colebrooke write प्रष्टवाह्.

16, 8. 11 G इतिना.

10 D Comm. M M (by alter.) विष्टोमेन.

A B Bs इडयुन आभिप्रतारिष् (on the marg. of Bs. fr) D इडयुन
अभिप्रतारिष् C इडयुन आभिप्रतारिष् altered in इडयुनो अभिप्रतारिष्
G इडयुनो अभिप्रतारिष् altered in इडयुना अभिः.

17, v. 2 C (sec. h.) पिता पुचेष जातस्य.

v. 4 B C Bs (orig.) आत्मा हि चज्ञः. See Max Müller's History of Ancient Sanscrit Lit.¹ pag. 574 note.

A Bs अतिता चक्षी.

All MSS. स इरावती.

v. 5 all MSS. खोक्ते वदवदो.

v. 6 all MSS., excepting Bs, पश्यते विवाहः Bs, Comm. (पश्यते विवाहरहिताः !), Streiter, Böhtlingk पश्यते विवाहः.

v. 8 all MSS. आभूतिरेषा आभूतिर्वीर्जं this is to be resolved in आभूतिरेषा आभूतिर्वीर्जं (she is ábhúti-procreation. ; the germ is ábhúti ; it is hidden in her.)

v. 10 all MSS. येनाक्रमसे पुचिष्ठो ये त्रिशोकाः.

All MSS. तस्मात्ते भातर्यैषि मिथुनं चरन्ति. I think that either ते or ते is superfluous.

18, line 2 A (orig.) Bs (first and third h.) उवाच। स वदेषं राजानं.

line 18 all MSS. except G (sec. h.), प्राप्नोत्यथ ला.

line 19 all MSS. स वं चनाहं प्रापत्तं. This is to be altered to प्राप तं, as Professor Böhtlingk has already observed.

19, verse 1 G चपदरो B निषङ्गरो.

A G चन instead of लग.

verse 2 all MSS. चराति; it is a regular subjunctive.

verse 4 all MSS. गेरवे इस (D गेरनिस्य).

verse 5 B (sec. h.) C D G अयमाणं B अमाणं altered to अयमाणं.

verse 6 A B अपविलग्.

C G पञ्चमाणं. This is in G corrected to पञ्चमाणं and again to भञ्चमाणं; B Bs and Dr. Streiter भञ्चमाणं. I think that Dr. Streiter is right in maintaining that these words पञ्चं भञ्चमाणं have originally been a mere gloss. They are not found in the version of the Aitareya Bráhmaṇa.

C चरणं उपेत्याथ Cf. Böhtlingk, Sanskritchrestomathie.

20, line 1 B C D Bs (orig.) omit वं behind तस्य.

line 5 all MSS. इत्या.

line 7 D G (sec. h.) वेन instead of अनेन.

21, line 3 and 6 B C G (orig.) Bs (orig.; on the marg. चा) इतरं इत्यादं.

22, line 8 Streiter चुहृदयस् (5); Aufrecht (Ait. Bráhm.) चुहृदयतमस्. A B चुहृदयं स्तुत्य च D Bs चुहृदयस्तु नु G चुहृदयस्तु.

All MSS., with the exception of D, here and further on उत्सृष्ट्यामि.

line 10 A B G Bs insert नु behind विश्वान्.

line 18 B D C (by alter.) चर्चुक्तायां A C (orig.?) G (orig.) Bs. and Streiter चर्चुचुक्तायां.

24, line 4 लं वै विङ्गया० all MSS. I propose to write instead तं वै विङ्गया०; त and ल are sometimes confounded (instead of लमेवैतस्याऽङ्गः संस्कारविग्रहः A Bs C तमेवै० at the end of 22.

Instead of शास्त्रस्तं (24, line 9) D G शास्त्रहस्तं.

line 9 A Bs and Streiter अलश्वत् B C D G अलिष्वत्.

line 15 A B Bs यः सङ्कल्पातकं.

line 15 A (orig.) and Streiter कुर्यादेनततो उपरं. This is also likely to have been the original, but now illegible reading of Bs. On the margin is written instead •क्ततो which is corrected back again to •क्ततो. Comm. कुर्यादेनततातकं ततो उपरं.

line 16 A Bs मापगः शौद्रान्यायाद् B मापगाच्छौद्रान्यायापाद् CG मापगः शूद्रान्यायाद् (G sec. h. शौद्रा०) D मापगाशूद्रान्यायाद्. See Böhtlingk's note on this passage, Sanskritchrestomathie, page 352.

25, line 2 A (orig.) B राजपुञ्चं.

All MSS. एवं वाचा वी अपय We should expect अपयः

Cf. Ait. Bráhm.

line 7 D G (orig.) स्त्रात्.

B (sec. h.) C D G वेष्टः B (orig.) वेष्टः.

C D प्रजाः स्त्रात्.

line 10 instead of सौशार्द्धात् मे त्रिवै, for which Böhtlingk writes सौशार्द्धाय मम त्रिवै, I propose मे सौशार्द्धात् मे त्रिवै.

A B C G ब्रूशात्पौशार्द्धाय.

26, line 2 B (orig.) C G (third h.) ला अस्ते A D G Bs लास्ते.

The best reading is given in the Aitareya Bráhmaṇa : लात्.

line 4 C D G पुष्टः A B Bs पुष्टः.

line 10 all MSS., excepting D, वर्णा लक्ष्मीत्यत्.

27, verse 1 A B Bs G (sec. h.) अकर्त भाः.

verse 2 A B C G पुरर्जा.

C D गाथिना.

A C D G र्वे राधाकृ B राधाकृ. The orig. read. of Bs is not quite legible.

A C D Bs एव वस्त्रदिवाचनः B वस्त्र वाचनः G वस्त्रदिवाचनः G (third h.) वस्त्रदिवाचनः I prefer to read वस्त्र with Streiter एव वः वस्त्रदिवाचनः.

verse 3 B C D G Bs (orig.) वस्त्रविनः.

verse 4 A B (only indicated by sec. h.) C (only indicated)

D G (sec. h., but struck out again) Bs (sec. h.) युच्छांश्चिदात्
All MSS. वोपेतां. I propose वोपेता.

C D G Bs (sec. h.) वास च.

verse 5 B D वैष्टे वैष्टे C वैष्टो वैष्टो.

C D G गाथिना (three times).

line 11 all MSS. परम्परायां.

line 15 A B संप्रसुच्चेते C G Bs (?) संप्रसुच्चेते D and Streiter
संप्रसुच्चेते I prefer the active form which is shown by the
Aitareya Bráhmaṇa.

line 15 राजाविजितौ Comm. विजयाद्यमर्हः Náráyaṇa on Áśv.
S'r. S. 9, 3, 13 यः परवल्ल यदेन (युद्धे व?) विजितवान्. Sáyaṇa
(Aufrecht, Aitareya Bráhm. p. 387) यदि विजयोपेतः लात्.

line 15 B D G (third h.) अथ यजमानः instead of अथयजमानः.

ADHYAYA XVI.

- 1, 2 Comm. Ch. प्रदत्तीष.
 6 C G (by alter.) प्रतिमुखे.
 14 B (by alter.) C पदिनी.
 16 C D G चचरंपद्मैतवा.
 23 C D G (sec. h.) Bs चधर्यै ६.
 2, 16 all MSS. except B (prima manus) कुवेरो.
 25 Aśv. S'r. S. पस्तः instead of पश्चः.
 3, 3 C G (orig.) उपस्थापना.
 7 B (orig.) गौतमस्य.
 14 A (orig.) B C (orig.) Bs (orig.) किंपश्व A (on the marg.)
 C (on the marg.) D G Bs (on the margin, but corrected
 back again) किंपश्व.
 3, 18 all MSS. आस्थावं.
 23 A उत्तमे चोत्तरस्थाः प्रश्ववन् (से and र by alter.) B C उत्तमे
 चोत्तमस्थाः प्रश्ववन् D उत्तमे चोत्तमस्थाप्रश्ववन् G उत्तमे (sec. h. ०रे)
 चोत्तरस्थाः (sec. h. ०स्थाः) प्रश्ववन् Bs उत्तमे चोत्तमस्था प्रश्ववन्
 (sec. h. ०रस्था । but struck out again.)
 C मित्र इति च स्तुतम्.
 3, 28 G (orig.) Bs (orig. as it seems) पर्णन्यान् B G (sec. h.) Bs
 (sec. h.) पर्यन्यान् A पर्यन्यान् C D पर्यन्यान्.
 33 उपनिषादवचनि all MSS.
 36 all MSS. गुरुं Taitt. Samh. 7, 4, 19 g. Váj. Samh. 23, 21.
 C D G Bs (on the marg.) अवौक्षमद्विम्.
 4, 2 B मध्य रजति C D मध्य रजतु G (orig.) Bs (orig.) मध्यमेजतु.
 A G Bs C पुनर्निनि (झिँ) वेति B (orig.) पुनर्नेव B (sec. h.) D पुनर्निनि
 4 B C D यदरिष्ठो.
 A (orig.) B (sec. h.) जाया instead of जारा.
 C D G पालामलीं Bs illegible. Comm. Ch. (orig.) once
 सारामलीं and once पावामलीं.
 5 Comm. Ch. अनुचर्यैः.
 6 A G (sec. h.) यियस्तत B (orig.) यथस्तत (alt. to शीयस्तत) C
 येयस्तत D G (orig.) यष्टस्तत Comm. Ch. यष्टस्तत. The orig.
 read. of Bs is illegible.

A G Bs Comm. Ch. चातुर्.

A G (orig.) D Bs (by alter.) चारं.

B C D G Comm. Ch. चत्त.

6, 1 v. 1 all MSS. पदेचिष्ठः Comm. Ch. पदे लिङ्गं See Vaitána

Sútra 37, 1. Kátyáyana S'r. S. 20, 7, 11. Aśv.

10, 9, 2. Lát. S'r. S. 9, 10, 9.

v. 3 B चल्लामसि D (= Lát. S'r. S. 9, 10, 11) •वल्लामसि.

v. 4 B (sec. h. ?) D G (third h.) भवत्युपरो.

2 D इच्छन्ति.

7, 4 C D G वान्यन्या.

9-10 C G अवस्थाभिर्, resp. अवस्थाभिर् the other MSS. •वस्थाभिर्
Comm. अवस्थाभिः अवस्थिताभिः.

8, 5 C निविदौ.

5. 16 Comm. Ch. पञ्चमाङ्ककानि.

16 B निविदौ.

9, 1 C G चरितः खण्डं.

10 C D G (third h.) यजने.

13 A B G (by alter.) कौशल्यो C D G (orig.) कौशल्यो.

14 C G (sec. h.) मरत.

A आविदैत.

22 B (orig.) Comm. Ch. and M M पुरुषेभ्यस्त्रावस्थानां; all
other MSS. पुरुषेभ्यस्त्रावस्थानां Cf. Lát. S'r. S. 9, 10, 16. 11,
1 Aśv. S'r. S. 10, 10, 10.

10, 3 C G (fourth h.) उपजनस्थाचाऽ.

9 A D Bs (third h. on the marg.) Comm. M M अपिपातयति
B C G Bs अपिपातयति; Comm. Ch. om. त or अ and adds
ए on the marg.

14 D G पारिष्वियैर्.

11, 5 B (orig.) C (orig.) भावये D भावये G (sec. h.) भावये.

8 C G (orig.) Bs (orig.) वैददस्ते D G (th. h.) वैददस्ते A B Bs
(sec. h.) Comm. Ch. वैददस्ती.

11 C G (sec. h.) वृद्धु G (orig.) वृद्धुः.

A B C G (th. h.) तस्मिः प्रदोक्षे A तद्विष्णवोक्षे.

17 Bs प्रायोगिः.

- 20 A B (by alter.) Bs (by alter.) चतुर्थः.
 A Bs पारम्पर्ये.
- 26 A B (on the margin) G (fourth h.) Bs प्रथमः काणः शब्दे.
 A B (by alter.) G Bs (by alter.) मातरिष्वनि B (orig.) मातरिष्वे
 C मातरिष्वे D G (sec. h.) Bs (orig.) Comm. Ch. मातरिष्वे.
- 12, 8 A प्रथमे (alt. to मे) B G Bs प्रथमे C प्रथमे (which *seems* to be
 alt. to मे) D Comm. M M प्रथमे Comm. Ch. once मे, once मे.
- 9 A (on the marg.) G (on the marg., but corrected back
 in हिं०) छत्रीये.
- 14 C (third h. on the marg.) G (orig.) पुष्टव ध instead of
 पुष्टवस्तु.
- 17 all MSS. आकर्षं.
- 19 B (by alter.) C D G अविग्रा. 20. Comm. Ch. अवण्म्.
- 14, 3 G Comm. Ch. माहात्रिके A B C D Bs महात्रिके.
- 4 A B G Bs (by alter.) माहात्रिके C D Bs (orig.) महात्रिके.
- 5 A G Bs (by alter.) माहात्रिके B C D Bs (orig.) महात्रिके.
- 15, 11 C सदृशम् G संप्रस्तुम्, alt. to संदृश Kät. Sr. S. 21, 2, 6.
 Sat. Brähm. 13, 7, 1, 9.
- 12 B G Bs (orig.) विष्ववस्तुपरिणये.
- 20 A C G Bs सर्वभूमिं Cf. Sāṅkh. Sr. S. 16. 9, 22.
- 16, 3 B Bs (orig.) Comm. Ch. दिवास्य.
- D उपमंचो G (third h.) Bs (orig.) Comm. Ch. (orig.)
 उपमंचे B (sec. h.) Bs Comm. Ch. उपमंचे.
- 17, 4 A G (sec. h.) अविदि.
- 8 C D अवरोद्धम् B असाद्धम्, altered to अद्धर्व G असाद्धम्, altered
 to अवरोद्धम्.
- 18, 2 C D G Bs एव सर्वेष एव सर्वेष.
- 8 all MSS. (except those of the comm.) प्रह्लो.
- 10 A B C G (third h.) उदयोः A (sec. h.) G (orig.) D Bs
 उदययोः C D G (third h.) सांख्यादिनोः.
- 11 all MSS. विजयतामग्राम्यजिताया (Comm. Ch. विजियताम्).
- 12 B (orig.) C D G Bs (?) यदि च.
- 13 B (orig.) Bs Comm. Ch. विमित्वनि A B (by alter.) C D G
 विमित्वनि.

- 14 A B (by alter.) सुनिर्बाधैः B (orig.) सुनिर्बाधैः C D G Bs
सुनिर्बाधैः (C थैः) Bs (th. h.) Comm. Ch. सुनिर्बाधैः.
- 15 D G (orig.) Bs (by alter.) सर्वैषवर्णं. 21 All MSS. विषिद्ध०.
- 21, 9 C D G अविराच्यं.
- 20 C G (th. h.) इत्तीये इष्टम्करेति.
- 31 A (orig.) B Bs (by alter.) हितीयस्य C D G Bs (orig.)
इत्तीयस्य.
- 22, 9 A B (by alter.) उपपराक्.
- 10 A C D G प्रजिग्नांषत्.
- 12 A B G (orig.) Bs (orig.) Comm. Ch. याज्ञिका (याज्ञिका).
- 25 C G (sec. h.) Bs (orig.) याज्ञिका.
- 23, 8 C D G (orig.) अद्यवाचेयस्तु० A अद्यवा राजेयस्तु०.
- 11 D G इष्टवर्णं.
- 12 D G (orig.) इष्टवी.
- 24, 2 A (orig.) B Bs (orig.) पाङ्गो वै यज्ञः । वै is omitted in C D G.
- 10 A (orig.) D G (orig.) वर्षिष्ठो.
- 11 B (orig.) D G (orig.) सर्वाङ्गुष्ठोः.
- 14 C D G Bs इष्टस्य.
- 15 D पश्चात्मि० C G पश्चमात्मि०.
- 26, 4 A Bs (orig.) Comm. Ch. प्रवल्हः C G Bs (sec. h., but altered again) प्रप्रवल्हः D प्रप्रवहः B प्रप्रवल्हः alt. to प्रवल्हः.
- 29, 3 B C G नव वा अग्निं.
- 6 A D Comm. Ch. निगुण्डानां C निष्ठात्मानां G निष्ठात्मानां B
निगुण्डात्मानां । क्ष is cancelled in B with yellow colour
and त्वा॑ is altered to आ॑. The orig. read. of Bs is not
quite legible.
- B C Comm. Ch. प्राप A D G Bs प्रापत्.
- A B Bs कौशलस्य C D G कौशलस्य Cf. 16, 9, 13.
- 29, 7 C D G यज्ञकामा अन्यान्.
- 8 B विज्ञानो भूष् G (sec. h.) भूः (th. h.) भूष्. All MSS. विज्ञान०.
All MSS. except D and Comm. Ch. लभेत्स॒.
- 30, 6 A B C G • इष्टग्री वा.
-

ADHYĀYA XVII.

1, 2 Ch. क्षतिपथ आरेन.

5 B विन्देत्.

9 B Ch K संवृत्यः.

16 B Ch. परःपुरुषे K परंपुरुषे.

18 K तस्य तदुपकरणयेत्.

2, 4 all MSS. हितायाम रतावद्.

3, 12 B उपवाठरिकाः K उपवाठरीकाः.

4, 1 Ch. K (orig.) दुन्दुभौन्.

B Ch (orig.) संहननान्.

B K उपकरणयन्ति.

2 B Ch. (orig.) संहननान्.

5, 5 B K आपशाय Ch. आपशाय.

6, 1 all MSS. (with the except. of Ch. sec. h.) बद्धवलतीत्युपकरण-यन्ति. The commentary considers this the correct form.

It says बद्धवलतीत्युपकरणतिः [:] सर्वे इन्द्रो विभाषा रकवद्धवलतीत्येकवद्गावः। स नपुंसकमिति (Pāṇ. 2, 4, 17) नपुंसकलाद्वासता। बद्धवलतीति. Ch. (sec. h.) बद्धवलती इति.

4 Pāṇini 2, 4, 25.

7, 11 B K बहिर्वेदिं.

Ch. चदःसदः प्रहृत्य B K चदः प्रहृत्य.

K प्राङ्गुपरि इवति.

13 Ch. शुष्कभृत्तारीयं. B K ऋग्मा०

9, 6 : Ch. शंसते॒ व संशस्ये॑ K शंसस्ये॑. I propose संशंसते॑.

10, 5 B Ch. (orig.) K (orig.) उत्करा। त्वं has been alt. to त्वि in Ch. and K | Comm. उत्करो भूषितो—उत्किरणि निषिपन्ति अनितारः.

6 B तदिशास्यान् (or य).

10 B संभृतेत्.

15. B Ch. (sec. h.) अभिनिवौल्हं K अभिनिविल्हं which seems to have been altered by sec. h. to अभौल्हं Ch. अभिनिवौडं.

16 B K उपाकृथन्ति.

11, 3 आ॒ ओ॒ म. in Ch.

- 12, 1 B सर्वेऽपिनुय संहस्रा Ch. सर्वा विनुय संहस्रो K सर्वा विनुय संहस्रो.
 4 B उच्चरत् Ch. उ चरत् K उच्चरता.
 5 Ch. om. एवि before एव.
 All MSS. विनुय.
- 13, 5 B ०यश्चियाच.
 9 B K उपतिष्ठेत.
- 14, 3 B तूष्णीं शंसेत् K तूष्णीं शंसत्. B Ch K संमित्यामि
 B अविहृतलं K अविहृतलं.
 4 Ch. (orig.) प्रब्रूप्यात्.
 11 भूमि orig. om. in Ch.
 14 Ch. रनां चाचं.
- 15, 1 Ch. अञ्जति.
 4 B परीवर्तमाण.
 B (orig.) Ch आपर्वं K आपर्वं.
 10 Ch. इधादिति.
 11 B K इवा इधादिति.
- 16, 9 this Sūtra is orig. om. in Ch.
- 17, 1 B Ch. करिष्यन्ते.
 9 B K अथेतं.
 12 अरमति in Ch. alt. to तु रमति.
-

ADHYĀYA XVIII.

- 1, 2 B पिते राङ्गेत्यग्रे.
 B उपांशु पच्छो [१] प्रणुवन् K उपांशु पच्छः प्रणुवन्.
 14 K पदानि करोति नदस्य.
- 2, 1 Ch. शंसति. B K शंसति.
- 3, 2 A V 6, 33.— v. 1 all MSS. वनं. v. 2 K इवितः B (orig.) K
 अवः. v. 3 K पुरं B Ch. पुरं — B यथि — B Ch. चहरं.
- 8, 11 B (orig.) K द्वौद्वौ प्रगाथो (K ०या).
- 9, 1 K ०हतीं शंसति.
 6 B समस्तकं Ch. समस्तकां K आमस्तकां.
- 10, 8-9 B रक्षा चा नो K रक्षा नो.

- 10, 12 च after स्तोषस् om. in Ch.
 15, 5 B K तुप्रयौगे.
 16, 2 B K तस्मानुद्दिः.
 18, 4 त om. in Ch. before रुति
 20, 5 Ch. K प्रश्नत्वं.
 8 B Ch K मरात्रतिकं.
 21, 7 B प्रत्यक्षः.
 9 B K अधर्या Ch. अधर्ये.
 11 cf. Kāt. Sr. S. 13, 2, 19, which Sūtra contains nearly all the same mistakes.
 23, 10 K ता अधर्यचेष्टः.
 24, 3 B K मैवावदणः सर्वेषहःतु.
 4 Ch. वस्तेति.
 6 K उत्तराय च. This reading is said by the comm. to be अयुक्तं.
 9 B Ch. K परस्ता अङ्गो.
 14 B K आदधत इततु.
 19 Ch. (orig.) वपायै. Ch. उपवेश.
 25 B K •पूर्णान्नाः संतिष्ठने.
 26 B समोराण्डा.
 28 K उद्दतावीचिवे Ch. उद्दतावीचिवे B उद्दतावीचदे.
 29 B Ch K उद्गमनौपेष.
 35 This Sūtra seems to be a later addition.
-

I.

INDEX OF WORDS.*

॥

अंशु V, 8, 3.

अंस I, 6, 3, (cf. वेदांस).

अंसान्वंसयोः IV, 15, 13.

अकार I, 2, 14; VI, 1, 15.

अष्टायमाण XI, 14, 2.

अच्छ X, 21, 12.

अच्चर I, 2, 6; X, 5, 10. 14; XII, 13, 1. 5; 16, 2; 24, 5.

(cf. अष्टाच्चर। अष्टादशाच्चर। एकादशाच्चर। चतुरच्चर। चतुर्विंशत्यच्चरादि। दशाच्चर। द्वादशाच्चर। नवाच्चर। पञ्चदशाच्चर। पञ्चाच्चर। विंशत्यच्चर। षट्चिंशदच्चर। षोलशाच्चर। सम्प्लयच्चर).

अच्चरपङ्क्ति VII, 26, 4; 27, 24; VIII, 6, 11; 7, 15; XIV, 57, 10.

अच्चरवेराज XIV, 25, 5; 26, 5; 28, 12; 30, 2.

अच्चवेला X, 21, 14.

अच्छा XVIII, 4, 1; 5, 1;

अच्छि (अचौणि) IV, 16, 6.

* This index contains all words of the text exclusive of those occurring in Mantra's, Praisha's, Yajus, Gāthā's, Nivid's, etc.

अचिति XIV, 81, 2.

अचितिकाम XIV, 81, 2.

अगद XV, 22 (page 193, 8).

अग्निहोत्रा XIII, 11, 2.

अग्नायी IV, 19, 5.

अग्नि (fire) II, 14, 1. 10 ; 15, 6 ; III, 4, 1 ; 14, 8 ; 15, 21 ; 21, 11 ; IV, 2, 1 ; 5, 9 ; 6, 13 ; 14, 36 ; 15, 5. 22. 23 ; 16, 2. 3. 13 ; 17, 4. 13 (पूर्वे) ; 18, 8 (पश्चिम) ; 19, 4 (पश्चिम) ; V, 14, 13. 15. VIII, 15, 10 ; XIII, 29, 28. 29 ; XIV, 13, 4 ; XVI, 16, 1 ; XVII, 12, 6 ; XVIII, 24, 26. 27.
 (God of fire) II, 2, 16 ; V, 1, 6 ; IX, 28, 17 ; XIII, 27, 7 ; XIV, 29, 5 ; 40, 1 ; 51, 1 ; XV, 22 (page 192, 13 ff.) ; 23 (p. 198, 15) ; XVI, 1, 12. अग्निमन्त् III, 4, 1 ; अनौकवन्त् III, 15, 3 ; XIV, 8, 3 ; अपुमन्त् III, 4, 7 ; इन्दुमन्त् II, 5, 15 ; कव्यवाहन् III, 16, 3. 10 ; IV, 4, 1 ; काम III, 4. 10 ; IX, 23, 3 ; XIII, 29, 20 ; XVI, 10, 4-8 ; चत्तभृत् IX, 22, 2. 5 ; चत्तवन्त् IX, 22, 2. 5 ; गृहपति I, 15, 3 ; IX, 26, 2 ; जन-इन्त् III, 19, 15 ; ज्योतिश्चन्त् III, 19, 10 ; तपस्वन्त् III, 19, 15 ; दात् III, 2, 2 ; XVI, 10, 4-8 ; पथिक्त् III, 3, 2 ; 4, 2 ; XVI, 10, 4-8 ; पवमान II, 2, 3 ; 3, 10 ; 5, 14 ; XIV, 2, 14. 17 ; पावक II, 2, 7 ; 3, 10 ; XIV, 2, 14. 18 ; पावकवन्त् III, 19, 15 ; बुद्धिमन्त् II, 5, 13 ; ब्रह्माण्डन्त् IX, 22, 2. 4 ; भगिन् II, 4, 6 ; रेतस्वन्त् II, 5, 16 ; वासन्तिक गायत्र चिद्रृत् राथन्तर IX, 27, 1 ;

- विविच्च III, 4, 4; वीति III, 4, 3; वैश्वानर (see वैश्वानर);
 अतपति II, 4, 6; अतभृत् III, 4, 12; शुचि II, 2, 7; 3, 10;
 III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19; संवर्ग III, 4, 5; स्थिष्टकृत् (see
 स्थिष्टकृत्)
- अग्निचित् IX, 28, 18.
- अग्निचित्या VIII, 15, 10.
- अग्निप्रणथन V, 12, 1. 5.
- अग्निप्रणथनादि VI, 1, 21.
- अग्निप्रणथनौय III, 14, 13.
- अग्निमन्त् (1.) III, 4, 1. 2. अग्निमत्तौ (ऋचौ) XIV, 29, 8.
- अग्निमन्त्रनौय III, 18, 15. 17; V, 7, 5; 15, 4; XIV, 51, 12.
- अग्निशब्द II, 5, 10. 20; XIV, 51, 8.
- अग्निष्टुत् XIV, 4, 6; 57, 20; XVI, 15, 3; 29, 15.
- अग्निष्टोम VII, 21, 7; IX, 1, 1; X, 2, 1; XI, 2, 1; 10, 1, 11, 5;
 13, 1; 15, 1; XIII, 14, 7; 16, 5; 23, 6; XIV, 2, 7. 8;
 8, 2; 12, 4; 40, 5; 41, 5. 42, 18; 57, 19; XV, 1, 7; 4, 8;
 5, 1; 11, 7; 12, 4; 16, 5. 9; XVI, 20, 13; 21, 7; 26, 5;
 29, 3. 17; 30, 12; XVII, 7, 5; XVIII, 23, 17. Cf. ज्योतिष्
- अग्निष्टोमसंख्या XIII, 21, 9.
- अग्निष्टोमसामन् X, 12, 2; 13, 20; XI, 14, 35; 15, 14; XIV,
 33, 6; 57, 5; 61, 7; XV, 3, 3; 6, 4; XVI, 14, 13; XVIII,
 23, 4.

अग्निष्टोमस्तोम XV, 6, 6. 7.

अग्निष्ठ II, 16, 2 ; VI, 9, 6 ; XVI, 3, 4 ; 12, 5.

अग्निव्याच्च III, 16, 2.

अग्निहोत्र (1.) II, 6, 1 ; III, 12, 15. 16 ; IV, 5, 11 ; VIII, 13, 6 ; XIII, 24, 2. (2.) **अग्निहोत्रौ** (Comm. **अग्निहोत्र संज्ञको द्वै इविर्यहस्तमौ**) XIV, 3, 15.

अग्निहोत्रपाच IV, 14, 34.

अग्निहोत्रस्थाली II, 10, 5.

अग्निहोत्रहवनी IV, 14, 21.

अग्निहोत्रहविस् II, 7, 9.

अग्निहोत्रौ II, 8, 1 ; 12, 16 ; III, 20, 1.

अग्नीध् I, 6, 3 ; XIII, 24, 11.

अग्नीवरुणौ VIII, 1, 6.

अग्नीषोमौ V, 14, 1. 7.

अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9.

अग्नीषोमीय I, 3, 12. 14 ; 8, 10 ; II, 3, 5 ; III, 8, 8 ; 9, 3 ; V, 15, 1 ; VI, 1, 1. 24 ; IX, 26, 1 ; XIV, 40, 20 ; XV, 1, 19 ; XVI, 3, 5 ; 12, 6.

अग्नीषोमीयसवनीयौ VI, 1, 21.

अग्न्याधेय II, 1, 1 ; III, 19, 17 ; IV, 6, 15 ; XIV, 2, 1 ; 2, 16. 21. 22.

अन्यायतन् XVIII, 24, 27.

अन्युकथ IX, 25, 1.

अन्युपस्थान II, 14, 6.

अग्य

**अग्येण (Praep. c. acc.) III, 16, 17; IV, 6, 4; V, 6, 4. 7;
8, 3; VI, 2, 1; 12, 2; VII, 6, 1; 14, 11; 15, 2; VIII, 12,
10; X, 21, 6. 14; XVI, 3, 19; XVII, 11, 2; 12, 4; 15, 2.**

अग्येलोच्चरेण VI, 13, 3. XVII, 7, 11.

अग्ये XIV, 62, 2; XVII, 3, 8.

(Cf. उदीचीनाय। एवमय। दक्षिणाय। प्रश्नाताय। प्राचीनाय।)

अग्यतः III, 19, 9.

अग्यता in प्राग्यता IV, 6, 8.

अग्यहण in नामधेयायहण X, 1, 17.

अघाहन् IV, 15, 7.

अज्ञ I, 16, 4; XV, 1, 28. (Cf. अद्याज्ञम्)

अज्ञार II, 8, 8. 14; 9, 6; 12, 9; IV, 12, 10; V, 9, 10.

अज्ञिर XII, 19, 5.

अज्ञिरः XIV, 40, 1; XV, 24 (page 194, 3,) ; XVI, 11, 29.

अज्ञिरसामयन XIII, 22, 1.

अज्ञिरस्थन् IV, 4 1, (यम).

अज्ञास्ति I, 10, 5; VIII, 4, 5; XVI, 24, 11.

अङ्गुखी in पादाङ्गुखी IV, 15, 20.

अङ्गुष्ठ IV, 7, 7 ; 21, 8 ; XVI, 24, 11.

अङ्गुष्ठपर्वत् XIV, 16, 3.

अच्

+**आ अच्** II, 9, 3 ; IV, 3, 6. 7 ; XVII, 11, 4.

अच्छावाक VI, 12, 14. 20 ; 13, 2 ; VII, 6, 1. 8. 9 ; 7, 1. 4 ; 13, 1 ; 14, 1 ; 17, 10. 13 ; 24, 1 ; VIII, 2, 10 ; IX, 4, 1 ; 10, 1 ; 14, 1 ; 18, 1 ; 19, 1 ; XII, 1, 5 ; 2, 8. 22 ; 5, 1 ; 6, 11. 14. 17 ; 7, 7 ; 26, 2 ; XIII, 10, 10 ; 14, 1 ; 24, 9 ; XIV, 3, 10 ; 52, 10. 13 ; 55, 2 ; XV, 8, 4. 11. 17. 19 ; 7, 5 ; XVI, 21, 29.

अच्छावाकसूक्त XIV, 52, 3.

अच्छावाकीया VII, 7, 4.

अज II, 3, 22 ; IX, 23, 4. 5 ; XIV, 13, 1 ; XV, 15, 2 ; XVI, 3, 13 ; 12, 12 ; XVII, 7, 8 ; **अजा** IV, 14, 13.

अजातपुच्च II, 12, 11.

अजानान II, 5, 1.

अजिन XV, 17, (page 188, 12) ; XVIII, 24, 7.

अजिर in श्वेनाजिरौ XIV, 22, 4.

अजीगर्त XV, 19, (p. 191 13.)

अज्ञायमान III, 21, 6.

अच्छ् अनक्ति I, 10, 1 ; IV, 16, 6 ; **अज्ञमान** V, 9, 8 ; 15, 1.

+ अभि अक् IV, 15, 5 ; 16, 3 ; अज्य IV, 15, 22.

अङ्गन I, 10, 2 ; IV, 16, 6.

अङ्गलि I, 14, 20 ; 15, 10 ; II, 10, 5. 6 ; XVI, 1, 2.

(Cf. उदकाङ्गलि IV, 15, 4.)

अङ्गःसव XV, 23 (p. 193, 10).

अङ्गु XVII, 1, 8.

अतस् VII, 6, 7 ; 16, 9 ; 25, 12 ; VIII, 1, 9 ; IX, 23, 13. 14 ; X, 19, 1 ; 20, 1 ; XII, 16, 2 ; 17, 3 ; 20, 1 ; 21, 1. 3 ; 24, 1 ; XIV, 12, 1 ; XV, 16, 4 ; 22 (p. 192, 18. 20 ; 193, 5. 6) ; XVI, 19, 1 ; XVII, 1, 1 ; 9, 1 ; 10, 1 ; 17, 15 ; XVIII, 22, 1 ; 23, 1. 6. 9. 11 ; 24, 34.

अत जर्द्धम् V, 6, 9 ; X, 2, 10 ; XV, 16, 1.

अतिगाहा X, 2, 6 ; 8, 10 ; 4, 12 ; XVIII, 21, 10.

अतिच्छन्दः VII, 27, 13 ; XV, 2, 1. 2 ; XVIII, 23, 9.

अर्नितारिन् fem. ○रिणी XV, 17 (p. 188, 11).

अतिथि II, 3, 25 ; III, 8, 10.

अतिपत्ति in नियतातिपत्ति III, 4, 2.

अतिप्रैष X, 1, 11 ; XIII, 20, 18 ; XVIII, 24, 10.

(Cf. अयंयज्ञीयातिप्रैष XIII, 24, 18).

अतिप्रैषान्त VIII, 15, 6.

अतिरात्र IX, 1, 10 ; X, 1, 5 ; XIII, 5, 19 ; 13, 1 ; 15, 2 ; 16, 3 ; 17, 1 ; 19, 7. 16 ; 23, 5 ; 24, 6 ; 27, 7 ; 29, 2. 23. 25. 32 ; XIV, 5, 8 ; 8, 2 ; 13, 11 ; 42, 20 ; 71, 1 ; XV, 5, 1 ;

(२८५)

16, 5 ; XVI, 8, 21. 22 ; 9, 2. 14 ; 15, 13. 14 ; 21, 9 ; 23, 21 ;
24, 3. 9. 11 ; 30, 12 ; XVIII, 24, 1.

(Cf. गो)

अतिराचभाव XVI, 20, 5.

अतिरिक्तोक्त्य VII, 14, 5 ; X, 13, 25 ; XV, 3, 4; 6, 5 ; 8, 6.

अतिशंसन in स्त्रोमातिशंसन

अतुल्य V, 19, 4.

अच II, 13, 3 ; VII, 7, 8. 12 ; VIII, 10, 1 ; X, 21, 18 ; XIV,
13, 14 ; XVI, 9, 23 ; 15, 19 ; XVII, 12, 6 ; 13, 7 ; XVIII,
14, 9 ; 23, 13 ; 24, 15. 33.

अचि I, 7. 3 ; XIV, 65, 1 ; XVI, 23, 8.

अथ II, 2, 1 ; 13, 1 ; V, 10, 20 ; VI, 4, 2. 4. 6. 8. 10. 12 ;
5, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13 ; 6, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13 ; VII, 8, 1 ;
VIII, 16, 2 ; 17, 2 ; 21, 2 ; 24, 2 ; 25, 2 ; X, 14, 3. 5 ; 15, 3.
5 ; 16, 3. 5 ; 17, 3. 5 ; 18, 3. 5 ; XI, 14, 20 ; XII, 7, 3 ; 8, 1 ;
13, 6 ; 27, 4. 5 ; XIII, 13, 1 ; 16, 1 ; 18, 1 ; 28, 2. 3 ; 29, 17 ;
XIV, 2, 21 ; 12, 1 ; 13, 9 ; 38, 5 ; XV, 1, 5 ; 5, 1 ; 7, 6. 8 ;
14, 1. 4 ; 15, 1 ; 16, 8 ; 17 (p. 188, 16) ; 18 (p. 189, 9 ff.) ;
21 (p. 192, 9) ; 22 (p. 192, 19 ff.) ; 23 (p. 193, 10 ff.) ; 24
(p. 193, 16) ; 26 (p. 195, 7. 11) ; XVI, 1, 6. 11. 13. 17. 25 ;
3, 25. 27 ; 10, 4. 11 ; 12, 20 ; 13, 2. 3 ; 18, 18 ff. ; 19, 1 ; 20,
1 ; 21, 1 ; 23, 1. 8 ; 24, 11 ; 26, 1. 4 ; 27, 1 ; 28, 1 ; 29, 1. 13 ;
30, 1 ; XVII, 1, 1. 15 ; 2, 1 ; 3, 1 ; 4, 7. 8 ; 5, 1 ; 6, 1. 5 ;
7, 1. 6 ; 9, 1 ; 10, 1. 4. 10 ; 11, 1 ; 12, 6 ; 13, 7. 11 ; 14, 4.
5. 6. 13 ; 15, 1. 9 ff ; 16, 1 ff. ; 17, 2. 8 ; XVIII, 1, 3. 23 ;
2, 1. 7 ; 3, 3 ; 4, 2 ff. ; 5, 2 ff. ; 6, 1. 5 ; 7, 1. 9. 21 ; 8, 7 ;
9, 1. 3 ; 10, 1. 4. 10 ; 11, 1. 4 ; 13, 1. 11 ; 14, 1. 3. 6. 7 ;
15, 1 ; 16, 1 ; 17, 1 ; 18, 1 ; 19, 1 ; 20, 1 ff. 21, 12 ; 22, 1 ;
23, 1 ; 24, 1. 7. 28. 34. अथापि XVII, 1, 5. अथो XIV, 40,
24 ; XV, 1, 12 ; XVI, 23, 3 ; XVIII, 20, 6.

अथवेद XVI, 2, 9.

अथवापि XIV, 10, 19.

अह् आदत्, आदन् VI, 1, 5.

आदयिला III, 12, 16.

अदिति II, 2, 12; 3, 12; 5, 28; III, 1, 5; 17, 11; V, 1, 1;
IX, 24, 5; 27, 1; XIV, 2, 21; XVI, 10, 11. 16.

अदीक्षित III, 11, 14; IX, 22, 1; XVI, 20, 7.

अदीक्षितायन III, 8, 1.

अदीन XVI, 10, 16.

अदृश्यमान IV, 15, 9.

अद्यश्वीन (fem. आ) XVI, 22, 25.

अद्वादशादम् XIV, 22, 21.

अधरारणि XVI, 16, 1.

अधरौष I, 10, 2.

अधस् III, 13, 30; X, 21, 12 (c. acc.)

अधस्तात् XVII, 10, 14.

अधःश्या IV, 15, 6.

अधिकरण I, 1, 8.

अधिज्यधन् XIV, 22, 20.

अधिदैवतम् XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2;
27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अधिप XVI, 1, 14.

अधिष्वरण XIV, 22, 17.

अधिष्वरणफलके XIV, 22, 18.

अधिष्ठ थ VI, 13, 7.

अधिसर्पण XVII, 13, 12.

अधीवास XVI, 3, 25. 34 ; 13, 8.

अधोबिलागृह्ण IV, 3, 7 (comm. स्वालीबिलादध आगृहतथ ।

आडीषदर्थे । ईषच्छृंग इत्यर्थः । अधोबिल आगृहतस्तेत्यधोबिला-
गृहः । अपूर्णस्वालीको मन्दस्तिवशेत्यर्थः)

अथर्व VI, 7, 10 ; IX, 20, 32 ; XVI, 29, 3.

अथात्मम् XVI, 20, 2 ; 21, 2 ; 23, 4 ; 24, 2 ; 25, 2 ; 26, 2 ; 27,
2 ; 28, 2 ; 29, 2 ; 30, 2.

अधिगु (1.) V, 16, 10 ; 17, 9 ; XV, 1, 25 ; XVI, 12, 19 ; 22, 5.
(2). XVI, 3, 22.

अधन् III, 4, 9.

अधर्यु I, 6, 3; III, 8, 25 ; 14, 18 ; V, 4, 1 ; 14, 5 ; 15, 7 ; VI,
7, 8. 10 ; 9, 16 ; VII, 5, 1 ; 6, 4 ; 7, 3 ; 8, 7 ; 9, 7 ; 14, 9 ;
X, 7, 9. 10 ; 21, 10 ; XIII, 1, 1. 3 ; 5, 7 ; 12, 9 ; 14, 1 ; 24,
7 ; 29, 2 ; XV, 21 (p. 192, 3) ; XVI, 1, 6. 23. 25 ; 4, 4. 8 ;
9, 20 ; 13, 2. 12. 17 ; 18, 19 ; XVII, 4, 1. 5 ; 11, 1. 3 (voc.

अधर्य उप तु रम). 4 ; XVIII, 21, 9 (voc. अधर्य उपहव-
मिष्टा)

अन्

+ अभि अन्य XVII, 15, 13 ; 16, 6. 8 ; 17, 2.

+ अव अनिति I, 12, 3.

(Cf. अनवानन् । अनवानम्)

+ अच्चव अनिति II, 9, 8 ; VI, 8, 2.

+ अभ्यव अनिति XVII, 15, 13 ; 16, 6. 8 ; 17, 2.

+ अनुप्र अनिति II, 9, 7 ; VI, 8, 1.

अनञ्जह्

अनञ्जान् II, 5, 27 ; IV, 16, 9 ; XIV, 57, 17.

अनञ्जुहः IV, 16, 8.

अनतिनयन्त् XIII, 6. 1.

अनधिगच्छन् I, 17, 5 ·18.

अनधिगम्यमान XIII, 6, 3.

अनतुवषद्वृते X, 1, 11; XVIII, 21, 5.

अननुस्तुच्य XVII, 13, 12.

अनन्त XIV, 82, 2 ; 83, 2 ; 84, 2.

अनन्तकाम XIV, 82, 2 ; 83, 2 ; 84, 2 ;

अनन्तर III, 19, 7 ; IV, 15, 6 ; VI, 6, 17 (इन्द्रोऽग्नन्तरेण) ; VII,

14, 6. 7 ; XII, 4, 1 ; 5, 1 ; 10, 2 ; 26, 2 ; XVI, 25, 4 ; 28, 3.

अनन्त्य XV, 11, 4.

अनपद्मन् XIII, 4, 1.

अनपिधान VII, 3, 1.

अनपिद्मपीथ XIV, 62, 2.

अनपेत II, 14, 8.

अनभिधान VI, 1, 3.

अनमत् IV, 15, 3. (Comm. नमनेनाप्रवेशयन्मः)

अनर्थलुप्त II, 14, 6.

अनवजिग्रह XVI, 3, 19.

अनवराधी (?) XVI, 20, 14. (अनवराधै)

अनवसर्जन VII, 4, 17.

अनवानन्त् VII, 7, 7; X, 7, 13.

अनवानम् III, 8, 23; V, 9, 4; 11, 1; 20, 1; VII, 2, 11; 8, 2;
9, 4; 15, 2; 16, 5, XI, 14, 14.

अनवेच्छा VII, 8, 1.

अनवेच्छमाण IV, 15, 1.

अनश्व in अंसानश्व III, 13, 30.

अनस्त्रित II, 17, 7.

अनहर्जात XIV, 51, 1.

अनहर्जातता XIV, 51, 1.

अनागत III, 2, 1.

अनादिष्ट I, 1, 17.

अनादिष्टाच्यापुरोत्तुवाक्य I, 17, 9.

अनादेश I, 16, 14; XIV, 1, 8; XV, 11, 15.

अनाप्त XVI, 10, 1..

- अनावर्त्यम् XVI, 1, 16.
 अनावास्म III, 8, 20.
 अनादृति III, 20, 17.
 अनाहित II, 16, 3.
 अनाहितांश्च IV, 5, 13 ; XVIII, 24, 28.
 अनाङ्ग्य IX, 25, 1.
 अनिर अ V, 19, 23 ; VIII, 12, 14.
 अनिज्ञा III, 21, 11.
 अनिक्षण XIII, 16, 5.
 अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.
 अनिर्वचन X, 1, 16.
 अनिर्वहन III, 19, 7.
 अनिष्ट IV, 9, 7.
 अनिष्टुष्टव XIV, 73, 3. (see critical notes !)
 अनिष्टु अ II, 8, 26 ; IX, 28, 9.
 अनीकवम् III, 15, 3 ; XIV, 8, 3.
 अनु (postpos. c. acc.) XIV, 2, 17. 18. 19. 21 ; 10, 4 ; 13, 4.
 5. 9 ; XVI, 7, 4 ; XVII, 14, 9.—अनु XV, 7, 8.
 अनुकौ XIV, 42, 6.
 अनुचर X, 8, 13 ; 4, 13 ; 5, 7. 22 ; 6, 17 ; 8, 18 ; XVII, 9,
 8.—VII, 19, 9. अनुचरो XVI, 4, 5. (Cf. प्रतिपदनुचरो)

अनुचरप्रस्ति XI, 12, 12 ; 15, 7 ; XV, 2, 22 ; 8, 5 ; XVI, 14, 9 ;
 21, 32.
 अनुदक् VI, 12, 5.
 •अनुदेश् V, 1, 10.
 अनुदृत III, 19, 9.
 अनुपदिष्ट XIII, 1, 2.
 अनुपस्थान II, 13, 9.
 अनुपस्थाय III, 21, 7.
 अनुपङ्क्ति VII, 6, 8.
 अनुपङ्क्तास्थमान VII, 6, 7.
 अनुपाहत XIII, 2, 1.
 अनुपूर्वम् XIV, 55, 3 ; 68, 2 ; XV, 4, 9 ; 8, 18, 21 ; XVI, 13, 4.
 अनुप्रहत see इ + अनुप्र.
 अनुमति अनुमतये IV, 20, 6 ; IX, 27, 1 ; XVI, 10, 11 ;
 अनुमत्यै IX, 28, 2 ; अनुमत्या XVI, 10, 14.
 अनुमन्त्रण VII, 2, 15.
 अनुयाज I, 1, 40 ; 12, 13 ; II, 5, 20, 24 ; III, 13, 25 ; 17, 7 ;
 IV, 9, 5 ; V, 19, 24 ; VIII, 11, 12 ; IX, 1, 11 ; XV, 1, 29.
 (Cf. प्रयाजानुयाजाः)
 अनुयाजप्रस्ति XIV, 10, 21.
 अनुयाजयाज्या I, 13, 4.

अनुयाजादि I, 14, 24 ; VIII, 7, 21.

अनुयाजान्त VIII, 11, 10.

अनुरूप VII, 14, 2. 3. 6. 7 ; 21, 8 ; X, 6, 14 ; 8, 21 ; XI, 2, 13 ; 8, 2 ; 11, 15. 17. 19 ; 12, 1 ; 13, 22. 28 ; XII, 2, 1. 9. 24 ; 4, 1. 9. 23 ; 5, 1 ; 9, 8. 16 ; 10, 2. 11 ; 11, 4 ; 12, 14 ; 26, 21 ; XIII, 12, 2. 4 ; 20, 12 ; XV, 7, 10 ; 8, 12 ; XVIII, 4, 4 ; 5, 4 ; 23, 7. 10. (Cf. स्फकानुरूप । सोचिदानुरूपौ)

अनुरूपल VII, 25, 17.

अनुवचन V, 14, 23 ; 16, 3. (Cf. इस्तानुवचनयोः VI, 1, 25.)

अनुवषद्वार I, 1, 41 ; III, 8, 24 ; VII, 3, 4 ; 16, 7 ; VIII, 8, 4 ; 15, 8. 5 ; XVII, 17, 11.

अनुवषद्वक्ता करोति V, 10, 19 ; X, 21, 3 ; हस्त VIII, 15, 19 ; हाथ V, 10, 22. (Cf. अननुवषद्वक्ते)

अनुवाक V, 9, 27 ; XVI, 2, 6.

अनुशंसन in योन्यमुशंसव VII, 21, 5.

अनुशिष्ट XV, 4, 12.

अनुष्टुप्छन्दस् XIV, 33, 18. 19.

अनुष्टुप्हत्यौ VII, 27, 80.

अनुष्टुभ् VII, 27, 10 ; IX, 6, 19 ; X, 6, 11 ; 12, 6. 8. 14 ; XIV, 33, 17 ; XV, 2, 6 ; XVIII, 16, 2.

अनुसवनम् VII, 1, 3. 7 ; XIII, 5, 10. 11. 12 ; XV, 4, 11.

अनुस्तरण XVI, 8, 14; 12, 18; अनुस्तरणी IV, 14, 18; XIV, 29,

17.

अनुस्तोम in संदेशानुस्तोमौ XIV, 22, 4.

अनुस्तार I, 2, 11.

अनुष्टीवर्गभू XIV, 39, 7.

अनुच्छ XVII, 2, 8.

**अनुबन्ध XV, 4, 12; अनुबन्धा V, 14, 2; VIII, 10, 1; 12, 8, 9, 10; IX, 27, 4; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15, 21; 3, 19; 5, 7; 6, 8; 7, 5; 8, 6; 13, 2, 9; 40, 22; XVIII, 24, 18, 24
‘न्यायै० = न्यायाः)**

अनुह V, 19, 4.

अन्त I, 2, 22; 12, 4; III, 1, 9; X, 8, 17, 19; XV, 26 (p. 195, 5); XVII, 1, 14; 10, 10.

(Cf. अतिप्रैषान्त। अनुयाजान्त। आज्यभागान्त। आद्यन्तयोः।

दूसान्त। ऐन्द्राग्रान्त। पद्मौसंयाजान्त। पर्यग्निकरणान्त।

पौष्णान्त। प्रैषान्त। अकारान्त। मन्त्रान्त। भरणान्त।

आव्यान्त। वपान्त। वेष्टन्तसंमिति। इव्यान्त। षोडशन्त। स्थिष्ठ-

क्षदन्त। इविरन्त। हारियोजगान्त। इदयशूलान्त। होमान्त।

अन्तक in मूर्खन्तकौ XIV, 22, 4.

अन्ततस् VII, 8, 11; XIV, 40, 14; 41, 11; XVI, 10, 16; 16, 2

अन्तता in पद्मौसंयाजान्ता X, 1, 15.

अन्तर अन्तरा II, 6, 13 ; c. acc. XVI, 1, 8. **अन्तरेण** (c. acc.) I,
1, 25 ; 4, 1 ; 15, 14 ; 16, 3 ; II, 12, 6 ; III, 4, 2 ; 13, 26 ; IV,
14, 11 ; 16, 3 ; V, 6, 2. 3 ; 13, 2 ; 14, 2 ; 18, 4 ; 20, 3 ; VI,
9, 7 ; 13, 7 ; VII, 10, 3 ; IX, 1, 11 ; X, 5, 12 ; XII, 2, 9 ; 6,
1. 2 ; 11, 17 ; XIII, 15, 3. 12 ; XV, 2, 15 ; 13, 6 ; XVII, 7,
11 ; XVIII, 24, 26. (Cf. अनन्तर । एकान्तर)

अन्तरात्मा XIV, 6, 6.

अन्तरात्मगत III, 13, 30.

अन्तरिक्ष VI, 8, 6.

अन्तरिक्षलोक XIV, 18, 1 ; XVI, 8, 20 ; 21, 14.

अन्तरिक्ष I, 12, 3.

अन्तर्याम VI, 6, 21 ; 8, 2.

अन्तर्वेदि (adv.) I, 12, 8.

अन्तःपरिधि (adv.) XIII, 12, 7.

अन्तःशस्त्रम् (adv.) VII, 19, 7 ; VIII, 3, 6.

अन्तःसदः XVII, 4, 3.

अन्य VII, 15, 18 ; 19, 20 ; XII, 2, 3 ; 8, 2 ; XVI, 20, 5.—XV,
11, 4.

अन्युः XV, 26 (p. 195, 5).

अन्य XIV, 2, 11 ; 27, 1 ; XV, 1, 4. 5. 35. 37 ; 17 (p. 188, 14)

अन्यपाण XV, 5, 1.

अवाय XIV, 8, 1; 25, 1. 4; 28, 1. 5. 8. 9; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 10; XVI, 29, 30.

अवायकाम् XIV, 5, 1; 8, 1; 25, 1; 27, 11; 28, 1; 89, 1; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 2. 11.

अन्य I, 1, 27; 2, 6. 12; 3, 10; 16, 20; 17, 1; II, 7, 8; 17, 6; III, 14, 21; 15, 24; 18, 12; 19, 12. 17; 20, 8. 12. 15. 20; IV, 1, 3; 15, 23; 20, 5; V, 1, 10; VI, 1, 14; 9, 14; VII, 17, 14; 18, 5; VIII, 2, 12; IX, 20, 14; X, 8, 22; 12, 5; XI, 3, 3; 4, 14; 5, 8; XII, 3, 16; 10, 2; XIII, 2, 1. 7; 8, 3; 6, 1; 22, 6; XIV, 10, 18; XVI, 7, 4; 9, 22; 22, 19; 29, 7; XVII, 1, 15. 18. **अन्योऽन्यम्** XVI, 21, 21; **अन्योऽन्यसिन्** VII, 4, 13; XIV, 42, 18. 19. 20.

अन्यतम् V, 1, 10.

अन्यतर VI, 1, 14; XIV, 30, 1.

अन्यच I, 1, 18; 4, 12; III, 11, 9. 13; IV, 9, 6; VI, 1, 24. 26. VII, 25, 12; XI, 14, 24; XII, 10, 2; XIII, 19, 19; XVI, 1, 15; 10, 9.

अन्यथा IV, 6, 12; XIV, 41, 2; 42, 2.

अन्युज्ञाम् XI, 15, 11. 13; XII, 6, 18.

अन्यंस IV, 16, 6. (Cf. अंसान्यंसयोः IV, 15, 13.)

अन्यज्ञम् III, 18, 17.

अनेत्र (c. acc.) IX, 26, 1; 28, 1; XV, 26 (p. 195, 10).

अन्यथ I, 16, 2.

अन्यद्वय XI, 12, 5 ; XIII, 19, 12 ; XVI, 20, 6.

अन्याधान IV, 16, 5.

अन्यारन्यणीया (तटिः) II, 4, 1.

अन्याहार्य I, 12, 9. 11 ; IV, 7, 15 ; 9, 4.

अन्याहार्यपचन II, 7, 13. 15 ; 10, 2 ; 12, 5 ; 13, 5 ; 14, 3 ; 15, 4 ;

III, 16, 16 ; 17, 1 ; 21, 3 ; IV, 14, 15.

अप् I, 6, 7 ; 15, 11 ; II, 7, 11 ; 8, 10 ; 9, 14 ; 10, 5 ; III, 20,

4. 6 ; IV, 4, 2 ; 5, 7 ; 14, 26 ; 21, 4. 18 ; V, 2, 3 ; VI, 7, 2 ;

VIII, 7, 21 ; 9, 2 ; 10, 4 ; IX, 28, 5 (personif.) ; XIV,

22, 19 ; XV, 17 (188, 9) ; XVII, 14, 13 ; 17, 8.

अपकरण in वस्त्रापकरण IV, 1, 2.

अपकौथमाणपञ्च XIII, 29, 9.

अपयाम XVI, 18, 21.

अपचयन in देणापचयन II, 15, 3.

अपचिति XIV, 33, 1. 8 ff.

अपचितिकाम XIV, 33, 1.

अपचितिमन्त् XIV, 33, 21.

अपवर्हिस् III, 16, 24 ; 17, 7 ; VIII, 11, 9.

अपर II, 3, 14 ; V, 14, 22. 24 ; VI, 13, 5. 6 ; VII, 7, 8 ;

14, 10 ; XV, 21 (p. 192, 5 ff.) ; XVII, 4, 8 (अपरस्मै=अप-
रस्माः).

अपरपञ्च III, 8, 10; IV, 15, 8; XIV, 32, 2.

अपराध II, 7, 6. (Cf. विधपराध)

अपराह्ण III, 16, 1; IV, 3, 1; V, 3, 1; 8, 5; 10, 20; 11, 2. 9.

11.

अपरिमित V, 4, 7.

अपरियज्ञ XV, 1, 9.

अपरिवौचमाण VI, 9, 9.

अपरेद्युस् III, 18, 20; XIV, 10, 3.

अपर्कर्षपृष्ठ X, 8, 21.

अपवर्ग V, 4, 7; VIII, 15, 1. (Cf. मासापवर्ग | ब्रतापवर्ग)

अपि I, 1, 25; V, 19, 8; VI, 1, 14; VII, 15, 9. 10; 27, 24.

26; XII, 2, 1; XIII, 29, 16 (?) ; XIV, 10, 19; 12, 2; XV, 17 (p. 189, 1); 27 (196, 4. 8); XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15;

XVII, 1, 9; अपिवा XV, 14, 6; XVI, 17, 5; XVII, 3, 4.

अपिधान in अनपिधान VII, 3, 1.

अपुच XV, 17 (p. 187, 22; 189, 2).

अपुनःपद VII, 26, 7. 9.

अपूर्व VI, 1, 8.

अपोनन्तिध्य XIII, 29, 12. 13.

अप्यथ XIII, 29, 14.

अप्रचुति XVI, 22, 13. 22 (अप्रचुत्यै 22 = अप्रचुत्याः)

अप्रणव XVI, 3, 20.

अप्रणुवन् X, 13, 26; XVI, 3, 23; XVIII, 1, 2.

अप्रतियाइक XVI, 2, 29.

अप्रतिनिधि I, 8, 14.

अप्रतिभा X, 12, 5.

अप्रतिरथ VIII, 15, 10.

अप्रत्तदैवत III, 20, 12.

अप्रदच्छिणम् XVII, 14, 15.

अप्रधान XIII, 24, 14.

अप्रदर्श V, 9, 1; 12, 1; XIV, 5, 2.

अप्रसर्ग III, 21, 8. 9.

अप्रसारित I, 10, 5.

अप्रसूत XIV, 7, 1.

असुत I, 1, 43.

असुरस् XVI, 2, 11.

असुमन् (1.) III, 4, 7. (2.) VIII, 11, 3.

अबद्धाचर्य XVI, 1, 15; 10, 9.

अबाद्याप I, 4, 17; XVI, 9, 22.

अभक्षयिता VIII, 5, 2.

अभाव in शेषाभाव III, 20, 8.

अभि (postp.) XIV, 83, 7.

अभिचरणीय XIV, 22, 4.

अभिजित् XI, 10, 1; XII, 6, 7; 27, 4; XIII, 17, 3; 21, 6;
XIV, 42, 5; XVI, 9, 8; 23, 23; 24, 17. 20; 25, 4; 26, 5.
8; 27, 3. 6; 28, 3. (Cf. विश्वजिदभिजितौ)

अभिजिकप्रस्तुति XIII, 17, 3.

अभिजिदिश्वजितौ XIII, 16, 2; 29, 23; XVI, 20, 18; 25, 3,
26, 3; 28, 3; 29, 16.

अभितष्टोय XII, 6, 1; XIII, 24, 18.

अभितम् (c. acc.) XIII, 18, 2; 23, 5; XVI, 18, 13; XVII,
2, 5; 4, 2. 3; 15, 4.

अभिधान in अनभिधान VI, 1, 3.

अभिनिधन XIII, 5, 14.

अभिनिवौल्ह (Comm. अभिनिवहु) XVII, 10, 15.

अभिनिहित XII, 13, 5.

अभिचकाल I, 16, 5.

अभिष्वव IX, 21, 8; X, 9, 5. 15; XI, 4, 1; 9, 9; XII, 6, 3;
XIII, 16, 2. 3; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 7. 9. 14. 16. 20; 21,
5. 8. 11; XVI, 25, 6; 29, 3. (Cf. पृष्ठाभिष्ववौ)

अभिष्ववस्त्रोम XIII, 21, 22; 22, 2.

अभिष्ववायन XIII, 19, 20.

अभिष्वति XIV, 38, 1. 5. 7. (Cf. विनुष्यभिष्वतौ)

अभिमर्जन in उरोऽभिमर्जन X, 21, 5.

अभिमर्जनौ in उरोऽभिमर्जनौ VII, 5, 15.

अभिमेयिनौ XVI, 13, 10.

अभिव्याहार (Cf. आदित्याभिव्याहारे । इन्द्राभिव्याहारे ।

इन्द्रावरुणाभिव्याहारे । कल्याणाभिव्याहारे । वैश्वदेवाभिव्याहारे ।

सूर्याभिव्याहारे)

अभिषेक XV, 16, 7.

अभिषेचनौयदशपेयाभ्याम् XV, 12, 12.

अभीक्षणम् I, 17, 7.

अभीवर्त XII, 9, 8. 17 ; XIII, 5, 14 ; XIV, 22, 8.

अभ्यगम् VIII, 7, 20 ; XIV, 40, 17.

अभ्यञ्जन॑ III, 8, 12.

अभ्यवहरण IV, 21, 18.

अभ्याढत्ति III, 2, 9 ; 3, 9.

अभ्यास XIII, 27, 5.

अभ्युदितेष्टि III, 2, 1.

अभ्युद्गेष्टि III, 3, 1.

अमर्थमान III, 18, 13.

अमा कुर्वैत् XVI, 22, 19 ; कार्य XVI, 22, 20 ; कर्वै XVI,
22, 28.

अमानुष XV, 21 (p. 192, 10).

अमावास्या I, 3, 4, 6, 8, 15; 8, 2; II, 1, 7; 5, 6; III, 1, 5;
8, 2, 18; 9, 6; 10, 5; IV, 3, 1; XIII, 19, 3, 4; 29, 10;
XV, 12, 3.

अमावास्यावकार I, 16, 13; II, 2, 8; 3, 13; 5, 29; III, 1, 2;
2, 6; 3, 6; 11, 12; VIII, 12, 13.

अमुतस् I, 4, 15.

अमुषिक्षत I, 10, 5.

अस्त्रतल XV, 17 (188, 6.)

अयजमान XV, 27 (196, 4.)

अयचासमाचातम् VII, 25, 2.

अयन

अङ्गिरसामयन XIII, 22, 1.

अदीचितायन III, 8, 1.

अभिस्वायन XIII, 19, 20.

आदित्यानामयन XIII, 21, 1.

उत्सर्गिणामयन XIII, 20, 1.

उदगयन VI, 1, 18.

कौण्डपायिनामयन XIII, 24, 1.

गवामयन XIII, 19, 1. 17; 24, 19.

तुरायण III, 11, 15.

इश्पूर्णमासायन III, 11, 4.

- १ दृतिवातवतोरथन XIII, 23, 1.
- २ मिचावदण्योरथन XIII, 29, 22.
- ३ सुन्धवन III, 11, 10.
- ४ संसदामयन XIII, 16, 5 ; 20, 15.
- ५ खल्लयन IV, 17, 1 ; XVI, 1, 14 ; 10, 15.
- ६ अथम् I, 3, 5 etc.
- ७ अयंयज्ञीयात्प्रैष XIII, 24, 18.
- ८ अयास्य XV, 21 (p. 192, 3.)
- ९ अयुज IV, 15, 8 ; XIV, 16, 4.
- १० अयुत XIV, 15, 7 ; 81, 2 ; 82, 2 ; XV, 11, 4 ; 16, 16. 17. 18 ; XVI, 30, 9.
- ११ अरणि II, 17, 3. 8 ; III, 19, 14. 15 ; 21, 10 ; IV, 14, 31. (Cf. अधरारणि । उत्तरारणि)
- १२ अरथ IV, 15, 8 ; XV, 18 (p. 190, 3 ff.) ; 19 (p. 190, 10 ff.) ; 20 (191, 19) ; XVI, 16, 1.
- १३ अरद्वि (Cf. एकविंशत्यरद्वि । पञ्चविंशत्यरद्वि । सप्तदशारद्वि)
- १४ अरद्विमात्र XVII, 1, 11 ; 2, 8.
- १५ अरवमाण IV, 17, 11.
- १६ अराति XVII, 3, 16.
- १७ अरुनुष XIV, 50, 1.
- १८ अर्ध (1.) IV, 21, 1. (2.) IV, 21, 4. 25.

अर्जुन XIII, 6, 3.

अर्ति XIII, 3, 4.

अर्थ I, 16, 5 ; V, 19, 2 ; IX, 1, 5. (Cf. उद्दकार्थ । एकाहार्थ ।

चतुरहार्थ । अहार्थ । द्वाहार्थ । पञ्चाहार्थ । परार्थ । पश्वर्थ ।

यथार्थम् । घलहार्थ । संतानार्थ । सप्ताहार्थ ।

अर्थभेद VI, 1, 5.

अर्थलुप्त XIV, 40, 18.

अर्थलोप III, 19, 2.

अर्थविकार VI, 1, 3.

अर्थसंयोग I, 17, 1.

अर्ध (cf. उत्तमार्ध-ः उत्तरार्ध । दक्षिणार्ध । पञ्चार्ध । पूर्वार्ध)

अर्धपञ्चदशन् XIII, 18, 5.

अर्धमास XIV, 2, 13 ; 77, 2 ; XV, 5, 11.

अर्धमासस्तोम XIV, 77, 1.

अर्धच I, 1, 23, 25 ; V, 19, 16 ; VI, 9, 10 ; VII, 9, 4 ; 25, 13 ; IX, 20, 32 ; XIII, 1, 5 ; XVIII, 1, 21 ; 14, 7 ; 19, 10.

अर्धचन्याय I, 1, 26.

अर्धचंगः VII, 7, 7 ; 15, 2 ; 26, 15 ; VIII, 3, 18 ; XI, 14, 14 ; XII, 11, 7 ; XVII, 8, 2 ; XVIII, 1, 23 ; 2, 7 ; 3, 3 ; 4, 6 ; 5, 6, 10 ; 6, 3 ; 11, 4 ; 13, 11 ; 14, 1 ; 17, 6, 7 ; 18, 15 ; 20, 5 ; 22, 7 ; 23, 8.

- अर्बुद** (1.) XVI, 2, 13. (2.) VII, 15, 4-6. 9. 10. 17. 18 (3.) XV,
11, 4.
- अर्यमन्** XIII, 29, 26.
- अर्वस्** I, 4, 15.
- अलक्ष्मी** XIV, 51, 1.
- अलम्** see ल.
- अल्प** XV, 27 (p. 196, 5).
- अल्पक** XIII, 12, 8.
- अव अवति** XV, 19 (191, 11).
- अङ्काशानामनुवाक** V, 9, 27.
- अवघटरिका** (or रवघटरिका ?) XVII, 3, 12.
- अवच्छेद** XVI, 20, 4.
- अवट** XVII, 5, 8. (Cf. प्रेष्णावटी)
- अवदान** IV, 18, 9; XIII, 2, 8; 3, 2.
- अवदावद** XV, 17 (p. 188, 13).
- अवनयन** VII, 3, 1; 4, 16. 17.
- अवपाक** XVI, 15, 10.
- अवस्थय** III, 14, 19; 15, 23; VIII, 9, 10; XIII, 29, 21. 30 ,
XIV, 6, 6; XV, 13, 2. 13; 23 (p. 193, 13); XVI, 6, 4 ;
XVIII, 24, 12. 16.
- अवधृथकर्म** XV, 13, 14; XVIII, 24, 13.

अवरार्ध in दशरात्रावरार्ध II, 16, 1.

अवसर्जन in अनवसर्जन VII, 4, 17.

अवधार II, 9, 3.

अवस्थि IV, 3, 7.

अवस्थान I, 1, 22; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6.

अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

अवान्तरदिशम् (Plur.) XIV, 84, 2. 6; XVI, 28, 2.

अवान्तरदिशां स्तोमाः XIV, 84, 1. 6.

अवान्तरदेश I, 6, 6.

अविक IX, 23, 4.

अविकार III, 20, 11.

अविहत II, 3, 14; 10, 4; XIV, 57, 16.

अविजितिन् XV, 27 (p. 196, 4).

अविद्यमान III, 19, 14; 20, 9.

अविद्व XVI, 17, 4.

अविप्रतिषेध XIII, 14, 2.

अविवाक्य X, 12, 1.

अविहत XII, 6, 12; XVII, 14, 3.

अवेचण in अनवेचण VII, 3, 1 and पृष्ठदाज्यावेचण V, 17, 12.

अवेष्टि IX, 28, 16.

अवैदेशी XIII, 24, 14 (Comm. अप्रधानस्य वशमनया व्यवस्थया

नयेत्। कथा। उच्यते। अवैदेश्या। विदेशे भवं वैदेशम्। न
विद्यते वैदेशमस्यां व्यवस्थायामिति सा व्यवस्था अवैदेशी)

अव्यक्त XVI, 20, 3.

अव्यवस्थ (v. l. **अव्यवस्थ**) XVI, 7, 9 (Comm. अव्यवहितामिः)

अव्यावर्तमान VI 13, 11.

अव्रत्य III, 4, 11.

1. **अश् अश्रुते** XIV, 33, 9. 12. 15. 19; XV, 12, 5; **अश्रु-**
वामहै XIV, 12, 11; **आश्रुत** XIV, 33, 8. 11. 14. 18.

+ **वि अश्रुते**। **अश्रुवीय**। **आश्रुत** XVI, 1, 1.

+ **सम् अश्रुवामहै** XVI, 1, 9.

2. **अश् अश्राति** III, 8, 15; **अश्रीयात्** II, 8, 26; **अश्रीयाताम्**
IV, 1, 2; **अश्यासुष्** VI, 1, 5; **अश्रिला** XIV, 27, 1.

+ **प्र अश्राति** IV, 13, 3; VII, 7, 3; **अश्रन्ति** III, 16, 25;
अश्रीयात् IV, 5, 5. 8; **अश्य** I, 12, 5. 6; II, 9, 14; IV, 5,
5. 8; 7, 8; 21, 14; VIII, 9, 9.

अशक्य XIII, 14, 1.

अश्वन in **इविरच्छिष्टाश्वन** III, 8, 13.

अश्वनायापरीत XV, 19 (p. 191, 13.)

अश्वीति XVIII, 7, 1. 2; 8, 1; 12, 1.

अश्वीतिश्चते (इ) XVI, 8, 10.

अशुद्धक I, 6, 8.

अश्वन् IV, 15, 5 ; 16, 3.

अशु III, 4, 12.

अश II, 3, 21 ; III, 18, 8 ; IV, 6, 15 ; VII, 21, 9 ; IX, 23, 4 ; XIV, 40, 15 ; 41, 10 ; XVI, 1, 14. 15. 16 ; 3, 11. 13. 18. 25. 27 ; 15, 8 ; 18, 10. 11 ; 22, 4 ; अशा XIII, 29, 21. (Cf.

शताश्च । शावाश्च । शेताश्च)

अश्वतेदनि XVI, 18, 19.

अश्वचिराच XVI, 22, 3.

अश्वपाल् XVI, 24, 5.

अश्वमेध XVI, 1, 1 ; 2, 34 ; 8, 3. 14. 23 ; 10, 1 ; 18, 10.

अश्वरथ XIV, 33, 20 ; 34, 2 ; 40, 13 ; XVII, 5, 1 ; 15, 1.

अश्वसहस्र XVI, 30, 10.

अश्वस्त्रोमीय XVI, 22, 5.

अश्विनौ XIV, 70, 1 ; 72, 1 ; XV, 22 (p. 193, 4 ; अर्षिना 193, 6.)

अश्व (वश) XVI, 11, 23.

अष्टक XV, 26 (p. 195, 1).

अष्टन् VI, 4, 7 ; VII, 27, 14 ; IX, 20, 16 ; XIV, 80, 2 ; 81, 2 ; 82, 2 ; XVI, 3, 2 ; 27, 2 ; XVIII, 1, 6 ; 7, 4 ; 13, 9 ; 18, 3.

अष्टाखष्टासु XIV, 2, 2 ; 61, 3.

अष्टम X, 10, 1 ; XV, 12, 6 ; XVI, 2, 22 ; 11, 22 ; 27, 6 ; 29,
 17 ; **अष्टमी** X, 1, 1 ; XV, 12, 6 ; XVII, 12, 4.
अष्टमनवमी V, 20, 3 ; XVI, 15, 12.
अष्टरात्र XVI, 27, 1. 7.
अष्टविध XVI, 27, 1. 2. 7.
अष्टाकपात्र XIII, 29, 29 ; XIV, 2, 17 ; XVI, 1, 11.
आष्टकर VII, 26, 10 ; 27, 16. 26 ; IX, 5, 12 ; XIV, 2, 2 ; XVI,
 27, 2.
अष्टाचत्वारिंशत्सौम X, 11, 1.
अष्टादश XIV, 41, 3.
अष्टादशाच्चर X, 8, 11.
अष्टादशाह XIII, 24, 6.
अष्टापदी XIII, 3, 5.
अष्टाविंशिन् XIII, 25, 5.
अष्टीवन् IV, 14, 32 ; 15, 19.
 1. **अस् असि** XV, 22 (p. 192, 13. 17) ; 24 (p. 193, 21) ; **अस्ति**
 I, 1, 40. 44 ; 12, 11 ; III, 2, 9 ; 3, 9 ; 10, 7 ; 19, 7 ; 20,
 12. 13 ; 21, 10 ; IV, 4, 7 ; 14, 2 ; VII, 26, 6 ; XV, 17
 (p. 189, 2). 19 (p. 190, 7) ; XVI, 15, 1. **समि** XV, 26 (195
 10) ; **स्ता** (= स्त्र आ ?) XV, 26 (195, 2) ; **सन्ति** V, 19, 5 ;
स्ताम् XV, 25 (p. 194, 17) ; **स्तात्** I, 17, 13 ; II, 3, 23 ; III,
 21, 2 ; IV, 1, 3 : 3, 7 ; 8, 5 ; VII, 26, 6 ; XI, 12, 1 ; XII,

7, 3; 13, 5. 6; XIII, 20, 9; XIV, 29, 2: 51, 1; 62, 2;
+ XV, 25, 27; XVI, 22, 21; ff; खुस् XIV, 84, 3; XVII, 4,
4. 7; XVIII, 24, 31; असानि X, 21, 9; अस्त् XV, 18 (189,
9); सन् XV, 25; सती XVI, 11, 17; आस XIV, 27, 1;
40, 1; XV, 16, 12; 17 (p. 18 7, 22). 18 (189, 10). 24 (193,
19); XVI, 29, 9; आसुस् XIV, 62, 2; XV, 20 (p. 191, 15).
26 (p. 195, 3); आसौत् XVI, 10, 1.

2. अस्

- + अति आसम् XV, 1, 8.
- + अप अस्य V, 13, 3.
- + अभि अस्यन्ति VII, 26, 12; IX, 18, 2.
- + उप अस्यन्ति VIII, 2, 13.
- + नि अस्यते I, 15, 14.
- + उपनि अस्य IV, 5, 2.
- + निष् अस्य I, 6, 6.
- + परि अस्यन्ति XVIII, 24, 23; अस्य II, 9, 14.
- + परा अस्य XIII, 29, 2.
- + विपरि अस्येत् XII, 11, 9; XVI, 7, 12; 21, 22.

अस्युः XIII, 1, 5.

अस्त् XII, 4, 6; XIV, 52, 8.

आसम् XI, 4, 3; XVI, 10, 12.

+ प्र अस्ति XVII, 10, 13 ; अस्ति III, 16, 26.

+ प्रति अस्ति II, 7, 12.

+ सम् अस्ते VII, 26, 6.

अस्य VI, 3, 10 ; XVIII, 14, 5.

अस्ता IV, 2, 6 ; V, 10, 18, 21 (cf. समस्तोपस्थान-
प्रभृति).

+ उपसम् IV, 12, 10.

असंयुक्त I, 1, 14.

असंवत्सरदीचित XVI, 20, 10.

असंवत्सरभूतोख XVI, 20, 11.

असंवर्तमान XVI, 1, 8.

असंविदान III, 6, 1.

असंदृश्यन् II, 9, 4.

असंस्थित VI, 13, 8.

असंसर्वम् VII, 5, 10.

असंखादन् IV, 7, 8.

असंतत III, 16, 9.

असंतम्बन् VII, 15, 2.

असंधावमान IV, 15, 3.

असंधेय XV, 24 (p. 194, 9, 10).

असंनयन् I, 3, 15, 18.

असंप्रकीर्ण XVIII, 24, 26.

असंप्रेषित VII, 15, 2 ; X, 1, 11 ; XVI, 17, 4.

असंमित XIII, 11, 6.

असर्वपृष्ठ XII, 7, 3.

असि XV, 21 (p. 192, 9).

असित (धार्वन) XVI, 2, 19.

असिवद्ध XIV, 22, 10.

असुर (plur.) XIV, 27, 1 ; 23, 1 ; 29, 1 ; 32, 1 ; 38, 1 ; 40, 1 ;
50, 1 ; XVI, 2, 20. (Cf. देवासुराः)

असुरविद्या XVI, 2, 21.

असु VI, 1, 6.

असौ XVI, 21, 15 ; XVIII, 24, 2 ; **असावसौ** I, 14, 17 etc.

असौयज VII, 8, 4.

अस्तमय XI, 13, 2. (Cf. पर्यस्तमयम्)

अस्तमिते I, 3, 5.

अस्तुत XIII, 10, 4.

अस्तृ XVII, 5, 3.

अस्थि IV, 15, 8 ; XIII, 11, 1. 8.

अस्थिकुम्भ XIII, 11, 2. 9.

अस्न VI, 1, 6.

अस्त्रयोनौ XI, 13, 21. 33 ; 14, 6.

अह आह III, 15, 11; 16, 23; IV, 15, 7; V, 11, 1; 16, 9
VI, 9, 6; VII, 2, 11; 6, 4; 8, 7; 9, 7; 14, 9; VIII, 11, 7;
X, 1, 11; XVI, 7, 7; XVII, 11, 3; 14, 4; 15, 9; XVIII,
24, 10.

आङ्गस् XV, 7, 6; XVI, 7, 4; 20, 12; 22, 11. 20. 21.
23. 25. 27; XVII, 13, 8.
+ **अनु आह** I, 2, 27; V, 15, 4. 5; 16, 8; 18, 1; 19, 13;
VI, 3, 9; 9, 7; VII, 6, 1; 7, 1; XIV, 33, 16.
+ **प्र आह** VII, 10, 2; XVII, 17, 10.
+ **प्रति** VI, 7, 9; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 3; 13, 17. 18.

अह वैव XIV, 50, 1.

अहंश्रेयस XIV, 29, 1.

अह (cf. **अद्वादशाहम्**। **अष्टादशाह**। **एकाह**। **कतिपयाह**।

द्वादशाह।

अहत IV, 15, 4; 16, 9.

अहन् and **अहस्** (**अहर्**) I, 3, 6; X, 1, 9; 12, 1; XI, 2, 1;
XII, 27, 4. 5; XIII, 16, 5, 20, 8; XIV, 1, 2; 20, 3; 46,
2; 48, 2; 74, 1; XV, 1, 13; 2, 33; 12, 6. 14; XVI, 3, 7;
8, 21; 40, 10. 17; 15, 4. 13; 20, 12; 21, 7; 23, 5; 24, 3.
11. **अहरहः** V, 11, 14; XIV, 6, 6; **अङ्गा** XI, 4, 14; 5, 8;
अङ्गः X, 1, 14; 5, 21; 8, 13; 9, 6; XI, 9, 9; XII, 2, 23.

24; 6, 4; 7, 2. 3; 27, 6; XIII, 15, 18; 20, 12; XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 5; 25, 5; 27, 13; 29, 8; 31, 5; 33, 22; 34, 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 49, 3; 50, 2; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4; XV, 13, 9; 22 (p. 193, 9); XVI, 21, 3. 18. 20. 26; 23, 9. 10. 11. 12; XVIII, 23, 16; 24, 9 (= dat.); अहनि V, 10, 35; 11, 10; VII, 15, 18; XII, 2, 13; 3, 22; 4, 4. 22; 5, 23; 7, 3; 9, 10; 10, 4; 12, 2; XIV, 1, 2; 8, 9; XVI, 18, 13; 21, 20; 22, 4; XVII, 6, 3; अहन् (=अहनि) XVI, 22, 15; अहनी XII, 27, 5; XVI, 9, 2; 15, 12; 21, 22; अक्तोः X, 9, 15; XII, 3, 17; XIII, 5, 1. अहानि X, 1, 4; XIII, 20, 2; 27, 7; अहोभिः XIII, 14, 10. (Cf. अघाहन् । पृष्ठाहन्)

अहर्योग XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

अहःसंघात X, 1, 20; XII, 2, 1; XVI, 20, 3.

अहीन (1.)° V, 1, 10. (2.) XI, 1, 3. 5; XIV, 1, 1; XVI, 19, 1; 20, 8; 30, 12. (Cf. सत्त्राहीनः)

अहीनस्त्रक XII, 3, 14. 20; 4, 18. 20; 5, 17; 6, 18. 19; 8, 4.

अङ्गला II, 7, 8.

अहोम III, 2, 11.

अहोरात्र XIV, 79, 2; XVI, 20, 2.

अहोरात्रस्त्रोम XIV, 79, 1.

आ

आ (1.) (praep. c. abl.) I, 12, 7; 15, 15; II, 6, 12; 7, 7; 13, 7; 14, 5; 17, 5; III, 1, 9; IV, 4, 13; 10, 2; 12, 1; 15, 6; 19, 7; 21, 22; V, 6, 9; 14, 2; 19, 16; VI, 6, 21; VII, 3, 1; 4, 17; 6, 7; VIII, 12, 9; 15, 1. 2. 4. 5. 6; IX, 23, 13; X, 21, 10; XI, 14, 21; XIII, 14, 9; XVI, 14, 1; 18, 17; XVII, 13, 12; 17, 3. 11; XVIII, 24, 23. (2.) **आ** or **आस्** XVII, 15, 9 in आ वेला.

आंशव XVI, 12, 20.

आकार I, 2, 1.

आकाश IV, 8, 6; XIII, 5, 22; XVII, 13, 8.

आकृति in पुरुषाकृति IV, 15, 22.

आक्रमण in बहिराक्रमण I, 4, 1.

आखण XVII, 5, 5; 15, 4.

आख्या I, 16, 2.

आख्याद् XV, 27 (p. 196, 7).

आख्यान XV, 27 (p. 195, 22).

आगन्तु V, 20, 3; XIII, 16, 2.

आगम IX, 1, 8. (Cf. एकागम । चयोदशागम)

आगत्य IX, 20, 11. 13.

आगार in यज्ञागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

आग्नवैष्णव II, 4, 2; IX, 24, 2; XV, 16, 1; ऋवी V, 3, 1; VI, 1, 22; XIV, 6, 6. (Cf. **आग्नेयाग्नवैष्णव**)

आग्निमारुत VIII, 6, 1; 7, 11. 20; 14, 6; IX, 1, 8. 11; X, 2, 9; 3, 15; 4, 15; 5, 24; 6, 19; 8, 15; 9, 17; 11, 9; XI, 6, 8; 7, 12; 8, 7; 9, 8; XVIII, 23, 1. (Cf. **वैश्वदेवाग्नि-मारुत**)

आग्निमारुतसूक्त XVIII, 23, 15.

आग्निवार्षणी II, 5, 30.

आग्निष्टोमिक XVI, 20, 12.

आग्नीध्र (1.) III, 8, 25; VII, 4, 10. 11; 17, 11; VIII, 2, 11; X, 1, 18; XIII, 14, 1. (2.) VI, 12, 11; XIII, 29, 4; XIV, 22, 11; XVII, 5, 5. 8; 6, 4; 11, 4.

आग्नीप्रीय III, 21, 4; V, 10, 35; 14, 4. 13; 15, 10; 19, 1; VI, 2, 1; 8, 8; 12, 13; 13, 9; VIII, 8, 9. 10; 9, 9; 12, 10; XIII, 3, 4; XVII, 7, 11; 11, 4.

आग्नेय III, 12, 3.

आग्नेय I, 3, 11; 8, 4; II, 5, 2. 8; III, 8, 9. 18; 9, 2. 5; 10, 4; 13, 6; IV, 20, 6; VI, 3, 11; 9, 1; 10, 1; IX, 20, 18; 23, 8. 12; XIII, 29, 29; XIV, 51, 4; 57, 18; XV, 1, 21; 3, 16; XVI, 1, 11; 9, 27. **आग्नेयी** II, 3, 9. 14; VIII, 13, 2; XIV, 6, 6.

आग्नेयाग्नवैष्णवौ III, 11, 7.

आग्नेयिन् III, 11, 11; IX, 24, 7.

आग्नेयण II, 3, 36; XIV, 5, 2.

आग्नेयदेवता III, 12, 17.

आग्नेयायणी III, 15, 3.

आङ्गिरस XV, 24 (p. 193, 21); 25 (p. 194, 15); XVI, 2, 12.

आङ्गिरसामयन XIII, 28, 3.

आचमनप्रमृति I, 1, 8.

आचमनीय IV, 21, 5. 25.

आचार्य III, 16, 21; IV, 21, 1.

आजि XVII, 5, 3.

आजीगर्ति XVI, 11, 2.

आज्ञ्य (1.) II, 3, 10; 7, 9. 11. 12; III, 20, 14. 20; IV, 8, 1;
18, 10; V, 5, 2; 8, 2; IX, 27, 6; XIII, 3, 2; XIV, 22,
16; (cf. पृष्ठदाज्ञ्य) (2.) (शस्त्र) VII, 5, 20; 9, 1. 3; 10, 1;
VIII, 14, 2; X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2; 8, 1; 9, 2;
10, 2; 11, 2; 13, 1; XI, 2, 2; 4, 2; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 10,
2; 11, 7; 13, 11. 18; 15, 2; XII, 9, 2; XIV, 3, 3; 52, 4;
61, 3; XV, 1, 32; 6, 2. 5; 11, 3; 13, 3; XVI, 7, 13; 14,
1. 2. 3; 21, 5. 17; XVII, 8, 1.

आज्ञ्यप्रउग्योः VII, 5, 21.

आच्यभाग I, 8, 1; 16, 3; II, 2, 13; 5, 12. 22; III, 7, 3; 13,
21; 15, 8; 16, 24; IV, 20, 6; V, 5, 5; 18, 5; VIII, 11,
12. (Cf. सद्दराच्यभाग)

आच्यभागप्रमृति III, 15, 13; VIII, 12, 12.

आच्यभागान्त I, 14, 22.

आच्यलेप VII, 5, 10.

आच्यस्त्रास्त्री XVII, 11, 4.

आच्याङ्गति IV, 17, 13; 18, 7; 20, 6.

आच्येय IX, 25, 1.

आतान in एकाहातान XVII, 9, 4. XVIII, 22, 3.

आतिच्छन्दस IX, 27, 1; X, 8, 2.

आतिथा V, 10, 1; IX, 24, 6.

आतिथापर्यन्त XV, 13, 2.

आत्मन् (1.) II, 12, 11; 17, 8; IV, 8, 3; XIV, 32, 1; XV, 17
(188, 11); 19 (190, 22); 20 (191, 16); XVI, 15, 1; 16,
1; 29, 7; XVII, 16, 1. 2. 3. 4; **आत्मन्** (= आत्मनि) XIV,
28, 8. 9; XV, 6, 6. 7 (2.) XV, 7, 6. 7. 8 (Comm. ततो
मुख्यं लोचिय) XVII, 14, 3. (3.) XVIII, 1, 3. 11. 23. (Comm.
आत्मशब्देन सकलं परिधानौयानं शस्त्रमुपलब्ध्य)

आत्रेय X, 4, 4; XVI, 18, 18.

आदापनादि in सुगादागनादि I, 14, 22.

आदि VII, 15, 1; VIII, 1, 2; XII, 13, 5. (Cf. आग्निप्रणाथ-
नादि । अनुथाजादि । कर्मादि । चतुर्विंशत्यज्ञरादि । परिव्ययणी-
आदि । सुतादि । मनोतादि । रौद्रादि । ग्रस्तादि । सुग्राहाप-
नादि । खरादि)

आदित्य IX, 21, 3; XIV, 56, 10; XVI, 20, 4.

आदित्य (1.) XVI, 2, 7; आदित्याः IX, 24, 2; XIV, 33, 14;
40, 1;—II, 7, 13; III, 17, 6; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4;
V, 2, 3; VI, 13, 2; XI, 13, 2; XVII, 1, 4; 13, 7. (2.) II,
3, 4. 14. 17; XIV, 2, 15. 21; XV, 14, 13. (3.) (Yajñakratu)
XIV, 36, 1; (4.) XII, 19, 5.

आदित्यानामयन XIII, 22, 6; 28, 2.

आदित्यगङ्ग VIII, 1, 2; XIV, 56, 1.

आदित्यगङ्गसाविचयहौ VII, 3, 4.

आदित्यवन् VI, 9, 13.

आदित्यव्रत XII, 9, 12.

आदित्याभिवाहर XIV, 36, 2.

आदित्योपस्थान VI, 13, 13.

आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25.

आदित्यज्ञन I, 1, 19.

आदिष्टदक्षिण I, 12, 11.

आदेश III, 7, 8. (Cf. अनादेश)

आदेशन in देवतादेशन I, 2, 19.

आश्च XII, 9, 2. (Cf. एक्षवायवाश्च)

आद्यन्तयोः VI, 1, 18.

आधान in समिदाधान II, 15, 3 and समिदाधानमन्त्र I, 2, 23.

आधिकारिक III, 19, 8.

आधिपत्य XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1.

आधेय in पुनराधेय VIII, 13, 4.

आनुडुह IV, 16, 2; XVII, 3, 5.

आनन्द XVI, 15, 1.

आनीकवत XIV, 10, 16.

आनुपूर्व्य आनुपूर्व्यम् VII, 27, 30; आनुपूर्व्येण IV, 2, 7; आनुपूर्व्यं XIII, 1, 3. (Cf. चोदनानुपूर्व्ये । देवतानुपूर्व्यम् । दीक्षणानु-पूर्व्येण । प्रवरानुपूर्व्येण)

आनुयाजप्रसव IV, 7, 3.

आनुष्टुभ VI, 4, 2; 5, 3; 6, 3; IX, 20, 9; 27, 1; X, 5, 3. 10.

14; XI, 12, 8; XIV, 19, 3; XV, 10, 4; XVIII, 18, 1.

आनेभद्रौष्य X, 13, 18; XI, 15, 9; XV, 3, 1; XVIII, 22, 8.

आप् आप्नोत XIV, 2, 9; 9, 10; 26, 4; 42, 13; XVI, 1, 1;
3, 8; 8, 20. 25; 10, 1; 19, 2; 20, 2. 19; 21, 2; 22, 30;
23, 4. 26; 24, 2. 21; 25, 2; 26, 2. 7. 11; 27, 2. 7; 28, 2.
5; 29, 2. 18; 30, 2. 13; आप्न्याम् XIV, 28, 1; XVI, 1, 1;

आप्नवानि XIV, 33, 21; 34, 3; XVI, 2, 35; 8, 4. 15. 24;
 15, 16; आप्नोत् XIV, 8, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1;
 24, 1; 25, 1; 26, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
 37, 1; 58, 1; 59, 1; 63, 2; 64, 1; 66, 1; 67, 1; XV, 9,
 2; XVI, 1, 1; 10, 1; आप XV, 1, 12; आपतुः XV, 1, 12;
 आपुः XIV, 14, 1; 69, 2; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79,
 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; आप्त XV, 5, 13 (cf.
 अनाप्त); ईप्सेत् XIV, 62, 2; ईप्सून् XIV, 17, 1; 18, 1; 19, 1.
 + प्र आप्नोति XV, 16, 7; 18 (189, 21); XVI, 29, 11; आप्नोतु
 XV, 18 (189, 21); आप्नुयात् III, 8, 14; आप XV, 18 (189,
 22); XVI, 29, 6; आपत् XV, 18 (190, 1); आप्य XIII, 29,
 20.
 + सम् आप्त XV, 14, 13.
 + विसम् आप्त IV, 14, 2.
 आपूर्यमाणपच XIII, 29, 7.
 आपोरेवती VI, 3, 11; IX, 20, 7.
 आपोहिष्ठीया (plur.) IV, 11, 6; 21, 5; VIII, 6, 7; 7, 12. 20;
 XIV, 57, 7.
 आप्ति (आप्त्य only) XIV, 2, 11. 13; 4, 5; 11, 7; 15, 5; 41,
 5; 42, 5; XV, 1, 6; 5, 12; 12, 16; 13, 12; XVI, 1, 5; 7,
 14. 16; 14, 3. 5; 21, 16.

(४२)

आप्तोर्याम आप्तोर्यामः XV, 5, 13; XVI, 15, 7; आप्तोर्यामे XV,
11, 14.

आप्तोर्यामन् आप्तोर्यामाणम् XV, 5, 1.

आप्तोवाजपेय (?) XV, 3, 16.

आप्य XIV, 72, 1.

आप्यायनप्रभृति V, 8, 6.

आप्यायनी VII, 5, 17.

आप्यायितवतौ VII, 15, 4.

आप्यायितवतौप्रभृति VII, 15, 9 (see critical notes).

आप्ती V, 16, 5; 18, 3; XIII, 3, 21; XVI, 12, 18.

आप्तीसुक्त XI, 13, 7.

आभिप्रतारिण XV, 16, 10.

आभिस्त्रविक X, 9, 9; XI, 4, 2; 7, 5; XII, 27, 2. 6; XIII,
15, 5. 6; 17, 1; 19, 13; XVI, 8, 26; 23, 23; 24, 13. 15.
17; 26, 8; 27, 3.

आभीक XIII, 5, 14.

आभीश्व XIII, 5, 14.

आभृति XV, 17 (p. 188, 19.)

आमावास्य I, 3, 2; III, 2, 1. 8; 3, 1. 8; 8, 16; 11, 2; XIII,
29, 7.

आयतन in अन्यायतन XVIII, 24, 27; प्राणायतन IV, 14, 16;
यथायतनम् XVII, 12, 5.

आयनिगद VI, 1, 9.

आयाम in परोद्दिव्यायाम

आयुष्काम XIV, 12, 2.

आयुष्कामयज्ञ XIV, 8, 11.

आयुष् (1.) XIV, 12, 2. (2.) XI, 4, 7 ; XIII, 19, 16 ; 22, 5 ; 29, 10, 25 ; XIV, 22, 3 ; XVI, 9, 4 ; 22, 14, 28, 4. (Cf. गोआयुषी)

आयोग in द्वादशायोग III, 18, 10.

आरण्य XVI, 3, 28.

आरम्भण in चत्यस्त्रिंशारम्भण XIII, 16, 4, 5 and पृष्ठारम्भण XIII, 19, 11 ; 22, 3.

आरूपण IV, 2, 14 ; 16, 5.

आर्चोपासङ्ग XIV, 33, 20.

आर्चनानष्ट XVI, 11, 8.

आर्ति XIII, 3, 4.

आर्लिङ्ग XIII, 14, 2. (Cf. न्यक्षार्लिङ्ग)

आई IV, 15, 5.

आईदण्ड III, 20, 2.

आईवस्त्र XVIII, 24, 7.

आर्भव VI, 8, 12 ; VIII, 1, 9 ; 8, 14 ; X, 8, 18 ; XI, 2, 9 ; 5, 4 ; 6, 7 ; 7, 9 ; XIV, 24, 2 ; 33, 5 ; 56, 8 ; 61, 6 ; XVIII, 22, 6.

आर्भवजातवेदसौये XVI, 20, 16.

आर्भवमारते XI, 14, 32.

आर्य in शुद्रार्थी XVII, 6, 1.

आर्ष VI, 1, 2.

आर्षेय I, 4, 15 ; III, 16, 23 ; V, 1, 1 ; 16, 5.

आवपन XIV, 2, 20 ; 18, 8 ; XVIII, 17, 1.

आवाप I, 16, 3.

आवापस्त्रान् IV, 15, 10 ; XII, 2, 9 ; 6, 2.

आवाहन I, 2, 1 ; 16, 10.

•**आविक**• III, 8, 12.

आविच्चित XVI, 9, 14.

आटृत I, 1, 10 ; IV, 20, 4.

आटृत्त see वृत् + आ

आटृत्तस्त्रोम् XII, 2, 25.

आटृच्चि III, 20, 12. 13: (Cf. अनाटृच्चि)

आश्चिस् V, 3, 7 ; VI, 1, 23 ; X, 1, 16.

आष्टृत in अधोविस्त्राटृत IV, 3, 7.

आश्मेधिक XVI, 10, 2 ; 12, 8 ; 14, 1.

आश्चिन VI, 6, 1 ; 11, 4 ; 13, 13 ; VII, 2, 1. 8 ; 3, 3 ; 5, 4. 5 ; IX, 19, 4 ; 20, 3 ; X, 1, 20 ; 7, 6 ; XI, 13, 15 ; XIII, 10, 1. 11 ; XIV, 13, 1 ; XV, 8, 6 ; 15, 2 ; XVII, 8, 7 ; **आश्चिनी** IX, 20, 14 ; XIII, 10, 2. 3 ; XIV, 40, 22.

आषाढ़ी II, 5, 6; III, 14, 1.

आस् आस्ते VI, 13, 5; XIV, 6, 6; XV, 19 (p. 190, 12); XVII, 13, 12; 17, 3; **आसते** X, 21, 10; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29; **आसौरन्** XIII, 14, 1; 20, 14; **आसौन** III, 14, 9. 14; IV, 3, 7; V, 14, 8; X, 21, 6; XV, 19 (190, 12); 27 (196, 1); **आसिला** II, 7, 7; IV, 4, 13.

+ **अधि आस्ते** IV, 21, 2.

+ **उप आसते** XVIII, 24, 28.

आसहु शायेणि XVI, 11, 17.

आसन II, 7, 16; IV, 6, 4; XV, 27 (p. 196, 7.) (Cf. अथासनम्)

आसन्दी XVII, 2, 6; 14, 6.

आसविह (सविह) XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 19.

आसाद् VI, 12, 14.

आसौनन्याय I, 1, 15.

आसुर XV, 15, 11.

आस्त्र VI, 12, 7; XVI, 3, 18; 12, 17.

आहनस्या XII, 24, 1.

आहवनीय I, 6, 11; 15, 17; II, 6, 2. 12; 7, 8. 14. 16; 8, 22; 12, 6. 8. 9; 13, 2; 14, 4; 15, 2; 17, 5; III, 12, 17; 14, 8; 17, 2; 19, 4. 9. 10. 12; 21, 5; IV, 2, 2. 6; 8, 3; 12,

1. 7. 10; 13, 8; 14, 10; V, 2, 3; 4, 4; 6, 7; 8, 3; 9, 4;
 14, 16; VI, 8, 3; 12, 3; VIII, 8, 9. 11; 9, 2; 11, 15;
 XIII, 29, 2; XVI, 16, 1; 18, 13.

आहार्य VII, 27, 29.

आहाव VII, 9, 1; 10, 4. 8; 19, 6. 21; 21, 8; VIII, 3, 5; 7,
 6; IX, 6, 17; 20, 28; X, 18, 24. (Cf. चतुराहाव)

आहावप्रवृत्ति VIII, 15, 2.

आहिताग्नि II, 8, 26; XIII, 14, 1; XVIII, 24, 27. (Cf.
 अनाहिताग्नि)

आहीनिकी IX, 19, 1.

आङ्गति II, 9, 7; V, 4, 2; 14, 14; VI, 7, 2; VIII, 1, 7;
 XIII, 12, 13. (Cf. आज्ञाङ्गति । प्रवृत्ताङ्गति । प्रातराङ्गति ।
 प्रायस्त्रित्ताङ्गति । सर्वाङ्गति । सायमाङ्गति)

आहार XVI, 9, 11.

इ

इ ए अय

एति XIII, 29, 29; XIV, 12, 2; XVII, 11, 1.

अन्ति XIII, 29, 7. 9. 11; XV, 13, 13; XVI, 18, 18; 23,
 13; XVIII, 24, 12. **अथानि** XIV, 2, 16; 13, 3; **एवि** XV,
 24 (193, 22) **आथन्** (not आ+आथन्) XIV, 40, 1; **एव्वामः**
 XIV, 40, 1; **अयन्तीनाम्** XVI, 22, 21; (cf. अथेतम्)

- + अति अन्ति XIV, 26, 3; आयन् XV, 17 (p. 188, 10); इत III, 3, 1; 21, 12.
- + उपाति इत्य XII, 13, 5.
- + अधिः ईयते XV, 27 (p. 195, 20).
- + अनु इत (ipv.) XV, 27 (p. 195, 16).
- + अन्तर् इथात् VI, 6, 19.
- + अभि एति II, 11, 6; 12, 3.
- + अव एति III, 14, 19; VIII, 9, 10.
- + अन्वव आयन् XIV, 32, 1; ईद्युः XIV, 32, 1.
- + अभ्यव अन्ति XIII, 29, 21. 30.
- + अव अन्ति VII, 10, 3; इथात् I, 1, 9; इत II, 15, 6.
- + अखम् इत I, 3, 5 (cf. प्रथमाखमिते)
- + अभ्यस्म म इथात् III, 19, 9; इत III, 19, 17.
- + आ अन्ति VIII, 8, 9; XIV, 14, 1; अम्, अती V, 10, 2.
24; VI, 7, 7; XVIII, 21, 6; इथाय XV, 18 (p. 190, 5).
19 ff.; इत्य IV, 12, 10; XIV, 7, 1 (cf. अथैतम्)
- + उदा एति XIV, 40, 12; इत्य IV, 12, 10; XIII, 6, 4; XIV,
6, 6; XV, 20 (p. 191, 20).
- + पर्वा इत्य XV, 18 (p. 190, 5) ff; XVII, 11, 4.
- + पता (cf. पलायमान पलाधित
- + प्रत्या अन्ति IV, 6, 12; 15, 4; VI, 13, 11; इत्य VIII, 5, 7.

- + समा अतीषु VI, 7, 5.
- + उद्द इयात् I, 3, 5; इत II, 7, 4; IX, 20, 20; XI, 18, 3. 5.
- + अभ्युद्द इत II, 7, 7; III, 19, 9. 17.
- + उप अन्ति VIII, 10, 3; XIII, 19, 7. 9. 11. 16; 21, 5.
11; 22, 3; XVI, 28, 4; XVIII, 24, 1; इहि XV, 25 (194,
12); इताम् (?) XV, 27 (195, 17); इयाम् XV, 25 (194, 15.
21); इयास् XV, 25 (194, 18); इयात् III, 13, 30;
इयाय XV, 19, (191, 14) इत्य X, 21, 12; XIII, 17, 1; 19,
7. 9. 14. 16; 21, 5. 8. 11; 24, 2; 29, 2.
- + परि एति IV, 16, 10; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;
अन्ति XIII, 11, 4; XVII, 14, 13; 17, 8; इयाम् XV, 11,
1; 12, 1; एत् XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1; एव्यन्तः
XVII, 4, 8; इत्य V, 8, 3; (cf अग्नायापरौत)
- + प्र ईयेत XIV, 8, 13; इत IV, 14, 3.
- + अभिप्र इयात् IV, 14, 2.
- + प्रति एति XVI, 24, 11; इयात् I, 16, 12; 17, 7; VI, 1,
26; अन्तु XV, 24 (194, 6); इयाय XV, 22 (193, 3); ईयेत
I, 2, 21; XII, 3, 16; XIII, 15, 5; इत 15, 26 (195, 26).
- + अनुसम् एति IV, 6, 13; V, 10, 15; 14, 22; IX, 24, 9;
इयात् V, 6, 5; VI, 9, 11; अन्त् III, 14, 10; V, 6, 3; 13,
5; 14, 12. 15; VIII, 10, 2; 15, 11.

इच्छा I, 3, 7; III, 15, 18. (cf. अनिच्छा)

इतर I, 12, 6; 16, 4; II, 18, 3; VII, 18, 8; X, 12, 6; XII, 2, 24; 9, 4; 10, 6; 12, 6; 24, 5; 26, 3; XIII, 2, 8; 3, 5; 24, 15; XIV, 22, 8; 25, 2; 26, 2; 41, 3; 42, 3; XVI, 23, 24; 24, 18; 26, 9; 27, 4; XVII, 4, 7; XVIII, 2, 6; 22, 7; 24, 7.

इति I, 1, 21; 3, 8; 14, 17; 15, 2. 5. 6. 13; 16, 2; II, 7, 18; 8, 9. 10; 9, 7. 8. 9 etc.

इतिकरण I, 2, 25.

इतिशास XVI, 2, 24.

इतिशासवेद XVI, 2, 24.

इत् XV, 19 (p. 190, 8).

इदम् I, 3, 5 etc.

इध् see इन्ध्

इध्य III, 14, 11; IV, 6, 14; 16, 3; XIV, 22, 14.

इन्दुमन्त् II, 5, 15.

इन्द्र I, 8, 14; IX, 27, 1; 28, 8; XIV, 12, 2; 26, 1; 29, 5; 33, 1. 8. 11. 14. 18; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 50, 1; 58, 1; 62, 2; XV, 1, 10; 14, 4; 18 (190, 5); 19; 22; XVI, 2, 28. **इन्द्र वसुमन्त् रुद्रवन्त् आदि-**

(१२६)

त्यवन् च्छभुमन् विभुमन् वाजवन् छृहस्तिमन् विश्वदेवावन्
VI, 9, 13; ज्येष्ठ IX, 26, 2; प्रदाव III, 2, 2; विष्टध् III, 1,
1; वृचहन् III, 3, 2; सुचामन् XIV, 13, 1. 9; 15, 4.
इश्वरकुची XIII, 29, 23. 25.
इश्वरक्रतु XII, 9, 17.
इश्वरनिहव VII, 19, 10; 26, 1; XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.
इश्वरब्राह्मणस्यथाः VII, 25, 11.
इश्वरज्ञ XIV, 8, 14. (Cf. स्खर्जिदिश्वरज्ञयोः)
इश्वरसुत् XIV, 58, 1; XVI, 15, 3; 29, 15.
इश्वरसोम XIII, 21, 7.
इश्वराग्नी XIII, 29, 24; XIV, 29, 1. 6.
इश्वराभिव्याहारे XIV, 33, 22; 37, 2; 58, 2.
इश्वरावरुणाभिव्याहारे XIV, 35, 2.
इश्वराविष्णुः (!) XIV, 37, 1.
इश्वराविष्णु XIV, 71, 2.
इश्वरोतः शैनकः XVI, 7, 7. 27.
इन्ध इन्धीत XIII, 29, 28.
+ सम् इह XVII, 18, 6. (Cf. सुसमिहृ)
इरावती XV, 17 (p. 188, 11.)
इस्त्रसंवर्तम् XVII, 5, 6.
इस्ता I, 10, 1; 11, 1; 15, 5; III, 16, 25; IV, 9, 1; V, 3, 7;

19, 12; VII, 5, 7; 17, 15; VIII, 2, 13; XIV, 10, 20.

(Cf. पुरोक्ताभेदा and खिष्टकदिल्)

इत्यादध इत्यादधस्य III, 9, 1; इत्यादधौ XIV, 5, 2.

इत्यात्म I, 15, 7; III, 15, 13; V, 7, 7; VIII, 1, 9; 12, 14.

इव II, 8, 13; VI, 1, 5; VII, 8, 12; XIV, 47, 2; 50, 1;

X.V, 21 (192, 10).

1 इष् इच्छन्ति XV, 17 (p. 188, 3); इच्छन्ते VII, 4, 13; इच्छेत् XIV, 32, 10; इच्छधम् XV, 17 (p. 188, 12); ऐश्वर् XIV, 30, 1; इच्छन् IV, 15, 23; XIII, 5, 7. 12; इद्वा XVIII, 21, 9.

+ अतु ऐच्छन् XIV, 40, 24.

+ परि इच्छेत् I, 17, 9.

2 इष् + प्र इव्यति V, 16, 4; 18, 2; 20, 1; VII, 8, 2. 4; VIII, 15, 1; XVIII, 24, 3.

+ संप्र इव्यति XVI, 1, 25; इव्यति I, 2, 27; 4, 4; III, 13, 16. (Cf. असंप्रेषित)

इष्वैका in श्रेष्ठौका XVII, 3, 11.

इषु (1.) XVII, 5, 2; 15, 1, 3. (2.) XIV, 22, 7.

इषुवच्चौ XIV, 22, 4.

इष्टप्रथमयज्ञ XIII, 14, 1.

इष्टि I, 12, 10; 17, 8; II, 2, 3; 4, 1; III, 1, 1; 6, 1; 10,
2; 15, 3. 14; 16, 1; 18, 19; 19, 10. 15; V, 3, 1; 10, 1;
VIII, 11, 1; 13, 2. 5; IX, 22, 1; XIII, 1, 3; XIV, 10,
12; 32, 2; XV, 12, 7. 11; 14, 2. (Cf. अन्वारमणीयेष्टि ।
अभुदितेष्टि । अभुद्रूषेष्टि । प्रायणीयेष्टि । मुनिसचेष्टि । शामा-
केष्टि । सर्वेष्टि)

इष्टिकाल II, 2, 1.

इष्टिपशुबन्धः I, 16, 1. 20; III, 21, 1; IV, 2, 1.

इह XVIII, 4, 7; 5, 7.

ईच् ईचते IV, 12, 7; **ईचेत** V, 17, 11; **ईचत** XIV, 27, 1;
28, 1; XVI, 15, 1; **ईचामाण** XV, 21 (p. 192, 10); **ईचमाण**
VI, 12, 2.

+ **अतु ईचते** VIII, 1, 7.

+ **अव ईचते** IV, 8, 1; **ईत्य** VI, 12, 21; VII, 5, 4; VIII,
4, 5; **ईचमाण** in **अनवेचमाण**.

+ **प्र ईत्य** I, 6, 11.

+ **प्रति ईत्य** IV, 7, 4; 21, 6; VII, 4, 4.

+ **अतुवि ईत्य** VI, 12, 24.

+ **सम् ईचते** II, 14, 1; **ईचेत** VIII, 10, 1; **ईत्य** IV, 16, 6;
VIII, 8, 9; 10, 1.

(४४)

ईयु in किष्मेय XIV, 51, 8.

ईयत् XIV, 22, 21.

ईलेयावीय V, 9, 24; VI, 6, 12.

ईय् ईये XV, 22 (p. 192, 15); ईशीत् XIV, 22, 21; ईशान
IV, 19, 1.

ईशानानी IV, 19, 5.

ईसर XVI, 10, 5.

ईषा XIV, 40, 8.

■

ए XV, 16, 7; 17 (188, 12); ए ए ए XIV, 51, 1; ए किल
XV, 16, 12; XVI, 29, 9; तदु तथा XV, 15, 11; ए वै
XV, 2, 20; XVIII, 7, 17; ए इ XIV, 12, 2; XV, 16, 10.
11; 18 (190, 4); XVIII, 2, 8. 5; ए ए XVII, 9, 7;
XVIII, 22, 10.

एक्य X, 13, 24; XII, 3, 4; 7, 1. 2. 3; 10, 1; 27, 4. 5. (Cf.
अन्युप्य। अतिरिक्तोक्य। सेक्य)

एक्यमुख्य VII, 11, 3; 12, 2; 13, 2; 14, 8. 8; IX, 7, 3; 8, 2;
9, 2; 10, 2; 11, 2; 12, 2; 13, 2; 14, 2; 15, 2; 16, 2;
17, 2; 18, 3; XIII, 10, 5.

एक्यमुखीय XI, 14, 8. 21; XII, 3, 5; 4, 2; 5, 2; 6, 1. 2;
XIII, 24, 18; XIV, 3, 8.

उक्त्यवीर्यं VII, 9, 6 ; 10, 15 ; 19, 25 ; 20, 11 ; VIII, 3, 19 ; 6,
17 ; 16, 2 ; 17, 2 ; 21, 2 ; 24, 2 ; 25, 2 ; IX, 6, 18 ; XVIII,
20, 8.

उक्त्य IX, 1, 8. 9 ; X, 2, 10 ; XI, 2, 1 ; 4, 5 ; 11, 6 ; XII, 27,
4. 5 ; XIII, 29, 8. 10 ; XIV, 7, 2 ; 8, 2 ; 15, 8 ; 41, 4.
5 ; 42, 19 ; XV, 13, 10. 11 ; XVI, 8, 19 ; 21, 8 ; 28, 4. (Cf.

आशुः। गो)

उक्त्यपस्तोचियं XI, 2, 13.

उक्त्याङ्गति XV, 5, 4. 6.

उच् + अभि उच्ते VIII, 11, 13 ; **उत्स्य** IV, 4, 2 ; 14, 8.

+ अव उचित XVIII, 24, 27.

+ व्युद् उचति IV, 11, 3.

+ निस् उचन्ति VIII, 12, 11.

+ परि उचति IV, 18, 7. 10 ; 19, 2 ; **उत्स्य** II, 6, 10 ; IV,
3, 7 ; 17, 13.

+ प्र उचित XIV, 62, 3.

उच्चन् XIV, 62, 3.

उखा in **असंवत्सरभृतेष्व** XVI, 20, 11.

उखासंभरणीया IX, 22, 7.

उगचेन XVI, 9, 2.

उच्चावच I, 16, 7.

उच्चैर्हपाण्डुता XIII, 1, 8.

उच्चैर्न्याय I, 1, 28.

उच्चैस् I, 1, 36; V, 1, 3; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1, 1;

उच्चैस्तराम् I, 1, 32—34; VIII, 14, 2. 4. 6.

उच्चिष्ट in इविश्चिष्टाशन III, 8, 18.

उच्चिष्टदान IV, 21, 16.

उच्छास V, 17, 19.

उच्छित् XIV, 49, 1.

उच्छेष XV, 1, 21.

उत् XV, 27 (195, 17); XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15; किञ्चुत
XVI, 7, 7.

उत्कर I, 4, 1; VI, 12, 10; XVII, 5, 6. (Cf. आत्मात्करी)

उत्क्र (उत्क्रिरा उ*) XVII, 10, 5.

उत्क्रान्ति XIV, 71, 1. 2.

उत्कौ XIV, 41, 6.

उत्तम I, 1, 18. 19; 10, 1; 14, 24; 16, 10; II, 11, 2; III,
8, 21; IV, 2, 2. 14; V, 9, 25. 26; 18. 8. 4; VI, 6, 15;
7, 10; 9, 8. 12; VII, 9, 6; 10, 2. 15; 11, 4; 12, 2; 15,
17; 19, 22. 24. 25; 25, 6. 13. 14; 26, 14; VIII, 3, 16. 17;
7, 4; 14, 5. 7; IX, 3, 7; 6, 12. 16; 8, 3; 9, 3; 11, 2;
14, 3; 15, 1. 2; 17, 3; 18, 2; 19, 3; 20, 19; X, 1, 5.

(४५२)

14; 2, 7; 8, 2; 4, 3; 6, 12; 8, 14. 16; 10, 5; 11, 5;
21, 8. 9; XI, 8, 2; 4, 4; 8, 1; 9, 1; 11, 7. 12; 12, 18;
13, 13; 14, 12. 15; XII, 8, 19; 4, 19; 5, 20; 9, 3; 11,
9. 12. 13. 19. 23; 24, 5; 25, 7; 26, 19. 22; 27, 6; XIII,
7, 6; 10, 10; 19, 18; XIV, 3, 11; 39, 1. 2; 51, 12; 52,
14; 53, 8; 55, 5; XV, 1, 26; 3, 10. 11; 22; XVI, 3,
23; 8, 21; 11, 6, 12, 8; 15, 18; 24, 3. 11. 16; XVII,
17, 5; XVIII, 9, 7; 16, 3; 20, 2. 3. 4. 6; 25, 6. (Cf.

चतुर्थांश्मौ । द्वितीयोऽस्मौ । प्रथमोऽस्मौ)

उत्तमार्ध X, 6, 13.

उत्तर I, 1, 23; 2, 14; 10, 2; II, 5, 6. 14. 22; 9, 4. 8. 13;
III, 10, 4; 13, 5. 17; 14, 10. 15; 19, 7; IV, 18, 7; V,
11, 3; 13, 2. 5; VI, 1, 3; 7, 10; 9, 18; 11, 12; VII, 5,
18; 15, 2; 17, 12; 21, 4; 25, 3. 6. 7. 13; 26, 7; 27, 6.
23; VIII, 11, 15; IX, 22, 5; 23, 9; X, 3, 12; 5, 10;
7, 5. 6; 8, 12; 9, 10; 13, 9; 21, 12. 13; XI, 2, 5; 7,
5. 11; 9, 13; 10, 4; 18, 9. 25; XII, 3, 2; 6, 5; 11, 11;
12, 3. 14; 13, 2; 23, 6; 26, 1. 18; XIII, 5, 18; 12, 4;
16, 4; 18, 3; 21, 2; 22, 4; XIV, 3, 10. 17; 7, 4; 10, 10.
11; 28, 1; 32, 6; 39, 4; 41, 1; 42, 1. 9; 51, 8; 52, 3,
12; 53, 3; 56, 1. 5. 8; 57, 2. 14; XV, 8, 12. 15. 17; 12,

11; 14, 1. 13; 22; XVI, 1, 12; 3, 23; 6, 3; 13, 11. 18;
 XVII, 10, 4. 12. 16; 11, 4; 18, 3; 16, 2. 4; XVIII, 1,
 14. 20. 21; 5, 10; 7, 9. 20; 16, 2; 20, 8; 23, 6. 9. 11;
उत्तरेण I, 15, 17; II, 7, 15; 8, 22; 9, 16; 14, 4; III,
 7, 1; V, 9, 3. 4; 14, 4. 5. 12. 15; 15, 10; 19, 1; VI,
 8, 3; 12, 13; 13, 3. 5. 8. VII, 6, 1; 14, 10; VIII, 8, 9;
 9, 2; X, 21, 13; XVII, 5, 5; 7, 11; 10, 11; 11, 4; 12, 4.

(Cf. एकोन्नर। चतुर्दश्तर)

उत्तरतस् I, 1, 12; II, 9, 10; 12, 5; IV, 17, 6; 19, 9; V,
 14, 19; VIII, 5, 3; XVII, 1, 5; 7, 12; XVIII, 24, 27.

उत्तरतःपञ्चात् VII, 3, 3.

उत्तरतोलोमण् XVII, 5, 9.

उत्तरलोम (v. 1. °मन्) IV, 16, 2.

उत्तरवेदि XIV, 40, 7; XVII, 18, 6.

उत्तरारणि III, 19, 14; XVI, 16, 1.

उत्तरार्ध IV, 21, 11; XVII, 4, 4.

उत्तरार्धपूर्वार्ध XIII, 12, 9.

उत्तरोन्नरावन् XIV, 12, 11.

उत्तरोन्नरिता XIV, 12, 10.

उत्तरोन्नरिन् IX, 20, 2; 30, 12. 13.

उत्तरेणा I, 10, 4; 12, 5.

(३५७)

उत्तरौष्ट I, 10, 2.

उत्तान II, 9, 13; IV, 9, 5; 14, 12. (Cf. दक्षिणोत्तान।
सव्योत्तान)

उत्पत्तिरूप VI, 1, 3.

उत्थान XIII, 29, 17.

उत्थापिनी XVI, 13, 13.

उत्सम्बयश XIV, 47, 2.

उत्सुर्ग III, 16, 19; 18, 19.

उत्सुर्गिणामयन XIII, 20, 1.

उत्सुर्जण IV, 7, 18.

उदक IV, 15, 3. 8; XV, 18, 15; XVI, 18, 19.

उदकचर XVI, 2, 23.

उदकशेष IV, 5, 3.

उदकाञ्चलि IV, 15, 4.

उदकार्य V, 6, 9.

उदक्पाद IV, 17, 11.

उदगग्य I, 6, 8; II, 8, 22.

उदगयन VI, 1, 18.

उदग्नीव IV, 16, 2.

उदमुख IV, 21, 2.

उदस्त् II, 8, 8; 9, 14; III, 19, 3; IV, 4, 12; 17, 10; VI,

13, 2. 9; VII, 14, 11; VIII, 13, 1; X, 21, 16; XV, 26;
 XVI, 1, 7; XVII, 1, 8; 10, 5; 15, 7; उदीची II, 9, 6;
 IV, 11, 6; VI, 3, 4; VIII, 9, 5; XVI, 9, 21; उदक् I, 6,
 12; II, 8, 12.

उदधारा II, 6, 12.

उदपात्र IV, 15, 5.

उदय VI, 6, 20; IX, 20, 19; XVI, 18, 17. (Cf. उपोदयम्
 पृष्ठोदय)

उदयनतम् XVII, 1, 4.

उदयनीय XVIII, 24, 1. 2; उदयनीया VIII, 12, 1; XIV,
 39, 6; XVIII, 24, 17. (Cf. प्रायणीयोदयनीयौ)

उदर IV, 14, 27; XV, 18. 22.

उदरव्याधित XIV, 27, 2.

उदर्क IV, 12, 6; VI, 8, 13; 12, 4. (Cf. अनुदर्क)

उदवसानीया VIII, 13, 1; IX, 28, 18; XIV, 6, 6; XV, 16,
 2; XVIII, 24, 27.

उदीचीनपीत XVII, 5, 9.

उदीचीनाय XVII, 10, 4. 6. 14.

उदुब्ज्ञीय XVIII, 19, 10; 20, 6.

उदुम्बर XV, 19 (p. 191, 5); XVII, 1, 3. 8. 15. 18.

उद्गात्र XIII, 5, 9; 14, 1; 24, 9; XV, 21 (p. 192, 3); XVI,

(३४)

5, 2; 9, 21; 12, 21; 13, 2. 18; 24, 3; XVII, 2, 6; 14,

6. 8.

उद्देश I, 1, 11.

उद्धरण III, 19, 9. 10.

उद्गतवृहद्यन्तर XI, 14, 8. 22.

उद्धिद् XIV, 14, 1.

उद्धिदलभिदौ XIII, 21, 10; XIV, 11, 10.

उदन् XIV, 49, 3.

उदासन in महवौरपात्रोदासन V, 12, 2.

उच्चीयमानसूक्त VII, 4, 1; 17, 3; VIII, 2, 3.

उच्चेष्ट XIII, 14, 1; 24, 11.

उप praep. c. acc. XVII, 17, 12.

उपकनिषिका IV, 7, 7; 21, 8.

उपजन IX, 1, 7; XVI, 10, 3.

उपतापिनौ XIV, 22, 16.

उपदेश I, 3, 8.

उपद्रुत XII, 13, 5.

उपनहन in सेमोपनहन VII, 15, 2.

उपपादम् in अथोपपादम् VII, 17, 18. (Cf. पट् + उप)

उपप्रैष V, 16, 9. 10.

उपब्दि II, 9, 14.

उपभूत् IV, 9, 5 ; 14, 19.

उपमार्जन II, 9, 12.

उपमुखेन (Comm. मुखस्मौपेन) XVII, 3, 13.

उपरव XIII, 12, 9 ; 29, 6.

उपरि VI, 12, 12 ; XVII, 4, 7 ; 10, 13 ; 15, 11. 12 ; 16, 7.

उपरिष्टात् I, 1, 39 ; 2, 18. 19 ; 17, 17 ; II, 3, 10 ; IV, 3, 4 ;
XIII, 19, 3 ; XIV, 27, 11 ; XV, 12, 3 ; XVI, 18, 14 ; 30,
12.

उपरिष्टालक्षण I, 17, 17.

उपवसथ V, 11, 15 ; 15, 1 ; XIII, 19, 4.

उपवीतिन् XVI, 1, 16.

उपवेशन IV, 6, 6. 14.

उपवेष II, 8, 8.

उपश्च VI, 9, 8.

उपसद् III, 16, 21 ; V, 8, 6 ; 10, 36 ; X, 1, 3 ; XIII, 24, 2 ;
25, 2 ; 26, 2 ; 27, 2 ; 29, 2 ; XIV, 16, 2 ; 22, 25 ; 39, 5 ;
40, 19 ; XV, 1, 13 ; 12, 18.

उपसादम् see सद् + उप

उपस्थ I, 6, 10 ; IV, 14, 31 ; VIII, 5, 4 ; XV, 24 (p. 193,
16) ; XVII, 16, 7.

उपस्थङ्कत् IV, 16, 4.

उपस्थान III, 21, 7. 10; IV, 2, 8. 10; V, 4, 3. (Cf. आदि-
त्योपस्थान। समस्तोपस्थानप्रभृति)

उपस्थावानौ XVI, 3, 3; 12, 4.

उपस्थर्गन I, 9, 8.

उपहव VII, 4, 13; XVIII, 21, 9.

उपहव्य XIV, 50, 1.

उपांशु I, 1, 37; 6, 15; 15, 1; II, 5, 21; III, 12, 10; 13,
22; 14, 16; 15, 20; 18, 7; V, 1, 3; 11, 6; 17, 10; VI,
11, 15; VII, 8, 5; 9, 1; VIII, 4, 1. 3; 5, 1; IX, 23, 10;
24, 9; 27, 4; X, 18, 26; 14, 3. 7; 15, 3. 7; 16, 3. 7; 17,
3. 7; 18, 3. 7; 21, 17; XI, 13, 10; XVII, 7, 10; 17, 15;
XVIII, 1, 1. 2. **उपांशुः** VI, 6, 20; 8, 1.

उपांशुता I, 1, 29. (Cf. उच्चैरुपांशुता)

उपांशुयाज I, 1, 44; 3, 12. 18; 8, 6. (Cf. सोपांशुयाज)

उपांशुहविस् I, 1, 36; V, 3, 4; 5, 4; 7, 6.

उपांशुहविष्टा I, 16, 21; II, 3, 15.

उपाकरण IV, 20, 4.

उपगाढ XVII, 14, 7.

उपाश्चूष्ट X, 8, 21.

उपाचार I, 1, 12.

उपानह in दण्डोपानह III, 3, 7.

उपात्ति XIV, 25, 4.

उपाय in निधनोपाय V, 12, 4.

उपासङ्ग in आर्चोपासङ्ग XIV, 33, 20.

उपोतपश्च XIV, 22, 20.

उपोचनम् VI, 7, 10 ; X, 11, 8 ; XIV, 22, 24, 26.

उपोदयम् II, 7, 8.

उभ् + प्र उभ्य IV, 14, 13.

उभ I, 2, 15 ; III, 19, 8. 14 ; IV, 4, 6 ; V, 11, 15 ; XI, 10, 3 ; 12, 2 ; 13, 33 ; XII, 11, 21. 24 ; XIII, 20, 3 ; XIV, 41, 5 ; 42, 5 ; XV, 1, 6 ; 27 (p. 195, 20) ; XVI, 7, 13. 14. 15. 16 ; 14, 2. 3. 4. 5 ; 24, 20 ; 27, 6 ; XVII, 9, 6.

उभय III, 10, 2 ; XI, 12, 6 ; उभयीम् XIII, 20, 15.

उभयतस् I, 6, 6 ; XIV, 28, 8. 9 ; XV, 6, 6. 7 ; 14, 8 ; XVII, 10, 4.

उभयतःओचिय XVI, 22, 29.

उभयच I, 3, 11.

उभयसामन् VII, 21, 1 ; X, 9, 1 ; XI, 2, 1 ; 10, 1 ; 11, 2 ; XIV, 13, 12.

उरस् IV, 11, 6 ; 14, 20 ; 15, 14 ; 21, 19 ; V, 8, 4 ; VII, 4, 4 ; VIII, 9, 7 ; XVII, 16, 1.

उरोऽभिमर्णन X, 21, 5.

उरोऽभिर्मर्णनी VII, 5, 15.

उर्वरा in गोधूमोर्वरा XIV, 41, 6 and अर्वोर्वरा XIV, 40, 6.

उसूखस्त्रुप्ति XIII, 29, 5.

उलूखस्त्रुप्ति IV, 3, 2 ; 14, 32.

उत्कुक III, 19, 15 ; IV, 4, 2 ; 5, 9. (Cf. गार्हपत्योत्कुक)

उशनवन्त् XIV, 27, 13 ; 28, 10.

उशनस्त्रोम् XIV, 27, 1 ; 28, 1.

उशनस् XIV, 27, 1.

उषस् IX, 28, 5 ; XV, 22 (p. 193, 5. 6.)

उषस्य VI, 5, 1.

उष्ट् XVI, 3, 14 ; 12, 13.

उष्ण in कवोष्णौ IV, 14, 15.

उष्णिगृह्यत्वौ I, 17, 10 ; VII, 27, 18.

उष्णिह् VII, 27, 2. (Cf. गायत्र्युष्णिह्)

उष्णीष VII, 15, 17 ; XVIII, 24, 23. (Cf. सोहितोष्णीष)

ज

जङ्घ + नि जङ्घन्यति XII, 13, 1 ; जङ्घन्येत् XII, 13, 5. 6 ;

जङ्घनीय XII, 13, 5 ; XIII, 1, 7 ; जङ्घन् X, 5, 9 ; XI,

15, 12. (Cf. अन्यूङ्घन्)

+ प्रति जङ्घन्यति XII, 13, 3.

जन XIII, 1, 5.

जनक VII, 27, 27.

जर्ख I, 15, 14 ; IV, 14, 32 ; 15, 18 ; VII, 3, 1 ; XIII, 11, 14 ; XVI, 1, 8.

जर्णासूच IV, 15, 22.

जर्णु + संप्र जर्णवते XVI, 3, 34 ; 18, 8.

जर्ख्व II, 9, 11 ; VI, 3, 5 ; XII, 2, 26 ; XIV, 38, 2. 5 ; XV, 19 (p. 190, 12) ; XVI, 28, 2 ; **जर्ख्वम्** (c. abl.) I, 1, 19 ; III, 8, 20 ; IV, 21, 12 ; V, 6, 9 ; VI, 6, 18 ; 13, 12 ; VII, 7, 9 ; 10, 2 ; 14, 7 ; 21, 4 ; VIII, 1, 1 ; IX, 1, 8. 10 ; 20, 13 ; 23, 14 ; X, 2, 10 ; 7, 8 ; 11, 12 ; 13, 11 ; XI, 10, 7 ; XII, 6, 19 ; 9, 17 ; 12, 11 ; 24, 1 ; XIII, 1, 8 ; 15, 13 ; 19, 11 ; XIV, 10, 21 ; XV, 1, 27 ; 3, 4 ; 8, 6 ; 13, 2 ; 16, 1 ; XVII, 14, 16.

जर्ख्वान् I, 5, 8.

जर्ख्वस्तु III, 8, 23.

जर्ख्वाङ् XVII, 10, 8.

जवध IV, 19, 7.

जवधगोह VI, 1, 6 ; XV, 1, 26.

जघपुट XVI, 17, 11.

जग्न VI, 1, 6.

(३४५)

अह अहेत् I, 17, 19; अल्ह XI, 12, 7.

+ अप अहति XVIII, 21, 7.

+ उद् उद्ध II, 7, 8.

+ उप अहन्ति IV, 14, 36. उद्धमान V, 9, 10; उद्ध II, 16 2.

+ अभ्युप अहति XVII, 10, 14.

+ निस् उद्ध II, 8, 8. (Cf. निरुद्धप्रुवन्ध)

+ परि उद्धमान V, 6, 1.

+ प्रति उद्ध II, 8, 15.

+ वि अहति IV, 9, 5.

+ सम् अहन्ति XVII, 6, 3.

+ परिसम् उद्ध II, 6, 9; IV, 3, 7.

अह VI, 1, 3; 9, 12; XIV, 51, 5. (Cf. अनूह)

ऋ अर्पयन्ति XVI, 17, 11.

ऋक्क्षस् XII, 11, 8; XV, 3, 2.

ऋग्णा I, 1, 18. 22. 24.

ऋग्वेद I, 1, 28; III, 21, 2.

ऋच् I, 1, 26; IV, 14, 15; V, 17, 13; VI, 1, 4; VII, 10, 3;
27, 29; VIII, 13, 1; XIII, 1, 6; XV, 11, 5; 22; 23; 27;
XVI, 3, 11. 26. 30. 32; XVIII, 1, 3.

ऋच cf. विषमर्च । समर्च

ऋचोवेद XVI, 2, 3

ऋक् ऋच्छेयुः XIII, 3, 4.

ऋण XV, 17 (p. 188, 6.)

ऋतपेय XIV, 16, 1.

ऋतवन् XIV, 16, 10.

ऋतु II, 1, 6; 2, 2; XIV, 9, 9. 10. 11; 75, 2; XVI, 25, 2.

ऋतुकाल III, 13, 30.

ऋतुपग्नु XVI, 9, 26; 14, 20; 15, 18.

ऋतुप्रैष VII, 8, 2; X, 7, 8.

ऋतुयाज VII, 8, 1. (Cf. द्विदेवत्यर्त्याजौ)

ऋतुर्जनित्रीय XI, 14, 10. 22.

ऋतुस्तोम XIV, 75, 1.

ऋते (c. abl.) XVIII, 21, 1; (c. acc.) XII, 6, 13.

ऋतिज् IV, 21, 1; V, 1, 1; VIII, 10, 1; XIII, 2, 1; XV, 22; XVI, 13, 2; 18, 10. 15; XVIII, 24, 31.

ऋध् ऋथासुः VI, 1, 5.

+ **सम् ऋद्ध** XIV, 2, 9; **अर्धयति** XIV, 24, 3; XV, 1, 15.
18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; XVI, 3, 10; 11, 33;
12, 11; 14, 8. 12. 14. 16; **अर्धयितुम्** XVI, 29, 7.

ऋभुमन् VI, 9, 13.

ऋषि कृष्णति XVII, 10, 9. 15. (Cf. दृढपर्युषे)

ऋषभ (1) III, 15, 22; XIII, 29, 16; XIV, 23, 1; XV, 15, 4; XVII, 5, 9; 7, 8. (2.) XV, 25 (194, 21) (3.) XV, 26 (195, 1);
ऋषभ याज्ञतुर XVI, 9, 8.

ऋषभरूप XIV, 23, 2.

ऋषभवन्त् XIV, 23, 4.

ऋषि XV, 17 (188, 20); 19 (191, 13.); 20 (191, 16); 22 (193, 7); 24 (193, 22); 27 (193, 20). (Cf. सप्तऋषि)

ऋषिस्तोम XIV, 63, 1.

ए

एक I, 4, 9. 10; III, 10, 2; 15, 21; 16, 23; 19, 8; IV, 4, 6; 15, 4; VI, 1, 26; 4, 3; VII, 15, 6. 13; 19, 12. 13. 14. 17. 19; 26, 3. 9. 11; 27, 27; VIII, 2, 20; 3, 13; 6, 3. 8; IX, 5, 3; 6, 15; 22, 7; X, 3, 5; 4, 5; 5, 4; 6, 3. 6; 8, 3; 10, 4; 11, 8; 12, 6; 13, 6; XII, 2, 10. 13; 25, 1. 5; XIII, 6, 4; XIV, 42, 8. 9; XV, 17, 20; XVI, 22, 12; XVII, 4, 4; 7, 7; XVIII, 10, 8; 12, 3; 17, 2; एके II, 4, 6; VI, 11, 18; IX, 23, 6; XV, 1, 9; 7, 6; 15, 10; XVI, 7, 4; 20, 12; 30, 10; XVII, 13, 8; XVIII, 2, 3. 5.

एककपालदेवता XIV, 5, 7.

- एकचिंश्ट् XV, 22 (p. 192, 18.)
- एकचिक् XI, 3, 1; XIII, 20, 4.
- एकचिकचिकैकाभ्याम् XIV, 42, 7.
- एकदीच V, 4, 3.
- एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12.
- एकधैकधा VI, 1, 10.
- एकपर्वन् XIV, 10, 19.
- एकपातिनी (plur.) VIII, 3, 15; 6, 16; 7, 8; XII, 2, 14;
XIV, 53, 6; 56, 13; XVIII, 1, 8; 11, 2.
- एकयूप VI, 9, 4.
- एकराच IV, 15, 6; XVI, 19, 2.
- एकवत् IX, 23, 14.
- एकविश्व IX, 21, 6; 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 12, 9; 24, 2.
3; 33, 4. 6; XVI, 3, 10; 23, 5. 10. 11. 12; 24, 3. 7; XVII,
7, 6; एकविंशी XVIII, 14, 4. (Cf. सप्तदशैकविंशे)
- एकविंशति XII, 3, 21; XIV, 20, 2; XVI, 3, 1. 5. 15; XVIII,
13, 4; 15, 7.
- एकविंशतिप्रभृति VII, 17, 18.
- एकविंशतिराच XIII, 16, 3.
- एकविंशत्यरक्षि XVI, 3, 1.
- एकविंशत्प्रभृति XVI, 21, 6.

एकविंशस्तोम X, 5, 1; XI, 13, 1; XIV, 13, 12; XVI, 3, 9;

24, 10.

एकविधि XVI, 19, 1.

एकशत XI, 14, 29; XV, 26 (p. 195, 3).

एकशफ VII, 18, 4.

एकषष्टिराच XIII, 18, 1.

एकसूक्त XI, 10, 10.

एकहविस् II, 3, 14.

एकहाविन् II, 12, 8.

एकहोम II, 9, 15.

एकादश VI, 9, 7; XVI, 30, 7; अश्वसहस्रमेकादशम् XVI, 30,
10; **एकादशी** VI, 7, 2.

एकादशकपाल XIV, 13, 6.

एकादशन् IV, 10, 2; V, 15, 10; 19, 24; IX, 20, 17; XI, 14,
23, 26; XII, 4, 8; XVI, 3, 20; XVIII, 12, 2; **एकादशैका-**
दश XV, 4, 11.

एकादशप्रस्तुति VII, 15, 10.

एकादशराच XVI, 30, 1.

एकादशविधि XVI, 30, 1. 2.

एकादशस्तोम XIV, 11, 4.

एकादशाच्चर VII, 27, 22; XIV, 11, 5; XVI, 30, 2.

एकादशिन् IV, 10, 3; एकादशिनी XIV, 10, 15.

एकान्तर XVI, 13, 18.

एकान्त्रपञ्चाशद्राच XIII, 17, 3.

एकारौकारौ I, 2, 7.

एकाइ IV, 14, 2; IX, 1, 1; XI, 4, 12; 5, 3; 6, 4. 7; 7, 6;
10, 11; 15, 9; XIII, 19, 3; 24, 16; XIV, 1, 1; XV, 1,
39; 2, 31; 12, 3; XVI, 8, 6. 17.

एकाइभूत XII, 2, 26; 6, 19. (Cf. एकाईभू)

एकाइतान XVII, 9, 4; XVIII, 22, 3.

एकाइर्थ XIII, 15, 1.

एकाहीभू भवन् XIII, 24, 17.

एकैक I, 17, 7; II, 6, 10; III, 16, 8; IV, 21, 5. 14; V, 9, 4;
11, 1; VII, 16, 5; VIII, 7, 8; X, 5, 12; 6, 11; 7, 8; XII,
9, 4; 23, 3; XIII, 20, 5; 23, 2. 4; 24, 4. 5; 28, 5. 6. 7.
8; XV, 4, 9; 9, 5; 14, 10; XVI, 13, 5.

एकोन्तर IV, 10, 2; XIII, 14, 9; XVI, 19, 1; 30, 12.

एत एष I, 12, 10. ff.

एतश्प्रलाप XII, 17, 3.

एतावत् XVII, 2, 5.

एतावत् XIII, 1, 3.

एत एते XI, 14, 1 etc.

एनस् XV, 24 (p. 194, 8) ; 27 (p. 196, 4. 5.)

एव II, 5, 26; 13, 3. 8; 15, 1. 7; III, 2, 3; IV, 5, 13; 12, 9 ff.

एवंविदंस् X, 14, 8 ff.; XIV, 7, 1.

एवंविध XIV, 2, 15; 3, 19; 5, 7; 6, 3; 7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2.

एवंस्तोम XIV, 28, 11.

एवम् II, 7, 17; 17, 5; IV, 4, 8; 10, 2; 15, 21; V, 1, 4; VII, 15, 9. 10; VIII, 1, 1; X, 9, 9. 10. 11; XIV, 2, 16; 3, 1; 12, 2; 29, 1; 32, 1; 50, 1; 51, 1; XVI, 18, 2; 22, 17; 23, 6; 29, 8. 11. 13; XVII, 7, 12; 15, 6; XVIII, 1, 19. 21.

एवमय IV, 16, 2.

एवंदेवत VI, 10, 13.

एवयामरुत् XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10.

ऐ

ऐकस्त्वर्य I, 1, 31.

ऐकादशिन् VI, 9, 3. 4; 10, 12; XVII, 7, 7.

आ॒ इहारीभू भवतः I, 2, 4.

ऐकाहिक XI, 10, 6. 7; 13, 7; XII, 4, 1; 5, 1. 24; 6, 19; 8, 2; 11, 13. 17; 27, 5; XIV, 1, 3; 3, 14; 8, 7; XV, 1, 38; 2, 30; 7, 1. 9; 8, 1. 2; XVI, 7, 13. 14. 15. 16; 8, 5.

16; 14, 2. 3. 4. 5; XVII, 8, 13; XVIII, 20, 8. ऐकाहिकी
X, 7, 14; XII, 6, 18.

ऐकाहिकश्च XIV, 84, 4.

ऐच्छाक XV, 17; 18; 22.

ऐन्द्र I, 3, 16; II, 3, 6; III, 8, 9; 9, 3; VI, 10, 7; XII, 2,
17; 7, 5; 9, 8; 10, 2; 26, 2; XIV, 13, 6; 29, 8; XV, 1,
21; XVI, 9, 28; XVII, 7, 8. 9; 8, 8. ऐन्द्री XII, 7, 6.
(Cf. आग्नेयैन्द्र)

ऐन्द्रवायव VII, 2, 2. 13; 3, 1. 2; 5, 1; X, 7, 3; XVII, 8, 5.

(Cf. वायवैन्द्रवायव)

ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणे VII, 2, 1.

ऐन्द्रवायवश्च VII, 4, 16.

ऐन्द्रवायवाद XIII, 11, 7.

ऐन्द्राग्नि I, 3, 15; 8, 11; II, 3, 4; III, 8, 17; 9, 6; 12, 3;
14, 4; VI, 1, 18; 9, 2; 10, 9; XIV, 10, 17. 19; XV, 1,
21; XVI, 7, 5; XVII, 7, 7; XVIII, 16, 1; ऐन्द्राग्नी XII,
2, 22.

ऐन्द्राग्नात्त III, 15, 17.

ऐन्द्रापौष्टि VI, 11, 1; XV, 12, 3; XVI, 3, 31.

ऐन्द्रावैष्णव VI, 11, 3; XV, 16, 3; XVI, 9, 32; ऐन्द्रावैष्णवी
XIII, 7, 3. 4; 8, 3. 4; 9, 3. 4; 12, 5. 6.

(४५)

ओ

ओकार I, 1, 19. (Cf. एकारौकारौ)

ओदन in चीरौदन XIV, 16, 4.

० ओदनसव ० XIV, 73, 3.

ओम् XV, 27 (p. 196, 2. 3.)

ओषधि II, 3, 26; IX, 28, 5.

ओषधिवनस्यतीनाम् XVI, 15, 11.

० ओषधिसव ० XIV, 73, 3.

ओष्ठ in अधरौष्ठ and उत्तरौष्ठ I, 10, 2.

ओष्ट्यस्थान I, 2, 5.

औ

औकार I, 2, 13.

आङ्गुकारीभू भवतः I, 2, 5.

औदुम्बर XIV, 16, 3; XVI, 17, 1; XVII, 3, 3; औदुम्बरी VI, 12, 23; VII, 14, 10; X, 21, 6; XVII, 2, 6; 3, 4.

औद्रुभण V, 4, 1.

औपासन VII, 7, 9.

औश्चिज XVI, 11, 7.

औषिष्ठ VI, 4, 8 ; 5, 9 ; 6, 9 ; IX, 5, 9. 10. 11. 12 ; 20, 17 ; X, 4, 4 ; 12, 12 ; XI, 6, 1 ; औषिष्ठी XVIII, 12, 1.

क

क (1.) कस्त्रै XIV, 8, 1 ; कस्त्रै XIV, 9, 1 ; किसु XV, 17 (p. 188, 12) ; किसुत XVI, 7, 7 ; ये के च XVI, 15, 8 ; अत्किं च XVI, 20, 2 ; 21, 2 ; 23, 4 ; 24, 2 ; 25, 2 ; 26, 2 ; 27, 2 ; 28, 2 ; 29, 2 ; 30, 2 ; न-कस्त्रन XIV, 22, 21. 22 ; XVI, 3, 37 ; न किं चन XV, 19 (p. 191, 11) ; कच्छिज्ञ-अन्यतम V, 1, 10 ; किं चिद् I, 17, 13 ; XIII, 6, 2 ; XVIII, 24, 19 ; काँ चिद् XVI, 2, 21 ; किं तु XV, 17 (188, 12) ; किं खिद् XV, 17 (188, 4) (2.) देवता IX, 27, 1 ; XV, 2, 10.

ककुप्कारम् IX, 20, 6 ; XVIII, 4, 3. 4 ; 5, 3. 4.

ककुभ् VII, 25, 3. 5. 7. 14. 16 ; 27, 4. 20.

कवीवन् (औषिज) XVI, 11, 5.

कण्ठ IV, 14, 21.

कण्ठ I, 7, 3.

कण्ठरथन्नर X, 9, 14 ; XIII, 16. 5.

कतिपय XVII, 6, 6.

कतिपयाह XVII, 1, 2.

कथम् XIV, 27, 1 ; 28, 1.

कद्रथ II, 5, 27.

कद्वन्त् XI, 11, 10 ; 12, 2 ; XII, 4, 1 ; 5, 1 ; 6, 1. 10 ; XIII, 24, 18 ; XV, 2, 9 ; XVI, 21, 25. 28. 30.

कनिष्ठ XIV, 72, 1 ; XV, 20 (p. 191, 18.)

कनिष्ठपूर्व IV, 15, 4.

कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कनीयंस् XV, 22 (p. 193, 7) ; 26 (195, 4. 7.).

कपल XVIII, 7, 8. 20.

कपाल IV, 14, 25. (Cf. अष्टाकपाल । एकादशकपाल । दशकपाल ।
द्वादशकपाल । पञ्चकपाल)

कम् कामयेत VII, 15, 15 ; XIII, 3, 4 ; XVIII, 2, 6 ; अकाम-
यत XV, 11, 1 ; 12, 1 ; XVI, 1, 1 ; कामयमान XIV, 31, 1 ;
अचीकमेताम् । अचीकमन्त VI, 1, 5.

कथाशुभीय X, 11, 12 ; XI, 2, 4 ; 11, 9 ; XIII, 5, 15 ; XV,
2, 9 ; 7, 1.

कथाशुभीयतद्विद्वासौये XIV, 39, 9 ; 84, 5 ; XVI, 21, 31 ; 23,
18.

करण in द्वितिकरण I, 2, 25.

करव्व XVIII, 24, 3.

कर्ण IV, 14, 23.

कर्ट्त्त VII, 4, 13.

कर्मन् I, 1, 25; 2, 26; II, 9, 15; III, 16, 20. 22; 21, 12;
IV, 14, 1; 15, 6; VI, 11, 14; XII, 1, 2; XIV, 10, 2;
40, 17; XV, 24 (p. 194, 5); XVIII, 24, 8. (Cf. अवध्य-
कर्मन्। देवकर्मन्। परिधिकर्मन्। पशुकर्मन्। बहिष्कर्मन्।
ब्रह्मकर्मन्। यथाकर्म। सर्वकर्मन्। होष्टकर्मन्)

कर्मपृथक्ता I, 2, 24.

कर्मविपर्यास V, 10, 13; 13, 9.

कर्मप्रसव IV, 16, 7.

कर्मसंयोग I, 1, 24.

कर्मादि IV, 6, 7.

कलश XIII, 12, 1; XVII, 4, 8; 17, 9.

कलशवती VII, 15, 8.

कला XVI, 22, 16. 18. (Cf. घोलग्नकला)

कलापि in गोधूमकलापि XIV, 41, 8 and यवकलापि XIV, 40, 9.

कलि XV, 19 (p. 190, 17.)

कल्पविप्रतिषेध XIII, 14, 5.

कल्याणाभिव्याहार XVII, 1, 18.

कवच in कांशकवच XIV, 34, 2 and खाङ्गकवच XIV, 33, 20.

कवचिन् XVI, 1, 16.

कवष VI, 1, 6.

कवि XV, 24 (p. 193, 21.)

कवोष्ण IV, 14, 15.

कव्यवाहन III, 16, 3. 10 ; IV, 4, 1.

कश्चप (1.) VI, 1, 6. (2.) XVI, 16, 4.

कांस्त्रा IV, 16, 3. 9 ; 21, 8.

कांस्त्रकवच XIV, 34, 2.

काकुभ VII, 25, 5 ; XVIII, 13, 9.

काचीवत IX, 20, 11. 12 ; XVI, 11, 4.

काङ्क्ष काङ्क्षति I, 1, 25 ; काङ्क्षेत् VI, 9, 10 ; IX, 20, 19.

काण्डवीणा XVII, 3, 12. 14.

काण्ड (वस्त) XVI, 11, 20.

काङ्गवेय XVI, 2, 13.

कानीत (पृथुश्वः) XVI, 11, 23.

काम (1.) X, 21, 14 ; XIV, 9, 12 ; 41, 5 ; 42, 5 ; XV, 1, 12 ; 6, 6.

7 ; XVI, 1, 1 ; 7, 14. 16 ; 14, 3. 5 ; XVIII, 24, 29. 30 (2.)

अग्नि काम III, 4, 10 ; IX, 23, 3 ; XIII, 29, 20 ; XVI, 10,

4—8. (Cf. अनन्तकाम । अन्नाद्यकाम । अपचितिकाम । आसु-

क्काम । गर्भकामा । तेजस्काम । लिषिकाम । पद्मकाम ।

पुच्कामा । पुरोधाकाम । प्रजाकाम । प्रजातिकाम । प्रतिष्ठाकाम । बलकाम । बङ्गकाम । ब्रह्मवर्चसकाम । मरणकाम । यज्ञकाम । यत्काम । वीरकामा । दृष्टिकाम । शुतकाम । सर्वकाम । स्वर्गकाम । स्वाराज्यकाम)

कामिन् in सर्वकामिन् XVI, 1, 15 ; 10, 9.

काम्य II, 5, 1 ; III, 11, 5 ; VI, 1, 20 ; काम्या I, 16, 21.

काय III, 14, 4. 16 ; कायौ XIV, 7, 5.

०कार in अकार । आकार । एकार । ओकार । आइकारौभू ।

आइउकारौभू । षकार । स्वाइकार)

कारण II, 14, 8 ; III, 19, 17.

कारपचव XIII, 29, 21.

काराधद्वोचियाः IX, 20, 12.

कार्णिकौ III, 15, 1.

कार्मुक XIV, 22, 10.

काल II, 5, 7 ; 7, 5 ; III, 2, 8 ; VI, 6, 20 ; XIII, 6, 1 ; XVII, 5, 10. (Cf. अभिन्नकाल । दृष्टिकाल । चतुर्काल । दक्षिणाकाल । पुनराधेयकाल । प्रणीताकाल । सवनीयकाल । स्वकाल)

कालवाद X, 21, 19.

काल्येय VII, 24, 1 ; XV, 7, 5.

काव्य XIV, 27, 1.

काश्वैदेह्योः XVI, 29, 6.

किंपुरुष XVI, 3, 14; 12, 13.

किल XV, 16, 12; XVI, 29, 9.

कुचि in रक्षकुची XIII, 29, 23, 25.

कुन्नाप XII, 6, 13; 13, 7.

कुवेर (वैश्वरण) XVI, 2, 16.

कुम्भ IV, 15, 8; **कुम्भी** XIV, 41, 9. (Cf. अस्थिकुम्भ | पुर्णकुम्भ)

कुरु XV, 16, 11.

कुरुत्तेच XV, 16, 11.

कुरुवाजपेय XV, 3, 17.

कुल XIV, 40, 10.

कुलाय XIV, 29, 1.

कुलीन in कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कुश II, 8, 22; 9, 12; III, 19, 9; IV, 8, 3; 4, 2; 16, 2, 6;

XIII, 6, 3; XVII, 4, 5; 6, 5; 10, 14.

कुशतरुण II, 7, 12.

कुशभार XVII, 6, 6.

कुशल XV, 26 (p. 195, 4. 8.)

कुशिक XV, 27 (p. 195, 16.)

कुम्भीदिन् XVI, 2, 20.

कुसुरविन्दुचिराच XVI, 22, 14.

कुङ्क IX, 28, 2.

कूर्च IV, 21, 2. 25; XVII, 4, 5.

क करोति I, 1, 6; II, 10, 5; III, 10, 6; X, 8, 17; XI, 11, 16. 18; 12, 13; XII, 11, 3; XIV, 2, 22; 13, 11; XVI, 1, 14; 10, 15; 21, 20. 21; XVIII, 4, 7; 5, 7; 16, 2; 23, 10 कुर्वन्ति IX, 23, 6; XIV, 13, 11; XVII, 14, 12; कुर्वते VII, 7, 4; 14, 2; कुर्महे XV, 26 (p. 195, 10); कुर्वते XVII, 4, 7; कुर्यात् I, 1, 17; II, 9, 5; V, 11, 8; VII, 7, 4; XIII, 14, 4; XV, 15, 11; 24; XVI, 2, 21; XVII, 5, 4; कुर्युः VII, 15, 11; XI, 14, 1; XII, 27, 4. 5. 6; XIII, 1, 2. 5; 5, 13; XV, 3, 3; XVII, 13, 8; XVIII, 2, 4. 6; 7, 17; 23, 4. 9; कुर्वैति X, 21, 8; XIII, 5, 18; XIV, 51, 8; XVIII, 23, 7; मनः कुर्वैति II, 7, 5; कुर्वित् XIII, 20, 4. 12; कुर्वन् II, 2, 16; कुर्वण् XIII, 5, 19. 20; चकार see यज् । ऊ । चक्रतुः see पद्; चक्रे see मन्त्रय् + आ; अकर्त् XV, 27 (p. 195, 13). क्रियते XV, 13, 14; XVIII, 24, 13; क्रियन्ते XII, 7, 4; XVIII, 24, 8; क्रियेत् IV, 5, 13; क्रियमाण् III, 16, 15; IX, 23, 13; XII, 7, 1. (Cf.

अक्रियमाण XI, 14, 2); छत III, 20, 17; XV, 24 (p. 194, 9); XVIII, 7, 16. (Cf. अनुष्ठिष्ठत). कार्य XI, 12, 1; XVII, 6, 2; छता I, 6, 10; 15, 10; III, 4, 12; 21, 12; IV, 5, 9; 14, 9. 15. 16; 15, 22; 16, 8; 21, 8; VI, 11, 17; VII, 5, 16; 7, 4; VIII, 1, 9; 7, 21; XII, 2, 24; XVII, 16, 7; XVIII, 24, 27; कारम् see ककुप्तकारम्। कारयेत् XIII, 2, 1; कारथन्ति XVII, 2, 1.

+ अधि कुर्वति XVI, 20, 3.

+ अमा कुर्वति XVI, 22, 19; कुर्वाण XIII, 19, 5; कार्य XVI, 22, 20; करवै XVI, 22, 28.

+ उपा करोति X, 21, 10; XVII, 14, 5; कुर्वन्ति XVII, 7, 1; छत XIII, 2, 2; 15, 21 (192. 4, 5); (see अनुपाष्टत); छत्य XIII, 5, 2.

+ अभ्युपा छत XIII, 12, 11.

+ अलम् कुर्वन्ति XIII, 24, 22; छत XVI, 3, 18; 12, 17; छत्य IV, 14, 5.

+ वि क्रियमाण IX, 6, 20; छत II, 5, 10; XV, 15, 10. (Cf. (अविष्टत। संस्थाविष्टत। संकल्पविष्टत)

+ सम् स्कुर्वन्ति IV, 15, 22; XVII, 4, 5; छत्य III, 20, 12; IV, 15, 23. (Cf. अननुवषट्कृते। अनुवषट्कृ। पर्यग्निकृ। वषट्कृ)

1. छत् + नि हन्तयति XVIII, 24, 20.

2. छत् see पापछत्। पुण्यछत्।

छत् (name of a die) XV, 19 (p. 190, 18).

छन्तिकाप्रस्त्रति II, 1, 9.

छत्वा see चतुर्विंशतिछत्वः। दादश्छत्वः। पञ्चछत्वम्।

छत्वा XIII, 10, 7.

छपण XV, 17 (p. 188, 15.)

छष् + उद् छष्ट्वरण् XV, 1, 28.

छष्णाजिन III, 11, 14; IV, 14, 30; XIII, 14, 6; XV, 13, 15.

कृ + उद् किरन्ति XVII, 10, 5.

+ प्र XVI, 15, 11.

+ संप्र कौर्णा (असंप्रकौर्ण) XVIII, 24, 26.

कृप कृप XVII, 8, 14; XVIII, 21, 13. (Cf. हच्छकृप। न्यायकृप।
लिङ्गकृप)

+ उप कृप XVII, 3, 10; 6, 2; कर्त्तव्यति XVII, 4, 1; कर्त्तव्यन्ति
XVII, 3, 1. 12; 4, 8; 5, 1; 6, 1; कर्त्तव्येत् XVII, 1, 18.

कृप्ति (दिशां कृपयतः) XII, 20, 1.

केश XVIII, 24, 23.

केशवपनीय XV, 16, 1.

केशमश्रूणि XVIII, 24, 19.

कौद्धपायिनामयन XIII, 24, 1.

कौश XVI, 12, 20.

कौषीतक IV, 2, 13; XI, 14, 20.

कौषीतकि IV, 15, 7; VII, 21, 6; IX, 20, 33; XI, 11, 3. 6.

कौसल्य XVI, 9, 13; 29, 6.

क्रतु VI, 3, 11; XIV, 51, 8. (Cf. इन्द्रक्रतु। यज्ञक्रतु)

क्रतुदच्छिणा XIII, 6, 5.

क्रतुपश्च XV, 1, 21.

क्रम् क्रमते IV, 11, 6.

+ अति क्रामन्ति VI, 12, 13; क्रामेयुः X, 21, 7.

+ अतु क्रामन्ति I, 16, 11. 22.

+ आ क्रामति III, 16, 18; क्रमन्ते XV, 17, (188, 22).

+ उद् अक्रामताम् XIV, 71, 2; क्रम्य IV, 15, 4; X, 21, 16.

+ परा. क्रमधम् IV, 10, 2; क्रम्य V, 16, 4.

+ प्र क्रामन्ति IV, 15, 1.

+ निष् क्रम्य V, 14, 24; VI, 11, 17; VII, 7, 4.

+ उपनिष् क्रामन्ति XVIII, 24, 26; क्रम्य V, 18, 12; 20,
7; XVII, 11, 4; 12, 4.

+ वि क्रामति IV, 12, 5; क्रम्य I, 4, 3.

क्रम in विष्णुक्रम IV, 11, 6.

क्री क्रीणन्ति XV, 13, 1; क्रीत XIII, 6, 1; क्रीता V, 6, 1;
XIII, 24, 2; 29, 2.

- + अव क्रौय XVI, 10, 9; 18, 18.
- + निष् XV, 20 (p. 191, 16. 20); XVI, 22, 19.
- कुश + अभ्या अक्रोशन् XIV, 50, 1; 51, 1.
- क्रैलिन (v. l. क्रौलिन) XIV, 10, 16.
- क्वच XV, 16, 8. 11.
- क्वचमृत् IX, 22, 2.
- क्वचवन्त् IX, 22, 2.
- क्वचसंपद्धीत् XVI, 1, 16.
- क्वचस्व• XIV, 73, 3.
- क्वचिय II, 1, 2; XIV, 29, 2; 33, 12; XV, 16, 7; 18 (p. 189, 21); XVI, 10, 9; 17, 2. (Cf. ग्रन्थाणकचिययोः)
- क्षर् + प्र क्वरन्तीषु VII, 15, 14.
- क्षल् + प्र क्वाल्य II, 9, 14; IV, 17, 18; XVII, 7, 11.
- क्षामवन्त् III, 4, 13.
- क्षिप्रम् XIV, 14, 1.
- क्षिप्रसम्भि XII, 13, 5.
- क्षीर in सक्षीर IV, 15, 8.
- क्षीरौदन XIV, 16, 4.
- क्षुरविशेषच्छिदौ XIV, 22, 4. (See critical notes !)
- क्षुष्कतापस्त्रित् XIII, 25, 6.
- क्षेच in कुरुक्षेच XV, 6, 11.

स

खण्ड XVI, 18, 18.

खन् खनन्ति XIII, 29, 6 ; XVII, 5, 8 ; खानयेत् XVII, 10, 2. 4;

खात् IV, 15, 8.

+ चि खनन्ति IV, 15, 8; खाच् IV, 15, 8 ; 17, 5.

खर् V, 9, 4.

खष्ट in गोधूमखष्ट XIV, 41, 7 and खवखल XIV, 40, 7.

खलति XVI, 18, 18 ; XVII, 6, 1.

खाङ्कवच XIV, 33, 20.

खाद् खादयन्ति XIV, 2, 11. (Cf. असंखादन्)

खादिर XVI, 3, 2 ; 12, 3.

खा + आ खापयन्ते XV, 27 (p. 196, 8), खापयेत् XV, 27 (p. 196, 5.)

+ आ खास्यामः I, 1, 1 ; 16, 11. 22 ; IX, 1, 2 ; 20, 4 ;
खात् I, 16, 1 ; III, 11, 1 ; V, 12, 5 ; VI, 1, 1 ; VIII, 12,
1 ; IX, 1, 1 ; X, 13, 24 ; XI, 1, 1 ; XIV, 8, 15 ; 10, 15.

+ सम् खायमान् XVIII, 21, 1 ; खाच् XIII, 1, 7.

+ परिसम् खपतुम् I, 17, 8.

ग

गण in वृग्ण I, 1, 18. 22. 24 and पश्चग्ण VI, 11, 16.

एतश्ची II, 6, 5.

गति IV, 6, 12.

गद् + नि गदेत् XIII, 11, 5; XVI, 2. 3. 6. 9. 12. 15. 18;
11, 3. 6; गाद्येत् XVII, 14, 1.

गन्धर्व XVI, 2, 8.

गम् गच्छति XIV, 50, 1; गच्छन्ति VI, 12, 13; 13, 3; अगच्छम्
XIV, 12, 2; अगच्छत् XIV, 12, 2; गमिष्यन्ति XIV, 40, 1;
गमिष्यन् III, 4, 9; गत II, 6, 13; गता II, 14, 4; III, 17,
1; V, 8, 4; 14, 4. 24; 15, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 18, 4. 5.
+ अधि गच्छः XV, 22 (p. 198, 9.) (Cf. अनधिगच्छन्
अनधिगम्यमाल)

+ अतु गत III, 19, 10. 12. 14.

+ आ गच्छन् VIII, 11, 14.

+ नि गच्छतः V, 18, 7; गच्छन्ति I, 16, 10; 17, 6; III, 8,
21; VI, 9, 14.

+ प्र जिगांसन् (v. l. जिगासन्, जिषांसन्) XVI, 22, 10.

गर्गचिरात् XVI, 22, 2.

गर्भ (1.) V, 14, 12; XIII, 3, 5; XV, 17 (p. 188, 16) (2.) XV,
7, 6. 8. (Cf. वैराजगर्भं। वैरूपगर्भं। रैवतगर्भं। आकरगर्भं)

गर्भकामा V, 14, 12.

गर्भिणी XV, 14, 18.

गवय् XVI, 3, 14; 12, 18.

गवामयन XII, 9, 8 ; XIII, 19, 1. 17 ; 25, 4 ; 27, 5 ; 28, 1 ;

गवामेवायन XIII, 24, 19.

गा + अप गास् XV, 24 (p. 198, 22 ; 194, 9 P. W. अगा:)

+ आ अगुस् XIV, 14, 1.

गाथा XV, 27 (p. 196, 2.) (Cf. अश्वगाथा। परःशतग्राथः)

गाथिन् XV, 27 (p. 195, 14 fl.)

**गायत्र VI, 8, 11 ; 5, 1 ; 6, 1 ; VII, 26, 12 ; IX, 5, 4. 5. 6. 7 ;
6, 12 ; 20, 8 ; 27, 1 ; XII, 2, 17. 22 ; XV, 10, 1 ; XVI,
22, 13 ; गायत्रौ VII, 27, 1 ; IX, 6, 11 ; X, 12, 7 ; 13, 4 ;
XII, 2, 16 ; XIV, 2, 3. 4 ; 38, 7 ; 42, 11. 12 ; XVI, 22,
12 ; 27, 2 ; XVIII, 7, 2 ; 18, 1. 8 ; 16, 2.**

गायत्रचक्रन्दस् XIV, 38, 8. 9.

गायत्रौचिहृभौ I, 17, 9.

गायत्रीशंसम् XVIII, 16, 1.

गायत्र्युचिहृष्टौ VII, 27, 30.

गार्त्तमद् X, 3, 4 ; XI, 7, 3 ; 10, 3. 4. 5.

**गार्वपत्त्य I, 6, 11 ; 15, 1. 15 ; II, 6, 2. 12 ; 7, 17 ; 8, 8. 22 ; 9,
16 ; 10, 1. 5 ; 12, 2 ; 18, 4 ; 14, 2 ; 15, 5 ; III, 12, 17 ;
17, 5 ; 19, 10. 12 ; 21, 2 ; IV, 2, 3 ; 8, 8 ; 9, 7 ; 12, 10 ;
14, 10. 11 ; V, 4, 5 ; 9, 3 ; VIII, 11, 16 ; X, 13, 26 ; XIII,
29, 2 ; XVI, 1, 7 ; 16, 1.**

गार्हपत्याद्वनीयौ II, 12, 6.

गार्हपत्योलमुक् III, 19, 14.

गाह + अभिप्र गाहा XVI, 18, 19.

गुण in चिगुण XVII, 2, 3 and द्विगुण XVII, 2, 9.

गुणखोप III, 20, 17.

मुख + आ गूर्ध XIII, 13, 2.

मह महाति III, 17, 8; IV, 3, 6; महानि XVIII, 24, 9;

महीयात् XIII, 12, 8; जयाह XV, 18 (p. 190, 4); अप-

भौत्। अपभौषः (विकार) VI, 1, 5; महामाण VII, 15, 5;

महीत् III, 20, 20; V, 8, 8; VII, 15, 17; महीता IV, 7,

7; XVII, 11, 1, (Cf. अग्नहीता)

+ अनु महन् XV, 27 (p. 195, 13).

+ अव महा X, 16, 3.

+ व्यव याहम् XVIII, 9, 6.

+ नि महान् XV, 20 (p. 191, 17.)

+ प्र महा I, 6, 10; 15, 14; VII, 5, 1. 2. 5.

+ परि महा XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7; XVII, 16, 9.

+ प्रति महाति IV, 21, 7; VII, 18, 1; XVI, 18, 9;

महा IV, 7, 5. 15; 21, 8. 4. 8; V, 15, 9; VII, 3, 1—
3; 4, 4; 6, 1.

+ वि X, 8, 11; 13, 2. 8.

(२६८)

गृह XV, 17 (p. 188, 1.)

गृहदाश III, 4, 18.

गृहपति (1.) IV, 9, 7; VII, 8, 8; X, 7, 9, 10; 20, 1; XIII, 24, 13; 29, 19; XVIII, 24, 28. (2.) (अग्नि) I, 15, 3; IX, 26, 2.

गृहपतिवदन X, 20, 1.

गृहपतिसप्तदश XIII, 14, 1.

गृहमेध III, 15, 7.

गृहमेधिन् XVI, 2, 2.

गृहमेधीय XIV, 10, 16.

गृहीत्र in चक्षुसंगृहीत्र XVI, 1, 16.

गृ + अनु गृणाति X, 13, 28; XVI, 1, 24;

+ प्रत्या गृणाति XVII, 4, 6; गृणीतात् XVII, 14, 3;

+ प्रति गृणाति XII, 11, 10; 13, 4; 17, 2; 19, 6; 23, 5; 26, 11; XV, 27 (p. 196, 2.)

गै गायति V, 12, 3; XVI, 17, 4; गायात् XVI, 2, 80;

गौयते XVI, 8, 28; 9, 6, 9, 12, 15; जगौ XV, 26 (p. 195, 8.)

+ सम् गायत XVI, 1, 25.

गो (1.) II, 11, 6; 12, 3; III, 18, 9; IV, 14, 13; 17, 1, 21.

22, 23, 25; V, 10, 1, 8; VII, 17, 17; 18, 2; IX, 23, 4;

XIII, 6, 4. 7 ; 29, 16. 27 ; **XIV**, 22, 16. 17 ; 39, 3 ; **XV**,
8, 12 ; 20 (p. 191, 17) ; 24 ; **XVI**, 22, 18. 19. (2.) **IX**, 28,
5. (3.) (name of a Soma sacrifice) **XI**, 4, 6 ; **XIII**, 19,
16 ; 22, 5 ; 29, 8. 25 ; **XIV**, 22, 2 ; **XVI**, 9, 3 ; 22, 14;
28, 4 (**गौरकष्यः**)

गोश्चायुषी **XIII**, 15, 4 ; 17, 2. 3 ; 21, 12 ; 29, 28 ; **XVI**,
20, 18.

गोतम **XIV**, 61, 1 ; 63, 2 ; **XV**, 1, 8 ; **XVI**, 3, 7.

गोधूमकस्तापि **XIV**, 41, 8.

गोत्र in सगोत्र **XIV**, 16, 8.

गोधूमखस्त **XIV**, 41, 7.

गोधूमचषाल **XV**, 1, 16.

गोधूमोर्वरा **XIV**, 41, 6.

गोमय **IV**, 15, 5 ; **XVIII**, 24, 27.

गोमिचुनौ **III**, 14, 17.

गोमृग **XVI**, 3, 18 ; 12, 12.

गोसंस्कव **XIV**, 11, 9.

गोसव **XIV**, 11, 10 ; 15, 1. 6.

गौर **XVI**, 3, 14 ; 12, 13.

गृह **VII**, 4, 15 ; 15, 5. 17 ; **VIII**, 5, 2 ; **IX**, 6, 21 ; **X**, 14,
5 ; 15, 5 ; 16, 5 ; 17, 5 ; 18, 5 ; **XIII**, 11, 2. 7 ; 12, 8;

(३९)

XIV, 57, 16; XVII, 11, 1; XVIII, 21, 8. (Cf. आदित्ययह ।

मधुयह । मरुत्तीययह । षोलशियह । साविचयह ।

यहण in नामयहण VI, 1, 24 and प्रतीकयहण I, 17, 1.

यहन्तरकर्त्त्व XI, 2, 14.

यहिष्णु in फलयहिष्णु XVII, 1, 18.

याम XV, 18; 19; 20.

यामणी II, 6, 5. (Cf. सूतयामणीनाम्)

यामणीसव XIV, 22, 3.

याम्ब III, 4, 4.

यावघोष VII, 15, 2.

यावन् IV, 14, 26; XIII, 12, 3.

यावस्तुत् VII, 15, 2; X, 13, 5; XIII, 14, 1; 24, 10.

यौवा IV, 15, 12. (Cf. उदग्गौव । उद्दीचौनयौव । प्राग्गौव ।

प्राचीनयौव)

यौवा II, 1, 2; XVI, 9, 28.

यैव XVIII, 3, 1.

यैव IX, 27, 1.

घ

घर्म V, 9, 25; 10, 17. 18. 30. (Cf. इधिधर्म)

घस् घस्तु । घस्तु अघद् । अक्ल् । अघस्त् । अघस्त् (vikara's)

VI, 1, 5; जसुः XIV, 7, 1.

घादरी XVII, 3, 15. 16.

घाटकर्करी XVII, 3, 12.

घृ + अभि घार्य IV, 3, 7 ; 17, 13 ; 18, 5.

घृत IV, 14, 35 ; XIV, 57, 1 ; XV, 1, 35.

घृतस्त्रोमौय XV, 1, 33.

घोर XVI, 2, 12.

घोष XVII, 14, 12 ; 17, 7. (Cf. यावघोष)

घोषहन् XVII, 14, 12 ; 17, 7.

घोषा (सपुत्रा) VI, 6, 12.

घा जिचेत् VII, 8, 12.

+ अव जिप्रन् in अनवजिग्रन् XVI, 3, 19 ; घाय I, 12, 2 ; III, 16, 26 ; IV, 5, 4 ; घापयन्ति XVI, 3, 18 ; घाय XVI, 12, 17.

८

च I, 1, 8 etc.

चक्र VII, 15, 2. (Cf. रथचक्र)

चक्रीवन् III, 4, 2 ; XIII, 29, 8.

चक्र + आ चष्टे XV, 27 (p. 196, 1) ; XVI, 1, 22 ; 2, 31 ;

चष्टते I, 1, 21 ; 16, 3 ; II, 5, 20 ; III, 11, 10. 15 ; IV, 17, 2 ; VII, 10, 3 ; 20, 5 ; 25, 3 ; 27, 4 ; X, 6, 13 ; XI, 2,

1; XII, 2, 3; 3, 2. 15; XIII, 5, 1; 16, 5; 17, 3; 25, 6;
 26, 4; XVI, 22, 2; 23, 22; 28, 4; 30, 8; XVII, 3, 15;
चक्रीत XVI, 2, 24, 27; **चक्राण** X, 13, 28; XVI, 1, 24.
 + **प्रत्या चष्टे** V, 1, 10.

चकुर्विषय II, 14, 10.

चकुष IV, 7, 12; VI, 1, 6; VIII, 4, 6; X, 21, 11 (**विस्तुज**)

चतुर् II, 2, 16; 5, 20; III, 13, 19; IV, 2, 7; 11, 6; 15,
 17; 21, 19; V, 1, 2; 6, 3; VI, 4, 7; 5, 6. 12; 6, 2; X,
 3, 5; 10, 5. 7; 11, 8; XI, 4, 5; XII, 16, 2; 21, 3; 27, 2;
 XIII, 12, 9; 19, 7. 16; 21, 11; 25, 1. 2. 3; 28, 5; XIV,
 5, 8; 6, 6; 14, 1; 26, 3; 52, 3; 56, 9; 57, 9; 61, 2; 88,
 2; 84, 2; XV, 4, 9; 8, 21; 23 (p. 193, 11. 12); XVI,
 1, 2; 11, 12; 23, 6. 14; 28, 2; XVII, 4, 1; XVIII, 6, 2;
 7, 12. 14; 8, 8; 12, 4; 15, 3; 18, 4. 8.

चतुरक्षर IX, 5, 13; 6, 7 ff; 18, 2.

चतुरङ्गुल XVII, 10, 4.

चतुरश्च XV, 1, 16.

चतुरह XIII, 19, 5; **चतुरहार्थ** XIII, 15, 7.

चतुराहाव VII, 14, 4.

चतुरस्तर VII, 27, 30; XVIII, 6, 1.

चतुरस्तरसोम XIV, 61, 1; XV, 1, 8; XVI, 3, 7.

चतुर्चक्ष XII, 8, 8.

चतुर्ग्रहीत III, 19, 6.

चतुर्य I, 7, 5; 12, 4; IV, 21, 15; VII, 26, 5; IX, 6, 5. 10;
24, 5; X, 2, 11; 5, 1; 8, 18; XI, 4, 6; 7, 1; 9, 11; 11, 18;
XII, 3, 9; 4, 11; 5, 10; 10, 10; 12, 9; 26, 7; XIV, 7, 1;
8, 1; XV, 19; XVI, 2, 10; 11, 10; 14, 17; 18, 6; 22,
7; 23, 5. 12. 20. 23; 24, 3. 13. 17. 20; XVIII, 1, 18;
चतुर्थी II, 10, 1 ff; IV, 10, 4; 18, 4; VI, 11, 9; VIII,
12, 3; XII, 11, 3; XIV, 51, 13; XVI, 4, 8; 5, 2; 18, 17.
(Cf. द्वितीयचतुर्थी । द्वितीयचतुर्थी and द्वितीयचतुर्थी ।
प्रथमचतुर्थी । महाब्रतचतुर्य । स्तिष्ठचतुर्थी)

चतुर्थषष्ठ्योः XII, 8, 19.

चतुर्थान्तमौ III, 18, 19.

चतुर्दश XIV, 72, 2; **चतुर्दशी** IX, 8, 3.

चतुर्दशन् IX, 20, 8; XIV, 51, 9; XVIII, 7, 6; 13, 3.

चतुर्धा XVII, 1, 14; 10, 10.

चतुर्मास I, 2, 3. 13.

चतुर्विंश (1.) XIV, 33, 2; 42, 3; 61, 7; **चतुर्विंशी** XVIII, 14,
4. (2.) (Somasacrifice) XI, 2, 1; 5, 7; 15, 5; XII, 6, 7;
27, 1; XIII, 17, 2. 3; 19, 7; XIV, 46, 2; XV, 13, 5;
XVI, 26, 5.

चतुर्विंशति II, 3, 18; X, 12, 9; XIV, 2, 12. 13; 42, 10; 77,
2; XV, 5, 10. 11; **चतुर्विंशतिश्चतुर्विंशतिः** XVI, 15, 18.

चतुर्विंशतिष्ठात्रम् XVIII, 14, 9.

चतुर्विंशतिरात्र XIII, 16, 5.

चतुर्विंशत्यज्ञर XIV, 42, 11.

चतुर्विंशत्यज्ञरादि VII, 27, 30.

चतुर्विंशमहाप्रते XVI, 20, 18.

चतुर्विंशस्त्रोम X, 9, 1 ; 12, 1 ; XI, 2, 1.

चतुर्विध XVI, 23, 1. 4. 26.

चतुर्वीर XVI, 23, 8.

चतुर्वीदं X, 15, 1.

चतुर्ष्वलारिंशत् XII, 2, 17.

चतुर्ष्वलारिंशस्त्रोम X, 10, 1.

चतुःशत XVIII, 13, 1. 8.

चतुष्टय I, 1, 39 ; XVI, 23, 2.

चतुष्टोम XIV, 51, 3 ; XV, 12, 4 ; 16, 9. 13. 14 ; XVI, 24,

3. 9. 11 ; 29, 12.

चतुष्पद VII, 27, 6.

चतुष्पाद XVI, 23, 3.

चतुस् I, 12, 3 ; II, 8, 17.

चतुःसूक्त XII, 3, 4.

चतुरात्र XVI, 23, 1. 7. 26.

चत्वारिंशत् IV, 15, 11; IX, 6, 19; XVIII, 7, 7. 19; 8, 17;
10, 13; **चत्वारिंशसत्त्वारिंशत्** XVI, 8, 9.

चत्वारिंशद्राच XIII, 14, 9.

चन् XV, 27 (**चन्-न**) (Cf. क । य)

चम् + **आ** **चामति** II, 7, 18; **चमनीय** IV, 21, 5. 25; **चम्**
II, 9, 14; 12, 12, 14, 9; IV, 7, 9; 8, 8; 12, 10; 21, 5.

चमस VII, 5, 8. 16; 7, 3; XIII, 12, 11; XIV, 16, 3; XV,
14, 10; XVIII, 21, 12. (Cf. **यथाचमसम्** । **सोमचमस** ।
इदृष्टचमस)

चमू in **भवचमू** XIV, 22, 19.

चर् I, 15, 1; III, 16, 16; V, 10, 36; 19, 12; VII, 1, 1; 8,
1; 16, 1. 9; VIII, 1, 2. 9, 7, 21; IX, 27, 4; XIV, 13,
4; 62, 3; XV, 15, 5; 17; **चराति** (co.) XV, 19 (p. 190,
18); **चरेत्** IX, 28, 18; **चर** XV, 19 (p. 190, 9 ff.); **चरन्**
XV, 19 (p. 190, 8 ff.); **चचार** XIV, 50, 1; XV, 18, 19;
चरिष्वति XIV, 50, 1; **चरिला** III, 4, 11; V, 16, 8; VII,
16, 9; XIV, 14, 1; XVI, 7, 4.

+ **अभि चरेयुः चर्यमाण** XIV, 22, 6; **चरणीय** XIV, 22, 4.

+ **प्रत्यभि चरति** XIV, 22, 22.

+ **प्र चरनि** XIV, 40, 12; **चरेयुः** XIV, 22, 20.

+ **सम् चरेन्** II, 8, 2.

चरण V, 11, 15 (acc. du.) ; XVI, 1, 20 ; XVI, 9, 6 ; 12, 7.

चर्तु III, 17, 10 ; V, 1, 1 ; XIII, 29, 12 ; XV, 14, 12 ; XVI, 1, 13.

चर्मन् IV, 16, 2 ; XIV, 22, 17 ; XVII, 3, 5 ; 5, 6. 9.

चषाल XIV, 40, 9 ; 41, 8. (Cf. गोधूमचषाल)

चषालमुख-तरसपुरोक्षाशोः XIV, 73, 8 (see critical notes.)

चातुर्थाङ्किक XV, 7, 1 ; 8, 1.

चातुर्मास्यानि III, 13, 1 ; V, 20, 2 ; XIV, 10, 1 ; XV, 12, 8.

चातुर्मास्यदेवता XIV, 10, 3 ; XVI, 3, 15. 16 ; 12, 14. 15.

चातुर्मास्यपर्वन् XIII, 24, 4.

चातुर्मास्यपशुद्दिण XIV, 10, 23.

चातुर्मास्यहविष् XIV, 15, 5.

चातुर्विञ्चिक XII, 27, 4.

चात्वारि V, 18, 12 ; VI, 11, 17 ; 12, 8.

चात्वारिकरौ V, 14, 2 ; XVII, 7; 11 ; •करा उ० XVIII, 24, 26.

चान्द्रमस fem. •स्त्री XIV, 82, 8.

चि स्त्रेयमाण IX, 22, 1. 6.

+ अप **चिन्हन्** XV, 19 (p. 191, 10.)

+ सम् **चित** IX, 25, 1 ; **चित्य** IV, 15, 8. (Cf. **चित्य**)

चिति IV, 14, 9. 12 ; IX, 24, 9.

चित्य IX, 25, 1 ; X, 7, 10 ; चित्या in अग्निचित्या VIII, 15, 10.

चित्रवती (चृच्) XV, 3, 3.

चिरात् XIV, 14, 1.

चौवर II, 16, 2.

चुद् चोद्यते I, 17, 7 ; चोद्यने I, 1, 24; चोद्यमान V, 19, 5 ; IX, 27, 8 ; XIII, 20, 11 ; चोदित III, 20, 20. (Cf. चथाचो-
दितम्)

चूर्ण in यवचूर्ण IV, 15, 22.

चेद् I, 17, 1 ; III, 19, 9 ; 20, 1. 2 ; 21, 2. 3. 4 ; IV, 14, 2 ;
VII, 7, 4, XIII, 1, 2. 5. 7 ; 10, 4 ; XV, 17 (p. 188, 7.)

चेष्ट् चेष्टयन्ते VIII, 9, 2.

कैचौ III, 18, 2.

कैचौप्रयोग III, 14, 2 ; 15, 2.

चोदना XIII, 15, 5 ; XIV, 3, 13.

चोदनानुपूर्वेण I, 17, 2.

चोदनाप्रकरण I, 17, 1. ;

चोदनासंदेश VI, 1, 7.

चु चोद्यने XV, 16, 11.

ङ

कृद् वन्न XIV, 22, 9.

+ अव वाय XIII, 12, 12.

+ प्र वाय IV, 14, 17.

कृदिष् V, 13, 6.

कृन्दस् VII, 27, 30; X, 12, 6; XV, 2, 2. 6; XVI, 8, 9; 26,

2; कृन्दोऽग्नसरेण VI, 6, 17. (Cf. गायत्रचक्षन्दस्। अगच्छ-
न्दस्। चिष्टुपकृन्दस् etc. वूलकृच्छन्दस्)

कृन्दोग XIII, 1, 1. 4; XVII, 14, 1.

कृन्दोगवशेन X, 8, 21.

कृन्दोम X, 1, 8; 9, 5. 15; 11, 10; XI, 13, 13; XII, 8, 17.
21; 4, 5. 19. 21; 5, 18. 22; 10, 5; 11, 16; 12, 3. 5. 10.
18; 25, 4; 26, 2. 16. 18. 20; 27, 1; XIII, 15, 3; XIV,
39, 2; XV, 6, 1; XVI, 21, 18.

कृन्दोमचिककुद् XVI, 29, 14.

कृन्दोमदग्नाह XIII, 21, 18.

कृन्दोमान I, 1, 19. (Cf. समागच्छन्दोमान)

कृन्दोहट्सोम X, 8, 21.

कृन्दोम XVI, 22, 6.

कृन्दोमिक X, 9, 6.

क्षाया II, 6, 2.

क्षिद् क्षेदयिता XVII, 1, 8.

+ अनु क्षिन्दन् II, 8, 13.

+ आ क्षिन् IV, 5, 10.

+ प्रति क्षिद् I, 6, 6.

अ

अगच्छन्दस् XIV, 33, 14. 15.

अगती VII, 27, 9. 17. 26; X, 12, 10; XIII, 10, 5; XIV,
33, 18; XVI, 22, 12; XVIII, 14, 3. (Cf. चिषुज्जगत्यौ)

अगतीशंसम् XI, 15, 11.

अघनेन (c. acc.) XVI, 1, 7; XVII, 5, 8; 10, 4.

अघन्य III, 8, 26; XIII, 12, 8.

अहा XV, 19 (p. 190, 22.) (Cf. आनुजहाष्टीवन्)

अठर IV, 15, 15.

अन् जायते XV, 17 (p. 188, 17. 18); जायन्ते XV, 18 (p. 189, 12. 18); जायेत XV, 18 (p. 189, 4); जायताम् XV, 18 (p. 189, 5. 6.); जायत्ताम् XV, 18 (p. 189, 12. 18); अन् XV, 17 (p. 188, 11); 18 (p. 189, 7; 190, 4); अन्तिे XV, 18 (p. 189, 13. 19); अजनि XV, 18 (p. 189, 8.) ;

अङ्गत XV, 18 (p. 189, 13. 20); **जात** III, 13, 17; XV, 17 (188, 7.) (Cf. **अजातपुत्र**); **जनयेत्** XVII, 13, 17.
 + **आ जायन्ते** XVI, 23, 6. 14.
 + **उप जायन्ते** XIV, 22, 26; XV, 9, 4.
 + **प्र अजायत** XIV, 6, 1; 65, 1; 68, 1; **अजायन्त** XIV, 60, 1. (Cf. **प्रजाता**) ; **जनयन्त्** XVI, 23, 13.

जन XV, 19 (p. 190, 8)

जनकल्पा: XII, 21, 1.

जनकसप्तरात्र XVI, 26, 7.

जनदद्वन् III, 19, 15.

जननी XV, 17 (p. 188, 21.)

जनमेजय (पारिचित) XVI, 8, 27.

जनिष XII, 9, 17.

जन्मन् XV, 24 (p. 193, 21.)

जप जपति I, 5, 8; 6, 3. 10; 14, 20; 15, 11; II, 8, 4. 20;
 IV, 12, 20; V, 17, 10; VI, 2, 1, 6, 15; VII, 1, 15; 18,
 9; VIII, 15, 10; XVII, 12, 4; 15, 10. 11. 12; 16, 1. 2.
 3. 4. 9; XVIII, 21, 8; **जपेत्** II, 14, 6; V, 17, 13; XVI,
 18, 12; **जपेदुः** X, 21, 15; **जपेरन्** III, 6, 3; **जपन्** III, 17,
 1; VI, 13, 3; **जपिता** I, 4, 5; 6, 2. 13; 11, 1; 15, 5; II,
 11, 3; 12, 6; IV, 7, 17; 12, 10; 15, 1; 21, 24; V, 1,

10 ; VI, 3, 8 ; 8, 6 ; VII, 9, 1. 6 ; 19, 25 ; 20, 11 ; VIII,

3, 19 ; 6, 17 ; IX, 6, 18 ; X, 21, 14. (Cf. अथ)

+ अतु जपेत् III, 20, 18. 19.

जप I, 1, 18 ; III, 16, 19 ; XVII, 12, 4. (Cf. पुरस्कारप)

जपमन्त्र III, 16, 20.

अथ XVII, 14, 4.

अमदोग्ग XIV, 67, 1 ; XV, 21 (p. 192, 3) ; XVI, 23, 7.

अरतुंवाय II, 5, 27.

अस्त्र XVI, 29, 6.

अव XVI, 1, 15.

अङ्ग XV, 27 (p. 195, 21.)

आगत VI, 4, 10 ; 5, 11 ; 6, 11 ; VII, 26, 6 ; IX, 6, 6. 7 ; 7,

4 ; 8, 3 ; 9, 4 ; 10, 3 ; 11, 3 ; 12, 3 ; 13, 3 ; 14, 3 ; 15, 3 ;

16, 3 ; 17, 3 ; 18, 4 ; 20, 18 ; 27, 1 ; X, 11, 11 ; XII, 10,

2 ; XV, 10, 3. (Cf. चैषुभजागते)

आतरूप III, 19, 9.

आतवेदसौय VIII, 6, 6 ; X, 8, 20 ; XI, 2, 11 ; 4, 18; 5, 7 ;

14, 36 ; XVIII, 23, 14. (Cf. आर्भवजातवेदसौये)

• जातीय in समानजातीय VI, 9, 11 ; XVI, 4, 5.

आत्रकर्ष्ण I, 2, 17 ; III, 16, 14 ; 20, 19 ; XVI, 29, 6.

आतु II, 9, 3 ; IV, 3, 6. 7 ; XVII, 11, 4. (Cf. अर्घजातु

and अर्घञ्जु)

आनुजङ्घाषीवतोः IV, 15, 19.

आथा III, 18, 80; XV, 17 (p. 188, 1 ff.)

जि अजयत् XIV, 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;

जिगीषन् XIV, 42, 16; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47,
1; 48, 1.

+ अभि जिगीषन् XIV, 42, 15.

+ अव जिगीषन् XIV, 50, 1.

+ उद् अजयत् XIV, 49, 1; जिगीषन् XIV, 49, 1.

+ वि जयताम् XVI, 18, 11.

जीव् जीवेत् XIV, 22, 21; **जीवन्** IV, 14, 1; XV, 17 (p. 188,
7); **जीवन्ती** IV, 14, 13.

जीवनवन् III, 16, 24.

जीवपिद् IV, 4, 7.

जीवान्तर्हित IV, 4, 8.

जुगुसु III, 20, 5.

जुह्व III, 19, 5; IV, 9, 5; 14, 18.

ज्ञ जीर्ण XIV, 12, 2.

ज्ञा जानन्ति XV, 17 (p. 188, 8); **जानन्** III, 2, 8; **जानान्** in

अजानान् II, 5, 1; **ज्ञायमान्** in **अज्ञायमान्** III, 21, 6;

ज्ञपथः (suby.) XV, 25 (p. 194, 14.).

+ उप आनीहि XIV, 7, 1; 23, 1; 32, 1; 38, 1; **आनीम्**
XIV, 29, 1; 40, 1; 50, 1.

+ प्र ज्ञात XVIII, 24, 16. 17. 18.

+ वि अजिज्ञसिषि (conjecturally) XVI, 29, 8; ज्ञात XVI, 29, 8.

+ सम् जानीते XV, 26 (p. 195, 9); जानान् XV, 25 (p. 194, 20); ज्ञपयन्ति IV, 17, 11; ज्ञप्यमान् V, 17, 11; ज्ञप्त् IV, 14, 14; XVI, 8, 33; 12, 21; 13, 7.

ज्ञाति III, 6, 1.

ज्ञातिनामन् VI, 1, 6.

ज्ञातविषय XIII, 5, 1.

ज्ञायंस् XV, 26 (p. 195, 3. 4.)

ज्ञुत् ज्ञोत्य + अव II, 8, 9. 11.

ज्ञेष्ठ II, 12, 10; IX, 26, 2; XIV, 31, 3; 72, 1; XV, 2, 19; 20 (p. 191, 17); 25 (p. 194, 17.)

ज्ञेष्ठोम् XIV, 31, 1.

ज्ञेष्ठाभिव्याहारे XIV, 31, 5.

ज्ञैज्ञ XIV, 31, 1; XV, 26 (p. 195, 2); 27 (p. 195, 19).

ज्ञोतिष्ठोम् XIII, 16, 5; XIV, 11, 2.

ज्ञोतिष्ठन् III, 19, 10.

ज्ञोतिस् (1.) XV, 17 (p. 188, 15); ज्ञोतीषि XVI, 21, 2. (2.)

(३४)

(**ज्योतिःसंज्ञको अधिष्ठोमः**) IX, 21, 7; XI, 4, 4; XIII, 29,
25; XIV, 22, 1; XVI, 9, 3; 22, 14; 28, 4.
ज्योत्स्ना XIII, 19, 6.

त

तच् + निः तष्ट् XVI, 3, 11.

+ सम् तष्ट् XVII, 1, 12.

तच्चन् (बृद्ध) XVI, 11, 11.

तच्छन्दस् XV, 9, 4.

तत् XV, 18 (p. 190, 2); 20 (p. 191, 20.)

तत्स् IV, 6, 12; XI, 12, 1; XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 32, 1;
40, 12; XV, 17 (p. 188, 9); 24 (p. 194, 8); XVI, 9, 17;
XVI, 15, 1; XVIII, 14, 8; **तत् ऊर्ध्वम्** XVII, 14, 16.

तति VI, 1, 3.

तत्प्रकृति XIII, 19, 18.

तत्प्रयाज V, 16, 7.

तच् I, 3, 7; 16, 8; 17, 7, 9; III, 19, 8; V, 12, 3, 4; 14, 24;
VII, 4, 16; 15, 11; 26, 6; X, 1, 20; XIII, 6, 5; 20, 10;
29, 2; XIV, 6, 7; XV, 2, 16; 3, 1; 13, 7; XVI, 15, 5. 8;
XVII, 15, 8; XVIII, 19, 10; 24, 3.

तथा I, 2, 28; 3, 2; II, 15, 1; IV, 6, 6; 11, 12; 21, 6, 7;

V, 16, 3 ; 20, 2 ; VI, 9, 12 ; VII, 2, 12 ; 8, 3 ; 16, 6 ; IX, 20, 18 ; X, 6, 11 ; 8, 23 ; 12, 10 ; XIII, 29, 4 ; XIV, 32, 8 ; 39, 6 ; XV, 7, 10 ; 15, 11 ; 18 ; 20 ; 24 ; 25 ; XVI, 10, 10 ; 29, 9 ; XVII, 7, 12 ; XVIII, 2, 4. 6 ; तथैव IV, 4, 15 ; 12, 10 etc. ; तथो XIV, 28, 9 ; XV, 6, 7 ; 11, 1 ; 12, 1 ; XVI, 1, 1 ; 10, 1 ; 15, 1.

तथायुक् XIII, 19, 9. 16.

तद् I, 1, 2, 8 etc. (तथै = तस्माः XV, 16, 17 ; XVII, 2, 7 ; 3, 6 ; XVIII, 14, 5 ; 24, 19).

तदिदासीय XI, 2, 6 ; XV, 8, 1 ; XVI, 21, 31. (Cf. कथाशुभौ-
यतदिदासीये)

तद्वेवत् I, 17, 9. 18 ; XV, 9, 4.

तद्वेवत्य XIII, 2, 7.

तद्रूप XIII, 2, 7.

तन् + वि तत VII, 15, 13 ; XV, 17 (p. 188, 22).

+ अभिवि तन्वन्ति XVII, 5, 6.

+ सम् तत I, 1, 23 ; II, 6, 12. (Cf. असंतन्वन् VII, 15, 2).

तनू (1.) XIV, 29, 3 (तन्त्रौ) (2.) X, 19, 1 (तनूः)

तनूदेवता II, 3, 10. 14.

तनूपृष्ठ X, 8, 21.

तनु XV, 24 (p. 193, 22).

तत्त्व III, 20, 15; XIV, 39, 5; XV, 1, 23. 26; 18, 2. (Cf.

पशुतत्त्वं । शततत्त्वौ । समानतत्त्वं)

तत्त्वलक्षण I, 16, 6.

तत्त्वय् तत्त्वयते XV, 19 (p. 191, 6).

तप् XIV, 24, 3; XV, 24 (p. 194, 5); XVI, 3, 10; **तेषे** XIV,

12, 2; **अतप्यत** XVI, 15, 1; **तप्ता** XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1;
18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1;
35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1;
48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;
65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2;
76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;
84, 2; XV, 9, 2; XVI, 15, 1.

+ **प्रति तपति** II, 17, 3; **तप्त** II, 8, 11. 16; 10, 7; 17, 1.

तपस् XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1;
25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1;
44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1;
60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1; 65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1;
69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2;
80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; XV, 9, 2; 17 (p. 188,
12.); XVI, 1, 9; 15, 1.

तपखन्त् III, 19, 15.

तमन् II, 7, 7; IV, 4, 13.

तमस् XV, 17 (p. 188, 10).

तमुष्टुहौय X, 11, 13.

तरसपुरोलाभ् in चधालमुखतरसपुरोलाभः XIV, 73, 3.

तरण in कुशतरण II, 7, 12.

तात्कृष्णी II, 3, 14.

तात XV, 24 (p. 194, 5).

तानूचन्न V, 8, 2.

तापस्थित XIII, 26, 4. (Cf. चुक्षकतापस्थित महातापस्थित)

तायमानरूप XIII, 24, 16. 18.

तार्त्त्वे (1.) (वैपश्चत) XVI, 2, 25. (2.) XI, 14, 28; XII, 11, 12.

तार्तीयसवनिकी V, 8, 7.

तार्तीयाक्रिक XV, 8, 8.

तार्य XVI, 12, 10 (see critical notes!)

तालुस्थान I, 2, 4.

तावन् तावतौ VIII, 7, 5; XV, 9, 4; तावद् VII, 6, 8; IX, 20, 14; XVII, 14, 4.

तिरिन्द्रि (पारम्पर्य) XVI, 11, 20.

तिर्थक् IV, 12, 5; XVII, 1, 11.

तिलकावल् XVI, 18, 18 (Comm. पिङ्गाचः । वलिनः । तिलकाश्वर-
वलीषु अस्य । विहिधाः कुष्ठौ etc.)

तीर XIII, 29, 29.

तीर्थ V, 14, 2; XVII, 7, 11.

तीव्र XIV, 21, 1.

तीव्रशब्द XIV, 21, 1.

तु I, 1, 40; 2, 20; 3, 18 etc.

तुल्य in **अतुल्य** V, 19, 4.

तुरायण III, 11, 15.

तुष् तुष्टित् I, 17, 5.

तृपर IX, 23, 5; XV, 1, 22; XVI, 3, 13; 12, 12.

दृष्णोऽशंस VII, 9, 1; IX, 25, 1; XVII, 14, 3; 17, 15; XVIII, 1, 3; 21, 1.

दृष्णौम् II, 8, 11; 9, 4; 10, 1; 17, 2. 4; III, 16, 20; IV, 2, 5. 11; 11, 5; 16, 6; 21, 13. 22; VI, 9, 18; VIII, 11, 15. 16; XVII, 14, 16.

दृष्टि I, 4, 8; 12, 8; II, 12, 2; III, 17. 3, 4; IV, 12, 10; V, 14, 11; 18, 12; VII, 10, 3; 11, 1; 19, 8. 9. 19; VIII, 8, 8; IX, 2, 3; 3, 3; 5, 4. 9; 6, 6. 14; X, 3, 5; 4, 14; 5, 8; 6, 14; 8, 16; 9, 16; 10, 7; 11, 8; 12, 8. 12; XI, 8, 2; 6, 5; 7, 4; 8, 3; 9, 3; 10, 4; 12, 6. 8. 13; 13, 13; XII, 2, 3. 15; 3, 8. 10. 12. 15. 16; 4, 10. 13. 16; 5, 9. 12; 8, 2. 4. 6. 7. 9. 10; 9, 2; 11, 3; 12, 4. 11; 25, 2; 26, 18. 21; XIII, 12, 2. 13; XIV, 3, 3. 5. 6. 7. 8. 12;

(४६०)

XV, 22; XVI, 13, 14; XVII, 14, 1; XVIII, 1, 4. 7; 2,
1. 2. 5; 3, 1; 4, 8; 5, 9; 6, 1. 2. 4. 5; 7, 3. 7. 10. 15. 18.
19; 12, 2. 6. 7; 17, 5. 6. 7; 18, 11; 19, 7. 10; 22, 2;
23, 6. 9. 11. (Cf. प्रजगद्वचानि)

दचक्षुत XI, 3, 1; XII, 9, 1; XIV, 2, 10; 3, 13. 14; 6, 5;
40, 4; XV, 4, 7; XVII, 8, 11.

दचक्षुपश्चत् XIV, 42, 14.

दद् see दद्

दण I, 6, 6; 15, 14.

दणनिरसन IV, 6, 5.

दणापचयन II, 15, 4.

दत्तीय I, 7, 4; II, 2, 12; 5, 18; IV, 12, 4; 18, 3; V, 11,
3. 12; VI, 6, 8; VII, 15, 6. 10; 16, 4; 17, 7; 25, 6; 27,
18; VIII, 3, 18; 12, 4; IX, 5, 7; 6, 4. 9; X, 4, 1; 8,
13; 9, 7. 8; 10, 4; XI, 2, 10; 4, 7; 6, 1; 7, 9; 8, 6;
9, 10; 11, 2. 9. 11. 12. 15. 16. 17. 18. 19; 12, 2. 4. 17;
13, 15. 26; 14, 34; XII, 3, 7; 4, 4. 8; 5, 7; 9, 10; 10,
8; 11, 3. 8; 12, 8. 14; 16, 2; 24, 3; 26, 6. 21; XIII,
15, 5; XIV, 8, 5. 9; XV, 19; XVI, 4, 8; 5, 2; 11,
7; 13, 17; 18, 5; 21, 6. 9. 12. 20; 22, 6. 17; 23, 5. 11.
19; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 17. 21; 20, 1. 3; 28,
10. (Cf. आदित्यदत्तीय। प्रथमदत्तीयौ)

दत्तीयचतुर्थी X, 12, 15.

दत्तीयपञ्चमयोः XII, 8, 18; 10, 5; 12, 5.

दत्तीयप्रमृष्टि VIII, 7, 3; XII, 27, 3.

दत्तीयसवन् VII, 5, 14. 24; 19, 22; VIII, 1, 2; 3, 5; 14, 5.

8; X, 7, 12; XI, 10, 11; 12, 9; 15, 7; XII, 7, 3; 27, 6; XIII, 5, 6. 9; 6, 3; 9, 1; XIV, 27, 9; 28, 6; 33, 13; XV, 2, 22; 8, 5; 13, 9; XVI, 14, 9; 21, 32; 23, 9. 10. 11. 12. 19. 20; 24, 14. 16; XVIII, 22, 1. (Cf. प्रातःसव-
नदत्तीयसवनानि)

दत्तीयसवनौय XIV, 2, 19; 13, 5.

दद् (दद्) + अव **दण्णति** XVII, 17, 5. 6.

+ वि तर्दयति XVII, 1, 14.

+ सम् **दद्युः** XVII, 1, 9; **दद्य** IV, 18, 5.

तृ + वि तारयति VII, 1, 4.

तेजस् XIV, 2, 4. 9; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 42, 12. 13; 59, 1; 78, 2; XV, 4, 3. 4; 14, 4; 17.

तेजस्काम XIV, 4, 1; 16, 1; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 59, 1; 78, 2; XV, 4, 2.

तैष XIII, 19, 3.

त्यज् त्यजेत् II, 16, 8.

चयस्त्विंश IX, 27, 1; X, 12, 2; XIII, 16, 5; 24, 6; XV, 6, 4; XVI, 23, 12. (Cf. चिणवत्त्यस्त्विंशे)

चथस्त्रिंशत् XV, 4, 10 ; 5, 2. 3. 4. 5 ; XVI, 22, 16.

चथस्त्रिंशद्राच XIII, 17, 1.

चथस्त्रिंशस्त्रोम X, 7, 1.

चथस्त्रिंशारभण XIII, 16, 4. 5.

चयोदश IX, 20, 10 (**चयोदशं शतम्**) ; **चयोदशौ** IX, 8, 3 ; XVIII, 14, 6.

चयोदशन् IX, 1, 10 ; XV, 1, 13 ; 3, 10.

चयोविंशति XVIII, 1, 9.

चि I, 1, 2 ; 4, 11. 15 ; 12, 13 ; II, 1, 9 ; 5, 10 ; 10, 3 ; 12, 8 ; 14, 5 ; III, 13, 17 ; 14, 9 ; IV, 5, 2 ; 11, 6 ; 15, 9. 21 ; 18, 5 ; 21, 5. 14 ; V, 9, 21 ; 11, 1. 2. 10 ; 14, 15 ; 16, 8 ; VI, 3, 10 ; 4, 5. 7 ; 5, 2. 10 ; 6, 2. 6. 17 ; 10, 1 ; 11, 8. 12 ; VII, 6, 1 ; 10, 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15 ; 15, 4. 10. 16 ; 25, 7. 14. 16 ; VIII, 6, 7. 11. 12. 14 ; 12, 16 ; IX, 1, 8 ; 6, 11. 16 ; 15, 2 ; 20, 15. 25 ; 23, 9 ; X, 1, 8 ; 5, 19. 20 ; 6, 6. 9. 11. 14. 16. 18. 19 ; 8, 6. 9. 17. 19 ; 9, 16 ; 10, 7 ; 12, 17 ; XI, 12, 5 ; 13, 9. 13. 14 ; XII, 5, 15 ; 11, 14. 17. 24 ; 21, 3 ; 26, 17 ; XIII, 5, 7 ; 10, 11 ; 15, 6 ; 17, 3 ; 19, 14. 16 ; 21, 5 ; 27, 1. 2. 3 ; 28, 5 ; XIV, 4, 5 ; 12, 6. 7. 8. 9 ; 40, 19 ; 42, 8. 9 ; 51, 11 ; 56, 7. 8 ; 57, 10. 11. 12. 13 ; XV, 1, 13 ; 8, 2. 18 ; 12, 13 ; 20, 24 ; XVI, 21, 2. 3 ; 22, 8. 15 ; 29, 6 ; XVII, 1, 9 ; 5, 2 ; 12, 2. 3 ; 15, 3 ;

XVIII, 1, 3. 8; 7, 5. 15; 8, 3. 16; 10, 6. 7. 9; 15, 4.

चौस्तीन् VIII, 2, 13; X, 5, 12; XII, 8, 4; **तिष्ठभिलिष्ठभिः**
XVI, 13, 6.

चिंशत् IV, 15, 14. 19; XIV, 9, 5; **चिंशतं चिंशतम्** XIV, 32, 9.

चिंशतमौ XVIII, 14, 6.

चिक X, 12, 4.

चिककुद् XVI, 29, 12. (Cf. **हन्दोमचिककुद्। महाचिककुद्**)

चिकट्कीया X, 13, 7.

चिकैक in **एकचिकचिकैक** XIV, 42, 7.

चिगुण XVII, 2, 3.

चिणव IX, 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 33, 5; XV, 6, 3; XVI,
23, 11. 12.

चिणवचयस्त्विंशे XVI, 15, 12.

चिणवखोम X, 6, 1.

चिपच्छस् XI, 14, 14.

चिपद् VII, 27, 1.

चिपुरूपम् XVI, 22, 29.

चिप्रमृति I, 1, 18.

चिमाच I, 1, 19.

चिराच IV, 15, 6; XIII, 5, 20; XIV, 8, 1; XVI, 1, 1; 20,
17; 21, 1; 22, 30. (Cf. **अश्वचिराच। कुसुरविन्दुचिराच।**

गर्गचिराच। सर्ववेदचिराच)

चिर्वचन I, 1, 18.

चिविध XVI, 21, 1. 2 ; 22, 30.

चिवृत् IX, 21, 1 ; 27, 1 ; XII, 2, 11 ; 9, 1 ; XIII, 16, 5 ; 22, 2 ; 29, 32 ; XIV, 2, 11 ; 6, 4 ; 12, 6 ; 25, 2 ; 26, 2 ; 27, 3. 4. 5. 9. 10. 11 ; 28, 2. 3. 6. 7. 8. 9 ; 29, 5 ; XIV, 33, 3 ; 40, 2 ; 41, 3 ; 42, 3 ; XV, 4, 5 ; XVI, 23, 5, 9 ; 24, 3. 5 ; XVII, 7, 6.

चिटृत्यस्तदश्वौ XIII, 21, 1 ; XIV, 29, 4 ; •दशे XV, 6, 2. (Cf. पस्तदश्वचिटृतौ)

चिटृत्यभृति XIII, 24, 5 ; 28, 5 ; XVI, 21, 3.

चिटृत्योम X, 2, 1 ; XIII, 21, 9 ; XIV, 51, 2.

चिशत IX, 20, 13.

चिशीर्षन् XIV, 50, 1.

चिषुक्रिय XVI, 22, 29.

चिषवण XVI, 21, 2.

चिष्टुपक्नदस् XIV, 33, 11. 12.

चिष्टुपक्त XVIII, 19, 1.

चिष्टुजगत्यौ VII, 27, 30 ; •तौनाम् VII, 26, 4. **चिष्टुब्दिराजो** VII, 27, 22.

चिष्टुभ् VII, 27, 11 ; IX, 6, 1 ; X, 7, 7 ; 12, 9 ; XIV, 11, 5 ; 33, 10 ; XVI, 30, 2 ; XVIII, 16, 3. (Cf. गायचौचिष्टुभौ)

चिष्ठोम XIV, 51, 2; XV, 16, 10; XVI, 22, 8.

चिस् I, 4, 6; II, 11, 2. 4; 12, 7; III, 16, 23; IV, 4, 13;
16, 10; 17, 13; 18, 10; V, 17, 10; VII, 10, 9; X, 21, 17;
XIII, 17, 1; 28, 4; 29, 30; XVI, 17, 4. 5; XVII, 14, 15;
15, 4. 13; 16, 6. 8; 17, 2. 15; XVIII, 1, 1. 19; 21, 2;

चित्तिस् II, 6, 10; V, 11, 1; VI, 9, 4.

चिरंस्य XIV, 42, 17.

चिरांतिस् XIII, 28, 4.

चिःशक्ति XVIII, 1, 10; 20, 7.

चिःसम्भू XIV, 2, 9.

चिह्निस् III, 16, 1; IX, 24, 1.

चीषु III, 2, 7.

चेता XV, 19 (p. 190, 18).

चैधम् II, 10, 5.

चैधातवी XV, 16, 2.

चैपद XIV, 41, 11.

चैषुभ VI, 4, 4; 5, 5; 6, 5; VII, 26, 6; IX, 6, 2; 20, 10;
27, 1; X, 9, 3; 10, 3; 11, 4; XI, 13, 12; XIV, 11, 6;
XV, 10, 2; XVI, 21, 18; 30, 2; XVII, 7, 13; 8, 4; 9, 5.

चैषुभजागते XVIII, 6, 5.

चम्बक III, 17, 10; XIV, 10, 21.

अह II, 3, 14; X, 5, 7; 8, 16; 9, 5. 9; 11, 10; XI, 4, 2; 7, 5. 11; 11, 8; 12, 9. 12; XII, 3, 15; 6, 6; XIII, 18, 5; XIV, 45, 2; XVI, 24, 13; 25, 3; 26, 3; **अहार्ये** XIII, 15, 6.

त्वच् VI, 1, 6; XIII, 3, 5; XVI, 15, 10.

तर् तरेन् XVI, 7, 7.

तद् XIV, 12, 2 etc., (**ता** XV, 18. 20 etc.).

तष्टु I, 15, 2; XV, 14, 4.

ताङ् IX, 27, 4; XIII, 4, 1; XIV, 50, 1.

तिथि XIV, 34, 1. 3.

तिथिकाम XIV, 34, 1.

तिथिमन् XIV, 34, 3.

इ

इच्छिण I, 4, 1; 5, 8; 6, 3. 5; 10, 1. 4; II, 9, 8; 16, 2; IV, 8, 7; 12, 1. 2. 10; 13, 2; 14, 6. 18. 23. 29; 16, 6. 7; V, 13, 2. 3. 5; 14, 19; VI, 3, 2; VII, 3, 1; 5, 16; 15, 2; XIII, 29, 29; XV, 13, 15; XVI, 9, 19; XVII, 10, 4. 11; 11, 4; 13, 2; 15, 2. 10; 16, 1. 3. 7; **इच्छेन** (praep.) V, 15, 9. 10; VI, 13, 5; VII, 3, 2. 3; 14, 10; XVII, 10, 12; **इच्छात्** (adv.) III, 16, 16-17; IV, 4, 2; V, 6, 7; 14, 19;

VI, 13, 10 ; VII, 15, 2 ; VIII, 12, 11. दक्षिण (दान) II, 3,
 18 ; 4, 10 ; 5, 27 ; III, 2, 7 ; 3, 7 ; 7, 6 ; 12, 6. 12 ; 13,
 24 ; 14, 17 ; 15, 22 ; 18, 8 ; 19, 9 ; IV, 16, 9 ; 20, 3 ;
 XIII, 5, 21 ; 6, 4. 7 ; XIV, 2, 12 ; 12, 5 ; 15, 6 ; 16, 5 ;
 20, 2 ; 28, 13 ; 32, 5 ; 33, 20 ; 34, 2 ; 39, 3 ; 40, 15 ; 41,
 12 ; 57, 17 ; 72, 3 ; XV, 4, 10 ; 11, 15 ; 16, 16 ; XVI, 20,
 6 ; 30, 9. (Cf. आदिष्टदक्षिण । क्रतुदक्षिण । चातुर्मास्यपश्च-
 दक्षिण । नीतदक्षिण । समानदक्षिण । सर्ववेदसदक्षिण । सहस्र-
 दक्षिण)

दक्षिणतस् II, 8, 1. 14 ; 9, 11. 13 ; 12, 9 ; IV, 4, 3 ; 14, 10.
 13 ; 16, 10 ; VI, 8, 4 ; VIII, 2, 13 ; XVII, 1, 6 ; दक्षिणतः:-
 पश्चात् II, 7, 16 ; VII, 3, 2.

दक्षिणतोन्याय II, 11, 1 ; IV, 6, 1.

दक्षिणधिष्ठ थ VI, 13, 4.

दक्षिणप्राकप्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणाकाल I, 12, 10 ; VII, 17, 16.

दक्षिणाग्नि III, 17, 3 ; IV, 2, 4. 7 ; 4, 2 ; 13, 3 ; 14, 10. 11 ;
 V, 4, 6.

दक्षिणाय IV, 3, 3.

दक्षिणाश् see प्रागदक्षिणाश्

दक्षिणान्याय I, 1, 14.

दक्षिणापथ XIII, 14, 6.

दक्षिणापर I, 6, 6; XIII, 11, 2.

दक्षिणाप्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणामुखी IV, 14, 18.

दक्षिणार्ध IV, 4, 2; 21, 9; XVII, 4, 4.

दक्षिणार्धपरार्ध XVIII, 24, 19.

**दक्षिणावत् V, 14, 24; 15, 9; VI, 3, 8; 12, 11; VII, 7, 3;
14, 10; VIII, 9, 9; XVII, 13, 11.**

दक्षिणोत्तरिन् I, 6, 10; XVII, 16, 7.

दक्षिणोत्तान् V, 8, 5.

**दण्ड V, 16, 4; XVII, 3, 3. 4. 6. (Cf. आर्द्धदण्ड। प्रथमदण्ड।
प्रागदण्ड)**

दण्डसमाच XVII, 3, 9.

दण्डिन् XVI, 1, 16.

दण्डोपानहम् (Comm. दण्डश उपानहौ च) III, 8, 7.

दधन् दधि II, 7, 9. 10; VIII, 9, 9; XIII, 6, 3; XIV, 40, 11.

दधिघर्म V, 10, 80; VII, 16, 1.

दधिभक्त IV, 13, 2; VIII, 9, 9.

दन् XV, 18 (p. 189, 11 ff.)

दर्शन X, 21, 10.

**दर्शपूर्णमासौ I, 4, 12; 16, 1; II, 4, 1; III, 8, 5; 12, 13, 14;
XIII, 20, 3; 24, 3; XIV, 5, 1.**

दर्शपूर्णमासायन III, 11, 4.

दशकपाल XIV, 13, 7.

दशदश्मिन् XIII, 23, 7 (Comm. **दशकाः स्तोमाः प्रत्यहमस्तु सन्तौ-**
ति। दशदश्मी ईदृशः संवत्सरः)

दशधा XVII, 3, 6.

दशन् IV, 2, 9; 15, 1. 12; 16, 5; V, 16, 8; VI, 4, 1; XII,
24, 1; XIV, 80, 2; 81, 2; 82, 2; XV, 14, 3. 6. 10. 17;
XVI, 12, 3; XVII, 3, 7; XVIII, 7, 10. 18; 11, 2.

दशप्रश्न XVI, 14, 19.

दशपुरुषम् XV, 14, 8.

दशपेत XV, 13, 2; 14, 5. 11. (Cf. अभिषेचनीयदशपेत्यौ)

दशम X, 1, 9; 12, 1; XII, 2; 13. 23; 3, 22; 4, 22; 5, 23;
27, 5; XIII, 15, 13; XIV, 74, 1; XV, 17; XVI, 2, 28;
29, 17; XVII, 6, 3. **दशमी** II, 3, 14; IV, 2, 6; VI, 7, 3;
X, 6, 14; XV, 14, 5. (Cf. द्वितीयदशमयोः)

दशरात्र X, 1, 6; XII, 9, 1; XIII, 17, 1. 2. 3; 18, 5; 19, 16.
19; 21, 8; 24, 6; XIV, 72, 4; XV, 14, 3; XVI, 20, 3;
29, 1. 4. 18; 30, 3.

दशरात्रावराध II, 16, 1.

दशविध XVI, 29, 1. 2. 18.

दशशत XI, 13, 6.

दशहोत्र X, 14, 1. 2.

दशा XV, 13, 15.

दशाचर VII, 27, 23 ; XVI, 29, 2.

दशाइ in वन्दोमदशाइ XIII, 21, 13.

दसु XV, 26 (p. 195, 6.)

दह् धत्यन्तः XVIII, 24, 15; दग्धा XIII, 11, 1.

+ अभि दग्ध XIII, 6, 7.

+ निष्ठ् दहति, अदहत् XIV, 51, 1.

दा दहति III, 8, 10; XIV, 9, 4; 32, 9; XV, 3, 12; 16, 17;
XVI, 1, 10; 10, 7; 18, 8; 22, 15; दत्ते III, 16, 27; दद्यात्
III, 20, 3; IV, 5, 6; VII, 17, 17; XIII, 5, 21; 6, 2. 5. 7;
XIV, 16, 8; XVIII, 24, 32; ददानि XV, 20; देहि XV,
24; दत्त XV, 21; अददात् XV, 18; ददौ ददु: XV, 22;
दीयते XVI, 14, 18; 15, 20; देय XVIII, 24, 32; दत्ता
II, 7, 7; VII, 18, 9; XIII, 6, 4; 29, 21; XV, 20.

+ आ दत्ते XVIII, 8, 16; दाय I, 10, 5; VII, 15, 17;
VIII, 5, 2; XV, 18; 20; XVII, 15, 3; दायम् (in
पुनरादायम्) IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4;
caus. दाय I, 6, 16; V. 11, 5.

+ प्रत्या दत्ते VII, 25, 14; दाय VII, 25, 6. 18.

+ प्र दाय IV, 15, 4; VII, 7, 8. प्रत्त in प्रत्तदैष III, 20,
13 and अप्रत्तदैवत III, 20, 12.

दाचायण्यज्ञ III, 8, 3. 6 ; XIV, 5, 3.

दाचार्घण्याङ्गिक III, 9, 4.

दाचिण XIII, 14, 6.

दाढ़ III, 2, 2 ; XVI, 10, 4. 7.

दान II, 3, 25. (Cf. उच्चिष्ठदान IV, 21, 16).

दाय XV, 25 (p. 194, 18) ; 27 (p. 195, 17).

दार्शपौर्णमासिक V, 18, 7.

दार्षद्रुत XIII, 29, 31.

दाशनथी XII, 2, 16. 22.

दाशरात्रिक X, 2, 1.

दाह in गृहदाह III, 4, 13.

1. **दिश् दिष्ट** XVIII, 23, 5.

+ अनु दिशति IV, 19, 7. (see अनुपदिष्ट)

+ आ दिशति VIII, 1, 6 ; दिश्य IV, 14, 2 ; दिष्ट V, 11, 8 (Cf. अनादिष्ट I, 1, 17 ; अनादिष्टयाज्यापुरोत्तवाक्य I, 17, 9 ; आदिष्टदक्षिण I, 12, 11).

+ निष्ठ (5) in अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.

+ उद् दिशति II, 9, 14.

+ उप दिशति XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29 ;
दिष्ट I, 17, 7. (Cf. अनुपदिष्ट)

+ प्र दिशेत XIV, 1, 2 ; दिष्ट XII, 7, 3. (Cf. आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25).

२. दिश् IV, 11, 3; 14, 6; 17, 3; VI, 2, 3; XIV, 83, 2; 84, 6; XVI, 9, 18; 18, 13; 28, 2; दिशमवेष्टी: IX, 28, 16; दिशां स्तोमाः XIV, 83, 1; 84, 6; दिशा कृत्यः XII, 20, 1.

दिष्टश्वर XVII, 8, 3.

दीक्षा दीक्षते XV, 12, 12; दीक्षन्ते X, 1, 1; दीक्षेत XIII, 6, 4; XV, 12, 3; दीक्षरेत् XIII, 19, 3. 5; दीक्षयिता XIII, 11, 1. (Cf. दीक्षित)

दीक्षणानुपूर्व्येण XIII, 14, 3.

दीक्षणीया V, 3, 1; IX, 24, 1; XIV, 40, 16.

दीक्षणीयाप्रभृति VIII, 12, 9.

दीक्षा V, 2, 4; 4, 7; X, 1, 2; XIII, 19, 1. 5; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 29, 1; XIV, 6, 7; 16, 2. 4; 39, 5; XV, 1, 13; 12, 13; XVI, 20, 9.

दीक्षित XIII, 11, 1; 13, 1; 14, 1; XVI, 20, 7; XVII, 4, 7.
(Cf. अदीक्षित । असंवत्सरदीक्षित)

दीक्षितवसन XVIII, 24, 4.

दीक्षितव्रत III, 8, 10.

दीप् + आ दीप्य II, 8, 9.
+ संप्र दीप्ता IV, 15, 1.

दीर्घ I, 2, 18; X, 5, 12.

इर्धाधुल XIV, 12, 2. 11.

दुन्दुभि XV, 8, 14; XVII, 4, 1; 14, 10; 17, 5. (Cf. भूमि-
दुन्दुभि)

दुराश XIV, 32, 1.

दुष्ट III, 20, 5. 12. 15; XIII, 3, 2; 12, 9.

दुह दुश्मान V, 10, 8; दुघ III, 12, 16; दोहयेत् II, 8, 8.

दुहिण XV, 17.

दूत XIV, 40, 1.

दूरोहण XI, 14, 18; XII, 11, 12; XV, 8, 10.

दूर्वा IV, 15, 5.

दृ + आद्रियेत XIII, 1, 5.

दृढपर्यृष्ट XVII, 10, 9.

दृति XIV, 40, 11.

दृतिवातवतोरथन XIII, 23, 1.

दृश् ददर्श XV, 23 (p. 193, 10); अद्राजुः XV, 24 (p. 194, 2);

दृश्येत् I, 3, 6; fut. द्रष्टा I, 3, 6; दृश्यमान II, 7, 2; VI,

7, 4; X, 21, 11. (Cf. अदृश्यमान IV, 15, 9).

दृष्टिती XIII, 29, 14. 29.

दृह् दृठ XVII, 2, 2.

दृ दीर्घ XIII, 12, 1. 3.

+ परि दद्रे XIV, 27, 1.

देव XIV, 14, 1; 23, 1; 27, 1; 29, 1; 32, 1; 38, 1; 50, 1;
XV, 5, 1. 5. 18; 17. 22; 24; XVI, 1, 12; 2, 29; 10, 5. 6.

देवी IX, 28, 4. (Cf. इवानां पत्न्यः । देवासुराः)

देवकर्मन् I, 1, 6. 13.

देवगण XIV, 72, 4.

देवता I, 4, 22; 16, 7. 8. 9. 10. 15 (दिवतातः); 17, 5. 7; III,
16, 11; 20, 12. 15; IV, 20, 5. 6; XIV, 57, 20; XV,
14, 6; 21; XVI, 3, 16. 17; 12, 16; 7, 4; 19, 17. (Cf.
एककपालदेवता । एवंदेवत । चातुर्भाष्यदेवता । तदेवत । द्विदे-
वत । नागादेवत । पर्वदेवता । पशुदेवता । बङ्गदेवत । अथादेव-
तम् । घट्टदेवत । समानदेवत । स्वनदेवता)

देवतादेशन I, 2, 19.

देवतानामधेय I, 1, 37; VI, 1, 15.

देवतानुपूर्वम् III, 7, 7.

देवताविकार I, 16, 8.

०देवत्य (Cf. तदेवत्य । द्विदेवत्य । पिण्डदेवत्य । वाग्देवत्य । शावि-
चवाग्देवत्यौ)

देवयज्ञ V, 2, 1; XV, 14, 1.

देवयान XV, 17 (p. 188, 22).

देवरात XV, 24. 27.

देवस्त्र IX, 26, 1.

देवानां पत्नः I, 15, 2 ; VIII, 7, 13 ; XIV, 57, 9.

देवासुराः XIV, 28, 1 ; 32, 1 ; 38, 1.

देविकाहविष् IX, 28, 1.

देश IV, 14, 6 ; XIII, 11, 2 ; XVII, 13, 9. (Cf. मार्जाल्लीय-
देश । ओणिदेश)

देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 14.

देशपृथक्त्र IV, 6, 7.

दैव XV, 25 (p. 194, 18) ; 27 (p. 195, 21 ff.)

दैवत I, 17, 3. 5 ; XIII, 1, 3. (Cf. अप्रत्यक्षदैवत)

दोष III, 19, 3. 7. 8 ; 21, 2. 6.

शावापृथिवीय III, 12, 3 ; 13, 11 ; VI, 11, 7 ; VIII, 3, 11 ;
XI, 8, 6 ; 14, 31 ; XIV, 6, 3 ; 56, 9 ; XVI, 20, 2 ; XVIII,

22, 5. (Cf. वैश्वदेवशावापृथिवीयौ । साविच्छावापृथिवीयौ)

शुतान XIII, 12, 3.

शो दिवे IX, 28, 5.

द्रव्य III, 20, 9 ; IV, 1, 3 ; IX, 1, 3.

द्रव्यू see द्रव्य

द्रु + अनु द्रवेत् VII, 6, 8.

+ उप see उपद्रुत XII, 13, 5.

द्रोणकलश XV, 23 (p. 193, 11).

द I, 3, 3 ; 4, 13 ; II, 3, 9 ; III, 16, 8 ; IV, 2, 5 ; 15, 2. 8 ;

16, 6. 7 ; V, 9, 15 ; VI, 8, 10 ; 6, 2 ; VII, 10, 7 ; 15, 4. 5.
 13 ; 26, 3. 8. 9. 11 ; 27, 15. 27 ; VIII, 6, 9. 10 ; IX, 5, 8 ;
 6, 11 ; 11, 13 ; 20, 9 ; X, 3, 5 ; 4, 5 ; 5, 4 ; 6, 3. 6 ; 8, 3 ;
 11, 8 ; 12, 15 ; 13, 2 ; XI, 11, 15. 17. 19 ; XII, 2, 10. 19 ;
 XIII, 10, 5 ; 16, 3. 5 ; XV, 3, 6 ; XVI, 8, 10 ; 20, 2 ; 22,
 12 ; 24, 14 ; XVII, 1, 9 ; XVIII, 8, 4. 11. 13 ; 10, 12 ; 12,
 6 ; 14, 5 ; 18, 7. 12.

द्वाचिंशत् X, 12, 7.

द्वादश VII, 17, 17 (**द्वादशं भूतम्**) ; **द्वादशी** VI, 7, 1.

द्वादशकपात्र XIV, 13, 5.

द्वादशकल्प X, 5, 12 ; XVII, 14, 3.

द्वादशन् II, 3, 19 ; IV, 16, 6 ; VI, 4, 7 ; X, 1, 2. 3. 4 ; XIII,
 19, 2. 5 ; XIV, 16, 2 ; 61, 4 ; 76, 2 ; XV, 1, 7 ; 12, 13 ;
 XVI, 1, 4 ; 12, 3 ; 14, 20 ; XVII, 8, 2.

द्वादशरात्र II, 3, 23.

द्वादशविधि XVI, 1, 8.

द्वादशाचर VII, 27, 17.

द्वादशायोग III, 18, 10.

द्वादशाह II, 2, 2 ; IX, 1, 1 ; X, 1, 1 ; 21, 18 ; XI, 1, 1. 3 ;
 XIII, 14, 10 ; 20, 14 ; XVI, 30, 11. (Cf. **अद्वादशाहम्**)

द्वादशाहभृति XIII, 14, 9.

दादश्न् XIII, 23, 8.

दापर XV, 19 (p. 190, 17).

दार् V, 9, 4; 14, 5. 21. 22. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 13, 2, 5.
6; VII, 7, 3; 14, 10; 15, 2; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21,
10; XVII, 7, 11; 11, 4.

दारकाङ् XVII, 4, 2. 3.

दारौ VI, 12, 13; **दार्ये** (= दार्याः) XVII, 4, 2. 3.

दाविंश् (fem.) XVIII, 14, 4.

दाविंशति X, 13, 4; XV, 22 (p. 192, 20).

दिगुण XVII, 2, 9.

दिगोच I, 4, 16.

दितीय I, 3, 15; 7, 2. 3; II, 2, 7; 3, 4. 12; 5, 18. 28; IV,
12, 3; 18, 2; V, 11, 10; VII, 15, 5. 9; 16, 3; 17, 6;
25, 6. 13. 15; 26, 5; VIII, 7, 2; IX, 5, 6. 11; 6, 3. 8;
X, 3, 1; 5, 12. 15. 21; XI, 2, 7; 4, 6; 5, 1. 8; 7, 8; 9,
6. 13; 11, 2. 9. 11. 12. 16; 12, 2. 4. 14; 14, 31; XII,
3, 6; 5, 5; 6, 4; 7, 3; 10, 4; 11, 7; 12, 2; 13, 5; 27,
6; XIII, 1, 7; 15, 5; XIV, 8, 4; XV, 13, 9; 19 (p. 190,
9); XVI, 2, 4; 3, 9; 4, 8; 5, 2; 8, 26; 12, 4. 9; 18, 17.
18; 18, 4; 20, 16; 21, 4. 8. 11. 18. 20. 26. 31; 22, 3. 17;
23, 5. 10. 18; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 16; 4, 7; 5,
7; 16, 2; 20, 1. 2. 3. 4. (Cf. वैष्णवदितीय | प्रथमदितीयौ)

द्वितीयचतुर्थयोः X, 5, 14 ; XII, 26, 2.

द्वितीयदशमयोः XII, 24, 4.

द्वितीयप्रभृति X, 1, 11 ; XII, 27, 2.

द्वितीयसप्तमयोः X, 5, 10.

द्वितीयाचतुर्थ्या X, 11, 5.

द्विदेवतबङ्गदेवतेषु I, 17, 19. (Cf. एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12).

द्विदेवत्य VI, 1, 15 ; VII, 2, 1. 11 ; 3, 1 ; 4, 4. 17 ; 8, 12 ; XIV, 51, 14.

द्विदेवत्यर्त्याजाः VII, 3, 4 ; 17, 12.

द्विदेवत्यशेष VII, 4, 15.

द्विपदा VII, 26, 4 ; 27, 15 ; IX, 6, 1 ; 20, 26 ; X, 7, 7 ; 13, 13 ; XII, 3, 23 ; 4, 24 ; 5, 23 ; 11, 1 ; XVI, 21, 24 ; XVIII, 1, 22 ; 8, 9 ; 14, 6 ; 15, 1. 7.

द्विप्रभृति I, 17, 2.

द्विरात्र XIII, 5, 19. 20 ; XIV, 7, 1 ; XV, 16, 4 ; XVI, 20, 2. 19.

द्विरात्रप्रभृति X, 1, 20 ; XI, 1, 3 ; XII, 2, 1.

द्विविध XVI, 20, 1. 2. 19.

द्विव्यायाम in परोद्विव्यायाम XVII, 2, 4.

द्विष् द्विषन् XIV, 22, 23 ; 23, 1 ; 39, 8. 10 ; 42, 6 ; XVII, 3, 17.

(४०६)

+ वि दिषाण XIII, 5, 1.

दिषूक् X, 11, 14; XII, 8, 3.

दिस् II, 9, 6. 10. 14; 17, 2. 4; IV, 11, 5; 16, 6; 21, 13;

VII, 4, 16; 8, 11; 25, 13; VIII, 3, 18; X, 5, 10.

द्विविम् II, 3, 3.

द्वेष्य III, 20, 3; XIV, 32, 1.

द्वैपद II, 12, 2; III, 17, 5; IX, 6, 2. 6. 7.

द्वैप-धन्वधि XIV, 33, 20.

द्वैपराक XVI, 22, 11.

द्वृजुल II, 8, 23.

द्वृहर्थे XIII, 15, 4.

ध

धन XIV, 46, 1.

धनजित् XIV, 46, 1. (Cf. सर्वजिह्वनजितोः)

धनुस् III, 2, 7; XV, 18 (p. 190, 3); XVII, 5, 2; 15, 8.

धन्वधि in द्वैपधन्वधि XIV, 33, 20.

धन्वन् in अधिज्यधन्वन् XIV, 22, 20.

धर्म I, 1, 24; III, 20, 10; IV, 5, 13; VII, 25, 17; XIII, 20,
11; XVI, 2, 28. (Cf.

धर्मन् in पशुधर्मन् IX, 27, 6.

धर्मपति IX, 26, 2.

**धा दधाति XV, 1, 37 ; XVI, 8, 5. 16 ; XVII, 9, 5 ; XVIII,
9, 5 ; 22, 8 ; धत्ते XIV, 28, 9 ; XV, 6, 7 ; दधौत II, 1, 7 ;
अदधत XIV, 28, 8 ; XV, 6, 6 ; धौयते XI, 2, 5.**

- + अन्नर् द्वित in जीवान्तर्हिताय IV, 4, 8.
- + अपि धाय IV, 15, 8 ; X, 21, 10.
- + अभि धौयमान V, 10, 3.
- + अव धाय IV, 5, 5 ; 15, 8 ; 18, 5 ; 19, 7 ; VIII, 9, 2 ;
10, 4 ; XVII, 10, 4.
- + प्रत्यव धाय IV, 9, 3.
- + आ दधते VIII, 8, 11 ; 11, 15 ; XVIII, 24, 14 ; दधौत
(पुनरा) XIV, 15, 23 ; धौयमान V, 18, 6 ; धाय IV,
8, 3 ; 12, 10 ; 14, 15 ; V, 6, 1 ; XIII, 29, 29 ; (द्वित
Cf. अनादित II, 16, 8).
- + अन्वा दधाति IV, 2, 1.
- + अन्या दधाति II, 8, 22 ; 12, 8 ; XIII, 29, 2 ; XVII,
10, 6.
- + अा दधते VIII, 8, 6.
- + उपसमा धाय XIV, 13, 4.
- + उप धाय XVII, 10, 4.
- + नि दधाति II, 9, 13 ; 10, 7 ; VII, 3, 2. 3 ; दधति V,

- 14, 13 ; XVII, 6, 6 ; XVIII, 24, 5 ; धीरते XV, 17
(p. 188, 19) ; धाय I, 6, 8 ; 14, 20 ; II, 9, 16 ; IV,
3, 3 ; 4, 2. 5 ; 7, 6 ; 14, 10 ; 15, 5 ; 16, 3 ; 19, 7 ;
V, 8, 5 ; VII, 3, 1 ; XIII, 11, 2 ; 29, 2 ; XVII, 10,
4 ; 12, 4.
- + उपनि दधाति XVII, 7, 11 ; दधति XIII, 11, 9 ; XVII,
7, 12 ; धाय XVIII, 15, 18 ; 17, 9.
- + प्रतिनि दधात् III, 20, 9 ; 21, 12 ; XIII, 3, 2.
- + परि दधाति XI, 2, 13 ; दधति IX, 20, 27 ; XII, 2,
27 ; 6, 18 ; XVIII, 20, 7 ; दधात् VI, 9, 9 ; धाय
V, 6, 7 ; 9, 26 ; 10, 83 ; 13, 10 ; 14, 20 ; 15, 4. 5 ;
17, 10 ; VI, 6, 15 ; 7, 10 ; VII, 9, 6 ; 10, 15 ; 11,
4 ; 12, 4 ; 13, 4 ; 15, 17 ; 29, 25 ; VIII, 6, 17 ; IX,
3, 4 ; 6, 18 ; 8, 8 ; 14, 8 ; 17, 3 ; X, 18, 22 ; XIII,
7, 6 ; XV, 3, 11 ; XVIII, 20, 8.
- + पुरस् धास्यमान XIV, 29, 2.
- + वि धीयमान I, 1, 4 ; हित in प्रत्यक्षविहित III, 19, 8.
- + अनुवि दधीत XIII, 1, 3. 6.
- + सम् धाय I, 1, 28 ; 4, 14 ; V, 11, 3. 4 ; IX, 5, 5. 6.
7. 10. 11. 13 ; 6, 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 12 ; 20, 32 ;
X, 7, 2 ; XVIII, 1, 16. 17. 18.

+ उपस्मृ धाय I, 4, 7 ; XVIII, 1, 15 ; 20, 1. 2. 3: 4.

धाव IX, 28, 2.

धाना VIII, 8, 6. 11.

धार्मन XIV, 22, 12.

धात्या VII, 20, 5 ; 21, 8 ; X, 13, 11 ; XI, 12, 2 ; XIV, 54, 2 ; XVIII, 4, 5 ; 5, 5.

धारा VII, 15, 14. (Cf. उदधारा II, 6, 12.)

धाव + उप धावानि XV, 21 (p. 192, 11) ; धाव XV, 18 (p. 189, 4) ; 22 (p. 192, 14 ff.) ; अधावन् XIV, 7, 1 ; 23, 1 ; 32, 1 ; 38, 1.

+ सम in असंधावमाण IV, 15, 3.

धिष्ठ V, 14, 4; 15, 10; VI, 2, 1; 12, 1. 13. 15; 13, 3. 4. 7. 8; VII, 7, 3. 5; VIII, 8, 9; 10, 1; 12, 10; X, 1, 13; 13, 26; 21, 6; XVII, 7, 11; 10, 4; 11, 2. 4. (Cf. अधिष्ठ। दक्षिणधिष्ठ। यथाधिष्ठम्)

धिष्ठवन्त् VI, 18, 8.

धौ XVII, 5, 4.

धू धूर्मन् XIII, 14, 6.

धृ धारयन् I, 10, 4. 7; XVI, 18, 10; XVII, 15, 12; धायमाण III, 13, 17; धृत Cf. नित्यधृत.

धृत in नित्यधृत II, 6, 4.

धृति XV, 16, 8. 11.

धेनु II, 4, 10.

धेनुका XIII, 29, 21.

थै धायन्ते X, 21, 14; धायात् IV, 8, 4; V, 9, 19; 14, 12;

धायन् III, 8, 15; IV, 3, 6; XIII, 12, 10.

+ अभि धाय XVI, 29, 7.

ध्रुवा IV, 11, 1; 14, 20.

ध्रौव V, 8, 2.

ध्रौष्ठ II, 16, 1.

ध्वंसि XIV, 82, 2.

ध्वंसिस्तोमः XIV, 82, 1.

न

न I, 1, 8. 9. 44; 2, 20, etc.; नो XV, 20 (p. 191, 18); XVI,

29, 7; न कश्चन XVI, 3, 37; न हि III, 19, 7.

नक्षम् V, 20, 8.

नक्षत्र II, 1, 8; 5, 5; 7, 2; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 21, 11;

XIV, 78, 2.

नक्षत्रस्तोम XIV, 78, 2.

नख XVIII, 24, 20. (Cf. रोमनखानि IV, 14, 4.)

नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21.

नदी XVI, 18, 18.

नभ्य in श्वनश्च XIV, 22, 18.

नभ्यस्थ V, 13, 8.

नभ् नमन् in अनमत् IV, 15, 3 ; नत in स्वर्णनत XVII, 8, 11.

+ अभिसम् नमेत् I, 17, 20.

नसा I, 17, 18.

नव II, 3, 26 ; III, 12, 14. 16 ; XV, 17 (p. 188, 17) ; XVII, 4, 8 ; 6, 5.

नवन् III, 18, 18. 25 ; V, 9, 20 ; VI, 7, 2 ; VII, 9, 3. 6 ; VII, 11, 4 ; 13, 4 ; IX, 20, 12. 21 ; X, 6, 20 ; 9, 17 ; 13, 12 ; XI, 12, 5 ; 14, 10. 24 ; XIII, 28, 6 ; XIV, 56, 2 ; 73, 2 ; XV, 5, 7. 8 ; XVI, 29, 3 ; XVIII, 8, 2 ; 12, 5 ; 13, 7 ; 18, 2.

नवम V, 17, 9 ; X, 11, 1 ; XVI, 2, 25 ; 11, 25 ; 28, 3 ; 29, 17 ; **नवमी** IX, 8, 3 ; XVI, 28, 2. (Cf. अष्टमनवमी)

नवरात्र IV, 15, 6 ; XIII, 17, 3 ; 18, 2 ; 19, 10 ; 21, 5 ; XVI, 28, 1. 5 ; XVIII, 24, 5.

नवर्च X, 6, 2 ; XV, 8, 13 ; XVIII, 1, 5 ; 2, 3.

नवविध XVI, 28, 1. 2. 5.

नवाक्षर XVI, 28, 2.

नवाह XIII, 17, 2.

नश् नष्ट III, 19, 17 ; XIII, 2, 7 ; 3, 2.

नह + उप XIII, 11, 1; 24, 2; 29, 2;

+ सम् नद्ध XVII, 15, 3.

नाकमद् XIV, 73, 2.

नाना XV, 19 (p. 190, 7); XVI, 7, 8. 10; XVII, 8, 8.

नानादेवत XVI, 7, 8.

नानाप्रणव III, 16, 9; VII, 2, 13.

नानायूप VI, 9, 5.

नानावषङ्कार VII, 2, 14.

नानावौर्य XVI, 23, 6. 14.

नाभानेदिष्ट (1.) मानव XVI, 11, 29. (2.) XVI, 11, 28. (3.)

XII, 8, 2; 9, 6.

नाभि IV, 7, 14; VI, 1, 6; XVI, 8, 81.

नामग्रहण VI, 1, 24.

नामधेय VI, 1, 15; VII, 4, 18; IX, 1, 3. (Cf. देवनान्ममधेय)

नामधेयाग्रहण X, 1, 17.

नामन् I, 14, 17; II, 12, 10; III, 17, 8; IV, 4, 2; V, 3, 8;

XV, 18 (p. 189, 7); 24 (p. 193, 18). (Cf. ज्ञानिनामन्।

पुच्छनामन्)

नारद XV, 17 (p. 188, 2. 4). (Cf. पर्वतनारदौ)

नाराणण (पुरुष) XVI, 13, 1.

नाराशंस VII, 5, 21. 22; VIII, 2, 13; XIII, 12, 7. 8; XVI,

10, 13 ; 11, 31. 32 ; 14, 10. 11 ; नाराशंखी V, 16. 7.

नाराशंखवन्त् VII, 4, 15.

नार्मध IX, 4, 1.

नाश in इदयनाश XIII, 3, 8.

नासिके IV, 7, 11 ; 14, 22.

निखर्वाद XV, 11, 4.

निगद III, 15, 11 ; VI, 7, 10 ; VII, 6, 2 ; VIII, 11, 7. (Cf.

अनिगद । आयनिगद । स्थिष्ठक्षनिगद)

निगम III, 7, 7 ; V, 18, 7 ; 19, 5 ; IX, 27, 8. (Cf. पश्चनि-
गम)

निगमस्थान I, 1, 37 ; 16, 9. 10 ; III, 16, 12 ; VI, 9, 14.

निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6.

निचृत् VII, 27, 27.

निज + अव नेजित in यथावनेजितम् IV, 4, 5 ; नेज्य IV, 4, 15.

नितराम् VII, 20, 10 ; XV, 22 (p. 193, 7).

नित्य III, 8, 5 ; V, 3, 6 ; VII, 10, 8 ; IX, 20, 11 ; X, 114 ;
7, 2 ; XII, 2, 3 ; 10, 2 ; 23, 3 ; XIII, 10, 6 ; 14, 9 ; XIV,
57, 6 ; XVI, 20, 12 ; XVII, 9, 4 ; XVIII, 22, 3.

नित्यधृत् II, 6, 4 ; ऋत् 17, 6.

निधन VIII, 10, 3 ; X, 21, 12. (Cf. वषङ्कारनिधन । सर्वन-
धन । सर्ववाङ्मनिधन)

निधनोपाय V, 12, 4.

निमित्त in यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

निमेष XIV, 81, 2.

निमेषस्त्रोम् XIV, 81, 1.

नियतातिपत्ति III, 4, 2.

नियम I, 16, 18.

नियुत XV, 11, 4.

नियोक्त XV, 21.

निरसन in वृणनिरसन IV, 6, 5.

निरुक्त XIII, 16, 5. (Cf. अनिरुक्त)

निरूहपशुवन्ध्य VI, 1, 18.

निर्दग्ध XV, 18 (p. 189, 9. 10. 11.)

निर्वचन VI, 1, 23. (Cf. अनिर्वचन)

निविच्छङ्गस्त्रम् X, 6, 13 ; XII, 17, 3 ; 21, 3.

निविद् VII, 19, 15. 23 ; 21, 8 ; VIII, 3, 16 ; 7, 1. 5. 7 ; IX, 6, 16 ; XI, 2, 5 ; 14, 10. 26 ; XVI, 8, 5. 16 ; XVII, 9, 5 ; XVIII, 9, 5. 7 ; 21, 3 ; 22, 8.

निविद्वान् XI, 3, 3 ; XII, 9, 3 ; XIV, 16, 9 ; 21, 2 ; 22, 5 ; 23, 3 ; 24, 4 ; 25, 5 ; 27, 12 ; 29, 7 ; 31, 5 ; 33, 22 ; 34, 4 ; 35, 2 ; 36, 2 ; 37, 2 ; 39, 9 ; 45, 1 ; 49, 2 ; 50, 2 ; 53, 7 ; 57, 16 ; 58, 2 ; 59, 2 ; 60, 2 ; 71, 3 ; 84, 5 ; XV, 10, 6 ; XVI, 20, 15 ; 21, 31 ; 23, 18.

निविद्धानीय XII, 8, 6. 9; XVIII, 9, 4.

निविद्धर VII, 21, 9.

निव्याध in सनिव्याध XVI, 18, 14.

निषक्तिन् XVI, 1, 16.

निषद् XV, 19 (p. 191, 11.)

निषद्धर XV, 19 (p. 190, 8).

निष्का XV, 8, 14; XVI, 1, 6.

निष्काष III, 14, 19; 15, 14.

निष्केवल्य VII, 20, 1; VIII, 7, 2; 14, 4; X, 2, 5; 3, 9; 4,
11; 5, 20; 6, 16; 8, 9; 9, 13; 10, 6; 11, 7; 13, 16; XI,
2, 6; 4, 9; 5, 2; 6, 4; 7, 7; 8, 5; 9, 5; 10, 8; 14, 29;
XIII, 5, 16; XIV, 3, 7; 21, 3; 54, 1; XV, 2, 18; 8, 1;
XVI, 8, 11; 21, 23; 23, 17; XVII, 10, 1.

निष्केवल्यप्रस्तुति XV, 4, 9.

निष्केवल्यमहतौये VII, 5, 21; X, 11, 11; 8, 16; XV, 2, 15;
13, 6; XVI, 18, 5.

निःषिद्धपाभ्यन् XVI, 18, 21.

निद्व in इन्द्रनिद्व VII, 19, 10; XII, 6, 12.

नी नयन्ति IV, 17, 10; XIII, 11, 10; नयेत् XIII, 24, 14;
नीयमान V, 10, 6.

+ अति in अगतिनयन्

- + अव नयति VII, 4, 15 ; नयेत् XIII, 12, 8. 9 ; नौयमान VI, 7, 6 ; XIV, 51, 10.
- + अभ्यव निनाथ XV, 23 (p. 193, 18).
- + समव निनाथ XV, 23 (p. 193, 12).
- + आ नौत् XIII, 2, 1 ; नौय IV, 15, 23.
- + प्रत्या नयति II, 7, 11 ; नौय II, 8, 10.
- + उद् नयति II, 7, 12 ; 8, 16 ; V, 10, 6 नौयमान VII, 4, 1 ; 7, 1 ; XIV, 52, 1 ; 58, 1 ; 56, 2 ; नौत् II, 8, 19 ; नौय II, 7, 7.
- + अभ्युद् नौत् XIII, 12, 7. (Cf. पुनरुक्तीत).
- + उप नौयते XV, 15, 14.
- + नि नौय IV, 5, 3 ; VIII, 9, 5.
- + अवनि नौय XVII, 17, 9.
- + उपनि नौय III, 20, 4.
- + संनि नौय IV, 16, 6 ; 18, 10 ; 19, 3.
- + प्र नयति III, 14, 8 ; V, 14, 1 ; नौयमान IV, 6, 13 ; V, 14, 7 ; VIII, 15, 10 ; IX, 24, 9 ; नौयते III, 15, 21 ; प्रणीतासु IV, 7, 18 ; नौय II, 7, 8 ; III, 19, 12 ; IV, 17, 4 ; XVIII, 24, 27. (Cf. प्रणीता)
- + वि निनोषमाण XVII, 17, 3.
- + सम् नयति XV, 17 (p. 188, 6) ; नयन् I, 3, 16.

० जीतदचिष्ठा V, 1, 10.

1. नु XIV, 2, 22; 9, 1; 27, 1; 28, 1; XV, 17 (188, 12);
18 (p. 189, 9 etc.); 20 (191, 18); 22 (192, 19 etc.); XVII,
11, 3.

2. नु प्रनोति VII, 10, 7; 25, 6. 13; 26, 3. 8. 9. 11; IX, 5, 6.
8. 11. 13; 6, 3. 5. 8. 10. 11, 13; X, 6, 3; 18, 2; XVIII,
1, 16. 18; 20, 1. 3. 5; नुथात् VI, 3, 10; XVIII, 14, 5;
नवनीय VII, 26, 10; नुत्य VII, 25, 6. 13; X, 8, 11; 13, 8;
XVIII, 9, 7. (Cf. अप्रणुवन्त्)

नुद् + वि नुदन्ति XIV, 38, 3; नुत्य XIV, 38, 1.

नृ XIV, 43, 1.

नृजित् XIV, 43, 1.

नृजितप्रभृति XV, 10, 6.

नेद् XIV, 2, 16; 13, 3.

नेदिष्ठ XV, 22 (p. 192, 18).

नेष्टु VI, 12, 19; VII, 4, 9 (Comm. अध्वर्युपुरुष); 17, 9; VIII,
2, 9; 5, 3; X, 7, 7. 12; XIII, 14, 1; 24, 9.

नैगुस्त (?) XVI, 29, 6.

नैतंधव XIII, 29, 28.

नैर्वती XVI, 13, 5.

नैवार XV, 2, 12.

नौधस VII, 23; 1. 3. 6; XV, 7, 4. (Cf. श्वैतनौधसे)

न्यूङ्ग in वरुणन्यूङ्ग XV, 13, 3 and विष्णुन्यूङ्ग XII, 6, 14; 7, 1.

7; 8, 2.

न्यम् नीचा IV, 3, 6; 9, 5.

न्युद XV, 11, 4.

•**न्यस्तार्त्तिज्य**• V, 1, 10.

नीचा see **न्यम्**

न्याय III, 16, 22; VI, 11, 14; XIII, 15, 11; XV, 24 (p. 194,

9.) (Cf. अर्धचन्याय । आसीनन्याय । उच्चैर्न्याय । दक्षिणन्याय ।

प्राडन्याय । संखारन्याय)

न्यायकृत XIII, 18, 4.

न्यायता in **संखारन्यायता** I, 1, 30.

न्यूङ्ग VII, 5, 19; XII, 24, 3. 5; 26, 11. (Cf. वैराजन्यूङ्ग)

न्यै XVI, 22, 1; 23, 7; 26, 6; **न्या उ** XVII, 9, 7; XVIII,

22, 10.

प

पक्त XV, 19 (p. 191, 5).

पक्त XVII, 13, 2. 3. (Cf. अपकौयमाणपक्त । अपरपक्त ।

आपूर्यमाणपक्त । मुद्दूपक्त)

पक्तशेष XV, 12, 7.

पक्तम् XIII, 29, 11.

पक्षि VI, 3, 10; VII, 26, 3; 27, 12. 30; IX, 5, 8; X, 6, 12;

(४२२)

XII, 7, 6, XIV, 4, 3; XVI, 24, 2; XVIII, 14, 4. (Cf.

अचरपक्षि । पदपक्षि)

पक्षिशंसम् X, 6, 4; XI, 15, 12; XII, 18, 1; XVIII, 6, 4; 14,
4; 17, 5.

पक्षस् VII, 9, 2. 4; 19, 23; 26, 4; VIII, 3, 18; X, 6, 13;
XI, 14, 14; XII, 11, 6; XVII, 8, 12; 9, 6; XVIII, 1, 2;
4, 2. 5. 7. 9; 5, 2. 7. 10; 6, 6; 9, 5. 6. 8; 14, 3. 6; 15, 7;
16, 3; 17, 4; 22, 7.

पक्षकपात्र II, 5, 8; VIII, 13, 5.

पक्षछलस् II, 8, 17; XVI, 18, 1.

पक्षजनौया X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.

पक्षदग्ध IX, 21, 3; 27, 1; X, 12, 6 (पक्षदग्धं सहस्रम्) ; 14
(पक्षदग्धे गते); XIV, 12, 7; 25, 2; 29, 5; 33, 3; XVI, 23,
5. 9. 10; 24, 3. 6; XVII, 7, 6. (Cf. चिदृत्यपक्षदग्धौ)

पक्षदग्धचिष्टता (nom. du.) XIII, 21, 3.

पक्षदग्धन् II, 5, 9; III, 7, 2; 8, 3; X, 9, 17; 12, 11. 12; XI,
14, 25; XV, 22; XVIII, 7, 3; 10, 3.

पक्षदग्धप्रभृति XVI, 21, 4.

पक्षदग्धाचर X, 8, 11.

पक्षदग्धर्च XVIII, 13, 5.

पक्षदग्धसामिधेनीक V, 3, 3; 5, 3.

पञ्चदशस्तोम X, 3, 1; XIV, 23, 2.

पञ्चन् I, 6, 16; III, 18, 20; V, 9, 11; VI, 4, 3. 5; 6, 6. 10;
VII, 15, 9; 27, 12. 25; VIII, 8, 11; 11, 8; IX, 21, 3. 5.
6; 23, 4. 13; X, 6, 13; 9, 16; XII, 11, 17; 20, 1; XIII,
6, 7; 10, 4; 15, 8; 17, 1; 19, 9; 24, 5; 28, 8; XIV, 4,
2; 62, 3; XV, 3, 8; 9, 5; XVI, 22, 16; 24, 15; XVIII,
7, 11. 13; 8, 10. 14; 15, 2; 18, 5.

पञ्चपद VI, 6, 6; VII, 26, 6; XIV, 4, 3; XVI, 24, 2;
XVIII, 14, 5.

पञ्चपद्म XVI, 9, 25.

पञ्चविक्ष XV, 14, 12.

पञ्चम I, 10, 5; VII, 14, 7; IX, 24, 5; X, 6, 1; XI, 4, 7.
11; 5, 4; 8, 1; 9, 14; XII, 3, 11; 4, 14; 5, 13; 10,
12; 12, 5. 13; 26, 8; XV, 19 (p. 191, 2); XVI, 2, 13; 11,
13; 14, 17; 15, 4; 18, 7; 24, 14. 16. 20; **पञ्चमौ** VI, 6,
8; XII, 19, 6; XIV, 51, 13; XV, 1, 21. (Cf. हतौयपञ्चमौ।
पृष्ठपञ्चम । यजमानपञ्चम)

पञ्चरात्र XVI, 24, 1. 21.

पञ्चविंश XVI, 12, 10; XVII, 7, 3; XVIII, 1, 11.

पञ्चविंशति XIII, 28, 7; XVI, 12, 1. 6. 14; XVIII, 1, 10; 9,
2; 10, 2.

पञ्चविंशत्यरति XVI, 12, 2.

- पञ्चविंशत्युच XVII, 8, 2.
 पञ्चविंशतोम् XVI, 12, 8.
 पञ्चविध XVI, 24, 1. 2. 21.
 पञ्चशारदीय XIV, 62, 1.
 पञ्चहिति II, 4, 6 ; IX, 24, 4. 6.
 पञ्चहेतु X, 16, 1.
 पञ्चाक्षर VII, 27, 25 ; IX, 6, 2. 3. 4. 5 ; X, 13, 2.
 पञ्चालपदवृत्ति XII, 13, 6.
 पञ्चाशत् XIII, 28, 8 ; XIV, 9, 6 ; XV, 26 (p. 195, 3. 4).
 पञ्चाह XIII, 17, 1.
 पञ्चाहार्थ XIII, 15, 8.
 पट् + उद् पाटयति XVII, 1, 2 ; पात्य XVII, 1, 8.
 पट्स् XI, 9, 13 ; XIII, 21, 2 ; 22, 3.
 पत् + नि पात्य IV, 14, 12.
 + उपनि पातयन्ति XVI, 3, 33 ; 13, 7.
 + सनि पतेयुः XIII, 20, 2.
 पतङ्ग XI, 14, 28.
 पति XV, 17 (p. 188, 16).
 पत्तस् (पद्) IV, 14, 34.
 पत्तौ I, 15, 10. 13 ; II, 7, 17 ; 10, 5 ; IV, 3, 7 ; 5, 8 ; 8, 1 ;
 15, 23 ; VIII, 11, 16 ; 12, 9 ; XVII, 3, 12 ; 14, 9. (Cf.
 देवानां पत्त्यः)

(१२५)

पद्मौयज्ञानी IV, 1, 1.

पद्मौज्ञास IX, 27, 4; XVII, 6, 4.

पद्मौसंयाज I, 15, 1. 7; VIII, 9, 10; X, 13, 25.

पद्मौसंयाजान्त्र V, 3, 9; 20, 8.

पद्मौसंयाजान्त्रम् X, 1, 15.

पथ + अपि वाचकति XVI, 10, 8.

पथ in दक्षिणापथ XIII, 14, 6.

पथिक्त (अग्नि) III, 3, 2; 4, 2. 8; XVI, 10, 4—8; (पूषन्)

III, 4, 9; XVI, 1, 13.

पथिन् XV, 14, 4; पथीनाम् XVI, 1, 14.

पथा (खस्ति) V, 5, 1; VIII, 12, 3; XVI, 10, 11. 15.

पट् पथन्ते। पथन्ताम् XV, 18 (p. 189, 15); येदिरे XV, 18 (p. 189, 16); अपत्तुत XV, 18 (p. 189, 16); पादयां चक्षुः XV, 20 (p. 191, 18).

+ अभि पथमान् V, 10, 5.

+ आ पथते I, 2, 9; पथमान् XIII, 24, 16.

+ उद् पादयेत् III, 19, 17; 20, 8.

+ उप पपाद् XV, 24 (p. 194, 10). (Cf. अथोपपादम्)

+ नि पथमान् XV, 19 (p. 190, 13).

+ प्र पथमान् VI, 12, 12; पथ in अथाप्रपञ्चम् V, 18,

12; 20, 7; XVII, 12, 14; पथ V, 9, 4; 14, 3. 5;

15, 10 ; VI, 13, 5 ; VII, 7, 3 ; 15, 2 ; VIII, 5, 2;

X, 13, 26 ; XVII, 7, 11 ; 11, 4 ; पादथन्ति V, 6, 4 ;

पादमान V, 14, 17. 22.

+ अनुप्र पद्म V, 6, 6 ; 14, 18.

+ प्रति पद्मते V, 15, 9 ; XV, 2, 1 ; XVIII, 7, 2 ; 8, 1 ; 10,
2. 6 ; 12, 1 ; पद्मेत XV, 2, 5 ; पद्म I, 4, 1.

+ सम् IX, 20, 29 ; XIII, 29, 17 ; XVIII, 21, 1 ; पद्म VII,
27, 29 ; XVI, 1, 15. (Cf. संपादपादभाग VII, 27, 29).

+ अभिसम् पद्मते XIV, 25, 3.

पद II, 14, 5 ; VI, 3, 10 ; VII, 19, 24 ; 26, 6 ; X, 6, 3. 13 ;
XII, 24, 5 ; XVII, 10, 4 ; XVIII, 1, 14, 15 ; 9, 7 ; 14, 5 ;
20, 1. 2. 3. 4. (Cf. अपुनःपद । चतुष्पद । चिपद । पद्म पद ।

पद्मालपदवन्ति । मुनःपद । षट्पद । षप्तपद)

पदपङ्क्ति VII, 27, 25.

पदानुषङ्ग XVII, 14, 3 ; XVIII, 19, 10.

पन्थन् XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. पथिन्)

पथस् II, 7, 9 ; III, 18, 8 ; V, 10, 10 ; XIV, 3, 16.

पथस्ता III, 8, 18 ; 9, 6 ; 14, 4 ; VIII, 12, 6. 12 ; IX, 28, 9 ;
XIV, 40, 23.

पथोभक्ति IV, 13, 1.

पर (1.) I, 14, 23 ; III, 20, 14 ; X, 6, 4 ; XII, 2, 2 ; XIII, 20,
12 ; XVIII, 24, 9. (2.) पर आङ्कार XVI, 9, 11.

परम XV, 17 (p. 188, 15).

परमेष्ठिन् XIV, 74, 1.

परःपुरुष XVII, 1, 16.

परःशतगार्थ (आख्यान) XV, 27 (p. 195, 22).

परा XIV, 32, 1. (भृ)

पराक XVI, 22, 7. 9. (Cf. द्वैपराक)

पराम् X, 13, 26; XIII, 11, 2; XIV, 10, 19; 40, 19; XVIII
1, 20.

परार्थ XIII, 14, 4.

परास in अस्यापरास XIII, 29, 29.

परासुर XIV, 32, 1.

परिकर्मिन् XVI, 18, 17.

परिक्री XIV, 42, 6.

परिग्रह XV, 5, 10.

परिच्छद् in वैद्याप्रपरिच्छद् XIV, 33, 20.

परिधान VI, 6, 20.

परिधानोद्या I, 1, 25; VII, 10, 5; 14, 6; 20, 10; 21, 8;
VIII, 3, 17; 7, 9; IX, 6, 17; 20 28; X, 2, 8; XI, 2, 5;
XIII, 10, 6; XIV, 57, 15; XV, 8, 18; XVIII, 21, 3; 22, 9,

परिधि IV, 16, 3; XIV, 22, 14.

परिधिकर्मन् IV, 16, 1. 11. (Cf. अन्तःपरिधि XIII 12, 7).

- परिमाद XVII, 12, 4.
- परिमितश्च VII, 21, 7.
- परिवापमित्र VIII, 2, 13.
- परिवापी XV, 1, 26.
- परिषुका XVI, 4, 3.
- परिव्ययणीया VI, 9, 4. 6. 7.
- परिव्यवणीयादि VI, 11, 17.
- परिशेष XII, 7, 1; XVIII, 24, 24.
- परिष्टवनीय XVII, 7, 6.
- परिष्कार IX, 1, 6.
- परिषहस्र XVII, 7, 2.
- परिहरण VIII, 15, 6.
- परीच्छा VIII, 4, 4.
- परीणत् XIII, 29, 29.
- पद्धति in उपोतपद्धति XIV, 22, 20.
- पद्धतक XV, 19 (p. 191, 10).
- परोचष्टुष्ट X, 8, 21; XII, 7, 4, 8.
- परोदिव्यायाम् XVII, 2, 4.
- पर्याङ्गिकरण IV, 20, 4.
- पर्याङ्गिकरणान् XV, 1, 23.
- पर्याङ्गि-क्षति IV, 17, 10; IX, 27, 5; XV, 15, 5; 21 (p. 192, 7.)

पर्यग्ग XVI, 3, 23.

पर्यग्ग in आतिथापर्यग्ग XV, 13, 2.

पर्यग्गमयम् I, 3, 5.

पर्याय XIII, 10, 4. 7. 8. (Cf. राचिपर्याय)

पर्याय XI, 3, 2; XII, 2, 3. 9. 27; 3, 2. 21; 4, 3. 21; 5, 3.

22; 6, 19; 8, 4; 10, 5; 11, 17; 12, 4. 5; 26, 4. 5; XIV
3, 5. 11.

पर्युच्छष्ट IV, 19, 6.

पर्वतमारहो XV, 17 (p. 188, 1).

पर्वदेवता XIV, 5, 6.

पर्वन् I, 10, 1; II, 14, 7; III, 2, 1; 3, 1; 11, 9. 13; IV, 5,
12; XIV, 10, 17. (Cf. अङ्गुष्ठपर्वन्। एकपर्वन्। चातुर्मास-
पर्वन्। चथापवं)

पक्षाथमान XIII, 2, 4; **पक्षायित** XIII, 2, 7.

पक्षाभ (n.) IV, 18, 5; 19, 7. (Cf. सपक्षाभ IV, 17, 5).

पक्षाभपक्षाभावि IV, 18, 5.

पक्षाभट्टग्ग IV, 15, 9.

पक्षाभमात्रा IV, 14, 7; 17, 5. 9; 20, 5; X, 21, 7.

पक्षित XVI, 29, 7.

पक्षपूर्खित III, 8, 12.

पक्षमान (1.) VI, 8, 9; VII, 16, 1; VIII, 1, 9; 15, 7; XI, 11, 4;

14, 1 ; XIV, 23, 2 ; 24, 2 ; 25, 2 ; 26, 2 ; 33, 2. 5 ;
 41, 3 ; 42, 3 ; 61, 4. 6 ; XV, 6, 1 ; XVI, 22, 6. (2.) (अग्नि)
 II, 2, 3 ; 5, 14 ; XIV, 2, 14. 17.

पवित्र VII, 15, 3 ; VIII, 9, 2 ; XV, 12, 3. 5.

पवित्रवन्त् I, 12, 8.

पश्च पश्चात्ति XV, 17 (p. 189, 1) ; पश्चेत् V, 2, 8 ; XV, 17 (p. 188, 7) ; पश्च XV, 19 (p. 191, 6) ; अपश्चत् XIV, 6, 1 ; 7, 1 ; 8, 1 ; 9, 1 ; 12, 2 ; 17, 1 ; 18, 1 ; 19, 1 ; 23, 1 ; 24, 1 ; 25, 1 ; 26, 1 ; 27, 1 ; 28, 1 ; 32, 1 ; 33, 1 ; 34, 1 ; 35, 1 ; 36, 1 ; 37, 1 ; 38, 1 ; 43, 1 ; 44, 1 ; 45, 1 ; 46, 1 ; 47, 1 ; 48, 1 ; 49, 1 ; 58, 1 ; 59, 1 ; 61, 1 ; 63, 1 ; 64, 1 ; 65, 1 ; 66, 1 ; 67, 1 ; 68, 1 ; 74, 1 ; XV, 9, 2 ; 11, 1 ; 12, 1 ; XVI, 1, 1 ; 10, 1 ; अपश्चतात् XIV, 30, 1 ; 71, 2 ; अपश्चन् XIV, 14, 1 ; 29, 1 ; 40, 1 ; 50, 1 ; 75, 1 ; 77, 2 ; 78, 2 ; 79, 2 ; 80, 2 ; 81, 2 ; 82, 2 ; 83, 2 ; 84, 2.

पश्च II, 3, 26 ; III, 18, 19 ; IV, 17, 6 ; 20, 5 ; V, 15, 1 ; 17, 11 ; 19, 12. 14 ; VI, 1, 1. 21 ; 10, 13 ; 11, 12 ; IX, 23, 1. 4. 6. 13 ; 26, 1 ; 27, 4 ; 28, 1 ; XI, 18, 8 ; XIII, 2, 1. 7 ; 20, 8 ; XIV, 2, 14. 16 ; 3, 1. 18 ; 5, 6 ; 6, 2 ; 7, 3 ; 8, 8 ; 9, 2 ; 10, 3. 14 ; 11, 6. 7 ; 13, 1. 3 ; 14, 1 ; 15, 4. 5 ; 21, 1 ; 40, 21 ; 67, 1 ; XV, 12, 9 ; 13, 11. 12 ; 15, 17 (p. 188, 14 ; 189, 1. 2.) ; 18 (p. 189, 9. 11. 14. 17) ; 20 (p. 192, 1) ;

- XVI, 3, 15; 12, 14; 23, 2; 30, 2. (Cf. चतुपद्म । दश-
पद्म । पञ्चपद्म । विंशतिपद्म । सर्वपद्म)
- पशुकर्मन् VI, 11, 17; VIII, 1, 9; 7, 21.
- पशुकाम XIV, 11, 3; 14, 1; 15, 1; 67, 1; XV, 10, 3.
- पशुगण VI, 11, 16.
- पशुतन्त्र V, 19, 5; IX, 27, 3; XIII, 20, 10. 11.
- पशुदच्छिण in चातुर्मास्यपशुदच्छिण XIV, 10, 23.
- पशुदेवता V, 15, 6; VI, 9, 13.
- पशुधर्मन् IX, 27, 6.
- पशुपति IX, 26, 2.
- पशुपुरोखान्त्र V, 19, 1; VI, 11, 13; VII, 16, 9; IX, 23, 6;
26, 1; 28, 1; XIV, 10, 4.
- पशुबन्ध I, 16, 1. 20; XIV, 11, 3. (Cf. दृष्टिपशुबन्ध । निरु-
ल्हपशुबन्ध)
- पशुभेद VI, 1, 16.
- पशुमन्त् XIV, 10, 1; XV, 27 (p. 195, 12).
- पश्चात् I, 4, 2; II, 7, 13; 8, 22; 10, 5; III, 13, 16; IV, 3,
8; 6, 2; 14, 10. 13; 16, 2; V, 8, 4; 14, 6; 15, 10; VI,
13, 4; VII, 7, 3; VIII, 9, 2; IX, 24, 9; 25, 1; X, 1, 13;
7, 10; 13, 26; XVII, 1, 7; 10, 4; 11, 4; 13, 12; 16, 7.
- पश्चार्थ IV, 21, 10; VI, 13, 9.

पश्चिम IV, 18, 8 ; 19, 4.

पश्चर्य V, 19, 2.

पष्टौही XV, 14, 13 (see critical notes).

पा + अनु पात्र IV, 21, 15.

पाक्ष VI, 4, 12 ; 6, 18. 19 ; IX, 5, 4. 5 ; 6, 2 ; 20, 19 ; 27, 1, X, 12, 18 ; XIV, 4, 4 ; XVI, 7, 13. 14 ; 24, 2 ; XVIII, 6, 4 ; 17, 5.

पात्रदस्त II, 8, 16 ; III, 11, 6.

पात्रमालिक XV, 8, 2 ; XVI, 8, 5. 16.

पाणि I, 6, 10 ; 10, 1 ; II, 9, 18 ; 17, 1 ; IV, 14, 15. 18 ; 21, 8 ; V, 8, 5 ; VII, 5, 16 ; X, 21, 8 ; XVII, 16, 9. (Cf. अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

पादौवत VII, 3, 4. 5.

पात्र III, 19, 5 ; V, 8, 4 ; 9, 4 ; XVI, 1, 2 ; 17, 9. (Cf. अग्निहोत्रपात्र | उदपात्र | पूर्णपात्र | नहावौरपात्रोहासन + यज्ञपात्र)

पात्री IV, 8, 2. 4 ; 14, 28.

पात्रीस्त्र V, 8, 2.

पाद I, 1, 23 ; IV, 12, 2 ; 14, 83 ; VII, 25, 6. 13 ; 26, 12 ; VIII, 10, 4 ; IX, 5, 5. 10. 12. 13 ; 6, 7. 11. 12 ; 20, 19 ; X, 5, 10 ; XII, 18, 1. 5 ; 16, 2 ; 24, 3 ; XIII, 1, 5. 7 ; XVII, 2, 7 ; **पादा** (n. du.) XVII, 16, 5. (Cf. उदक्षाद | संपात्र-पादभाग)

पादभाग VII, 27, 29.

पादाङ्गुलीषु IV, 15, 20.

पाद्य IV, 21, 3. 25.

पान XIV, 2, 11 ; XV, 1, 4. 5. (Cf. सर्वपान)

पाप XV, 19 (p. 190, 8) ; 24 (p. 194, 5) ; **पापी** XIV, 51, 1.

पापक XV, 24 (p. 194, 8).

पापकृत् XVI, 2, 17.

पाप्म् XIV, 7, 1 ; 22, 23 ; 27, 1. 5. 8. 11 ; 28, 1 ; 39, 8 ;

XV, 19 (p. 191, 1).

पारश्वव्यय (तिरन्दिर) XVI, 11, 20, (see critical notes).

पारिच्छित् (जनमेजय) XVI, 8, 27.

पारिचितौ XII, 16, 2.

पारिचितौय XVI, 9, 25.

पारिश्वव XVI, 1, 22 ; 2, 36.

पारिश्ववीय XVI, 10, 13.

पारुच्छेष्टौ X, 7, 2.

पार्जन्य XVI, 9, 29. (Cf. वैश्वानरीयपार्जन्य)

पार्श्व IV, 14, 28. 29 ; **पार्श्वतस्** XIV, 50, 1.

पार्श्वि I, 4, 2.

पाल in **अश्वपाल** XVI, 24, 5.

पात्तागस्त्री XVI, 4, 4.

पात्ताज्ञा IV, 16, 3; XVII, 3, 4; **पात्ताम्बौ** II, 8, 22; XVII, 3, 2.

पावक (अग्नि) XIV, 2, 14. 18.

पावकवन्त् (अग्नि) III, 19, 15.

पावमानी VII, 15, 15.

पात्ता XV, 22 (p. 193, 7. 8.) (Cf. वर्षपात्ता)

पाशुक XIV, 10, 2. 5. 23.

पाशुबन्धिकौ IV, 20, 4.

पिङ्गाज् XVI, 18, 18.

पिञ्चोरा XVII, 3, 12. 13.

पिञ्च IV, 4, 5 ; 5, 4; VIII, 2, 18. (Cf. मथमपिञ्च)

पिञ्चपितृयज्ञा III, 2, 9 ; 3, 9 ; 10, 6 ; IV, 3, 1 ; 5, 13.

पितामह IV, 4, 8.

पितृ IV, 3, 6 ; 4, 2. 8 ; XIV, 7, 1; XV, 17 (p. 188, 7. 9); 20; 26; XVI, 29, 7; **पितरः** III, 16, 2. 27; XV, 17 (p. 188, 10); XVI, 2, 5. (Cf. जीवपितृ)

पितृदेवत्य XV, 15, 7..

पितृभेद IV, 4, 6.

पितृमन्त् (सोम । अम) III, 16, 2. 4. 18; IV, 4, 1.

पित्र I, 1, 7. 14; III, 16, 1; IV, 6, 2; XIV, 10, 13. 20.

पित्रम्यपौया X, 13, 10.

पुंवत् VI, 1, 13.

पुंस् XIV, 39, 4; XVI, 11, 17. (Cf. खौपुमांसौ)

पुच्छ IV, 16, 8; XVII, 13, 5.

पुट in ऊषपुट XVI, 17, 11.

पुष्ट्रः XV, 26 (p. 195, 5).

पुष्ट्र (नक्षत्र) II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4.

पुष्ट्रहत् XVI, 1, 25.

पुच्छ II, 12, 10; IV, 4, 9; XIII, 11, 1; XV, 17; 18; 19;
20; 24; 25; 26; 27; XVI, 1, 16; 29, 8. (Cf. राजपुच्छ)

पुच्छकाम IV, 5, 8; XV, 27 (p. 196, 7).

पुच्छता XV, 25 (p. 194, 12. 15. 21).

पुच्छनामन् IV, 12, 10.

पुच्छिन् XV, 17 (p. 188, 22).

पुनर् II, 8, 11; 14, 9; IV, 15, 23; VII, 5, 1; IX, 20, 6;
XIII, 6, 4; XV, 17; 18; 24; XVI, 2, 36; 10, 8.

पुनरादायम् IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4.

पुनराधेय II, 5, 1; VIII, 13, 4; XIV, 4, 1.

पुनराधेयकाल II, 5, 4.

पुनर्हत्यूत II, 5, 27.

पुनर्हनीत VII, 4, 5.

पुनर्वसु (नक्षत्र) II, 5, 5.

पुनःसंकृत II, 5, 27.

पुनःपद VII, 26, 6. 8. (Cf. अपुनःपद)

पुरुषाण्डि VII, 27, 3. 21.

पुरण्ड XV, 27 (195, 14).

पुरस्तात्प I, 1, 38 ; VII, 2, 15.

पुरस्तात् I, 2, 2. 18 ; II, 3, 10 ; 7, 5 ; IV, 3, 2. 5 ; 14, 10 ; 17, 5 ; VII, 10, 4 ; VIII, 7, 6 ; 15, 7 ; X, 13, 18 ; XI, 15, 10 ; XII, 3, 21 ; 4, 21 ; 5, 22 ; XIII, 19, 5 ; XIV, 21, 2 ; 27, 5 ; XV, 1, 3 ; 3, 1 ; 4, 9 ; 9, 5 ; 26 (p. 195, 10) ; XVI, 3, 24 ; 30, 12 ; XVII, 1, 2. 4 ; 14, 1. 2 ; XVIII, 1, 22 ; 7, 16 ; 19, 10.

पुरस्तात्कर्मन् XVI, 15, 2.

पुरस्तात्तचण I, 17, 16.

पुरा (c. abl.) II, 6, 2 ; III, 8, 20 ; V, 10, 27 ; VI, 6, 20 ; X, 13, 26 ; XI, 13, 2.

पुराण IV, 15, 8 ; XVI, 1, 25 ; 2, 27 ; XVII, 6, 2.

पुराणवेद XVI, 2, 27.

पुरीष X, 6, 13.

पुरुष (1.) IX, 23, 4; XV, 19 (p. 190, 17); 20 (p. 192, 1); XVI,
9, 22; 11, 32; 12, 10. 12. 17. 20; 14, 11. 16; 15, 5. (2.)
XVI, 13, 1 (hymn). (Cf. किंपुरुष। त्रिपुरुषम्। परःपुरुष।

प्रतिपुरुषम्। सहपुरुष)

पुरुषमेध XVI, 10, 1.

पुरुषरूप XV, 18 (p. 190, 5); 19 (p. 190, 10 etc.).

पुरुषविध XVI, 14, 8. 14.

पुरुषाकृति IV, 15, 22.

पुरोधा XVI, 29, 6. 11.

पुरोधाकाम XVI, 29, 10.

पुरोधाद्यमान see धा + पुरुष

पुरोनुवाक्या I, 1, 32; 8, 4. 6; 9, 1; 17, 16; III, 15, 2; 16,
8; V, 18, 9; 19, 6. 9. 14. 18. 21; VI, 11, 12; VII, 1, 2.
6; 2, 2. 5. 8. 11. 13; 17, 1; 19, 2; VIII, 1, 4; 2, 1; 3,
2; 8, 1; 12, 7; IX, 20, 30; 23, 9. 11. 12; 25, 2; X, 7, 3.
5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 2; XIV, 56, 1. 5; XV, 15, 8;
XVI, 7, 1. (Cf. चाच्यापुरोनुकाक्याः। सपुरोनुवाक्य)

पुरोनुवाक्यालक्षण I, 17, 14.

पुरोनुवाक्यावत् III, 7, 7.

पुरोरूच् VII, 9, 2; 10, 3.

पुरोलाङ्ग I, 3, 11; II, 3, 10; IV, 9, 2; V, 19, 3. 6; VI, 11,

12 ; VII, 1, 1 ; 6, 1 ; 7, 3 ; 16, 9 ; VIII, 1, 9 ; 2, 13 ; XIII, 2,
8 ; XIV, 2, 17. 18. 19. 20 ; 3, 1 ; XIV, 18, 4. 5. 8 ; 40, 20;
XVI, 1, 11. (Cf. पश्चपुरोखाभ)

पुरोखाशेखा V, 3, 7.

पुरोहित I, 4, 17 ; XIV, 23, 1 ; 27, 1 ; 32, 1 ; 38, 1 ; XVI,
11, 14.

पुरोहितप्रवर I, 4, 17.

पुष्य in शेतपुष्य XIII, 6, 3.

पुष्पिन् (fem. नी) XV, 19 (p. 190, 22).

पू + पुपुवः XIV, 62, 2 ; पूत XV, 12, 5. (Cf. पवमान)

पूतौक XIII, 6, 3.

पूर्णकुम् XVII, 14, 13 ; 17, 8.

पूर्णदर्शी (acc. पूर्णदर्शम्) III, 15, 14.

पूर्णपात्र IV, 11, 3.

पूर्णाङ्गति VIII, 13, 1 ; XVIII, 24, 27.

पूर्व I, 2, 16 ; 10, 2 ; 15, 3 ; II, 3, 9 ; 4, 1 ; 5, 12. 20. 24 ; 9,
4. 7. 12 ; III, 10, 3 ; 11, 2 ; 13, 3 ; 15, 4 ; 16, 8 ; 19, 12 ;
IV, 17, 13 ; V, 9, 4 ; 11, 3 ; 14, 5. 21 ; 15, 9. 10 ; VI, 3,
8 ; 9, 9. 17 ; 11, 12 ; 13, 2. 4 ; VII, 3, 3 ; 5, 19 ; 7, 4 ;
15, 2 ; 2, 2 ; 25, 3. 4. 7 ; 27, 5 ; VIII, 5, 2 ; 11, 15 ; IX,
3, 4 ; 8, 3 ; X, 5, 10 ; 9, 9 ; 11, 3 ; 13, 10. 26 ; XI, 2, 5 ;

(४६)

4, 2; 7, 3. 11; 9, 13; 10, 4. 9. 10; 12, 5; 14, 28; XII,
5, 24; 11, 11. 17; 12, 4; 13, 2; 19, 7; 23, 6; 26, 1. 4.
18. 21; XIII, 5, 2. 18; 12, 2; 15, 6; 16, 3; 21, 2; 22,
3; 29, 11; XIV, 3, 9; 7, 8; 25, 2; 26, 2; 32, 5; 33, 2;
40, 1; XV, 1, 5; 3, 16; 7, 1. 6. 7; 8, 1. 2. 12; 14, 13;
23 (p. 193, 12); XVI, 8, 5. 16; 9, 2; 13, 12; XVII, 4, 2
(पूर्वस्मै—पूर्वस्माः); 7, 11; 9, 5; 10, 4; 11, 4; XVIII, 1, 14;
7, 8; 16, 2; 20, 8 (Cf. अपूर्व | कनिष्ठपूर्व).

पूर्वकारिन् XIII, 1, 1.

पूर्वपाद XV, 13, 15.

पूर्वप्रकाश XIV, 40, 24.

पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

पूर्वार्ध IV, 21, 8; XVII, 13, 1. (Cf. उत्तरार्धपूर्वार्ध)

पूर्वाङ् III, 15, 3; V, 9, 22; 10, 19; 11, 1. 10; XIV, 32,
2; 40, 16.

पूर्वेयुष् III, 8, 7; 8, 16; 18, 20; IV, 1, 2; VI, 9, 9; XIV,
10, 2.

पूषन् XV, 14, 4; XVI, 1, 14; 3, 29; पूषन् पथिहत् III, 4,
9; XVI, 1, 13.

पृथ् पृथ्विं XIV, 22, 19.

पृतनाज् XIV, 44, 1.

पृथनाजित् XIV, 44, 1.

पृथक् XVIII, 24, 27.

पृथक्ता पृथक्ततः I, 17, 8. (Cf. कर्मपृथक्ता । देशपृथक्ता । मन्त्रपृथक्ता ।

रशनापृथक्ता)

पृथिवी VI, 3, 7 ; IX, 28, 5 ; XV, 17 (p. 188, 8).

पृथुत्रवस् (कानोत) XVI, 11, 23.

पृथि XV, 1, 21.

पृष्ठतौ in अनोपृष्ठतौभ्याम् XV, 14, 13.

पृष्ठदाच्य च IV, 14, 35.

पृष्ठदाच्यावेचण V, 17, 12.

पृष्ठभ (मेथ मातरिस्वन) XVI, 11, 26.

पृष्ठ (1.) IV, 14, 14 (पृष्ठतः) XVI, 18, 12 ; (2.) VII, 20, 1. 25,

9 ; X, 12, 4 ; XI, 4, 3 ; 11, 2 ; XIII, 1, 4 ; XIV, 12, 3 ; 22,

6 ; 32, 7 ; 33, 4 ; 40, 3 ; 61, 5 ; XV, 4, 6 ; 5, 8 ; 6, 3 ;

7, 2 ; XVI, 8, 1 ; 14, 7 ; XVII, 21, 10 ; 23, 16 ; XVII, 7, 4.

(Cf. असर्वपृष्ठ । परोचपृष्ठ । हृहत्पृष्ठ । हृहदयन्तरपृष्ठ । रथ-

न्तरपृष्ठ । रैवतपृष्ठ । वैराजपृष्ठ । वैरूपपृष्ठ । शाकरपृष्ठ ।

सर्वपृष्ठ । सर्वपृष्ठाहविः । खरपृष्ठ)

पृष्ठश्मनौय XIII, 14, 7. 8 ; XVIII, 24, 29 (all MSS. पृष्ठ०).

पृष्ठ्य X, 1, 7 ; XII, 6, 3 ; XIII, 15, 3. 12 ; 16, 4 ; 17, 2 ; 18,

2 ; 19, 14. 16. 20 ; 21, 5. 8 ; XIV, 8, 8 ; 70, 2 ; XVI, 14,

17 ; 24, 14 ; 25, 6 ; 29, 15. (Cf. मधेषुष्ठ्य । यथापृष्ठ्यम्)

पृष्ठचतुर्थ XIII, 19, 9.

पृष्ठपञ्चम XIII, 19, 7.

पृष्ठविकार XI, 4, 1.

पृष्ठस्तोम XIII, 16, 5 ; 23, 2. 4 ; 24, 5 ; 28, 5 ; XIV, 38, 2.

5 ; XVI, 22, 8.

पृष्ठाभिस्त्रवौ XII, 27, 5 ; XIII, 19, 12.

पृष्ठारमण XIII, 19, 11 ; 22, 3.

पृष्ठाशानि XIV, 68, 2.

पृष्ठोदय XIII, 22, 4.

पू पूर्ण I, 3, 5 ; II, 9, 16 ; पूरयन्ति XIII, 15, 11 ; पूर्येत XIII,
1, 7 ; पूरयिता XV, 14, 35. (Cf. पूर्ण०)

+ आ in आपूर्यमाणपञ्च XIII, 29, 7.

पेच XV, 1, 3. 4.

पैज्ञ IV, 2, 12 ; XI, 11, 5 ; 14, 19 ; XV, 3, 1 ; XVII, 7, 13 ;
10, 3.

पैजवन XVI, 11, 14.

पैतामह XV, 24 (p. 193, 21).

पैतुद्वा (=० वौ) XVI, 3, 3 ; 12, 4.

पैत्री VIII, 6, 12 ; 7, 16 ; XIV, 57, 11.

पोह VI, 12, 18 ; VII, 4, 8 ; 17, 8 ; VIII, 2, 8 ; XIII, 14, 1 ;
24, 7 (Comm. ब्रह्मपुरुष)

पौर्णरीक XVI, 30, 8.

पौनराधेयिकी VIII, 18, 5.

पौर्वमील्ह XII, 9, 17.

पौर्वमेधिक XVI, 15, 2. 4.

पौरुषी XIII, 29, 21.

पौर्णमास I, 3, 1. 14; III, 8, 7; 10, 3; 13, 29; 17, 13; 18, 18;

पौर्णमासी I, 3, 3. 5. 8; 8, 1; II, 1, 7; III, 1, 1; 8, 1. 9;

9, 3; 11, 3; 13, 1. 3; 15, 3; 18, 18; XIII, 19, 5; 20,

2; 29, 8.

पौर्णमासीविकार I, 16, 12; II, 2, 4; 4, 9; III, 1, 6; 11, 8;

V, 3, 2; 7, 2; VIII, 11, 2; 13, 3; IX, 22, 3.

पौर्णमास्य XIII, 29, 9.

पौर्णा VI, 10, 4. (Cf. बारखतपौर्णा III, 13, 8.)

पौर्णाङ्ग III, 14, 3; 18, 2.

चै + आ याययति IV, 11, 1; याययन्ति V, 8, 3; VII, 5, 16. 19;

यायित in भक्षितायायित VII, 7, 3.

प्र XIV, 7, 1. (प इ वा संप्रसुच्यते ।

प्रज्ञग VII, 10, 3; VIII, 14, 2; X, 2, 3; 3, 4; 4, 4; 5, 3; 6,

5; 8, 2; 9, 3; 10, 3; 11, 4; 13, 3; XI, 2, 3; 6, 1; 7, 2;

8, 2; 9, 2; 10, 3; 11, 8; 13, 12; 15, 4; XIV, 3, 4; XV,

1, 34. 36; XVI, 7, 15. 16; 14, 4, 5; 21, 18; XVII, 8, 4.

(Cf. आव्यप्रज्ञगयोः)

प्रजगत्यानि X, 3, 5; 4, 5; 5, 4; 6, 6; 8, 3; 9, 4; 10, 4; 11, 5; XI, 6, 2; XIV, 52, 5.

प्रकरण in चोदनाप्रकरण I, 17, 1.

प्रकृति I, 2, 6. 12. 15. 16. 17; 16, 1. 2; VI, 1, 1. 2; IX, 1, 1. 3; XI, 1, 1; 3, 3; 13, 4; XIV, 1, 1; XV, 11, 15. (Cf. तत्प्रकृति)

प्रक्रम XIII, 29, 2.

प्रगाथ VI, 9, 7; VII, 11, 1; 14, 7; 19, 10. 11; 20, 3. 6; 21, 2. 7. 8; 23, 3; 24, 2; 25, 3. 17; 26, 16; VIII, 6, 5; IX, 3, 2; 20, 6. 24; X, 3, 7; 4, 7. 9; 12, 11; 13, 10. 11. 15; XI, 11, 10; 12, 8; 13, 27; 15, 6; XII, 3, 22; 4, 1. 7. 19 (प्रगाथा=० थौ) 22; 5, 1. 4. 6. 8. 21; 6, 10. 12; 7, 5; 8, 2; 9, 8. 15; 10, 7; 11, 19; XIII, 8, 2; XIV, 53, 5; 54, 1. 3; 55, 1. 3; 57, 5; XV, 3, 3; XVI, 21, 24; XVIII, 4, 6; 5, 6; 8, 7. 17; 10, 5. 12 (प्रगाथा=० थौ) 13; 13, 9. (Cf. पट्ट-प्रगाथ | सप्रगाथ | सामप्रगाथ)

प्रगाथस्त्र VII, 25, 9.

प्रगृह्ण I, 2, 7.

प्रगृहणमन्त्र VII, 5, 1.

प्रधास in वर्षणप्रधासः III, 14, 1.

प्रचुति in अप्रचुति XVI, 22, 13. 22.

प्रङ् गुच्छति VI, 7, 8; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 2; 18, 17, 18;

प्रगच्छ XV, 17 (p. 188, 2); घृष्ट XV, 17 (p. 188, 5); घृष्टा V,
1, 10.

प्रजा XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 21, 1; XV, 25 (p. 194, 17); 26
(p. 195, 5); XVI, 23, 6. 14.

प्रजाकाम I, 7, 3; 15, 3; XIV, 22, 25.

प्रजात XVI, 22, 26.

प्रजाता (=प्रजातवती) III, 4, 14.

प्रजातिकाम IV, 13, 1; XIII, 28, 4; XIV, 6, 1; 60, 1; 65, 1;
68, 1.

प्रजापति XIII, 28, 5; 29, 32; XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 17,
1; 18, 1; 19, 1; 68, 1; 74, 1; XV, 1, 14. 17; 2, 3. 7. 10.
13. 20. 24; 5, 1; 6, 6; 22; XVI, 1, 1; 7, 4; 10, 1; 22, 1.

प्रजावन् XV, 27 (p. 195, 12.)

प्रजाताय XVII, 1, 13.

प्रणयन in अग्निप्रणयन V, 12, 1. 5; अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9;
प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रणव I, 1, 21. 32. 33. 36; 4, 14; V, 11, 4; VI, 7, 7; VII, 6,
2; 19, 24; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6. (Cf. अप्रणव । नाना-
प्रणव । सप्रणव)

प्रणवनीय VII, 26, 10.

प्रणीताः I, 4, 1; XVIII, 24, 27.

प्रणीताकाल IV, 7, 1.

प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रति (praep.) XIII, 29, 21; XV, 16, 11.

प्रतिकामिन् VII, 6, 9.

प्रतिगर VII, 19, 16; VIII, 3, 12; 6, 15; X, 5, 14; XII, 23,

3; XV, 27 (p. 195, 2.)

प्रतिगरिह XV, 27 (p. 196, 7.)

प्रतिघोषिणी IV, 19, 8.

प्रतिदिश्म् III, 21, 7.

प्रतिदुह् XIII, 6, 3.

प्रतिनिधि III, 19, 2; 20, 10. (Cf. अप्रतिनिधि)

प्रतिन्यूद्धः X, 5, 14.

प्रतिपत्तमारोहणीयाः VI, 6, 17 (एतस्य साइत्यस्य सूचोक्तस्य यानि
च्छन्दांसि तेषामपरित्यागेन प्रतिच्छन्दश्च। प्रतिपत्तमारोहणी-
यानां चाद्यन्तानामित्यर्थः)

प्रतिपद् III, 20, 6; IX, 20, 6. 7. 28; X, 3, 11; 5, 6. 21; 6,
8; 8, 5. 10; 13, 7; XI, 12, 10; 13, 5; XIV, 51, 7; XVII,
9, 2.

प्रतिपदनुचरौ (०रा:) VIII, 3, 8; 7, 10; X, 3, 6; 4, 6; 9, 5.
15; 13, 17; XIV, 53, 4; 56, 6; XVIII, 22, 2.

- प्रतिपुरुषम् XVII, 4, 7.
- प्रतिप्रस्ताव XIII, 14, 1; 24, 11.
- प्रतिभक्षित VII, 4, 15.
- प्रतिभा in अप्रतिभा X, 12, 5.
- प्रतिश्चित्य XII, 7, 4.
- प्रतिषेध IX, 1, 4.
- प्रतिष्ठा XIV, 9, 1; XV, 1, 39; 2, 31; 16, 14; XVI, 8, 6.
17; 10, 16; 20, 2; 22, 13. 24.
- प्रतिष्ठाकाम XIV, 9, 1; 11, 1; 51, 3; 74, 1; XV, 10, 2; XVI,
22, 11.
- प्रतिष्ठिति XV, 1, 40; 2, 32; 16, 15; XVI, 8, 7. 18.
- प्रतिष्ठव्य XIII, 14, 1; 24, 8. (Cf. प्रस्तोताप्रतिष्ठितारौ)
- प्रतिष्ठार XVII, 17, 12. (Cf. प्रतीष्ठार)
- प्रतिष्ठास in सुखप्रतिष्ठास XVI, 20, 9.
- प्रतीक in सुखद्वाष्टाप्रतीक X, 21, 17.
- प्रतीकग्रहण I, 17, 1.
- प्रतीपम् XIII, 29, 11.
- प्रतीराधाः XII, 21, 3.
- प्रतीष्ठार VII, 10, 2. (Cf. प्रतिष्ठार)
- प्रत्यदोष III, 20, 13.
- प्रत्यक्षिरस् IV, 17, 11.

प्रत्यक्ष V, 10, 29; प्रत्यक्षम् XV, 10, 5.

प्रत्यक्षाद्यः XVIII, 8, 2. 6; 9, 1; 10, 1. 4; 11, 1.

प्रत्यक्षविशिष्ट III, 19, 8.

प्रत्यक्षदण्ड II, 9, 14.

प्रत्यक्ष II, 7, 13; 9, 10; IV, 3, 7; 9, 5; V, 13, 3; VI, 3, 3;

12, 13; XVI, 9, 20; XVIII, 21, 7 (प्रत्यक्ष)

प्रत्यभिमेधन XVI, 4, 6.

प्रत्यय in विद्वन्तिप्रत्यय XII, 13, 6.

प्रत्यवरोहण एव XVI, 17, 8.

प्रत्यवरोहणीय XIV, 11, 1.

प्रत्याक्षाय XIV, 51, 6.

प्रत्यूहन IV, 15, 6.

प्रत्येकम् XV, 5, 6; XVII, 4, 8.

प्रत्येनस् IV, 16, 10. 11.

प्रथम I, 1, 18. 25; 7, 1; 17, 7; II, 2, 16; 3, 1; 5, 18;
11, 2; III, 8, 26; 14, 9. 14; IV, 2, 3; V, 11, 12; 13, 11;
VI, 6, 8; VII, 4, 14; 9, 4; 10, 9; 15, 9. 12; 16, 2; 19,
16. 21; 25, 6; 26, 12; 27, 21, VIII, 7, 1; IX, 5, 5.
10; 6, 2. 7; 7, 1. 2; 19, 2; 20, 6. 12; X, 1, 5; 2, 1; 5,
7; 6, 3; 9, 5. 6. 15; 11, 10; 13, 2; XI, 4, 2. 4. 14; 9,
13; 11, 2. 8. 9. 12. 16; 12, 2. 4. 9. 14; 13, 13. 14; 14, 30;

XII, 3, 17; 4, 5; 5, 18; 6, 6; 11, 6. 16; 25, 4; 26, 17. 20.
 21; 27, 1. 5; XIII, 10, 7. 8; 18, 5; 28, 1; XIV, 8, 3; 42,
 8; 45, 2; 51, 12. 13; XV, 5, 1; 22 (p. 192, 12); XVI, 2, 1;
 8, 7; 11, 1; 12, 3; 12, 8; 18, 3; 20, 12; 21, 3. 7. 10; 22,
 15. 21. 22; 28, 5. 9. 16; 24, 3; XVII, 12, 1; 14, 8;
 XVIII, 1, 10. 15. 19; 2, 5; 5, 10; 19, 10; 20, 1. 2. 3.

प्रथमचतुर्थोः XII, 16, 2.

प्रथमज III, 12, 12; 13, 24.

प्रथमहतीयौ VII, 27, 19.

प्रथमदितीयौ III, 18, 26.

प्रथममास XVIII, 24, 4.

प्रथमयज्ञ V, 9, 1. (Cf. दृष्टप्रथमयज्ञ)

प्रथमाहतीये X, 10, 4; 11, 5.

प्रथमास्तमिते II, 7, 1.

प्रथमोन्नमौ XII, 12, 10; 13, 1; 26, 2; XIII, 25, 4.

प्रदच्छिष्ठम् IV, 16, 10; VII, 5, 4.

प्रदाव (दन्त्र) III, 2, 2.

प्रदान I, 16, 7; III, 20, 15; XV, 1, 27; 2, 17; 13, 8.

प्रदाव्य III, 4, 5.

प्रदेश XII, 3, 16.

प्रदेशिणी I, 10, 1; II, 9, 14.

प्रधान I, 16, 3.

प्रधानस्त्र in संनिपातप्रधानस्त्र III, 20, 17.

प्रथ XV, 19 (p. 191, 1).

प्रपद् VI, 2, 1 (plur.)

प्रपद I, 4, 1 ; V, 13, 3.

प्रपितामह IV, 4, 4.

प्रभृति (Cf. अतुचरप्रभृति । अनुयाजः । आचमनः । आज्ञभागः । आप्यायनः । आप्यायितवतीः । आहावः । एकविंशतिः । एकादशः । तत्प्रभृति । वृत्तीयः । दीक्षणीयः । द्वादशाहः । द्वि० । द्वितीयः । द्विराचः । निष्केवल्यः । नृजितः । पञ्चदशः । प्रसवः । प्रातरतु-
वाकः । फलगुनीः । मधुच्छन्दः । मैत्रावरुणः । वनस्पतिः । षष्ठी० । घोखग्रिः । समस्तोपस्थानः । समितप्रभृति)

प्रमंहिष्ठीय XII, 25, 4.

प्रथाज I, 6, 16 ; 16, 10 ; II, 5, 10. 20 ; III, 8, 21 ; 13, 18 ; 16,
24 ; V, 15, 10 ; 18, 4 ; XIII, 3, 1 ; XV, 1, 26. (Cf. तत्प्रथाज
V, 16, 7.)

प्रथाजयाज्याः I, 7, 6 ; V, 16, 5.

प्रथाजादि VIII, 11, 10.

प्रथाजानुयाजाः VIII, 11, 9 ; IX, 25, 2.

प्रथुत XIV, 82, 2 ; XV, 11, 4.

प्रथोग III, 1, 9 ; 8, 1 ; 13, 1. (Cf. क्षेत्रप्रथोग । फालगुनीप्रथोग ।
संवत्सरप्रथोग)

प्रस्ताप in एतमप्रस्ताप XII, 17, 3.

प्रवण in दक्षिणप्राक्प्रवण । दक्षिणाप्रवण । प्रागुदक्प्रवण । प्राचीन-
प्रवण)

प्रवदन IV, 21, 22 ; XVII, 17, 3.

प्रवर in पुरोहितप्रवरेण I, 4, 17.

प्रवरानुपूर्व्येण VI, 9, 16.

प्रवर्ग्य V, 10, 35 ; XIV, 40, 18. (Cf. अप्रवर्ग्य । सप्रवर्ग्य)

प्रवर्ग्यवन्त् VII, 16, 1.

प्रवर्तन in हविर्धानप्रवर्तन V, 13, 1.

प्रवल्ह XVI, 26, 4. (Cf. अनुप्रवल्ह)

प्रवल्हिकाः XII, 21, 3.

प्रवाक in सोमप्रवाक XIV, 40, 13 ; 41, 10.

प्रवृत्ताङ्गतौ VI, 9, 16 ; IX, 19, 4.

प्रवृत्त XVII, 18, 8.

प्रवृत्ति III, 19, 7.

प्रशास्त्रू (nom. प्रशास्त्रा before आह) VII, 14, 9.

प्रश्नकौच X, 13, 18.

प्रसिद्ध XII, 13, 5.

प्रसर्ग III, 21, 7. (Cf. अप्रसर्ग)

प्रस्तवि XVII, 14, 16 ; 15, 4.

प्रस्तविस्तृष्ट XVII, 2, 9.

प्रसव VI, 8, 8; XIII, 19, 6; XV, 22 (p. 192, 15); XVI, 1,

20. (Cf. आनुयाजप्रसव । सत्यप्रसव । खोचप्रसव)

प्रसवप्रभृति VIII, 15, 5.

प्रसविद्व XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18.

प्रस्तुति XVI, 11, 26.

प्रस्तुर V, 8, 5; 10, 36.

प्रस्तोक (सार्वय) XVI, 11, 11.

प्रस्तोताप्रतिहत्तरौ XVII, 14, 6.

प्रस्तोद्व V, 12, 3; XIII, 14, 1; 24, 10; XVII, 14, 4; 15, 9.

प्रस्तितः VII, 5, 11. 19; 17, 15; VIII, 2, 13; X, 7, 7; XIV,
52, 2; 53, 2; 56, 4.

प्रस्तवण XIII, 29, 20.

प्रहस्तक XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.

प्रहाण VI, 16, 4.

प्रक्ष XVII, 5, 5.

प्राक् see प्राञ्

प्राकार XVI, 18, 14.

प्राकृत VII, 21, 7; IX, 1, 3; XIV, 22, 6; XV, 1, 8; XVI,
23, 21; 26, 5; 29, 17; प्राकृती I, 17, 20.

प्राकृशिरम् IV, 17, 11.

प्रागयता IV, 6, 8.

- प्राग्वीय IV, 2, 11.
 प्रागार्थिक V, 10, 26.
 प्रागुदक्षिण V, 2, 2.
 प्रागुदस् II, 9, 14; IV, 15, 1; 17, 3; 19, 7.
 प्राग्नीव IV, 16, 2.
 प्रामदच्छिणास् (०णाची) IV, 14, 9.
 प्रागदण्ड II, 9, 14; IV, 7, 6.
 प्राढन्याय I, 1, 13.
 प्राढमुख IV, 21, 2.
 प्राचीनगीव XVII, 5, 9.
 प्राचीनप्रवण V, 2, 1.
 प्राचीनाय XVII, 10, 14.
 प्राचीनापवीतिन् I, 1, 7; III, 16, 11.
 प्राजहित VI, 12, 26.
 प्राजापत्य IX, 23, 1. 6. 7. 9; XIII, 5, 7; 12, 9; 20, 8; XIV,
 3, 19; XV, 1, 22; 2, 2. 6. 23; XVI, 3, 13; 7, 4; 12, 12;
 XVII, 7, 8. 10.
 प्रास् I, 6, 10; III, 13, 30; IV, 3, 7; 9, 5; 11, 6; 12, 7. 9;
 17, 4; VI, 3, 1. 5; VIII, 9, 5; X, 21, 16; XVI, 9, 18;
 XVII, 1, 8; 5, 5; 7, 11; 10, 5; 11, 2. 4; 12, 4; 13, 12;
 15, 7; 16, 5. 9; XVIII, 21, 6; प्राक् (adv. and praep. c.

abl.) IV, 1, 2; V, 3, 7. 8; X, 1, 14; 13, 15; XI, 12, 8;
XII, 9, 8; XV, 2, 16; 13, 7; XVII, 1, 10.

प्राण II, 17, 1; IV, 7, 10; 11, 6; VI, 1, 6; XV, 17 (p. 188,
14); XVI, 26, 2.

प्राणभक्त V, 10, 28; VIII, 8, 6; 9, 4; XVI, 17, 9.

प्राणसंभवन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

प्राणायतन IV, 14, 16.

प्राणिन् VII, 18, 7; XV, 17 (p. 188, 9); XVI, 15, 8.

प्रातर् II, 6, 1. 8. 11; 7, 14; 8, 5. 21; 9, 2. 11; 13, 1. 9;
III, 15, 14; V, 11, 15; XVII, 6, 6; XVIII, 24, 1.

प्रातरनुवाक VI, 2, 1; 3, 9; 6, 16; VIII, 15, 3; IX, 20, 3; X,
1, 20; 12, 14; XI, 13, 3. 5; XIII, 5, 2; XIV, 51, 7;
XVII, 7, 1.

प्रातरनुवाकप्रभृति VI, 1, 25; XIV, 51, 4.

प्रातरनुवाकवेजा XVI, 18, 16.

प्रातराङ्गति XVI, 1, 10.

प्रातःशब्द VII, 4, 2.

प्रातःशब्दन VI, 11, 17; 13, 12; VII, 5, 12. 17. 22; 7, 7; 9, 1;
17, 14; 26, 15; VIII, 2, 12; 8, 8; 14, 1; X, 7, 7; XI, 10,
6; 13, 17; XII, 1, 2; 8, 11; XIII, 5, 4. 7; 6, 3; 7, 1;
XIV, 3, 5; 27, 3; 28, 2; 33, 7; XV, 6, 8; XVI, 23, 9.
10. 11. 12; XVII, 7, 13; 8, 13. 14; 10, 2.

- प्रातःसवन्दतीयसवनानि X, 11, 10.
- प्रातःसवनिक VII, 19, 7; VIII, 3, 6.
- प्रातःसवनीय XIV, 2, 17; 13, 4.
- प्रातिपद VII, 19, 8.
- प्रादुष्करण II, 6, 4.
- प्रादेश I, 5, 8; 6, 3; XVII, 15, 10. 11. 12; 16, 7.
- प्रादेशमात्र XVII, 2, 7; 4, 7; 10, 13; 15, 12; मात्रा II, 8, 22.
- प्रायेण VII, 25, 2; 27, 16; प्राये VII, 26, 6.
- प्रायणीय X, 1, 12; XI, 1, 5; XIII, 15, 12; 19, 7; 29, 2;
XVIII, 24, 2; प्रायणीया V, 4, 7; VIII, 12, 1.
- प्रायणीयोदयनीयौ X, 1, 18; XII, 6, 1.
- प्रायणीयेष्टि V, 4, 7 (see प्रायणीय)
- प्रायच्चित्त II, 7, 6; III, 19, 1. 6. 7. 8; 21, 1. 12; V, 17, 12.
- प्रायच्चित्ताङ्गति III, 19, 8; VIII, 8, 10.
- प्राश्न IV, 7, 19.
- प्राश्निच IV, 7, 4. 7; 21, 6.
- प्राश्निचहरण IV, 14, 23.
- प्राप्ताद XVI, 18, 13.
- प्राप्तकाल XVI, 11, 25.
- प्रिय IV, 21, 1.
- प्री प्रीणाति XV, 5, 6; XVI, 1, 12; 7, 4. 11; अप्रीणात् XIV,
7, 1; प्रीत XIV, 7, 1.

प्रीति XVI, 3, 17; 10, 6; 12, 16.

प्रेष्ठ- XVII, 13, 12; 17, 4; XVIII, 21, 5.

प्रेष्ठ-फलक XVII, 1, 2; 10, 10; 15, 10. 11. 12. 13; 16, 7;
XVIII, 21, 7.

प्रेष्ठ-मित्र XVII, 7, 11; XVIII, 24, 14.

प्रेष्ठ-स्थूणा XVII, 10, 11. 12. 16; 11, 4.

प्रेष्ठ-वटौ XVII, 10, 2. 4.

प्रैष I, 1, 36; V, 16, 1; 18, 8. 10; 19, 7. 10. 15. 19. 22; 20,
5; VII, 1, 3. 7; 2, 3. 6. 9. 11; 4, 2; 17, 4; 19, 3; VIII,
1, 5; 2, 4; 3, 3; 8, 2; IX, 20, 31; XV, 15, 9; XVI, 7,
2. (Cf. चतुप्रैष | सप्रैष | सूक्तवाकप्रैष)

प्रैषान्त VII, 8, 6.

प्रोक्षण IV, 20, 4.

सूक्ता XIII, 29, 30.

स्नात XIII, 29, 20.

स्नायोगि XVI, 11, 17.

सु सुत I, 1, 19. 42; **स्नावयेत्** I, 2, 1; (see असुन)

+ **आ सुत्य** IV, 14, 5.

सुतादि I, 2, 2.

सुति I, 2, 3.

क

फल II, 3, 26.

फलक XVII, 1, 9; 10, 4. (Cf. अधिष्ठानफलक। प्रेस्त्रफलक)

फलयहिष्णु XVII, 1, 18.

फलौक्षत IV, 3, 7.

फलौकरण XIII, 3, 5.

फलेयहि XV, 19 (p. 190, 22.)

फलगुनीप्रभृति II, 1, 9.

फालौकरण XIII, 3, 5.

फालगुन XIII, 19, 4.

फालगुनी III, 8, 1; 13, 1; XV, 12, 8. 12.

फालगुनीप्रयोग III, 14, 1; 15, 1.

व

वण्ड XVI, 18, 18.

वण्डखलतौ XVII, 6, 1.

वत XV, 5, 13.

वन्ध वध्रन्ति XVII, 8, 8; 10, 11. 12; वध्रन् VI, 1, 16; वदू in

असिवदू.

+ म वथ्म III, 19, 9.

वन्ध in पश्चुवन्ध

वद XI, 14, 26.

बहिराक्षमण् I, 4, 1.

बहिष्ठ् III, 16, 2. 6; IV, 9; 2.

बहिस् I, 14, 20; 15, 15; III, 16, 18; V, 8, 2; VI, 1, 6;
XIV, 22, 18.

बस्त् XIV, 58, 1; 64, 1.

बस्तकाम XIV, 58, 1; 64, 1.

बस्त् XV, 12, 3.

बहिर्वेदि XVII, 5, 8; 7, 11. 12.

बहिष्कर्मण् VII, 7, 4; 17, 18.

बहिष्यवमान V, 10, 35; VI, 8, 3. 10. 14, IX, 21, 1; XIV, 31,
2; 61, 2; XV, 11, 2.

बहिस् XVII, 10, 4.

बहिःसदस् XVII, 4, 2.

बङ्ग VI, 1, 20; IX, 22, 6; XVI, 3, 28.

बङ्गकाम X, 21, 15.

बङ्गदस्यु XV, 26 (p. 195, 6).

बङ्गदेवत III, 6, 1. (Cf. द्विदेवतबङ्गदेवतेषु)

बङ्गरूप XIII, 4, 1.

बङ्गस्त् XV, 17 (p. 188, 10); XVII, 6, 5 (adv.)

बङ्गवत् VI, 1, 12; IX, 23, 13.

बङ्गविद् III, 19, 9.

बज्जंवत्सर XIII, 27, 5.

बाणवन्त् XIV, 22, 11.

बाध् + सम् बाध् XVII, 10, 13. 16; XVIII, 24, 3.

बाधक XIV, 22, 14.

बाईत VI, 4, 6 ; 5, 7 ; 6, 7 ; VII, 25, 4. 12; IX, 5, 9. 10.

12. 13 ; 20, 6 ; 27, 1 ; X, 6, 5 ; XII, 6, 1 ; XIV, 15, 4 ;

XVI, 7, 15. 16 ; XVIII, 5, 6 ; 8, 1.

बाईतरायन्तर I, 2, 18.

बाईस्यत्य VI, 10, 5 ; XV, 2, 12 ; XVI, 9, 81. (Cf. वैश्वदेव-
बाईस्यत्यौ)

बाझ I, 6, 5 ; IV, 12, 10 ; 15, 13 ; 16, 7. (Cf. जर्खबाझ ।

द्वारबाझ)

बाझमाच XVII, 1, 10.

बाझतस् XIV, 13, 4.

बाझतोलोमन् XVII, 3, 5.

बाझृच्य I, 1, 15.

बिल V, 9, 8. (Cf. अधोबिलाश्टत । पञ्चबिल)

बीज XV, 17 (p. 188, 19.)

बुध II, 9, 6. (Cf. उलूखलबुध)

छबु (तच्चन्) XVI, 11, 11.

छमी XVII, 4, 7 ; 6, 6 ; 14, 6 ; 17, 4.

वृहस्पत्वं VII, 15, 11.

वृहत्तौ VII, 25, 3. 4. 6. 7. 13. 14; 27, 7; XII, 9, 10; XIV,
15, 3; XVI, 28, 2. (Cf. अनुषुभ्वृहत्यौ । उचिणवृहत्यौ ।
प्रत्यक्षवृहत्यः)

वृहत्तीक XI, 12, 1.

वृहत्तीकारम् XII, 6, 1.

वृहत्तीसहस्र IX, 20, 29; XVIII, 21, 1.

वृहत्यृष्टं VII, 14, 1; 20, 9; 21, 3; 23, 2; X, 3, 1; 9, 1; II,
1; XI, 2, 1; 10, 1. 9; 13, 1; 15, 1. 3. 8; XII, 6, 7; 27,
4; XIV, 8, 9; 13, 12. 13; 38, 8.

वृहत्सामन् XIII, 29, 8.

वृहद्रथनरे VII, 21, 6; 25, 8; XI, 11, 4; XIII, 5, 13. (Cf.
उद्धृतवृहद्रथनर)

वृहद्रथनरपृष्ठ X, 8, 21; 11, 14; XI, 11, 13; 12, 9; XIV, 84,
3; XVI, 30, 6.

वृहन् वृहत् (Sāman) VII, 20, 2. 4. 7. 21, 2; XI, 4, 3; II, 2,
11; 12, 2; 13, 21. 32; 14, 5; 15, 6; XIV, 22, 7; XV, 7,
2; XVI, 21, 12. 15; XVIII, 5, 4. (Cf. वृहद्रथनरे ।

वृहत्यृष्टं । वृहत्सामन् । वृहद्रथनरपृष्ठ.)

वृहस्ति IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 1; XV,
1, 10; 14, 4; वाचस्ति IX, 26, 2.

हृष्टतिमन् VI, 7, 10 ; 9, 18.

हृष्टतिषब XIII, 21, 6 ; XV, 2, 15 ; 4, 1. 3.

वैत्त XV, 1, 16 ; XVI, 3, 2 ; 12, 3.

ब्रह्मकर्मन् IV, 6, 1 ; VIII, 15, 15.

ब्रह्माच्चे XIV, 29, 3.

ब्रह्मचर्य III, 13, 30. (Cf. अब्रह्मचर्य XVI, 1, 5 ; 10, 9.)

ब्रह्माचारिन् XVI, 2, 26.

ब्रह्माण्डन् IX, 22, 2. 4.

ब्रह्मन् (1.) m. III, 8, 25 ; 21, 1 ; IV, 6, 15 ; 7, 18 ; VI, 8, 4 ; 13, 5 ; VII, 14, 10 ; VIII, 15, 3 ; XIII, 5, 10; 14, 1 ; 24, 8 ; XIV, 16, 8 ; XV, 4, 12 ; 17 ; 21 ; XVI, 4, 2 ; 5, 2 ; 9, 19 ; 13, 2. 15. 18 ; 17, 1 ; 18, 1 ; 21, 5 (**ब्राह्मणाच्छसिन्**) ; 22, 29 ; (2.) n. XIV, 2, 6. 8. 9 ; 27, 4. 5. 10. 11 ; 28, 3. 7. 8. 9 ; XVI, 15, 1.

ब्रह्मवस्तु XVI, 29, 8.

ब्रह्मभाग I, 12, 9 ; IV, 7, 19.

ब्रह्मवद्य XVI, 4, 7 ; 13, 16.

ब्रह्मवर्चस XIV, 2, 4. 9 ; 42, 12. 13 ; 61, 1 ; 63, 2 ; XV, 4, 3. 4.

ब्रह्मवर्चसकाम II, 10, 3 ; V, 2, 3 ; XIV, 2, 1 ; 42, 7 ; 51, 2 ; 61, 1 ; 63, 2 ; XV, 4, 2.

ब्रह्मवदन VI, 12, 22.

◦ ब्रह्मसव ◦ XIV, 73, 3.

ब्रह्मसामन् XIV, 22, 7 ; XV, 1, 24.

ब्राह्मण II, 1, 1; 3, 4; 6, 5; III, 19, 9; 20, 5; IV, 5, 6; 16, 7; 21, 16; XIII, 29, 27; XIV, 29, 2; 33, 9; XV, 14, 9; 15, 14; 16, 6. 11; 19 (p. 190, 14 ff.); 20 (p. 191, 22); XVI, 10, 9. (Cf. अब्राह्मण)

ब्राह्मणचित्तयोः I, 1, 3.

ब्राह्मणस्यात् VII, 19, 11; 25, 11; 26, 2; X, 3, 7; 4, 7. (Cf. सब्राह्मणस्यात्)

ब्राह्मणाच्छंसिन् VI, 12, 17; VII, 4, 7 (Comm. ब्रह्मपुरुषः) 12, 1; 17, 7; 23, 1; VIII, 2, 7; IX, 8, 1; 9, 1; 13, 1; 17, 1; XII, 1, 4; 2, 7. 17; 4, 1; 6, 10. 13. 16; 7, 6; 9, 8; 12, 2; XIII, 10, 9; 12, 1. 3; 14, 1; 24, 10; XIV, 3, 9; 52, 9. 12; XV, 7, 4; 8, 3. 9. 16; XVI, 21, 27.

इ ब्रुते VI, 1, 3; ब्रूयाः XV, 25 (p. 194, 20); ब्रूयात् VIII, 11, 8; ब्रुयः III, 17, 4; ब्रूहि XV, 18 (p. 189, 4); अब्रुवन् XIV, 8, 1; 9, 1; XV, 17 (p. 188, 21).

+ अनु ब्रूते XV, 16, 6; ब्रूयात् VIII, 11, 8; X, 1, 20; XI, 18, 6; XVII, 7, 2; ब्रुवन् V, 2, 3; IX, 24, 9.

+ प्र ब्रूहि XV, 17 (p. 188, 4) ; ब्रूतात् XVII, 14, 4.

म

भक्त् भक्त्यामि XV, 14, 7; **भक्त्यति** VII, 4, 14; 5, 1; VIII, 1, 7; IX, 6, 21; X, 2, 6; 3, 10; 4, 12; XVIII, 21, 9; **भक्त्यन्ति** III, 8, 25; VII, 5, 11; 8, 10; XV, 14, 9; XVIII, 21, 12; **भक्त्येत्** III, 20, 5; XIII, 12, 10; **भक्त्येत्**: XIV, 16, 6; XV, 14, 6; **भक्त्यिष्वन्** VII, 4, 13; **भक्तिः** in **प्रतिभक्तिः** VII, 4, 15 (Cf. **भक्तिाप्यायित** VII, 7, 3.) **भक्त्यित्वा** II, 9, 14; VII, 5, 3. 6. 15; 17, 15; 19, 5; VIII, 2, 13; 5, 6; 8, 6; 9, 4; 15, 4; XVI, 17, 9. (Cf. **अभक्त्यित्वा**)
भक्त् III, 20, 18; X, 21, 4; XIII, 11, 10; XV, 15, 14. (Cf. **दधिभक्त्** । **पयोभक्त्** । **प्राणभक्त्**)

भक्तमन्त्र III, 8, 27; V, 10, 31; VII, 5, 1. 12. 22; 16, 8; XV, 15, 18.

भक्ता in **इविष्वभक्ता** IV, 15, 6.

भक्तिाप्यायित VII, 7, 3.

भग् XV, 19 (p. 190, 12. 18.)

भगिन् II, 4, 6.

भज् भक्तीष्ट XV, 26 (p. 195, 5.)

+ **अप भज्य** XIII, 13, 1.

+ **अन्वा भजे** XIV, 62, 2.

+ **वि भजेत्** III, 2, 3.

भरत् XV, 25 (p. 194, 21.)

भरदाज XIV, 12, 2; 64, 1; XVI, 11, 11.

भव IV, 19, 1.

भवानी IV, 19, 5.

भस्मन् III, 19, 15; XIII, 12, 7.

भस्मान्त VIII, 8, 11.

भा + प्र भान् (fem.) II, 6, 3.

भाग III, 16, 26; XVII, 13, 6; 16, 1. 2. 3. 4. (Cf. ब्रह्मभाग।

(**यजमानभाग । संपाद्यभाग**)

भानुमतिन् XIV, 36, 1.

भानुमती XI, 13, 15.

भार in **कुशभार** XVII, 6, 6.

भारदाज X, 11, 8; XI, 9, 3; XII, 9, 17; XIV, 32, 7; XVI, 11, 10.

भार्गव XV, 12, 2.

भाव in **अतिराचभाव** XVI, 20, 5.

भावयत्य (**खनय**) XVI, 11, 5 (see crit. notes.)

भिद् भिन्न XIII, 12, 13.

भिषज् भिषज्यन्ति XVI, 13, 3.

भीम XV, 25 (p. 194, 11.)

भीमसेन XVI, 9, 3.

भुज् भोद्यमाण XVIII, 24, 14.

+ अभि भुज्जन्ति XVI, 21, 21.

भुरिज् VII, 27, 28.

भुवन XV, 2, 19.

भुवस् XIV, 18, 1.

भू भवति III, 15, 23; 16, 3 etc.; भवतः I, 2, 5 (in आद्वै-कारौभ०); V, 5, 5; XIV, 7, 2; भवन्ति II, 12, 10. etc.; अभवन् XIV, 32, 1; बभूव �XV, 22 (p. 193, 8. 9); XVI, 11, 14. 17; बभूवुः XV, 17 (p. 188, 1); XVI, 9, 17; अभूत् XV, 18 (p. 189, 11); XVI, 29, 8; subj. भूः XV, 25 (p. 194, 12); भविष्यथ XV, 27 (p. 195, 12); बुभूषन् XIV, 21, 1; भूत (Cf. एकाइभूत । विकल्पभूत । शेषभूत) see भूत; भूत्वा XIV, 38, 3. 6; 42, 18. 19. 20; XV, 17 (p. 188, 16. 17).

+ अनु भवति XV, 5, 13; अभूत् XV, 5, 1.

+ अभिभवन्ति XIV, 38, 6; भवेमहि XIV, 23, 1; 38, 1; अभवन् XIV, 23, 1; 38, 1; भविष्यन्ति XIV, 29, 1; 40, 1; 50, 1; बुभूषन् XIV, 23, 1.

+ सम् बुभूषन् IV, 13, 2.

भूत (भूतानि) XIV, 50, 1; XV, 11, 1; XVI, 15, 1.

भूतकृत् XIV, 72, 1.

भूमि I, 5, 8; XVI, 9, 22; XVII, 4, 7; 10, 13; 15, 10; 16, 5;—XVI, 16, 3. (Cf. सहभूमि)

(४६५)

भूमिदुन्दुभि XVII, 5, 10 ; 14, 11 ; 17, 6.

•भूमिष्व • XIV, 73, 3.

भूयंस् XII, 2, 11 ; XIII, 14, 5 ; XV, 17 (p. 188, 9) ; fem.

भूयसी II, 9, 4 ; VII, 19, 17 ; XIII, 5, 21.

भूयिष्ट II, 9, 5 ; VIII, 8, 7 ; XV, 26 (p. 195, 7).

भूर् XIV, 17, 1.

भूष्ण XV, 19 (p. 190, 22.)

भृ विभ्रतः XVII, 14, 18 ; 17, 8.

+ सम् अभरन् XV, 17 (p. 188, 20).

भेद in अर्थभेद VI, 1, 5 ; पशुभेद VI, 1, 16.

भेषज XVI, 2, 9.

भोग XV, 17 (p. 188, 8).

भौवन XVI, 16, 2.

भंग + सम् भस्ते XVII, 10, 10.

भास्त्र XIII, 11, 1 ; XV, 26 (p. 195, 2).

भास्त्रव्य XIV, 23, 1 ; 39, 10 ; 42, 6.

भूणहत्या XVI, 18, 19.

म

मकार I, 2, 11.

मकारान्ति I, 1, 20. 22.

मञ्ज् + नि मञ्जन् IV, 15, 3.

मत्सर XVII, 17, 3.

मत्स्य (1.) XVI, 2, 23. (2.) साँमद XVI, 2, 22.

मत्स्यविद् XVI, 2, 23.

मथ् (मथ्) **मथिला** IV, 17, 4; VI, 12, 6; XVIII, 24, 27.

+ वि **मथित** XIII, 3, 2.

मद् XIV, 12, 2 etc. [मा = माम् XIV, 14, 1; XV, 18 (p. 189,
8 etc.); 19; 21; XVI, 29, 8].

मदन्ती V, 6, 9.

मदन्त् VII, 19, 16; VIII, 8, 12; 6, 15.

मधु XV, 19 (p. 191, 5. 10);

मधुयह XVI, 17, 9.

मधुचक्नदः XV, 26 (p. 195, 1 fl.).

मधुनाढौ XV, 8, 1.

मधुपर्क III, 12, 6; IV, 21, 6. 25.

मध्य IV, 21, 12; VII, 19, 18; X, 1, 6; XII, 12, 3; XIII,
23, 6; XVI, 9, 24; XVII, 13, 4; सधामस् XIV, 27, 8;
XV, 8, 2.

मध्यन्दिन II, 5, 7; III, 15, 5; VII, 14, 7; VIII, 1, 1; XI,
15, 5; XII, 3, 3; 7, 1; XIV, 45, 2; XV, 9, 5; 13, 5;
XVI, 8, 8; 14, 6.

मध्यम I, 4, 7; 10, 1; 14, 23; II, 8, 2; IV, 2, 4; VI, 8, 9;

(४०)

VII, 26, 13; 27, 20; VIII, 14, 8. 9; IX, 11, 1; X, 5, 10;
8, 16; XI, 12, 12; 13, 13; XII, 3, 15. 18; 4, 6; 5, 19;
10, 5; 11, 18. 22; 12, 5. 13; 13, 1; 25, 6; 26, 21; XIII,
10, 9; XIV, 16, 3; 72, 1; XV, 20 (p. 191, 18); XVI, 18,
13; 21, 18.

मध्यमयिष्ठ IV, 5, 8.

मध्यावर्ष II, 5, 4.

मध्येष्टुष्ठ XIII, 21, 4. 11.

मन् मन्यते III, 20, 9; XIV, 14, 1; मैनिरे XV, 26 (p. 195,
4. 8).

+ अनु मत XVI, 10, 14.

मनस् II, 7, 5 (कुर्वीत); मनसा II, 9, 12. 13; III, 8, 15; X,
21, 1. 2. 3. 4. 5; XV, 22 (p. 193, 2); XVI, 18, 8. 9.

मनु X, 11, 8; वैवखत XVI, 2, 1.

मनुप्रवलह X, 11, 8.

मनुष्य XV, 17, (p. 188, 21); XVI, 2, 2.

मनोता VI, 11, 16.

मनोतादि VIII, 1, 9; XIV, 10, 21.

मनोतासूक्त V, 19, 13.

मन्त्र II, 8, 18; 17, 2. 4; III, 20, 18; IV, 11, 5; 16, 6; 21,

13 ; V, 15, 9 ; VI, 1, 2 ; VII, 4, 16 ; XVI, 17, 7. (Cf.

जपमन्त्र । **भचमन्त्र** । **सनिदाधानमन्त्र** । **होममन्त्र**)

मन्त्रपृथक् I, 2, 24.

मन्त्रान्त्र I, 2, 25. 26.

मन्त्रय + **अनु मन्त्रयते** IV, 15, 2; 16, 7; VI, 9, 8; VII, 18, 7; XVI, 13, 14. **मन्त्रयेत्** II, 7, 7; III, 20, 2. 4; **मन्त्र I**, 12, 12; XIII, 12, 13.

+ **अभि मन्त्र** IV, 11, 6; VIII, 9, 6.

+ **आ मन्त्रयते** XVI, 18, 1; **मन्त्रयां एके** XV, 18 (p. 190, 1); 20 (p. 191, 21); 25 (p. 194, 22); **मन्त्रित** I, 4, 1; IV, 6, 17; V, 13, 1; 19, 1; VI, 2, 1; X, 13, 27; XVI, 1, 23.

+ **उप मन्त्रये** XV, 25 (p. 194, 18).

मन्त्रवन्त् IV, 6, 11.

मन्त्रन् II, 17, 7. 8; III, 19, 14; 21, 9.

मन्त्र I, 14, 22; VIII, 14, 1. 8.

मनुष्यक XIV, 22, 5.

मय in **अमीमय** IV, 16, 3.

मरणकाम XV, 10, 1.

मरणान्त्र IV, 14, 2.

मराय in **राग्निमरायौ** XIV, 39, 1.

मरुत् (plur.) III, 4, 14; XIV, 62, 2. 3; 70, 1; 72, 1; **मरुद्वा**

चुच्छेभ्यः XV, 1, 21; **कौसिभ्यः** III, 15, 14; **मृहसेधेभ्यः** III, 15, 7; **सांतपनेभ्यः** III, 15, 5; XIV, 8, 4; **खतवज्ञः** III, 13, 9.

महत्त आविज्ञित XVI, 9, 14.

महत्वतीय VII, 5, 20; 19, 5; VIII, 7, 1; 14, 4; X, 2, 4; 8, 6. 8; 4, 6. 8; 5, 6. 8; 6, 8. 9; 8, 5. 6. 16; 9, 12; 10, 5; 11, 6. 11; 13, 7. 10; XI, 2, 4; 4, 8; 5, 1; 6, 8; 7, 6; 8, 4; 9, 4; 10, 7; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 8, 6; 21, 2; 53, 4; XV, 2, 1. 9; 7, 1; XVI, 8, 9; 21, 19. 20; XVII, 9, 2. 7; 10, 8. 17. (Cf. निष्क्रेवल्यमहत्वतीये)

महत्वतीयगह XIV, 53, 3.

महत्वतीयवैश्वदेवयोः VII, 9, 5.

मत्त XV, 17 (p. 188, 12).

महन् XV, 17 (p. 188, 20).

महर् XIV, 22, 4.

महर्लिङ्गः XVI, 1, 2.

महातापस्थित XIII, 27, 4.

महाचिककुट् XVI, 29, 13.

महादिवाकीर्त्य XI, 13, 1. 23. 24. 34; 14, 7, 7; XVI, 14, 13. 14.

महानाम्नः X, 6, 10; XII, 6, 9; XVI, 8, 1. 2.

महायज्ञ XIV, 5, 4; 8, 11; XV, 11, 9.

महारात् VI, 2, 1; XVII, 7, 1.

महावीर V, 9, 27; VIII, 15, 11; XIII, 12, 13.

महावीरपात्र V, 9; 4; 10, 32.

महावीरपात्रोद्धासन V, 12, 2.

महाव्याहति II, 10, 3; 12, 8; 14, 9; IV, 2, 2. 7. 12; 21, 14.

महाब्रत XIII, 15, 1. 13; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 16; 23, 3; 24,

6; XVI, 9, 14; 14, 6; 20, 10; 23, 25; 24, 19; 25, 3. 4;

26, 3. 5. 10; 27, 5; 28, 3; 29, 16; XVII, 1, 1; 7, 1.

(Cf. चतुर्विंशमहाब्रते)

महाब्रतचतुर्थ XIII, 15, 7.

महाब्रतसप्तम XIII, 15, 10.

महाब्रतोद्य XII, 27, 4; XIV, 48, 2.

महाइविष् III, 15, 16; XIV, 10, 16.

महिमन् XVI, 7, 1. 12.

महिषी XVI, 3, 33; 13, 7.

महेश्व I, 5, 3; 7, 6; 9, 2; 14, 13.

(1.) मा (*μῆ*) XV, 24 (p. 193, 22; 194, 9); 25 (p. 194, 12);

XVI, 29, 8.

(2.) मा(to measure) मिमीते XVII, 10, 7. 8; मित V, 14, 1

(Comm. निष्पादितेषु); XIV, 16, 3.

+ परि मित IV, 15, 8. (Cf. परिमितश्च VII, 21, 7;

अपरिमित V, 4, 7).

+ प्र माय XVII, 10, 4.

+ सम् नित VII, 27, 29. (Cf. असंमित । सुखसंमित ।
वेद्यन्तसंमित । संवत्सरसंमित)

मांस II, 8, 26; IV, 18, 10; ०मांस० IV, 1, 3.

मांसानशन III, 13, 30.

मात्र XIII, 19, 3. 4.

माघी III, 18, 18; XV, 12, 3. 10.

मातरिश्वन् (पृष्ठ सेष्ठ) XVI, 11, 26.

माट XV, 27; 20.

माच in अरलिमाच । प्रादेशमाच । बाङ्गमाच । राजमाच .

माधुचक्कन्दम् VII, 10, 3; X, 1, 19; 2, 3; 13, 8; XI, 2, 3; 10,
3. 4; 13, 19; 15, 4; XIV, 3, 4; XV, 1, 34. 36.

माधविद्वन् V, 10, 35; VI, 8, 11; VII, 5, 18, 23; 14, 12; 15,
1; 16, 1; 19, 6; VIII, 14, 3. 7; X, 7, 11; XII, 3, 1; XIII,
5, 5. 8; 6, 3; 8, 1; 16, 5; XIV, 23, 2; 27, 6; 28, 4; 38,
10; 52, 8; 61, 4; XVI, 23, 9. 10. 11. 12; XVII, 9, 1;
XVIII, 21, 18.

माधविद्वनीय XIV, 2, 18,

मान XV, 27 (p. 195, 13).

मानव (1.) I, 4, 18; XVI, 11, 29 (नाभानेत्रिष्ठ) (2.) वामन
XII, 9, 17.

मानस X, 12, 3 ; 13, 26.

मातुष XV, 27.

माया XVI, 2, 21.

मायु XVI, 3, 14 ; 12, 13.

मारिणी in पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

मारूत VI, 10, 8 ; VIII, 6, 4 ; X, 8, 19 ; XI, 2, 8 ; 4, 12 ; 12, 15 ; 14, 32 ; 15, 10 ; XIII, 12, 3 ; XIV, 7, 4 ; 57, 4 ; XVI, 9, 29 ; XVIII, 23, 3 ; मारूती III, 14, 4 ; XV, 14, 13.
(Cf. आग्निमारूत | आर्भवमारूत | वार्षणमारूतौ)

मार्जन I, 12, 7.

मार्जाल्लीय VI, 12, 21 ; 13, 10 ; XIII, 11, 4. 10 ; XVII, 4, 8 ; 14, 13 ; 17, 8. 9.

मार्जाल्लीयदेव X, 21, 11 ; XIII, 11, 3.

•**माष** IV, 1, 3.

माष XIII, 21, 5 ; XIV, 7, 1 ; 8, 1 ; XV, 17 (p. 188, 17).

माष II, 2, 2 ; XIII, 19, 8. 9. 15. 16 ; 21, 4. 11 ; 22, 3 ; 23, 2. 4 ; 24, 2 ; 25, 1. 4 ; XIV, 6, 6 ; 14, 1 ; XV, 12, 11 ; XVI, 1, 4 ; XVIII, 24, 6. 7. (Cf. अर्धमाष)

माषकोम XIV, 76, 1.

माषापवर्ग XVI, 20, 8.

माहात्रिक XVI, 14, 2. 3. 4. 5 ; XVIII, 20, 8.

माहेश् I, 3, 17; 8, 13; III, 15, 18; XIV, 8, 5; XVII, 11, 1.

माहेश्शुगायीरीयौ XIV, 10, 11.

मि + वि मिवन्ति XVI, 18, 13; XVII, 5, 5.

मिच् (सत्य) IX, 26, 2.

मिचविन्दा III, 7, 1.

मिचावक्षणौ IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 30, 1; 70, 1; 72, 1;

मिचावहृष्टयोरथनम् XIII, 29, 22.

मिथ् + अभि भेदति XVI, 3, 35; 4, 1; 18, 9.

+ प्रत्यभि भेदति XVI, 3, 37; भेदन्ति XVI, 4, 5; 13, 11.

मिथःसंस्कृष्ट III, 4, 9.

मिथुन (1.) VI, 1, 13. (2.) IV, 1, 3; XV, 17 (189, 1). (Cf.

गोमिथुनौ III, 14, 17).

मित्र in परिवापमित्र। प्रेष्ममित्र। सोहितमित्र

मी + प्र मीथेत XIII, 11, 1.

मीर्मांसा XVIII, 24, 34.

मील् + सम् मील्ला X, 21, 10.

मुख IV, 7, 11; 11, 6; 14, 17; VII, 15, 2; XV, 17 (p. 188,

7); 22 (p. 192, 19); XVI, 1, 12; 18, 19; **मुखस्** XVI,

1, 12. (Cf. अश्वमुख)

मुखविमार्जन IV, 21, 21; VIII, 9, 8.

मुखसंमित I, 10, 6.

- भुखीय in शास्त्रामुखीय VI, 12, 25.
- मुख XIII, 14, 4; XVI, 20, 18.
- मुच् मुमुचे XVI, 11, 2; मुक्त I, 15, 10.
+ नितराम् XV, 22 (p. 193, 7).
+ प्र अमुचत् XIV, 7, 1.
+ संप्र मुच्चति XV, 27 (p. 196, 4); मुच्चते XIV, 7, 1;
मुच्चेमहि XIV, 7, 1.
+ प्रति मुच्चति XVI, 1, 6; मुच्चते III, 11, 14; अमुच्चत्
XIV, 7, 1.
+ वि मुच्चन्ति XVII, 15, 8; मुमुचे XV, 22 (p. 193, 8);
मुक्त IV, 7, 18; मुख I, 15, 9.
- मुच्च XVII, 4, 5.
- मुनिमुच्चेष्टि XIV, 6, 6.
- मुन्यथन् III, 11, 10.
- मुष्टि IV, 3, 6. (Cf. अमुष्टिः अवशमुष्टिः)
- मुसल in उलूखलमुसले IV, 3, 2; 14, 32.
- मुद्धर्त् XIV, 80, 2.
- मुद्धर्तस्तोम् XIV, 80, 1.
- मूचौपाः XV, 26 (p. 195, 6).
- मूर्धन् XVI, 18, 19.
- मूल IV, 4, 2; XVII, 1, 8; 3, 6.

मृ मृत XIII, 2, 1. 6. 7, 8 ; 3, 1 ; 5, 7, 12 ; 29, 19.

मृज् भार्जयन्ते I, 12, 8.

+ उद् मृष्ट IV, 4, 2 ; मृच्य IV, 4, 2 ; 14, 8.

+ उप मार्दि II, 9, 10.

+ वि मार्दि VIII, 4, 6 ; मृच्य IV, 11, 6 ; 14, 7.

मृत्यन्तकौ XIV, 22, 4.

मृश् + अभि मृशन्ति VI, 12, 12 ; मृच्य IV, 8, 3 ; 9, 2. 4 ; 11,

3. 6 ; 21, 19 ; V, 8, 4 ; VIII, 9, 7 ; मर्शयेयः XVI, 18, 12.

+ समव मृश्य V, 8, 2.

+ परा मृशन् XVIII, 21, 8.

+ सम् मृशति II, 8, 19 ; 17, 1 ; IV, 7, 10 ; मृशन्ति IV,

15, 5 ; मृशन् XVII, 15, 10 ; मृश्य V, 15, 7 ; VI, 9,

16 ; 12, 18.

मृष्टकती VII, 15, 7.

मेचण IV, 3, 7 ; 4, 2.

मेध VI, 1, 5 (**विकाराः**) ; XVI, 15, 8.

मेधपति VI, 1, 5 (**विकाराः**)

मेथ (1.) XV, 18 (p. 189, 9 ff.) ; XVI, 3, 27 ; 18, 11. (2.) पृष्ठभ

मातरिश्वन् XVI, 11, 26.

मेषी XIV, 13, 1 ; XV, 1, 21 ; 15, 3.

मैत्र III, 17, 10 ; XIV, 10, 16.

मैचावरण (1.) V, 15, 8; 16, 1; 20, 7; VI, 8, 4; 12, 16; 13, 5. 7; VII, 4, 6; 11, 2; 17, 6; 22, 1; VIII, 2, 6; 15, 9; IX, 2, 1; 8, 1; 12, 1; 16, 1; X, 1, 11. 20; 7, 5; XII, 1, 3; 2, 4. 16; 3, 5; 6, 5. 9. 12. 15; 7, 5; 10, 4; XIII, 10, 9; 14, 1; 24, 8; XIV, 8, 8; 52, 7. 11; XV, 7, 3; 8, 2. 8. 15; XVI, 21, 24; XVIII, 24, 3. (2.) VII, 2, 5; 3, 2; 5, 2; XVI, 9, 30; XVII, 8, 6; **मैचावरणी** III, 8, 18; 9, 6; VIII, 12, 5; IX, 28, 18; XII, 2, 16; XIV, 40, 23; XV, 13, 6. (Cf. ऐश्वार्यवैचावरणै)

मैचावरणप्रधति VI, 13, 2.

मैदुन IX, 28, 18.

मैधातिष्ठ XI, 7, 2; XVI, 11, 16; **मैधातिष्ठी** VII, 8, 5; XI, 7, 3.

मौज्जी XVII, 2, 1. 9.

आ + आ मननि XV, 15, 10.

+ समा आत (in अथवासमाकात। अथवासमाकातम्)

अल् (ब्रह्म) + आ अस्थयति IX, 7, 2.

य I, 1, 8 etc.; य उष्ट XIV, 12, 2; 51, 1; ये के उ XV, 26 (p. 195, 2); XVI, 15, 8; अस्तिंष्ट XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अ॒ यजति I, 2, 28; 6, 16; 12, 13; 15, 2; II, 5, 17; 16, 2;
 III, 8, 20. 23; 16, 11; V, 11, 6; 15, 10; 18, 5; 19, 24;
 20, 2; VII, 1, 5; 2, 12; 4, 8; 7, 2; 8, 3. 6. 9; 9, 8; 10,
 16; 11, 4; 12, 4; 16, 4. 6; 17, 5; 19, 4. 25; 20, 11; 22,
 6; 23, 9; 24, 6; VIII, 1, 6; 2, 5; 3, 4. 19; 4, 1. 2. 3; 5,
 1; 6, 17; 11, 4. 9; 12, 3; 13, 1; IX, 2, 6; 3, 4; 4, 7; 7,
 5; 8, 3; 9, 5; 10, 4; 11, 4; 12, 4; 13, 4; 14, 3; 15, 4;
 16, 4; 17, 3; 18, 5; 25, 2; X, 13, 19. 24; 21, 1; XIII,
 7, 6; XIV, 33, 16; 52, 6; XV, 3, 11; यजतः X, 7,
 9; यजन्ति VII, 4, 5; 7, 7; X, 7, 2. 7. 13; XIV, 52, 14;
 55, 5; यजते I, 3, 1; III, 10, 5; 11, 3. 9. 13; IV, 17, 1;
 V, 15, 1; XIV, 7, 1; 12, 2; 57, 20; XV, 1, 3; 11, 1; 12,
 1; 14, 2; 16, 8; XVI, 1, 1; 10, 1; 15, 1; यजन्ते XVIII,
 24, 27; यजेयम् XIV, 27, 1; 28, 1; यजेत् I, 17, 18; III,
 20, 20; XI, 2, 14; यजेत XIII, 13, 1; XIV, 2, 1; 4, 1;
 6, 1; 8, 1; 9, 1; 14, 1; 15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19,
 1; 20, 1. 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1 etc.,
 यजेमाण् XIV, 40, 1; यजेरण् XIII, 11, 1; 20, 8; यज् V,
 10, 17; XIV, 12, 2; यज् XV, 18 (p. 189, 5 ff.); 20 (p.
 191, 22); XVI, 10, 14; यजस्व् XV, 18 (p. 189, 11 ff.); यज-
 ञत XIV, 6, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;

व XVI, 1, 1; 22, 1; ईजे XV, 16, 10; XVI, 9, 8. 11. 14; 16,
 2; ईजन XIV, 40, 10; अयष्ट XV, 16, 11; अक्षन्ति XIV,
 40, 1; अक्षमाण II, 1, 6; IV, 1, 3; V, 1, 1; VI, 1, 22; XV,
 1, 3; इक्षते I, 16, 3; इक्षमाण I, 16, 10; इष्ट III, 20, 15;
 IV, 7, 3; 9, 5; XV, 1, 29 (Cf. अनिष्ट); याजयन्ति XVI,
 20, 7; याजयेयुः XIII, 11, 8; XV, 14, 8; याजयत XIV, 40,
 1; याजयो चकार XVI, 8, 27; इष्टा III, 16, 24; 17, 7; 18,
 17 etc. (Cf. अनिष्टा)
 + सम् यजेयाताम् XIV, 29, 2; 39, 7.

यजन in देवयजन V, 2, 1.

यजमान I, 4, 15; 12, 6; 14, 17; II, 7, 13. 15; 9, 7; III, 8,
 25. 26; 17, 8; IV, 6, 3. 4; 8, 2; 19, 9; V, 3, 8; 10, 29;
 15, 8; 16, 5; VI, 1, 5; 8, 9; VIII, 10, 1; 11, 14; IX, 5,
 1; XIII, 5, 11; 29, 29; XIV, 6, 6; 28, 9; 32, 10; XV, 6, 7;
 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; 3, 19. 35; 6, 2; 10, 1. 15; 13, 3.
 9; 15, 1; 17, 2; 18, 1. 12; 22, 20. (Cf. पत्रीयजमानौ)

यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

यजमानपत्रम् I, 12, 6.

यजमानभाग IV, 13, 3.

यजुर्वेद III, 21, 3; XVI, 2, 6.

यजुष् XIII, 20, 7; XV, 11, 6.

थज्ज I, 1, 1; XIV, 2, 7. 22; 4, 4. 5; 5, 8; 12, 4; 13, 10; 15,
8; 40, 5; XV, 2, 19. 20; 4, 8; 5, 1; 16, 14; XVI, 1, 18.
19. 20; 10, 7. 15; 21, 2; 24, 2; 29, 10; XVII, 7, 5. (Cf.
आयुक्तामयज्ञ | उत्सवयज्ञ | दाचायणयज्ञ | प्रथमयज्ञ | महायज्ञ |
वसिष्ठयज्ञ | (शैनकयज्ञ)

थज्जकाम V, 2, 2; XVI, 29, 7.

थज्जक्तु XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; 14, 1; 17, 1;
18, 1; 19, 1; 20, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1;
28, 1; 29, 1; 30, 1; 32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
38, 1; 40, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;
49, 1; 50, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;
65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 2; 75, 2;
76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;
84, 2; XV, 1, 8. 10; 9, 2; 11, 1; 12, 1; 20 (p. 192, 1);
XVI, 1, 1; 20, 13; 23, 6; 29, 8.

थज्जगाथा XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15.

थज्जपथ XVI, 10, 8.

थज्जपात्र V, 14, 5.

थज्जसुख XIV, 31, 4; XVI, 20, 14.

थज्जागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

थज्जायज्ञीय VII, 25, 10; VIII, 6, 1. 5; XI, 2, 13; XVIII,
23, 4. 13.

यज्ञोपवीतिन् I, 1, 6; III, 16, 14; IV, 3, 7.

यत् + **अथा** यात्यन्ति XIII, 20, 10; यात्येषु: XII, 9, 8;
यात्यन्ते XIV, 3, 1; 5, 5.

+ सम् अथतन्ते XIV, 28, 1; 32, 1; 38, 2.

यतस् XI, 12, 1.

यति XIV, 50, 1.

यस्काम IV, 8, 5; X, 21, 14.

यच् I, 17, 13; III, 14, 14; V, 2, 3; 13, 11; VII, 25, 9; 26,
6; X, 1, 20; XI, 2, 5; XII, 3, 20; 13, 5. 6; XIV, 62, 2;
XVII, 7, 11; 14, 6; 17, 4.

यथा III, 14, 19; 21, 8; IV, 8, 7; 6, 12; 21, 6; V, 11, 12;
20, 2; VI, 9, 12; VIII, 1, 1; 9, 9; X, 6, 11; XII, 11, 12;
24, 3; 26, 10; XIV, 8, 7; XV, 8, 10; 16, 12; 18 (p. 189,
4); 25 (p. 194, 14. 15. 21); XVI, 11, 2. 5. 8. 11 ff; 29, 9;
XVII, 4, 7; 7, 2. 12; 8, 6; 10, 9. 10. 13. 15; 17, 14.

यथाकर्म IV, 6, 17; V, 10, 13; 18, 9.

यथाङ्गम् XVII, 12, 6.

यथाचमसम् VIII, 2, 13; 9, 2.

यथाचोदितम् II, 5, 17.

यथाक्लन्दसम् IX, 20, 5.

यथादेवतम् IV, 9, 6; XIV, 10, 14.

- यथादेशम् XIII, 24, 15.
- यथाधिष्ठानम् V, 19, 1.
- यथाविभूतम् VII, 14, 12.
- यथापर्व XIV, 10, 4.
- यथापृष्ठ्य XIV, 8, 7.
- यथाप्रकृति XI, 13, 4.
- यथाप्रपञ्चम् V, 18, 12; 20, 7; XVII, 12, 4.
- यथावत्तम् XVII, 12, 4.
- यथावधम् XVI, 7, 4. 11.
- यथारूपम् VI, 2, 8.
- यथार्थम् III, 8, 21; V, 15, 9; VI, 1, 8; XIII, 20, 13; XIV, 51, 5.
- यथावगेजितम् IV, 4, 5.
- यथावस्तुतम् VII, 8, 10.
- यथाअद्वृतम् XIV, 12, 5.
- यथासनम् VI, 13, 5; VII, 14, 12.
- यथासमाचातम् VI, 1, 8. 6; IX, 6, 20; X, 1, 12.
- यथासंप्रकीर्णम् XVIII, 24, 26.
- यथासंप्रेषितम् III, 7, 9.
- यथासवनम् VII, 1, 4.
- यथास्तुतम् XI, 3, 2.

यथास्तोचियम् XI, 3, 2.

यथास्तोमम् XII, 8, 11; XIV, 19, 2.

यथास्तान् XIV, 10, 12; यथास्तानम् IX, 20, 16; XIV, 10, 7;
XVII, 10, 17.

यथेतम् VIII, 5, 7.

यथैतम् XVII, 17, 9.

यथोपपादम् VII, 17, 18.

यदा VII, 14, 9; XIII, 29, 17; XV, 18 (p. 189, 9 ff.); XVI,
18, 19.

यदि VII, 16, 1; XI, 14, 1; XII, 7, 8; 9, 8. 9; 27, 4. 5;
XIII, 3, 4; 11, 1; 18, 1; XIV, 14, 1; 42, 6; XV, 3, 3;
XVI, 18, 12; XVII, 1, 5. 6. 8. 18; 4, 4; 5, 4; 10, 8; 13,
6; XVIII, 2, 4. 6; 23, 4; 24, 14. 31; यदु XVIII, 23, 7;
24, 15; यदु वै XVIII, 7, 17; 23, 6. 9; यदि वै XIV, 29, 1;
40, 1; 50, 1.

यद्वेत XIII, 20, 9.

यम् यच्छ्रति (वाचं) II, 7, 19; IV, 8, 3; VIII, 15, 1; XVII,
17, 11; यच्छ्रेत् II, 14, 10; यता II, 14, 9.

+ उद् यम्यमान V, 10, 12; यन्य II, 9, 6.

+ उपोद् यच्छ्रन्ति VII, 5, 8.

+ उप यच्छ्रति XVI, 17, 9.

+ नियच्छति (v. 1. अन्) VII, 15, 16. (Cf. नियत०)

+ प्र अच्छति V, 15, 8; अच्छेत् III, 20, 1. 12. 20; अअच्छत् XIV, 50, 1; 51, 1.

+ वि see विथत

थम (1.) III, 4, 14; XIV, 39, 7 (2.) (deity) IV, 4, 1 (अङ्गि-र-खन्त् पिहमन्त्); XV, 9, 2; XVI, 2, 4 (वैवस्त)

थमन in वाग्यमन I, 12, 7.

थमस्तोम XV, 9, 1. 2.

थमुना XIII, 29, 21. 30.

थव IV, 15, 5; XIV, 7, 1. (Cf. ब्रौहिथवा:)

थवकलापि XIV, 40, 9.

थवखल XIV, 40, 7.

थवचूर्ण IV, 15, 22.

थवसमुष्टि III, 20, 1.

थवाग II, 7, 9; III, 12, 15; IV, 5, 11.

थवोर्वरा XIV, 40, 6.

थवस् XVI, 29, 7.

या अयाताम् (विवदे) XIV, 29, 1.

+ संप्र यात II, 16, 1.

याजमान II, 11, 1; 14, 7; V, 4, 1; XIII, 14, 3.

याजुष XVI, 2, 6.

याश्वतुर् (कृष्ण) XVI, 9, 8.

याश्विक VII, 4, 18; **याश्विकी** I, 2, 8.

याज्या I, 1, 33. 39; 2, 2; 8, 3. 5. 7; 9, 2; 17, 11. 15; III, 16, 8; V, 18, 3. 11; 19, 8. 11. 16. 20. 23; VI, 11, 12; VII, 1, 8; 2, 4. 7. 10. 14; 7, 6; 8, 4; VIII, 8, 3; 12, 8; IX, 23, 9; 25, 2; X, 1, 10; 7, 2. 4. 5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 3; 7, 4; 8, 4; 9, 4; 10, 3; 12, 6; XIV, 52, 4; 53, 8; 56, 1. 5; XV, 8, 20; 15, 12; XVI, 7, 3; XVIII, 21, 4. (Cf. अनुयाजयाज्या । प्रयाजयाज्या । ग्रस्तयाज्या । सोमयाज्या)

याज्यान्त I, 1, 42; 2, 8.

याज्यापुरोत्तवाक्ये (०क्षाः) I, 16, 8; 17, 1. 7. 9; V, 11, 9; VIII, 12, 2; XVI, 7, 12.

याज्यावत् III, 7, 8.

यातजतौथ XVIII, 19, 2.

याथाकाम्भी (यथाकामिन्?) I, 3, 7; VI, 6, 18.

याथाकाम्य II, 1, 6; X, 13, 5.

यान् XV, 3, 14.

याम् (1.) XVI, 12, 21; **याम्बी** VIII, 6, 18; 7, 17; XIV, 57, 12; (2.) XV, 5, 13.

यावज्जीवम् III, 1, 8.

यावन्त् II, 12, 10; VIII, 7, 5; XV, 9, 4; 17 (p. 188, 8. 9;) **यावत्** V, 11, 8; VII, 6, 8; XIV, 32, 10.

यु युवते XV, 16, 17.

युज् युनक्ति XIV, 31, 4; **युज्जन्ति** XVII, 15, 1; **युक्त** II, 16, 2;
XIII, 19, 9. 16; XV, 3, 14.

+ नि युनक्ति IV, 17, 9; **युयोज** XV, 21 (p. 192, 6);
योद्धामि XV, 21 (p. 192, 5); **युक्त** XV, 21 (p. 192,
7); 22 (p. 192, 17); XIV, 2, 16; 13, 3; XVI, 11, 2.

+ प्र **युज्जान** III, 8, 5; **युज्जन्ते** XV, 11, 5; **युज्य** XV, 12, 8.

+ सम् **युज्येत** I, 1, 8; **युक्त** I, 3, 9; **युज्य** I, 16, 7 (see
असंयुज्य)

युवति XVI, 2, 11.

युवन् (यूनः) V, 1, 1; XVI, 2, 8. 29.

यूप V, 15, 2; XIII, 4, 1; 29, 5; XIV, 10, 10; 22, 15; 40,
8; XV, 1, 16; XVI, 3, 1. 20; 11, 2; 12, 1; 17, 11. (Cf.
एकयूप । **नानायूप** । **विशाखयूप**)

यूष IV, 18, 10.

येयजामह I, 1, 36. 40; 2, 2. 19; VII, 2, 15.

येयजामहवषट्कारणोः III, 16, 15.

योक्त I, 15, 9. (Cf. **वेदयोक्त्रे**)

योग in **अहर्योग** XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

योजन XIV, 40, 14.

योनि VII, 21, 2; X, 9, 14; 12, 4; XI, 11, 11; 12, 2; 13,

32; 15, 6; XVIII, 23, 18. (Cf. अस्त्रोनि । खस्त्रोनि । खरोनि)

योन्यतुशंशनं VII, 21, 5.

थौगपद्य XIII, 14, 2.

२

रक् रक्षनि XVI, 1, 16; रक्षेत् XIII, 29, 27.

+ अनु रक्षनि XVI, 10, 10.

रक्ष् XVI, 2, 17.

रक्षोविद्या XVI, 2, 18.

रजत III, 19, 9.

रक्षु XVII, 2, 1; 3, 7; 10, 11. 12.

रथ XV, 3, 14. (Cf. अथरथ । भतमागरथवासः । हिरण्यरथ)

रथचक्र XVI, 17, 1. 4.

रथन्तर VII, 20, 1. 3. 6; 21, 3; X, 12, 4; XI, 4, 3; 11, 2;

12, 2. 3; 13, 32; 15, 6; XIV, 2, 5. 6; 12, 3; 40, 3; XV,

4, 6; 7, 2; XVI, 21, 10. 13; 23, 16; XVIII, 4, 3. 4. (Cf.

कस्त्ररथन्तर दृष्ट्रथन्तरे । दृष्ट्रथन्तरपृष्ठ । उद्धृतदृष्ट्रथन्तर)

रथन्तरपृष्ठ VII, 20, 8; 21, 2; 23, 1; X, 2, 1; 10, 1; XI, 10,

1; 11, 2; XV, 12, 4; 16, 9.

रथन्तरसामन् XIII, 29, 10.

रभ् + अन्वा रभते IV, 11, 2; VII, 5, 9; रभन्ते X, 21, 6; रभ

IV, 16, 4. 7; XV, 23 (p. 193, 12); रथ I, 5, 8; 6, 3; V,
4, 1; XVII, 13, 12.

रभीयंस् VI, 1, 5. (विकार)

रम् + उप रमति XVII, 17, 12; XVIII, 19, 10; रमन्ति XVII,
17, 7; रमेत् XVI, 22, 21; रम XVII, 11, 3; रत XII, 13, 3.
+ वि रमति V, 19, 16.

रमना XVI, 18, 10.

रमनापृथक् VI, 9, 4.

रस XV, 1, 36. 37.

रा अरासत् XV, 24 (p. 193, 18).

राका VIII, 7, 14; XIV, 57, 9.

राकासिनीवास्यौ I, 15, 3; IX, 28, 2.

राजत् XIV, 32, 6,

राजन् IV, 21, 1; V, 6, 1. 4; 8, 3; 14, 19; VII, 15, 1; XIII,
11, 2; 13, 1; 24, 2; 29, 2; XIV, 50, 1; XV, 14, 4; 17;
18; 20; 22; 27; XVI, 1, 25; 18, 11; XVII, 5, 3. 4;
15, 3.

राजन (पृष्ठ) XVI, 14, 7. 8; XVII, 7, 4.

राजन्य I, 7, 8; II, 3, 6; 6, 5; XVI, 1, 16.

राजपुत्र XV, 25 (p. 194, 14); XVI, 1, 16.

राजमात्र XVII, 5, 3. 4; 15, 3.

राजसूय XV, 12, 1; 20 (p. 192, 1); XVI, 18, 1.

राजुदास XVI, 3, 4; 12, 5.

राज्य XV, 12, 1; XVI, 2, 32.

राज in अतिराच। एकराच। एकविष्वनिराच। एकवषट्ठिराच। एक-
चपस्त्राभद्राच। चतुर्विंशतिराच। चयस्त्रिंशद्राच। चिराच। दग्धराच।
नवराच। विंशतिराच। अतराच। सप्तत्रिंशद्राच)

राजि। **राजी** II, 6, 3; IV, 15, 8; VI, 11, 6; VII, 14, 8; IX,
21, 4; 28, 5; XVIII, 23, 18.

रात्रिपर्याय VI, 13, 13; VII, 26, 12; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1;
19, 4.

रात्रिष्ट्र XIII, 14, 9.

राथनर VII, 14, 2; IX, 27, 1; X, 18, 11 XVIII, 4, 6. (Cf.
बाईतराथनर)

राग्निराधौ XIV, 39, 1.

राह XIV, 50, 1; XV, 16, 17.

रिक्ष XV, 27 (p. 195, 20).

रिच् + अति **रिक्त** VII, 27, 28; XIII, 1, 5; 7, 1 8, 1; 9, 1;
10, 1. (Cf. अतिरिक्तीक्ष्य)

रिफित I, 2, 9,

रु रवमाण IV, 17, 12. (Cf. अरवमाण)

रुच् रुचित V, 9, 25.

रुद्र III, 4, 8; IV, 17, 1; 19, 1; 21, 11 (plur.); पशुपति IX,
26, 2; रुद्राणी IV, 19, 5.

रुद्रवन्त् VI, 9, 18.

रुद्रसेना IV, 19, 7.

रुध् + अव रुद्र XIV, 50, 1.

रुह् रोहति XI, 14, 13; **रोहन्** XVI, 17, 11.

+ अधि रोहति XV, 17 (p. 189, 3); XVII, 14, 6; 17, 4.

+ उपाव रोहति XVIII, 21, 6; रोद्धा II, 17, 8.

+ प्रत्यव रोहति XVI, 17, 7; रोहनि XVI, 18, 16.

+ आ रोहति XVI, 17, 1; रोहनि XVI, 18, 17.

+ समा रोहयमाण II, 17, 1; रोद्धा III, 19, 13; 21, 9;

रोष XVI, 16, 1; XVIII, 24, 26.

रूप XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 3. 5; 25, 5; 27, 13; 29,

8; 31, 5; 33, 21. 22; 34, 3. 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 38,

4. 7; 49, 3; 50, 2; 57, 18; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4;

XV, 1, 15. 18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; 14, 4; 17 (p.

188, 14); XVI, 3, 10; 11, 33; 12, 11; 14, 12. 16; 22, 22.

24. 26; 24, 4. 5. (Cf. उत्पन्नरूप VI, 1, 3; चृष्टभरूप।

तद्रूप। तायमानरूप। पुरुषरूप। यथारूपम्। वपारूप। शर्वरूप)

रेणु XV, 26 (p. 195, 1).

रेतस्तन्त्र II, 5, 16.

रेफ I, 2, 9.

रेवती XII, 6, 11.

रैवत (1.) IX, 27, 1 (2.) X, 8, 7.

रैवतगर्भ XV, 7, 5.

रैवतपृष्ठ X, 7, 1.

रोमन् XVIII, 24, 20.

रोमनखानि IV, 14, 4.

रोह XV, 2, 27. 28; 4, 3.

रोहिणी IV, 14, 13.

रोहित (1.) IV, 16, 2. (Cf. र्वरोहित) (2.) XV, 18 (p. 189, 7 ff.); 19.

रौद्र VI, 11, 10; **रौद्री** XIV, 57, 3.

रौद्रादि VI, 12, 4.

स

सच्चण I, 17, 18; III, 20, 5; **सच्चणा** I, 1, 10. (उपरिषदासच्चण ।
तत्त्वसच्चण । पुरस्कासच्चण । पुरोत्तुवाक्यासच्चण । आव्यासच्चण ।
वचनसच्चण)

सच्चय + उप सच्चयते I, 16, 9.

समुद्रिन् XV, 1, 22.

सभ् **सभन्ते** VII, 25, 17; IX, 27, 3; XV, 27 (p. 196, 8); **सभेत**
XIII, 24, 16; **सेभे** XV, 17 (p. 188, 1); **स्त्रिसेत** VIII, 8, 7;
अस्त्रिस्तुत XV, 24 (p. 194, 2).

+ आ समने XVI, 3, 27; 15, 8. 5. 8; 22, 4; समेत
XIII, 2, 1. 7; 3, 3; 4, 1; लेभे XV, 20 (p. 192, 2);
सम्भन्ने XV, 1, 24.

+ उपा सम्य XI, 13, 8; XIV, 2, 14. 15. 21; 8, 19;
5, 7; 6, 2; 7, 3. 5; 8, 3. 6; 9, 2. 3; 13, 1. 2.
9; 62, 3; XV, 1, 22; XVII, 5, 9; 7, 8.

खलाट II, 12, 1. 4; XVI, 3, 29.

•खवण० IV, 1, 3.

काङ्गलेषा XIV, 40, 8.

कासूल XVII, 5, 10.

लिख् लेखयिता XVII, 10, 4.

लिङ्ग I, 17, 5.

लिङ्गकृत XIV, 22, 5.

लिङ्गेषु XIV, 51, 8.

लिप् लिप्यत् VII, 8, 12.

+ उप लिप्य XVIII, 24, 27.

+ नि लिप्यति I, 10, 2; II, 9, 12; IV, 21, 8.

+ प्र लिप्य IV, 15, 22.

लिह + लिय् लिहा II, 9, 14.

सुप् शुष्ठते I, 2, 10; III, 20, 13; शुष्ठिरेण् XIII, 1, 8. (Cf.
अर्थशुप्त)

सू लून (v. l. उलून) IV, 4, 2.

लेख XVII, 10, 4.

लेप in आच्युलेप VII, 5, 10.

लोक XIV, 17, 1; 19, 1; 40, 1; XV, 17 (p. 188, 13; 189, 2);
XVI, 3, 8; 8, 25; 21, 13. 15. 16. 21; 22, 10. 13. (Cf.
अन्तरिक्षलोक)

लोग V, 13, 3.

लोप in अर्धलोप III, 19, 2, गुणलोप III, 20, 17.

लोमन् in वाङ्मतोलोमन् XVII, 3, 5.

लोष्ट IV, 15, 8.

लोह XIV, 13, 1; XV, 15, 2.

लोहितमिश्र IV, 19, 7.

लोहितोष्णीष XIV, 22, 20.

लौकिक II, 17, 9.

लौक्य XV, 1, 12.

व

वंश XVII, 1, 17; 10, 6.

वक्षि V, 17, 6; XVI, 3, 24.

वच subj. वोचः XVI, 29, 8; अवोचत् XV, 19 (p. 190, 9 etc.);
24 (p. 194, 10); उवाच XV, 18; 19; 20; 21; 22; 23; XVI,
16, 3; 29, 8; ऊचतुः XV, 22 (p. 193, 5); ऊचुः XIV, 29, 1;

40, 1; 50, 1; XV, 22 (p. 192, 22; 193, 9); उक्त I, 2, 21;
 14, 1; 16, 12; IV, 7, 16; 21, 4. 5. 6. 23; V, 6, 1; 9, 4.
 25; 10, 17; 13, 2; 14, 7; 15, 2. 4; 16, 4. 8. 9. 10; 18, 1.
 2; 19, 13; 20, 5. 7; VI, 3, 9; 7, 1; 8, 5; VII, 4, 1. 11;
 6, 1; 7, 1; 16, 2. 3. 4; 19, 1; VIII, 1, 3; 3, 1; 4, 2. 3;
 5, 1; IX, 24, 9; 25, 1. 2; XV, 22 (p. 193, 7. 8); XVI, 30,
 11; XVIII, 23, 4; उक्ता I, 14, 21; IV, 6, 17; VI, 7, 7; 9,
 6; VIII, 5, 5; X, 14, 3; 15, 3; 16, 3; 17, 3; 18, 3; XII,
 13, 4; 23, 3; 26, 11; XV, 18; XVIII, 19, 10; वाचयति
 I, 15, 13; VIII, 12, 9; वाचयेत् XVI, 3, 19; वाचयिला
 VIII, 12, 10.

+ अनु अवोचत् III, 14, 14; V, 13, 11; उचान् V, 1, 1;
 उच्य II, 16, 2; III, 16, 23; V, 6, 2; 13, 4; 14, 8;
 VI, 7, 2. 10; IX, 25, 2; X, 1, 11; वाचयति XVI,
 13, 15.

+ निस् उक्त XIII, 16, 5; XVII, 7, 9. (Cf. अनिरुद्ध)

+ प्र उचाच XIV, 12, 2; XV, 16, 12; 20 (p. 192, 1);
 XVI, 29, 9; ऊः XIV, 40, 1; उक्त XVII, 17, 11.

+ प्रति उचाच XV, 17 (p. 188, 5); उक्त VI, 7, 10.

वचन I, 1, 16. 27. 29; 16, 20; V, 11, 3; XIV, 51, 6. (Cf.
 चिर्वचन)

वस्त्रस्त्राणे XI, 1, 2.

वस्त्र in दशवर्षा । इत्युपासौ

कठवा XIV, 41, 12; XV, 4, 12.

वस्त्र (1.) II, 8, 6. 7; 12, 4; III, 12, 12; 13, 24; V, 10, 5. (2.)

काण्ड XVI, 11, 20.

वस्त्रापाकरण IV, 1, 2.

वद् वदति X, 19, 1; वदन्ति XVII, 14, 14; वद् XV, 25 (p.

194, 14); वदन् XIV, 16, 6; वदिष्टम् X, 14, 1; 15, 1; 16,
1; 17, 1; 18, 1; वादयेत् XVII, 3, 13. 16.

+ अति वदेत् XVII, 17, 14.

+ अभि वदेत् XIV, 51, 1; उदित XVI, 3, 11. 26. 30. 32.

+ अप वदन्ति XIII, 16, 1.

+ प्र वादयन्ति XVII, 14, 8. 9.

+ वि वदिष्टेते । वदे ज्यातम् XIV, 29, 1.

+ सम् वादयेत् XVII, 14, 2.

वदन् in मृदृपतिवदन् X, 20, 1.

वधमस्त्र I, 7, 3.

वनस्पति V, 15, 6; 19, 18; VI, 9, 13; IX, 26, 2. (Cf. ओषधि-
वनस्पतीनाम्)

वनस्पतिप्रभूति XV, 1, 28.

• वनस्पतिसव XIV, 73, 3.

1. वृप् वापवन्ति XVIII, 24, 19.

2. वृप् + आ वपति XIV, 2, 20; 13, 8; उप्य IV, 15, 5. 8.

+ नि उप्य VIII, 8, 11.

+ निय् वपति XIV, 2, 17; 13, 5; XVI, 1, 2. 11. 13;

वपन्ति XIII, 29, 20; वपेरन् III, 6, 1; उप्त् III, 2, 3;

उप्य XIII, 29, 12; वाप्य IV, 15, 8.

वपा IV, 14, 17; 17, 13; 18, 5; 20, 5. 6; V, 18, 4. 9; VI, 11,

12; IX, 27, 4; XIII, 2, 8; 8, 5; XV, 4, 12; XVI, 7, 4;

15, 9; XVII, 7, 11; XVIII, 24, 19.

वपावन् VI, 11, 17.

वपावन् XVI, 15, 9.

वपाश्वपण्डो IV, 18, 6.

वथस् (1.) XV, 3, 17 (2.) XVI, 2, 26.

वर (1.) II, 7, 7; III, 19, 9; IV, 20, 3; VII, 21, 9. (Cf.

निविहर) (2.) वर in निषहर XV, 19.

वर्ण IX, 26, 2 (धर्मपति); XIV, 7, 1; 35, 1; XV, 12, 1; 13,

4; 18 (p. 189, 5 etc.); 20; 22; XVI, 2, 7.

वर्णन्यज्ञ XV, 18, 3.

वर्णपाश XIV, 7, 1.

वर्णप्रधास III, 14, 1; 15, 24; XIV, 7, 1; 9, 5; 10, 9.

वर्ण्य in विततवर्ण्य XVII, 5, 1.

वर्जम् in निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6; वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वर्ण I, 1, 2. (Cf. सर्ववर्ण)

वर्त्मन् V, 6, 2. 3; 13, 2. 5.

वर्ष III, 8, 3; 18, 20; **वर्षाः** (plur. fem.) II, 1, 3; XVI, 9, 29.

(Cf. मध्यावर्ष)

वर्षिष्ठ XVI, 24, 10.

वर्षीयंस् I, 17, 11.

वलभिद् XIV, 14, 1. (Cf. उद्धिदत्तभिदौ)

वलिन XVI, 18, 18.

वश (1.) **वशं नयेत्** XIII, 24, 14. (Cf. द्रम्दोगवशेन) (2.) **वश**

अश्व XVI, 11, 23. (3.) XVIII, 14, 1.

वशा VIII, 12, 5; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15. 21; 3, 19; 6, 3;

7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2. 9; 40, 22; XV, 1, 21.

वषट्कर्ण VII, 4, 14.

वषट्कार I, 1, 34. 36. 42; 2, 18; XIII, 3, 5. (Cf. येयजाम-
हवषट्कारथोः । नानावषट्कार)

वषट्कारनिधन XIII, 12, 1.

वशट्—कृ करोति V, 19, 17; IX, 20, 32; X, 21, 2; **कुर्णात्**

I, 2, 18; **कृत** (Cf. यथावषट्कृतम्); **कृत्य** I, 9, 3; V, 10, 18,

21. (Cf. अनुवषट्कृ । अननुवषट्कृते)

1. **वस् वस्ते** III, 8, 12; XVIII, 24, 4. 7.

2. वस् + वि उच्छति XV, 16, 6. 7 ; उचित II, 7, 3.
 + अभिवि उच्छेत XIII, 10, 4.
3. वस् वसन्ति XVIII, 23, 18 ; उष्टुः XV, 17 (p. 188, 2).
 + उद् वासविष्वमाण II, 5, 2 ; वास्तु II, 8, 12 ; IV, 3, 7 ;
 17, 13.
 + उप उच्च I, 3, 1 ; IV, 17, 3.
 + प्र वसन्ति II, 15, 6 ; वसन्त् II, 14, 6 ; IV, 13, 4 ; वस्यन्त्
 II, 14, 1 ; उच्च II, 14, 10 ; III, 4, 11 ; 21, 8. (Cf.
 अप्रोषिवंस् VIII, 24, 1).
- वसनीकरी (plur.) VIII, 15, 6 ; XIV, 22, 19 ; 40, 10 ; 41, 9 ;
 XVII, 24, 9.
 वसन XV, 13, 15. (Cf. आर्द्धवसन । दौचितवसन)
 वसन्त II, 1, 1 ; XVI, 9, 27.
 वसाच्छोम V, 19, 16.
 वसिष्ठ I, 7, 3 ; XIV, 25, 1 ; 66, 1 ; XV, 21 (p. 192, 4) XVI,
 11, 14.
 वसिष्ठयज्ञ III, 8, 2 ; 11, 1.
 वसु XIV, 33, 8 ; 69, 2 ; 70, 1 ; 72, 1 ; XVI, 27, 2.
 वसुमन्त् VI, 9, 13.
 वह् ऊहे XVI, 29, 7 ; वनौवाह्नन्ते XIV, 40, 11.
 + आ वह् VI, 9, 13 ; वाहयति I, 4, 22 ; वाहित III, 20,

20 ; वाच् I, 5, 7 ; V, 15, 6 ; VI, 9, 13. (Cf. अनांवाच्). (Cf. ऊह्)

1. वा I, 1, 20. 23. 43 ; 3, 13 etc.

2. वा + उप वात XIII, 12, 8.

3. वा see वे.

वाग्देवत्य VI, 11, 11.

वाग्यत X, 21, 10 ; XVII, 13, 12.

वाग्यमन I, 12, 7 ; II, 14, 5 ; IV, 6, 11 ; 7, 1 ; V, 18, 4 ; VI, 6, 21.

वाच् (1.) I, 4, 7 ; II, 7, 19 ; 12, 12 ; 14, 9-10 ; IV, 8, 3 ; 12, 10 ; V, 9, 24 ; VI, 3, 9 ; 6, 15 ; VIII, 14, 1 ; 15, 1 ; IX, 20, 2 ; X, 21, 10. 16 (वाचं विक्रयन्ते)-17 ; XIV, 33, 16. 17 ; 51, 1 ; XVII, 14, 14 ; 17, 11. 14 ; XVIII, 1, 3. (Cf. विस्तृष्टवाच्) (2.) IX, 28, 5 ; XV, 11, 1 ; 14, 4 ; XVI, 10, 15.

वाचस्यति IX, 26, 2.

वाचःस्तोम् XV, 11, 1. 8.

वाज् (1.) XV, 1, 3. 4 ; (2.) XV, 1, 12.

वाजपेय XIV, 42, 4. 5 ; XV, 1, 1. 12. 14. 17 ; 2, 3. 7. 10. 13.

20. 24. 28 ; 4, 1. 3 ; XVI, 15, 6 ; 17, 1.

वाजवन् VI, 9, 13.

वाजिन् (plur.) III, 8, 20.

वाजिन III, 9, 7 ; 13, 28 ; 15, 23 ; 18, 11 ; XIV, 10, 7.

वात्य XVI, 11, 19.

वादन XVII, 3, 14.

वादिनी XVII, 3, 10.

वामदेव VII, 22, 1 ; X, 12, 4 ; 13, 11 ; XV, 7, 3 ; XVI, 21,
11. 14.

वायव्य III, 18, 3 ; IX, 23, 2. 6. 7. 11 ; XI, 7, 3 ; XVII, 8, 5 ;
वायव्यैच्छ्रवायवे XI, 7, 3.

वायु XIII, 5, 22.

वारण IV, 16, 3.

वारुण XIV, 7, 3 ; 13, 7 ; **वारुणी** III, 14, 4. 19 ; VIII, 11, 1.

वारुणप्रधासिक III, 15, 17.

वारुणमारुतौ XIV, 10, 9.

वार्चन्न I, 8, 1 ; 16, 12 ; II, 5, 12.

वार्षिक IX, 27, 1.

वालखिल्ल XII, 6, 12 ; 7, 1. 5 ; 8, 2. 3 ; 11, 5 ; XVIII, 10, 11.

वावाता XVI, 1, 7 ; 4, 2.

वाश् वाश्वेत III, 20, 1 ; **वाश्वमान** XIII, 2, 3.

वाश् XVI, 11, 22.

वासन्तिक IX, 27, 1.

- वासु II, 3, 22; IV, 15, 4; 16, 9; VII, 18, 3; XV, 3, 13;**
17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25.
- वासिष्ठ XI, 13, 7; XVI, 11, 13.**
- वासुक � XVII, 9, 5.**
- वास्तोव्यतीय II, 16, 1.**
- विश्वति IV, 15, 15. 20; XIV, 61, 6; XVIII, 8, 6; 9, 3; 10, 4.**
- विंशतिपद XII, 17, 3.**
- विंशतिपद्म XVI, 15, 17.**
- विंशतिरात्र XIII, 16, 2.**
- विंशतिगत XI, 13, 6; XIV, 9, 8. 9.**
- विंशत्यचर IX, 6, 1.**
- विकर्ण XII, 9, 14. 15.**
- विकर्त्तन IV, 19, 7.**
- विकर्ष XIII, 1, 7.**
- विकल्प V, 9, 2; VII, 7, 6; 10, 8; VIII, 4, 4.**
- विकल्पभूत I, 16, 14.**
- विकार I, 15, 6; 16, 11; II, 6, 8; 8, 8. 16. 22; III, 10, 7;**
IV, 6, 8; 7. 11; 21, 7; VI, 1, 4; IX, 1, 2; 20, 4; X, 2,
7; 3, 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 14; 9, 16; 10, 7; 11,
8; 13, 18; XI, 1, 2; XII, 3, 1; 8, 5; 10, 1; XIII, 19,
19; XIV, 1, 1; XVI, 4, 6; 17, 8. (Cf. अमावास्याविकार।
अर्धविकार। देवताविकार। पृष्ठविकार। पौर्णमासीविकार।

ग्रन्थविकार। खोमविकार)

विज्ञिध XVI, 18, 18.

विचाम IV, 12, 10.

विघ्न XIV, 39, 8.

विचतुर XVIII, 23, 12.

बिचिन्तनौ IV, 19, 8.

विततवस्थ XVII, 5, 1.

वित्त IV, 16, 10.

1. विद् वेद (1. and 3rd sg.) **XIV, 12, 2 ; 32, 1 ; 51, 1 ; XVI,**
23, 6 ; 29, 11 ; 30, 13 ; वेत्य XVI, 29, 7 ; विद्धिषि XV, 27, (p.
195, 17) ; विदुः XV, 17 (p. 189, 2) ; विद्यात् XVII, 5, 4 ;
विदंस् X, 14, 8 ; 15, 8, etc. in एवंविदंस् ; 19, 2 ; 20, 2 ;
वेदयेत् IV, 21, 25.

2. विद् विन्दति XV, 19 (p. 191, 5 ff.) ; विन्दते XV, 17 (p.
188, 4. 6.) ; विविदुः XV, 21 (p. 192, 4. 7) ; विद्यते I, 2, 20 ;
VI, 1, 4 ; 13, 13 ; XI, 1. 5 ; विद्यते XVII, 1, 5. 18 ; 5, 4 ;
विद्यमान III, 20, 7. (Cf. अविद्यमान)

विद्यूर् I, 1, 25.

विद्या XV, 27 (p. 195, 17.) (Cf. असुर० | रक्षो० | सर्प०)

विधा XIV, 41, 1 ; 42, 1. (Cf. एवंविधि | एकविधि | द्विविधि etc.)

पुरुषविधि)

विद्यपराध III, 19, 1.

विनश्नन XIII, 29, 1.

विनुत्ति XIV, 38, 1. 2. 4.

विनुत्त्यभिभूती XIV, 8, 12 ; 38, 1 ; XV, 11, 10.

विप् वेपमान XIII, 2, 2.

विपर्यय IV, 6, 3.

विपर्यास V, 11, 9. 14; VIII, 12, 2; XIII, 1, 9. (Cf. कर्म-
विपर्यास। अस् + विपरि)

विष्टय XIV, 72, 3.

विप्रतिषेध in अविप्रतिषेध। कल्पविप्रतिषेध

विप्रयोग VII, 26, 6.

विप्रष्ठ VIII, 15, 7.

विभक्ति II, 5, 20.

विभव I, 16, 5; V, 19, 2.

विभुमन्त् VI, 9, 13.

विमथिण् XIII, 3, 4.

विमार्जन in मुखविमार्जन IV, 21, 21; VIII, 9, 8.

विस्थृत् III, 1, 1.

विथत VII, 19, 23; VIII, 7, 19.

विराज् II, 2, 15; III, 12, 11; 13, 23; V, 3, 5; VII, 27, 5
(पूर्वा). 6 (उत्तरा); IX, 20, 33; XIV, 25, 1. 3. 4 (यज्ञकतु);
26, 3; 27, 7. 8; 28, 5; XV, 1, 35; XVI, 29, 2. 13. (Cf.
चिष्टुब्बिराजोः)

विराट्खराज् XIV, 30, 1.

विवाचन (?) XV, 27 (p. 195, 15).

विवाह XV, 17 (p. 188, 14).

विविच्च III, 4, 4.

विविध XIV, 28, 11.

विद्युत्तिप्रत्यय XII, 13, 6.

विद्युधि in सूक्तविद्युधि VII, 19, 20.

1. विश् + उप विश्वति V, 9, 27; 14, 21. 24; VI, 7, 10; 13, 4; XVII, 11, 2; विश्वतः V, 19, 1; विश्वन्ति IV, 16, 2; VII, 14, 12; विश्वेत् III, 20, 2; XVI, 22, 23; विष्ट XIII, 2, 5; विश्व I, 5, 8; 6, 9; II, 11, 5; IV, 6, 9; 13, 1; V, 10, 16; 14, 6; 15, 10; VI, 8, 4; VII, 6, 1; 7, 3; VIII, 11, 15; IX, 25, 1; X, 1, 13; 7, 10; 13, 26; XVI, 17, 4; XVII, 11, 4; 13, 12; XVIII, 24, 19; + उपोष (उप उप) V, 9, 4; VIII, 5, 3; 9, 2.

+ समुप X, 21, 14.

+ प्र विश्वति XV, 17 (p. 188, 16); XVII, 13, 11.

+ सम् XVI, 1, 7.

2. विश् XIV, 33, 15; XV, 16, 17; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14.
17. 20. 23. 26. 29. 33.

विश्वास्तु XV, 21 (p. 192, 7).

विशाख (f. विशाखी) XVII, 1, 15 ; 10, 6.

विशाखयूप XVI, 9, 25 ; 14, 19 ; 15, 17.

विशोक XV, 17 (p. 188, 22).

विश्व XIV, 42, 16. (Cf. विश्वे देवाः)

विश्वकर्मन् XVI, 16, 2.

विश्वजिच्छिल्य XII, 8, 1. 5 ; 9, 5.

विश्वजित् X, 8, 23 ; XI, 15, 1. 10 ; XII, 2, 12. 23 ; 6, 7. 8 ;

27, 4 ; XIII, 13, 1 ; 17, 1. 3 ; 19, 11 ; 21, 7 ; XIV, 8, 9 ;

13, 13 ; 38, 8 ; 42, 16 ; XV, 6, 8 ; 7, 9 ; XVI, 9, 11 ; 15,

13. 14 ; 23, 24 ; 24, 18. 20 ; 25, 5 ; 26, 5. 9 ; 27, 4. 6 ; 28,

3 ; 29, 17 ; 30, 7. (Cf. अभिजिदिश्वजितौ)

विश्वजिदभिजितौ XIII, 29, 25 ; XV, 11, 12.

विश्वदेवावन् VI, 9, 13.

विश्वस्त्र XIII, 28, 8 ; XIV, 72, 1.

विश्वामित्र XV, 21 (p. 192, 3) ; 24 (p. 193, 16 ff.) ; 26 (p. 195, 11).

विश्वे देवाः IX, 27, 1 ; 28, 17 ; XIV, 33, 18 ; 60, 1 ; 70, 1 ; XV, 22 (p. 192, 20 ff.)

विषमर्च VII, 19, 17.

विषय XIII, 5, 1. (Cf. चक्रविषय)

विषुवन् XI, 13, 1 ; XII, 6, 7 ; 9, 8. 12. 17 ; 11, 12 ; 27, 4 ;

(५०५)

XIII, 16, 4; 17, 3; 23, 3. 8; 25, 5; XV, 2, 26. 27; 3,
10; XVI, 26, 5; XVII, 8, 6.

विष्णु I, 7, 6; 14, 10; IX, 28, 8; श्रिपिविष्ट III, 2, 2; XV,
14, 4.

विष्णुक्रम IV, 11, 6.

विष्णुन्यज्ञ XII, 6, 14; 7, 1. 7; 8, 2; XIV, 71, 4.

विष्णुपद्मी IX, 27, 1.

विष्वस् XIV, 38, 2. 3.

विष्वस्थितसंचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

विष्वर्ग II, 14, 9; IV, 7, 2. 3.

विष्वर्जन II, 13, 7.

विष्वर्जनीय I, 2, 9.

विष्वष्टवाच् XVII, 17, 3.

विष्वव्य IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.

विष्वार III, 4, 2.

वौ see वे

वौण XVII, 3, 1. 9; 14, 8. (Cf. काण्डवौणा)

वौणागणगिन् XVI, 1, 25.

वौति (अग्नि) III, 4, 3.

वौर V, 9, 19; XV, 27 (p. 195, 16); XVI, 23, 6. 14.

वौरकाम V, 9, 19.

वीरवन्त् XV, 27 (p. 195, 13. 14)

ह वृणीते V, 1, 1; अवृणीथाः XV, 24 (p. 194, 3); वृत्त V, 1, 10.

+ प्र वृत्त I, 6, 2.

दृक् IV, 14, 14.

दृच् XVII, 1, 18.

दृत् वर्तेते III, 8, 5; वर्तन्ते XIV, 40, 17; दृत्त III, 4, 2.

+ अनु वर्तयति III, 16, 12.

+ अप in अनपदृत् XIII, 4, 1.

+ आ वर्तते III, 20, 15; VI, 9, 4; 11, 16; वर्तेते XIII, 19, 12; वर्तेत् XV, 1, 25; वर्त्यन् V, 10, 26; दृत्त VI, 7, 3; XI, 14, 37; XII, 2, 25; XIII, 16, 4; 17, 3; 18, 3; 23, 4; XIV, 38, 2. 5 (Cf. आदृसज्जोम्; दृत्य IV, 13, 1; वर्तयन् see अनावर्तयन्.)

+ अस्या दृत्य I, 6, 5; IV, 13, 10; VI, 7, 10.

+ अभ्या वर्तते VII, 4, 16; वर्तम् XV, 11, 5.

+ पर्या II, 9, 14; IV, 4, 12; VI, 7, 10.

+ प्रतिपर्या IV, 4, 14.

+ या वर्तेत I, 1, 8; cf. अव्यावर्तमात् VI, 13, 11.

+ नि वर्तेन् XIII, 24, 17; वर्तयति IX, 1, 3.

+ परि वर्तमान् XVII, 15, 4.

+ प्र वर्तमान् V, 13, 2; दृत्त III, 2, 1; 3, 1; XIII, 3, 1; XVI, 18, 8.

+ सम् in असंवर्तमान.

उन्नि in पञ्चालपदवन्नि XII, 13, 6.

उच्चहन् III, 3, 2.

उद्गुच्छ (आभिप्रतारिण) XV, 16, 10.

उध् वर्धयेयः IV, 15, 7; अवीउधत् । अवीउधन् (विकार) VI, 1, 5.

+ वि वर्धते XIII, 14, 10; वर्धेन् V, 11, 13; वर्धयेयः XVI, 20, 9.

उधन् I, 8, 2; 16, 3; V, 18, 6.

उक्ति in पलाशउक्ति IV, 15, 9.

उष् + अव उष्ट् XIII, 12, 10.

उषण् IV, 15, 16.

उषकिष्ठ XII, 6, 13; 7, 1. 6; 8, 2; 13, 1; 24, 3; 26, 10.

उष्टि XIV, 35, 1.

उष्टिकाम XIV, 35, 1.

उर्णाण् XV, 1, 21.

वे + उप ऊत XIV, 22, 20 in उपोतपूष

+ प्र वयन्नि XVII, 3, 7.

+ संप्र वयेत् XVI, 7, 15; 14, 4.

+ वि वयन्नि XVII, 2, 9.

वैणुयवी v. l., see वैणुयवी

वेतसशाखा XVII, 3, 10.

वेद (1.) I, 15, 9. 10. 11. 13; III, 14, 18; VIII, 12, 9. (2.) XV, 16, 6; 27 (p. 195, 21); XVI, 2, 3. 6. 9. 12. (**आज्ञिरस**)
15. 18. 21. 24. 27. 30. 31. (Cf. अथर्ववेद। इतिहासवेद।
ऋचोवेद। पुराणवेद। अजुर्वेद। सामवेद)

वेदयोक्ते I, 15, 11.

वेदशेष I, 15, 16.

वेदि III, 13, 16; 14, 15; 16, 17; IV, 8, 2; 12, 1; XIV, 40,
6; XVII, 15, 4; XVIII, 24, 19.

वेदिश्रोणि XIII, 11, 2.

वेद्यंस XVII, 15, 2.

वेद्यन्तसंमित I, 4, 2.

वेला XVII, 15, 9. (Cf. अच्चवेला। प्रातरनुवाकवेला ब्रत्यवेला)

वेष्ट + परि वेष्ट IV, 15, 22; VII, 15, 2.

वै XIV, 2, 8. 11 etc., ह वै XIV, 40, 1; 57, 20; XV, 16, 17;
अह वैव XIV, 50, 1; अद्यु वै XVIII, 23, 6. 9; वा उ
XVI, 29, 7.

वैष्णवी III, 12, 2.

वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वैददश्मि XVI, 11, 8.

वैदेह XVI, 9, 11; 29, 6.

वैद्युत III, 4, 7.

वैधस XV, 17.

वैपश्चत XVI, 2, 25.

वैभीदक XIV, 22, 15.

वैमृध III, 1, 7.

वैयाप्रपरिच्छद XIV, 33, 20.

वैराज IX, 27, 1; X, 5, 9. 15; XI, 15, 6; XII, 13, 2; XV,
1, 32; XVI, 23, 19; XVIII, 17, 6. (Cf. अचरवैराज)

वैराजगर्भ XV, 7, 2.

वैराजन्यूङ्ग XII, 13, 4; 26, 11.

वैराजपृष्ठ X, 5, 1; XVI, 23, 20.

वैराज्य XIV, 30, 1.

वैरूप IX, 27, 1; X, 4, 9; XII, 6, 10; XVI, 23, 20.

वैरूपगर्भ XV, 7, 4.

वैरूपपृष्ठ X, 4, 1; XVI, 23, 19.

वैवस्तत XVI, 2, 1. 4.

वैश्य I, 1, 3; II, 1, 3; 3, 7; XVI, 17, 3.

वैश्वरण XVI, 2, 16.

वैश्वकर्मण III, 15, 18. 20; XVIII, 21, 10; ऋणी XIV, 8, 6.

वैश्वदेव II, 3, 7; III, 11, 11; 12, 3; 13, 5; 14, 21; 18, 12.
20; VI, 10, 6; VII, 5, 21; VIII, 3, 8. 16; 7, 10. 19; 14,
6; X, 2, 7. 8; 3, 11. 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 10. 14.

17 ; 9, 15. 16 ; 10, 7 ; 11, 8 ; 13, 17. 18 ; XI, 4, 10 ; 5, 6 ;
 6, 7 ; 7, 10 ; 9, 7. 9 ; 10, 5 ; 12, 13 ; 13, 16 ; 14, 33 ; 15,
 8 ; XIII, 5, 17 ; XIV, 6, 1. 2 ; 7, 1 ; 9, 4 ; 10, 3 ; 56, 6.
 10 ; XVI, 7, 6 ; XVII, 8, 9 ; XVIII, 10, 12 ; 22, 2.
 7. 10 ; वैश्वदेवी III, 13, 10 ; VII, 10, 6 ; XIV, 57, 8 ; XV,
 14, 13. (Cf. महात्मीयवैश्वदेवयोः)

वैश्वदेवशावाप्तिवीयौ III, 12, 10.

वैश्वदेवबार्हसत्यौ IX, 24, 7.

वैश्वदेवमारुते XI, 2, 8.

वैश्वदेवसूक्त XIII, 19, 13.

वैश्वदेवस्तुत् XIV, 60, 1 ; XVI, 15, 3 ; 29, 15.

वैश्वदेवाग्निमारुतयोः VIII, 7, 3 ; XIV, 3, 12 ; XVI, 8, 16.

वैश्वदेवाभिव्याहार XIV, 60, 3.

वैश्वदेविक III, 14, 3 ; 18, 2.

वैश्वमनस XI, 6. 1.

वैश्वानर (1.) II, 5, 2 ; III, 3, 2 ; IX, 25, 2 ; 27, 1. (2.) (sacrifice) XVI, 23, 22. 25 ; 24, 19 ; 25, 3 ; 26, 3. 5. 10 ; 27, 5 ; 28, 3 ; 29, 5. 15. 16 ; 30, 5.

वैश्वानरीय VIII, 6, 2 ; IX, 23, 8 ; 24, 2 ; XI, 2, 10 ; 7, 11 ; 14, 34 ; XVIII, 23, 2.

वैश्वानरीयपार्जन्या दृष्टि III, 13, 3.

वैशामिच XV, 24 (p. 193, 18) ; 26 (p. 195, 6) ; 27 (195, 18).

वैषुवत XIV, 20, 3.

वैष्णव I, 3, 13. 18 ; 8, 8 ; VI, 11, 5 ; IX, 24, 7 ; XVI, 2, 10 ;

वैष्णवी V, 10, 1 ; 17, 13 ; VIII, 13, 1.

वैष्णवद्वितीय II, 3, 14.

वैखर्द XII, 16, 2 ; 17, 2.

व्यक्त see अव्यक्त

व्यञ्जन I, 2, 12 ; XIII, 1, 8. (Cf. आदिव्यञ्जन)

व्यत्यासम् see अस्

व्यथ् व्यथेत XVII, 10, 15 ; व्यथेयाताम् XVII, 10, 9.

व्यध् विधति XVII, 15, 4 ; विद्धु see अविद्धु

+ अति विधनि XVII, 3, 6 ; विधेत् XVII, 5, 7 ; 15, 5.

व्यर्ण XIII, 29, 28.

व्यवगाहम् Cf. गृह्

व्यवस्था (v. l. व्यवस्था) XVI, 7, 10. (Cf. अव्यवस्था)

व्यवेत II, 15, 6.

व्या see व्ये

व्याधित in उदरव्याधित XIV, 27, 2.

व्याधिस्थाय III, 4, 8.

व्यायाम in परोद्विव्यायाम

व्याइति X, 21, 15.

बुष्टि XV, 16, 4; XVI, 1, 1.

धूलः X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2.

वूलहच्छन्दस् XIII, 21, 8; XVI, 30, 3.

घे + परि व्ययति XVII, 10, 10; **वौयमाण** V, 15, 4. (Cf.

अपरिवौयमाण)

ओमन् (1.) **ओमन्** (loc.) XV, 17 (p. 188, 15) (2.) XIV, 24, 1.

ऋ ऋजन्ति IV, 6, 12; **ऋजेयुः** V, 6, 5.

+ **आ ऋजेयुः** XIII, 14, 6.

+ **प्र ऋजेत्** XVI, 16, 1; **ऋजन्त्** V, 10, 14.

ऋत II, 3, 26; 13, 7; III, 9, 4; IV, 15, 6; XIV, 14, 1. (Cf.

अन्तरालऋत। **आदित्यऋत**। **दीक्षितऋत**। **सत्यऋत**)

ऋतपति II, 4, 6; III, 4, 11.

ऋतभृत् III, 4, 12.

ऋतय् ऋतयन्ति VII, 7, 8; **ऋतयेत्** XIV, 16, 3.

ऋतश्चपण VI, 12, 27.

ऋतापवर्ग IV, 16, 1.

ऋत्य IV, 1, 1.

ऋत्यवेला III, 4, 10.

ऋश् + आ वृश्चते XIV, 57, 20.

+ **सम् ऋशम्** XVI, 15, 11.

ऋत्यस्तोम XIV, 69, 1. 2; 73, 1.

ब्रौह्मि IV, 3, 4. 6.

ब्रौह्मिकम् III, 12, 8.

ग

शंथोर्वाक I, 14, 21; III, 8, 20.

शंथोस् V, 20, 7,

शंवन्न I, 15, 8; III, 17, 9; V, 5, 7; VIII, 7, 21.

शंस् शंसति VII, 19, 5. 23; 21, 2; X, 8, 14; XI, 15, 10; XII, 7, 6; XIV, 33, 16; XVIII, 1, 12. 19. 22. 23; 2, 1; 3, 1; 5, 10; 6, 1; 7, 1; 9, 1. 7; 10, 1; 11, 1; 13, 1; 14, 1. 6; 15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1. 10; 22, 7; शंसन्ति VII, 10, 2; XL, 8, 2; XII, 2, 24; 7, 1; 8, 4; XV, 7, 9; शंसेत् VII, 10, 8; 20, 10; IX, 20, 1; X, 1, 20; XI, 14, 2; XII, 3, 20; XV, 7, 6. 7; XVI, 20, 10; XVIII, 2, 2. 4; शंसेयुः XIII, 10, 5; शंसिष्वामि XVII, 4, 3; शंसिष्वन् VII, 9, 1; शस्त्र XI, 2, 14; XVII, 10, 3. 17; XVIII, 14, 9; 21, 1. (Cf. चिःशस्त्र) शस्त्रा VII, 9, 6; 10, 9; 19, 8. 15. 17. 19. 25; 25, 6. 13; IX, 3, 4; 5, 2; 8, 3; 20, 12; X, 8, 14; 13, 11; XI, 2, 5. 13; 3, 2; 11, 10; 12, 2; 14, 10. 26; 15, 6; XII, 6, 18; 7, 5; 8, 2; 13, 1. 7; 26, 10; XIII, 10, 5; XV, 7, 9; XVI, 8, 5. 16; XVII, 8, 2; 9, 5; XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 2. 5. 6. 7. 9; 5, 2. 6. 8. 11; 6, 6; 9, 3. 5. 6. 8;

11, 4 13, 11 ; 22, 7 ; शंसम् XVIII, 16, 2. (Cf. गायत्रीश्च-
सम् । जगतीश्चंसम् । निविश्चंसम् । पङ्किश्चंसम्) Cf. शस्य.
 + अति शंसन्ति XII, 2, 10 ; शंसेत् XIII, 7, 8 ; 8, 3 ; 9,
 3 ; 10, 2 ; 12, 5.
 + अनु शंसति IX, 25, 1 ; शंसेत् VII, 21, 6 ; X, 9, 14;
 XVIII, 23, 18.
 + सम् शंसति X, 13, 10. 15 ; XI, 12, 8 ; शंसेत् XVI, 7, 13 ;
 14, 2 ; शस्येत् XVII, 9, 6 (!; the form is probably
 incorrect; we should expect शंसेत् शंसयेत् or शस्य) ;
 शस्य XI, 2, 13.
 + उपसम् शंसति XVII, 8, 2 ; शस्य XI, 14, 15 ; XII, 11,
 13 ; XV, 8, 11.

शक् शकुयात् VII, 6, 8.
 शकट IV, 14, 33 ; V, 6, 1. 4.
 शकल VIII, 8, 11. (Cf. हिरण्यशकल)
 शक्य I, 17, 8.
 शत IV, 15, 13. 18 ; VI, 6, 18 ; VII, 17, 17 ; IX, 20, 10 ; X,
 12, 14 ; XI, 18, 6 ; XIII, 29, 16 ; XIV, 80, 2 ; XV, 3, 12 ;
 11, 2 ; 14, 9 ; 16, 19 ; 17 ; 20, 21 ; 24 (शता nom. plur.
 p. 194, 6) ; 27 ; XVI, 1, 16 ; 4, 5 ; 22, 15. (Cf. चिष्टुप्-
 छत । दशशत । विंशतिशत । सप्तविंशतिशत)

शततम्बी XVII, 3, 1. 9.

शतमान० II, 3, 22.

शतरात्र XIII, 18, 4.

शतवस्त्र XIV, 32, 5. 9.

शतसंवत्सर XIII, 28, 7.

शताश्व (सहस्र) XIV, 28, 13; XVI, 10, 9.

शतानौया: XVI, 13, 6.

शंगोदेवौया: IV, 11, 6; 21, 19; VIII, 9, 7.

शब्द XV, 26 (p. 195, 6).

शब्द I, 1, 30; III, 20, 11. (Cf. अग्निशब्द । वृहशब्द । स्थधा-
शब्द)

शब्दविकार VI, 1, 3. 5.

शम् + सम् शमयेमहि अशमयन् XIV, 29, 1.

शमीमय IV, 16, 3.

शम्या IV, 16, 3; XIII, 29, 2.

शम्यापराम् XIII, 29, 29.

शम्या in अधःशम्या IV, 15, 6.

शरण XV, 17 (p. 188, 14).

शरद् II, 1, 4; XIV, 62, 3; XV, 1, 1; XVI, 9, 30.

शरभ XVI, 3, 14; 12, 13.

शरमय XIV, 22, 13.

शराव in सप्तदशशराव XV, 2, 12.

शरीर IV, 15, 8. 9.

श्रेष्ठीका XVII, 3, 11.

शर्व IV, 19, 1; शर्वाणी IV, 19, 5.

शत्रु VI, 1, 6.

शल्लौपिशङ्क XVI, 28, 4.

शवचमू XIV, 22, 19.

शवनभ्य XIV, 22, 18.

शम् + वि शस्त्रियामि। शस्त्रियन्ति XV, 21 (p. 192, 8. 10);

श्रिशास्त्रिकन् XV, 25 (p. 194, 11).

शस्त्र VII, 9, 1; 10, 1; 25, 1; VIII, 7, 19; IX, 1, 8; 20, 5;

XI, 3, 1; XII, 2, 3; 8, 17; 9, 1; 27, 1; XIII, 20, 6;

XIV, 2, 10; 3, 2. 13; 4, 6; 6, 4; 8, 7. 9; 13, 14; 19,

2; 22, 24. 26; 38, 8; 40, 4; 70, 2; 72, 4; XV, 4, 7; 5,

3. 6; 9, 3; XVI, 8, 26; 23, 15; 24, 12; 29, 12; XVII,

8, 12; XVIII, 23, 5. 8. 12. (Cf. अन्तःशस्त्रम्। ऐकाहिक-

शस्त्र। हृष्टकृतशस्त्र। दिष्टशस्त्र)

शस्त्राद्याज्याः VII, 9, 7.

शस्त्रादौ VII, 19, 6; VIII, 3, 5.

शस्त्रानुवचनयोः VI, 1, 25.

शा see शो

(५६०)

शस्य in परिमितशस्य VII, 21, 7.

शास्त्र XIII, 28, 6.

शाकार IX, 27, 1.

शाकारगर्भ XV, 7, 3.

शाकारपृष्ठ X, 6, 1.

शास्या in पद्मशास्या IV, 14, 7; 17, 5. 9; X, 21, 7; and in
वेत्स्यास्य XVII, 3, 10.

शास्मित्र VI, 12, 9; XIII, 3, 5.

शास्त्र IX, 27, 1.

शास्त्रा V, 6, 4; 9, 4; 14, 5; 20, 8; VII, 14, 11; X, 21, 10;
XVII, 13, 8. (Cf. पद्मोशास्त्र)

शास्त्रामुखीय V, 14, 6; VI, 12, 25; X, 7, 10.

शास् + आ शास्ते IV, 3, 7.

शास ख XV, 25 (p. 194, 11).

शासहस्त्र XV, 24 (p. 194, 2).

शिखर XIV, 22, 9.

शिपिविष्ट (विष्टु) III, 2, 2; XV, 14, 4.

शिरस् IV, 14, 25; 15, 11; VII, 5, 4. (Cf. प्रत्यक्षशिरस्।

प्राक्‌शिरस्)

शिर्ष XII, 3, 15; 9, 4. 5. (Cf. प्रतिशिर्ष। विश्वजिञ्चक्ष्य)

शिशिर II, 1, 5; XVI, 9, 32.

शिश्र IV, 15, 17.

शिष् शिष्ट IX, 5, 18; **शिष्टा** VIII, 3, 16.

+ **उद्द** in **उच्चिष्ठान** IV, 21, 16; **इविश्चिष्ठान** III, 8, 13.

+ **परि** **शिष्टते** XV, 27 (p. 196, 6); XVI, 22, 18; **शिष्ट** IX, 5, 8; X, 8, 14; XVII, 14, 4; 15, 9; 17, 5; XVIII, 10, 2. 6; 20, 5; **शिष्य** V, 9, 25; VII, 19, 22; IX, 6, 16; X, 8, 14; XI, 14, 12; XII, 11, 12; XIII, 3, 22; XV, 3, 30; XVIII, 20, 6.

श्री श्रेते III, 13, 30; XV, 19 (p. 190, 13); **श्रेते** XV, 19 (p. 191, 1); **श्रीयैत** XVI, 1, 8; **श्रयान्** XV, 19 (p. 190, 17).

+ **उप श्रेते** XIV, 22, 10. 12.

श्रीष्टच्छिद् in **चुरवपिश्रीष्टच्छिदौ** XIV, 22, 4.

श्रीष्ट्य XVII, 2, 8; 14, 1; XVIII, 2, 1.

श्रीष्टन् XVII, 10, 7.

शुक्रस्तोम XIV, 20, 1.

शुक्ल XVI, 18, 18.

शुचि III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19.

शुद्ध I, 1, 19.; VII, 15, 18.

शुद्धपत्र II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 1, 1.

शुनक I, 7, 3.

शुनःपुच्छ XV, 20 (p. 191, 15).

शुनःशेष XV, 20 (p. 191, 15) ff; XVI, 11, 2.

शुनासीर्य III, 18, 1. 3. 17. 20.

शुनासीरीय XIV, 9, 1. 2. 7; XV, 12, 10. (Cf. मारेच्छुना-
सीरीयो)

शुनोलाङ्गुल XV, 20 (p. 191, 15).

शुञ्जुवंस् II, 6, 5.

शुच्छ I, 6, 6. (Cf. अशुच्छ)

शुच्छमद्भारीय XVII, 7, 18.

शुद्र II, 8, 3; XIV, 33, 19; XV, 24 (p. 194, 2).

शूद्रायौ XVII, 6, 1.

शूर्प IV, 3, 2. 5.

शूर्पशक्टे IV, 14, 33.

शूल in इदथशूल VIII, 12, 11; इदथशूलान्त VI, 1, 21;
XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

शूलगव IV, 17, 2.

शृत XIII, 6, 3.

शेष III, 20, 7; IV, 2, 8; VII, 3, 1; 4, 17; 12, 2; 13, 2;
IX, 7, 3; 10, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 2. (Cf. अशेष | उदकशेष |

ऐन्द्रवाच्यवशेष | द्विदेवत्यशेष | पञ्चशेष | वेदशेष | सूक्तशेष)

- शेषभूत VI, 1, 8.
- शेषवन् III, 20, 15.
- शेषाभाव III, 20, 8.
- शैशिर IX, 27, 1.
- शो + नि श्वान XV, 21 (p. 192, 9).
- शोभन XVI, 2, 8, 11.
- शौद्र XV, 24 (p. 194, 23).
- शौनक (दन्तोत) XVI, 7, 7; 8, 27.
- शौनकयज्ञ III, 10, 7.
- शौनकशेष XV, 27 (p. 195, 22; 196, 5); XVI, 11, 1.
- शून्य XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. केशमाश्रूणि)
- श्वाम XV, 1, 22; XVI, 3, 31.
- श्वामाका—इष्टि III, 12, 1.
- श्वावास्य (1.) XIV, 33, 20. (2.) आर्चनानस XVI, 11, 8 (3.) XVI,
11, 7.
- श्वेन (1.) VI, 1, 6. (2.) XIV, 22, 4.
- श्वेनाजिरौ XIV, 22, 4.
- श्वेनौपृष्ठतीभ्याम् XV, 14, 13.
- श्वेत VII, 23, 2. 4. 7; XV, 7, 4.
- श्वैतगौधसे XII, 9, 17.
- श्रव्यु अद्युक्ति XVII, 15, 7; XVIII, 21, 5.

अद्वा in यथाअद्वम् XIV, 12, 5.

अप् see आ.

अपण in ब्रतअपण VI, 12, 27.

अपणौ in वपा अपणौ IV, 18, 6.

अम् आल्ल XV, 19 (p. 190, 1).

अम् XV, 19 (p. 191, 1).

अमण XV, 19 (191, 6) cf. critical notes.

अवणा III, 14, 2.

आ अपयति IV, 18, 8; **अपयिता** III, 12, 17; IV, 3, 7; 17,

13; XIII, 3, 5. (Cf. अधोविलाप्त)

अ+ अधि अयति II, 7, 10; 8, 8.

+ **अपा अयति** XVII, 10, 16. (v. l. उपा)

+ **उद् अयन्ति** XIV, 10, 10; **श्रीयमाण** V, 15, 3; **श्रित** VI, 9, 9.

+ **उपनि श्रित** V, 13, 5.

+ **परि श्रीयमाण** V, 13, 7; **श्रित** III, 16, 16; **श्रित्य** XVIII, 24, 19.

1. **श्री श्रीष्टीयात्** XIII, 6, 3.

2. **श्री** XIV, 25, 4; XV, 19 (p. 190, 7; 191, 11); 25 (194, 20); XVI, 29, 7; 30, 13.

शु इट्टणोत्तम XV, 26 (p. 195, 1); **शुश्राव** XV, 18 (p. 190, 4);

(५८८)

शुश्रुम XV, 19 (p. 190, 7); शुश्रुवस् II, 5, 5; शूष्मे I, 16, 7;
VII, 8, 6; शूयमाण IX, 1, 3; श्रुत XV, 24 (p. 193, 21);
श्रुता VII, 15, 2; VIII, 15, 6.
+ प्रति शृष्टोति V, 1, 10; X, 13, 27; XVI, 1, 23; 18, 2.

श्रुतकाम XV, 10, 4.

श्रुतसेन XVI, 9, 4.

श्रेयंस् XV, 20 (p. 191, 22).

श्रेष्ठ XV, 25 (p. 194, 17).

श्रैष्ट्य XV, 11, 1; 12, 1; 27 (p. 195, 19); XVI, 15, 1.

ओणि in वेदिओणि XIII, 11, 2.

ओणिदेश IV, 12, 1.

ओच IV, 7, 18; VI, 1, 6.

ओचिय V, 9, 2; XV, 14, 8; XVI, 2, 29. (Cf. उच्चयतःओ-
चिय)

ओशुर IV, 21, 1.

ओम् I, 3, 6; XIV, 40, 1.

ओमन IV, 19, 8.

ओःखोचिय XII, 2, 1. 6; 9, 8; XIII, 24, 18.

ओपद II, 6, 13.

ओत III, 18, 8.

ओतकेतु XVI, 29, 7,

चेतपुष्प XIII, 6, 3.

चेताश्च XIV, 20, 2; 34, 2.

४

षकार I, 2, 14.

षट्चलारिंशत् XII, 2, 22.

षट्चिंशत् VI, 6, 2; XIII, 29, 2; XVII, 12, 7.

षट्चिंशतसंवत्सर XIII, 28, 6.

षट्चिंशतसहस्र XIV, 15, 6.

षट्चिंशतसोम XIV, 15, 2.

षट्चिंशतदशर XIV, 15, 3.

षट्पद VII, 10, 6; 26, 8.

षट्प्रगाय XII, 9, 9.

षत्तर्च XVIII, 23, 7 (and Comm. on IV, 2, 8)

षत्तह X, 1, 7; XI, 4, 1; XIII, 16, 5; XVI, 28, 3; 29, 16.

षत्तहार्द्य XIII, 15, 9.

षत्त्वच XII, 2, 18.

षड्गोल X, 17, 1. 2.

षत्त्राच XVI, 25, 1. 7.

षत्त्विंशति VI, 1, 10; 4, 1.

षत्त्विध XVI, 25, 1. 2. 7.

षण्माश्च XV, 12, 9.

षष्ठि I, 4, 16; II, 3, 20; 11, 2; III, 13, 26; IV, 15, 16; 19, 7; 21, 1; VII, 19, 15; 27, 13, 26; XI, 6, 12; 12, 2; 21, 1; XIII, 7, 5; 15, 9; XIV, 38, 2. 5; 52, 13; 56, 10; XV, 5, 9; XVI, 9, 27; 25, 2; XVII, 4, 4; XVIII, 8, 5. 15; 10, 6. 11; 18, 2; 15, 5; 17, 3; 18, 9; 23, 7.

षष्ठिशतानि (बौद्धि) IV, 15, 9. 21; VI, 6, 17; XIII, 10, 11.

षष्ठि X, 7, 1; 13, 17; XI, 2, 9; 6, 6; 9, 1. 9; 14, 32; 15, 7; XII, 2, 24; 3, 13; 4, 17; 5, 16; 6, 7; 7, 2; 9, 5; 10, 2; 11, 1. 15; 12, 11; 25, 2; 26, 9. 19; XIII, 21, 5; XV, 2, 22. 23; 8, 5; 19 (p. 191, 7); XVI, 2, 16; 11, 16; 14, 9. 10; 15, 6; 21, 32; 24, 14; 25, 5; षष्ठी VII, 15, 9. (Cf. चतुर्थषष्ठयोः)

षष्ठाक्षिक XII, 7, 3; XV, 8, 4.

षष्ठीप्रभृति VII, 15, 9.

षोलश XV, 12, 14; XVI, 21, 5.

षोलशक्ति XV, 12, 15; XVI, 14, 16.

षोलशन् XIV, 61, 5.

षोलशाल्य X, 8, 11; 13, 8.

षोलशियह IX, 5, 1.

षोलशिन् VIII, 7, 4; IX, 1, 9. 10; XIV, 42, 5; XV, 3, 4;

5, 1.

षोलश्चिप्रभृति VIII, 3, 7; 5, 1.

षोलश्चन्ति X, 2, 11; XVI, 14, 15.

स

संचाज in पद्मीसंचाज VIII, 9, 10, पद्मीसंचाजान्ति V, 20, 8.

संयोग I, 1, 5. (Cf. अर्थसंयोग। कर्मसंयोग)

संवत्सर II, 2, 2; III, 8, 4; XIII, 11, 8; 23, 7; 26, 1. 2. 3;

27, 1; 28, 1. 5; 29, 27. 28. 29. 32; XIV, 2, 13; 9, 11. 12;

XV, 1, 3; 5, 11. 12. 13; 18 (p. 190, 3); 19 (p. 190, 10 ff.) ;

XVI, 1, 4. 5. 15. 17; 9, 26; 10, 9. 11; 26, 4; XVIII, 24,

33; 26, 4. (Cf. असंवत्सर०। द्वादशसंवत्सर। बडुसंवत्सर।

शतसंवत्सर। षट् त्रिंशत्संवत्सर। सहस्रसंवत्सर। स्त्रिसंवत्सर)

संवत्सरप्रयोग III, 11, 16.

संवत्सरसत्त्व XIII, 19, 18.

संवत्सरसमित XIII, 17, 3.

संवर्ग III, 4, 5.

संव्याय in जरसंव्याय II, 5, 27.

संसदामयन XIII, 16, 5; 20, 15.

संसर्ग II, 6, 2.

संसव XIII, 5, 1.

संस्कारमिष्टिभिः XV, 14, 2.

संस्कृत in गोसंस्कृत XIV, 11, 9.

संस्कार VII, 21, 4; XIII, 1, 4; 5, 18. 21; XIV, 2, 22; 13, 10;

XV, 5, 9; 22 (p. 193, 9), (Cf. अग्निष्टोमसंस्का॑। चिसंस्का॒)

संस्कारान् V, 14, 2; VIII, 12, 9.

संस्कारविहृत XVI, 29, 4.

संस्कर्षन् in असंस्कर्षन् VII, 5, 10.

संस्कृतन्दिन् XVI, 18, 10.

संस्कारन्यायता I, 1, 30.

संहार्य XI, 9, 2; XIII, 27, 6.

सकाश II, 14, 5.

सहृत् II, 17, 2, 4; IV, 3, 7; 4, 2; 5, 10; 11, 5; 16, 6; 21,

13; VI, 1, 16; VII, 2, 15; 10, 9; XV, 24 (p. 194, 8);

XVIII, 21, 1.

सचौर IV, 15, 8.

सखि XV, 17 (p. 188, 15); 19 (p. 190, 8).

समृहपतिक XVII, 17, 4.

सगोच XIV, 16, 8.

सयह XVIII, 21, 6.

संकल्पविहृत XIV, 11, 2.

संकृति I, 7, 3.

संखा XIII, 15, 11.

संखान्याय VI, 1, 11.

संघात XIII, 24, 16. (Cf. अहसंघात X, 1, 20; XII, 2, 1; XVI, 20, 3).

संघोषिणी IV, 19, 8.

सजनीय XIII, 5, 16; XVI, 23, 17; XVIII, 19, 4.

सजप IX, 25, 1.

संचयन IV, 15, 6.

संचर II, 7, 15; XVII, 7, 12. (Cf. विसंस्थितसंचर)

सञ्ज + आ सञ्जयति XVII, 4, 2, 3.

संजनन XVIII, 24, 23.

सतोष्टिहती VII, 25, 3. 15; 27, 8. 19.

सत्तम XVI, 22, 27. 28.

सत्त्र XI, 1, 4; XIII, 18, 1; 14, 1. (Cf. मुनिसत्त्र । राज्ञिसत्त्र ।

संत्तुरसत्त्र । सर्पसत्त्र)

सत्त्रधर्म XI, 1, 6.

सत्त्राहीन VII, 15, 18; XI, 1, 1.

सच्चिन् XVIII, 24, 31.

सत्य IX, 26, 2; XVI, 1, 20.

सत्यप्रसव IX, 26, 2; XV, 14, 4; XVI, 1, 17. 20.

सत्यवदन II, 3, 24; III, 13, 30.

सत्यव्रत III, 8, 11.

सत्राज XIV, 45, 1.

सत्राजित् XIV, 45, 1.

सद् सन्न V, 14, 19; VIII, 2, 13; **सादयिता** VIII, 7, 21; **साद्य-**
मान III, 14, 11; V, 9, 4. 9; 10, 25.

+ **आ सन्न** III, 13, 15; IV, 8, 2. 8; V, 7, 5; 8, 2.

+ **उद् सन्न** XVII, 6, 2.

+ **उप सौदन्** V, 10, 7; **सादयति** II, 9, 6; **साद्य** II, 8,
22; 9, 8; **सादम्** II, 8, 12.

+ **सम् साद्यमान** V, 10, 32; **साद्य** IV, 3, 2.

सदन in **ब्रह्मसदन** VI, 12, 22; **होटसदन** I, 6, 6; V, 10, 16.

सदश XIV, 27, 6; 28, 4.

सदस् V, 14, 2. 12; 15, 10; VI, 12, 1. 12. 24; 13, 2. 5; VII,
6, 1; 7, 3; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21, 10; XIII, 29, 3;
XIV, 22, 9. 23; XVI, 4, 7; 13, 16; XVII, 4, 4; 12, 4.

(Cf. **अन्तःसदः** | **वहिःसदः**)

सदा III, 11, 9. 13; XII, 3, 5; 4, 3; 5, 8; 26, 5.

सदोहर्विधानानि XVII, 6, 3.

सद्यस् II, 2, 2.

सददात्यभाग III, 12, 4.

सदन् II, 2, 13; III, 13, 21.

सन् ससान XVI, 11, 5. 8 ff.

- सनि XVI, 11, 5. 8. 11. 20. 23. 26. 29.
- सनिव्याधि XVI, 18, 14.
- संतत I, 1, 23 ; II, 6, 12.
- संतान XII, 24, 5.
- संतानार्थ I, 1, 25 ; VI, 9, 10.
- संदर्शनात्मकोमौ XIV, 22, 4.
- संदेह in चोदनासंदेह VI, 1, 7.
- संधान I, 1, 42 ; VI, 1, 15.
- सन्धि XVII, 4, 2. 3. (Cf. चिप्रसन्धि)
- सन्धिवेला II, 14, 9.
- सन्धिषामन् IX, 21, 2.
- सन्ध्यवर I, 2, 4.
- संनाह XV, 18 (p. 189, 21. 22 ; 190, 1.)
- संनिकर्ष in देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 13.
- संनिपात I, 16, 17.
- संनिपातन I, 2, 26 ; XIII, 5, 1.
- संनिपातप्रधानल III, 20, 17.
- संनिवपनीया IX, 22, 6.
- सपन्न XVII, 5, 7 ; 15, 5.
- सपलाश IV, 17, 5 ; XVII, 3, 10.
- सपुत्रा (घोषा) VI, 6, 12.

सपुरोनुवाक्य I, 1, 22; 2, 19; XIII, 24, 18.
 सप्तच्छबीणाम् XVI, 26, 6.
 सप्तचत्वारिंशत् XII, 2, 16.
 सप्तनिंशत्राच XIII, 17, 2.
 सप्तदश IX, 21, 5; 27, 1; XIV, 12, 8; 23, 2; 26, 2; 31, 2;
 XV, 1, 13. 14. 17. 31; 2, 13; 3, 15; XVI, 23, 5. 9. 10.
 11; 24, 3. 8; XVII, 7, 6; सप्तदशी XVIII, 14, 3. (Cf.
 गृहपतिसप्तदशाः)
 सप्तदशन् II, 3, 17; XIII, 19, 1; XIV, 33, 4; XV, 1, 19. 22;
 3, 12. 13. 14. 17.
 सप्तन् IV, 2, 9; VI, 4, 5. 11; 9, 6; VII, 27, 18; IX, 16, 2;
 X, 2, 10; XII, 2, 21; XIV, 52, 2; 53, 2; 56, 4; XV,
 8, 15; XVI, 26, 2; XVII, 14, 4; 15, 9; XVIII, 8, 12.
 सप्तदशशराव XV, 2, 12.
 सप्तदशस्तोम X, 4, 1; XI, 11, 1; XIV, 24, 2.
 सप्तदशारक्षि XV, 1, 16.
 सप्तदशैकविशे XV, 6, 2.
 सप्तपद VII, 26, 11; XVIII, 16, 2.
 सप्तम X, 9, 1; XV, 19 (p. 191, 12); XVI, 2, 19; 11, 19;
 26, 8; 27, 3. 6; सप्तमी XVIII, 23, 10. (Cf. द्वितीयसप्त-
 मयोः। महाब्रतसप्तम)

- सप्तराच** XVI, 26, 1. 6. 11. (Cf. अनक्षप्तराच)
- सप्तविश्वि** XIV, 78, 2.
- सप्तविश्विभूतानि** XIV, 79, 2; XVI, 8, 11.
- सप्तविधि** XVI, 26, 1. 2. 11.
- सप्तहोद्दि** X, 18, 1.
- सप्ताहार्थे** XIII, 15, 10.
- सप्रगाथ** XII, 6, 9.
- सप्रणव** V, 9, 4; 11, 1; VII, 16, 5; 26, 5.
- सप्रतोद** XIV, 72, 3.
- सप्रवर्ग्य** V, 10, 36; 12, 2.
- सप्रैषि** I, 2, 20; V, 16, 2.
- सत्राद्वाणस्त्वय** X, 5, 7; 9, 5.
- सभासद्** XVI, 9, 17.
- सम** I, 1, 35; 17, 12; IX, 20, 1; समया II, 8, 22.
- समर्च** VII, 19, 18.
- समवत्तधानी** IV, 14, 27.
- समवाय** in सिष्टकत्प्रमवाय V, 19, 3.
- समस्तक** XVIII, 9, 6.
- समखोपस्थानप्रभृति** VI, 13, 12.
- समान** I, 3, 10; II, 13, 7; III, 9, 7; 13, 28; 14, 21; 15, 24;
18, 12; IV, 6, 5; 12, 6; 19, 6; V, 14, 23; VI, 8, 13;

(५३२)

VII, 17, 14; 23, 8; VIII, 2, 12; 9, 8; 15, 14; 17, 1;
18, 1; 21, 1; 22, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; X, 8, 22; XI,
4, 14; 5, 8; 14, 21; XII, 9, 5; XIII, 22, 6; XIV, 10,
18; XV, 1, 20; XVI, 3, 6; 12, 7; समानौ VI, 1, 13;
XVIII, 21, 4.

समानच्छन्दोम XIII, 1, 8.

समानजातीय VI, 9, 11; XVI, 4, 5.

समानतत्त्व II, 3, 1; III, 12, 13; XIV, 40, 21.

समानदक्षिण XIV, 10, 22.

समानदेवता XVI, 7, 9.

समानस्तोत्रिय XII, 2, 1.

समापन III, 14, 2; 20, 7; V, 2, 4.

समाचार VI, 6, 17; XVIII, 18, 1.

० समारोहणीया VI, 6, 17.

समास VI, 1, 10. (Cf. दण्डसमास)

समिक्षप्रभृति II, 13, 7.

समिदाधान II, 15, 3.

समिदाधानमत्त्व I, 2, 23.

समिध् I, 12, 12; II, 8, 9, 22, 23; 12, 8; IV, 8, 3; 12, 10
VIII, 11, 15.

(५३)

समिष्टयजुष् IV, 11, 2; 13, 4; VIII, 9, 10; XVIII, 24, 11.

समीक्षण II, 15, 1.

समुद्र (1.) IV, 8, 6; (2.) XV, 11, 4.

समूल्ह X, 2, 2; 3, 2; 4, 3; 5, 2. 5; 6, 2. 7. 20; 8, 4. 16.

22; 11, 10; 13, 25; XI, 4, 2; 7, 5; 12, 12; XIV, 39, 2;
70, 2; 72, 4; XVI, 21, 17; 29, 12.

संपद् IX, 6, 19; 20, 29; X, 12, 6; XV, 10, 5.

संपात XVI, 20, 15.

संपाद्यपादभाग VII, 27, 9.

संप्रयात II, 16, 1.

संप्रसरण XVII, 7, 12.

संप्रैष I, 1, 36; III, 16, 15.

संभूति XVI, 22, 20.

संभोगिन् XVI, 21, 21.

संमर्शन in प्राणसंमर्शन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

सन्ध्या XIV, 38, 5. 6; XV, 27 (p. 195, 18).

सरखन् II, 4, 2; III, 9, 5; **सरखतौ** II, 4, 2; III, 9, 2; IX,
24, 5; XIII, 29, 1. 15; XV, 14, 4.

सराति XV, 27 (p. 195, 18).

सर्प XVI, 2, 14.

सर्पविद् XVI, 2, 14.

सर्पविद्या XVI, 2, 15.

सर्पसंज्ञ XIII, 23, 8.

सर्पिस् I, 2, 21; IV, 15, 22; 16, 6; VIII, 4, 5; XIV, 40, 12.

सर्व I, 1, 22. 24. 39; 4, 18; 12, 10; II, 3, 15; 5, 24; 9, 16; 12, 8; 13, 6; 15, 3; 19, 3; III, 8, 4; IV, 6, 12. 16; 14, 3; V, 1, 2. 4; 8, 1; 9, 24; 16, 6; VI, 7, 7; 8, 8; 13, 1. 3; VII, 3, 4; 9, 7; 14, 8; 18, 6; VIII, 10, 3; X, 11, 14; 21, 12; XI, 3, 3; XII, 3, 17; 5, 21; 11, 1; 25, 4; 27, 1; XIII, 5, 12; 14, 3; 29, 18; XIV, 2, 11; 7, 1; 12, 2; 48, 1; 49, 1; 50, 1; 51, 1. 4; 57, 20; XV, 1, 12; 5, 5. 6; 6, 6. 7; 11, 1. 5; 12, 1. 15. 16; 15, 10; 17; 19; 26; 27; XVI, 1, 1; 2, 31. 32. 33. 34. 35; 3, 16. 17; 8, 2. 3. 4. 13. 14. 15. 22. 23. 24; 9, 5; 10, 1. 2. 6; 12, 15. 16; 15, 1. 8. 14. 15. 16; 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2. 11; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2; XVII, 17, 4. 14; XVIII, 18, 13. 14; 19, 8; 23, 7; 24, 3. 20.

सर्वकर्मन् IV, 6, 10.

सर्वकाम XIV, 5, 3.

सर्वकामिन् XVI, 1, 15; 10, 9.

सर्वजित् XIV, 48, 1.

सर्वजिद्गुणजितोः XV, 11, 11.

- सर्वंच** I, 17, 7 ; VII, 5, 10 ; 25, 10 ; X, 2, 8 ; 3, 2 ; 4, 3 ; 10,
5 ; 13, 27 ; XI, 8, 1 ; 9, 1 ; 11, 7 ; 12, 3 ; XII, 12, 4;
26, 4 ; XVI, 1, 23 ; 18, 2.
- सर्वनिधन** XV, 10, 2.
- सर्वपश्च** XIV, 10, 22.
- सर्वपान** IV, 21, 17.
- सर्वपृष्ठ** XI, 15, 1. 6. 10 ; XII, 2, 12. 23 ; 6, 8 ; XIII, 13, 1 ;
XV, 6, 8 ; 7, 9 ; XVI, 15, 13. 14. (Cf. असर्वपृष्ठ)
- सर्वप्रष्टाहविस्** IX, 26, 4.
- सर्वप्रायश्चित्त** III, 19, 8.
- सर्वमेध** XVI, 15, 1. 15. 19.
- सर्वरूप** XVI, 1, 15.
- सर्वरोहित** XVII, 3, 5.
- सर्वर्वण** II, 1, 5.
- सर्ववाङ्मनिधन** XV, 10, 4.
- सर्ववेदचिराच** XVI, 22, 29.
- सर्ववेदसदक्षिण** XIII, 13, 1.
- सर्वशस्** XII, 8, 2.
- सर्वखोम** XI, 10, 1 ; 15, 1 ; XIII, 13, 1 ; 15, 2 ; XVI, 8, 21.
22 ; 15, 13. 14.
- सर्वखार** XV, 10, 1.

- सर्वहरि XI, 14, 10.
- सर्वाग्रेय XIV, 4, 6.
- सर्वायुत XIV, 12, 2.
- सर्वाङ्गति III, 19, 4.
- सर्वल XV, 10, 3.
- सर्वेषि III, 20, 16.
- सर्वाषधि XVI, 18, 15.
- सर्वप IV, 15, 5.
- सलिल (1.) XVIII, 22, 7 ; (2.) XV, 11, 4.
- सखोकता XIV, 62, 2.
- सव VII, 15, 9. 10. 11 ; XV, 12, 5. (Cf. अनिष्टसव । ओदन-
सव । ओषधिसव । क्त्रसव । गोसव । यामणीसव । तौब्रसव ।
हृहस्यतिसव । ब्रह्मसव । भूमिसव । वनस्यतिसव । सूतसव ।
स्खपतिसव)
- सवन VI, 13, 6 ; VII, 14, 12 ; 15, 1 ; 17, 12 ; 19, 6 ; XIV,
1, 2 ; 33, 10 ; 51, 1 ; XVI, 24, 14 ; XVII, 9, 1 ; XVIII,
21, 13. (Cf. अनुसवनम् । द्वतीयसवन । प्रातःसवन । माध्य-
न्दिन । यथासवनम्)
- सवनदेवता VI, 9, 13.
- सवनीय V, 3, 8 ; 20, 6 ; VI, 9, 1 ; 11, 13 ; VII, 1, 1 ; 16, 9
(पुरोक्षाश्च) VIII, 1, 9 ; X, 12, 6 ; XI, 13, 8 ; XIII, 20, 9 ;

(५७)

XIV, 2, 14. 20 ; 6, 2 ; 7, 3 ; 8, 3 ; 9, 2 ; 13, 1. 8 ; 51, 13 ;
62, 3 ; XV, 1, 23 ; XVII, 7, 7. (Cf. अग्नीषोमीयसवनीयौ।
दत्तौयसवनीयौ। प्रातःसवनीयौ)

सवनीयकाल XIV, 40, 21.

सविह V, 5, 1; VIII, 12, 4; IX, 27, 1; XV, 14, 7; 22 (p.
192, 15 ff.); सत्यप्रसव IX, 26, 2; प्रसविह आसविह सत्यप्रसव
XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18. 19. 20.

सव्य I, 6, 3; IV, 3, 6; 9, 5; 12, 2; 14, 19. 24. 30; 21, 8;
VII, 5, 16; XIII, 11, 4.

सव्यावृत् IV, 12, 10; 13, 1; 15, 1; V, 14, 21. 24; VI, 3, 4.
8; VIII, 9, 2.

सव्योन्नाम V, 8, 5.

सह (1.) II, 5, 24; IV, 6, 14; 13, 4; XVI, 1, 7 (2.) XIII, 11,
1; XV, 13, 1; XVI, 7, 9.

सहनन XVII, 4, 1. 2. 3.

सहपुरुष XVI, 14, 18.

सहभूमि XVI, 15, 20.

सहस्र III, 7, 6; X, 12, 6; XIII, 27, 7; 29, 17. 32; XIV, 28,
13; 39, 3; 80, 2; 81, 2; XV, 11, 13. 8; 16, 19; 27 (p. 196,
6); XVI, 8, 8. 12. 13; 10, 9; 18, 18. (Cf. अस्त्रसहस्र। परि-

सहस्र। दृष्टीसहस्र। षट्क्षिप्तसहस्र)

- सहस्रतमो XVI, 22, 18.
- सहस्रदधिष्ठ XIII, 14, 7.
- सहस्रसंवत्सर XIII, 28, 8 ; 29, 32.
- सहस्रसाय्य XIII, 27, 7.
- सहस्रलोचित्य XVI, 22, 1.
- सहिरण्ण V, 8, 2.
- सहौन XIV, 1, 2 ; XV, 6, 8.
- सा see शो
- सांवत्सर VI, 1, 18.
- साकम् XV, 27 (p. 195, 18).
- साकमश्च IX, 2, 1.
- साकमेध III, 15, 1 ; 18, 17 ; XIV, 8, 1 ; 9, 6.
- साकंप्रस्थाय्य III, 8, 2 ; 10, 7.
- साल्य IV, 6, 10.
- सांघातिक XIII, 24, 17.
- सात्त्विक XI, 15, 8.
- साद्यःक XIV, 40, 1.
- साध् साधयति V, 19, 2.
- साधर्म्य XIII, 14, 5.
- साधारण I, 1, 4 ; XIII, 14, 8.
- साध्य XIII, 28, 7 ; XIV, 72, 1.

सांतप्त (1.) IV, 15, 23. (2.) III, 15, 5; XIV, 8, 4. (8.) XIV, 10, 16.

सांचार्य I, 8, 16; 8, 12; III, 8, 9; 9, 8; XIII, 29, 2.

साप्तदश्य I, 4, 11; 16, 19.

सामग XI, 14, 1; XVIII, 2, 2.

सामन् V, 12, 8; VIII, 10, 8; X, 21, 12; XV, 11, 6; XVI, 2, 30; 12, 21; 14, 8. 14; 17, 4. (Cf. अग्निष्टोमसामन्।

उभयसामन्। हृष्टसामन्। ब्रह्मसामन्। रथन्तरसामन्। सन्धिष्ठामन्।
खरसामन्)

सामप्रगाथ VII, 21, 4; 22, 3; 23, 5; 24, 8; X, 4, 10; 5, 18; 6, 15; 8, 8. 21; XI, 3, 2; 11, 10; 13, 30; XV, 7, 11; XVI, 21, 23.

सामवेद III, 21, 5, XVI, 2, 30.

सामसूक्त XII, 6, 15. 18; 8, 4.

सामातान XV, 9, 3.

सामान्तरकर्त्य XI, 2, 12; XIV, 61, 8.

सामान्य I, 16, 18; **सामान्यतम** III, 20, 9.

सामि XIII, 13, 1.

सामिधेनौ I, 16, 19; II, 3, 16; 5, 9; III, 7, 2; 11, 6; 15, 12; 16, 23; V, 11, 1. 10; 15, 4. 5.

•**सामिधेनौक** in पञ्चदशसामिधेनौक V, 8, 3; 5, 3.

सामूल्हिक XVI, 30, 4.

सामद XVI, 2, 22.

साथन I, 4, 12.

साथम् II, 6, 1; 7, 13; 8, 4. 20; 9, 1. 10; III, 15, 7; VIII, 13, 6; XIV, 32, 3.

साथमाङ्गति XVI, 1, 7.

सायंप्रातर् II, 8, 6; 13, 8; III, 12, 15. 16; IV, 5, 11.

सायुज्य XIV, 62, 2.

सारस् XVI, 12, 5.

सारखत VI, 10, 2; 11, 8; X, 1, 18; XI, 7, 5; XIII, 29, 1; XVII, 8, 10; **सारखतौ** VII, 10, 8; XIV, 13, 1; XV, 1, 21; 15, 3.

सारखतपौष्टि III, 13, 8.

सार्जय (प्रस्तोक) XVI, 11, 11.

सार्पराज्ञौ X, 13, 26; XIII, 11, 2. 5.

सार्वकामिकौ III, 4, 10.

सार्वयज्ञिक I, 2, 29.

सार्ववेनियज्ञ III, 10, 1; 11, 1.

साखादकाः XIV, 50, 1.

सावित्र VI, 10, 10; VIII, 3, 9; XI, 5, 3; 9, 6; 14, 30; XIV, 13, 5; 56, 7; XVI, 10, 12; XVIII, 22, 4. (Cf. सौम्यसावित्रौ)

सावित्रयह VIII, 1, 8; XIV, 56, 5. (Cf. आदित्यग्रहसावित्रयहै

VII, 3, 4).

साविच्छावाप्तिवीयौ III, 13, 22; XI, 2, 7; 7, 8; 8, 6.

साविच्छावदेवत्यौ VI, 11, 15.

साव्य XI, 14, 25. 27. (Cf. सहस्रसाव्य)

साहस्र VI, 6, 16.

सिद्ध + अभि सिद्धन्ति XV, 13, 4; सिद्धते XV, 2, 16; 13, 7;

सिक्षा XV, 27 (p. 196, 1); XVI, 18, 1.

+ आ सिद्धमान् V, 10, 11.

+ उद्ध सिद्ध II, 9, 14.

+ नि सिद्धन्ति IV, 4, 2.

+ परि सिद्धम् I, 15, 11.

सिध् + निश् सेधन्ति XVI, 18, 20. (Cf. निःषिद्धपाभन्)

सिनीवाली in राकासिनीवाल्यौ I, 15, 3; IX, 28, 2.

स्वीर III, 18, 10.

स्वीव् + अभि स्वीवन्ति XVII, 3, 5; 5, 9.

+ उद्ध स्थूत in पुनरस्थूत II, 5, 27.

1. **सु सुन्वन्ति** XIII, 25, 3; 26, 3; 27, 3.

+ अभि सुन्वन्ति VII, 15, 1; सुन्दरात् XIII, 6, 1; सुत
XIV, 16, 5; सुत्य XIII, 6, 8; 11, 2; XV, 23 (p.
198, 11).

2. **सु + आ सुवै** XVI, 1, 19.

+ प्र सौति IV, 6, 17; 7, 17; सुवै XVI, 1, 19. (Cf. अप्रसूत)

सुकीर्ति X, 13, 1.

सुत्य V, 10, 35; X, 1, 4. 5; XIII, 5, 1; 20, 2; XV, 1, 13;
12, 6. 14; XVI, 3, 7; 12, 8; **सुत्या** XIV, 40, 1.

सुत्यप्रतिष्ठास XVI, 20, 9.

सुचामन् XIV, 13, 1. 9; XV, 15, 4.

सुदाम् (वसिष्ठ) XVI, 11, 14.

सुपर्ण IX, 20, 13.

सुप्रत्यूल्ह II, 8, 15.

सुब्रह्मण्य XIII, 14, 1; 24, 12.

सुब्रह्मण्याप्रतीक X, 21, 17.

सुरा XV, 15, 6. 13.

सुराप XV, 15, 14.

सुराषोम XIV, 13, 4; XV, 15, 5.

सुरूपहनु XIV, 56, 12.

सुषमिद्ध XIII, 5, 8.

सुइद्य XV, 22 (p. 192, 19).

सूक्त IV, 2, 10; 15, 3; 20, 2; V, 9, 17. 18. 22; 18, 1;
VI, 1, 25; 4, 5; 6, 4. 6; 7, 10; VII, 6, 8; 7, 1; 12,
2; 13, 2; 16, 3; 21, 2. 8; VIII, 7, 5. 6; IX, 7, 3; 10, 2;
14, 2; 15, 2; 17, 2; X, 7, 8; 11, 8; 13, 10; XI, 12, 5.
6. 13; 14, 5; 15, 10; XII, 3, 2; 6, 2. 3. 4. 12; 8, 8; 9, 4;

11, 6; 12, 2; XIV, 8, 12; 32, 8; XV, 4, 9; 9, 5; 22
 (p. 193, 2); 23 (p. 193, 12); XVI, 2, 3; 3, 22; 8, 5. 16;
 11, 3. 6. 9. 15. 18. 21. 24. 27; 13, 4; 21, 26; XVII, 9, 6;
 XVIII, 1, 21; 4, 7; 5, 7. 8; 10, 11; 16, 1; 19, 6. 9; 23,
 10. 16. (Cf. अस्त्रावाकसूक्त । अदीनसूक्त । आग्निमाहतसूक्त ।
 आप्रीसूक्त । उत्तोयमानसूक्त । एकसूक्त । चतुर्सूक्त । दिष्टूक्त ।
 मनोतासूक्त । मन्युसूक्त । वैशदेवसूक्त । समसूक्त । शामसूक्त)

सूक्तवाक I, 16, 10; III, 8, 21; 17, 8; V, 3, 7. 8; VI, 1, 24;
 9, 15.

सूक्तवाकप्रैष V, 20, 5.

सूक्तविवृधि VII, 19, 20.

सूक्तग्रेष VI, 9, 7; VII, 9, 6; 19, 25; XII, 11, 21.

सूक्तानुरूप XVIII, 23, 6. 9. 11.

सूतग्रामणीनाम् XVI, 1, 16.

सूतसव XIV, 22, 1.

सूच IV, 5, 2. (Cf. ऊर्णासूच)

सूददोषम् XVIII, 1, 28; 2, 7; 3, 3; 4, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9; 5,
 2. 3. 4. 6. 8. 11; 6, 6; 7, 21; 9, 3. 8; 11, 4; 13, 11; 14,
 6. 7; 21, 1.

सूता XVII, 8, 2, 4.

सूपस्त VI, 1, 17.

सूर्य XIV, 20, 1; 24, 1; 34, 1; 59, 1; **सूर्या** IX, 28, 5.

सूर्यस्त् XIV, 59, 1; XVI, 15, 3.

सूर्याभिवाहार XIV, 24, 5; 34, 4; 59, 1.

सू + आ सप्तार XV, 24 (p. 193, 16).

+ उप सप्तार XV, 18 (p. 189, 6); 22 (p. 192, 12 ff.);

सरिष्यन् VI, 8, 9.

+ प्र सूत XVI, 1, 2. (Cf. अप्रसारित I, 10, 4).

सूज् असूजत XIV, 7, 1; **ससूजे** XV, 5, 1; **असूष्टः** XIV, 8, 1; 9, 1; **सूष्ट** XIV, 7, 1; XVII, 2, 9 (in प्रसूतविसूष्ट); **सूष्टु** XV, 5, 1.

+ अन् see अनन्तसूज्य

+ अव सूज्य I, 6, 4.

+ उत् सूजति X, 8, 16; 11, 11; XI, 10, 10; XVIII, 1, 3. 21; 10, 12; 12, 3; **सूजन्ति** IX, 27, 5; XIII, 29, 16 (or अप्युद्?); XVI, 1, 15; 10, 9; **सूजेत्** III, 6, 8; 21, 11; **सूजेत्** XIII, 20, 2. 5; **सूजन्** XVI, 28, 13; **सूजमान्** XIII, 20, 8. 15; **सूज्यते** I, 15, 18; II, 15, 7; III, 14, 14; V, 10, 34; 13, 11; 20, 7; VII, 15, 17; XVIII, 14, 8; **सूज्यते** V, 18, 12; **सूज्यन्ते** XIV, 22, 24; XVII, 17, 9; **सूक्ष्यामि सूक्ष्यावः सूक्ष्यामः** XV, 22 (p. 192, 19 ff.); **सूज्य** V, 9, 24; VI, 6, 15.

(५४५)

+ उप सूजन्ति II, 8, 1; सूज्यमान V, 10, 4. सृष्टि I, 17, 5.

6; III, 20, 1; XVIII, 1, 12.

+ वि सूजते II, 12, 12; सूजन्ते X, 21, 11. 17; सूज्य IV, 12, 10.

+ सम् सूजते XIV, 29, 3; असूजताम् XIV, 29, 6; सृष्टि III, 4, 3 in मिथसंसृष्टि.

सूप् सर्पन्ति VI, 12, 1; X, 21, 12; सर्पन् VIII, 15, 8.

+ अधि सर्पतः XVII, 14, 6; सर्पन्ति XVII, 17, 4.

+ समधि सूप्य XVII, 16, 5.

+ अनु सर्पति VIII, 15, 8.

+ निष् सर्पन्ति VI, 13, 6; VII, 14, 10; VIII, 8, 8. (Cf. यथानिःसूप्तम्).

+ प्र सर्पन्ति VI, 12, 1; 13, 2. 12; VIII, 1, 1; 8, 8; सर्पेयुः XV, 14, 6; सर्पाणि XV, 14, 7; सूप्त VII, 7, 4; सूप्य VII, 1, 1; 14, 12.

+ संप्र सर्पन्ति XVII, 7, 11.

+ सम् सर्पन् I, 6, 12.

सेना in रुद्रसेना IV, 19, 7.

सेलग XVI, 2, 17.

सेषुधन्वन् XIV, 72, 3.

शो + अव स्वति I, 1, 23; V, 11, 3; VI, 7, 7; IX, 5, 5. 7. 10.

(४९६)

12; 6, 2. 4. 7. 9. 12; XV, 14, 1; XVIII, 1, 15. 17;
20, 2. 4; खेत् III, 19, 13; VI, 3, 10; XVIII, 14,
5; खन्न् VII, 9, 2; साय I, 4, 19. 20. 21; 6, 14; 13,
3; 14, 2. 3. 4. 5; VII, 9, 2; 10, 7; 25, 6. 13; 26,
3. 8. 9. 11; IX, 6, 2. 4. 7. 9. 11. 13; X, 8, 11; 13,
2. 8; XII, 24, 5.

+ अधिव साय III, 19, 12.

+ उदव साय VIII, 13, 1.

+ वद खन्न् I, 4, 22.

सोक्य VIII, 3, 5.

सोपांशुवाज् III, 9, 3.

सोम (1.) II, 1, 6; III, 14, 19; 18, 19; 21, 1. 4; V, 1, 1; 6,
1; VII, 4, 13; 5, 10; VIII, 7, 21; 9, 2; XIII, 6, 1; 7,
1; XIII, 12, 9; 13, 1; XIV, 3, 1; 13, 14; XV, 13, 1;
14, 9. (2.) I, 15, 2; V, 5, 1; 6, 1; पितृमन्त् III, 16, 2. 4.
13; IV, 4, 1; वनस्पति IX, 26, 2; राजन् XV, 14, 4; वैष्णव
XVI, 2, 10. (Cf. सुरामोम).

सोमचमस XIV, 16, 5.

सोमपीथ XIV, 62, 2. (Cf. अनपिसोमपीथ).

सोमग्रवाक् XIV, 40, 13; 41, 10.

सोमयाज्ञा VII, 3, 4.

सोमवन्त् III, 16, 2. 5.

सोमविक्रयिन् XIII, 6, 2.

सोमापौष्टि VI, 11, 2.

सोमाहार XIII, 6, 2.

सोमेष्टि XIV, 5, 2.

सोमोपनहन VII, 15, 2.

सौचामण XIV, 8, 10; 12, 1. 2; **सौचामणी** XIV, 13, 3. 9;

XV, 15, 1.

सौभर IX, 3, 1.

सौमिक V, 20, 6; XIV, 10, 22.

सौन्द III, 12, 6; IV, 20, 6; VI, 10, 3; VIII, 4, 5; XIV, 57,

2; **सौन्मी** III, 12, 1.

सौन्यसाविचौ III, 13, 7.

सौयवसि XV, 19 (p. 191, 13) ff.

सौर्य III, 18, 3. 7; IX, 20, 20; XI, 13, 8. 9; XIV, 3, 17;

सौरी XIV, 9, 3; 32, 2.

सौर्वर्ण XIV, 32, 5.

सौहार्द XV, 25 (p. 194, 20).

सौहित्य III, 8, 14.

स्कन्द् स्कन्ध III, 20, 4.

स्तन V, 10, 5.

सु सुवते VI, 8, 3; VII, 10, 1; XIII, 10, 4; 11, 2; 12, 1.
 3; XVIII, 2, 3. 5; **सुवीरन्** XVIII, 2, 2; 23, 7; **सुहि**
 XV, 22 (p. 192, 19 ff.); **तुष्टाव** XV, 22 (p. 192, 20 ff.); 26;
सोव्यमाण IX, 5, 1; 19, 4; **सूयमान्** XV, 22 (p. 193, 2)
सुत V, 10, 35; VI, 8, 10. 14; VII, 16, 1; VIII, 1, 9; X,
 13, 26. (Cf. अथासुतं)

+ **अभि सौति** V, 9, 4; VII, 15, 2; 16, 2. 5; **सुयात्** VII,
 15, 18; **सुत्य** V, 9, 25; 10, 23. 32; VII, 15, 4. 8.

+ **परि स्वनीय** XVII, 7, 6; **सुत** IX, 25, 1.

सुत् Cf. अग्निषुत्। इन्द्रसुत्। वैशदेवसुत्। सूर्यसुत्।

सृ सृणाति III, 14, 18; VIII, 12, 9. 10; **सृणुते** XIV, 22, 22;
सौर्वा I, 15, 15.

+ **उप सृणन्ति** XVI, 3, 25; 12, 20; XVII, 6, 5; **सौर्य**
 IV, 16, 2; 18, 5.

+ **परि सौर्य** IV, 8, 7.

सोक V, 18, 1.

सोक्य X, 12, 15; XV, 1, 25.

सोच VI, 8, 8; VIII, 6, 1; XIII, 11, 6. 9; XIV, 2, 2; 4, 2;
 12, 6; 32, 9; 42, 8; XV, 5, 2. 6; 11, 4; XVII, 14, 5;
 17, 3.

सोचप्रसव VIII, 15, 4.

स्तोत्रवन्त् VII, 10, 2.

स्तोत्रिय VII, 14, 1. 2 ; 21, 8 ; 26, 1 ; IX, 5, 2 ; 6, 17. 19 ; X, 6, 11 ; XI, 2, 13 ; 3, 2 ; 11, 14 ; 12, 1 ; 13, 21. 24. 28 ; XII, 1, 3 ; 2, 5. 23. 24 ; 4, 9. 23 ; 9, 8. 16 ; 10, 11 ; 12, 14 ; XIII, 1, 4 ; 20, 5. 12 ; XIV, 26, 3 ; 42, 10 ; XV, 7, 9 ; XVII, 14, 4 ; 15, 9 ; 17, 5 ; XVIII, 1, 4 ; 4, 3 ; 5, 3 ; 21, 3 ; 23, 6. 9. 11. (Cf. उक्त्यगस्तोत्रिय । अथास्तोत्रियम् । श्वःस्तोत्रिय । समानस्तोत्रिय । सहस्रस्तोत्रिय)

स्तोत्रियल VII, 25, 17.

स्तोत्रियानुरूपौ (०पा:) VII, 11, 1. 2 ; 12, 1 ; 13, 1 ; 14, 6 ; 20, 3 ; 22, 2 ; 23, 3 ; 24, 2 ; 26, 12. 16 ; VIII, 6, 5 ; 7, 11 ; IX, 2, 2 ; 3, 2 ; 4, 1 ; 7, 1 ; 11, 1 ; 15, 1 ; 19, 2 ; X, 4, 9 ; 5, 9 ; 8, 7. 21 ; 13, 11. 20. 21 ; XI, 13, 27 ; 14, 35 ; 15, 6. 13 ; XII, 3, 16. 22 ; 4, 4. 7. 12. 15. 19. 22 ; 5, 4. 6. 8. 11. 14. 18 ; 6, 9 ; 9, 13. 15 ; 10, 3. 7. 9 ; 11, 16 ; 12, 1. 7. 12 ; 25, 3 ; 26, 1. 6. 20 ; XIII, 7, 2 ; 8, 2 ; 9, 2 ; 10, 5 ; XIV, 3, 5 ; 52, 7 ; 54, 1 ; 55, 1 ; 57, 5 ; XV, 3, 3. 5 ; 8, 7 ; 9, 3 ; XVI, 21, 24 ; XVIII, 23, 4.

स्तोम IX, 21, 7 ; XII, 2, 10 ; XIII, 7, 3 ; 8, 3 ; 9, 3 ; 10, 2. 4 ; 12, 5 ; 20, 4 ; XIV, 29, 4 ; 31, 3 ; 38, 2. 5 ; 40, 2 ; 41, 1 ; 42, 1 ; 72, 2 ; XV, 1, 31 ; 4, 5 ; 5, 7 ; 6, 5 ; XVI, 21, 3 ; 23,

6. 13. 14; 25, 2; XVII, 7, 3. (Cf. अग्निष्टोम । अग्निष्टोश्लोम ।
 अभिश्वस्त्रोम । अर्धमासश्लोम । अवाक्तरदिग्ं स्तोम । अष्टाचत्वारिंश्च-
 श्लोम । अहोरात्रश्लोम । आदृत्तश्लोम । इक्षुश्लोम । उच्चनश्लोम ।
 चतुर्श्लोम । छपिश्लोम । एकविंश्लोम । एकादश्लोम । एवंश्लोम ।
 चतुर्हत्तरश्लोम । चतुर्विंश्लोम । चतुर्श्वलारिंश्लोम । चतुष्टोम ।
 छन्दोरुट्श्लोम । छ्येष्ठश्लोम । छ्योतिष्टोम । चयस्त्रिंश्लोम । चिणव० ।
 चिवृत० । चिष्टोम । दिग्ं स्तोम । धंसि० । नच्चन्त० । निसेष० । पञ्च-
 दश० । पञ्चविंश० । पृष्ठ्य० । मास० । सुहृत्तं० । यथाश्लोमम् । यम० ।
 वाच० । ब्रात्य० । इुक० । षट्चिंश० । सप्तदश० । सर्वश्लोम)

श्लोमविकार XIII, 1, 4.

श्लोमातिशंसन XV, 11, 5.

स्त्रौ IV, 16, 6; XIV, 39, 3; XVI, 11, 17.

स्त्रौपुमांसौ XVII, 6, 1.

स्त्रीवत्य II, 8, 7.

स्त्रिष्ठल IV, 7, 6.

स्त्रपतिश्व XIV, 22, 2.

स्त्रविर XVI, 2, 5.

स्त्रा तिष्ठति III, 16, 17; V, 15, 7; XV, 19 (p. 190, 12);
 तिष्ठामहे XV, 26 (p. 195, 9); तिष्ठध्वं XV, 26 (p. 195, 2);
 तिष्ठन् II, 7, 13; V, 6, 2. 7; 13, 2. 4. 11; 14, 19; 16, 4;
 VI, 2, 1; 12, 2; VII, 15, 2; VIII, 11, 4; XV, 19 (p. 190

- 12); XVI, 3, 20; XVII, 1, 3. 8; 4, 6; 12, 4; 13, 7;
 तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 19); अस्थात् XV, 25 (p. 194, 12);
 स्थिता III, 14, 14; V, 13, 11; स्थापयेत् XVII, 10, 17.
 + अधि तिष्ठति IV, 21, 2; तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 21).
 + अव स्थाय III, 13, 16; स्थाय V, 6, 4.
 + व्यव तिष्ठते I, 1, 5; तिष्ठन्ते I, 3, 8.
 + आ तिष्ठति XVII, 15, 3.
 + उपा तस्थौ XV, 18 (p. 190, 8).
 + उद्द तिष्ठेत् XIII, 13, 1; तिष्ठन् IV, 16, 7; V, 10, 9;
 XV, 19 (p. 191, 11); स्थित XV, 19 (p. 190, 18);
 स्थाय V, 9, 27; XIII, 14, 7; 20, 14; XIV, 57, 19;
 XV, 11, 7; 14, 12; स्थाय II, 20, 2.
 + उपोद्द स्थाय I, 6, 8; VI, 7, 10.
 + उप तिष्ठते II, 7, 13; 12, 6; IV, 19, 9; VI, 2, 3; XVI,
 12, 21; 13, 2; XVII, 12, 6; 13, 7. 9; तिष्ठन्ते XV,
 15, 6; तिष्ठेत् IX, 5, 1; XVII, 13, 6; स्थाय I, 15, 16;
 III, 17, 2. 6; 21, 8; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4; V, 9,
 27; VI, 12, 1; 13, 2; VIII, 12, 11; (Cf. अनुपस्थाय);
 स्थापयामास XV, 23 (p. 193, 15); स्थाय IV, 17, 6. .
 + ग्र see प्रस्थितः:
 + प्रति तिष्ठति XV, 4, 4; XVI, 22, 13; अतिष्ठताम् XIV,

(५५२)

42, 18; अतिष्ठत XIV, 9, 1; 74, 1; स्थापयति XVII,
16, 5; स्थापयन्ति XVI, 10, 16.

+ सम् तिष्ठते X, 21, 18; XIV, 2, 21; 10, 8; 18, 9; XV,
18, 10; XVI, 8, 19; 15, 19; XVIII, 28, 17; 24, 25, 33;
तिष्ठन्ते XIV, 13, 14; तिष्ठन्ती XVI, 22, 23; स्थित
III, 1, 1. 5; 3, 8; 13, 29; 17, 13; V, 8, 6; VI, 13,
6; VII, 10, 1; VIII, 10, 1; 13, 6; IX, 28, 18;
XIV, 10, 17; XV, 4, 12; XVI, 18, 13; XVII, 6, 3;
10, 2; XVIII, 24, 8. 19. 26; स्थापयति V, 20, 8;
स्थापयन्ति IX, 27, 5. 6; XVIII, 24, 24; स्थापयेदु
XIII, 5, 2; स्थापयन्त् XIII, 5, 18; स्थाप्यः XI, 13, 2;
XIII, 3, 1; स्थाप्य III, 17, 10; V, 10, 36; 11, 15;
VIII, 9, 10; IX, 19, 4; 27, 4; X, 13, 26.

+ अभिसम् (or सम्) तिष्ठते XIV, 33, 7.

+ विसम् in विसंस्थितचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

स्थान I, 1, 16. 19; 4, 3; III, 16, 15; IV, 2, 7; V, 3, 7; IX,
1, 11; X, 12, 8. 16. 17; 13, 6; XI, 14, 27; XII, 4, 1. 20;
5, 1; 6, 4. 14; XIII, 15, 12. 13; 19, 20; 21, 6; XIV, 3,
12; 40, 22; 52, 3. (Cf. अभीवर्त । आवापस्थान ।
ओष्ठ्य । तालु । निगम । निगमस्थानवर्जम् । यथास्थान ।
यथास्थानम्)

(४५२)

स्थालौ IV, 3, 2. 5. (Cf. अग्निहोत्रस्थालौ)

स्थालौपाक III, 12, 17; IV, 18, 8. 10; 20, 6.

स्थिति XVII, 10, 2.

स्थूषा XVII, 5, 5. (Cf. प्रेष्टस्थूषा)

स्था स्थाति XV, 13, 14; स्थान्ति XVIII, 24, 21; स्थापयन्ति XVI, 18, 10.

स्थातक IV, 21, 1.

स्थर्धे अस्थर्धन् XIV, 40, 1.

स्थृग् स्थृगन्ति IV, 15, 3.

+ उप स्थृगन्ति VII, 18, 1; VIII, 4, 5; XVII, 16, 7;

स्थृशन् V, 8, 3; स्थृश्य I, 6, 7; 10, 3; 14, 21; 15, 18;

II, 8, 14; 9, 6; 12, 2. 4. 9; IV, 12, 10; V, 6, 8;

8, 1. 3. 5; 9, 27; 10, 34; 18, 12; VI, 11, 17; VII,

5, 7; VIII, 5, 6; 12, 11.

+ सम् स्थृश्य III, 19, 15; XVII, 16, 1; स्थर्गयन्ति VII, 4, 4.

स्थृत IV, 3, 2. 3; 4, 2; 14, 8. 29.

स्था IV, 15, 7; VII, 21, 6; XV, 22; XVI, 7, 7.

स्थन्द + आ स्थन्देत XVI, 18, 19.

स्थन्द्या XVII, 2, 9.

स्थु स्थवन्ती XIII, 5, 22; XV, 15, 6.

+ सम् स्थुत XIV, 22, 19.

खुगादापन V, 11, 5.

खुगादापनादि I, 14, 22.

खुच् I, 6, 16; II, 8, 16. 19. 22; 9, 5. 6. 16; 10, 5. 7; IV, 9, 5; V, 11, 5.

खुति VII, 6, 1; XVII, 12, 4.

खुव II, 8, 10. 16. 18; IV, 9, 7; 14, 22; 16, 3; VI, 3, 8; XVII, 11, 4; 12, 4.

खेकपर्ण VI, 1, 6.

ख V, 15, 10; 16, 7; VI, 13, 4. 8; VII, 7, 3. 4. 5; X, 1, 13; 13, 26; XIV, 24, 8; XV, 1, 15. 18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; XVI, 3, 10; 9, 22; 11, 33; 12, 11; 14, 8. 12. 14. 16; XVII, 10, 4.

खकर्मन् VII, 7, 4.

खकाल V, 11, 13; XV, 1, 80.

खतवस् (खतवद्धः) III, 13, 9.

खधाश्वद् III, 16, 15.

खनय (भावयत्य) XVI, 11, 5.

खयंडाम IV, 5, 12.

खयंडामिन् II, 3, 23.

खयंनत XVII, 8, 11.

खथम् I, 10. 5; X, 7, 9.

खयंभू खयंभु XVI, 15, 1.

खयोनि XI, 13, 32 ; 14, 5. 23. (Cf. अखयोनि)

खर XIV, 19, 1 ; 47, 1.

खर XIII, 1, 8.

खरपृष्ठ XI, 11, 3. 14 ; 12, 10.

खरयोनि XI, 12, 7. 11.

खरसामन् X, 9, 5. 11 ; XI, 11, 1. 9 ; 14, 37 ; XII, 6, 6 ; 27, 3 ; XIII, 16, 4 ; 17, 3 ; XIV, 19, 2.

खराज् XIV, 26, 1. (Cf. विराट्खराज्)

खरादि VI, 1, 15.

खर्ग (1.) XIV, 40, 1 ; 69, 2 ; 71, 2 ; 75, 2 ; XV, 9, 2 ; (2.)

(Sacrifice) XIV, 37, 1.

खर्गकाम XIV, 37, 1 ; 40, 1 ; 69, 2 ; 71, 2 ; 75, 2 ; XV, 9, 2 ; 10, 1.

खर्जित् XIV, 8, 13 ; 47, 1. 2.

खर्जिदिन्द्रवज्रयोः XV, 11, 13.

खस्त् XV, 17 (p. 189, 3).

खस्ति (पश्च) V, 5, 1 ; VIII, 12, 3 ; XVI, 10, 11. 15.

खस्तिसंवत्सर XVI, 1, 9.

खस्ययन IV, 17, 1 ; XVI, 1, 14 ; 10, 15.

खादुक्षिक्षीयाः VIII, 6, 14 ; 7, 18 ; XIV, 57, 13.

(४५६)

खाधाय X, 12, 5.

खार in सर्वखार XV, 10, 1.

खाराच्य XIV, 26, 1. 4; 30, 1; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;

खाराच्यकाम XIV, 26, 1.

खाहा IV, 4, 1; 18, 1; 19, 1. 5. 8; XVI, 18, 19. etc.

खाहाकार I, 2, 22; III, 12, 17.

खिद् XV, 17 (p. 188, 4).

खिष्टकचतुर्थी III, 12, 17.

खिष्टकत् I, 9, 1; 16, 3; II, 2, 6, 11. 15. 18; 3, 11; III, 1,
4. 7; 7, 5; 12, 11; 13, 23; 15, 10; 16, 3; IV, 7, 3; 19,
1; 20, 5. 6; V, 3, 5; 5, 6; 7, 4; 19, 9; VII, 1, 6; 16, 2;
VIII, 2, 2; 12, 2; 13, 4; XIV, 10, 5; XV, 2, 16; 13, 7.

खिष्टकत्तमवाय V, 19, 3.

खिष्टकदन्त VIII, 11, 11.

खिष्टकदिल् III, 20, 13; XV, 2, 17; 13, 8.

खिष्टकनिगद् I, 16, 10.

ह

ह XIII, 14, 8; XIV, 6, 1; 7, 1; 12, 2; 13, 11; 14, 1; 22,
21. 22; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1;
35, 1; 36, 1; 37, 1; 40, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1 etc.; XV,
1, 10. 12; 5, 1; 7, 6; 9, 2; 12, 5; 17; 18; 20; 21; 22;

(५५७)

23 ; 24 ; XVI, 7, 4 ; 8, 27 ; 9, 11 ; 14. 17 ; 13, 2 ; 16, 2. 3 ;
20, 12 ; 23, 6. 14 ; 29, 6. 7. 8 ; XVII, 13, 8 ; उद्द XV, 16,
10. 11 ; XVIII, 2, 3. 5 ; इवे XIV, 40, 1 ; 57, 20 ; XV, 16,
17 ; इस्म IV, 15, 7 ; VII, 21, 6 ; XV, 22 (p. 193, 7. 8) ;
XVI, 7, 7.

इत्या in भूषणइत्या XVI, 18, 19.

इन् अहनत् XIV, 50, 1 ; इत् XV, 19 (p. 191, 1) ; इत् III,
8, 12. (Cf. अहत् IV, 15, 4 ; 16, 9).

+ अप् इन्याम् XIV, 27, 1 ; अहत् XIV, 27, 1. 5. 8. 11 ;
इत् XIV, 28, 1 ; जिग्रांसमान् XIV, 22, 23 ; 27, 1 ;
39, 8. 10.

+ आ हन्ति XVII, 14, 11 ; न्नन्ति XVII, 5, 10 ; 14, 10. ;

+ अपा प्लान् XIII, 11, 4. (अतपथब्रा० उपा)

+ उद् in उद्धतावोचित् XVIII, 24, 27.

+ उप् इत् XIII, 29, 18 ; इत् IV, 21, 8 ; XVII, 11, 4.

+ निष् in अनिष्टित्

+ परि न्नन्ति XVI, 18, 14.

+ सम् न्नन्ति XVII, 2, 6 ; इत् XVII, 2, 9.

इनन् in सइनन् XVII, 4, 1. 2, 3.

इन् XV, 18 (p. 190, 2) ; 20 (p. 191, 16) ; 21 (p. 192, 10) ;
XVI, 15, 1.

हरिष्चन्द्र XV, 17.

हविरुच्छिष्टाशन III, 8, 13.

हविर्धान V, 13, 2; 14, 19. 21. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 12, 2;
VII, 15, 2; X, 21, 12. 14. (Cf. सदोहविर्धानानि)

हविर्धानप्रवर्तन V, 13, 1.

हविर्यज्ञ XIV, 3, 1; (सोमाः) XIV, 13, 14.

हविष्कृत् IV, 7, 2.

हविष्यभक्ता IV, 15, 6.

हविस् I, 3, 1. 14; 16, 16. 17 (हविषः); 17, 1. 7; II, 5, 23. 25.
26; 7, 9; III, 10, 2; 13, 15; 20, 4. 12; IV, 8, 3; 14, 3;
20, 5. 6; V, 7, 5; VIII, 13, 4; IX, 26, 1; 27, 3; 28, 4;
XIII, 1, 3; 20, 10; XIV, 10, 19; XVI, 1, 17; 10, 4. 11.
(Cf. अग्निहोत्रहविः। उपांशुहविः। चातुर्मास्यहविः। देविकाहविः।
महाहविः। र्घैष्ठाहविः)

हस्त III, 13, 17.

हस्तिन् XV, 3, 14.

1. हा + सम् जिहान XV, 19 (p. 190, 17).

2. हा + परि हाथ्य I, 17, 10; III, 16, 13; VI, 1, 21; 6, 6; 7, 1;
11, 9; 13, 2; VII, 3, 4; 11, 1; 12, 2; 26, 16; VIII, 7, 20;
11, 12; 12, 2; IX, 25, 2; X, 2, 7; 3, 3; 4, 8; 10, 5; XI,
8, 1; 9, 1; 11, 7. 12; XII, 6, 12; XIII, 27, 6.

+ प्र. see प्राजहित (M. S. C. प्रज०)

हारिथोजन VIII, 7, 21; X, 1, 10; XIV, 56, 3; XV, 1, 27.

हारिथोजनान्त XIV, 51, 4.

हि II, 14, 8; III, 19, 7; XIV, 57, 18; XV, 13, 4. 17 (p. 188, 11); XVI, 21, 21; 22, 12; 23, 14; XVII, 14, 4; XVIII, 24, 8.

हिंदूत्य I, 4, 6; VI, 3, 9; XVII, 17, 15; XVIII, 1, 1.

हिरण्मय XVI, 17, 9; 18, 8.

हिरण्ण II, 5, 27; VII, 18, 1; XIV, 32, 10; 57, 17; XV, 17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25. (Cf. सहिरण्ण)

हिरण्णकश्चिपु XV, 27 (p. 196, 1).

हिरण्णरथ XV, 22 (p. 193, 2).

हिरण्णश्चकला IV, 14, 16.

हीनतर IV, 12, 2.

ज्ञ जुहोति I, 2, 21; II, 6, 1; 7, 1; III, 21, 1; IV, 3, 7; 9, 7; 13, 4; 16, 3; 17, 12. 13; 18, 10; VI, 9, 16; VIII, 13, 6; IX, 19, 4; XIII, 2, 2; 12, 7. 13; XVI, 18, 19; XVII, 11, 4; जुङति VIII, 8, 10; XVI, 15, 9; 18, 15. 17; XVIII, 24, 11; जुङथात् II, 7, 8; III, 12, 16. 17; 19, 12; V, 4, 2; XIII, 2, 8; 3, 4. 5; 5, 7; 12, 11; जुङयुः XIII, 5, 3; XVI, 7, 4; जुहवानि XVI, 15, 1; जुङत् II, 9, 16; 12, 8;

V, 4, 1; जुह्वा॑ करोति, चकार XVI, 15, 1; चकार XV, 23
 (p. 193, 13); होष्यन्ति VI, 6, 20; होष्यन् II, 6, 9; ह्रियमाण
 IV, 11, 2; V, 14, 14. 16; VI, 7, 2; 8, 1; उत II, 9, 10;
 16, 3; V, 19, 17; VIII, 9, 10; XIII, 12, 8; 14, 6; XVI,
 1, 7. 10; XVII, 7, 11; डला II, 6, 10; 7, 7; III, 15, 14;
 IV, 16, 6; 18, 5. 7; VI, 3, 8; VIII, 13, 1; X, 13, 26;
 XVI, 15, 1; XVII, 12, 4; XVIII, 24, 27. (Cf. अडला)
 + अभि जुहोति II, 8, 23.

हृतवन् XIV, 50, 2.

हृ हरन्ति III, 19, 9; हृला IV, 14, 11; VII, 3, 2. 3.

+ अति हरन् XVII, 16, 1. 2. 3. 4; हृत्य II, 8, 22. 23.

+ अप हृत्य XIII, 6, 1.

+ अभ्यव हरेत् IV, 5, 7.

+ उपाव हृत्य XVII, 16, 5.

+ आ हरन्ति I, 12, 9; XIII, 15, 1; अहरत् XIV, 6, 1;
 7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;
 XVI, 1, 1; ह्रियमाण V, 10, 10; हार्य (see आहार्य
 VII, 27, 29); हृत्य XIII, 6, 1; XVII, 7, 12.

+ उदा हरन्ति XV, 26 (p. 195, 7); हरिष्यामः XIII, 14, 10.

+ उपा हरेत् XVIII, 2, 6.

+ पर्या हृत्य VII, 5, 4; XVII, 7, 11.

(५८)

- + प्रतिपर्या इत्य VII, 5, 4.
- + प्रत्या इरन्ति XV, 13, 15; इत XIV, 41, 4; 42, 4.
- + अनुव्या जहार XV, 16, 11; 26 (p. 195, 5).
- + अभिव्या इत्य I, 14, 15; 14, 17; II, 12, 10; IV, 12, 10; X, 21, 17.
- + उद् इरति II, 6, 2; VII, 21, 7; IX, 20, 8. 15; इरेत् XVIII, 7, 16, 15; जहार XVI, 16, 4; इत (Cf. उद्गृहतद्वयस्त्वर। अनुद्गृहत) इत्य IV, 14, 14; 17, 13; V, 9, 17; VII, 1, 5; 8, 4; 21, 2; IX, 3, 4; 8, 3; 9, 3; 11, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 3; 20, 7; X, 11, 8; 12, 6. 15; 13, 19; XI, 12, 6. 13; 14, 25; XII, 7, 1. 5. 6; 26, 19; XIV, 51, 9. 11; XV, 9, 3; XVI, 21, 24; XVIII, 4, 7; 5, 7; 8, 9.
- + अभ्युद् इत III, 4, 1; इत्य II, 14, 5; IV, 12, 2.
- + निष् इरेत् XIII, 12, 12.
- + परि इत I, 12, 9.
- + प्र ह्रियमाण III, 13, 17; इत्य XVII, 7, 11.
- + अनुप्र इरति IV, 18, 5; इत VI, 12, 6; इत्य IV, 4, 2; 5, 10; 14, 3; XVI, 16, 1.
- + प्रति इत XVII, 17, 13.

+ वि हरति VI, 1, 6; IX, 5, 4. 9; XII, 11, 6; हरन्ति XIII, 5, 22; हरेत् XV, 13, 1; हरत् VII, 15, 9. 10; XII, 11, 5, 10; XIV, 8, 8; XVII, 14, 3; XVIII, 1, 19. 21; 14, 7; (Cf. अविहत); हरत् XVIII, 14, 27.
+ सम् हार्यः XI, 8, 1; 9, 2; संहार्य IV, 14, 4.

हदयनाश XIII, 3, 3.

हदयशुल्च VIII, 12, 11.

हदयशुल्चान्त् VI, 1, 21; XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

हदयसंमित I, 10, 6.

हेमन्त XVI, 9, 31.

हेमन्तिक IX, 27, 1.

हैरण्यस्त्रपौय X, 13, 14. 15; XVIII, 19, 2.

होतर्यज VII, 1, 5.

होतायच VII, 1, 5; 8, 4.

होळ I, 1, 17; 4, 1; III, 8, 25; 10, 7; IV, 6, 5; V, 2, 3; 10, 28; 12, 4; 14, 22; 15, 9; 16, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 8, 14; 12, 15; 13, 7; VII, 4, 12; 6, 5. 9; 7, 5; 8, 11; 14, 5; VIII, 4, 5; 8, 7; 11, 13; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1; X, 1, 20; 14, 4; 15, 4; 16, 4; 17, 4; 18, 4; 21, 8; XI, 3, 3; 15, 10; XII, 3, 20; XIII, 7, 2; 11, 5; 14, 1; 24, 7; XV, 7, 2; 8, 7. 14; 12, 2; 21 (p. 192, 3); 27 (p. 195, 22); XVI,

- 1, 22; 4, 1. 8; 9, 18; 13, 1. 2. 17.; XVII, 1, 2; 2, 5; 7,
11; 10, 7; 11, 2. 3; 15, 10; 17, 4. 11.
- होत्कर्मन्** III, 14, 15.
- होत्तचमस** VI, 7, 6; VII, 4, 4. 15; 5, 9.
- होत्तषदन** I, 6, 6; V, 10, 16.
- होत्तक** VII, 4, 5; 7, 6; 14, 4; 25, 9; XI, 3, 2; XII, 1, 1; 8,
4; XIII, 10, 4; 24, 18; XIV, 3, 5; XVI, 9, 23.
- होत्ता** XVIII, 24, 34.
- होम** V, 10, 27; VIII, 15, 7. (Cf. वसाहोम | खयंहोम)
- होममन्त्र** I, 2, 22.
- होमान्त्र** IV, 4, 10.
- हौत्र** III, 20, 12. (Cf. सहौत्र)
- ऋ + नि ऋवे XV, 24 (p. 194, 6); ऋवते V, 8, 5; ऋत्य V,
10, 36.
- इत्** XVI, 18, 10.
- इत्त्व** I, 2, 18; X, 5, 12; XVII, 10, 8.
- ऋ + आ ऋयते XVII, 17, 13; XVIII, 20, 6; 21, 2; ऋथ VII,
9, 1. 6; 10, 2; 19, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 25; XI, 14,
13; XII, 11, 12; XV, 3, 10; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1,
1; 9, 5. (Cf. अनाऋय)
- + उपा ऋयेमहि अऋयन्त्र XIV, 50, 1.

(५६९)

- + उप छयते I, 15, 5; VII, 5, 7; 6, 5; छात्यमान I, 10,
1; VII, 6, 6; (cf. अनुपछात्यमान); छयमान IV, 9,
1; V, 10, 1; छत I, 11, 1; 12, 1; (cf. अनुपछत); छय
III, 16, 25; V, 19, 12. 24; VII, 5, 11; 17, 15; VIII,
2, 13; XIV, 10, 20.
- + प्रत्युप छय VII, 6, 9.
- + समुप छय III, 8, 25.
- + वि छयन्ते X, 21, 16; छयावहे XV, 24 (p. 193, 19).

Additions.

- अशेष III, 20, 16.
अस्तोचिय VII, 26, 1.
दत्तांद XVIII, 23, 7.
पञ्चवर्ष III, 18, 20.
पशुनिगम IX, 23, 13.
-

II.

INDEX OF DEITIES MENTIONED IN INDEX I.

आग्नादी	गन्धवि
आग्नि (cf. आग्नेयाद्यत्र इति)	मो
आग्नीवरणी	जातवेदध्
आग्नीयोगी (आग्नीयोगीय)	अग्नक
आदिति (आदित्य)	लहू (लाहू)
आनुमति	शावाश्विवी (शावाश्विवीय वैश्वदेव-
आप	शावाश्विवीय सावित्रदावाश्विवीय)
आर्यमन्	धात्र
आसिनी (आसिन)	जरार्थस (जारार्थस)
आसुर (आसुर)	पथा सखि
आग्नेयाद्यत्र (cf. आग्नेयाग्नेयाद्यत्र)	पार्जीय (cf. वैश्वानरीयपार्जीय)
आग्निमातृत (cf. वैश्वदेवाग्निमातृत)	पितरः (cf. सोम पितृमन् यम पितृमन्)
आग्निवाद्य	पूषन् (पौष्ण सारसतपौष्ण सोमापौष्ण)
आग्नेयन्	पृथिवी
आग्नेय	प्रजापति (प्राजापत्य)
आग्नेयाग्नेयाद्यत्र	प्रहात् (इन्द्र)
आग्नेयेन्द्र	प्रसविद् (सविद्)
आय	बृहस्पति (बाह्यस्त्रय; वैश्वदेवबाह्यस्त्रय)
इन्द्र (इन्द्र आग्नेयेन्द्र ऐन्द्रवायव इति)	भव भवानी
इन्द्रादी	भूमि
इन्द्रावरणी (in इन्द्रावरणाभिवाचार)	महतः (माहत वात्सल्यमातृत वैश्वदेवमातृत। वैश्वदेवाग्निमातृत)
इन्द्राविष्णु	महेन्द्र (माहेन्द्र माहेन्द्रशुनासीरीय)
उषस् (ओषस्य)	मित्र (मेच)
प्रभु in प्रभुमन्	मित्रावरणी (मैत्रावरण ऐन्द्रवायवमैत्रा- वरण)
ऐन्द्रवायव (cf. वायवैन्द्रवायव)	यम
ऐन्द्रवायवमैत्रावरण	राकासिनीवाल्लौ
ऐन्द्राग्नि	रुद्र (रौद्र रुद्राष्टी)
ऐन्द्रापौष्ण	वनस्पति
ऐन्द्रावैश्वद्य	वदण (वादण आग्निवाद्य इन्द्रावर-
क (काय कायौ)	
[कुवेर वैश्वद्य]	

बौ। भिक्षावद्दौ। भिक्षावद्दृष्टि। वाद्दृष्टि- भावत)	वैक्षानकर। वैक्षानरीय शर्व। शर्वाणी
वसु	शास्त्रातः
वाच् (cf. वाग्देवत्य। सावित्रिवाग्देवत्य)	इनासीर्य, इनासीरीय (माहेश्वरनासी- रीय)
वाचस्पति	सुविल (सावित्रि। सावित्रप्रहृष्ट। आदित्य- सावित्रप्रहृष्ट। सावित्रदाष्टिवीर्य। सावित्रवाग्देवत्य। सौम्यसावित्र)
वाज in वाजवन्	सुरस्वत्। सुरस्वती (सारस्वत। सारस्वत- रीय)
वाजिन्	साध
वायु (ऐन्ड्रवायवयायव। वायवैन्ड्रवायव)	सिंगोवाल्लौ (राकासिंगोवाल्लौ).
हृष्ट in वार्षेष्ट। हृष्टहृष्ट	सूर्य (सूर्य। सौर्य)
विभु in विभुमन्	सोम (चंद्रीसोमौ॥ चोमापौव्य। सौम्य
विश्वकर्मण् in वैश्वकर्मण्	सौम्यसावित्र)
विच्छे रेवाः (वैच्छेव)	
विञ्जु (वैञ्जव। आग्रावैञ्जव। आग्रेशाग्रा- वैञ्जव। इन्द्राविञ्जु इन्द्रावैञ्जव।	
विष्णुपत्नी	

III.

PROPER NAMES MENTIONED IN INDEX I.

आहिरस (चहिरसन् । आहिरस ।	गाथिन
आजीगते (आजीगति)	गार्हमद
आचि (आचेय)	गोतम
आभ्रः	जनक (सप्तराच)
आयास	जनमेजय पारिचित
आरणि see आरण	जमदग्नि
आरुद काङ्गवेय	जल (आतूकर्ण)
आशा (वर)	जङ्कु
आटक	जातुकर्णे
आसित भाष्वन	तार्क्ष्य वैष्णवत
आभिप्रतारिष्ठ see हृष्टुक्त	तिरिन्दिर (पारश्वय)
आचण	हृष्टुतौ (name of a river)
आच्छानस आवास	देवरात
आविचित see महत्त	द्युतान माशत
आसङ्ग मायेगि	धाष्वन see आसित
इन्द्रित शैवक	नाभानेदिष्ठ मानव
उपरेन	नारद
आषभ याज्ञतुर	नामेष
काष्ठीवन् चौमिज (काष्ठीवत)	नैगच्छ (?)
कल्प (काल ; cf. कल्परथनार)	नेतधव (name of a locality.)
कालीन इयुश्व:	नौधस
कारपचव (name of a locality.)	पश्चाल (—पदष्टिः)
काल्पवैदेह्यैः	पर आङ्गार
कुर (कुरचेच, कुरवाजयेय)	पारिचित (जनमेजय), पारिचितौय
कुशिक	पारच्छेपी
कुशुरविष्णु (चिराच)	पुष्ट्रः
कौष्ठपारिष्ठ	पृष्ठुश्वः कालीन
कौषीतक । कौषीतकि	पृष्ठप्र मेध मातरिष्ठन्
कौसल्य	पैत्र
गर्ग (चिराच)	पञ्चवन् see चुदासु

पौष्टीलः	वामदेव
प्रस्तुत (प्रास्तुत)	वासुक
प्रस्तोक सार्ज्जय	विश्वकर्मन् भौवन
प्राग्छैय	विश्वामित्र
स्थाना (name of a locality) स्थान	दृष्टध्युम आभिप्रमारिण
स्थायीय see आसन्न	दृष्टाकपि
बृकु लक्षण्	दैदिति
भरत	दैदेव (काश्चदैदेवौ)
भरद्वाज (भारद्वाज)	दैधस
भाग्यतिग्	दैवरा:
भाग्यव	दूनक (दूनक । दूनकयज्ञ)
भावयत्व see स्वयत्व	दूनःपञ्च
भौवेन	दूनःशेष (दूनःशेष)
भौवन see विश्वकर्मन्	दूनोऽसाङ्गु
मत्स्य सांगद	दूष्काष्ठारौष
मधुचक्षन्दस् (माधुचक्षन्दस्)	द्वामान्त्र
मनु वैवस्त (मानव)	द्वुषेन
मन्त्र	द्वेतकेतु
मन्त्रीया:	दंडति
मेधातिथ	दरखन् । दरखनी (सारखन)
मधुना	दाक्षमन्त्र
राकासिनीवाल्ली	सार्ज्जय प्रस्तोक
रेतु	रितीवाली
रोहित	सुदास् (पैजवन)
वत्स काण (वात्स)	सौभर
वध्रुव	सौयवसि
वर अस्त्र (वास्त्र)	स्वयत्व भावयत्व
वसिष्ठ (वसिष्ठयज्ञ । वासिष्ठ)	हरिश्चन्द्र
वाज लौक	

IV.

SOME NAMES OF HYMNS AND VERSES.

- अचा XVIII, 4, 1; 5, 1—Rv. VI,
47, 8 काराधद्वितीय IX, 20, 12, etc.—Rv
इ, 120
- अपतिरक्ष VIII, 15, 10—Rv. X, 103
अभिभवौय XII, 6, 1, etc.—Rv. III,
38 शुभ्राप XII, 6, 13, etc. Av. XX, 127
पैव दत्त XVIII, 3, 1*—Sāṅkh. Sr.
S. XVIII, 3, 2. Ait. Ar. V, 1, 2.
- अधंयज्ञौया XIII, 24, 18—Rv. I,
177, 4 घोषा सपुत्रा VI, 6, 12—Rv. X, 39—
41
- अर्द्द VII, 15, 4—6. ff.—Rv. X, 94
आदित्या: XII, 19,—Av. XX, 135, 6
आनोभद्रौय X, 13, 18, etc.—Rv. I, 89
आपोरेवतौ VI, 3, 11; IX, 20, 7—
Rv. X, 30, 12 अग्नस्पा: XII, 21, 1—Av. XX, 128
मदिदासीय XI, 2, 6 ff.—Rv. X, 120
[तनु: X, 19, 1]
तमुष्टुप्तीय X, 11, 18, etc. VI, 18
- आपोहित्तीय: IV, 11, 6, etc.—Rv.
X, 9 तार्हा XI, 14, 28, etc. X, 178
चिकट्तीया X, 13, 7—II, 22, 1
[दिग्मा जाप्तः: XII, 20, 1—Av. XX,
128]
- आहनस्ता: XII, 24, 1—Av. XX, 136
इत्यनिरुप VII, 19, 10, etc.—Rv
VIII, 53, 5. 6 दुरोहष XI, 14, 13 ff.—Rv. IV,
40, 5
- ईतिद्याग्नीय V, 9, 24, etc.—Rv. 1, 112
उत्तापिन्द्य: XVI, 13, 13—Rv. X, 18,
8; 85, 21. 22 चुतान मारुत XIII, 12, 3—Rv. VIII,
96, 7 ff.
- उदुग्रस्तीय XVIII, 19, 10; 20, 6—
Rv. VII, 23 नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21—Rv.
VIII, 58, 2
- उत्तर्जनितीय XI, 14, 10. 22—Rv.
II, 13 नसा I, 17, 18
- उत्तरप्रलाप XII, 17, 3—Av. XX, 129
एवथामर्दत् XI, 15, 10, etc.—Rv. V, 87
कल्याश्वभौय X, 11, 12, etc.—Rv. I,
165 नाभानेदिष्ठ XII, 8, 2—Rv. X, 61
नेत्रतो XVI, 13, 5—Rv. X, 59
पद्मजनौया X, 2, 8, etc.—Rv. X, 53, 5
पतङ XI, 14, 28—Rv. X, 177
पारिक्षितो XII, 16, 2—Av. XX
127, 3

* Comm. पुरुषस्य शौकारुपमित्यर्थः

- पितृकर्त्तवीया X, 13, 10—Rv. I, 64, 6
पुरुष नारायण XVI, 13, 1—Rv. X, 90
पैचो VIII, 6, 12, etc.—Rv. X, 15,
 1—3
प्रतीराधाः XII, 21, 3—Av. XX, 134
प्रसंविष्टीय XII, 25, 4—Rv. I, 57
प्रवल्हिकाः XII, 21, 3—Av. XX, 133
प्रश्नक्रीय X, 13, 18—Rv. VII, 34
प्रहस्यक XVIII, 4, 8, etc.—Rv.
 VIII, 97, 13—15
प॒ XI, 14, 26—Rv. X, 96
मधुनाथौ XV, 3, 1—Rv. III, 54.
 55
मनप्रवल्ह X, 11, 8—Rv. VIII, 29
मन्युस्तुते XIV, 22, 5—Rv. X, 83. 84
मद्दानन्दः X, 6, 10, etc.—Ait. Ar.
 III, 1
यज्ञायज्ञीय VII, 25, 10—Rv. VI, 48
यातकतीय XVIII, 19, 2—Rv. VI,
 25
यामी VIII, 6, 13, etc.—Rv. X, 14.
 3—5
वर XVIII, 14, 1—Rv. VIII, 46
वासुद XVII, 9, 5—Rv. X, 27
- विद्वत् IV, 2, 7, 13, etc.—Rv. X, 128
दृष्टकपि XII, 6, 13, etc.—Rv. X, 86
गंतानीयः XVI, 13, 6—Rv. VII, 35
शंनोदेवीयाः IV, 11, 6, etc.—Rv. X,
 9, 4—7
सजनीय XIII, 5, 16, etc.—Rv. II,
 12.
सपुत्रा see शोषा
सर्वहरि XI, 14, 10—Rv. X, 96
सल्लिङं वैश्वदेवं XVIII, 22, 7—Rv.
 I, 164
सापैराज्ञी X, 13, 26, etc. Rv. X, 189
सात्र XI, 14, 25. 27—Rv. I, 51
सुकौति XII, 13, 1—Rv. X, 131
सुपर्ण IX, 20, 13*
सुरूपक्षतु XIV, 56, 12—Rv. I, 4
सूददोहः XVIII, 1, 23, etc.—Rv.
 VIII, 69, 3
स्तोक्याः X, 12, 15, etc.—I, 75 ; III,
 21
स्तादुक्षिल्लीयाः VIII, 6, 14, etc.—
 Rv. VI, 47, 1—3
द्वेरात्मसूपीय X, 13, 14, 15 ; XVIII
 19, 2—Rv. I, 32

* Comm. सुपर्णोमादित आरभ्य अधिकं मतं ग्रन्थेत्

V.

VERSES QUOTED BY PRATIKAS AND CONTAINED
IN THE SĀKALASĀKHĀ OF THE RIGVEDA.*

प्रतीक	ग्राह्णायन	ऋग्वेद
ऋच्छमौमदन्	III, 17, 2.	I, 82, 2.
ऋचौथां ते नासिकाभ्या	XVI, 13, 4.	X, 163
ऋग्म भवा	VI, 4, 5; X, 11, 2;	VII, 12, 1—3; resp. XIV, 56, 1.
ऋग्म आ याहि वीतये	I, 4, 8; III, 5, 2.	VI, 16, 10—12 resp. 10.
ऋग्म आ याह्याग्निभिः	XIV, 53, 5.	VIII, 60, 1. 2.
ऋग्म आयूषि	II, 2, 5; 5, 14.	IX, 66, 19.
ऋग्म इन्द्रस्य	VII, 9, 8.	III, 25, 4.
ऋग्म ओजिष्ठस्	XI, 8, 1; 11, 7.	V, 10, 1—6.
ऋग्मि बो देवम्	X, 10, 2; XIV, 53, 1.	VII, 3.
ऋग्मि बो दधन्म	XII, 10, 9.	VIII, 102, 7—9.
ऋग्मि सुदीनिम्	V, 19, 11.	III, 17, 4.
ऋग्मि सोमेन	II, 2, 18; VI, 4, 1;	V, 14, 1; resp. 1—6; XII, 10, 9.
ऋग्मि सोमेन दोधय	12.	resp. 1—3.
ऋग्मि हिष्मन्	II, 5, 13; XIV, 52,	V, 14, 1; resp. 1—6.
ऋग्मि होतारम्	XVIII, 23, 9. 10.	12.
ऋग्मि होतारं मन्ये दासा-		I, 127, 1—7.
नम्		
ऋग्मः प्रलेन	I, 8, 2.	VIII, 44, 12.

* Cf. VI, 1, 25 : प्रातरनुवाकप्रभृत्यादिप्रदिवानि शत्रानुवचनयोः चत्तानि ॥ २५ ॥
एकां प्रतीयादन्यत्र ॥ १६ ॥

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ऋग्निः शुचिप्रतितमः	II, 2, 10.	VIII, 44, 21.
ऋग्निनाग्निः समिथ्यते	II, 2, 11 ; III, 5, 1 ; 13, 17.	I, 12, 6.
ऋग्निना रथिम्	III, 7, 3 ; 15, 8.	I, 1, 3.
ऋग्निं तं सन्ये	III, 17, 5 ; VI, 4, 13 ; X, 6, 2 ; [XVI, 7, 13.]	V, 6, 1-3 ; resp. 1-10.
ऋग्नि इूतम्	XIV, 52, 2.	I, 12, 1-7.
ऋग्नि इूतं इवौमहे	I, 4, 9 ; VI, 4, 1 ; X, 3, 2.	I, 12, 1 ; resp. 1-12.
ऋग्निं न मा सथितम्	XIV, 53, 6.	VIII, 48, 6.
ऋग्निं वरः	X, 5, 2 ; 12, 8 ; 13, 20 ; XI, 15, 2 ; XIV, 54, 5.	VII, 1, 1-25 ; resp. 1-3 ; 1-6 ; 1.
ऋग्निं नरो दीधितिभि- रणोः	XVII, 8, 2.	VII, 1.
ऋग्निमग्निं यो ऋग्निगुम्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 17-18.
ऋग्निमग्निं इवौमभिः	II, 2, 11 ; III, 5, 1.	I, 12, 2.
ऋग्निमौले पुरोहितम्	VI, 4, 1 ; XIV, 52, 1.	I, 1.
ऋग्निं सन्ये पितरम्	XI, 13, 5 ; XIV, 51, 7.	X, 7, 3-5.
ऋग्निरिक्षः	XI, 7, 10 ; 9, 11 ; 12, 14.	X, 65.
ऋग्निरक्ष्ये	X, 11, 8.	VIII, 27-32 (पञ्च स्तुतानि).
ऋग्निर्ज्ञां वग्निनः चेतिः	XIV, 29, 8.	VI, 18, 10 A (cf. तम् शुद्धि).
ऋग्निर्नेता	VII, 19, 12.	III, 20, 4.
ऋग्निर्दूषे	I, 8, 4 ; II, 5, 16 ; XIV, 52, 10.	VIII, 41, 16 ; resp. 16-21.
ऋग्निर्देवाणि	I, 8, 1 ; XIV, 52, 5, 9.	VI, 16, 34 ; resp. 34- 36 ; resp. 34-39.
ऋग्निर्देवता मृदपतिः	I, 15, 4 ; IX, 20, 7 ; 26, 3 ; X, 6, 19.	VI, 15, 13 ; resp. 13- 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ऋग्वेदोत्ता नो ऋधरि	V, 16, 8.	IV, 15, 1-3.
ऋग्वेदोत्ता पुरोहितः	VI, 4, 1 ; X, 11, 9.	III, 11.
ऋग्वेदात्मा:	III, 16, 7.	X, 15, 11.
ऋग्वौषोमा पिष्टतम्	V, 19, 8.	I, 93, 12.
ऋग्वौषोमा य ऋक्तिम्	V, 19, 14.	I, 93, 3.
ऋग्वौषोमा यो ऋष्य	V, 19, 6.	I, 93, 2.
ऋग्वौषोमा विसम्	I, 8, 6 ; V, 18, 9.	I, 93, 1.
ऋग्वौषोमा सवेदता	I, 8, 10.	I, 93, 9.
ऋग्वौषोमा इविषः	V, 19, 16.	I, 93, 7.
ऋग्नः पित्र लिङ्गया योग- सिन्ध	XIV, 29, 8.	III, 85, 9 D (Cf. सिंहा इरी)
ऋग्ने कदा वे आनुपक्	VI, 4, 3.	IV, 7, 2—6.
ऋग्ने अरित्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 19. 20.
ऋग्ने जुपत्स	V, 14, 14.	I, 144, 7.
ऋग्ने जुपत्स नो इविः	VII, 1, 6 ; XIV, 51, 13.	III, 28, 1 ; resp. 1. 4. 5.
ऋग्ने तमस्य	II, 5, 18 ; X, 13, 1.	IV, 10, 1—4 ; resp. 1—8.
ऋग्ने तप त्रयो वयः	XVIII, 23, 6.	X, 140, 1—6.
ऋग्ने दत्तौये सवने	VIII, 2, 2.	III, 28, 5.
ऋग्ने लं नः	II, 12, 2 ; III, 17, 5 ; XII, 11, 2.	V, 24, 1. 2. 3.
ऋग्ने लं पारव	V, 5, 2.	I, 189, 2.
ऋग्ने दा:	III, 2, 4.	III, 24, 5.
ऋग्ने दिवः	XIV, 52, 4.	III, 25, 1.
ऋग्ने सुब्रज	II, 2, 17 ; IX, 22, 5.	III, 24, 3.
ऋग्ने भृतप्रताप	XIV, 52, 5. 13.	VIII, 44, 25—27 resp. 25—30.
ऋग्ने नव	IV, 2, 9 ; (16, 5) ; V, 5, 2 ; VI, 10, 1.	I, 189, 1 ; resp. 1 ; resp. 1—3.
ऋग्ने पत्नौः	VII, 4, 9.	I, 22, 9.
ऋग्ने पवत्स	II, 2, 5.	IX, 66, 21.
ऋग्ने पावक	II, 2, 9.	V, 26, 1.
ऋग्ने भव सुषमिथा	XII, 11, 4.	VII, 17, 1.
ऋग्ने मरद्धिः [शुभमरद्धिः]	VIII, 6, 17.	V, 60, 8.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्ने द्वल	VI, 4, 1.	IV, 9.
अग्ने यद्य विशो अधरस्त्	I, 9, 2.	VI, 15, 14.
अग्नेवैयं प्रथमस्याऽन्तानाम्	XV, 22 (p. 192, 14).	I, 24, 2.
अग्नेवर्स	IV, 14, 17.	X, 16, 7.
अग्ने विष्वद्	VI, 4, 7 ; XIV, 55, 3 ; XV, 3, 3.	I, 44, 1—12 ; rep. 1. 2 ; resp. 1. 2.
अग्ने विशेभिः स्वनीक	III, 14, 12.	VI, 15, 16.
अग्ने विशेभिरग्निभिः	II, 3, 11 ; IX, 24, 9 ; XIV, 52, 6.	III, 24, 4.
अग्ने गर्थे	III, 1, 4.	V, 28, 3.
अग्ने स क्षेत्र	XIV, 53, 7.	VI, 3.
अग्ने सुतस्य	XIV, 52, 5.	V, 51, 1—3.
अग्ने पित्र	VII, 2, 4 ; XI, 8, 3.	IV, 46, 1.
अग्ने दृह्ण्	VI, 4, 5.	X, 1—7*
अङ्गिरसः	III, 16, 5 ; VIII, 6, 12.	X, 14, 6.
अङ्गिरोभिः	VIII, 6, 13.	X, 14, 5.
अङ्गा नः श्रीरशोचिष्यम्	X, 12, 16 ; XIV, 55, 2.	VIII, 71, 10—12, resp. 10—13.
अङ्गा म इन्द्रम्	XII, 12, 6.	X, 48, 1—3.
अङ्गार्य वः	III, 20, 4 ; IV, 11, 6 ; VIII, 9, 5.	VII, 36, 9.
अङ्गा वो अग्निमवये	VII, 6, 1 ; X, 12, 16.	V, 25, 1—3.
अजातशतम्	IX, 14, 3.	V, 34, 1—8.
अङ्गिनि लाभ्	V, 15, 2.	III, 8, 1.
अङ्गिनि वम्	V, 9, 8.	V, 43, 7.
अतिदिन्द्रणः	XI, 8, 3.	VIII, 92, 10—12.
अति द्रव	IV, 14, 15.	X, 14, 10—11.
अति विश्वाः	IX, 28, 7.	X, 97, 10.
अतो देवा अवनु नः	XIII, 7, 5.	I, 22, 16—21.
अचा पूष्णः प्रथमो भागो	XVI, 3, 30.	I, 162, 4 C.
एति		

* Comm. सप्त द्वलानि । एकोनपञ्चाश्वद्वचः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अदशि	VI, 4, 7.	VIII, 103, 1—4.
अद्या नो देवः सवितः	VIII, 3, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 4—6.
अधा दीन्	IX, 4, 2.	VIII, 98, 7—12.
अधि इयोः	V, 9, 12 ; 13, 6.	I, 83, 3.
अधि बृः	XVI, 11, 12.	VI, 45, 31—33.
अधुक्त	V, 10, 9.	VIII, 72, 16.
अधर्यवस्थावासः	III, 18, 5.	V, 43, 3.
अधर्यो भरतेन्द्राय	IX, 7, 5 ; XII, 4, 8.	II, 14, 1 ; resp. 1—11.
अधर्यो भरतेन्द्राय सोमम्	XVIII, 19, 5.	II, 14.
अधर्यो ग्राय	XII, 9, 11.	VIII, 4, 11. 12.
अधर्यो वौर प महे सुता-	XIV, 3, 8. 9. 10. 11.	VI, 44, 13—15 ; 10—12 ; 16—18 ; 19 ff.
नाम्		
अनर्वाण दृष्टभम्	XII, 12, 8.	I, 190.
अनशो जातः	X, 4, 14.	I, 152, 5—7.
अनागसः	IX, 27, 2.	V, 82, 6.
अनन्तमा ते	XI, 2, 5.	I, 165, 9.
अनर्यक्ष जिधासः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 3.
अनश प्रागः	V, 14, 18.	VIII, 48, 2.
अप त्वम्	X, 5, 4.	VI, 51, 13.
अप नः शोधुचदघम्	IV, 2, 9 ; (16, 5).	I, 97, 1—7.
अप प्राचः	XII, 3, 5 ; 18, 1.	X, 131, 1 resp. X, 131, 1—7.
अप स्तुः	X, 10, 4.	VII, 71, 1—3.
अपाः पूर्वाम्	IX, 6 18.	X, 96, 13.
अपादित उदु नस्तितमः	XI, 11, 12.	VI, 38.
अपादु रिप्रज्ञसः	XVIII, 7, 11.	VIII, 92, 4—8.
अपायस्य	IX, 11, 4.	II, 19, 1.
अपूर्या	X, 10, 6.	VI, 32.
अपूर्या पुरतमानि	XII, 5, 5.	VI, 32.
अपेत वौत	IV, 14, 7.	X, 14, 9.
अशु मे योम	VIII, 11, 3.	I, 23, 20.
अप्स्तमे	III, 5, 5 ; VIII, 11, 3 ; XIV, 57, 7.	VIII, 43, 9 ; resp. 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अयुधम् त्वे	XI, 9, 7.	X, 35.
अवोधि जारः	XIV, 56, 11.	VII, 9, 1.
अभि तष्टेव	XII, 5, 3 ; 6, 1 ; XIII, 24, 18.	III, 38, 1—3 resp. 1—10.
अभि त्वं मेवम्	IX, 7, 4 ; X, 9, 13 ; XI, 14, 9.	I, 51.
अभि ला गीतमा विरा	VI, 4, 1.	I, 78.
अभि ला देष	X, 4, 13 ; 11, 8.	I, 24, 3—5.
अभि ला देष उचितः	III, 13, 17 ; V, 10, 3 ; VII, 15, 3 ; XV, 22, (p, 192, 16.	I, 24, 3 ; resp. 3 ; resp. 3 ; resp. 3— 5.
अभि ला पूर्वपीतवे	VII, 20, 3.	VIII, 3, 7. 8.
अभि ला इष्टा	IX, 13, 1.	VIII, 45, 22—24.
अभि ला ग्रह	VII, 20, 3.	VII, 32, 22. 23.
अभि प्र गोपतिष्ठ	IX, 13, 1 ; XVIII, 7, 15.	VIII, 69, 4—6.
अभि प्रवर्गा	X, 12, 15 ; XIV, 57, 1. 2.	IV, 58, 8. 9.
अभि प्र वः	VII, 23, 4 ; XII, 9, 11.	VIII, 49, 1. 2.
अभी पतस्तदा भर	XVII, 8, 11.	VII, 32, 24—27.
अभूदेवः	VIII, 3, 2. 9.	IV, 54, 1 ; resp. 1— 6.
अभुरेकः	X, 6, 16 ; XI, 14, 27 ; XII, 6, 15.	VI, 31.
असेव नः	VIII, 2, 9.	II, 36, 3.
अन्यः	VI, 7, 10 ; XIV, 51, 11.	I, 23, 16—18.
अयं यज्ञः	X, 1, 10 (cf. XIII, 24, 18).	I, 177, 4.
अयं वां मधुमत्तमः	VI, 6, 8 ; IX, 20, 16.	I, 47, 1. 3. 5 ; resp. 1—8.
अयं वां मित्रावदस्ता	VII, 2, 5 ; X, 3, 5 ; XII, 1, 3.	II, 41, 4 ; resp. 4— 15 ; resp. 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अथं वेनः	V, 9, 17; VIII 3, 15; XV, 3, 9.	X, 123, 1—5. 7. 8; resp. 1; resp. 1—5.
अथं सोमः	X, 10, 4.	VII, 29, 1—3.
अथं सोमस्मूरुतः	X, 4, 5.	V, 51, 4. (?)
अथं ह येन	X, 6, 9.	VIII, 76, 4—6.
अथं जायत	X, 8, 1.	I, 128.
अथं जायत मनुषो धरौ- मणि	XVIII, 28, 11.	I, 128, 1—6.
अथं त इन्द्रं सोमः	IX, 11, 1.	VIII, 17, 11—13.
अथं ते अल्पं इर्यतः	XVIII, 11, 3.	III, 44.
अथं ते मानवे जगे	IX, 11, 1.	VIII, 64, 10—12.
अथं ते योऽिः	II, 11, 2; 17, 3.	III, 29, 10.
अथं देवाय	X, 9, 16.	I, 20, 1—3.
अथमस्त्रिः सहस्रिणः	II, 11, 2.	VIII, 75, 4.
अथमस्त्रिः तुवौयेष्य	VI, 4, 7.	III, 16.
अथमिह	II, 11, 2.	IV, 7, 1.
अथं मित्राय	X, 8, 3.	I, 136, 4—6.
अथा वाऽल्प्	VI, 6, 15; XII, 5, 23; 12, 14.	VI, 17, 15.
अथा वाऽं देवहितं सनेत	XVIII, 15, 6.	
अरा इवेत्	VI, 10, 8.	V, 58, 5.
अर्कवचत्	V, 9, 25.	IX, 83, 3.
अर्चमस्त्रा	II, 2, 18; III, 10, 4; VI, 4, 1; IX, 22, 5; 27, 2; X, 9, 17; XIV, 52, 11.	V, 13, 1; resp. 1—6.
अर्वमो न अवसः	X, 11, 5.	VII, 90, 7.
अर्वापथम्	XI, 11, 12.	VI, 37.
अर्वालेहि	VII, 17, 8.	I, 104, 9.
अर्वग्निवभवि	V, 9, 18.	II, 33, 10.
अव ते हेतुः	VI, 10, 11; VIII, 11, 5.	I, 24 14.
अव इषः	XII, 25, 2.	VIII, 96, 13—15.
अव यत्तं गतप्राप्तो	XII, 5, 12.	X, 134, 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अवर्गं इन्	X, 7, 11 ; 8, 3.	I, 133, 6 ; resp. 6, 7.
अव इज	III, 16, 7.	X, 16, 5.
अविताचि	X, 6, 9.	VIII, 36.
अविदृशम्	VIII, 6, 11.	VI, 44, 7—9.
अविज्ञो वा अदविष्टु	XVIII, 8, 14.	VIII, 61, 9—18.
अग्रावती	IV, 15, 5 ; XVI, 13, 13.	X, 53, 8.
अग्राम तम्	III, 5, 8 ; IX, 23, 12.	VI, 5, 7.
अग्राम ते	III, 5, 6.	I, 114, 3.
अग्नं न जा	VI, 4, 1 ; XIV, 56, 6.	I, 27, 1—10 ; resp. 1—3.
अग्नायनः	III, 18, 16.	X, 160, 5.
अग्निना अवरौरिषः	VI, 6, 1 ; VII, 10, 12.	I, 3, 1—3.
अग्निना वायना	IX, 20, 34.	III, 58, 7.
अग्निनावेह गच्छतम्	X, 4, 5.	V, 78, 1—3.
अग्नालं यत्	V, 11, 7 ; VI, 10, 3.	I, 91, 21.
अग्नसु मे जरितः सभिवेजः	XVII, 9, 5.	X, 27.
अग्नावि देवम्	VII, 17, 3.	VII, 21.
अग्नावि सोम इन् ते	XII, 26, 8 ; XVIII, 18, 4.	I, 84, 1—3 ; resp. 1—6.
अग्नावि सोमः पूषङ्गत	VII, 23, 7.	X, 104.
अग्नोवै	XVI, 13, 14.	X, 59, 5—7.
अग्नावाह्याम्	V, 14, 19 ; VI, 10, 11 ; IX, 2, 3.	VIII, 42, 1 ; resp. 1—3.
अग्नावि मना	XVI, 21, 27.	VIII, 52, 9, 10.
अग्नि सोमो अयं तुतः	XIII, 7, 2.	VIII, 94, 4—9.
अग्नेव तु प्रतरम्	IX, 3, 4 ; XII, 12, 5,	X, 42, 1—10 ; resp. 1—3.
अग्नूरि वो गार्हपत्यानि	IV, 12, 10.	VI, 15, 19 C.
उत्तु		
अग्न्यं तद्विः	VI, 10, 10.	II, 38, 11.
अग्ना अग्ना इदञ्चषः	XVIII, 11, 2.	{ VI, 42, 4.
अग्नः अग्ने	X, 6, 14 ; XII, 4, 9.	

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
चक्षा इदु	X, 11, 7.	
चक्षा इदु प्र तवये	XII, 4, 17.	{ I, 61.
चक्षाकलप्ने चधरम्	III, 10, 4; IX, 22, 5; 27, 2.	V, 4, 8.
चक्षाकलमन् पितरस्त चाप्तम्	XII, 11, 14.	IV, 42, 8—10.
चक्षिग्न्यदे	XIII, 29, 13.	II, 35, 14.
चक्ष पिवतम्	V, 10, 21.	VIII, 5, 14.
चक्ष प्रलाभ्	II, 11, 2.	IX, 54, 1.
चक्ष महे पुष वर्णांचि	IX, 12, 4.	VI, 44, 14.
चक्ष वामस्य पवित्रस्य इतेतुः	XVIII, 22, 7.	I, 16 4.
चक्ष ए लक्षणस्तरम्	X, 3, 12; 8, 12.	V, 82, 2, 3.
चहं ददेभिः	VI, 11, 11.	X, 125, 1—6.
चहं दो टप्पते	IX, 16, 3.	X, 49.
चहं च लं च	XVI, 18, 12.	VIII, 62, 11.
चहं भुवम्	IX, 11, 3; X, 4, 11; 11, 7.	X, 48.
चहम छाप्तम्	X, 8, 15.	VI, 9.
चा कलशा चनूपत	VII, 15, 8.	IX, 65, 14.
चा कलशेषु धावति	VII, 15, 8.	IX, 17, 4.
चाग्न्द्रेः	V, 6, 7.	IV, 53, 7.
चा गोमता	X, 9, 4; XV, 8, 16. 17.	VII, 72, 1—3; resp. 72, 78.
चाग्निं न स्तृतिभिः	X, 5, 2; XVIII, 23, 7.	X, 21; resp. 21, 1—6.
चाग्निरग्नाति	XII, 11, 16.	VI, 16, 19—21.
चा घा ये	III, 12, 8.	VIII, 45, 1.
चा घा ये चग्निभित्वे	XII, 11, 20; XVIII, 7, 6.	VIII, 45, 1—3; resp. 1—14.
चा चर्वित्राः	XVII, 9, 5.	I, 177.
चा दू न इन्द्र चुम्नम्	VII, 15, 3; IX, 12 1.	VIII, 81, 1; resp. 1—3.
चा दू न इन्द्र मंड्यक्	IX, 13, 2.	III, 41.
चा दू न इन्द्र दन्वहन्	IX, 12, 1; XVIII, 13, 4.	IV, 32, 1—3; resp. 1—21.
चा दू भर	III, 2, 5.	III, 36, 9.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigvedo.</i>
आ ते अग्न इधीमहि	XII, 10, 11.	V, 6, 4.
आ ते अग्न ऋचा	XII, 10, 11.	V, 6, 5—7.
आ ते पितः	IV, 20, 2; VI, 11, 10; VIII, 6, 3.	II, 33, 1—15; resp. 1—6: resp. 1.
आ ते बस्तो मनो यमत्	IX, 23, 12; XII, 11, 16.	VIII, 11, 7; resp. 7—9.
आ ते शुक्लो वृषभः	VI, 10, 7.	VI, 19, 9.
आदान्त्र	V, 10, 8.	IX, 74, 4.
आ लश्चवा गर्हि	IX, 16, 1.	VIII, 82, 4—6.
आ ला गिरः	X, 5, 4.	VIII, 95, 1—3.
आ ला गिरो रथीरिष	XVIII, 18, 13.	VIII, 95, 1—9.
आ ला जुषः	X, 7, 3.	I, 134 1.
आ ला रथं यशोतये	VII, 19, 8; XV, 2, 5; XVII, 9, 2.	VIII, 68, 1—3.
आ ला यहन्तु इरण्यः	VII, 4, 1; IX, 5, 4; XI, 7, 4.	I, 16, 1—9; resp. 1—3.
आ ला विश्वलाश्वः	IX, 19, 3.	I, 5, 7—9.
आ ला विश्वलिंग्स्वः	IX, 19, 3; XVIII, 7, 12.	VIII, 92, 22—24; resp. 22—33.
आ ला सहस्रम्	XII, 9, 11.	VIII, 1, 24—25.
आ लंता नि चौदत	IX, 16, 1.	I, 5, 1—3.
आदिग्निः प्रथमं इधिरे वसः	XVIII, 6, 5.	I, 83, 4—6.
आ दग्धिः	V, 10, 8.	VIII, 72, 8.
आदह सधाय	IX, 17, 2.	I, 6, 4—10.
आदित्यानामवसा	VIII, 1, 4.	VII, 51, 1.
आदित्यासा आदितिः	VIII, 1, 6.	VII, 51, 2.
आ देवानाम्	III, 8, 3.	X, 2, 3.
आ देवो यातु	VI, 10, 10.	VII, 45, 1.
आ देवो यातु सविता चु-	X, 5, 23; XVI, 1, 21.	VII, 45, 1—4; resp. 1.
रतः	VI, 10, 5.	VII, 97, 2.
आ दैवा	IX, 6, 1.	VII, 34, 4.
आ धूर्ण	X, 13, 13; XII, 3,	VII, 34, 4.
आ धूर्णस्ते	23; XVIII, 15, 6.	

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyanā.</i>	<i>Rigveda.</i>
ॐ धेनवः	VI, 7, 7.	V, 43, 1.*
ॐ न इन्द्रो दुरात्	X, 2, 5.	IV, 20.
ॐ न इन्द्रो दुरादा च	XII, 3, 9.	IV, 20.
ॐ आसात्		
ॐ नः क्षुत उप वाजेभि- रूपी	XII, 3, 13,	IV, 29.
ॐ नस्ये गन्तु मत्पुरः	XVIII, 18, 4.	I, 175, 2—5.
ॐ नूनमस्तिनोर्विदिः	V, 10, 11.	VIII, 9, 7.
ॐ नो अग्ने चुचेतुना	III, 16, 24.	I, 79, 9.
ॐ नो गन्तम्	VII, 11, 2 ; XII, 2, 15.	V, 71.
ॐ नो गोमन्तम्	XI, 8, 3.	VIII, 5, 10—12.
ॐ नो दिवो बुहतः पर्व- तादा	VI, 10, 2.	V, 43, 11.
ॐ नो देव	X, 9, 4.	VII, 30, 1—3.
ॐ नो देवः सविता आय- माणः	VI, 10, 10.	VI, 50, 8.
ॐ नो वर्द्धिः	XII, 2, 14.	X, 35, 10.
ॐ नो भद्राः	VIII, 3, 16 ; X, 13, 18 ; XI, 15, 9 ; XV, 3, 1 ; XVIII, 22, 8.	I, 89, 1—8. 10 ; resp. 1—10.
ॐ नो भर दक्षिण	VII, 15, 3.	VIII, 81, 6.
ॐ नो मित्रावरणा	VII, 11, 2 ; XI, 8, 3 ; XII, 1, 3.	III, 62, 16—18; resp. 16.
ॐ नो मित्रावरणा+	VIII, 12, 7.	VII, 65, 4.
ॐ नो यज्ञं दिविस्युशम्	X, 6, 6 ; XIV, 57, 5.	VIII, 101, 9. 10.
ॐ नो वायो	X, 6, 6 ; XIV, 57, 5.	VIII, 46, 25 ; resp. 25—26.
ॐ नो विश्वाभिरुतिभिः	V, 9, 21 ; VI, 6, 4 ; X, 5, 4.	VIII, 8, 1—3 ; resp. 1—23.
ॐ नो विश्वाभिरुतिभिः	VI, 10, 7.	VII, 24, 4.
सज्जोवाः		

* According to the Commentary.

† Comm. हयगाडिमिति । अप्रथमापि विष्टप्रायात्

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ॐ नो विश्वातु इवः	X, 6, 6; XVIII, 10, 9.	VIII, 90, 1—3; resp. 1—6.
ॐ नो विष्वे सजोषसः	XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.	VIII, 54, 3. 4.
आपूर्णं अस्य	VII, 17, 11.	III, 32, 15.
आपो अशान्	IV, 15, 4.	X, 17, 10.
आपो न देवीः	VI, 7, 6.	I, 83, 2.
आपो रेवतीः	VI, 3, 11; IX, 20, 7.	X, 30, 12.
आपो हि इता	IV, 11, 6; 15, 3; VIII, 6, 7; 7, 12. 20; IX, 28, 6; XIV, 57, 7.	X, 9, 1—3; resp. 1—9; resp. 1.
आ यायस्य	I, 15, 4.*	I, 91, 16.
आ यायस्य समेतु ते	VII, 5, 17; 15, 4.	I, 91, 16; resp. 16—18.
आ प्र इव परावतः	XVIII, 13, 7.	VIII, 82, 1—7.
आ भाति	V, 9, 23; VI, 6, 6; XV, 8, 14.	V, 76, 1—5; resp. V, 76, 77.
आ मन्त्रैरिद्ध	XII, 9, 11.	III, 45, 1. 2.
आ मन्त्रैरिद्ध इरिभिः	IX, 5, 9; XVIII, 11, 3.	III, 45, 1—3; resp. 1—5.
आमातु पक्षमैरय	XVIII, 11, 2.	VIII, 89, 7.
आ मित्रे इवणे	X, 4, 5.	V, 72, 1—3.
आ मे इवम्	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	VIII, 85.
आ य इत्के न खादिनम्	III, 13, 17.	VI, 16, 40.
आर्य गौः	X, 13, 21. 27; XIII, 11, 2. 5.	X, 189, 1—3.
आ यद्गौः	XI, 11, 7.	V, 17, 1—4.
आ यद्गौः पलौः	X, 7, 7.	VII, 34, 20.
आ यत्यतन्ति	IX, 6, 15.	VIII, 69, 10.
आ यालिन्द्रिर्वद्ये	X, 2, 4.	IV, 21.

* Comm. आ यायस्य समेतु ते पुरोनुवाक्या—३ आ यायस्य महिन्नमेत्येजा न भवति । गायत्रीर्हितलात् । अप्रायम्याच । एवमपि सति यावस्तोते सकलपादपाठः । अनेकैव ग्रामेण तत्र तिक्तो मा भवत्तिति । गनु आपायितवतीनामिति तत्त्वोत्तोः कथं संदेहः । आपोहिष्टोयाभिरतिवदाशङ्केत । सोमायायने तु सोम विष्वेभिरश्मभिरिति लिङ्गात् सुतरामाशङ्केत । तत्त्वात्सकलपादपाठः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ॐ याहि छत्राम्	XII, 4, 13.	VIII, 62, 4—6.
ॐ याहि वरसा सह	X, 9, 16; XVIII, 15, 3.	X, 172.
ॐ याहि सुषुम्	VII, 12, 1. 2; XII, 1, 4.	VIII, 17, 1—13 resp. 1—3.
ॐ याद्यक्षिभिः	X, 4, 5.	V, 40, 1—3.
ॐ याद्यक्षिभिः सुतम्	XVIII, 12, 6.	V, 40, 1—3.
ॐ याद्यवोऽम्	XI, 4, 9.	III, 43.
ॐ याद्यवोऽमुप वन्धुरेण्डः	XVIII, 19, 6.	III, 43.
ॐ वद्रासः	X, 6, 20; XI, 6, 8.	V, 57.
ॐ व इन्द्रं क्रियं यथा	XVIII, 18, 5.	I, 30, 1—5.
ॐ वां रथः	X, 7, 4; 8, 3.	I, 135, 4; resp. 4—6.
ॐ वां रथो रीदसी वद्ध-	VI, 6. 6.	VII, 69—74.
धानः		
ॐ वां राजानो	IX, 2, 5; XII, 10, 5.	VII, 84; resp. 1—3.
ॐ वां वाहिष्ठः	XI, 6, 2.	VIII, 26, 4—6.
ॐ वां सहस्रम्	X, 6, 6; XI, 6, 2.	IV, 46, 3—5.
ॐ वां धियः	X, 7, 3.	I, 135, 5.
ॐ वासुपद्माम्	V, 18, 8.	II, 41, 21.
ॐ वां मित्रावद्या	VIII, 12, 7.	I, 152, 7.
ॐ वायो भूम्	X, 10, 4; 11, 5.	VII, 92, 1; resp. 1—3. 5.
ॐ विश्वदेवम्	IX, 26, 3; X, 3, 13;	V, 82, 7; resp. 7—9.
	XVI, 1, 21.	
ॐ विश्वासा	X, 11, 5.	VII, 70, 1—3.
ॐ वृश्वरा	VI, 10, 9.	VI, 60, 3.
ॐ वृश्व पुरुषो	XVIII, 8, 13.	VIII, 61, 3—6.
ॐ वेधस्म	VI, 10, 5.	V, 48, 12.
ॐ वो राजान्	XIV, 57, 3.	IV, 3, 1.
ॐ वो वद्यु	VIII, 2, 8.	I, 85, 6.
ॐ गर्वे	X, 11, 8.	VIII, 18, 16—19.
ॐ घुञ्चा	X, 12, 8.	VII, 68, 1—3.
ॐ गृः शिश्रामः	VIII, 15, 10.	X, 103.
ॐ शुत्रम्	XII, 26, 6.	I, 10, 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आश्चिनावश्चावत्या	VI, 6, 2.	I, 30, 17—19.
आ स एतु य ईवदा	XVI, 11, 24.	VIII, 46, 21 ff.
आ सत्यो यातु	X, 11, 7 ; XI, 14,	IV, 16.
	11 ; XII, 3, 13.	
आ सत्यो यातु मध्यर्वा अ-	XVIII, 19, 8.	IV, 16.
जीवी		
आ सुते सिष्ठत त्रिष्टु	V, 10, 11.	VIII, 72, 13.
आइ पिण्ड्	III, 16, 6.	X, 15, 3.
इच्छनि ला	XII, 5, 22.	III, 30.
इलामग्रे	V, 19, 9.	III, 1, 23.
इलायास्ता	III, 14, 11.	III, 29, 4.
इत्या हि योमे	X, 6, 9 ; XII, 5, 11.	I, 80, 1—16 ; resp. 1 —3.
इत्या हि योम इष्टद	XVIII, 6, 4.	I, 80, 1—3.
इदं वयो चुतम्	IX, 14, 1.	
इदं वयो चुतमन्तः	VII, 19, 9 ; XVII,	} VIII, 2, 1—3 9, 3.
इदं विष्णुः	I, 8, 8, XV, 8 ; 11.	I, 22, 17 ; resp. 16— 12.
इदं च्छ्वेजसा	IX, 15, 1 ; XVIII,	III, 51, 10—12. 7, 15.
इदं न एकं पर ऊ त एकम्	XVIII, 1, 8.	X, 56, 1.
इदं ते पाचं सनवित्तमिन्द्र	IX, 14, 3.	X, 112, 6.
इदं ते योर्यं मधु	VII, 4, 3.	VIII, 65, 8.
इदं त्यपाचम्	IX, 10, 4.	VI, 44, 16.
इहमापः	I, 12, 8 ; V, 18, 12.	I, 23, 22—24.
इहमित्या	X, 8, 14 ; XII, 8, 2 ;	X, 61. 9, 6.
इन्द्र इत्योमपाः	X, 8, 6.	VIII, 2, 4—6.
इन्द्र इत्योमपा एकः	XVIII, 7, 4.	VIII, 2, 4—27.
इन्द्र इषे	X, 11, 8.	VIII, 93, 34.
इन्द्र ऋभुभिर्वौजविद्धिः	VIII, 2, 5 ; XIV, 3,	III, 60, 5 ; resp. 5— 12.
		7.
इन्द्रं यथं महाधने	IX, 26, 3.	I, 7, 5.
इन्द्रं वर्धन्	IX, 18, 1.	VIII, 13, 16—18.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṃkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्र विश्वः	XI, 11, 12; XII, 26, 1.	I, 11, 1—8; resp. 1 —3.
इन्द्रं विश्वा चवीष्टव् इन्द्रं हवाय इत्तरे	XVIII, 18, 3. XVIII, 6, 2; 12, 3.	I, 11, 1—8. VIII, 12, 22; resp. 22—24.
इन्द्रंतो विश्वतः	I, 8, 14; IX, 27, 2 (Comm.)	1, 7, 10.
इन्द्रं सत	XII, 4, 21; XIV, 24, 4; 38, 22.	X, 89
इन्द्रः किञ्च	XI, 14, 8.	X, 111, 8.
इन्द्रः पूर्णिष्ठु	VII, 28, 6.	III, 84.
इन्द्रः तुवेषु विस्तेषु	IX, 18, 1; XVIII, 12, 1.	VIII, 18, 1—8; resp. 1—38.
इन्द्र नाग्नम्	IX, 20, 24; XII, 9, 16.	VII, 82, 26. 27.
इन्द्र नाग्नपिरम्	VII, 12, 4.	III, 40, 2.
इन्द्र नागम्	III, 1, 8; VI, 10, 7.	X, 180, 8.
इन्द्र ओष्ठम्	XII, 9, 16.	VI, 46, 5. 6.
इन्द्र तुव्यनिकाक्षम्	XI, 12, 5.	VI, 44, 10—19.
इन्द्र विधातु	X, 4, 10.	VI, 46, 9. 10.
इन्द्र विधातु ग्रस्तम्	VI, 18, 8.	VI, 46, 9.
इन्द्र ना ग्रस्तम्	VII, 4, 7; 12, 3; IX, 9, 2.	III, 40, 1; resp. 1— 9.
इन्द्र रथ	XI, 9, 9.	X, 100.
इन्द्रं नरः	VI, 10, 7; X, 11, 5.	VII, 27, 1; resp. 1— 3.
इन्द्र नेहोय रद्विहि	VII, 19, 10; XII, 6, 12 etc.	VIII, 53, 5. 6.
इन्द्र पितु तुभ्यं तुतो महाय	XI, 10, 7.	VI, 40.
इन्द्र महतः	VII, 19, 2; X, 5, 8.	III, 51, 7; resp. 7— 9.
इन्द्र महत् इ याहि सो-	XIV, 3, 6.	III, 51, 7—9.
मश्		
इन्द्रमिह्निविनः	VII, 14, 1; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 7, 1—8.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रियाधिको वृहत्	IX, 10, 1; XIII, 7, 5.	I, 7, 1—3; resp. 1— 10.
इन्द्रियेवसातये	X, 5, 18.	VIII, 3, 5. 6.
इन्द्रियावसीशावसोजसा	XII, 26, 1.	I, 11, 8. 6. 7.
इन्द्र वानेषु	IX, 10, 2.	I, 7, 4—10.
इन्द्रवायू इमे	VII, 2, 2; 10, 10.	I, 2, 4; resp. 4—6.
इन्द्रवायैषां सुतानाम्	X, 4, 5.	V, 51, 6. 7.
इन्द्रव वायवेषां सोमानाम्	X, 5, 4.	IV, 47, 2—4.
इन्द्रव सोमम्	VIII, 2, 7.	IV, 50, 10.
इन्द्र सोमं सोमपते	X, 3, 8; XIV, 33, 22.	III, 32.
इन्द्र सोमसिमं पिव	XII, 5, 9.	X, 24, 1—3.
इन्द्र सोमं पिव चतुरा	VII, 8, 5.	VII, 15, 1 ff.
इन्द्रव नु वीर्यादि	VII, 20, 8; X, 13, 14; XVIII, 19, 2.*	I, 32.
इन्द्रा को वा वदणा	XII, 11, 22.	IV, 41.
इन्द्राद्वौ अवसा	I, 8, 11; XII, 2, 8.	VII, 94, 7; resp. 7— 9.
इन्द्राद्वौ आ गतं शुतम्	VII, 13, 1. 2. 4; XII, 1, 5.	III, 12, 1—10, resp. 1—3.
इन्द्राद्वौ युं द्य नः	XVIII, 16, 1.	VIII, 40.
इन्द्राद्वौ युवासिमे	XII, 1, 5.	VI, 60, 7—9.
इन्द्रा नु पूष्णा	VI, 11, 1.	VI, 57.
इन्द्रापूर्णोः प्रिथमप्येति	XVI, 3, 32.	I, 162, 2D.
इन्द्राय महते शुतम्	IX, 10, 1; XVIII, 6, 2.	VIII, 92, 19—21.
इन्द्राय चास ग्रायत	IX, 5, 9; XII, 12, 12; XVIII, 13, 10.	VIII, 98, 1—3; resp. 1—12.
इन्द्राय चोकाः प्रदिवो वि- दानाः	VII, 17, 10.	III, 36, 2.
इन्द्राय हि स्तोः	X, 7, 11; XII, 3, 12.	I, 131, 1; resp. 1— 3.
इन्द्रा याहि चित्तभाजो	VII, 10, 13.	I, 3, 4—6.
इन्द्रायेन्दो मरत्वे	VII, 15, 16.	IX, 64, 22—24.

* According to the Comm.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रावद्या मधुमत्तमस्य	IX, 2, 6.	VI, 68, 11.
इन्द्रावद्या युवमध्यराय	XII, 10, 8. 12; 11, 15.	} VII, 82.
इन्द्रावद्या यवमध्यराय च:	IX, 2, 4; XIV, 35, 2.	
इन्द्रावद्या सुतपौ	VIII, 2, 6.	VI, 68, 10.
इन्द्राविष्णु पितवम्	VIII, 2, 10.	VI, 69, 7.
इन्द्राविष्णु मदपती मदा- नाम्	IX, 4, 7.	VI, 69, 3..
इन्द्रे अग्ना	VII, 14, 1.	
इन्द्रे अग्ना नमो बृहत्	XII, 1, 5.	} VII, 94, 4—6.
इन्द्रेण लं चि	XII, 1, 4; XVIII,	I, 6, 7—9.
	2, 2.	
इन्द्रेहि मतिष	IX, 14, 1. 2.	I, 9.
इन्द्रो इधीषः	IX, 6, 11; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 84, 13—15.
इन्द्रो मदाय	X, 6, 16; XII, 4, 12; XII, 7, 6.*	I, 81, 1—9; resp. 1 —3; resp. I, 81, 1—9; 82, 1—5.
इन्द्रो रथाय	X, 11, 6; XI, 4, 8.	V, 31.
इन्द्रो राजा	VI, 10, 7.	VII, 27, 3.
इन्द्रं यज्ञम्	III, 12, 5.	I, 91, 10.
इन्द्रं यम	VIII, 6, 13.	X, 14, 4.
इन्द्रं योमम्	IV, 2, 10; VIII, 2, 11; X, 8, 15.	I, 94, 1—16; resp. 1.
इन्द्रं जीवेभ्यः	IV, 16, 5.	X, 18, 4.
इन्द्रं नु मायिनय्	X, 5, 8.	VIII, 76, 1—3.
इन्द्रं गो यज्ञम्	V, 18, 1; X, 12, 15; XV, 1, 25.	III, 21.
इमभिन्नं सुतं पित	XI, 11, 19; XII, 26, 7. 8.	I, 84, 4. 5; resp. 4— 6.
इम्नूष	X, 6, 2. 20.	VI, 15, 1—9.
इम्नूष वो अतिथिमुषुधुधम्	XIV, 57, 9.	VI, 15, 1—4.
इन्द्रं महे विद्याय	XV, 3, 2.	III, 54.

* Comm. इन्द्रो मदायेति चतुर्दश

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इमं ने वर्ष	III, 14, 5 ; IX, 26, 3 (Comm.)	I, 25, 19.
इमा अभि प्र शोकुमः	XII, 11, 20.	VIII, 6, 7—9.
इमा उ ला	XI, 5, 1.	
इमा उ ला पुरतमस्य	X, 10, 5 ; XIV, 24, 4; 60, 2; 71, 8.	
इमा उ ला परतमस्य ला- रीवें वौरं इमा इवनो	XIV, 50, 2.	VI, 21.
इमा उ ला पुरवद्या	XI, 11, 11.	VIII, 3, 3, 4.
इमा उ ला दिविद्युः	VI, 6, 8 ; X, 6, 6.	VII, 74, 1—6 resp. 1—3.
इमा उ ला भृष्टमः	XII, 11, 24.	III, 62, 1—3.
इमा अुकामाः	II, 4, 4 ; VI, 10, 2.	VII, 95, 5.
इमा नारीः	IV, 16, 6.	X, 18, 7.
इमानि वां भावधेष्यानि	XII, 11, 17.	VIII, 59, 1—5.
इमा नु कम्	X, 10, 7 ; XII, 12, 14.	} X, 157.
इमा नु के भुवना दीपथाम्	XVIII, 15, 2.	I, 102, 1—10.
इमी ते धियम्	IX, 17, 8 ; X, 10, 6.	VIII, 42, 3.
इमी धियं सिद्धमात्रम्	V, 6, 8 ; VI, 10, 11.	III, 36.
इमामूऽु	VII, 24, 5.	II, 6, 1—3.
इमी ते ज्ञेये समिथस्	V, 11, 2, 10.	I, 114.
इमा वद्राय	IV, 20, 2.	VII, 46.
इमा वद्राव चिरत्वमन्ते	IV, 20, 2.	VIII, 48.
इमे विप्रस्य	VI, 4, 1.	VII, 1, 18.
इमी चप्ते	II, 2, 15.	VIII, 101, 13.
इयं या गीचिकिंची	XVIII, 11, 2.	VII, 94, 1.
इयं वामस्य	III, 12, 7.	VII, 94, 1—9 ; resp. 1—3.
इयं वामस्य मन्त्रः	VII, 18, 4 ; XII, 1, 5.	VIII, 74, 7—9.
इयं ने गवसी	XIV, 56, 6.	VI, 61, 1—3.
इयमहद्यात्	X, 5, 4 ; 6, 6 ; 8, 8.	I, 13, 10.
इयं नदारम्	I, 15, 4.	I, 21, 1—5 ; resp. 1 —6.
इर्वेकाप्ती उप फले	VII, 18, 8 ; XII, 2, 18.	

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इष्व नः	III, 13, 14.	VII, 59, 11.
इष्व नः	X, 2, 7.	III, 60.
इष्व यात	VIII, 2, 3.	IV, 35.
ईलिष्वा हि	VI, 4, 9.	VIII, 23.
ईष्व च जा	IX, 23, 12.	III, 1, 15.
ईक्षेषः	I, 4, 8.	III, 27, 13—15.
ईष्व यावाष्यिनी	V, 9, 24; VI, 6, 12.	I, 112.
उपो जस्ते	XI, 7, 7.	VII, 20.
उच्चाक्षाय	VII, 4, 10.	VIII, 43, 11.
उच्चिष्टं स्मोभर	XV, 23 (p. 193, 11. 12).	I, 28, 9: 5—8.
उच्छ्रयते वन्यस्याते	V, 15, 8.	III, 8, 3.
उच्छ्रुतमाना	IV, 15, 8.	X, 18, 12.
उच्छ्रुत्स	IV, 15, 8.	X, 18, 11.
उत ग्रा वन्न	I, 15, 4.	V, 46, 8.
उत वामदिते महि	II, 2, 14; IX, 27, 2. (Comm.)	VIII, 67, 10.
उत देवा ववहितम्	XVI, 18, 4.	X, 187.
उत नः प्रिया	X, 4, 5; 8, 4; XI, 6, 2.	VI, 61, 10—12.
उत नो देवहितिः	XI, 6, 2.	VIII, 25, 10—12.
उत नो व्रश्युद्विष	III, 7, 5.	III, 18, 6.
उत नो व्रिष्वुधः इष्वोतु	VIII, 6, 8.	I, 186, 5.
उत ब्रुहत्तु जनावः	III, 18, 17.	I, 74, 3.
उत माता बृष्टिवा	X, 7, 12.	X, 64, 10.
उत वा विजु	III, 8, 19.	I, 153, 4.
उत स्या नः सरस्वती वीरा	X, 3, 5; 6, 7.	VI, 61, 7—9.
उत स्या नः सरस्वती चु- पाणा	X, 10, 4; XVII, 8, 10.	VII, 95, 4—6.
उगिष्ठताव पञ्चत	VII, 16, 2. 3. 4; X, 18, 6.	X, 179, 1. 2. 3; resp. 1.
उगिष्ठद्वोजसा	X, 13, 6.	VIII, 76, 10.
उगिष्ठद्वोजसा सह	XII, 1, 4; XVIII, 2, 2; 7, 15.	VIII, 76, 10—12.
उगिष्ठ प्रस्त्रपञ्चते	IV, 16, 7; V, 10, 9; 14, 9; X, 3, 7.	I, 40, 1. 2; resp. 1

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उत्तर्वैथार्ण धृषता	XIV, 49, 3.	VI, 18, 13 D (Cf. तम् इति).
उत्ते स्त्रामि	IV, 15, 8.	X, 18, 13.
उत्ता मन्दन् लोमाः	XVIII, 13, 6.	VIII, 64.
उत्त्वर्यो वृद्धर्चीषि	XI, 13, 26.	VII, 62, 1.
उदग्रे शुचयः	II, 2, 10 ; III, 19, 11.	VIII, 44, 17.
उदप्रुतः	IX, 3, 4 ; XII, 12, 9.	X, 68.
उदिन्वस्य रिष्टते	VII, 24, 3 ; XII, 4, 22 ; XVIII, 8, 10.	VII, 32, 12, 13 ; resp. 12—16.
उदीरताम्	III, 16, 5 ; VIII, 6, 12 ; 7, 16 ; [XIV, 57, 11.]	X, 15, 1 ; resp. 1—3.
उदीरय	III, 13, 12.	V, 42, 3.
उदीराताम्	VI, 6, 2 ; XV, 8, 13.	VIII, 73, 1—18 ; resp. 1—9.
उदीर्व नारौ	XVI, 13, 13.	X, 18, 8.
उदीर्वातः पतिवती	XVI, 13, 13.	X, 85, 21.
उदीर्वातो विश्वावसो	XVI, 13, 13.	X, 85, 22.
उदुन्नमं वक्षण	VI, 10, 11 ; VIII, 11, 5.	I, 24, 15.
उदु त्यं जातवेदसम्	IX, 20, 21 ; XVIII, 2, 2, 3, 5.	I, 50, 1—9 ; resp. 1 —3.
उदु त्यदर्शतम्	XI, 13, 27 ; XIII, 8, 2.	VII, 66, I4, 15.
उदु त्ये मधुमत्तमाः	VII, 23, 5 ; XII, 4, 22.	VIII, 3, 15, 16.
उदु व्रश्याषि	VII, 23, 8 ; XII, 4, 3 ; XVIII, 19, 9.	VII, 23.
उदु अ देवः सविता इ-	X, 6, 18.	VI, 71, 4—6.
मूरा:		
उदु अ देवः सविता उवाय	X, 8, 14.	II, 38.
उदु अ देवः सविता रि-	V, 10, 12 ; X, 4, 14 ; XIV, 8, 12.	VI, 71, 1 ; resp. 1—3.
रस्या		
उहेदभिः	VII, 12, 4 ; IX, 11, 2 ; XII, 2, 7.	VIII, 93, 1—3 ; resp. 1—33.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ॐ इभि अत्तमधम्	XVIII, 2, 2.	VIII, 93, 1—3.
उद्यत्वः	IX, 14, 3.	V, 31, 3.
उद्युप्त्य	IX, 6, 18.	VIII, 69, 7.
उद्यम्	IV, 13, 1.	I, 50, 10.
उदां चक्षः	X, 9, 4.	VII, 61, 1—3.
उदां चक्षुर्वरय शुप्रतीकम्	XIV, 35, 2.	VII, 61.
उप ऋमसा भर्	VII, 15, 3.	VIII, 81, 7.
उप वे खोमान्	IX, 26, 3 (Comm.)	I, 114, 9.
उप लाग्ने	II, 12, 2 ; V, 14, 11.	I, 1, 7—9.
उप ला आमयः	XIV, 52, 5.	VIII, 102, 13—15.
उप ला जुङ्कः	II, 2, 17.	VIII, 44, 5.
उप नः सुतमा गतम्	VII, 11, 4.	V, 71, 3.
उप नः सुतमा गहि सोम-	IX, 18, 3.	III, 42.
उप नो इरिमिः [मिन्द]	X, 8, 9 ; XI, 9, 3.	VIII, 93, 31—33.
उपत्रयन्तो वध्वरम्	II, 11, 2 ; VI, 4, 1 ; X, 2, 2 ; XIV, 51, 12.	I, 74, 1 ; resp. 1—9 ; resp. 1, 2.
उप प्रागात्	XVI, 3, 23.	I, 163, 12, 13.
उप प्रियम्	V, 14, 16.	IX, 67, 29.
उपसद्याय	V, 11, 1. 11 ; VI, 4, 1.	VII, 15, 1—3 ; resp. 1—15.
उप खक्षेषु	XII, 2, 20.	VIII, 72, 15.
उपङ्गताः	III, 16, 6.	X, 15, 5.
उप झये	V, 10, 1.	I, 164, 26.
उपो रद्धे	VI, 5, 6.	VII, 77—80.
उपो षु षट्णुष्टि	III, 17, 2.	I, 82, 1.
उभयं षट्णवत्	VII, 20, 7 ; XII, 5, 19 ; XVI, 21, 27.	VIII, 61, 1, 2 ; resp. 1—4.
उभा हेवा दिविस्था	X, 8, 5.	I, 23, 2, 3.
उभा पिवतम्	V, 10, 18 ; IX, 20, 32.	I, 46, 15.
उभा वाम्	II, 11, 2 ; VI, 10, 9.	VI, 60, 13.
उमे यदिन्द्र	XII, 3, 10.	X, 134, 1—3.
उर्वं यज्ञाय	XII, 26, 4.	VII, 99, 4—6.
उर्वं हि राजा	III, 14, 20 ; VIII, 10, 2.	I, 24, 8.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उर्वं गः	VI, 10, 7; IX, 6, 1; 26, 3; XI, 14, 18; XIII, 5, 2.	} VI, 47, 8.
उर्वं गो शोकमनु मेषि वि- द्वाण्	XVIII, 4, 1.	
उरोह इन्द्र राथसः	XVIII, 18, 7.	V, 38, 1. 2.
उरौ मदान्	III, 5, 5.	III, 1, 11.
उर्वी इच्छी	III, 12, 9.	I, 185, 7.
उर्मा यत्तरस्त्रैरथामण्	XIV, 27, 18.	V, 29, 9 A (Cf. अर्चमा).
उर्मास्त्रा	III, 16, 28.	X, 16, 12.
उर्मु तु चः	VII, 22, 6.	IV, 20, 4.
उरुसः पूर्वोः	XV, 3, 2.	III, 55.
उवस्त्रिवस्त्र	VI, 5, 10.	I, 92, 13—15.
उवासानला	XI, 9, 10; 12, 17.	X, 36.
उच्चो भद्रेभिः	VI, 5, 4.	I, 49.
उर्ध्वं च तु चः	V, 15, 8.	I, 36, 13.
उर्ध्वं च तु चो अधरथा शोतर्	XIV, 56, 2. 3.	IV, 6, 1—9. 10. 11.
उर्ध्वी अधिः	X, 11, 5.	VII, 39, 1—3.
उर्ध्वी गः	V, 15, 3.	I, 36, 14.
उर्जीयौ वज्रौ	VII, 23, 9.	V, 40, 4.
उर्जुनीती	X, 9, 16.	I, 90, 1—5.
उर्जुनीती गः	XII, 2, 14.	I, 90, 1.
उर्तस्य वि शृणुः (पाद)	XIV, 16, 10.	IV, 28, 8 (Cf. कर्ता महात्).
उर्तुर्जनिती	IX, 4, 3; XI, 14, 10. 22; XII, 26, 12.	II, 18, 1—13; resp. 1—9.
उर्वेन चो	III, 8, 19; IX, 27, 2.	I, 23, 5.
उर्धवित्ता	X, 6, 6.	VIII, 101, 1. 2.
उर्धभुविभा	X, 6, 18.	IV, 84.
उर्मु त्वं दग्ध विषः	VII, 15, 7*	IX, 15, 8.
उर्तं उर्जनित उर्ध्वम्	VII, 15, 7.	IX, 15, 7.

* Comment: तु स्तुप्रतीक्षेप्राथमेन अवस्था। It remains doubtful, whether the verses have been arranged in the Sāṅkhāyana S'ākha in the same order as in the S'ākala S'ākha.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
एता च त्वाः	VI, 5, 12.	I, 92, 1—4.
एतायाम्	XI, 8, 5.	{ I, 33.
एतायामो गच्छ इन्द्रम्	XIV, 11, 8.	
एति प्र होता	VI, 4, 11; XI, 4, 13;	I, 144, 1—7; resp.
	XIV, 56, 5.	1. 2.
एवेनाये ब्रह्मणा	I, 15, 17.	I, 31, 18.
एतो निन्दं स्वाम	XII, 25, 7.	VIII, 24, 19*—21.
एदु मध्यो मदिनरम्	XII, 25, 6.	VIII, 24, 16—18.
एता वः	VI, 4, 7.	VII, 16.
एता वो अग्निम्	XIV, 54, 3.	VII, 16, 1. 2.
एन्द्र नो गथि	XII, 25, 6.	VIII, 98, 4—6.
एन्द्र याहि इरिभिः	IX, 28, 13; XI, 14, 25; XVIII, 18, 10.	VIII, 34, 1; resp. 1 —15.
एन्द्र यात्प	X, 8, 9.	I, 130.
एन्द्र सात्त्विम्	I, 8, 12; IX, 12, 2.	I, 8, 1; resp. 1—10.
एवाग्नीर्गीतमेभिः	XIV, 57, 15.	I, 77, 5.
एवा लामिन्द्र वत्तिष्ठत्	VII, 22, 5.	IV, 19.
एवा च इन्द्रो मधवा	VIII, 6, 17.	IV, 17, 20.
एवा पिते	VIII, 3, 15; IX, 27, 2.	IV, 50, 6.
एवा वस्तु	V, 14, 20; VI, 10, 11.	VIII, 42, 2.
एवा ज्ञासि वौरुद्धः	X, 6, 14; XII, 12, 1.	VIII, 92, 28; resp. 28—30.
एवा ज्ञासि सूचता	XII, 12, 1.	I, 8, 8—10.
एवेदेष तुविकूर्मिः	XVIII, 7, 5.	VIII, 2, 31—39.
एष प्र पूर्वीः	XI, 14, 16.	I, 56.
एषो उषाः	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	I, 46, 1—15; resp. 1 —9.
एहि स्तोर्मां अभि सर	XVIII, 18, 2.	I, 10, 4—12.
एहू च प्रवाणि	II, 5, 15; IX, 2, 2.	VI, 16, 16; resp. 16 —21.
ऐभिरग्ने	XI, 7, 4; XIV, 52, 5.	I, 14, 1—3.
ऐभिरग्ने सरथम्	VIII, 5, 1.	III, 6, 9.
ओमासस्त्वर्षणैष्टतः	VII, 10, 14; X, 9, 16.	I, 3, 7—9.

* Comm. उचित्र त्रायामाङ्गिन इति श्रुतेः । प्रायम्याच वैशमनसः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
स्त्री वृं शो अग्ने	X, 8, 3.	I, 139, 7—9.
चौवेष्टुवद्	XIV, 51, 11.	VIII, 102, 4.
क इं वेद	XI, 11, 19; XII, 4, 4.	VIII, 33, 7; resp. 7 —9.
क इं अळाः	X, 5, 24.	VII, 56.
क उ अवत्	VI, 6, 6.	IV, 43. 44.
क उ अवलक्षतमो यज्ञिषा-	XVII, 8, 7.	IV, 43.
नाम्		
कतरा पूर्वा	X, 8, 14.	I, 185.
कथा वे अग्ने इत्यत्तम	XIV, 57, 12.	I, 147, 1—3.
आयोः		
कथा देवानाम्	XI, 4, 10; 15, 8.	X, 64.
कथा महाम्	XII, 3, 7.	IV, 23*
कथा महामहधस्तस्य इतुः	XIV, 16, 9; XVII, 8, 8.	IV, 28.
कथा राधाम्	XII, 2, 14.	I, 41, 7.
कदा चन स्त्रीरसि	II, 12, 7.	VIII, 51, 7.
कदा भुवन्दद्यक्षयाणि	XII, 5, 13.	VI, 35.
कदा वसो स्तोत्रम्	XII, 4, 10.	X, 105, 1—3.
कदित्या	XI, 12, 13.	I, 121.
कदु न्वस्य	XI, 11, 11; XII, 5, 1; XVI, 21, 28.	VIII, 66, 9. 10.
कद नूनं कधप्रियः	X, 10, 8.	I, 38.
कदुञ्जाय	III, 5, 6; IV, 20, 2.	I, 43.
कं ते दाना असत्त	XV, 8, 9.	VIII, 64, 9—11.
कं नयः	XI, 11, 11; XII, 4, 1; XVI, 21, 25.	VIII, 3, 13. 14.
कष्ठङ्गः	XII, 24, 2.	X, 101, 12.
कथा वे अग्ने अङ्गिरः	XIV, 52, 7.	VIII, 84, 4—6.
कथा लं न जत्या	VII, 22, 2.	VIII, 93, 19—21.
कथा नस्त्रिः	VII, 22, 2.	IV, 31, 1—3.
कथा नो अग्ने विवसः	III, 5, 3.	VII, 8, 3.

* According to the commentary.

<i>Pratīka.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
कथा शुभा	X, 9, 12; 11, 12; XI, 2, 4; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 39, 9; 84, 5; XV, 2, 9; 7, 1; XVI, 21, 31; 23, 18.	I, 165.
कथा शुभा सवयसः सनौराः	XV, 2, 9.	
कस्तु उषः	VI, 5, 2.	I, 30, 20—22.
कस्मिन्न	VII, 22, 3; XVI, 21, 23.	VII, 32, 14. 15.
कस्ते जानिः	XIV, 52, 5. 7.	I, 75, 3—5.
कस्य बूँ कतमस्याहृता- नाम्	XV, 22 (p. 192, 12).	I, 24, 1.
का राधत्	V, 9, 20; IX, 20, 12.	I, 120, 1—9.
कावेभिरदाभ्या	XII, 2, 5. 15.	VII, 66, 17—19.
का सुषुप्तिः	XII, 3, 11.	IV, 24.
किमु अष्टः	X, 8, 14.	
किमु अष्टः किं यविष्ठो च चाजग्न्	XVIII, 22, 6.	I, 161.
कुवित्तुनः	III, 5, 4.	VIII, 75, 11.
कुविदज्ञ	IX, 23, 11; X, 10, 4.	VII, 91, 1; resp. 1. 3.
कुविदज्ञ नमस्ता ये दधासः	XVII, 8, 5. 6.	VII, 91, 1—3; 4—6.
कुविदज्ञ यवमनः	XIII, 3, 4.	X, 181, 2.
कुह शुतः	X, 5, 20.	X, 22.
क्षणुच्य पाजः	V, 9, 11.	IV, 4, 1—5.
क्षणा रजांसि पत्प्रतः	III, 5, 10.	VIII, 43, 6.
के छा नरः	XVI, 11, 9.	V, 61.
को नु वां मिचावृणौ	X, 6, 18.	V, 41.
को वस्तावा वस्तवः को व-	XVII, 8, 9.	IV, 55.
रुता		
क्रौलं वः	III, 15, 15.	I, 37.

<i>Pratika.</i>	<i>Sōṅkháyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
क त्वं वौरः	X, 10, 5; XI, 8, 4; 11, 9; [XII, 13, 5]; XV, 8, 18.	V, 30, 1—12.
ज्ञेयस्य पतिना	XV, 8, 15.	IV, 57, 1—3.
गत्यानां त्वा	V, 9, 18; 14, 19.	II, 23, 1—19; resp. 1.
गन्धवे इत्या	V, 10, 25.	IX, 83, 4.
गयस्यानो	III, 7, 3; 15, 8.	I, 91, 12.
गर्भे नु सन्	XII, 3, 11.	IV, 27.
गायत्साम	X, 11, 6; XI, 11, 9.	I, 173.
गायत्नि त्वा	XI, 11, 12; XII, 26, 22.	I, 10, 1—12; resp. 1—6.
गायत्नि त्वा गायत्चिदः	XVIII, 6, 2.	I, 10, 1—3.
गावो यवम्	XVI, 13, 17.	X, 27, 8—11.
गैर्भित्विषः	VI, 10, 9.	VII, 93, 4.
गैर्भिर्वैर्धे दृष्टं चर्वणीनाम्	XIV, 23, 4.	VI, 18, 1 D (Cf. तत् दृष्टि)
(Pāda).		
मृष्णाना जमदग्निना	VII, 2, 7.	III, 62, 18.
मृहमेधात्र चा गत	III, 15, 9.	VII, 59, 10.
गोमदधावत्	VI, 10, 8.	V, 57, 7.
गोमदूष	VI, 6, 2.	II, 41, 7. 8.
गोमां चग्ने	IV, 12, 10.	IV, 2, 5—7.
गौरमैतेत्	V, 10, 6.	I, 164, 28.
ग्रावाणेव	VI, 6, 6.	II, 39.
दृष्टं मिलिते	VIII, 4, 1.	II, 3, 11.
दृष्टवत्तौ भवनानाम्	X, 4, 14; XIV, 3, 12.	VI, 70, 1—3.
दृष्टेन शावाष्ठियो	XI, 6, 5.	VI, 70, 4—6.
चतुर्छिष्टव्	XVI, 3, 24.	I, 162, 18.
चर्वणीधत्तम्	IX, 2, 3.	III, 51, 1—3.
चिन्त इच्छिश्चोः	XI, 8, 7.	X, 115.
चिन्त देवानाम्	IX, 20, 22; XI, 13, 9. 24; XII, 9, 13.	I, 115.
जनस्य गोपाः	VI, 4, 11; XI, 7, 12.	V, 11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
जनिष्ठा उपः	VII, 19, 15 ; XI, 13, 20.	X, 73, 1—6 ; resp. 1 —11.
जनिष्ठा उपः सद्ये तुराय	XIV, 31, 5 ; 49, 2.	X, 73.
जनीयनः	II, 4, 5 ; VI, 11, 8.	VII, 96, 4 ; resp. 4—6.
जारमाणः	XV, 8, 7.	X, 118, 5—7.
जारावेष्ट	XV, 8, 7.	I, 27, 10—12.
जातो जायते	V, 15, 3.	III, 8, 5.
जायेदस्तम्	X, 1, 11.	III, 53, 4.
जुषस्त्र सप्रथस्त्रम्	V, 18, 1 ; VI, 4, 1 ; 12 ; XV, 1, 25.	I, 75.
जुष्टो दमूनः	III, 1, 4.	V, 4, 5.
जुषेथां यज्ञम्	XII, 2, 21.	VIII, 38, 4—10.
तं यज्ञायाम्	VI, 6, 6.	I, 183, 184.
तं वो दग्धम्	VII, 23, 3 ; XII, 9, 11.	{ VIII, 88, 1. 2.
तं वो दग्धवौष्ठम्	XVIII, 10, 8.	
तं श्यासः	IX, 24, 8.	VII, 97, 6.
तं च शश्वन ईलवे	II, 2, 6.	V, 14, 3.
तच्चन्तरथम्	VIII, 3, 14.	I, 111.
तं चेमित्या	V, 10, 26.	VIII, 69, 7.*
तं चेमित्या नमस्त्विनः	XVIII, 8, 4.	I, 36, 7. 8.
तच्चुः	III, 17, 6 ; IV, 13, 1 ; 15, 4 ; X, 21, 11.	VII, 66, 16.
तत मे	X, 8, 18 ; XI, 5, 4 ; XVI, 20, 16.	I, 110.
तत दून्द्रियम्	X, 11, 7.	I, 103.
तत्त्वा यामि	III, 14, 5 ; VI, 10, 11.	I, 24, 11.
तत्त्वा यामि	XII, 9, 11.	
तत्त्वा यामि स्त्रौर्यम्	VII, 23, 3 ; XVIII, 8, 11.	{ VIII, 3, 9. 10.

* Comm. प्रागाधमष्टमं मण्डलं तत्त्वम् प्रागाधिका।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तत्सवितुर्वैरेषम्	II, 10, 2 ; 12, 7 ; V, 5, 2 ; X, 6, 17 ; 9 —16.	III, 62, 10 ; resp. 10 —12.
तत्सवितुर्वैष्णवे	VIII, 3, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 1—3.
तत्सु वा मिचावद्या	VIII, 12, 7.	V, 62, 2.
तद्य वाचः	I, 6, 13 ; XIV, 56,	X, 53, 4.
तदस्तु मिचावद्या	VIII, 8, 10.	V, 47, 7.
तदस्तै नवम्	IX, 13, 3.	II, 17.
तदस्याजीकम्	XIII, 29, 18.	II, 35, 11.
तदस्येऽपश्यत	IX, 17, 3.	I, 103, 5.
तदिदासीय	XI, 2, 6 ; XIV, 39, 9 ; 84, 5 ; XV, 8, 1 ; XVI, 21, 31 ; 23, 18.	X, 120.
तदिदास भुवनेषु ष्ठेषम्	XV, 2, 18 ; XVIII, 1, 4.	X, 120, 1—9 ; resp. 1—3.
तदिद्वाव आ भर	XII, 25, 3.	VIII, 24, 25—27.
तदु प्रथक्षतम्	V, 10, 8.	I, 62, 6.
तदेवस्य	X, 3, 14.	IV, 53.
तदेवस्य सवितुर्वैष्णं गद्यत्	XVIII, 22, 4.	VI, 45, 22—24.
तद्वा गाय	XV, 8, 10.	VIII, 68, 7—9.
तं तमिष्टु	X, 4, 6.	X, 53, 6.
तन्तुं तन्त्र्	I, 15, 15 ; II, 6, 13 ; VIII, 6, 16.	
त वे मदम्	XII, 12, 7.	VIII, 15, 4—6.
तं ला यज्ञेभिः	X, 5, 6.	VIII, 68, 10—12.
तं देवा बुधे	XIV, 57, 8.	II, 2, 3.
तद्वस्तुरौपम्	I, 15, 4.*	III, 4, 9.
तद्वस्तुरौपमध योषयिलु	XIII, 4, 2.	

* Comm. तद्वस्तुरौपमध योषयिल याच्छेति । अनु तद्वस्तुरौपमझ्नभिति प्रथमा । कस्यादतिक्रम्यते । उच्चते । चिह्नप् याच्या कर्तव्या । अ च सा चिह्नप् । यच्च पुनर्जिष्टुष्यति पुरोगुपाकारेव विनियोगान्तमित्यते तत्र सकलपादपाठः संदेहबुद्धासार्थः । तद्यथा । पिशङ्करूपः सुभरो वयोधाक्षम्बस्तुरौपमध योषयिल देवस्त्वहा सविता विश्वरूप इति

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तपेष्यन्ते	V, 9, 10.	III, 18, 2.
तमस्य द्यावाष्टिष्ठी	X, 10, 5; XII, 26, 13.	X, 113.
तमस्य रात्रा	V, 14, 17.	I, 156, 4.
तमिन्द्रं जोहवैषि	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 13.
तमिन्द्रं जोहवैषि मध्यवाक्-	XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.	VIII, 97, 13—15.
मुप्रम्		
तमिन्द्रं वाजयामसि	X, 6, 16; XII, 1, 4.	VIII, 93, 7—9.
तमीष्विष्व	XII, 1, 5.	VI, 60, 10—12.
तमु दुष्टि	VII, 20, 9; X, 9, 13; 11, 18; XI, 10, 10; 14, 8; XIV, 29, 7; 57, 16.	VI, 18.
तमु दुष्टि यो अभिभूत्योजाः	XIV, 23, 3; 49, 2.	
तमु खोतारः	V, 11, 7.	I, 156, 3.
तमोष्विष्वः	XIV, 51, 10.	X, 91, 6.
तं प्रवद्या	X, 13, 22; XI, 12, 13; XV, 3, 10. 11.	V, 44, 1—13.
तं मर्जयन्त	III, 13, 17.	VIII, 84, 8.
तम्बनि प्र गाथत	XII, 12, 7. 12; XVIII, 12, 4.	VIII, 15, 1—3; resp. 1—12.
तथोरिद्वत्यव्	V, 13, 5.	I, 22, 14.
तरणिरिष्विष्वासति	VII, 24, 2.	
तरणिरिद्	XII, 5, 6.	} VII, 32, 20. 21.
तरणिविष्वद्वर्णतः	III, 18, 6.	I, 50, 4.
तरोभिष्वः	VII, 24, 2.	
तरोभिः	XII, 5, 6.	} VIII, 66, 1. 2.
तव वायष्टतस्यते	III, 18, 5.	
तव वायो	XI, 8, 3.	} VIII, 26, 21.
तवार्थं सेवाः	VII, 17, 9.	III, 35, 6.
तवेदिन्द्राहमाशसा	XVIII, 11, 2.	VIII, 78, 10.
तस्याः समुद्रा अधि विच-	XVIII, 22, 7.	I, 164, 42.
रक्षि		

पूर्वेनवाक्या इति । अग्नीषोमीयप्रकृतिलब्धत् लाङ्गस्य तु स्वप्रतीकलात् प्राथम्यात् तद्वलु-
रौपमद्वृतमितिमा भूदिति सकलपादपाठः । एवं वैशामिचीर्णां पश्चो यातयामले
वासिष्ठौ प्रशुच्यते ।

<i>Pratika.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda,</i>
ता अस्य सूददोहसः	XVIII, 1, 28 ; 2, 7 ; 3, 3 etc.	VIII, 69, 3.
ता वां विश्वस्	XI, 6, 2:	VIII, 25, 1—3.
तां वां धेनम्	X, 7, 7.	I, 137, 3.
तां सु ते कौतिम्	X, 10, 6.	X, 54.
ता नः शस्त्रम्	XII, 1, 3.	V, 68, 3—5.
ता नो राष्ट्रन्	X, 7, 7.	VII, 34, 22.
ता शेषिष्ठम्	VI, 10, 9.	VI, 60, 2.
ता हि शस्त्राः	XII, 1, 5.	VII, 94, 5—7.
ता उवे यथोरिदम्	XII, 1, 5.	VI, 60, 4—6.
तिष्ठा तु कम्	VIII, 8, 1.	III, 53, 2.
तिष्ठा हरौ	IX, 15, 4; X, 11, 6; XI, 6, 3; XIV, 29, 7; 57, 16.	III, 35, 1; resp. 1—11.
तीव्रशाभिवयसः	XIV, 21, 3.	X, 160.
तीव्राः सोमास चा गर्वि	X, 3, 5.	I, 23, 1.
तुभ्यं हिन्द्वानः	X, 7, 8.	II, 36, 37.
तुभ्यं ता अङ्गिरसम्	IX, 23, 12.	VIII, 43, 18.
तुभ्येदमिन्द्र परि विष्वते	XVIII, 17, 2.	X, 167, 1.
मधु		
तुभ्ये दिमा	X, 5, 19.	VII, 22, 7—9.
तुविश्वस्य	X, 13, 9; XV, 2, 1.*	VIII, 68, 2. 3.
द्वनीये धानाः सवने	VIII, 2, 1.	III, 52, 6.
तेते अग्ने	VI, 4, 3.	VI, 16, 27.
ते नः सन् यज्ञाः	XII, 2, 14.	VIII, 83, 2.
ते नो रत्नानि	X, 11, 8.	I, 20, 7. 8.
ते सत्येन	X, 9, 4.	VII, 90, 5—7.
ते स्याम ये अग्नये	II, 2, 6.	IV, 8, 5.
ते हि स्यावाश्चिद्यौ	X, 3, 14.	
ते हि स्यावाश्चिद्यौ विष्व-	XVIII, 22, 5.	{ I, 160.
शंभवा		

* Comm. माधविद्वने सवने मरत्वतीयशस्त्रस्य चिकडुकौथानिच्छन्दसा प्रतिपद्धतिः।
तुविश्वस्य तुविक्रतो इत्यतरे। इत्येष प्रातिपद्धत्यः।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ते वि यज्ञेषु यज्ञियास	VI, 10, 6.	VII, 39, 4.
जमः:		
तोशा इच्छणा	XII, 2, 18.	III, 12, 4—9.
त्वं सु मेषम्	IX, 8, 3 ; X, 9, 12 ; XI, 13, 20.	I, 52, 1—8 ; 10—14 ; resp. 1—15.
त्यम् वः	IX, 7, 3.	VIII, 92, 7—33.
त्यम् वः सचासाहम्	X, 5, 20 ; XV, 8, 8.	VIII, 92, 7—9 ; resp. 7—12.
त्यम् वौ अप्रवणम्	X, 6, 14.	VI, 44, 4—6.
त्यम् षु (तार्त्य)	XI, 14, 28 ; XII, 11, 12.	X, 178.
त्यागु ज्ञियान्	IX, 24, 3.	VIII, 67, 1.
जय इन्द्रस्य योमाः	X, 4, 6.	VIII, 2, 7—9.
चिकडुकेषु महिषः	X, 13, 7 (चिकडुकीया) XII, 4, 23.	II, 22, 1 ; resp. 1—3. 4.
चिकडुकेषु महिषो यवा-	XV, 2, 1.	II, 22, 1.*
गिरे तुष्टिष्ठाः		
चिमूर्धानम्	XIV, 57, 11.	I, 146, 1—3.
चिद्धिङ्गो अद्य	VI, 6, 12.	I, 34.
चौणि इता	XIV, 51, 12.	III, 9, 9 (=X, 52, 6).
अर्धमा	X, 4, 8 ; 11, 6 ; XIV, 27, 12 ; XVI, 21, 19.	V, 29.
लं राजेन्द्र ये च देवाः	XIV, 25, 5.	I, 174.
लं विश्वस्य अगतः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 12.
लं सोम लक्तुभिः	V, 11, 7 ; VII, 19, 13.	I, 91, 2.
लं सोम पित्रभिः	III, 16, 4 ; VIII, 4, 2.	VIII, 48, 13.
लं सोम प्रचिकितः	III, 16, 4 ; V, 5, 2 ; VI, 10, 3.	I, 91, 1.
लं सोम महे भग्य	III, 16, 24.	I, 91, 7.
लं सोमासि सत्पतिः	I, 8, 1.	I, 91, 5.
लं हि च्छेवत्	VI, 4, 3 ; X, 3, 3 ; XI, 13, 18 ; 15, 3.	VI, 2, 1—9 ; resp. —10.

* See page ६००, note *.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ॐ श्वरे अग्निना	III, 13, 17.	VIII, 43, 14.
ॐ श्वरे प्रथमो मनोता	V, 19, 18.	VI, 1.
ॐ श्वाहि चेरवे	VII, 20, 4.	VIII, 61, 7. 8.
ॐ च सोम बो वशः	IX, 23, 6. (Comm.)	I, 91, 6.
ॐ इूतः	III, 14, 12.	II, 92, 1.*
ॐ न इच्छा भर	XII, 25, 3.	VIII, 98, 10—12.
ॐ नस्ति जत्या	XV, 3, 3.	VI, 48, 9. 10.
ॐ नो अग्ने अधरात्	IV, 2, 9.	X, 87, 20.
ॐ नो अग्ने वरषस्य	VIII, 8, 10.	
ॐ नो अग्ने वरषस्य विद्वान्	II, 5, 31; VIII, 11, 6; XV, 23 (p. 193, 14).	IV, 1, 4.
ॐ ग्रह ईल्लितः	III, 16, 10.	X, 15, 12.
ॐ ग्रहे मृहिपतिः	XIV, 55, 3.	VII, 16, 5. 6.
ॐ ग्रहे घुमिः	XI, 9, 8.	II, 1.
ॐ ग्रहे इविषेदाः	XIV, 56, 7—10.	II, 1, 7—9; 10—12; 13—16; 1—6.
ॐ ग्रहे प्रथमो अक्षिरा इविः	X, 4, 15; XIV, 53, 6.	I, 31, 1—18; resp. 1.
ॐ ग्रहे यज्ञानाम्	VI, 4, 1; XI, 15, 14; XIV, 53, 4.	VI, 16, 1—26; resp. 1—6; resp. 1—3.
ॐ ग्रहे वरण	XV, 13, 3.	V, 3.
ॐ ग्रहे यज्ञन्	X, 4, 3.	I, 45, 1—9.
ॐ ग्रहे यौवन्यशः	II, 4, 7.	VII, 15, 12.
ॐ ग्रहे व्रतपाः	II, 4, 8.	VIII, 11, 1.
ॐ ग्रहे सप्ताः	II, 2, 13.	V, 13, 4.
ॐ नित्यप्रथाः	XIV, 55, 3.	VIII, 60, 5. 6.
ॐ निन्द्र पतूतिंषु	XII, 9, 11.	VIII, 99, 5. 6.
ॐ निन्द्र यशा असि	XII, 9, 11.	VIII, 90, 5. 6.
ॐ निमा ओषधीः	VI, 10, 3.	I, 91, 22.
ॐ भगो नः	II, 4, 7.	VI, 13, 2.
ॐ महा इन्द्र तुभ्यं च	X, 10, 6; XII, 3, 20.	IV, 17.
ॐ महा इन्द्र यो च	X, 10, 6; XII, 4, 20.	I, 63.
ॐ या मन्त्रो	XIV, 22, 5.	X, 84.

* Comm. न लं इूतो असत्ये इति । नि व्वेतेति हे इति नोत्तर्ण शास्कान्तरे पाठक्रमाद्यन्वात् ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
स्या वयं सप्तवन्	X, 7, 11 ; XII, 4, 16.	I, 132, 1—6 ; resp. 1 —3.
त्वां चित्रश्वस्म	III, 15, 10 ; V, 5, 6.	I, 45, 6.
त्वामग्न चतुर्यावः	XI, 6, 8 ; XIV, 56, 4.	V, 8.
त्वामग्ने पुङ्करात्	III, 13, 17.	VI, 16, 13—15.
त्वामग्ने मनीषिणः	VI, 4, 9.	III, 10.
त्वामग्ने मानुषीः	III, 5, 3.	V, 8, 3.
त्वामिदा	XII, 5, 4.	VIII, 99, 1. 2.
त्वामिदा च्छो जरः	XVIII, 10, 10.	VIII, 99.
त्वामिदि चत्वामहे	VII, 20, 4.	VI, 46, 1. 2.
त्वावतः पुङ्कवसो	IX, 5, 3 ; XVIII, 14, 2.	VIII, 46, 1 ; resp. 1 —20.
त्वे वस्तुनि पुर्वजीक हेताः	III, 5, 10.	VI, 5, 2.
त्वे च यत्पितरस्त्रिय इद्ध	XII, 3, 21.	VII, 18, 1—21.
इधिक्रावणो अकारिष्य	IV, 13, 2 ; XII, 25, 1.	IV, 39, 6.
इधर्ढ च	X, 7, 7.	I, 139, 9.
इत्ता न्हगो न वारणः	XI, 12, 4.	VIII, 33, 8—10.
इति नो चग्ने इत्तः	III, 2, 4.	II, 2, 7.
दिवसिदा दुहितरम्	XVIII, 13, 3.	IV, 30, 9—22.
दिवि चयन्ना	X, 11, 5.	VII, 64, 1—3.
दिवो चक्षः	III, 18, 6.	VII, 63, 4.
दिव्यं सुपण्म्	VI, 11, 8.	I, 164, 52.
हुहिनि सप्त	V, 10, 8.	VIII, 72, 7.
दूतं वः	VI, 4, 1 ;	
दूतं वो विश्वेदसम्	X, 10, 8 ; XIV, 51, 14.	{ IV, 8.
दूरादिष्व	VI, 6, 2 ; XV, 8, 13.	VIII, 5, 1—36 ; resp. 1—9.
देव लष्ट्यद चारबलमानद्	XIII, 4, 3.	X, 70, 9.
देवं देवं वोऽवसे देवं देवम्	X, 6, 6.	VIII, 27, 13—15
देवरम्भषा सविता विश्वरूपाः	XIII, 4, 2.	III, 55, 19.
देवानामिद्	X, 10, 7.	VIII, 83.
देवानां पत्नौः	I, 15, 4 ; VIII, 6, 9 ; 7, 13.	V, 46, 7. 8.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
द वाच्छवे	XI, 5, 6; 12, 16;	X, 66.
	14, 33.	
देवीं वाचम्	IX, 28, 6.	VIII, 100, 11.
देवो वा इविषोदाः	VIII, 6, 5.	VII, 16, 11. 12.
दीर्घेन गाम्	V, 10, 8.	X, 42, 2.
द्यावा नः इथिवौ इमम्	V, 13, 5.	II, 41, 20.
स्मैनं य इन्द्र	X, 11, 7; XI, 14, 5;	VI, 20.
	XII, 6, 14; XIV,	
	27, 12; 71, 3.	
इ स्यस्त्वन्द	VIII, 15, 7.	X, 17, 11.
द्वे वै-	IX, 28, 11.	X, 85, 16.
द्वे नासः-	XVI, 11, 15.*	VII, 18, 22—25.
द्वे सुनौ अश्टश्वं पितृष्टाम्	XVI, 13, 18.	X, 88, 15. 16. 18. 19.
धानावन्नम्	VII, 1, 2.	III, 52, 1.
धारयन्तः	IX, 24, 3.	II, 27, 4.
धारावराः	X, 4, 15; XI, 9, 8.	II, 34.
धीरां लस्य	XII, 10, 8.	VII, 86.
धेनुः प्रलस्य	VI, 6, 6.	III, 58.
ध्यानात्पिलादुदरन्न ग- भाः	XIV, 49, 3.	X, 73, 2 D (Cf. जनिषा उपः)
न किरिन्द्र लदुन्नरः	XVIII, 13, 2.	IV, 30, 1—6.
न किष्टं	XII, 5, 8. 18; 9, 11.	VIII, 70, 3. 4.
न ता अर्दा	IX, 28, 6 (Comm).	VI, 28, 4.
न ला वृद्धनः	XII, 5, 18; 9, 11.	{ VIII, 88, 3. 4.
न ला वृद्धनो अद्भयः	XVIII, 6, 2.	
न दं व ओद्वीनाम्	XVIII. 1, 12. 13. 14. 15. 21.	VIII, 69, 2.
न प्रसिद्धे	IX, 26, 3; XVI, 1, 21.	IV, 54, 4.
न मसेदुप सौदत	V, 10, 7.	IX, 11, 6.
न मो महद्गः	I, 6, 13.	{ I, 27, 13.
न मो महद्गो न मो अर्भ- केभः	XV, 22 (192, 22).	

* It appears from this Sūtra that Rigveda VII, 18 consists of two hymns.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अमो लिचस्य	IX, 20, 23.	X, 37.
न योऽपविद्:	XIV, 52, 5.	I, 74, 7—9.
न वेनवः:	XIV, 32, 4.	X, 85, 19.
न सौमदेव आपत्	XVIII, 8, 5.	VIII, 70, 7—12.
न सिंह यश्च रामश्च	XVI, 13, 10.	X, 86, 17.
न हि वे वचस्	XII, 11, 21.	I, 24, 6—15.
न हि वे अस्ति अभक्तः	X, 11, 8.	VIII, 30, 1.
नाके सुपर्णैः	V, 9, 17; 10, 15.	X, 123, 6.
नाभिं यज्ञाचास्	III, 3, 5.	VI, 7, 2.
नासत्याध्याम्	VI, 6, 6; 11, 4; IX, 20, 12.	I, 116. 117. 118; resp. 116, 1—6.
नि गच्छता	XVIII, 9, 4.	III, 31, 9.
नि वर्तन्वम्	IV, 16, 10; VII, 6, 8.	X, 19.
नि होता	III, 14, 12.	II, 9, 1.
नू रत्ना ते	X, 7, 11.	I, 132, 4.
नू चित्पुर्वोजाः	X, 3, 15.	I, 58.
नू नो रास्त सहस्रवत्	III, 7, 5.	III, 13, 7.
नू मर्त्तः	XII, 26, 2. 19.	VII, 100.
क्षणाम् ला क्षतमं गौर्भि- क्षयैः	XIV, 3, 7; XVIII, 19, 7.	III, 51, 4—6.
न्यु षु वाचस्	IX, 9, 4.	I, 53.
पत्त जना	X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.	X, 53, 5.
पत्तमत्तम्	V, 9, 14; XI, 14, 17. 28.	X, 177.
पलीवक्तः कुता रमे	XVIII, 7, 14.	VIII, 93, 22—33.
पथस्याथस्	III, 5, 7; VI, 10, 4.	VI, 49, 8.
पन्य इदुप ग्रायत	IX, 19, 2.	VIII, 32, 17—19.
षन्यपन्यं इत्पुतारः	IX, 19, 2.	VIII, 2, 25—27.
परा याहि मध्यन	X, 1, 11.	III, 53, 5.
परावतः	X, 4, 14; XI, 9, 14.	X, 63.
परि ते दूर्लभः	II, 12, 7.	IV, 9, 8.
परि ला गिर्वणः	V, 9, 12; 13, 10.	I, 10, 12.
परि प्र योम ते रसः	VII, 15, 8.	IX, 67, 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
परेचिवांसम्	XV, 9, 5 ; XVI, 13, 2.	X, 14, 1—5 ; resp. 1 —8.
परो मात्रया	XII, 26, 19.	VII, 99, 1—6.
पर्जन्याय	III, 13, 4.	VII, 102, 1.
पर्वतस्थिद्	III, 15, 15.	V, 60, 3.
पवित्रं ने	V, 9, 15 ; VII, 15, 13.	IX, 83, 1. 2.
पाता सुतमिन्द्रो असु शोभं हस्ता इत्यम्	IX, 8, 3.	VI, 44, 15.
पात्मा वेऽप्यसः	IX, 7, 1.	IX, 92, 1—6.
पावका नः सरखतौ	II, 4, 4 ; VII, 10, 15.	I, 3, 10 ; resp. 10— 12.
पावीरवी कल्पा	VI, 10, 2.	VI, 49, 7.
पाहि न इन्द्र	X, 7, 11.	I, 129, 11.
पाहि नो अग्न एकया	XIV, 54, 1.	VIII, 60, 9. 10.
पाहि नो अग्ने रक्षसः	XIV, 54, 1.	I, 36, 15. 16.
पितृक्षयः	VII, 19, 14 ; X, 13, 10.	I, 64, 6.
पित्रीषि देवान्	I, 9, 1 ; V, 19, 21.	X, 2, 1.
पिब वर्धस्त्र	VII, 24, 6.	III, 36, 3.
पिबा सुतस्य रसिनः	VII, 20, 6 ; XII, 7, 5 ; 9, 11.	VIII, 3, 1. 2 ; resp. 1—24 (?)
पिबा सोममधि	XI, 10, 10.	VI, 17, 1—14.
पिबा सोममधि यमुग्म	VII, 17, 5—7.	VI, 17, 1. 2. 3.
पिबा सोममधि यमुप तदेः	XIV, 11, 8 ; 23, 3.	VI, 17.
पिबा सोममिन्द्र मन्त्रतु ला	VII, 20, 11 ; X, 5, 9.	VII, 22, 1 ; resp. 1 —6.
पिबा सोममिन्द्र सुवानम्	X, 7, 11.	I, 130, 2.
पिबा सोमं मदाय कम्	XII, 26, 7.	VIII, 95, 3—5.
पिग्गरूपः सुभरो वयोधाः	XIII, 4, 2.	II, 3, 9.
पौवो अग्नान्	IX, 23, 11.	VII, 91, 3.
पुचमिव	XV, 15, 12.	X, 131, 5.
पञ्चेष वाग्	XII, 10, 6.	VII, 85, 1—3.
पुराणमोक्तः सर्वां शिवं नः	XV, 8, 21.	III, 58, 6—9.
पुरां भिन्दुः	XII, 26, 21.	I, 11, 4—6 ; 1—3.
पुरीषासः	IX, 24, 9.	III, 22, 4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
पुरु ला	VI, 4, 9.	I, 150.
पुरुप्रिया एः	XI, 9, 3.	VIII, 5, 4—6.
पुरुरणा चिद्	XII, 1, 3.	V, 70, 1—3.
पूषन्तव	III, 13, 13.	VI, 54, 9.
पूषा चुबन्धः	VI, 10, 4.	VI, 58, 4.
पूषमा आशः	VI, 10, 4.	X, 17, 5.
पूचस्य इष्णः	X, 3, 15.	VI, 8.
पृथ्वामिला परमन्तरथियाः	XVI, 6, 2.	I, 164, 34. 35.
पृष्ठो दिवि	II, 5, 3; IX, 27, 2 (Comm.).	I, 98, 2.
प्र अभ्युः	X, 5, 23.	IV, 33.
प्र कारवः	VI, 10, 1.	III, 6, 1.
प्र छतानि	IX, 8, 1.	VIII, 32, 1—3.
प्र छतान्यूजीष्णः	XVIII, 7, 10.	VIII, 32, 1—30.
प्र चोदसा	VI, 10, 2; X, 9, 4; 11, 5.	VII, 95, 1; resp. 1 —3.
प्र घा च्वस्य	IX, 16, 4; X, 8, 9; XII, 6, 17.	II, 15, 1; resp. 1— 10.
प्र चर्षण्डः	I, 8, 11; VI, 10, 9.	I, 109, 6.
प्र चिचम्	III, 13, 14.	VI, 66, 9.
प्रजापते	IV, 10, 4; 18, 4; X, 13, 23; 21, 1; XV, 3, 11.	X, 121, 10.
प्रजापते न लद्	XVI, 7, 3.	
प्र षो देवौ	X, 5, 5.	VI, 61, 4—6.
प्र तत्त्वेष्य शिपिविष्ट	XIII, 9, 2; XV, 3, 5.	VII, 100, 5—7.
प्र तद्विष्युः	V, 7, 3.	I, 154, 2.
प्र तद्विष्युः स्वतते	XV, 3, 5.	I, 154, 2—4.
प्र तवसौम्	VIII, 6, 6.	I, 143.
प्र तार्यासुः	XVI, 13, 5.	X, 59.
प्रति प्रियतमम्	VI, 6, 14.	V, 75.
प्रति यदापः	VI, 7, 4.	X, 30, 13.
प्रति वां स्वर उदिते	X, 10, 4; XI, 9, 3; XII, 1, 3; 2, 4.*	VII, 66, 7—9.

* Comm. प्रति वां स्वर उदिते मित्रं मृषीष इत्येवमादिकसुचः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्रति शुताय	X, 12, 17.	VIII, 32, 4—6.
प्रति श्वा चूनरौ	VI, 5, 2 ; IX, 28, 9 ; X, 12, 8.	IV, 52, 1—7 ; resp. 1 ; resp. 1—3.
प्र ते अग्ने इविष्टतौम्	XIV, 54, 2.	III, 19, 2.
प्र ते धाराः	VII, 15, 14.	IX, 57, 1.
प्र ते अहे	IX, 6, 6 ; 18, 4 ; XI, 14, 10 (सर्वेहर्ण).	X, 96, 1—3 ; resp. 1 —13 ; resp. 1—9.
प्र ते रथं निष्ठृतम्	XVIII, 11, 2.	X, 102, 1.
प्रत्यक्षै पिपीपते	VII, 7, 1 ; X, 6, 14 ; 12, 17 ; XI, 11, 18 ; XVIII, 17, 7.	VI, 46, 1—4 ; resp. 1—3.
प्रत्यु अद्वितीये	VI, 5, 8.	VII, 81.
प्रत्वचसः	VIII, 6, 4.	I, 87.
प्र ला मुहामि	I, 15, 9.	X, 85, 24.
प्रथमभाजम्	IX, 27, 7 ; XIII, 4, 3.	VI, 49, 9.
प्र देवता	VI, 7, 1 ; XIV, 51, 9.	X, 30, 1—11 ; 13—15.
प्र देवं देशा	III, 14, 9. 10.	X, 176, 2—4.
प्र द्यावा यज्ञैः इष्टिवी ए-	VIII, 3, 11.	I, 159.
ताष्ठा		
प्र द्यावा यज्ञैः इष्टिवी	X, 5, 23.	VII, 53.
नमोभिः		
प्र धारा अस्त्वा	VII, 15, 14.	IX, 30, 1.
प्र नन्द ब्रह्मणस्त्विः	VII, 19, 11.	I, 40, 5. 6.
प्रपथे पथाम्	VI, 10, 4.	X, 17, 6.
प्र पूर्वं विष्टुमधिं पुर-	XIV, 71, 4.	VI, 21, 9 C (Cf. इता उ ला परतमस्य)
न्निम्		
प्र प्र विष्टुभम्	IX, 6, 14.	VIII, 69, 1—3.
प्र वाहवा	VIII, 12, 8 ; IX, 27, 2.	VII, 62, 5.
प्र शुभ्रा वः	III, 15, 9.	VII, 56, 14.
प्र ब्रह्माणः	X, 10, 4.	VII, 42, 1—3.
प्र ब्रह्मतु चदनात्	XI, 13, 16.	VII, 36.
प्र मन्दिडाय	IX, 3, 3 ; XII, 25, 2. 4.	I, 57, 1—3 ; resp. 1 —6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ग मंदिराय मात्रम्	XII, 10, 7.	VIII, 103, 8. 9.
प्र मन्दिने	X, 11, 6.	I, 101.
प्र मित्रयोः	VII, 11, 4; XII, 1, 3.	VII, 66, 1—3; resp. 1—9.
प्र मित्राय	X, 6, 6.	VIII, 101, 5.
प्रथम्यवः	X, 8, 15.	{ V, 55.
प्रथम्यवो महतो भावह-	XVIII, 23, 3.	
हुयः		
प्र यद्गिरिषुभय्	X, 9, 17.	VIII, 7, 1—9 or 15.
प्र यन्मा वाजाः	X, 8, 19; XIV, 3, 12.	III, 26, 4—6.
प्र यार्भिर्यासि	IX, 23, 11.	VII, 92, 3.
प्र ये शुभ्यने	XI, 7, 12; 12, 15.	I, 85.
प्र ये वां मित्रावद्यता	XII, 2, 14.	VIII, 101, 3.
प्र य इत्याय मादनय्	IX, 8, 1.	VII, 31, 1—3.
प्र यः पातं रसुमन्यवः	XI, 12, 13.	I, 122.
प्र यः पात्तमन्यवः	IX, 4, 5; XII, 26, 15.	I, 155.
प्र यः शुक्राय	VI, 10, 1; X, 9, 2; XIV, 53, 2. 3.	VII, 4, 1; resp. 1— 10. resp. 1—7. 8. 9.
प्र यः सत्यायः	XII, 10, 3.	VI, 16, 22—24.
प्र यः सत्ताय्	IX, 12, 3.	
प्र यः सत्तं व्येहतमाय	XIV, 31, 5.	{ II, 16.
प्र यः स्फुर्क्षय्	XI, 8, 7.	V, 59.
प्र यामर्यासि	IX, 20, 32.	VII, 68, 2. 3.
प्र यायुमन्त्रा	IX, 23, 11.	VI, 49, 4.
प्र या महि च्छ्रवी	X, 11, 8.	IV, 56, 5—7.
प्र यौरया	X, 9, 4.	VII, 90, 1—3.
प्र ये देवाय	VII, 9, 3; X, 2, 2; XI, 10, 2; 13, 18; XVI, 7, 13; 14, 2.	III, 13.
प्र ये महे मतयः	XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10.	V, 87.
प्र ये महे महिष्मे भरभय	XII, 3, 8; XVIII, 17, 6.	VII, 31, 10—12.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhayana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्र वो मित्राणि	VII, 11, 3 ; XII, 1, 3.	V, 68, 1—5 ; resp. 1 —3.
प्र वो अद्वेष्य	X, 9, 4.	VII, 43, 1—3.
प्र वो यक्षम्	VI, 4, 7 ; XIV, 53, 5.	I, 36, 1—20 ; resp. 1. 2.
प्र वो वाजाः	I, 4, 7 ; XII, 10, 3.	III, 27, 1, resp. 1— 3.
प्र गंतमा	X, 6, 18.	V, 42.
प्र गर्भाण्य	X, 2, 9.	V, 54.
प्र शश्युवय	XII, 10, 12.	VII, 88.
प्र शुद्धिते देवो (प्रश्नोदीष)	X, 5, 23 ; 13, 18.	VII, 34.
प्र सचाञ्च चर्यवौनाम्	XII, 1, 4 ; XVIII, 13, 6.	VIII, 16, 1—3 ; resp. 1—12.
प्र सचाञ्च वृष्टु	XII, 10, 4.	V, 85.
प्र सचालो	X, 5, 24.	VII, 6.
प्र समाहिते	I, 8, 12.	X, 180, 1.
प्र तु असम्	VII, 23, 4 ; XII, 9, 11.	VIII, 50, 1. 2.
प्र त्वं मर्हे क्षुश्रवाय	XIII, 4, 3.	V, 42, 13.
प्र सो अप्ते	XII, 10, 7.	VIII, 19, 30. 31.
प्रस्तोऽः	XVI, 11, 12.	VI, 47, 22—23.
प्राप्तये वाचम्	IV, 2, 10 ; VI, 4, 1.	X, 187.
प्रातर्थावलिः	VII, 7, 2.	VIII, 38, 7.
प्रातर्थावाचा	V, 9, 22.	V, 77.
प्रातर्थुञ्जा	VI, 6, 2 ; VII, 2, 8 ; XI, 7, 4.	I, 22, 1—4 ; resp. 1 ; resp. 1—3.
प्राच्य धाराः	VII, 15, 14.	IX, 29, 1.
प्रियो गो असु विश्वपतिः	XII, 11, 18.	I, 26, 7—9.
प्रेतां यज्ञम्	V, 18, 4 ; X, 9, 16.	II, 41, 19 ; resp. 19 —21.
प्रेदं ग्रह	X, 6, 16.	VIII, 37.
प्रेदो अप्ते	II, 2, 15.	VII, 1, 3.
प्रेष्ट वः	XII, 11, 18.	VIII, 84, 1—3.
प्रेतु ग्रहस्यतिः	V, 10, 14 ; 14, 10 ; X, 4, 7.	I, 40, 3 ; resp. 3. 4.

<i>Pratibha.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigvedo.</i>
प्रेते वदन् (चर्वुद)	VII, 15, 4. 5. 6. 9. 10.	X, 94.
प्रो अस्ता	XII, 3, 10.	VIII, 62, 1—3.
प्रीयां पीतिष्य	IX, 18, 5.	X, 104, 3.
प्रोतये वद्वत् मित्रमित्यम्	XIV, 60, 3.	VI, 21, 9 A (Cf. इता उत्ता)
प्रो त्वे अग्निः इग्निः	IX, 24, 9.	V, 6, 6.
प्रो द्वोषे	IX, 17, 3.	VI, 37, 2.
प्रो अस्तै पुरोरथम्	IX, 6, 12.	X, 133, 1.
वस्त्राण्	XI, 13, 27. 30; XIII, 8, 2.	VIII, 101, 11. 12.
वस्त्रिका तद्वप्ते भावि इत्य-	XVIII, 23, 14.	I, 141.
तम्		
वस्त्रिका वर्जनाम्	IX, 28, 6 (Comm.)	V, 84, 1.
वस्त्रेकः	X, 11, 8.	VIII, 29.
वर्हिषदः	III, 16, 6.	X, 15, 4.
वर्णं घेति तनूः नः	XVIII, 11, 2.	III, 53, 18.
वस्त्रिकाथ	X, 13, 10.	VIII, 89; 88, 3—6.
वस्त्रहेम विद्ये तुषीराः	V, 9, 19.	II, 1, 16 D.
वस्त्रियः	XI, 11, 7.	V, 16, 1—4.
वस्त्रस्तिः समवायत्	VI, 10, 5.	VI, 73, 3.
वस्त्रस्ते अति यद्योः अर्चाव्	IX, 20, 27.	II, 23, 15.
वस्त्रस्ते जुप्तस्	IX, 27, 2.	III, 62, 4.
वस्त्रस्ते प्रथमं वाचः	IX, 26, 3 (Comm.)	X, 71, 1.
वस्त्रस्ते यवनिष्ट्य	IX, 3, 4.	VII, 97, 10.
वस्त्रं च ते जातवेदः	IX, 22, 4.	X, 4, 7.
वस्त्रं प्रजावदा भर	IX, 22, 4.	VI, 16, 36.
वस्त्राः ते	XII, 4, 2.	III, 35, 4.
वस्त्राः सेवानां पद्वीः	IX, 26, 3 (Comm.)	IX, 96, 6.
भद्रो नः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 19. 20.
भवा नो अग्ने तुमगाः	V, 9, 10.	III, 18, 1.
भवा लिङः	X, 13, 19; XII, 26, 18.	I, 156, 1; resp. 1—5.
भित्ति विश्वाः	XII, 1, 4.	VIII, 45, 49—42.
भूतो अश्वस्त्रः	I, 8, 5; VI, 10, 1.	X, 8, 6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
बूष रक्षाहये	VII, 24, 4.	VI, 30.
भूरिं दे	VI, 11, 7.	I, 185, 2—7.
भूरौदिक्षाः	XVI, 11, 27.	VIII, 55. 56.
मत्ति गो वस्त्रहये	XI, 11, 17 ; XVIII, 18, 5.	I, 176, 1. 2 ; resp. 1 —5.
मस्त्रपायि ते महः	XI, 11, 16 ; XII, 4, 9 ; XVIII, 11, 2.	I, 175, 3. 2. 1 ; resp. 1.
मवीचाहीष्	XIV, 57, 18. 14.	I, 148, 1—5.
मद्दुषाकरो ए अर्थः पुरुष	XII, 3, 2.	X, 86, 1 BC.
मव्युषा		
मदेमदे चि	XII, 4, 12.	I, 81, 7—9.
मनो न	XVI, 13, 14.	{ X, 57, 3—5.
मनो न्या उवामहे	III, 17, 3. 4.	
मन्दमान वस्त्रादधि प्रवाये	XIV, 16, 10.	X, 73, 5 A (Cf. अविष्टा उपः)
मनोप्ते वर्त्ता	IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.	X, 128.
मन्त्रो यद	III, 14, 6.	I, 87, 12.
मन्त्रो यस्य	VII, 4, 8 ; X, 11, 9.	I, 86, 1 ; resp. 1—10.
मन्त्रां इन्द्र भौद्रः	X, 8, 6.	VIII, 76, 7—9.
मन्त्रां इन्द्र उवभः	X, 6, 9.	III, 47.
मन्त्रान्नाम गुच्छं पुरस्यूम्	XVIII, 1, 8.	X, 55, 2.
मन्त्रिद्	X, 10, 5.	{ I, 169.
मन्त्रिविभिन्न यत रतान	XIV, 25, 5.	
मर्हा आदित्यः	III, 17, 12 ; IX, 26, 3 (Comm).	III, 59, 5.
मर्हा इन्द्रो उवद्	I, 8, 13 ; X, 10, 5 ; XI, 9, 4 ; XVII, 9, 5.	VI, 19, 1 ; resp. 1— 13.
मर्हा इन्द्रो य चोत्तरा	I, 8, 13 ; IX, 15, 1 ; XII, 1, 4 ; XVIII, 7, 2.	VIII, 6, 1 ; resp. 1 —3 ; resp. I—45.
महि चोत्तरा	XII, 2, 14.	X, 185, 1.
महि वो मन्त्रान्	XII, 2, 14.	VIII, 47, 1.*

* Comm. मन्त्रान्नामवो प्रवदः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
मही यावाइयिवौ	X, 6, 18.	IV, 56, 1—4.
मही योः	III, 12, 9 ; 13, 17 ; IX, 20, 25 ; X, 10, 7 ; 18, 21.	I, 22, 13 ; resp. 13— 15.
महे चन आमद्रिष्टः	XVIII, 9, 2 ; 10, 2.	VIII, 1, 5—29.
महे नः	VI, 5, 14.	V, 79.
मा कस्त्रासुतक्षत्	XII, 2, 14.	V, 70, 4.
मा चिदन्यद्	X, 8, 8.	
मा चिदन्यदि रंशत	XII, 3, 22 ; XVIII, 8, 11.	{ VIII, 1, 1. 2.
मातस्तो कष्टः	VIII, 6, 13.	X, 14, 3.
माता वद्वापाश्	IV, 21, 24 ; IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 101, 15.
मादयस्त उरिभिः	I, 8, 14 ; IX, 27, 2 (Comm.)	I, 101, 10.
माध्यन्दिनस्य सवनस्य	VII, 17, 1.	III, 52, 5.
माध्यन्दिने सवने	VII, 17, 2.	III, 28, 4.
मा नो अस्तिन	IX, 10, 3 (आवत्स्य).	I, 54, 1—5. 7. 10.
मा नो अस्तिनाहाधने	III, 5, 4.	VIII, 75, 12.
मा नो निकः	XVI, 3, 22.	I, 162.
मा भेद मा अस्तिन	XII, 8, 22.	VIII, 4, 7. 8.
निर्वच वयस्	VII, 4, 6 ; 14, 1 ; XI, 7, 4 ; XII, 1, 8.	I, 23, 4 ; resp. 4—6.
निर्वच छवे	VII, 10, 11 ; XII, 1, 3.	I, 2, 7—9.
निर्वच चर्वदीहतः	III, 17, 12 ; IX, 26, 3 (Comm.)	III, 59, 6.
निर्वच नो अत्यंपतिम्	XII, 2, 14.	VIII, 67, 2.
निर्वच न अच (Pāda)	XIV, 60, 8.	VI, 24, 5 C (Cf. हृषा महः).
मुखामि ना उविषा जीव-	XVI, 18, 4.	X, 161.
नाय कष्ट्		
मूर्धा दिवः	XI, 14, 85.	I, 59, 2—4.
मूर्धाग्नस्	X, 6, 20 ; XI, 14, 35.	VI, 7, 1—7 ; resp. 1—3.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyena.</i>	<i>Rigveda.</i>
सूक्ष्मो न भीषः	III, 1, 3.	X, 180, 2.
सूक्ष्मनि आ दद्र चिषः	VII, 15, 7.	IX, 8, 4.
सूक्ष्माणो वारे पवसाणो	X, 13, 5.	IX, 107, 22—24.
चक्षये		
सूक्ष्मोः पदम्	IV, 15, 2.	X, 18, 2. 3.
मैत्रसप्ते	IV, 15, 1; XVI, 12, 19.	X, 16, 1—10; resp. 1—14.
मो च आ वायतचन	XVI, 21, 24; XVIII, 8, 9.	VII, 32, 1. 2. 4. 5.
मो चु वो चक्षद्	X, 7, 7.	I, 139, 8.
य चानश्चरावतः	XVIII, 7, 18.	VI, 45, 1—30.
य इन्द्र वेसपालमः	XVIII, 12, 3.	VIII, 12, 1—21; 28 —31.
य इमा विश्वा ज्ञानानि	V, 5, 2; XVI, 1, 21.	V, 82, 9.
य इमा विश्वा भुवनानि	VI, 11, 9.	X, 81, 1—3. 5—7.
य उथ इव	V, 11, 7.	VI, 16, 39.
य चक्षते चिद्	XIII, 12, 13.	VIII, 1, 12—14.
य एक इवाच	XI, 14, 6; XII, 4, 11.	
य एक इवाचर्षभौगाम्	XIV, 50, 2; XVIII, 4, 7; 5, 7.	{ VI, 22.
य एक इदिदिथये	XVIII, 12, 6.	I, 84, 7—9.
य चोक्षिष्ठः	XII, 5, 7.	VI, 33.
य रजनि	XII, 2, 14.	I, 41, 1.
य वै सूर्यं स्वर्णमः	XIV, 36, 2.	V, 40, 9.
यः पूर्णाच	V, 11, 7.	I, 156, 2.
यः प्राप्ततः	III, 14, 7; IX, 27, 2 (Comm.)	X, 121, 8.
यः अक्षो सूक्ष्मो चक्षः	XVIII, 8, 15.	VIII, 68, 3—8.
यः हिप्रवान्मृणो यो मत्तौ-	XIV, 23, 4.	VI, 17, 2 B (Of. चिषा वेसम्)
गाम्		
यः सूक्ष्मा विचर्षेति:	XI, 13, 31; XVIII, 8, 8.	VI, 46, 3. 4; resp. 3 —10.
यचिदि चं स्ट्रेस्ट्रे	XV, 23 (p. 193, 10).	I, 28, 5—8.
यचिदि सत्य	XII, 5, 12.	I, 29, 1—3.
यचिदि सत्य वेसपाः	XV, 22 (p. 193, 1).	I, 29, 30, 1—15.

<i>Pratikos.</i>	<i>Sāṅkhāgana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यज्ञ चोतः	XIV, 55, 4.	VI, 11. 12. 13.
यज्ञामह इन्द्रम्	XII, 3, 8.	X, 23, 1—3.
यज्ञायथा अपूर्वे	XI, 11, 14; XVIII, 18, 12.	VIII, 89, 5—7; resp. 5. 6.
यज्ञस्य कः	X, 3, 14.	X, 92.
यज्ञस्य हि यज्ञायथा:	XII, 1, 5.	VIII, 88, 1—3.
यज्ञा यज्ञा तो अप्नये	VII, 25, 10; VIII, 6, 5.	VI, 48, 1—3.
यज्ञे दिवः	XII, 12, 13.	VII, 97.
यज्ञेन यज्ञस्	V, 15, 5.	I, 164, 50.
यज्ञेन वर्षस्	VI, 4, 11; XI, 2, 11; XIV, 56, 15; XVI, 20, 16.	II, 2, 1—13; resp. I.
यत इन्द्र भवामहे	VI, 13, 3; XII, 6, 20.	VIII, 61, 13; resp. 13—16.
यत्किं चेदं वरद	IX, 26, 3 (Comm.)	VII, 89, 5.
यते यमम्	XVI, 13, 14.	X, 58, 1—3.
यत्याज्ञायथा	X, 6, 8.	VIII, 63, 7—9.
यत्योम आ तु ते	XII, 2, 19.	VII, 94, 10. 11.
यथा गो अदितिः करत्	IX, 27, 2 (Comm.)	I, 43, 2.
यथा युगम्	XVI, 13, 14.	X, 60, 8—10.
यथा च त्यदस्यः	I, 15, 5; VIII, 8, 9.	IV, 12, 6.
यथाज्ञानि	IV, 16, 6.	X, 18, 5. 6.
यथा चोतः	XIV, 54, 4.	VI, 4.
यद्यन्नः	XVI, 3, 20.	I, 163, 1—11.
यद्य यज्ञ इन्द्रः	XV, 8, 9; XVIII, 7, 13.	VIII, 93, 4—6; resp. 4—18.
यद्य चर उदिते	XI, 9, 3; XII, 1, 3.	VII, 66, 4—6.
यद्य चः परावति	VI, 6, 4.	V, 73. 74.
यद्यश्चाय वासः	XVI, 3, 26.	I, 162, 16 A B (two Pāda's).
यद्यन्न चिन	XII, 26, 20.	V, 39, 1—3.
यद्यन्न चिन मेचवा	XI, 11, 15; XVIII, 18, 8.	V, 39, 1. 2; resp. 1 —4.
यद्यन्न ते चतुरः	XVI, 26, 20.	V, 35, 2—4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यदिन्न वाऽन्तर्वीचा	X, 6, 15.	VI, 46, 7. 8.
यदिन्न प्राप्तपात्रुदक्	XII, 4, 7 ; XVI, 21, 30 ; XVIII, 8, 12.	VIII, 4, 1. 2 ; resp. 1—14.
यदिन्न यावतः	X, 4, 9.	VII, 32, 18. 19.
यदिन्नाह यथा नम्	XVIII, 13, 5.	VIII, 14, 1—15.
यदौ हृतेभिरात्मः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 23. 24.
यद्यावः	XI, 13, 22.	{ VIII, 70, 5. 6.
यद्याव इन्द्र	X, 4, 9.	X, 155, 4.
यद ग्राचौः	XII, 24, 2.	V, 62, 9.
यद्विष्टम्	VIII, 12, 8.	V, 25, 7 ; resp. 7—9.
यद्वासिष्ठम्	III, 15, 10 ; V, 5, 6 ; XI, 10, 2, XIV, 3, 3.	
यद्वासदन्तौ	IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 100, 10.
यद्वासन	VII, 20, 5.	X, 74, 6.
यद्वो वथम्	II, 4, 8.	X, 2, 4.
यं वे सुशाव	X, 5, 11. 13.	VII, 22, 1 B.
यं लं रथम्	X, 8, 6.	I, 129.
यं लभग्ने	IV, 15, 8.	X, 16, 13. 14.
यं देवासो ऽवच	VI, 10, 6.	X, 35, 14.
यज्ञ इन्द्रः	XII, 3, 6.	IV, 22.
यस्त्रिविधिवे	XI, 12, 4.	VIII, 97, 2. 3.
यस्त्र इव	V, 13, 5.	X, 18, 2.
यस्तिकेत	X, 5, 4.	V, 65, 1—3.
यस्तस्तम्	XII, 12, 2 ; XV, 4, 9.	IV, 50, 1—6 ; resp. 1—4.
यस्तियाप्तः	XII, 4, 14.	VII, 19.
यस्ते इच्छः ऋष्णनि	VIII, 15, 7.	X, 17, 12.
यस्ते मन्त्रो	XIV, 22, 5.	X, 83.
यस्ता रथः	IX, 13, 4.	X, 112, 2.
यस्ते साधिष्ठः	XI, 11, 12 ; XVIII, 18, 6.	V, 35, 1—7.
यस्ते चनः	V, 10, 5.	I, 164, 49.
यस्ता स्वचः	V, 7, 4.	IV, 4, 10.
यस्ता हृदा	IV, 2, 9, (16, 5).	V, 4, 10.

(४१०)

<i>Pratikas.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यस्म ग्रन्ते	III, 13, 4.	V, 83, 5.
यस्म उंचो	IX, 16, 2.	I, 5, 4—10.
या इन्द्र भुजाः	XI, 11, 15.	VIII, 97, 1.
या इन्द्र भुज चाभरः	XVIII, 8, 1. 2.	VIII, 97, 1—9.
या षोषवैः पूर्वैः	IX, 28, 7.	X, 97, 1.
या त ऊर्जिः	X, 3, 9 ; XI, 10, 8 ; XVIII, 19, 3.	VI, 25.
या वे धामानि दिवि	III, 12, 5 ; VI, 10, 3.	I, 91, 4.
या वे धामानि परमाणि	III, 15, 19.	X, 81, 5.
या वे धामानि इविषा	V, 5, 2 ; 6, 6 ; VI, 10, 3.	I, 91, 19.
यान्मो जरः	VI, 9, 7.	III, 8, 6—11.
या वः अर्मे	VI, 10, 8.	I, 85, 12.
यावतारः	X, 10, 4.	VII, 91, 4—6.
या चुवाङ्कः	I, 15, 4.	II, 32, 7.
यालो पूर्वः	VI, 10, 4.	VI, 58, 3.
यालो राके	I, 15, 4.	II, 32, 5.
युज्ञा इ देवङ्गतमान्	X, 4, 2.	VIII, 75.
युज्ञा इ इवङ्गतम	XVIII, 8, 11.	VIII, 3, 17—20.
युजानो इरिमा रथे	XVIII, 11, 2.	VI, 47, 19.
युज्ञते मनः	X, 2, 7.	V, 81.
युज्ञते मन उत युज्ञते धियः	VII, 15, 3.	V, 81, 1.
युज्ञनि प्रधृष्	IX, 17, 1 ; XII, 1, 4.	I, 6, 1—3.
युज्ञस्य ते	X, 5, 20 ; XII, 3, 7.	{ III, 46.
युधास्य ते इवभस्य स्वराजाः	XVIII, 19, 6.	I, 82, 6.
युज्ञिम ते	VIII, 8, 3.	I, 152.
युवं वस्त्राणि	VIII, 12, 8.	X, 131, 4.
युवं कुरामश्	XV, 15, 8.	I, 132, 6.
युवं तमिन्द्रापर्वता	X, 21, 14.	I, 15, 6.
युवं इवश्	XII, 2, 14.	I, 93, 5.
युवमेतानि	I, 8, 10 ; V, 18, 11.	I, 139, 3, 4 ; resp. 3
युवां जीवेभिः	X, 7, 6 ; 8, 3.	—5.
युवाना पितरा	X, 10, 7.	I, 20, 4—6.

<i>Pratikा.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
युवां वरा पश्चमानासः	XII, 11, 17.	VII, 83, 1—5.
युवा स्त्रावासः	V, 15, 4.	III, 8, 4.
युवो रजांचि	VI, 6, 6.	I, 180. 181.
युवोऽथ शू रथम्	VI, 6, 10.	VIII, 26, 1—5.
युवोयैदि	XII, 8, 7.	X, 61, 25—27.
यूयं द्विष्टा	X, 5, 4.	VI, 51, 15. 16.
यूये गावः	IX, 28, 8.	VI, 28, 6.
यूयमस्ताम्	III, 14, 6 ; VI, 10, 8.	V, 55, 10.
ये के च उमा	VI, 10, 6.	VI, 52, 15.
ये चेष्ट	III, 16, 7.	X, 15, 13.
ये ताल्पुः	III, 16, 10.	X, 15, 9.
ये वे पञ्चाः	VI, 10, 10.	I, 35, 11.
ये चिंशति	X, 11, 8.	VIII, 28, 1—3. 5.
ये आहिष्वत्ये	VII, 19, 25.	III, 47, 4.
ये जः पूर्वे	III, 16, 5 ; VIII, 6, 12, 7, 16.	X, 15, 8.
येभ्यो माता	VIII, 3, 15.	X, 63, 3.
ये यज्ञेन	X, 8, 14 ; XII, 8, 8 ; XVI, 11, 30.	X, 62.
यो अधिं देववीतये	III, 5, 2.	I, 12, 9.
यो अदधाज्ञातिविष्णोनि-	XVIII, 1, 8.	X, 54, 6.
रत्नः		
यो अक्रिभिद्	IX, 3, 3 ; XII, 12, 4 ; 25, 2.	VI, 73, 1—3.
योगेयोगे	IX, 17, 1.	I, 30, 7—9.
यो जातः	{ X, 4, 11 ; 11, 13 ; XI, 9, 5 ; XII, 6, 16 ; XIII, 5, 16 ; XVI, 23, 17 ; XVIII, 19, 4 (सज्जीय)	II, 12.
यो न रदभिद्यु	IX, 3, 2.	VIII, 21, 9. 10.
यो न इत्याभितः	XII, 4, 13.	X, 133, 4—6.
यो नः सनत्यः	V, 9, 10.	II, 30, 9.
योनिद्व रद्व सद्वे अकारि	XVIII, 19, 9.	VII, 24.

<i>Pratihā.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यो जो महतः	III, 15, 6.	VII, 59, 8.*
यो मर्त्ये	VI, 4, 5.	IV, 2, 3, 4.
यो रथिरो रथिरमः	X, 6, 14; XVIII, 18, 9.	VI, 44, 1—3; resp. 1—6.
यो राजा	XII, 5, 8; 9, 11.	VIII, 70, 1, 2.
यो राजा चैष्वीनाम्	XVIII, 10, 7.	VIII, 70, 1—6.
यो काचा विवाचः	XII, 4, 10.	X, 23, 5—7.
यो वां परिज्ञातः	VI, 6, 12.	X, 39, 40, 41.
यो दो हत्याक्षः	IX, 28, 6.	X, 30, 7.
यो वतीन्	IX, 6, 16.	{ VIII, 69, 13—15.
यो वतीर्णरक्षावस्थः	XVIII, 19, 10.	IV, 46, 5—7.
रथेन पृथुपालासा	XI, 9, 3.	VII, 87.
रथवधः	XII, 10, 10.	II, 32, 4, 5.
राकामहम्	I, 15, 4; VIII, 6, 10.	X, 127, 1—6.
राची	VI, 11, 6.	X, 127, 1.
राची वस्त्रं	IX, 28, 10.	VII, 32, 3.
राथस्त्रामः	XII, 4, 24.	VII, 90, 3.
राये नु	IX, 23, 11.	VI, 51, 4—6.
रिशाद्वः	XII, 2, 14.	I, 30, 13—15.
रेवतीनैः	X, 8, 7.	VIII, 2, 13—15.
रेवा इद्वेवतः	X, 8, 7.	VIII, 101, 16.
वचोविद्म्	IX, 28, 15.	VIII, 29, 4.
वक्षमेकः	X, 13, 13; XVIII, 15, 6.	—
वक्षस्ते रश्मन्ता	V, 19, 20.	X, 70, 10.
वने न दो यो व्याधायि चा-	XVIII, 1, 6.	X, 29.
कन्		
वनेष्व वन्मरिचम्	V, 6, 3.	V, 85, 2.
वनोति चि सुन्मन्	X, 7, 11.	I, 133, 7.
वपुं	X, 6, 19.	VI, 66.
वर्य च चा	XI, 11, 17; XII, 4, 4.	VIII, 33, 1; resp. 1 —3.

* According to the Comm. VII, 59, 8.

† योषा सप्तमा

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
वयं च ला सुतावनः	XVIII, 10, 3.	VIII, 33, 1—15.
वयं ते अस्य	IX, 23, 12.	III, 14, 5.
वयम् ला स्त्रिपते	I, 15, 4.	VI, 15, 19.
वयम् ला तदिदर्थाः	IX, 9, 1.	VIII, 2, 16—18.
वयम् ला दिवा सुते	IX, 9, 1.	VIII, 64, 6—8.
वयम् ला पश्यस्यते	III, 5, 7.	VI, 53, 1.
वयम् ला मपूर्वे	IX, 3, 2; XVIII, 13, 9.	VIII, 21, 1. 2; resp. 1—16.
वयमेनमिदा श्चः	XII, 5, 4.	VIII, 66, 7—9.
वरिवस्याद्वने काव्याय	XIV, 27, 18.	VI, 20, 11 B (Cf. श्चौ- गं य इष्टः)
वयद् ते विष्णो	I, 8, 8.	VII, 97, 7.
वक्षु न विचमहसम्	X, 8, 20; XIV, 57, 4.	X, 122.
वक्षु चक्रा	VI, 6, 6.	I, 158, 1—3.
वाचस्यातिष्ठ	III, 15, 19.	X, 81, 7.
वाजेवाजे	III, 8, 23.	VII, 38, 8.
वात चा वातु भेषजाय्	XVI, 13, 4.	X, 186.
वातविषो महतः	III, 5, 11.	V, 57, 4.
वाममया	VI, 10, 10; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 71, 6.
वायवा याहि इर्षते	VII, 2, 2; 10, 9; XI, 9, 3.	I, 2, 1; resp. 1—3.
वायवा याहि वौतये	X, 4, 5.	V, 51, 5.
वायो याहि ग्रिव	X, 4, 5; XI, 6, 2.	VIII, 26, 28. 24; resp. 28—25.
वायो ये ते सच्चिणः	X, 3, 5.	II, 41, 1. 2.
वायो शुक्रो अयामि ते	X, 5, 4.	IV, 47, 1.
वार्चदत्याय	III, 3, 4.	III, 37, 1.
वार्चदत्याय ग्रवये	IX, 9, 3.	III, 37, 1—10.
वाषधाना	VII, 2, 10.	VIII, 5, 11.
वाषोप्यते प्रति जानीहि	II, 16, 2.	VII, 54, 1.
वाषोप्यते ग्रयाया	II, 16, 2.	VII, 54, 3.
वि व्योतिषा	III, 19, 11.	V, 2, 9.
विदुषे अस्य वौर्येष्वा	XII, 5, 15.	I, 131, 4—6.

<i>Pratikra.</i>	<i>Sāṅkhayana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विष्णुः इत्याप्तम्	XIII, 12, 1; XIV, 32, 4.	X, 55, 5—7.
विष्णाह् वृचत्	XI, 13, 28.	X, 170, 1—3.
विष्णोविष्णो वः	XIV, 53, 4; XVI, 14, 2. (Comm.)	VIII, 74, 1—3; resp. 1—15,
विष्णोविष्णो वा अतिथिम्	XVII, 8, 1.	VIII, 74.
विष्णजिते	IX, 15, 3; X, 11, 7; XI, 14, 12.	II, 21, 1—5.
विष्णजिते भवजिते स्वर्जिते	XVIII, 17, 3.	II, 21.
विष्णः इत्यनाः	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 10—12; resp. 10.
विष्णः इत्यना अभिः नरस्	XVIII, 5, 9.	VIII, 97, 10—12.
विष्णानरस् वः	X, 3, 6.	VIII, 68, 4—6.
विष्णानि देव सवितः	XVI, 1, 21.	V, 82, 5.
विष्णा रूपावि प्रति	V, 13, 7.	V, 81, 2.
विष्णा हा आ सुमनसः	XI, 13, 29.	X, 37, 7—9.
विष्णे अस्य मदतो विष्ण चतौ	VI, 10, 6.	X, 35, 13.
विष्णे न इन्द्र वौथेषु	XVIII, 8, 3.	VIII, 62, 7—9.
विष्णे देवा असाहधः	X, 10, 7; XI, 8, 3.	VI, 52, 10—12.
विष्णे देवाः शासन	I, 6, 13.	X, 52, 1.*
विष्णे देवाः इष्टणुत	VI, 10, 6.	{ VI, 52, 13.
विष्णे देवाः पूर्णुतेमश्	VIII, 3, 19.	
विष्णे देवाः सम पूर्णनु य-	XVIII, 1, 2.	VI, 52, 14.
श्रियाः		
विष्णे देवासः	II, 3, 8; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 52, 7.
विष्णे देवास आ गत	X, 11, 8; XI, 9, 3.	VI, 52, 7—9.
विष्णेभिः शोऽयं मध्	VII, 10, 16.	I, 14, 10.
विष्णेभिरग्ने अग्निभिः	II, 3, 11; IX, 24, 9.	I, 26, 10.
विष्णेषु हि आ	X, 7, 7.	I, 181, 2.
विष्णो देवस्य	X, 3, 11.	V, 50, 1—3.
विष्णो अन्यो अतिरा अगाम	XVIII, 4, 7; 5, 7.	X, 28.
विष्णोः कर्माणि पश्यत	XIII, 7, 6.	I, 22, 19.

* Comm. अस्यपि स्वर्गादित्याद्यायेकां प्रतीयाद्यमेति वचनादेका।

(४२)

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhayana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विष्णोऽन् कथ	V, 7, 3 ; VI, 11, 5 ; VIII, 6, 16 ; IX, 4, 4 ; XII, 26, 3. 14.	I, 154, 1 ; resp. 1—6.
वि द्वर्यो मध्ये	XI, 13, 28.	X, 138, 3—5.
वि हि सोतोः	XII, 6, 13 ; 7, 1, 6 ; 8, 2 ; 13, 1 ; 24, 3 ; 26, 10.	X, 86.
विहि होताः	X, 5, 4.	IV, 48, 1, 2.
हृतस्य ला च्छसथादौषमाणः	XIII, 12, 3, 4.	VIII, 96, 7—12.
हृषिक्षम्भ	X, 7, 7 ; 8, 3.	I, 139, 6.
हृषा मद् इन्द्रे	IX, 9, 5 ; XIV, 60, 2.	VI, 24, 1 ; resp. 1—10.
हृष्ये श्रव्याय	X, 3, 15.	I, 64.
वेत्ता हि वेत्तः	III, 3, 3.	VI, 16, 3.
वेदिष्टहे	VI, 4, 11 ; XI, 14, 36.	I, 140, 1—7 ; resp. 1—13.
वैश्वानरं मनुषा	XIV, 3, 12.	III, 26, 1—5.
वैश्वानराय धिष्वाय्	X, 4, 15.	III, 2.
वैश्वानराय प्रश्नुपाजये	VIII, 6, 2.	{ III, 3.
वैश्वानराय प्रश्नुपाजये विष्णः	XVIII, 23, 2.	
ग्रंसा महाय्	XII, 3, 6.	III, 49.
ग्रन्थू षु ग्रन्थीपते	XII, 4, 19 ; XVI, 21, 29.	VIII, 50, 5—6.
ग्रन्तं ते	III, 14, 20.	I, 24, 9.
ग्रन्तं दासे ग्रन्थै	XVIII, 14, 5.	VIII, 46, 32.
ग्रन्तमचं तिरिच्छिरे	XVIII, 11, 21.	VIII, 6, 46—48.
ग्रतेना जः	VII, 2, 4 ; XI, 8, 3.	IV, 46, 2 ; resp. 2—4.
ग्रं न इन्द्राग्नी	XI, 9, 12.	{ VII, 35.
ग्रं न इन्द्राग्नी भवतामदोभिः	XVI, 13, 6.*	
ग्रं तो देवः सविता चाय-	XV, 8, 19.	VII, 35, 10.
माणः		

* According to the Commentary.

<i>Pratibha.</i>	<i>Sāukhyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
गं नो देवीः (गंगेदेवीयः)	IV, 11, 6; 21, 19; VIII, 9, 7.	X, 9, 4—7.
गं नो भव चक्षसा	XI, 14, 4.	X, 37, 10.
गं नो भव शुदे	VII, 5, 15.	VIII, 48, 4.
गं नो भवन् वाजिवः	III, 8, 23.	VII, 38, 7.
श्वदिन्द्रः	XV, 22 (p. 193, 3 ff.)	I, 30, 16. 17—19. 20 —22.
माक्मणा शको चरवः	XVIII, 1, 7.	X, 55, 6—8.
सुपर्णः		
मास इत्या महा॑ चसि	XVIII, 18, 14.	X, 152.
मासद्विः	XII, 5, 16.	III, 31.
गिरस्त्वदः	IX, 27, 7.	V, 5, 9.
शूलं ते	III, 13, 13; V, 9, 13; VI, 10, 4.	VI, 58, 1.
शूलस्थाप	X, 3, 5.	II, 41, 3.
शूर्णिं तु	III, 12, 7; VI, 10, 9.	VII, 93, 1.
शूर्विमकैः	IX, 24, 8.	III, 62, 5.
शूची वः	VI, 10, 8.	VII, 56, 12.
शूनं उत्तरेन	III, 18, 16.	III, 30, 22.
शूनं नः फालाः	III, 18, 4.	IV, 57, 8.
शूर्विमेषं निदित सह- वात्	XV, 23 (p. 193, 15.)	V, 2, 7.
शूनासीराविमाय्	III, 18, 4.	IV, 57, 5.
श्वेता न योनिम्	V, 14, 19.	IX, 71, 6.
आयन्न इत्यस्त्वयम्	XI, 13, 21; XII, 4, 19; XVI, 21, 29.	VIII, 99, 3. 4.
पिये कश्य	III, 5, 11.	I, 88, 3.
अथो चर्व तिरस्या।	XII, 26, 6.	VIII, 95, 4—6.
शुधी इवमिन्द्र	X, 5, 8.	II, 11.
शुष्ठौ वां यज्ञः	XII, 10, 10; 11, 23.	VI, 68.
शा न्तो	XII, 13, 5.	X, 86, 4. (Pāda).*
स शा नो योनिम्	VI, 10, 5.	VII, 97, 4.

* See Weber, Indische Studien, IV, 231.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सं वद्य इव	V, 10, 4.	IX, 105, 2.
सं वां कर्मणा	VI, 11, 3; IX, 4, 6;	VI, 69, 1—6; resp. XII, 26, 5.
सं सीदल	V, 9, 9.	I, 36, 9.
सक्षाय चा शिष्यामहि	X, 13, 12; XI, 6, 2; XVIII, 12, 5.	VIII, 24, 1—9, resp. 1—3 resp. 1— 27.
सक्षायः	XII, 25, 7.	VIII, 24, 1—3.*
सक्षायः सं वः सम्भवम्	XI, 9, 1.	V, 7, 1—9.
सक्षायत्त्वा	VI, 4, 7.	III, 9, 1—8.
सक्षे विश्वो	IX, 28, 12.	VIII, 100, 12.
सक्षे सक्षायम्	V, 10, 24.	IV, 1, 3.
स वा नो देवः सविता	XVI, 1, 21.	VII, 45, 3.
सक्षायेः	XII, 5, 9.	X, 105, 4—6.
स आवेभिः	XVIII, 9, 7.	III, 31, 11.
सज्जविच्छेनिर्वेभिः	X, 4, 5.	V, 51, 8—10.
सज्जोषा इन्द्र सगणः	VII, 19, 4.	III, 47, 2.
सं च ले जय्युः	XI, 11, 12; XII, 5, 10.	VI, 34.
सं च ले जय्युर्गिर इन्द्र पूर्वीः	XVIII, 6, 5.	VI, 34, 1—3.
संज्ञानात्मा:	V, 10, 7.	I, 72, 5.
सत्या सत्येभिः	IX, 28, 9.	VII, 75, 7.
सं लंगो अग्ने अवमः	II, 5, 31; VIII, 8, 10; 11, 6; XV, 28 (p. 198, 13.)	IV, 1, 5.
स अं नो देव	XI, 8, 3.	VIII, 26, 25.
सदस्यतिमङ्गुतम्	VI, 13, 3.	I, 18, 6.
सद्यो ऽ	XII, 3, 9.	{ III, 48.
सद्यो च जातः	VII, 22, 4.	I, 12, 10.
स नः पावक	II, 2, 9.	IX, 4.
सना च सोम	IV, 15, 3.	I, 91, 18.
सं ते पर्यांसि	I, 15, 4; VII, 5, 18.	VIII, 63, 1—3.
स पूर्वः	X, 8, 5.	

* According to the Commentary.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सप्रत्याचारविहृथः	XVIII, 18, 11.	VIII, 63, 4—6.
समन्वयः	VI, 7, 5.	II, 35, 3.
समानसेतदुद्देश्	XVIII, 22, 7.	I, 164, 51.
समिक्षमग्निं समिक्षा गिरा	XIV, 3, 12.	VI, 15, 7—9.
स्त्री		
समिक्षिद्व	VI, 4, 7 ; IX, 20, 15.	X, 150, 1—3.
समिक्ष्य अयमादः पुर-	V, 15, 3.	III, 8, 2.
स्त्रात्		
समिक्षो अग्न आङ्गत	I, 4, 13.	V, 28, 5.
समिक्षो अग्निदिवि	XIV, 56, 13.	V, 28, 1—3.
समिक्षो अग्न मनुषः	V, 16, 6.	X, 110.
समिक्षाग्निश्	VI, 4, 1.	VIII, 44.
समिक्षमानो अधरे	I, 4, 10.	III, 27, 4.
समिक्ष्न एः	IV, 11, 6.	V, 42, 4.
समी वस्त्रम्	V, 10, 4.	IX, 104, 2.
समुद्राकूर्मिः	XI, 18, 11.	IV, 58.
स यो हृषा	X, 8, 6 ; 11, 12.	I, 100, 1—19 ; resp. 1—15.
सरस्वतीं देवयनाः	VI, 10, 2.	X, 17, 7.
सरस्वत्यभिनः	VI, 10, 2.	VI, 61, 14.
स वाह्ये	II, 4, 5 ; VI, 11, 8.	VII, 95, 3.
सविता वन्नः	VI, 10, 10 ; X, 13, 14. 15 (वेरण्यकूपौष) ; XVIII, 19, 2.	X, 149, 1 ; resp. 1—5.
सरस्व यद्	VI, 4, 5.	IV, 7, 7—11.
स शुद्धभा स वक्षता	VI, 10, 5.	IV, 50, 5.
स ख्येः पर्युक्त वराण्यि	XIV, 24, 5.	X, 89, 2 A. (Cf. इच्छ स्त्रा)
सहदानश्	III, 3, 4.	III, 30, 8.
सह वामेन	VI, 5, 8.	I, 48.
सहस्रौर्णा	XVI, 13, 1 (पुरुष ना- राश्रण)	X, 90.
सहस्रा ते अता	III, 2, 5.	IV, 32, 18.
स हि शर्पो न मादतम्	VII, 27, 14.	I, 127, 6.
स हि शृचिः	VI, 10, 5.	VII, 97, 7.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सांतपनः	III, 15, 6.	VII, 59, 9.
सिग्नीवाचि	I, 15, 4.	II, 32, 6.
शीद शीतः	III, 14, 12.	III, 29, 8.
सुकर्माणः सुरचः	III, 12, 8.	IV, 2, 17.
सुकिंशुकम्	IX, 28, 11.	X, 85, 20.
सुगच्छ नः	XVI, 3, 19.	I, 162, 22.
सुत रचं जिमिष्ठः	XI, 5, 2.	VI, 23.
सुतायो मध्मतमाः	XII, 25, 2.	IX, 101, 4—6.
सुचानाष्टम्	V, 5, 2 ; VI, 3, 8.	X, 63, 10.
सुरूपदलम्	VIII, 3, 13 ; IX, 8, 2 ; XII, 4, 15.	I, 4, 1 ; resp. 1—10; resp. 1—6.
सुषुमा	X, 7, 5.	I, 137, 1. 2.
सुरंदर्शं ता वयम्	III, 17, 2.	I, 82, 8.*
स्वर्ववसाद्	III, 20, 1 ; V, 10, 33.	I, 164, 40.
स्वराद्वं वसवो निरन्तर	XVI, 3, 12 (Pāda).	I, 163, 2D.
स्वर्यं वयववद्वार	XIV, 24, 5 (Pāda).	VI, 21, 3 B. (Cf. त्वा उ त्रा).
सैनाकीकेन	III, 15, 4.	II, 9, 6.
सो अग्नियो वसुः	XII, 10, 11.	V, 6, 2.
सोम गौर्भिः	I, 8, 2.	I, 91, 11.
सोम यासे	II, 2, 13 ; V, 6, 3.	I, 91, 9 ; resp. 9—12.
सोमस्य मा	XIV, 51, 9.	III, 1, 1—14.
सोमस्य मा तवसम्	X, 11, 2.	III, 1.
सोमस्य मित्रावद्वा	XII, 2, 14.	III, 72, 17.
सोमानं सरचम्	II, 12, 5.	I, 18, 1—8.
सोमापूष्या	VI, 11, 2.	II, 40.
सोमो जिगाति	V, 14, 15.	III, 62, 13—15.
सोमो धेनम्	III, 16, 4 ; VI, 10, 3.	I, 91, 20.
सौर्यं वर्त्तिः	X, 7, 4 ; 8, 3.	I, 135, 1 ; resp. 1—3.
सौर्यं वर्त्तिः	II, 3, 8 ; VI, 10, 6 ; IX, 27, 2 (Comm.).	VI, 52, 17.†
सुष नरा	VI, 6, 6.	VI, 62, 63.

* Comm. पश्चिः प्राथम्यात्

† Comm. on II, 3, 8 : भारद्वाजो ।

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
कुदिष्ठि	XVI, 11, 18.	VIII, 1, 30—34 (सूत्र).
सोचमिक्ताय नाथम्	XV, 8, 10.	VIII, 45, 21—23.
सोना इथिवि	IX, 28, 13.	I, 22, 15.
वहो इष्टस्य	V, 9, 14.	IX, 73.
सदस्य इवा	IX, 22, 5.	III, 54, 22.
सरलि वा	XI, 12, 4.	VIII, 33, 2. 3.
सम्भानोरध चतु	XIV, 36, 2.	V, 40, 6.
सखि जः पश्यात्	V, 5, 2.	X, 63, 15.
सखि जो मिमीताम्	X, 8, 17 ; XII, 8, 9 ; XIV, 3, 12.	V, 51, 11—13.
सखिरिदि	V, 5, 2.	X, 63, 16.
सादुक्षिण	VIII, 6, 14 ; 7, 18 ; XIV, 57, 13.	VI, 47, 1—8.
सादोरिता	IX, 5, 4 ; XII, 5, 11.	I, 84, 10—12.
सादोरिता विष्वतः	XVIII, 17, 5.	I, 84, 10—12.
संसः शुचिष्वहु	XI, 14, 18. 14 ; XII, 11, 12 ; XV, 3, 10.	IV, 40, 5.
इंसैरित सज्जिभिः	IX, 26, 8 (Comm.)	X, 67, 3.
इङ्गीषित् विष्वुता स-	XIV, 71, 4.	VI, 20, 2 D. (Cf. सोने)
चानः		
इवे नरः	VI, 10, 8.	V, 57, 8.
इयो न विहान्	X, 2, 7.	V, 46, 1—6 or 8.
इविष्विष्वाः	V, 10, 27.	IX, 88, 5.
इविष्वानाम्	X, 6, 19.	X, 88.
इववासुग्निः	IX, 26, 3.	V, 4, 2.
इंद्रियानी	V, 10, 2.	I, 164, 27.
हिरण्यमैः	III, 14, 7 ; IX, 23, 9 ; 27, 2 (Comm) ; XIII, 12, 11.	X, 121, 1 ; resp. 1—6.
हिरण्यपादिमूत्रे	III, 13, 12 ; X, 10, 7.	I, 22, 5 ; resp. 5—8.
हिरण्यपादिम्	X, 5, 22.	I, 22, 5—7.
उद्वे यः चुस्तोनामस्	X, 5, 24 ; XIV, 57, 10.	II, 4, 1—9 ; resp. 1—3.
सोताजगिष्ठ	VI, 4, 3 ; XI, 7, 1.	II, 5.
सोता देवः	V, 14, 11.	III, 27, 7—9.
सोतारं विष्ववस्	V, 7, 4.	X, 1, 5.

INDEX VI.

VERSES QUOTED ONLY BY PRATIKA'S AND NOT
FOUND IN THE SĀKALASĀKHĀ
OF THE RIGVEDA.

अग्निर्वेत्यः (आप्री)	XVI, 12, 18 ¹ .
अत्यायात् निवतः ²	XV, 8, 20.
आ गच्छते इवना ³	XV, 8, 20.
इमे मन्द्रासु ⁴	XV, 8, 20.
इमे सोमासु ⁵	XV, 8, 20.
इमे सोमासुक्षिरोषङ्गाशः	IX, 20, 30.
देवेभ्यो बनस्पते	V, 19, 18.
प्र व इष्टाय दृश्यकामाय	XII, 26, 9 (Cf. XVIII, 15, 5).
[विदा मध्यम्]	X, 6, 10 ⁶].
वेनस्तप्यमद्	XV, 8, 8 (five verses.) ⁷
संज्ञानम्	III, 6, 8. ⁸
समिक्षो अस्त्रम्	XVI, 8, 21. ⁹

¹ Comm. अग्निर्वेत्यरित्येवमादिकाः शाश्वान्तरोक्ता आप्रियो भवन्ति ।² The Comm. adds उद्धतस्य. The verse is called *Sauparnī*.³ The Comm. adds उप यज्ञं । सौपर्णीैः.⁴ The Comm. adds अस्त्रिणाैः सौपर्णीैः.⁵ Comm. इमे सोमासुक्षिरोषङ्गाश इति प्रैषेषु पठिता Cf. Sāṅkh. S'r. IX, 20, 30. Aśv. S'r. VI, 5, 24.⁶ Mentioned by the name of Mahānāmī. See Ait. Ar. IV, 1, 1.⁷ Comm. वेनस्तप्यमद्विदितं गुहा—एताः पश्च चक्षः गंयेत् । स्वशाश्वायामुत्पञ्चान्तर्याने खरचकारो विकल्पमाह । Cf. Ath. V. II, 1, 1; Taitt. Ar. X, 1, 8.⁸ Comm. संज्ञानमुश्नावद्विति खरते अपि रम्. See Aufrecht, Rigveda, second edition, Khailikāni sūktāni No. XXV.⁹ Comm. समिक्षो अस्त्रम् क्षदरं सतीनामित्येवमादिका आप्रियो ज्ञाय भवन्ति ।

— — —

INDEX VII.

(A.) VERSES QUOTED IN FULL.

अंगुरंशुके देव	V, 8, 3.
अश्वाविष्यू महि तहाँ	II, 4, 3.
अश्वाविष्यू महि धाम	II, 4, 3.
अग्निः परेपु धामतु	III, 5, 8. (IX, 23, 12 ; X, 11, 9).
अग्निः प्रजां वडला	IV, 13, 1.
अग्निः प्रथमो वसुभिः	III, 6, 2.
अग्निः सोमो वर्षसो	III, 7, 4.
अवाप्तुं विपन्दया	XVIII, 3, 2.
अनौकेश्वरो	III, 15, 4.
अन्नद्य जो अनुभिः	IX, 27, 2.
अन्विहनसते अं	IX, 27, 2.
अपि वेषु चिषु पदेषु	XVI, 6, 2.
अपेतो अन्यस्	V, 13, 3.
अप्रयाणा च वेष्टका	XII, 21, 3 (XVI, 13, 10).
अभि त्यं देव	V, 9, 7 (X, 8, 10).
अभीव रः प्र विहीते	XII, 17, 1.
अद्वताऽऽतिमद्वतायाम्	II, 6, 7.
अथं नौवक्षीवद्गुत्	XIV, 21, 2.
अथमग्निः पूर्वोषो	II, 15, 4.
अथमग्निस्तेष्ठपतिः	II, 15, 5.
अथाऽ यश्च कातवेदः	I, 15, 17.
अया विष्णु अनयन्	III, 17, 1.
अयासाग्ने इत्यनभिश्चित्त	III, 19, 3.
अरंगरो वावदीति	XII, 16, 1.
अर्चनयकं मदतः	XVIII, 15, 5.
अस्तावकं विकातकं	XII, 18, 10.
अव स्त्रैणमिव	XII, 22, 6.
अविना घर्मं पातं	VIII, 15, 12.
अस्त्राताऽ मधुमतीः (two Pāda's)	VII, 18, 9.
अहं वर्ष्य साहशानां	IV, 21, 2.
आगम इच्छन्नमस्य	II, 15, 2.
आदित्या च अरिनरक्षिरेत्वः	XII, 19, 1.
आ धन्न पितरो	IV, 5, 8.

आ नो याहि तपसा-इवद्व	III, 19, 16.
आ याथतां भ्रवा	IV, 11, 1.
आ यदिग्नेत्र वसवा	V, 10, 32.
आ याहि तपसा-चर्चिषा	III, 19, 16.
इदं राधो वृहस्य	XII, 19, 3.
इदं हविः प्रजननं	IV, 13, 1.
इदं जना उप शुम	XII, 14.
इन्द्र उष्मेतिर्भविष्टुः	VII, 10, 13.
इन्द्रः काइमवधूः	XII, 15, 2.
इन्द्र जठरं नयं	IX, 5, 2.
इन्द्र जापस प्र वह	IX, 5, 2.
इन्द्रमन्त्रारभासे	I, 6, 3.
इन्द्र नः इग्नासीरौ	III, 18, 14.
इन्द्रस लक्षाहृष्टपश्च	IX, 6, 21.
इन्द्रसुरायाप्तिनो	IX, 5, 2.
इन्द्राय इग्नासीराय	III, 18, 15.
इन्द्रानास्त्वा	II, 11, 3.
इममा इद्युष्मी इवं	I, 17, 19.
इयं पिते राष्ट्रेति	V, 9, 6 (XVIII, 1, 2).
इह गावः प्र ज्ञायन्वं	XII, 15, 3.
इत्येवं प्रागपाग्	XII, 23.
इत्योप उष्मेतिर्भविष्टु चपि	VIII, 11, 15.
उत चेत चाइपत्वा	XII, 19, 4.
उत्पुक्त्योरव गुदं	XVI, 3, 36.
उद्यादेवितिः	III, 20, 2.
उद्युभियमाण उद्दर	II, 6, 6.
उप इव पथसा	V, 10, 10.
उप प्रचे मधुमति	XVIII, 15, 5.
उपावरोह जातवेदः	II, 17, 8.
उपेच्छवेन चक्षुषा (two Pāda's).	VIII, 11, 14.
उभा क्वै युवाना	VIII, 10, 1.
उर विष्णो वि क्रमस	VIII, 4, 3. (X, 13, 19).
उद्धा यस्य प्रवाहिष्टः	XII, 14, 2.
कर्क्षामेनामुच्छयतात्	XVI, 4, 2. 6.
मृतावानं वैक्षानरं	III, 3, 5 (X, 10, 8).
रक्षणा च इश्वरिष्य	VIII, 3, 10 (IX, 23, 11).

एता अन्ना आ पुष्टने	XII, 18, 1 ff.
एष इष्वाय मामसे	XII, 14, 3.
एष ब्रह्मा य चरितः	IX, 6, 6. (XVIII, 15, 4).
एषा ते अग्ने समित्	I, 12, 12.
कः स्त्रिदेवाकौ चरति	XVI, 5, 3.
करतरत आ इरावि	XII, 17, 1.
कामयोराजानेष !	VII, 10, 11.
किं स्त्रिसुर्यसम्प	XVI, 5, 1.
कुङ्गमवं चुट्टनं	IX, 28, 3.
कुङ्गदेवानामवृत्तस्य	IX, 28, 3.
केच्छनः पुष्ट आ विवेश	XVI, 6, 3.
छतवर्णं कुशायिनं	I, 15, 13.
[तत्सुवितुर्वरेण्यं	II, 10, 2.]
तप्तो वां चर्मः	V, 10, 18.
चरणिंशत्प्रकावः	XIII, 12, 13.
सं हृषाणुं मध्यन्	XII, 16, 1.
लं हि राधि	XVIII, 15, 5.
ममग्ने व्रतश्चत्	III, 5, 9.
मनिन्द्र कपोताय	XII, 16, 5.
मनिन्द्र इन्ने रिषाः	XII, 16, 4.
मानिन्द्रवस्त्रस्वे (two Pādas)	IX, 6, 6.
महा रूपादि इथती	III, 7, 4.
दम्भा देवः सविता	VIII, 3, 4.
दिवि इष्टो चरोचत	X, 11, 9.
दैत्यावध्यू	VII, 10, 12.
धाता इदातु इद्युषे	IX, 28, 3.
धाता प्रजाया उत	IX, 28, 3.
धामोधामो	VIII, 12, 11.
धीती वा ये चन्द्रं	XV, 3, 7.
गिम्भृत्य कर्णकौ	XII, 22, 3.
पश्चस्त्रः पुष्ट आ विवेश	XVI, 6, 4.
परिचित्तः चेमय्	XII, 17, 1.
परिष्ट्रा	XII, 21, 5 (XVI, 13, 10).
परैतु ऋत्यरूपतं	IV, 16, 5.
पवित्रेष पञ्चौहि माय	XV, 15, 6.
पनमोमिलिन्दयम्	VIII, 10, 1.

षष्ठानि ला चितये	XVI, 6, 1.
प्र रेभ धियं भरत	XII, 14, 5.
प्र रेभादो मनौषा	XII, 14, 4.
प्र व इन्द्राय हवहनमाय	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9).
प्रहिं धावनं	XII, 16, 1.
प्र हवानि षष्ठतवति	III, 18, 15.
ब्रह्म जगानं प्रथमं पुरस्तात्	V, 9, 5 (XV, 3, 6 ; XVIII, 1, 2).
ब्रह्म दृर्घेषमं	XVI, 5, 2.
भद्राद्विनीयः प्रेति	V, 6, 2.
मधि त्वदिग्नियम्	VII, 16, 8.
मधीद्विन्द्र इन्द्रियम्	IV, 9, 1.
मदतस्त्वेषंहवः	III, 5, 11.
महानग्नी छकवाङुं	XII, 24, 5.
महानग्नी महानग्नं	XII, 24, 4.
महानग्नप्रुप ब्रूते	XII, 24, 6.
महानग्नप्रुष्टुचलं	XII, 24, 7.
महान्वेभद्रः	XII, 24, 8.
महीनूः	II, 2, 14 (V, 5, 2 ; IX, 27, 2 Comm.)
माता च ते पिता	XVI, 4, 1.
मातुष्टे किरणौ	XII, 22, 2.
मेमा इन्द्र गायो	XII, 15, 4.
य चात्मासः	XII, 21, 2.
य वां देवा चक्रपथम्	IV, 10, 1.
यः समेयः विद्ययः	XII, 20, 2.
यद्यम्य दोहो चितयः	XIII, 12, 13.
यज्ञो चश्च च चा चश्च	IV, 12, 10 (X, 13, 23 ; XV, 3, 11).
यत्प्रद्युमायुमहत	IV, 17, 12.
यद्य चोहवूर्धे	I, 6, 2.
यद्यसा अङ्गमेष्याः	XII, 24, 2 (XVI, 4, 3).
यद्या स्त्रेण पसवा	XII, 24, 3.
यदिदिमिति दैतिहं	XVII, 12, 4.
यदिन्द्रदो दाशराज्ञे	XII, 15, 5.
यदुविद्यालाङ्गतम्	V, 10, 21.
यदेवादो खलामग्नं	XII, 24, 2 (XVI, 4, 6).
यदविद्यो यदमति	XVI, 4, 4. 6.
यद्यस्य पूर्वस्य	XII, 20, 2.

यम्न्यन् यस्तीधिकं	XII, 22, 7.
यत्ते रेतः प्रधावति	III, 8, 27.
यमर्शिना नमुचौ	XV, 15, 13.
यमादित्या अशुभा	V, 8, 4.
यथोरिद् [विच्च] भुवनं	III, 18, 14.
यथोरोजसा स्तुभिता	III, 20, 4 (IV, 11, 6; VIII, 6, 16; 9, 5.)
यस्य परिभूजिष्ठो	XII, 20, 4.
यत्तात्त्वातो न परो	IX, 5, 1.
यस्माङ्गौषा नि चोदति	III, 20, 2.
यस्माङ्गौषावेषिष्ठाः (अवाशिष्ठाः अपला- यिष्ठाः न्यसदः संज्ञसा)	XIII, 2, 2 ff.
यस्ते पौत्रा मद इन्द्रो	VI, 7, 10.
यस्य ब्रतं पश्चवो	VI, 11, 8.
यस्येदं सर्वं	IV, 18, 2.
यस्येदमोजा आदजः	XVIII, 3, 2.
या तिरस्त्री नि पश्यते	IV, 18, 1.
यावतामहसीशे	IV, 18, 5.
यावरण्ये पतयतः	IV, 20, 1.
यियस्युत इव ते मनो (two pāda's)	XVI, 4, 6 (Cf. XII, 23, 5.)
ये च देवा अयजना	XII, 20, 5.
ये ते रात्रि वृचक्षसो	IX, 28, 10.
येन लिथावकुर्वतं	VIII, 11, 13.
ये रूपाणि प्रतिमुखानाः	IV, 4, 2.
यो जाम्या अप्रथयत्	XII, 20, 3.
योऽनाम्नासः	XII, 21, 2 (XVI, 13, 10.)
यो नो द्युरे द्वेष्टि	IV, 12, 10.
राङ्गो विष्वजमौनस्य	XII, 17, 1.
वच्छस रेभ	XII, 15, 1.
वाचामहं देवीं	VII, 10, 15.
वाचो राजन्यजामहे	XVII, 12, 4.
वायुरयेगा यज्ञप्रौः	VII, 10, 9.
वावाता च महिषौ	XII, 21, 6.
विततौ किरणौ	XII, 22, 1.
वि अत्पविच्च धिषणा	V, 9, 16 (VII, 15, 13.)
विश्रुतयो अथा पथः	IX, 6, 6.

विश्वसोदावन्	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9.)
विश्वस्य देवौ स्मरथस्य	IX, 20, 16.
विश्वा आशा दक्षिणतः	VIII, 15, 11.
विश्वान्देवान्देवामर्ते	VII, 10, 14.
वैमे देवा आक्रांसत्	XII, 23, 4.
हृषा पावक दीदिपि	X, 10, 8.
वैश्वानरो अद्विरसा॑	X, 9, 17.
वैश्वानरो अजौलग्न॒	X, 10, 8.
वैश्वानरो न चा गमत्	X, 9, 17.
वैश्वानरो न करये	II, 5, 3 ; (IX, 27, 2 Comm. X, 9, 17.)
व्रतानि विभद्धमणा॑	III, 5, 9.
अफेन पौव चोइते	XII, 18, 19.
स्फृत्याथां स्फृत्याकाथां	XII, 22, 5.
चहिष्यार्घ्यू	I, 6, 3.
सं वर्जसा पथसा	IV, 11, 6.
स गो ददाहु तं रथं	XVIII, 3, 2.
समग्निवेदुभिन्नौ अव्यात्	III, 6, 2.
समापो अद्विरस्यत् (two Pāda's)	VIII, 9, 2.
समिदो अग्निरचिना॑	V, 10, 8.
समिदो अग्निर्वचा॑	V, 10, 8.
समुद्रं यः प्र विष्णोमि	IV, 11, 6 (VIII, 9, 6.)
स विश्वं प्रति चाल्युपत्	X, 11, 9.
स मुप्रसौनी॑	XVIII, 15, 5.
स स्त्र्यं जनयन्	XVIII, 5, 1.
सावौर्हि देव प्रष्टवाय	V, 14, 8.
सुप्रपाणा च वेश्ना॑	XII, 21, 4.
सुभृः सवंभृः	XVI, 7, 1.
स्त्र्यं एकाकी चरति	XVI, 5, 4.
स्त्रीर्णं वर्षिरानुष्मृः	I, 17, 19.
स्त्रावाक्तः इत्थिः	V, 10, 23.
विरस्तवर्तनी नरा॑	VII, 10, 10.
कुताङ्गतस्य द्वयतं	XIII, 12, 7.

(B) GĀTHĀ'S S'LOKA'S, ETC.

- आद्वानुस्त्रा भासहस्रं XV, 24 (p. 194,
2.)
 अधीयते देवरातः XV, 27 (p. 195,
20.)
 अज्ञं ह प्राप्तः XV, 17 (p. 188, 14.)
 आङ्गिरसो जन्मना XV, 24 (p. 193,
21.)
 आविम्बैया आ वाजं XVI, 17, 6.
 आसम्भीवति भान्याद् XVI, 9, 1.
 आक्षे भगः XV, 19 (p. 190, 12.)
 आङ्गारस्य परस्तादी XVI, 9, 13.
 अष्टमचिन्द्रनयति XV, 17 (p. 188,
6. 7.)
 अष्टमे उच्चेन यजति XVI, 9, 10.
 एव पन्था विततः XV, 17 (p. 188,
22.)
 एव वः कुशिका वीरा XV, 27 (p. 195,
16.)
 कल्पः शशानः पुष्टः XV, 19 (p. 190,
17.)
 किं गु मलं XV, 17 (p. 188, 12.)
 चरन्ते मधु विष्विति चरन् XV, 19 (p.
191, 5.)
 चरन्ते मधु विष्वित्यचिन्तन् XV, 19
(p. 191, 10.)
 ज्ञेषो ने लं पुचाणां XV, 25 (p. 194,
17.)
 नव्याया जाया भवति XV, 17 (p. 188,
18.)
 तदै मा तात तपति XV, 24 (p. 194,
5.)
 ते वै पुचाः पश्चमन्तः XV, 27 (p. 195,
12.)
 ते सम्पूर्णो वैष्णविताः XV, 27 (p. 195,
18.)
 देवाच्छेतामृषयः XV, 17 (p. 188,
20.)
 जाजा आक्षाय XV, 19 (p. 190, 7.)
 जापुष्य लोको उक्तीति XV, 17
(p. 189, 2.)
 ज मा मर्त्यः कच्चन XVI, 16, 3.
 पतिर्जायां प्रविष्टिः XV, 17 (p. 188,
16.)
 पारिचिता यजमानाः XVI, 9, 7.
 पुरस्त्रा वीरवन्नः XV, 27 (p. 195,
14.)
 पञ्चिष्ठो चरतः XV, 19 (p. 190, 22.)
 भौम एव सौधवसिः XV, 25 (p. 194,
11.)
 मधुच्छन्दः पृष्ठोत्तम XV, 26 (p. 195,
1.)
 महतः परिवेष्टारः XVI, 9, 16.
 यः सक्षम्यापकं कुर्यात् XV, 24 (p. 194,
8.)
 यं नः पिता संजानीते XV, 26
(p. 195, 9.)
 यत्विवरं पुर्वं XV, 17 (p. 188, 3.)
 यावनः पृथिव्यां भोगाः XV, 17
(p. 188, 8.)
 यश्चात्मेष पितरो XV, 17 (p. 188,
10.)
 संजानानेतु वै ग्रूषाः XV, 25 (p. 194,
20.)
 स वै यथा नो इप्याः XV, 25 (p. 194,
14.)

VIII.

(A) YAJUS, NIGADA'S, ETC.

- अंदारिरसि VI, 12, 20.
 अग्नप्राणः सर्वे लोकम् II, 9, 7.
 अग्नम् खर् IV, 12, 7.
 अग्नयः सगराः VI, 13, 1.
 अग्नये कवचाहनाय साक्षा IV, 4, 1.
 अग्नये आ मही वरदो ददातु VII,
 18, 1.
 अग्नये देवेभ्यो धूल्य II, 8, 4.
 अग्नये स्वाक्षरये स्वाक्षा VI, 3, 8.
 अग्निमात्र शोभमात्र I, 5, 2; V,
 11, 4.
 अग्निरप्नीयोन्मो तमपनदम् IV, 9, 5.
 अग्निर्ज्ञतिर्ज्ञतिरिग्निः II, 9, 1; VII,
 9, 2.
 अग्निर्देवेदः। अग्निर्मित्तिः VII, 9, 3.
 अग्निर्देवा। अग्निना (पश्चाद्) X, 16,
 4.
 अग्निर्देवा वेतु I, 6, 14.
 अग्ने मृहपते मुहूर्हपतिरहं IV, 12, 10.
 अग्ने पृथिव्या अधिपते IV, 10, 1; 18,
 3.
 अग्ने मर्हा असि I, 4, 14.
 अग्नेरप्नीयोमयोरज्जितम् IV, 9, 5.
 अग्ने वर्चस्तिन् वर्चसौ लम् X, 2, 6.
 अग्ने वाशी विद्युत् IV, 8, 4.
 अग्ने व्रतपते व्रतमचारिष्यम् IV, 12, 10.
 अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यनि IV, 8, 3.
 अग्नेष्वा चक्षुषाविच्छ II, 8, 9.
 अग्नेष्वास्येन प्राज्ञानि IV, 7, 8.
 अजा ऋषेकपाद् VI, 12, 25.
 अज पितरी मादयध्यम् IV, 4, 11;
 9, 2; VIII, 2, 13.
- अथर्व पितुं मे पाहि (अजुगुप्तः) II, 14,
 3; resp. 15, 4.
 अद्येन ला चक्षा IV, 8, 1.
 अध्वरी अधिपतिरसि VI, 13, 2.
 अध्यर्थी येषां वा अग्नादों प्रजापतेस्तन्म
 (तनूवदन) X, 19, 2.
 अग्नाष्टमस्थानाष्टयस् V, 8, 2.
 अग्नपदस्यमग्नाद्यम् IV, 8, 6.
 अग्नेनायामस्तेन मेधेन XVI, 18, 11.
 अग्नत्रित्वे विष्णुवैक्रांता IV, 12, 4.
 अग्नमद्यम् II, 14, 5.
 अग्नदास्यद्वपतिः VI, 12, 27.
 अग्नदता असुराः IV, 4, 2.
 अग्नानं मे पाहि VI, 8, 2.
 अग्निजोऽसि दुवस्तान् VI, 12, 6.
 अग्नु धूतस्य देव वीम VIII, 8, 6;
 9, 4.
 अग्नयं वा II, 14, 1.
 अग्नयं ते—मनसा लोपतिष्ठे—II, 13,
 2;—वाचा लोपतिष्ठे—13, 4;—
 प्राणेन लोपतिष्ठे—13, 5;—कामेन
 लोप—13, 6.
 अग्नीमदन्म पितरः IV, 4, 14; 9, 3.
 अग्नस्यास्तो वो भज्यते II, 11, 6.
 अग्नं वै लक्ष्मस्थाद्य ते योनिः IV, 14,
 36.
 अकीऽसि वसवस्ता गायत्रेण XVII,
 16, 1.
 अशालग्निर्योः प्रिया धामानि I, 9, 2.
 अवस्तुरसि दुवस्तान् VI, 12, 19.
 अग्नायामपिपासे चिया वै II, 8, 6.
 (Cf. II, 8, 7, 8, 16. 22 विकाराः)

- असतो मा सद्गमय VI, 8, 9.
 असावदनेनिष्ठा IV, 4, 2.
 असावेतते IV, 4, 5.
 अस्तानधित प्राजनि दिवं देवांकुतीयं
 III, 20, 4.
 अतिक्रम अकरिष्ण VI, 3, 6.
 अस्यां म उदीचां VI, 3, 4 (कर्माचार्यां
 VI, 3, 5; इविषस्यां 2; प्राच्याचार्यां
 7; प्रतीचां 3; प्राचार्या 1.)
 अस्यै प्रतिष्ठिते मा दिविः I, 5, 9.
 अहिरति बुधः VI, 12, 26.
 आग्रहपानः II, 9, 8.
 आघोषिष्यः प्रतिष्ठोषिष्यः IV, 19, 8.
 आद्यक्षतस्यैनसो उवयजनमसि VIII,
 9, 1.
 आदित्यास्ता जागतेन XVII, 16, 3.
 आदित्यःस्ता वदणराजानः IV, 21, 10.
 आपुरक्षा मा प्रजया पश्युभिः VIII, 8,
 11.
 आश्वयोऽसि I, 15, 16.
 आयुर्दा अग्ने ऽसि II, 11, 3.
 आयुष्मत्य छह्यो मा गत VI, 8, 6.
 आयुष्मायाचय् XVII, 12, 1.
 आवह देवान् I, 5, 1 ff.
 इदं आवाष्टिती भद्रमभूत् I, 14, 2.
 इदमहमवैवसीः I, 6, 9.
 इदमहमसाक्षात् XIII, 14, 6.
 इन्द्रिन्द्रियमागत् XIII, 12, 10.
 इन्द्रं वदुमममावह् VI, 9, 13.
 इन्द्रस्य ला जठरे IV, 7, 14.
 इन्द्रोऽसि विश्वोजाः XVI, 18, 4.
 इन्द्रोजसिङ्गोजस्ती X, 3, 10.
 इल एङ्गदित रहि II, 12, 3.
 इलासि स्त्रोनासि I, 12, 5.
- इतो अग्ने I, 7, 4.
 इलापङ्गतोपङ्गतेला I, 12, 1.
 इष्टं च वीतं च I, 14, 19.
 इह पुष्टि पुष्टिपतिः II, 10, 1.
 इह वहुः पुरुषसुः VII, 5, 1.
 इह वसुः संयदसुः VII, 5, 5.
 इह वसुविदिषुः VII, 6, 2.
 उपङ्गतं बृहत्—उपङ्गतं वासदेवं I, 11.
 उपङ्गता देवा अस्य सोमस्य VI, 8, 14.
 उपङ्गतो इयं यजमानो V, 3, 7.
 उपङ्गतो देवावस्थिनो VII, 5, 6.
 उपङ्गतो मित्रावदपौ VII, 5, 3.
 उपङ्गतो वायुरिन्द्रवायु VII, 5, 1.
 उभावपापस्य V, 17, 10.
 उग्रिमसि कविरसि VI, 12, 18. (Cf.
 उग्रिमशीय VII, 9, 1.)
 उवासानकाः अग्ने III, 13, 20.
 कर्जं वहन्तीः IV, 5, 3.
 ऋत सत्याय II, 7, 14.
 ऋतं सत्यम् XIV, 16, 6.*
 ऋतधामासि सर्वोत्तिः VI, 12, 23.
 ऋतं ला सत्येन II, 6, 10.
 ऋतवो मे दैवाः IV, 1, 9.
 ऋतस्य दारौ VI, 12, 13.
 रथ वासाकाशः I, 6, 12.
 रष्टा रायः प्रेषे भगाय V, 8, 5.
 रहि मे प्राणानारोह II, 17, 1.
 रेतु वसुः पुरुषसुः VII, 3, 1.
 रेतु वसुः संयदसुः VII, 3, 3.
 रेत्नौमाटतमावते I, 6, 5; IV, 12, 10.
 रोजाः सहः I, 1, 39.
 रोजसे लेन्द्रियाय भक्षयामि VII, 5,
 13; XVIII, 21, 9.
 रोषधीः प्रोणामि II, 9, 12.

* Comm इतं सत्यमित्येवं ब्रवाणाः

- कं प्रपदे I, 4, 5.
 कव्योऽसि इच्छादृतः VI, 12, 9.
 कामाय ला I, 15, 12.
 काम्या एत् II, 12, 4.
 छत्वं वेदमन्तम् XIII, 12, 10.
 की द्वाक्षा अदात् IV, 7, 15 ; VII,
 18, 7.
 नवे साहा वाचे साहा XVII, 12, 8.
 घर्मस्त्राणे बौहि V, 10, 19.
 चतुष्प्रा चतुर्षि IV, 7, 12 ; VIII, 4, 6.
 चिति: सुक् चित्तमात्रम् (दशहोष) X,
 14, 4.
 चित्तावसे लक्षि वे II, 11, 4.
 जुवाशः चोमः I, 8, 3.
 जुवाशा चग्गे I, 7, 6.
 जुपाणानि मर्हसि सवनानि VI, 3, 8.
 जुपाणाक्षीबोमौ I, 8, 7.
 जुपाणो चग्गिः I, 8, 3.
 जुष्टो वाचो भूयासङ् VI, 9, 17.
 ततोऽसि तत्त्वरसि II, 12, 10.
 तन्मपादग्ने I, 7, 2.
 तन्मा इन्द्राय देवता ज्ञेष्ठाय X, 16, 2.
 तास्त्वर्थ्यवाधरेन्द्राय चोमम् VI, 7, 10.
 तितो देवैरग्ने III, 18, 20.
 तुथोऽसि विष्वेदाः VI, 12, 17.
 छणान्यु IV, 21, 24.
 तेजसे ला त्रस्यवर्चसाय VII, 5, 12.
 तेजोऽसि धृष्टिरसि VIII, 24, 3.
 तेजोऽसि धूत्रामसि IV, 8, 2.
 ते देवा अकामयना X, 18, 2 (सप्तहो-
 तरि)
 ते इया एवान्वाटताः X, 15, 2 ('तुर्ही-
 तरि')
 लं त्रस्यासि XVI, 18, 2, 7.
 दधित्वर्मस्याणे बौहि VII, 16, 7.
 दर्शय ते प्रतिदर्शय IV, 18, 7.
 दिष्टु विष्वुर्क्रांता IV, 12, 5.
 दिवं देवांसूतीवश् III, 20, 4.
 दिवमर्य यजमानः XVI, 17, 10.
 दिवस्तुष्टुष्टुषि VI, 6, 12.
 दिवि विष्वुर्क्रांता IV, 12, 2.
 दिवे साहान्तरिताव साहा XVII, 12,
 2.
 दुटो चग्गे आत्मस्य III, 13, 30.
 दुर्मित्यास्त्रे सन् VIII, 12, 11.
 देवं वर्हिवेत्युत्ते I, 13, 1 (Cf. II, 5,
 19.)
 देवं वर्हिवैरितीनाम् V, 20, 4.
 देव सवितरेतं वे यश्च य IV, 7, 17.
 देव सवितरेतं ला I, 6, 2.
 देव सोम सुत्यासुष्टुष्टुषीय V, 8, 3.
 देवस्य ला सवितुः प्रस्ते IV, 7, 5 (Cf.
 21, 7.)
 देवा देवा होतारा III, 13, 27.
 देवानां समिदसि VIII, 11, 15.
 देवी कंजीञ्जती III, 13, 27.
 देवी उषाशानक्ता III, 13, 27.
 देवी जोड्ही III, 13, 27.
 देवौद्धारः III, 13, 27.
 देवैश्चिकः III, 13, 27.
 देवेदो मन्त्रः I, 4, 19—22.
 देवो चग्गिः लिष्टकृ I, 13, 3.
 देवो नरामंसः I, 13, 2 (II, 5, 19.)
 देवो बनस्तिः V, 20, 4.
 देवोऽसि नरामंसः VII, 5, 22—24 ;
 XVIII, 21, 12.
 देवस्तन्तुष्टुषि II, 12, 9.
 देवा होतारा III, 13, 20.
 धनां सोमानामग्ने बौहि VIII, 8, 4.
 भुवा असद्गृहस्य थोगो IV, 8, 3.
 गम उप I, 14, 20.
 गमस्ते गायत्राय XVII, 13, 1.

- नमस्के वृहते XVII, 13, 3.
 नमस्के यज्ञायज्ञीयाय XVII, 13, 5.
 नमस्के रथनाराय XVII, 13, 2.
 नमस्के वामदेवाय XVII, 13, 4.
 नमो देवेभ्यः II, 8, 14.
 नमो यावाष्ठिवीभ्याय I, 6, 11.
 नमो वः पितरः IV, 5, 1.
 नमो वदवायायाभिष्ठितः VIII, 10, 4.
 नराशंसो अग्ने I, 7, 8.
 नर्यं प्रजाः से पाहि (चतुर्गुप्तः) II, 14,
 2 ; 15, 5.
 विरक्षः परावसुः I, 6, 6.
 नि वो कामयो विहतास् VII, 6, 3.
 वचवसं ला VII, 4, 4.
 परिषद्यो इति पवसान् VI, 12, 7.
 पाहि मां यज्ञव्यश् IV, 8, 8.
 पितरस्ता यमराजान् I, 21, 9.
 पिता मातृत्वाः VII, 9, 1.
 पितॄन् प्रीतासि II, 9, 13.
 पृथिवी होता (चतुर्वेदः) X, 15, 4.
 पृथिवीं विष्णुर्यक्षंता IV, 12, 4.
 पृथिवीस्ता नाभौ IV, 7, 6.
 प्रजापतये ला मह्यं वरणो ददातु VII,
 18, 5.
 प्रजापतये खाचा XIII, 12, 8.
 प्रजापतिरकामशत (चतुर्वेदिः) X,
 14, 2.
 प्रजापतिष्ठारोहतु XVII, 16, 7.
 प्रजापतेभागो इति IV, 9, 4.
 प्रजायै ला पुष्ट्या VII, 5, 14.
 प्रतक्षासि नभक्षान् VI, 12, 8.
 प्रत्येता वामा खर्त्ता VII, 6, 6.
 प्राचा दिशा सह (इतिष्ठादिशा—
 प्रतीचा दिशा—etc.) IV, 11, 4.
 प्राणं दीक्षामुपेभि V, 4, 6.
 प्राणपा असि IV, 7, 11.
- प्राणं से पाहि VI, 8, 1 (Cf. IV, 7,
 11; 9, 2.)
 पर्विरम्भे I, 7, 5.
 वृहद्ब्रह्मरे म ऋषे VI, 3, 8.
 वृहस्पतये ला मह्यं वरणो ददातु VII,
 18, 3.
 वृहस्पतिनिर्वाचा स यज्ञं पातु IV, 6, 9.
 व्रहु पितॄलु प्राणं से पाहि IV, 9, 2.
 भर्तुं मे वोषः V, 1, 10.
 भा विभा उषाः VII, 9, 6.
 भुगित्यभिगतः XII, 23, 2 (Ath. V.
 20, 135, 1 ff.)
 भुवः खाचा III, 21, 3.
 भृः II, 7, 7.
 भृः प्रघो VI, 2, 2.
 भृः खाचा III, 21, 2.
 भूतमसि भविष्यदति VIII, 21, 3.
 भूतानां गर्भमादधे V, 14, 12.
 भूपते भूपते IV, 20, 1.
 भूर्मवः I, 1, 38.
 भूर्मवः ल्लः II, 13, 2 ; IV, 12, 10 ;
 X, 21, 15 ; XIV, 16, 7.
 भूर्मवः ल्लः खाचा III, 19, 3 ; 21, 6 ;
 VI, 3, 8 ; VIII, 8, 10.
 मनस्यातिका से ऊतस्ता I, 10, 2.
 मनो दीक्षामुपेभि V, 4, 4.
 मनो मे मनसा दीक्षास् V, 4, 1.
 मन्त्रिष्ठो इति VI, 12, 14.
 मददसि यद्यो इति XVIII, 20, 8.
 महाहविर्वेदा (सप्तर्षी) X, 18, 4.
 मापो नौपद्यौहिसौः VIII, 12, 11.
 मित्रस्य ला चक्षा IV, 7, 4.
 मित्रावश्योस्ता प्रशस्तोः V, 15, 8.
 यज्ञस्य संततिः II, 6, 12.
 यमाय ला मह्यं वरणो ददातु VII,
 18, 4.

- थमायाङ्गिरस्ते—खाहा IV, 4, 1.
 यमिमं प्रजयं XVIII, 21, 8.
 या यज्ञस्य सहस्रस्य II, 9, 9.
 [क्वर्यो येषां वा यज्ञादीं प्रजापतेस्तन्मं
 (तनूवदन) X, 19, 2.
 यद्राय ला जटम् IV, 17, 7. 8. 9.
 यद्राय ला मध्यं वरणो ददातु VII, 18,
 2.
 यद्रास्त्वा चैषुमेन XVII, 16, 2.
 यद्रास्त्वन्द्राजानः IV, 21, 11.
 यद्धोऽसि सुशेषः XVI, 18, 6.
 यपमनुरूपं VIII, 16, 3.
 रोहोऽथां रोहः VIII, 25, 3.
 यथोधसं ला यथोधाः VII, 4, 4.
 यरणोऽसि धर्मपतिः XVI, 18, 5.
 यसवस्त्वाग्निराजानः IV, 21, 8.
 यक्षिरसि इच्छावाहनः VI, 12, 15.
 वाग्युर्विज्ञाय XVII, 12, 5.
 वाग्मतु वाग्मतेर्तु X, 21, 16.
 वाचं हौलामूर्त्येनि V, 4, 5.
 वाचं मे जिन्व VII, 10, 15.
 वाचस्पतिना ते उत्तस्य I, 10, 2.
 वाचस्पते इच्छिद्रिया वाचा X, 16, 6.
 वाचस्पते वाचो वैर्येण X, 15, 6.
 वाचस्पते विधेनामन् X, 18, 6.
 वाचस्पते इद्विदेनामन् X, 14, 6.
 वाचस्पति सवितुः सवे XVI, 17, 1. 2.
 3. 8.
 वाजिनस्यामे वौहि III, 8, 24.
 वाजिनो देवा इहिः III, 8, 22.
 वाजोऽसि वाजिनमसि III, 8, 27.
 विभूरसि प्रवाहणः VI, 12, 11.
 विराजो दोहोऽसि IV, 21, 3.
 विश्वे ला देवा आनुष्ठेन XVII, 16, 4.
 विश्वे ला देवा प्रजापतिराजानः IV, 21,
 12.
- विश्वे देवा आनु मा प्रसर्पत VI, 13, 3.
 विश्वे देवास्त्वयस्तिंश्चाः IV, 10, 3.
 विष्टिरसि पाप्ताम् II, 7, 18; IV,
 8, 3.
 वेद ते पितरम् IV, 18, 5.
 वेदोऽसि I, 15, 12.
 वौषट् I, 1, 39, etc.
 घंयोःशयोः IV, 18, 10.
 घंस्य पश्चात्पे पाति (चञ्जुगुपः) II, 14,
 4; 15, 2.
 घंतं हिमाः IV, 12, 10.
 घानिरसि IV, 7, 9.
 घिर्वश्चिवम् IV, 17, 13.
 घृन्त्युरसि माजोळीयः VI, 12, 21.
 घृन्त्युरस्युपसदः VI, 12, 22.
 घेनोऽसि पत्वा VI, 8, 10.
 ओचपा असि IV, 7, 13.
 षः मुत्या वामिक्षामी X, 1, 13.
 षाचोऽसि प्रचेताः VI, 12, 16.
 षष्ठोर्वैः I, 6, 4.
 सं यज्ञपतिराशिचा IV, 18, 3.
 सं रेवतीर्जनतीभिः VIII, 9, 2.
 सं वाक् प्राणेन XVII, 17, 1.
 संवेशायोपवेशाय XIII, 5, 4 5. 6.
 संहिताति विश्वरूपी II, 12, 1.
 सप्तासि पत्वा VI, 8, 12.
 सजूर्देवेभ्यः II, 8, 20. 21.
 सत्य वृत्तात् II, 7, 13.
 सं औतिषाभूमिण IV, 12, 8.
 सत्यं लतेन II, 6, 11.
 सत्येनावन्दथम् II, 12, 12.
 सदसि सत्ये भूयाः IV, 11, 3.
 सं लमग्ने द्वर्थस्य वर्चसा II, 11, 5.
 सं ला द्वजामि II, 10, 6.
 सं देवो दैत्या दधात् XVII, 15, 11.
 स भद्रमकर्यो नः VII, 4, 12.

समहं प्रज्ञाया IV, 12, 9.
 समाप्त चोपधीनाम् II, 8, 10.
 समिधः समिधः I, 7, 1.
 समुद्भी इति विश्ववाचः VI, 12, 24.
 समुद्भी इति विश्वभराः VI, 12, 10.
 सचालसि छाणानो VI, 12, 3.
 सचालसि स्वराज्ञसि VIII, 17, 8.
 सं ब्रह्म ब्राह्मणा XVII, 15, 12.
 सं महान् महत्वा XVII, 15, 10.
 सं मा कासेन IV, 12, 10.
 सवितासि सव्यप्रसवः XVI, 18, 3.
 हुपर्दी इति पद्मा VI, 8, 11.
 सुशूलक्षतः II, 8, 8.
 सुभूताय च: II, 8, 15.
 सुशूलनामासि चेष्टः XVII, 18, 10.
 सुमितिया न आपः VIII, 12, 11.

सूर्य भाजस्तिन् भाजस्ती X, 4, 12.
 सूर्यसे चक्षुः X, 17, 4.
 सूर्यो देवेष्यो धुल्ल II, 8, 5.
 सूर्यो चोतिः II, 9, 2.
 सो ज्ञानयताज्ञादः (पौरोतरि) X, 17, 2.
 सोमं राजानं चन्द्रमसम् III, 8, 15.
 सोमः सोमस्य पितृतु X, 17, 6.
 सोमस्याग्रे वीति VII, 3, 4; VIII, 8, 5.
 सोमाय पितृमते साहा IV, 4, 1.
 स्वयंभूरसि चेष्टः IV, 12, 10.
 सः I, 1, 39.
 सः साक्षा III, 21, 5.
 स्वाहाग्नि स्वाहा सोमं I, 7, 6.
 इवित्ये वीति VII, 1, 8.
 इतं इवित्येषु V, 10, 31.
 इते त्वा भवितं भव्यामि VII, 4, 15.

(B.) NIVIDS.

अग्निर्जीतवेदः VIII, 24.
 [अग्निर्वेदः VII, 9, 3.*]
 अग्निवशानरः VIII, 22.
 अग्न्य मदे अरिदिनः VIII, 25.
 इन्द्रोदेवः VIII, 17.
 इन्द्रो मरवान् VIII, 16, 1.

इभवो देवाः VIII, 20, 1.
 आवाश्यिकी VIII, 19, 1.
 मर्दवो देवाः VIII, 23, 1.
 विश्वे देवाः VIII, 21.
 सविता देवः VIII, 18.

INDEX IX.

PRAISA'S, ATIPRAISA'S, ETC.

अग्नये मर्यमानाय III, 13, 16.
 अग्न्ये समिधमानाय I, 4, 4.
 अग्निन्य चोतारम् (सूर्यवाक्प्रैष)† V, 20, 5.

अग्निर्वै देवो चोता लं मातृषः V, 1, 6.

अग्नीत्यल्लीवतस्य यजा VIII, 5, 1.

अग्नीषोमार्था प्रणीयमानाभ्याम् V, 14, 7.

* This is a Puroruc, but in its form like a Nivid.
 † Comm. द्विश्वमानके अष्टपौत्रासिम्मौ यजमानौ पञ्चनौ पञ्चौः पञ्चनौ पुरीक्षार्थ
 बहुनावद्योपाभ्यां इति । बज्ज्ययजमानके । अग्निस्य हीतारमष्टतेसे यजमानाः etc.

- अमुक्तमनुशंस IX, 24, 1.
 अचावाक वदस VII, 6, 1.
 अलेदिः* (उपत्रैष) V, 16, 9.
 अधर्ये उप गुरुम XVII, 11, 3.
 अधर्येषीरपाः VI, 7, 8.
 अधर्यो शोसावे VII, 19, 6; VIII,
 3, 5; XVII, 17, 14 (cf.
 शोसावे).
 अग्रिगो इमीधम् V, 17, 10.
 अप इष्ट होतः VI, 7, 1.
 अयालग्नीदृ ; अयाल् VII, 4, 11.
 अर्धम् IV, 21, 4.
 अगा उपकथल VII, 4, 13.
 असावेतते IV, 15, 4.
 असा रक्ष : संखजाता॑ (अग्रिग) V, 17,
 8.
 आचमनीधम् IV, 21, 5.
 आदित्येभ्यः VIII, 1, 3.
 आदित्यो मे दैवो उज्जाता V, 1, 3.
 आ वेला XVII, 15, 9.
 इन्द्राय महत्वते VII, 19, 1.
 इ॒ मद एव मघवन् (अतिप्रैष) X, 1,
 11.
 इ॒ मदो॒ मदे मधोर्मदस्य—मोदैव XII,
 26, 11.
 उक्तशः VII, 9, 7.
 उच्छ्रौथमानाय V, 15, 3.
 उतेव नम्नम् VI, 7, 9.
 [ओम] उन्हजात IV, 21, 24.
 उद्दीपीनान् (अग्रिग) V, 17, 3.
 उन्नीयमानाय VII, 7, 1; उन्नीयमानेभ्यः
 VII, 4, 1.
 उपत्रैष होतः V, 16, 9.
- उपहवसं ग्राहणं इत्तते उच्चावाको वा
 —तं होतहपकथल VII, 6, 4.—
 उपकथल VII, 4, 13; 6, 4;
 VIII, 5, 5.
 उवधगोहं पार्थिवं उगतात् V, 17, 7;
 XV, 1, 26.
 उपास्य लक्ष्मान्तात् (अग्रिग) V,
 17, 4.
 एवाह अरितरोथा मोदैव (प्रतिगर)
 XII, 19, 6.
 एष XVII, 17, 10.
 ओथो (resp. ओथो) मोदैव X, 5, 16;
 17; XII, 11, 10; 17, 2; 19,
 6; 23, 5; 24, 6; 26, 11 (= अ
 मदैव).
 ओं होतकथा होतः X, 13, 28; XVI,
 1, 24.
 ओम् IV, 6, 17; VII, 18, 6; XV,
 27 (p. 196, 2, 3), etc.
 ओं कृष्ण IV, 21, 24.
 उर्मस्य यज V, 10, 17.
 उत्तस्य यज VIII, 4, 1, 3.
 उम्भाम ने दैवो V, 1, 3.
 चितिभ्यः प्रणीयमानाभ्यः IX, 24, 9.
 तथा (प्रतिगर) XV, 27 (p. 196, 2-3.).
 इधिष्ठमस्य यज VII, 16, 4.
 देवं वर्हिः सुदेवं देवैः† V, 20, 1.
 देवाय सवित्रे VIII, 3, 1.
 देवेभ्यः प्रातर्यावभ्यः VI, 3, 9.
 देवाः शमितार उत च मनुष्याः (अग्रिग)
 V, 17, 1.
 द्वादशकालसूर्योऽस्ये प्रत्यास्तप्तीतात्
 XVII, 14, 3.

* असवदाजग् ।

† Comm. देवं वर्हिः सुदेवं देवैः स्यादित्येवमादिभिरेकादभिर्यजेत्यनीमेष्ये उजवानं
 प्रेषति मैवावस्थः परिभाषितत्वात् ।

- धाना: सोमानामिन्द्र VIII, 8, 2.
 नेष्टुपङ्कथक्त VIII, 5, 5.
 पल्ली वियस्मृताना XII, 23, 5 (प्रति-
 गर)*
 परिवीयमाणाय V, 15, 4.
 पर्यग्यये V, 16, 8.
 पुराजीवेन पुण्ड्राङ्गी राजभिः संगायत
 XVI, 1, 25.
 प्रजापतिम् द्वैवः V, 1, 8.
 चों प्रतिष्ठ IV, 7, 17.
 प्रशस्तः प्रसुहि VII, 14, 9 (cf. VI, 8, 5.)
 प्राञ्छा अग्निं भरत (अभिगु) V, 17, 2 ;
 XV, 1, 26.
 वृच्छद्विति VII, 15, 11.
 व्रश्चन् XVI, 18, 1.
 व्रश्चन् प्रखासामि IV, 7, 16.
 व्रश्चन् सोधामः प्रशस्तः VI, 8, 5.
 मदेय सदैवो ओथा मोदैव XII, 13, 4.
 मनोताये इविषः V, 19, 13.
 मधुपक्षः IV, 21, 6.
 मानुषः I, 6, 1.
 यज्ञमान द्वोतरब्धयोः ज्ञोद्वालं पोतनेष्ट-
 एतोपवक्त्रिवेषयध्वम् (उपहव) VII,
 6, 3.
 शूपायाव्यमाणाय V, 15, 2.
 येयजामह I, 1, 36 ff.
 ये स्वधामसे III, 16, 15.
 वचितो रघुः V, 9, 25.
 वनिष्टुमस्य मा राविष्ट (अभिगु) V, 17,
 9.
 वायुर्म् द्वैवः V, 1, 7.
 वि किमयमाहो ओथा मोदैव (प्रतिगर)
 XII, 24, 6.†
 वैश्वानराय IX, 25, 2.
- वौषट् I, 1, 36-39, etc.
 श्वयोर्ज्वहि I, 14, 21.
 शोंसावो (शंसाव) VII, 9, 1 ; cf.
 अध्यर्थो शोंसावो.
 श्वेनमस्य वक्षः (अभिगु) V, 17, 5.
 आतं हविः VII, 16, 3.
 श्विंशतिरस्य वङ्गयः (अभिगु) V, 17, 6.
 श्वसु सोचियामु परिः XVII, 14, 4.
 श्वपङ्कताः स्त्रा VIII, 9, 3.
 शमिधः प्रेष्व V, 16, 4.
 चों सपैत VII, 14, 9.
 चोद (अच्छावाक) VII, 6, 1.
 चूक्ता प्रेष्व V, 20, 5.
 चूक्ता ग्रूहि I, 14, 1.
 सोमाय पशुद्वामाणाय V, 6, 1.
 सोम्यस्य यज VIII, 4, 2.
 चों सुत VI, 8, 7.
 सोकेष्यः V, 18, 1.
 सोवतता ग्रस्ताणामेषा VII, 10, 2.
 सधा नमः III, 16, 15.
 साहाय्यतिभ्यः V, 18, 2.
 हविर्भानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्याम् V, 13, 2.
 है महार इदं सधु XVII, 14, 14. (?)
 द्वोतरभिष्टुहि V, 9, 4.
 द्वोतरतयज VII, 8, 7.
 द्वोतर्वदस्त VII, 16, 2.
 द्वोता यज्ञत् प्रजापतिम् XVI, 7, 2.
 द्वोता यज्ञतिं समिधा V, 16, 4 अग्निं
 साहाय्यस्य V, 18, 2 ; अग्निं खिष्टक-
 तम् V, 19, 22 ; अग्निं पुरोलाभस्य
 V, 19, 10 ; पुरोलाभानाम् VII, 1,
 7 ; अग्नीषोमौ V, 18, 10 ; 19, 7,
 15 ; अग्निना VII, 2, 9 ; XV, 15,
 9 ; आदित्यान् VIII, 1, 5 ; इत्य-

* Cf. Vait-Sūtra 32, 27.

† Cf. Vait-Sūtra, 32, 32.

हरिर्वा (etc.) VII, 1, 3; इन्द्रं
 होचात् VII, 8, 2; इन्द्रं दत्तीयस्य
 सवनस्य VIII, 2, 4; इन्द्रं प्रातः
 प्रातःसावद्य VII, 4, 2; इन्द्रं महत्व-
 न्यम् VII, 19, 3; इन्द्रं मात्यन्दिनस्य
 सवनस्य VII, 17, 4; इन्द्रं गायू

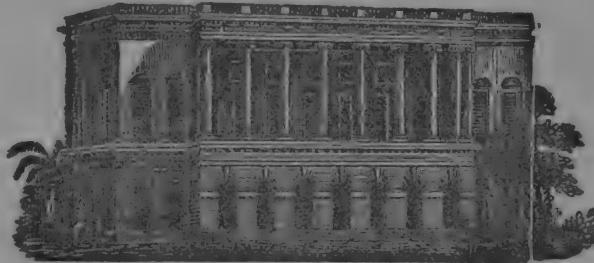
VII, 2, 3; देवं सवितारम् VIII,
 3, 3; मिचावदस्यौ VII, 2, 6;
 वनस्पतिम् V, 19, 19; वायुम् VII,
 2, 3.
 होता विद्वौ XII, 23, 5 (प्रतिवर)*
 होयि होतः X, 13, 27; XVI, 1, 23.

* Vait-Sūtra 32, 27.

THE END OF VOLUME I.

19/47

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS
PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 532.

शास्त्रायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS I.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs.	3	2
Atharvana Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	..	3	2	
Aśvalāyana Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8	
Agni Purāna, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each	..	8	12	
Aitareya Āranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2	
Aphorisms of Sāndilya, (English) Fasc. I	..	0	10	
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	..	6	14	
Brahma Sūtras, (English) Fasc. I	..	1	0	
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	..	5	0	
Bṛihad Āranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. IV, VI, VII & IX @ /10/ each	2	8		
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each	..	1	4	
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	..	3	12	
Chaitanya-Chandrodaya Nātaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	..	1	4	
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—9, @ /10/ each Fasc.	..	28	4	
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	10	
Daśa Rūpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Gopāla Tāpanī, (Sans.) Fasc. I	..	0	10	
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each	..	7	8	
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	0	
Kathā Sarit Sūgara, (English) Fasc. I—XI @ 1/ each	..	11	0	
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each	..	3	12	
Ditto (English) Fasc. I—II @ 1/ each	..	2	0	
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	..	1	14	
Mimāṃsa Darsana, (Sans.) Fasc. II—XVI @ /10/ each	..	9	6	
Märkandeya Purāna, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each	..	2	8	

(Continued on third page of cover.)

Nṛsiṁha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	Rs.	1	14
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. I—IV @ /10/ each	Fasc. ..	6	4	
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each	..	0	10	
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each	..	1	4	
Nītiśāra, or, The Elements of Polity, By Kāvandaki, (Sans.) Fasc. II—IV	1	14		
Parīśitaparvan (Sans.) Fasc. I	..	0	10	
Piṅgala Cchandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Prīthirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2	
Ditto (English) Fasc. I	..	1	0	
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I	..	1	8	
Parāśara Smṛti (Sans.) Fasc. I and II	..	1	4	
Rig Veda, (Sans.) Vol. I, Fasc. IV	..	0	10	
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	..	5	0	
Ditto Āśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14	
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10	
Sāma Veda Saṁhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7;				
IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each	Fasc. ..	23	2	
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8	
Sākhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Sūrya Siddhānta, (Sans.) Fasc. IV	..	0	10	
Sarva Darsāna Sangraha, (Sans.) Fasc. II	..	0	10	
Sāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4	
Sākhya Pravachana Bhāṣhya, (English) Fasc. III	..	0	10	
Sākhya Sāra, (Sans.) Fasc. I	..	0	10	
Suśruta Saṁhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	..	2	0	
Taittirīya Āraṇyaka, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14	
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each	..	15	0	
Ditto Saṁhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXII @ /10/ each	..	20	0	
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	1	4		
Ditto Aitareya Śvetāśvatara Kena Iśā Upanishads, (English) Fasc.				
I and II @ /10/ each	..	1	4	
Tāndyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14	
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. II—XII @ /10/ each	..	6	14	
Vāyu Purāpa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—4, @ /10/ each	Fasc. ..	6	4	
Viṣṇu Smṛti, (Sans.) Fasc. I—II @ /10/ each	..	1	4	
Yoga Sūtra of Patañjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6	
The same, bound in cloth	..	5	2	

Arabic and Persian Series.

'Alamgīrnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each	..	Rs.	8	2
Kīn-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/4 each	..	27	8	
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	..	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXVI @ 1/4 each	..	32	8	
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14	
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to, thick paper, @ 4/12; thin paper	..	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each	..	26	4	
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each	..	17	8	
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsy's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ 1/12 each	..	3	0	
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10	
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8	
Haft Asmān, History of the Persian Mansawi, (Text) Fasc. I	..	1	0	
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	0	
Iqbālnāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	10	
İsbāh, with Supplement, (Text) 34 Fasc. @ /12/ each	..	25	8	
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	0	
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each	..	9	2	

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Tawáriskh (English) Vol. II, Fasc. I ..	Rs.	1	6
Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc. XIX with Index @ /12/ ..	..	12	0
Mu'ásir-i-'Alamgírí (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each ..	..	3	12
Nukhbat-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	..	0	10
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandarí, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each ..	2	0	
Suyútí's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each ..	..	8	12
Tabaqat-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	..	3	2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	..	14	0
Tárikh-i-Fíráz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each ..	..	4	6
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	..	5	10
Wíso Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	..	3	2

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs.	80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	..	5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.			
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1863 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to Non-Subscribers.			
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.			
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	..	2	0
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	..	2	0
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	..	4	0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	..	4	0
A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	..	4	0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	..	2	0
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	..	4	0
4. Anis-ul-Musharrihin ..	..	3	0
5. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	..	2	0
6. Ditto of Arabic and Persian Manuscripts ..	..	1	0
7. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	..	2	0
8. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	..	1	8
9. İstilhát-uş-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	..	1	0
10. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	..	32	0
11. Jawámí-ul-'ilm ir-riyází, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	..	2	0
12. Khizinat-ul-'ilm ..	..	4	0
13. Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	..	40	0
14. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	..	12	0
15. Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	..	1	0
16. Sharaya-ool-Islám ..	..	4	0
17. Tibetan Dictionary ..	..	10	0
18. Ditto Grammar ..	..	8	0
19. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	..	2	0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XVIII @ 1/ each ..

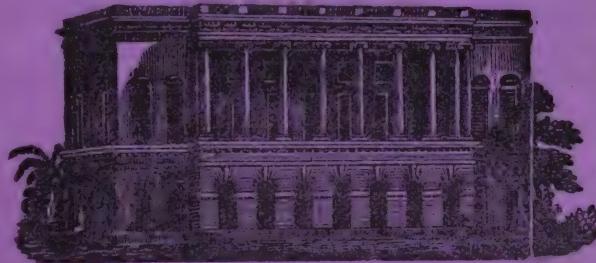
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ..

BIBLIOTHECA INDICA;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL
NEW SERIES, No. 555.

शास्त्रायनश्रौतसूत्रम्।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHAYANA

ED'DTED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*
VOL. I.
Text, Critical Notes, Indices.
FASCICULUS II.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs.	3	2
Atharvaṇa Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	..	2	8	
Āśvalāyana Grīhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	8	12	
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each	..	3	2	
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	..	0	10	
Aphorisms of Sāndilya, (English) Fasc. I	..	6	14	
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	..	1	0	
Brahma Sūtras, (English) Fasc. I	..	5	0	
Bhāmati, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	..	1	14	
Bṛihad Āraṇyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /10/ each	..	1	4	
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each	..	1	4	
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	..	3	12	
Chaitanya-Chandrodaya Nātaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	..	1	4	
Chaturvarga Chintamāṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—11, @ /10/ each	..	29	6	
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	10	
Daśa Rūpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Gobhiliya Grīhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each	..	7	8	
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	6	
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ 1/ each	..	13	6	
Kāla Mādhava, (Sans.) Fasc. I	..	0	10	
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each	..	3	12	
Ditto (English) Fasc. I—II @ 1/ each	..	2	0	
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	..	1	14	
Mimāṃsa Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /10/ each	..	10	10	
Mārkandeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each	..	2	8	
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1 & 6, @ /10/ each Fasc.	7	8		
Nārada Pancharāṭra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each	..	0	10	

(Continued on third page of cover.)

Nárađa Smṛiti (Sans.) Fasc. I	..	Rs.	0	10
Nyáya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each	..	1	4	
Nítisára, or The Elements of Polity, By Kámandaki, (Sans.) Fasc. II—V	..	2	8	
Pariśishtaparvan (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Pingala Chhandah Sútra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Prithiráj Rásau, (Hindi) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2	
Ditto (English) Fasc. I	..	..	1	0
Páli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Prákṛita Lakshanam, (Sans.) Fasc. I	..	1	8	
Parásara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Srauta Sútra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—X @ /10/ each	..	6	4	
Ditto Áśvaláyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14	
Ditto Látyáyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10	
Ditto Sánkháyana Fasc. I, (Sans.)	..	0	10	
Sáma Veda Samhitá, (Sáma) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each Fasc.	..	23	2	
Sáhitya Darpana, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8	
Sánkhyá Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Súrya Siddhánta, (Sans.) Fasc. IV	..	0	10	
Sarva Darśana Sangraha, (Sams.) Fasc. II	..	0	10	
Sankara Vijaya, (Sams.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4	
Sánkhyá Pravachana Bháshya, (English) Fasc. III	..	0	10	
Sánkhyá Sára, (Sams.) Fasc. I	..	0	10	
Suśruta Samhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /1 each	..	2	0	
Taittiríya Áranya Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14	
Ditto Bráhmaṇa (Sams.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each	..	15	0	
Ditto Samhitá, (Sams.) Fasc. I—XXXIII @ /10/ each	..	20	10	
Ditto Prátiśákhya, (Sams.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sams.) Fasc. II and III @ /10/ each	1	4		
Ditto Aitareya Svetáśvatara Kena Isá Upanishads, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4	
Tándyá Bráhmaṇa, (Sams.) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14	
Tattva Chintámani, Fasc. I & II (Sams.) @ /10/ each	..	1	4	
Uttara Naishadha, (Sams.) Fasc. II—XII @ /10/ each	..	6	14	
Váyu Purána, (Sams.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—5, @ /10/ each Fasc	..	6	14	
Vishnu Smṛiti, (Sams.) Fasc. I—II @ /10/ each	..	1	4	
Yoga Sútra of Patanjali, (Sams. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6	
The same, bound in cloth	..	5	2	

Arabic and Persian Series.

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each	..	8	2	
Kín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII @ /1/4 each	..	27	8	
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	12	4	
Akbarnamah, with Index, (Text) Fasc. I—XXX @ /1/4 each	..	37	8	
Bádsháhnámah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14	
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper	..	4	8	
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each	..	26	4	
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each	..	17	8	
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shý'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ 1/12 each	..	3	0	
Futuh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10	
Ditto Azádí, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8	
Haft Ásmán, History of the Persian Mansawi (Text) Fasc. I	..	1	0	
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	0	
Iqbálínmáh-i-Jahángiri, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14	
Ísabáh, with Supplement, (Text) 37 Fasc. @ /12/ each	..	27	12	
Maghází of Wáqídí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2	
Muntakhab-ul-Tawárikh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each	..	9	6	
Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I & II @ 1/ each	..	2	0	

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc.			
XIX with Index @ /12/ ..	..	..	12 0
Mu'ásir-i-Alamgírí (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each ..	..	..	3 12
Nukhbát-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	..	..	0 10
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each ..	2	0	
Suyútý's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each ..	..	..	8 12
Tabaqát-i-Násírf, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	..	..	3 2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	..	..	14 0
Tárikh-i-Fírúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each ..	..	..	4 6
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	..	..	5 10
Wíso Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	..	..	3 2
Zafarnamah, Fasc. I. ..	..	..	0 10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and			
Vols. XIX and XX @ /10/ each ..		Rs. 80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	..	5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per			
No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.			
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846			
(5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Sub-			
scribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7),			
1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6),			
1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875			
(7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6),			
1883 (5), 1884 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to			
Non-Subscribers.			
<i>N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>			
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	5	0	
5. General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra			
No., J. A. S. B., 1864) ..	2	0	
6. Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society			
(Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	2	0	
7. Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No.,			
J. A. S. B., 1875) ..	4	0	
8. Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II,			
Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	4	0	
9. A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochí Language, by M.			
L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	4	0	
10. Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson,			
Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	2	0	
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	4	0	
11. Anis-ul-Musharrihi ..	3	0	
12. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	2	0	
13. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	3	8	
14. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev.			
W. Taylor ..	2	0	
15. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	1	8	
16. Istiáhá t-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	1	0	
17. Iná yah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0	
18. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	2	0	
19. Khizánat-ul-'ilm ..	4	0	
20. Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	40	0	
21. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera,			
Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	12	0	
22. Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	1	0	
23. Sharaya-ool-Islám ..	4	0	
24. Tibetan Dictionary ..	10	0	
25. Ditto Grammar ..	8	0	
26. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	2	0	
Notices of Sanskrst Manuscripts, Fasc. I—XIX @ 1/ each ..	19	0	
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ..	6	0	

BIBLIOTHECA INDICA;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

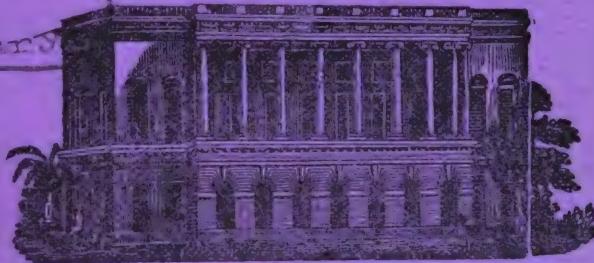
PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NEW SERIES, No. 585.

CORNELL UNIVERSITY,
JAN 19 1887

Library

शास्त्रायनशैतस्त्रचम्।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'A'NKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text; Critical Notes, Indices.

FASCICULUS III.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1886.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.
57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Ātharvāna Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each ..	Rs.	1	14
Agni Purāna, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each ..	..	5	4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Aphorisms of Sāndilya, (English) Fasc. I ..	..	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /6/ each ..	..	4	2
The Asvavaidyaka, Fasc. I—II ..	..	0	12
Asvalayana Grihya Sutra, Fasc. II—IV @ /6/ ..	..	1	2
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I ..	..	0	12
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each ..	..	3	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each ..	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each ..	..	0	12
Brihat Saunhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /6/ each ..	..	2	4
Chaitanya-Chandrodaya Nātaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each ..	..	0	12
Chaturvarga Chintāmani, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—14, @ /6/ each Fasc. ..	..	18	12
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II ..	..	0	6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/ ..	..	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /6/ each ..	..	0	12
Gobhiliśya Grīhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each ..	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Kālamādhaba, Fasc. I and II @ /6/ ..	..	0	12
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each ..	..	4	8
Kathā Sarit Ságara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each ..	..	9	12
Kauśitaki Brahmanapanishads, Fasc. II ..	..	0	6
Kúrma Purana, Fasc. I ..	..	0	6
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/ ..	..	1	14
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each ..	..	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each ..	..	0	12
Mimāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /6/ each ..	..	6	6
Márkandeya Purāna, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each ..	..	1	8
Nrisiṅha Tápaní, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, Vol. III, Fasc. 1—6 @ /6/ each Fasc. ..	..	6	12
Nárad Smṛti, Fasc. I and II @ /6/ ..	..	0	12
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III ..	..	0	6
Nitiśára, or The Elements of Polity, By Kámāndaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each ..	..	1	8

(Continued on third page of cover.)

Narada Punccharatna, Fasc. IV ..	Rs.	0	6
Parīśīṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Pingala Chbandaḥ Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	..	2	4
Ditto (English) Fasc. I ..	..	0	12
Páli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	..	0	12
Prákṛita Lakshanam, (Sans.) Fasc. I ..	..	1	8
Parásara Smṛti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Srauta Sútra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each ..	..	4	8
Ditto Áśvaláyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each ..	..	4	2
Ditto Látyáyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	6
Ditto Sánkháyana (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Sáma Veda Samhitá, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc. ..	..	18	14
Sáhitya Darpana, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	..	1	8
Sánkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	..	0	12
Sarva Darsána Sangraha, (Sans.) Fasc. II ..	..	0	6
Sánkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	..	0	12
Sánkhya Pravachana Bháshya, (English) Fasc. III ..	..	0	6
Sánkhya Sára, (Sans.) Fasc. I ..	..	0	6
Suśruta Samhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each ..	..	1	8
Taittiriya Aranya Fasc. I—XI @ /6/ each ..	..	4	2
Ditto Bráhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each ..	..	9	0
Ditto Samhitá, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each ..	..	12	6
Ditto Prátisákhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	..	0	1
Tándyá Bráhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	..	7	2
Tattva Chintámani, Fasc. I—IV (Sans.) @ /6/ each ..	..	1	8
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. XIII—XII @ /6/ each ..	..	3	12
Uvásagadasó, Fasc. I and II @ /12/ ..	..	1	8
Váyu Purána, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. ..	..	4	8
Vishnu Smṛti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each ..	..	0	12
Vivádáratnákar, Fasc. I and II @ /6/ ..	..	0	12
Vrihannáradhi Purána, Fasc. I ..	..	0	6
Yoga Sútra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	..	4	6
The same, bound in cloth ..	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each ..	..	4	14
Aín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII @ /1/ each ..	..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) ..	..	12	4
Akbarnamah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ /1/ each ..	..	36	0
Bádsháhnámah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper ..	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ /1/ each ..	..	21	0
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV @ /1/ each ..	..	14	0
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shý'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	..	3	0
Futúh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	0
Ditto Azádí, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	..	1	6
Haft Asmán, History of the Persian Mansawi, (Text) Fasc. I ..	..	1	18
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each ..	..	4	2
Iqbáinámah-i-Jahángiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	8
Íshábáh, with Supplement, (Text) 40 Fasc. @ /12/ each ..	..	30	2
Magházi of Wáqidí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	10
Muntakhab-ul-Tawárikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each ..	..	5	14
Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each ..	..	3	0
Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /6/ each ..	..	7	2

(Turn over.)

Mu'ásir-i-'Alamgízí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	Rs. 2	4
Nukhbát-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	.. 0	6
Nízámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyútý's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	.. 7	0
Tabaqát-i-Násírfí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	.. 1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	.. 10	8
Táríkh-i-Fírúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	.. 2	10
Táríkh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	.. 3	6
Wíz o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	.. 1	14
Zafarnámah, Fasc. I—VI @ /6/ each ..	.. 2	4

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs. 80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	.. 5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.		
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.		
<i>N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>		
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	3	0
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	1	8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	1	8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	3	0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	3	0
A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochí Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	3	0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	1	8
Part II. Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	3	0
5. Anis-ul-Musharrahin ..	3	0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	2	0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	3	8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	2	0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	1	8
11. Iṣṭiláh-ut-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	1	0
12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0
13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyází, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	2	0
14. Khizánat-ul-'ilm ..	4	0
15. Mahábharata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	40	0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	12	0
17. Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	1	0
18. Sharaya-ool-Islám ..	4	0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös ..	10	0
20. Ditto Grammar ..	8	0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	2	0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XX @ 1/ each 20 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra 5 0

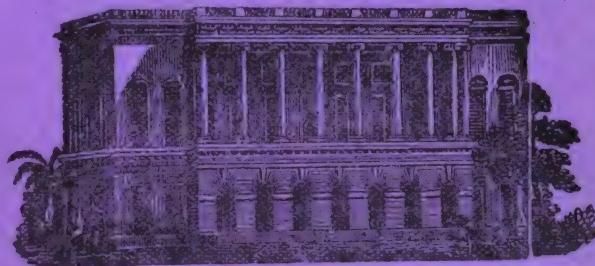
N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

BIBLIOTHECA INDICA ;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 606.

शाङ्कायनश्रौतसूत्रम्।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS IV.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

NO. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs.	5	4
Agni Purána, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	..	1	14	
Aitareya Áranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Aphorisms of Sándilya, (English) Fasc. I	..	0	6	
Aphorisms of the Védánta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12	
Ashṭasáhasriká Prajñápáramítá, Fasc. I	..	0	6	
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Asvalayana Grihya Sutra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2	
Atharva Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Brahma Sútra, (English) Fasc. I	..	0	12	
Bhámatí, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0	
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2	
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Bṛihat Saṃhitá, (Sans.) Fasc. III—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14	
Chaitanya-Chandrodaya Nátaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Chaturvarga Chintámaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—15, @ /6/ each Fasc.	..	19	2	
Chhándogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6	
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/ ..	..	0	12	
Gopatha Bráhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12	
Gobhilíya Grihya Sútra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8	
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Kálamádhava, Fasc. I and II @ /6/ ..	..	0	12	
Kátantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8	
Kathá Sarit Ságara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each	..	9	12	
Kanśhatíki Brahmanapaniṣads, Fasc. II	..	0	6	
Kúrma Purana, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Lalítá-Vistará (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/ ..	..	1	14	
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4	
Manutíká Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12	
Mímáṁsá Darsána, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12	
Márkandéya Purána, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8	
Nrisimha Tápaní, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6;	..			
Vol. IV, Fasc. I & II @ /6/ each Fasc.	..	7	8	
Náraḍa Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/ ..	..	1	2	
Nyáya Darsána, (Sans.) Fasc. III ..	..	0	6	
Nítisára, or The Elements of Polity, By Kámardaki, (Sans.) Faso. II—V @ /6/ each ..	..	1	8	

(Continued on third page of cover.)

Narada Puncharatna, Fasc. IV	Rs.	0	6
Parīśīṣṭāparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Pingala Chhandak Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Ditto (English) Fasc. I ..	..	0	12
Páli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Prákṛita Lakshanam, (Sans.) Fasc. I ..	..	1	8
Parásara Smṛti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Srauta Sūtra of Ḫpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Ditto Ḫśvaláyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Látyáyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Ditto Sánkháyana (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Sáma Veda Samhitá, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8. @ /6/ each Fasc.	..	13	14
Sáhyá Darpana, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Sánkhyá Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II ..	..	0	6
Sánkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Sánkhyá Pravachana Bháshya, Fasc. III (English preface only)	..	0	6
Sánkhyá Sára, (Sans.) Fasc. I ..	..	0	6
Súsruta Samhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	..	1	8
Taittiríya Áranya Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Bráhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each	..	9	0
Ditto Samhitá, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each	..	12	6
Ditto Prátiśákhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Tánḍyá Bráhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	..	7	2
Tattva Chintámaṇi, Fasc. I—V (Sans.) @ /6/ each	..	1	14
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each	..	3	12
Uvásagadasão, Fasc. I and II @ /12/ ..	..	1	8
Varáha Purána, Fasc. I ..	..	0	6
Váyu Purána, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc.	..	4	8
Vishnu Smṛti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Vivádáratnákar, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Vrihannáradiya Purána, Fasc. I—III @ /6/ ..	..	1	2
Yoga Sútra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6
The same, bound in cloth ..	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	..	4	14
Aín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) ..	..	12	4
Akbarnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ 1/ each	..	36	0
Bádhsháhnámah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper ..	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each ..	..	21	0
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	..	14	0
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shý'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	..	3	0
Futúh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Ditto Azádí, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Haft Ásmán, History of the Persian Mansawi (Text) Fasc. I ..	..	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Iqbálínámah-i-Jahángíri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Isábáh, with Supplement, (Text) 44 Fasc. @ /12/ each ..	..	33	0
Magházi of Wágídí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Muntakhab-ul-Tawárikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	..	5	10
Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	..	3	0
Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XXIX @ /6/ each ..	..	7	2

(Turn over.)

Mu'ásir-i-'Alamgírí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	Rs.	2	4
Nokhbát-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	..	0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandarí, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8	
Suyúy's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	..	7	0
Tabaqát-i-Násírí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	..	10	8
Tárikh-i-Fíruz Sháhí, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	..	2	10
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	6
Wíso Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Zafarnámah, Fasc. I—VII @ /6/ each ..	..	2	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs.	80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	..	5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.			
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.			
<i>N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>			
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	3	0	
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	1	8	
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	1	8	
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	3	0	
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	3	0	
Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	1	8	
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	3	0	
5. Anis-ul-Musharrahín ..	..	3	0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	..	2	0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	..	3	8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	..	2	0
10. Han Koong Tséw, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	..	1	8
11. Iṣtiláhát-us-Ṣúfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	..	1	0
12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0	
13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyází, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	..	2	0
14. Khízánat-ul-'ilm ..	..	4	0
15. Mahábharata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	..	40	0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	..	12	0
17. Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	..	1	0
18. Sharaya-ool-Islám ..	..	4	0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös ..	..	10	0
20. Ditto Grammar ..	..	8	0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	..	2	0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXI @ 1/ each 21 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer
Asiatic Society" only.

I. 5.

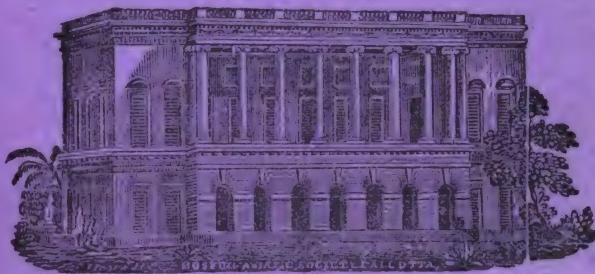
II. 2-4.

III. 1

(I. 1-4, II. 1 supposed to have been rec'd)

BIBLIOTHECA INDICA;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 638.

शास्त्रायनशौतस्त्रचम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS V.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs.	5	4
Agni Purána, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	..	1	14	
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	0	6	
Aphorisms of Sándilya, (English) Fasc. I	..	3	12	
Aphorisms of the Vedánta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	1	2	
Ashtásáhasriká Prajñápáramítá, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	14	
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	2	
Asvalayana Grihya Sutra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2	
Atharváne Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Brahma Sútra, (English) Fasc. I	..	0	12	
Bhámatí, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0	
Brihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2	
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Brihat Sauhitá, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14	
Chaitanya-Chandrodaya Nátaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Chaturvarga Chintámani, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—17, @ /6/ each Fasc.	..	19	14	
Chhándogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6	
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12	
Gopatha Bráhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12	
Gobhiliya Grihya Sútra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8	
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Kála Mádhava, Fasc. I—III @ /6/	..	1	2	
Kátantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8	
Kathá Sarit Ságara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8	
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	..	0	6	
Kúrma Purána, Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8	
Lalitá-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/	..	1	14	
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4	
Manutiká Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12	
Mimáṃsá Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12	
Márkandeya Purána, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8	
Nayavártikum, Fasc. I	..	0	6	
Nrisíṁha Tápaní, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6; Vol. IV, Fasc. I—IV @ /6/ each Fasc.	..	8	4	
Nárađa Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/ ..	..	1	2	
Nyáya Darśana, (Sans.) Fasc. III	..	0	6	
Nítisára, or The Elements of Polity, By Kámandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each ..	..	1	8	

(Continued on third page of Cover.)

Narada Puncharatna, Fasc. IV ..	Rs.	0	6
Parīśīṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	..	1	8
Pingala Chhandah Sútra, (Sansk.) Fasc. II—III @ /6/ each ..	..	0	12
Prithiráj Rásau, (Sansk.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	..	2	4
Ditto (English) Fasc. I ..	..	0	12
Páli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	..	0	12
Prákṛita Lakshanam, (Sansk.) Fasc. I ..	..	1	8
Parásara Smṛti (Sansk.) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Parásara, Institutes of English ..	..	0	12
Srauta Sútra of Apastamba, (Sansk.) Fasc. I—XII @ /6/ each ..	..	4	8
Ditto Áśvaláyana, (Sansk.) Fasc. I—XI @ /6/ each ..	..	4	2
Ditto Látyáyana (Sansk.) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	6
Ditto Sánkháyana (Sansk.) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Sáma Veda Saṃhitá, (Sansk.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8 @ /6/ each Fasc. ..	..	13	14
Sáhitya Darpana, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	..	1	8
Sánkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	..	0	12
Sarva Darśana Sangraha, (Sansk.) Fasc. II ..	..	0	6
Sankara Vijaya, (Sansk.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	..	0	12
Sánkhya Pravachana Bháshya, Fasc. III (English preface only) ..	..	0	6
Sánkhya Sára, (Sansk.) Fasc. I ..	..	0	6
Suśruta Saṃhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each ..	..	1	8
Taittiriya Áraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each ..	..	4	2
Ditto Bráhmaṇa (Sansk.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each ..	..	9	0
Ditto Saṃhitá, (Sansk.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each ..	..	12	6
Ditto Prátiśákhya, (Sansk.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sansk.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	..	0	12
Tánḍyá Bráhmaṇa, (Sansk.) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	..	7	2
Tattva Chintámaṇi, Fasc. I—VII (Sansk.) @ /6/ each ..	..	2	10
Uttara Naishadha, (Sansk.) Fasc. III—XII @ /6/ each ..	..	3	12
Uvásagadasáo, Fasc. I—III @ /12/ ..	..	2	4
Varáha Puráṇa, Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Váyu Puráṇa, (Sansk.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. ..	..	4	8
Vishnu Smṛti, (Sansk.) Fasc. I—II @ /6/ each ..	..	0	12
Vivádáratnákara, Fasc. I—VII @ /6/ each ..	..	2	10
Vrihannáradhiya Puráṇa, Fasc. I—IV @ /6/ ..	..	1	8
Yoga Sátra of Patanjali, (Sansk. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	..	4	6
The same, bound in cloth ..	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each ..	..	4	14
Kín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each ..	..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) ..	..	12	4
Akbarnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each ..	..	37	0
Bádhsháhnámah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper ..	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each ..	..	21	0
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	..	14	0
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shý'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	..	3	0
Futúh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	6
Ditto Azádí, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	..	1	8
Haft Ásmán. History of the Persian Mansawi, (Text) Fasc. I ..	..	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each ..	..	4	8
Iqbálínamáh-i-Jahángírí, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each ..	..	1	2
Íshábíh, with Supplement, (Text) 48 Fasc. @ /12/ each ..	..	36	0
Muásir-ul-Umara, Vol. I, Faso. I—IV @ /6/ each ..	..	1	8
Maghází of Wáqidi, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Muntakhab-ul-Tawárikh, (Text) Faso. I—XV @ /6/ each ..	..	5	10
Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Faso. I—IV @ /12/ each ..	..	3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs.	7	2
Mu'ásir-i-'Álamgírí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	..	2	4
Nokhbat-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	..	0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandarí, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8	
Suyútý's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	..	7	0
Tabaqát-i-Náṣíri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	..	10	8
Táríkh-i-Fírúz Sháhí, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	..	2	10
Táríkh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3	6
Wíso Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1	14
Zafarnámah Vol. I, Fase. 1—9 Vol. II, Fase. I—III @ /6/ each ..	..	4	

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs.	80
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	..	5
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.		
JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers, 1886 (8).		
<i>N. B.</i> The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.		
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	3	0
General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	1	8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	1	8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	3	0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	3	0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	1	8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	3	0
5. Anis-ul-Musharráhín ..	..	3
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	..	2
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	..	3
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	..	2
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	..	1
11. Iştiláhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	..	1
12. Imáyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0
13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	2	0
14. Khizánat-ul-'ilm ..	..	4
15. Mahábharata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	..	40
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	..	12
17. Puráṇa Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	..	1
18. Sharaya-oöl-Islám ..	..	4
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös ..	..	10
20. Ditto Grammar ..	..	8
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	..	2

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fase. I—XXI @ 1/ each 21 0

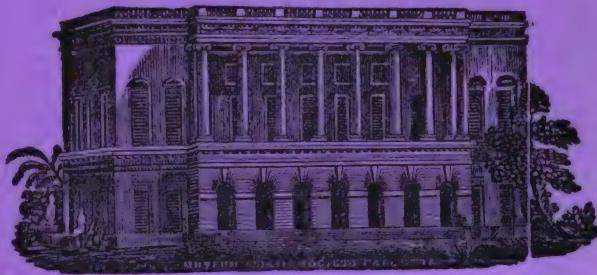
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer
Asiatic Society" only.

1181
BIBLIOTHECA INDICA;

A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 667.

शास्त्रायनश्रौतसूत्रचम्।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VI.

—
CALCUTTA:

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1888.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs.	Rs.	Rs.
Advaita Brahma Siddhi, Fosc. I	..	0	6	
Agni Purána, (Sans.) Fosc. I—XIV @ /6/ each	..	5	4	
Aitareya Áranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fosc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Anu Bháshyam, Fosc. I	..	0	6	
Aphorisms of Sándilya, (English) Fosc. I	..	0	6	
Aphorisms of the Védánta, (Sans.) Fosc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12	
Ashtásáhasriká Prajñápáramítá, Fosc. I—IV @ /6/ each	..	1	8	
Asvavaidyaka, Fosc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Asvalayana Grihya Sutra, Fosc. II—IV @ /6/ each	..	1	2	
Atharvana Upanishad, (Sanskrit) Fosc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Brahma Sútra, (English) Fosc. I	..	0	12	
Bhámatí, (Sans.) Fosc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0	
Brihad Áranyaka Upanishad, (Sans.) Fosc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2	
Ditto (English) Fosc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Brihaddharma Parapam, Fosc. I	..	0	6	
Brihat Sauhitá, (Sans.) Fosc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14	
Chaitanya-Chandrodaya Nátaka, (Sans.) Fosc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Chaturvarga Chintámáni, (Sans.) Vols. I, Fosc. 1—11; II, 1—25; III, 1—18, @ /6/ each Fosc.	..	20	4	
Chhándogya Upanishad, (English) Fosc. II	..	0	6	
Dasarupa, Fosc. II and III @ /6/	..	0	12	
Gopatha Bráhmaṇa, (Sans.) Fosc. I and II @ /6/ each	..	0	12	
Gobhiliya Grihya Sútra, (Sans.) Fosc. I—XII @ /6/ each	..	4	8	
Hindu Astronomy, (English) Fosc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Kála Mádhava, Fosc. I—III @ /6/	..	1	2	
Kátantra, (Sans.) Fosc. I—VI @ /12/ each	..	4	8	
Kathí Sarit Ságara, (English) Fosc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8	
Kanshitaki Brahmanapanishads, Fosc. II	..	0	6	
Kúrma Purana, Fosc. I—VI @ /6/ each	..	2	4	
Lalitá-Vistara (Sans.) Fosc. II—VI, @ /6/	..	1	14	
Lalita-Vistara, (English) Fosc. I—III @ /12/ each	..	2	4	
Madana Párijáta, Fosc. I	..	0	6	
Manutiká Sangraha, Fosc. I—II @ /6/ each	..	0	12	
Mímámsá Darśana, (Sans.) Fosc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12	
Márkandéya Purána, (Sans.) Fosc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8	
Nayavártikum, Fosc. I	..	0	6	
Nrisíṅha Tápani, (Sans.) Fosc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fosc. I—VI; Vol. II, Fosc. I—VI; Vol. III, Fosc. I—VI; Vol. IV, Fosc. I—V @ /6/ each Fosc.	..	8	10	
Náraḍa Smṛiti, Fosc. I—III @ /6/	..	1	2	
Nyáya Darśana, (Sans.) Fosc. III	..	0	6	
Nítisára, or The Elements of Polity, By Kámandaki, (Sans.) Fosc. II—V @ /6/ each	..	1	8	

(Continued on third page of Cover.)

Narada Puncharatna, Fasc. IV	Rs.	0	6
Parīśīṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Ditto (English) Fasc. I	..	0	12
Páli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Prákṛita Lakshana, (Sans.) Fasc. I	..	1	8
Parásara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Parásara, Institutes of (English)	..	0	12
Srauta Sútra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Ditto Áśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Látyáyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Ditto Sánkháyana (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Sáma Veda Samhitá, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc.	..	13	14
Sáhitya Darpana, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Sánkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II	..	0	6
Sankara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Sánkhyā Pravachana Bháshya, Fasc. III (English preface only)	..	0	6
Sánkhyá Sára, (Sans.) Fasc. I	..	0	6
S'ri Bháshyam, Fasc. I	..	0	6
Suśruta Samhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	..	1	8
Taittiriya Áranya Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Bráhmaṇa (Sans.) Fasc. II—XXIV @ /6/ each	..	8	10
Ditto Samhitá, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	..	12	6
Ditto Prátisákhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Tándyá Bráhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	..	7	2
Tattva Chintámaṇi, Fasc. I—IX (Sans.) @ /6/ each	..	3	6
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each	..	3	12
Uvásagadasádo, Fasc. I—IV @ /12/	..	3	0
Varáha Purána, Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Váyú Purána, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc.	..	4	8
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Vivádáratnákara, Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10
Vrihannáradiya Purána, Fasc. I—IV @ /6/	..	1	8
Yoga Sútra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6
The same, bound in cloth	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	..	4	14
Aín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	12	4
Akbarnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each	..	37	0
Bádsháhnámah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12 ; thin paper	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each	..	1	0
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	..	4	0
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	..	3	0
Futúh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Ditto Azádí, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Haft Asmán, History of the Persian Mansawi, (Text) Fasc. I	..	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Iqbál-námah-i-Jahángíri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Isábán, with Supplement, (Text) 49 Fasc. @ /12/ each	..	36	12
Maásir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I @ /6/ each	..	3	12
Maghází of Wáqidí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Muntakhab-ul-Tawárikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	..	5	10
Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	..	3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	Rs.	7	3
Mu'ásir-i-Alamgízí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Nokhbat-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I	..	0	6
Nizámí's Khíradnámañí-Iskandarí, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each	..	1	8
Suyút' Itqán, or the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each	..	7	0
Tabaqát-i-Násírí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Tárikh-i-Fírúz Sháhí, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Tárikh-i-Firozhsháni, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Wíš-o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Zafarnámah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II. Fasc. I—VI @ /6/ each	..	5	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1.	ASIATIC RESEARCHES.	Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs. 80
	Ditto	Index to Vols. I—XVIII ..	.. 5
2.	PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.)	@ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.	..
	JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) 1886 (8). @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers,		
N. B.	The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.		
	Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	3	
	General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	1	
	Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	1	
	Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	3	
	Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	3	
	Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	1	
	Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	3	
5.	Anis-ul-Musharrabin ..	.. 3	
6.	Catalogue of Fossil Vertebrata ..	.. 2	
8.	Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	.. 3	
9.	Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	.. 2	
10.	Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	.. 1	
11.	Iṣṭilāhāt-us-Ṣūfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	.. 1	
12.	Ināyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	.. 32	
13.	Jawāmi-ul-ilm ir-riyāzī, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	.. 2	
14.	Khizānat-ul-ilm ..	.. 4	
15.	Mahábáráta, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	.. 40	
16.	Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	.. 20	
17.	Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	.. 1	
18.	Sharaya-col-Islam ..	.. 4	
29.	Tibetan Dictionary by Csoma de Körös ..	.. 10	
20.	Ditto Grammar ..	.. 8	
11.	Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	.. 2	

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXII @ 1/- each 22 0
 Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

BIBLIOTHECA INDICA ;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

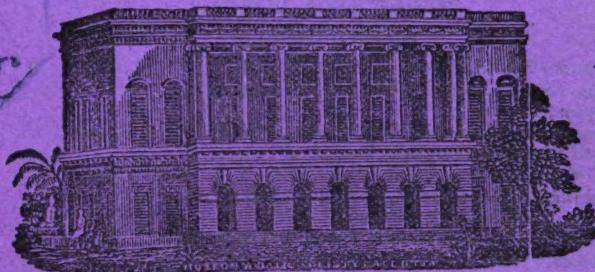
PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NEW SERIES, No. 716.

JUN 24 1890

Library

शाङ्कायनश्रौतसूत्रम्।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VII.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1889.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRUBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

		Rs	1	2
Advaita Brahma Siddhi, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Agni Purána, (Sans.) Fasc. II—XIV @ /6/ each	..	4	14	
Anu Bháshyam, Fasc. I ..	..	0	6	
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Aphorisms of Sándilya, (English) Fasc. I ..	..	0	6	
Aphorisms of the Vedánta, (Sans.) Fasc. VII—XIII @ /6/ each	..	2	4	
Ashtasáhasriká Prajnápáramítá, Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4	
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14	
Avadána Kalpalatá by Kshemendra (Sans. & Tibetan) Vol. I Fasc. I ..	..	1	0	
Bhámatí, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0	
Brahma Sútra, (English) Fasc. I ..	..	0	12	
Brihaddharma Puránam, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12	
Brihat Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2	
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Brihat Saúhitá, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each ..	..	1	14	
Chaitanya-Chandrodaya Nátaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12	
Chaturvarga Chintámáni, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, . Part I Fasc. 1—18, Part II, Fasc. 1—3 @ /6/ each	..	21	6	
Chhándogya Upanishad, (English) Fasc. II ..	..	0	6	
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12	
Gobhiliya Gríhya Sútra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8	
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2	
Kála Mádhava, (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/	..	1	8	
Kátantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8	
Kathé Sarit Ságara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8	
Kaushitaki Brahman Upanishads, Fasc. II ..	..	0	6	
Kírma Purana, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0	
Lalitá-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/	..	1	14	
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4	
Madana Párijáta, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4	
Manutiká Sangraha, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12	
Márkandeya Purána, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8	
Márkandeya Purána (Eng.) Fasc. I—II @ /12/ each	..	1	8	
Mimámsa Darsana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12	
Náradra Pancharátra, (Sans.) Fasc. IV ..	..	0	6	
Náradra Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/	..	1	2	
Nayavártikam, (Sans.) Fasc. I ..	..	0	6	
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VI; Vol. III, Fasc. I—VI; Vol. IV, Fasc. I—VI @ /6/ each	..	9	0	
Nítisára, or The Elements of Polity, By Kámándaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each ..	..	1	8	
Nyaya Darsána, (Sans.) Fasc. III ..	..	0	6	
Nyáya Kusumánjali Prakaranam (Sans.) Vol. I, Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12	
Paríshíṣṭa Parvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8	

(Continued on third page of Cover.)

		Rs.	0
Pingala Chhandá Sútra, (Sansk.)	Fasc. II—III @ /6/ each..	2	4
Prithiráj Rásau, (Sansk.) Part I, Fasc. I, Part II, Fasc. I—V @ /6/ each	..	0	12
Ditto (English) Part II Fasc. I ..	..	1	8
Prákrita Lakshanam, (Sansk.) Fasc. I ..	..	2	10
Parásara Smriti (Sansk.) Fasc. —VII @ /6/ each	..	0	12
Parásara, Institutes of (English) ..	..	4	8
Srauta Sútra of Ápastamba, (Sansk.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Ditto Áśvaláyana, (Sansk.) Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Látyáyana (Sansk.) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Ditto Sánkháyana (Sansk.) Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10
Sáma Veda Samhitá, (Sansk.) Vols. I, Fasc. 2—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8. @ /6/ each Fasc.	..	13	8
Saṅkhyá Sutra Vrittí (Sansk.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Sáhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Sáṅkhyá Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Sarva Darsana Sangraha, (Sansk.) Fasc. II ..	..	0	6
Sankara Vijaya, (Sansk.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Sáṅkhyá Pravachana Bháshya, Fasc. III (English preface only)	..	0	6
S'ri Bháshyam, (Sansk.) Fasc. I ..	..	0	6
Suśrúta Samhitá, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	..	1	8
Taittiríya Áranya (Sansk.) Fasc. I—XI @ /6/ each	..	4	2
Ditto Bráhmaṇa (Sansk.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each	..	9	0
Ditto Samhitá, (Sansk.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	..	12	6
Ditto Prátiśákhya, (Sansk.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sansk.) Fasc. II and III @ /6/ each	..	0	12
Tándyá Bráhmaṇa, (Sansk.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	..	7	2
Tattva Chintámaṇi, Vol. I, Fasc. I—IX ; Vol. II, 1—2 (Sansk.) @ /6/ each	..	4	2
Tul'sí Sat'sái, (Sansk.) Fasc. I ..	..	0	6
Uttara Naishadha, (Sansk.) Fasc. III, V—XII @ /6/ each	..	3	6
Uvásagadasáo, (Sansk.) Fasc. I—V @ /12/ ..	..	3	12
Varáha Purána, (Sansk.) Fasc. I—X @ /6/ each..	..	3	12
Váyú Purána, (Sansk.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VII, (@ /6/ each Fasc.	..	4	14
Vishṇu Smriti, (Sansk.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Vivádárátmákara, (Sansk.) Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10
Vrihannáradhya Purána, (Sansk.) Fasc. I—V @ /6/ ..	..	1	14
Yoga Sútra of Patanáli, (Sansk. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6

Tibetan Series

Sher-Phin—Fasc. I-II @ 1/- each .. 2 0
Rtags briod dpag bsam khri S'iin (Tibetan & Sans.) Fasc. I. .. 1 0

Arabic and Persian Series

'Alamgírnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII	@ /6/ each	..	4	14
Aín-i-Akbarí, (Text) Fasc. I—XXII	@ 1/ each	..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	..	12	4
Akbárnámah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII	@ 1/ each	..	37	0
Bádhánnámáh with Index, (Text) Fasc. I—XIX	@ /6/ each	..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thin paper	..	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. I—XXI	@ 1/ each	..	21	0
Farhang-i-Rashídí (Text), Fasc. I—XIV	@ 1/ each	..	14	0
Fihrist-i-Túsí, or, Túsí's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV	@ /12/ each	..	3	0
Futúh-ul-Shám Waqídí, (Text) Fasc. I—IX	@ /6/ each	..	3	6
Ditto Azádi, (Text) Fasc. I—IV	@ /6/ each	..	1	8
Haft Ásmán. History of the Persian Mansawi (Text) Fasc. I	..	..	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI	@ /12/ each	..	4	8
Iqbáinámah-i-Jahángíri, (Text) Fasc. I—III	@ /6/ each	..	1	2
Isábah, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each	..	..	38	4
Maásir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. 1—9, Vol. II, Fasc. 1—8	@ /6/ each	..	6	6
Magházi of Wágídí, (Text) Fasc. I—V	@ /6/ each	..	1	14
Muntakhab-ul-Tawáríkh, (Text) Fasc. I—XV	@ /6/ each	..	5	10
Muntakhab-ul-Tawáríkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV	@ /12/ each	..	3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	4
Mu'ásir-i-'Alamgírí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	..	2
Nokhbat-ul-Fíkr, (Text) Fasc. I ..	..	0
Nízámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyútý's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—Iv, VII—X @ 1/ each ..	..	7 0
Tabaqát-i-Násírf, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1 14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	..	10 8
Táríkh-i-Fírúz Sháhi of Ziaa-al-din Barní (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10
Táríkh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	..	3 6
Táríkh-i-Fírozsháhí, of Shams-i-Siráj Atif, (Text) Fasc. I—Iv @ /6/ each ..	1	8
Wís o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	..	1 14
Zafarnámah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II. Fasc. I—VIII @ /6/ each ..	6	6

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs. 80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	..	5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.		
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) 1886 (8), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers,		
<i>N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>		
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	3	0
General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	..	1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	..	1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	..	3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	..	3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	..	1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	..	3 0
5. Anis-ul-Musharrahin ..	..	3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	..	2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	..	3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	..	2 0
10. Han Koong Tswé, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	..	1 8
11. Iṣtiláhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo.	..	1 0
12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0
13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	..	2 0
14. Khizánat-ul-'ilm ..	..	4 0
15. Mahábharata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	..	40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	..	18 0
17. Puraja Sangraha, I [Markandeya Purana], Sanskrit ..	..	1 0
18. Sharaya-cool-Islam ..	..	4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös ..	..	10 0
20. Ditto Grammar ..	..	8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	..	2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXIII @ 1/ each ..

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ..

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.